

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AMME TEFSİRİ
(İnceleme, Metin, Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mustafa KAYIHAN

Danışman
Doç. Dr. Mustafa BALCI

Şubat-2017
KIRIKKALE

T. C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AMME TEFSİRİ
(İnceleme, Metin, Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mustafa KAYIHAN

Danışman
Doç. Dr. Mustafa BALCI

Şubat-2017
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Doç. Dr. Mustafa BALCI danışmanlığında Mustafa KAYIHAN tarafından hazırlanan “*Amme Tefsiri*” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

27/02/2017

Prof. Dr. Jale DEMİRCİ (Başkan)

Doç. Dr. Mustafa BALCI (Danışman-Üye)

Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../02/2017

Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN
Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Amme Tefsiri adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

27/02/2017

Mustafa KAYIHAN

ÖN SÖZ

Bu teze konu olan tefsir metni Türk Dil Kurumu Kütüphanesi yazma A/79 numarada “Tefsir-i Cüz-i Amme” adıyla kayıtlı Osman bin Mûsâ’ya ait bir Amme Cüzü tefsiridir. Tez konusu olarak bu metnin seçilmesindeki amaç Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik özelliklerini taşıyan, kendine özgü bir söz varlığı barındıran ve Oğuz Türkçesinin atası olarak adlandırılan (Mansuroğlu, 1998:247) bir döneme dilbilgisi açısından ışık tutabilecek ses, şekil ve cümle özelliklerini ihtiva eden bir eserin Türk dilinin gelişiminin incelenmesine katkı sunabilecek bulgulara ulaşma çabasıdır.

Türkler İslâmiyet’i kabul ettikten sonra bu dinin kurallarını anlayabilmek için yeni girdikleri dinin ana kaynaklarını kendi dillerine tercüme etme ihtiyacı hissetmiş olmalıdır. Satır altı veya satır arası olarak adlandırılan tercüme ve tefsirlerin bu ihtiyaçtan doğduğu şüphe götürmez. Çalışmaya konu olan eser kısa açıklamalı tefsir niteliği taşımaktadır. Yazma üst tarafından ıslanmış bu yüzden hemen her sayfada üst orta kısım okumayı güçleştirecek şekilde tahrip olmuştur. Müstensihin yazısındaki özensiz tutumu ve istinsah ederken sık sık bölüm atlamış olması da yazmanın okunmasında bazı sıkıntılar yaşanmasına sebep olmuştur. Metnin okunması tamamlandığında, eserin Semerkandî’ye atfedilen tefsirin Türkçe tercümesinden istinsah edildiği tespit edilmiştir. Bu tespitten hareketle eserde okunamamış olan kısımlar, matbu nüsha ile karşılaştırılarak tamamlanmış veya düzeltilmiştir. Matbu nüsha Dersaadet’de bulunan Cemal Efendi Matbaasında devrin Maarif Nezâreti Celîlesinin ruhsatı ile Hicrî 1317 (M. 1899)’de *Nebe Tefsiri Tercümesi-Ebi’l-Leyl Semerkandî* adı ile basılan nüshadır.

Tezi hazırlarken metnin tashihinde yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Yasin KÖKDEN’e teşekkür ederim. Beni bu dünya ve ukbâ bilgisi açısından zengin ve faydalı teze yönlendiren; çalışmam sırasında ilmî ve manevi desteğini esirgemeyen Saygıdeğer Hocam Doç. Dr. Mustafa BALCI’ya teşekkürlerimi arz ederim.

ÖZET

Bu çalışma Türk Dil Kurumu Kütüphanesinde yazma A/79 numarasıyla kayıtlı olan “Tefsir-i Cüz’-i Amme” adlı eserin çevriyazımını, dil özellikleri incelemesini ve dizinini konu almaktadır. Çalışmaya konu olan tefsir *Ebu’l-Leys Semerkandî*’nin *Bahru’l-ulûm* adlı tefsirinden Türkçeye kimin tarafından çevirildiği bilinmeyen bir nüshasından Osman bin Mûsâ tarafından istinsah edilmiş 89 yapraklık bir kısmıdır. Yazmada Kur’an-ı Kerim’in 78. suresi olan Nebe Suresinden itibaren 37 surenin meal ve tefsiri yer alır. Tezin amacı, Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik özelliklerini taşıyan, kendine özgü bir söz varlığı barındıran ve Oğuz Türkçesinin atası olarak adlandırılan bir döneme ait eserin gün yüzüne çıkarmaktır. Bu eser üzerinden dönemin dilbilgisine ışık tutabilecek ses, şekil ve cümle özelliklerine katkı sunmak, Türk dilinin gelişme tarihine dair var olan bilgilere katkı sunabilecek bulgulara ulaşmaktır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın amacı, sınırları ve yöntemi ile eser, müstensih ve yazar hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Birinci bölümde metin ses bilgisi, ikinci bölümde şekil bilgisi incelemesi metinden örneklerle yer alır. Üçüncü bölüm çevriyazılı metin, dördüncü bölüm de dizin bölümüdür. Bu bölümde kelimelerin eserde hangi anlamlarda geçtiği, varak ve satır numarası verilerek açıklanmıştır. Sonuç bölümünde eserin incelenmesi sonucunda elde edilen ve dönemin dilbilgisine katkı sunabilecek bulgular yer alır.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Amme Cüzü, Tefsir.

ABSTRACT

The present study focuses on the transcription, analysis of linguistic properties and index of work named “Tefsir-i Cüz-i Amme” registered at Turkish Language Association Library with number A/79. The interpretation is a 89-page part of the copied work by Osman bin Mûsâ from an unknown translation of *Ebu'l-Leys Semerkandî's Bahru'l-ulûm*. The meaning and interpretation of 37 surah from the 78th surah, namely Nebe, is found in the copy. The aim of the thesis is to unearth a work belonging to a period which is believed to be an ancestor of Oghuz Turkish and which has the characteristics of Old Anatolian Turkish and distinctive vocabulary. To make some phonetic, morphologic and syntactic contributions that would bring light to the properties of the period and to reach data that would contribute to the information related to developmental history of Turkish language.

The study consists of introduction and four other chapters. The introductory part contains the aim, range and methods of the study. In addition to it information about the transcription, its writer and copyist. The first chapter deals with the phonetic properties of the text and its explanation. The second chapter analyzes the morphological properties compared with the examples out of the work. The third chapter consists of the transcribed version. The fourth chapter consist of the index-glossary of the copy. This chapter deals with the meaning of the used vocabulary in the source, wich is cited with page and line numbers. Finally, the research results presented are in the context of a potential contribution of historical linguistic structures of the text.

Key Words: Old Anatolian Turkish, Part of the Koran named Amme, Interpretation.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a	Yazma sayfanın ön yüzü
a.e.	Aynı eser
a.m.	Aynı makale
Ar.	Arapça
b	Yazma sayfanın arka yüzü
bk.	Bakınız
bs.	Basım
C.	Cilt
Far.	Farsça
H.	Hicri
krş.	Karşılaştır
M.	Miladi
mec.	Mecaz
nu.	Numara
O.	Osmanlıca
ö.	Ölümü
s.	Sayfa
S.	Sayı
sf.	Sıfat
vr.	Varak
zf.	Zarf
zm.	Zamir
+	İsim tabanına gelen ek
-	Fiil tabanına gelen ek
/	Veya

ÇEVRIYAZI İŞARETLERİ

ء	’
آ	ā
ا	a, e
ب	b
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c
چ	ç
ح	h
خ	ħ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ş
ض	z, d
ط	t
ظ	z
ع	’
غ	g
ف	f
ق	q
ك	k, g, ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ū, ü
ه	h, a, e
لَا	lā
ى	y, ı, i, ĩ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
KISALTMALAR VE İŞARETLER	iv
İÇİNDEKİLER	vi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1. SES BİLGİSİ.....	5
1.1. ÜNLÜLER.....	5
1.1.1. Ünlü Değişmeleri	5
1.1.2. Ünlü Düşmesi	6
1.1.3. Kelime Birleşmesi	6
1.1.4. Ünlü Uyumu	7
1.1.5. Ünlü Türemesi.....	12
1.2. ÜNSÜZLER.....	12
1.2.1. Ünsüz Değişmeleri	12
1.2.1.1. k-ğ	12
1.2.1.2. b-p	13
1.2.1.3. v-g, ğ	13
1.2.1.4. t, t-d.....	13
1.2.1.5. n-m	13
1.2.1.6. ŋ-n	13
İKİNCİ BÖLÜM.....	15
2. ŞEKİL BİLGİSİ	15
2.1. İSİM	15
2.1.1. İsim Çokluk Eki.....	15
2.1.2. İyelik Ekleri	15
2.1.3. Hâl Ekleri	16
2.1.4. Soru Eki: +mI	18
2.1.5. İsim Yapma Ekleri.....	18
2.2. ZAMİR.....	19
2.2.1. Şahıs Zamirleri:	19
2.2.2. İşaret Zamirleri:.....	19

2.2.3.	Dönüşlülük Zamirleri:	20
2.2.4.	Belirsizlik Zamirleri:	20
2.2.5.	Soru Zamirleri:	20
2.2.6.	İlgi Zamiri Eki +ki:.....	21
2.3.	SIFAT	21
2.3.1.	Niteleme Sıfatları:	21
2.3.2.	Belirtme Sıfatları:	21
2.3.3.	Sıfatlarda Karşılaştırma, Pekiştirme ve Küçültme:	22
2.3.3.1.	Karşılaştırma:	22
2.3.3.2.	Pekiştirme:.....	22
2.3.3.3.	Küçültme Sıfatları:	23
2.4.	ZARF	23
2.4.1.	Yer Zarfları.....	23
2.4.2.	Zaman Zarfları.....	24
2.4.3.	Hâl Zarfları	25
2.4.4.	Azlık-çokluk Zarfları.....	25
2.5.	FİİL	26
2.5.1.	Fiil Yapma Ekleri	26
2.5.1.1.	İsimden Fiil Yapma Ekleri	26
2.5.1.2.	Fiilden Fiil Yapma Ekleri.....	27
2.5.2.	Fiil Çekimi.....	28
2.5.3.	Yardımcı Fiiller ile Yapılan Birleşik Fiiler	35
2.5.4.	Fiilimsiler	38
2.5.5.	Fiillerde Soru	40
2.6.	EDAT.....	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		45
3. METİN		45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....		161
4. DİZİN		161
SONUÇ		391
KAYNAKÇA.....		393
ÖZGEÇMİŞ		395

GİRİŞ

Yazma Hakkında

Çalışmanın konusu olan yazma Türk Dil Kurumu Kütüphanesi yazma A/79 numarada kayıtlıdır. Eserin ketebe kaydında Osmân bin Mûsâ tarafından Hicri 1086'da (M. 1675) yazıldığı belirtilmektedir. Metnin okunmasından sonra eserin Ebu'l-Leys SEMERKANDÎ (d. ?-ö. 373/983)'ye atfedilen Amme Cüzü Tefsirinin tercümesi ile benzerlik göstermesi dolayısı ile istinsahın bu nüshalardan birinden yapılmış olduğu tespit edilmiştir. *Semerkandî* ve eserleri üzerinde İshak YAZICI ve Abdürrahim Ahmed Muhammed EZ-ZEKKE doktora tezi; Eyyüp Said KAYA ve İsmail GÜLLÜK ise lisans tezi hazırlamışlardır. Gerek bu çalışmalar gerekse bu tezden önce çalışılmış, kaynakçada adları verilen tezlerde Semerkandî ve eserleri uzun uzun anlatıldığından bu konu derinlemesine burada ele alınmayacaktır. İncelediğimiz metnin aslında *Ebu'l-Leys Semerkandî* ile doğrudan alakası olmadığı hâlde sehven ona atfedilmesi sebebi ile bu hususa kısaca değinmekte fayda görülmüştür.

Abdülbaki ÇETİN (2007) "*Ebu'l-Leys Semerkandî Tefsirinin Türkçe Tercümesi Üzerine*" adlı makalesinde tefsirin üç kişi tarafından tercüme edildiğinden söz etmektedir:

1. Ahmed-i Dai (d.?-ö. 1421'den sonra)
2. Ebu'l-Fazl Mûsâ b. Hacı Huseyn b. İsâ el-İznîkî (d.?-ö. 1434?)
3. İbn Arabşah (d.?-ö. 1450-1)

Makalede Çetin, her üç kişinin de eserlerini inceledikten sonra sonuç bölümünde Semerkandî tefsirinin Arapça'dan Musâ İznîkî tarafından *Enfesü'l-Cevâhir* adıyla Türkçeye tercüme edildiğini; Ahmed-i Dai'ye izâfe edilen "*Ebu'l-Leys-i Semerkandî Tefsiri Tercemesi*" nüshalarının, İznîkî'nin tercümesinin nüshaları olduğunu ifade ederken, İbni Arabşah'ın ise *Enfesü'l-Cevâhir*'in muhtasar bir düzenlemesini yaptığını tespit eder.

Bekir TOPALOĞLU, İslâm Ansiklopedisi'nin «Nebe Suresi» maddesinde ". . . *Nebe Tefsiri Tercümesi-Ebülleys Semerkandî adıyla basılan risâle (İstanbul 1317) Amme*

cüzüne ait muhtasar bir tercüme niteliğinde olup Semerkandî'ye nisbeti şüpheli görünmektedir.” (Topaloğlu, 2006: 470) demiş ve eserin müellifinin kim olduğu sorusunu cevapsız bırakmıştır. İshak YAZICI aynı eserin «SEMEREKANDÎ, Ebü'l-Leys» maddesindeki açıklamasıyla eserin müellifi hakkında kesin bilgiler verir: “Eserin günümüzde yapılmış baskılarında adı Bahru'l-'ulûm diye kaydedilmiş olmasına rağmen (Bağdat 1405-1406/1985-1986; Beyrut 1413/1993, 1418/1997) Bahrü'l-'ulûm adlı tefsirin asıl müellifi Alâeddin Ali b. Yahyâ es-Semerkandî'dir (ö. 860/1456). Ebü'l Leys'in tefsiri, içerdiği tasavvufî yorumlar sebebiyle işârî tefsir olarak adlandırılrsa da sûfi-fikhî bir yönetime sahiptir. Rivayet ağırlıklı eserde yazar kendi yorumlarını “kâle'l-fakîh” şeklinde belirtmiştir. Eserin Şehâbeddin İbn Arabşah, Mûsâ İznîkî ve Ahmed-i Dâî'ye izâfe edilen Türkçe çevirileri günümüze ulaşmıştır.” (Yazıcı, 2009: 475). Yazıcı (1991: 4: 517) aynı ansiklopedinin «Bahrü'l-'ulûm» maddesinde “Semerkandî'nin Bahrü'l-'ulûm'u kaynaklarda farklı müelliflere nisbet edilmektedir. Muhammed Hüseyin ez-Zehebî, Ebü'l Leys es-Semerkandî'nin (ö. 373/983) tefsirinden söz ederken bu eserin adını Bahrü'l-'ulûm olarak kaydetmekte, ancak Tefsîru Ebi'l-Leys es-Semerkandî diye tanıdığını söylemektedir. Abdullah Mahmûd eş-Şehhâte de Zehebî'nin bu görüşünü paylaşmaktadır. Buna karşılık Kâtib Çelebi ve Brockelmann bu tefsirin Alâeddin Ali b. Yahyâ es-Semerkandî'nin eseri olduğunu zikretmektedirler.” bilgisiyse eserin Ebu'l-Leys SEMEREKANDÎ'ye atfedildiğini fakat aslında Alâeddin Ali bin Yahyâ es-SEMEREKANDÎ'ye ait olduğunu belirtir.

Sonuç olarak bu çalışmaya konu olan Amme Tefsirinin Ebü'l-Leys SEMEREKANDÎ'ye atfedilen fakat aslında Alâeddin Ali bin Yahyâ es-SEMEREKANDÎ'ye (ö. H. 860 / M. 1456) ait olan Bahrü'l-'ulûm adlı eserin Mûsâ İznîkî (ö. 838/1434-35 [?]) tarafından yapılan Türkçe çevirisi veya bu çevirinin herhangi bir nüshasından Osman bin Mûsa tarafından istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Nitekim Hicrî 1317 (M. 1899/1900) 'de Dersaadet'de bulunan Cemal Efendi Matbaasında tab olunan Nebe Tefsiri Tercümesi-Ebi'l-Leys Semerkandî adlı adlı eser ile karşılaştırma yapılmış ve metinlerin aynı olduğu anlaşılmıştır. Teze konu olan yazmadaki ıslanma sonucu okunamayan bir çok yerin okunmasında faydalanılan bu matbu nüshanın tercümanı olarak bizzat Semerkandî'nin adının yazılması sehven mi yoksa müellifin Bahrü'l-'Ulûm adlı

eserinden müstakil Türkçe bir Nebe Tefsiri telif etmiş olmasından mı hususu ayrıca araştırılmaya muhtaç bir konudur.

Tez, toplam dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde metin ses bilgisi, ünlü ve ünsüzlere göre her bir ses hadisesi ve dönem hakkında yazılan ve kaynaklar kısmında gösterilen kitaplardan faydalanılarak kısa tanımlar yapılmış ve örnekler verilmiştir. Örnek verilirken çok geçen bir ses hadisesinde bir ya da birkaç örnekle yetinilirken nadir ses olaylarında bütün örnekler gösterilmiştir.

İkinci bölümde metin şekil bilgisi bakımından incelenmiştir. Böylece metin üslûp özellikleri açısından da değerlendirilmiş ve müfessirin/müstensihin dili ve üslûbuna dair birtakım özellikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde “Tefsir-i Cüz’-i Amme” adlı yazmanın çevriyazılı metni yer almaktadır. Dördüncü bölümde metnin dizini bulunmaktadır.

Tezin sonuç bölümünde yapılan çalışma neticeye bağlanmıştır. Metinde sûrelerin bir kısmı müfessir/müstensihin farklı adlandırması ile yer almıştır. Tefsirde yer alan sureler sırasıyla: Nebe, Nâziât, Abese, Tekvir, İnfitar, Mutaffifîn, İnşikak, Burûc, Târik, Â’lâ, Ğâşiye, Fecr, Beled, Şems, Leyl, Duhâ, İnşirah, Tîn, Alak, Kadr, Beyyine, Zilzal, Âdiyât, Kâri’a, Tekasür, ‘Asr, Hümeze, Fîl, Kureyş, Mâ’ûn, Kevser, Kâfirûn, Nasr, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sureleridir.

Metin Hazırlanırken Takip edilen Yol

Eski Anadolu Türkçesinde yazı ile konuşma dili arasındaki koşutluk, imlânın imkân tanıdığı ölçüde yazıya yansıtılmaya çalışılmıştır. XIV. yüzyılda Arapça ve Farsçanın rehberliğinde kendi dillerini kurup geliştirmiş olan Türkler bu zenginliğin verdiği güçle Osmanlı Devleti’nde zirveye ulaşan devlet, edebiyat ve din dilinin teşekkülünde başarılı olmuş böylece edebî ve fikrî yönü güçlü eserler ortaya koymuşlardır. Bu dönemde yazılan eserlerde harflere hareke verilme sistemi olan Kur’an imlâsı ile hurûf-ı imlâ denilen elif (ل), vav (و), ye (ي) ve he (ه) gibi sınırlı harflardan oluşan ünlüleri göseren harfler kullanılmıştır. (Korkmaz, 2013:91). Bu harflerle yazılmadığı için ünlüsünün nasıl okunacağı anlaşılamayan kelimelerde aynı dönemde yazılmış ve Kur’an imlâsı ile çalışılmış eserlerdeki kelimelerin nasıl yazıldığına bakılmış ve bu yazım esas alınmıştır.

Bu bağlamda geçmiş dönemde çalışılmış ve kaynakçada zikredilen eserler bu kelimelerin okunmasında kılavuzluk etmiştir. Metnin çevriyazısında noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Çevriyazılı metin, satır numaraları eklenerek aslında olduğu gibi bırakılmıştır. Arapça ibareler günümüz Türkiye Türkçesindeki okunuşlarına göre değil yazıldığı harf ile verilmiştir. Türkçe kökenli kelimelerde ise /p/ (پ), /ç/ (چ) harflerinin /b/ (ب) ve /c/ (ج) ünsüzleri ile yazıldığı yerlerde bunlar /p/ ve /ç/ harfleri ile gösterilmiştir.

Dizin Hazırlanırken Takip edilen Yol

Metinde geçen bütün kelimeler dizine alınmıştır. Dizinde, kelimelerin kaynak dilleri, anlamları ve abece sıralı çekim ekli şekilleri verilmiştir. Bundan sonra, kelimenin kuruluşunda yer aldığı terkipler varak ve satır numaraları ile verilmiştir. Kelimelerin anlamları geçtikleri yere göre verilmiştir.

Çekim ekleri abece sırasıyla dizilmiştir. Birden fazla kelimenin oluşturduğu birleşik unsurlar her ikisinin de maddebaşı olduğu yerde işlenmiştir. Maddebaşları kalın punto ile yazılmıştır. Aldığı çekim eki sebebiyle dar ünlüsü düşen kelimelerin dizine asıl şekilleri alınmıştır. Metin içinde bir alt satıra taşarak bölünmüş olan terkiplerin, isimlerin veya unvanların atıf numarası olarak ilk kelimelerinin geçtiği yer esas alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SES BİLGİSİ

1.1. ÜNLÜLER

1.1.1. Ünlü Değişmeleri

1.1.1.1. e/i:

Metinde özellikle hareke ya da harf ile /i/ (ع) harfi verilmişse /i/ olarak okunmuştur; değilse dönem hakkında yazılmış metinler ve dilbilgisi kitaplarındaki yazımlar esas alınmıştır. Metinde tespit edebildiğimiz /i/ harfi ile yazılıp bugün /e/ harfi ile yazılan kelimeler şunlardır:

yir 79a/14 > yer, it- 52a/11 > et-, yil 79b/4 > yel, di- 77a/5 > de-, vir- 21a/10 > ver-, yit- 79b/4 > yet-, yi- 69a/11 > ye-, gice 25a/10 > gece, iriş- 31a/10 > eriş-, il 45b/9 > el, tiz 28a/5 > tez.

Metinde /e/ ile yazılan, bugün ise daralarak /i/ ile yazılan kelimeler şunlardır: eyülik 44a/13 > iyilik, gey- 71a/10 > giy-, geydür- 42a/8 > giydir-, elet- 28b/9 > ilet-, endür- 17a/6 > indir-, eniş 24a/9 > iniş, eşit- 87b/6 > işit-, gice 16b/7 > gece.

1.1.1.2. u/i ve ü/i:

Metinde örneğine az rastlanmıştır: işbu 13a/5 < uşbu, bit- 33a/2 < büt-, bitür- 14a/10 < bütür-.

Metinde /i/ sesli geçen şekiller şunlardır: gümüş 41b/7 > gümüş, oğı- 60b/2 > oku-, oğın 25b/10 > okun-. ötri 13a/2 > ötrü.

Bazı kelimelerdeki /u-ü/ sesi bugün /ı-i/ye dönüşmüştür: ağır 5b/11 > ağır, altun 42b/10 > altın, artuğ 25b/14 > artık, ayruğ 37b/15 > ayırık, berü 47a/2 > beri, bulanuğ 66a/2 > bulanık, şaru 2a/14 > sarı.

1.1.1.3. ö/e:

Bugün /ö/ olan ses bazı kelimelerde /e/ olarak görülür: tevbe 12b/4 “tövbe”.

1.1.2. Ünlü Düşmesi

oğlanları 52a/3 < oğul+anları

1.1.3. Kelime Birleşmesi

niçün 67b/1 < ne +içün

şimdi 46a/7 < şu +imdi

şol 12a/1 < şu +ol

nesne 18b/10 < ne+ise+ne

kimse 13a/9 < kim +ise

1.1.4. Ünlü Uyumu

1.1.4.1. İncelik-Kalınlık Uyumu:

EAT’de kalınlık-incecik uyumu bulunur. Hatta bugün uyuma girmeden kullandığımız -ki ekinin bile metinde bir kaç örnekte uyuma girdiği görülür: tağdağı yabandağı 15a/13, yerler altındağılar 66b/2.

-ken: Kalınlık incelik uyumuna girmez: oğırken 34b/9, tırurken 15b/8.

1.1.4.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu:

Aşağıda yuvarlaklaşma ve sebepleri örnekleri ile gösterilmiştir.

1.1.4.2.1. Kelimlerde Yuvarlaklaşma:

1.1.4.2.1.1. Son Sesteki -g/-ğ Düşmesi Sonucu Yuvarlaklaşma:

ğapuları 49b/9 < ET kapuğ, çamu 86b/1 < ET kamuğ.

1.1.4.2.1.2. Dudak Ünsüzleri Tesiri ile Yuvarlaklaşma:

Metinde bir örnekte görülmektedir: demürden 7a/4.

1.1.4.2.1.3. Yapma Eklerindeki Yuvarlak Ünlü Sebebiyle Yuvarlaklaşma:

-Uğ yapma ekini alanlar:

artuğ 5a/14, tağunuğ 81b/9, çanuğluk 30a/1, delüğü 10a/13, ayruğun 14b/9, bulanuğı 66a/2

1.1.4.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma:

EAT’de düzlük-yuvarlak uyumuna uymayan pek çok ek mevcuttur. Yuvarlak ünlü taşıyan eklerin yazılışı Arap harfli yazıyı bırakıncaya kadar kalıplaşmış hâlde devam edegelmiştir. Bunun dışında EAT’de bazı eklerin sadece düz biçimleri bulunmaktadır. Aşağıda yuvarlak ünlü ve düz ünlü taşıyanlar ayrı kümeler hâlinde verilmiştir.

1.1.4.2.2.1. Yuvarlak Ünlü Taşıyanlar:

Zarf-fiil eki -Up; -UbAn: olmayup 89a/1, anmayup 35b/8, inanmayup 15a/3, 22a/7; kıymayup 28b/1, korkmayup 51b/7, olmayup 11b/12, açup 6a/7, tırup 4a/15, yığlaşup 36b/10; oluban 32b/4, tütuban 78a/10, erişüben 44b/3

Ettirgenlik eki -dUr: kıldurdı 60a/10, etdürdük 55a/15, bildür 56a/13, bindür 42a/9, göyindürse 74b/2.

+ğaru/+gerü eki ile yuvarlaklaşanlar: berü 54b/8, gerü 7a/9, ilerü 50a/11, yukaru 39b/8.

Ettirgenlik eki -GUr: dirgüre 8a/12, ergürmek 88a/14, ergürür 18a/8

Üçüncü şahıs emir ekleri -sUn, -sUnlar: olsun 73b/14, olsun 24b/4 uysun 18a/2, kılsunlar 80a/11, olsunlar 80a/12, tutsunlar 80a/12, eylesün 14a/2, diñlesün 11b/8, dürişsün 23a/1, etsün 62b/5, içsün 51a/13, ögütlensün 13a/6, disünler 81a/11, evişsünler 22b/15, görsünler 32a/15, günleşsünler 22b/15.

Bildirme eki +dUr; +dUrUr: Muştafâdur 26b/4, a’lâdur 33a/14, bātıldur 64b/13, Kıur’ândur 1b/12, otdur 37a/6 dost+durur 59a/14, ‘Azrâil+dür 8a/2, Cennet+dür 67a/1, ebter+dür 82a/4, taḥkîk+dür 11a/13

Fiilden isim yapma eki -ğu, -gü, -ku, -kü: bıçğu 28a/13, uykuñuzı 2b/1.

Birinci şahıs iyelik ekleri +(U)m; +(U)mUz: Bu yuvarlaklaşmanın sebebi çift dudak ünsü m'nin yuvarlaklaştırıcı etkisidir:

ad+um 57b/7, aşhāb+um 85b/13, ayak+um 61b/7, çalab+um 27a/14, kaçd+um 75a/8, kul+um 78a/4, māl+um 71a/9, oğul+um 42b/7, suç+um 16a/7, tākāt+um 89b/2, za'īf+um 89b/2, zāt+um 50a/8, kul+umuñ 59a/15, kaçd+umuz 77a/4, 'azāb+umuzdan 84a/11, kelām+umuzdur 17a/6, fazl+umuzla 52a/10, dīn+üm 82b/14, gök+üm 59a/15, hācet+üm 77b/6, 'izzet+üm 72a/1, қardaş+um 84b/14, kavm+üm 75b/4, kudret+üm 50a/7, nefis+üm 84b/15, 89b/3, Rabb+üm 13a/2, tākāt+üm 78a/4, ümmet+üm 3a/15, vaqt+üm 26b/12

İkinci şahıs iyelik ekleri +(U)ñ; +(U)ñUz: faqr+uñı 56a/7, rızq+uñı 34a/1, şadr+uñı 56b/14, va'z+uñı 39a/15, kelām+uñla 12b/2, maқāsud+uñuzı 2a/10, қan+uñuzı 77a/4, ehl+üñ 4a/14, naşīb+üñ 71a/11, Rabb+üñ 24b/2.

İlgi hâli eki +Uñ; +nUñ: oğlan+uñ 19b/6, 'arab+uñ 64b/2, 'ād+uñ 40a/5, halk+uñ 27a/13, Ramazān+uñ 63b/7, şeytān+uñ 89b/6, şeytān+uñ 89b/6, fuқarā+nuñ 56a/10, tamu+nuñ 37a/4, 'ulemā+nuñ 63b/8, enseb+üñ 58b/15, 'amel+üñ 13b/10, āyet+üñ 23a/12, isrāfil+üñ 8b/9, қureyş+üñ 12a/7, yemen+üñ 76a/3, 'aқabe+nüñ 48b/7, Hatīce+nüñ 60a/4, Қа'be+nüñ 76b/9, nesne+nüñ 16a/11.

İsimden isim yapma eki +IU, +sUz:

қıgılcımludur 53b/4, tatludur 81b/5, yalıñludur 84b/12, görklüdür 11a/9, kerāmetlüdür 13a/9; gümānsuz 16b/12, İmānsuz 20a/7, gözsüzleri 27b/7, çāresüz 28a/6.

Görülen geçmiş zaman birinci teklik şahıs eki -dUm, -dUK: Bu ekin ünlüsü /m/ dudak ünsüzünden dolayı yuvarlaklaşmıştır, 1. çokluk şahıs ekine de sirayet etmiştir:

kaçdum 61b/10, kaldum 42b/7, қorkdum 62b/11, қorқutdum 53b/4, oldum 60b/4, şordum 56b/11, unuttum 34b/11, vardum 61b/10, yaratdum 50a/12; arıtduқ 57a/14, saқladuқ 55b/10, buyurduқ 21a/12.

Görülen geçmiş zaman ikinci şahıs ekleri -dUñ, -dUñUz: Buradaki yuvarlaklaşmanın sebebi de, 1. teklik şahıs eki /m/'dendir. қoduñ 77b/10, қorkduñ 2b/9, olduñ 27b/5, şanduñ 56a/3, şaşaşduñ 29a/7, şorduñ 3a/14, тұrduñ 77b/10, тұtduñ 56b/12, қодуñuz 34b/10, eyledüñ 61b/9, geydüñ 71a/10, girdüñ 72b/5, öldürdüñüz 16a/7.

Birinci çokluk şahıs ekleri -vUz, -Uz: Bu ek zamir kökenlidir. Biz zamirinin ekleşmesi sonucu oluşmuştur. b>v değişikliği sonucu yeni şeklini alan ek, /v/ dudak ünsüzünün etkisiyle yanındaki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır:

kılavuz 76b/3, tutavuz 62a/9, idevüz 55b/1, virevüz 52b/5, girevüz 82a/11.

Çokluk birinci şahıs emir eki -AlUm: Bu ek de bünyesindeki dudak ünsüzü /m/'nin yuvarlaklaştırıcı etkisi sonucu bu hali almıştır:

sayalum 70b/14, getürelüm 86a/5, itelüm 59a/14, gönderelüm 76b/3.

Çokluk ikinci şahıs emir eki -Uñ, -ñUz: bağlanuñ 44b/8, çıkaruñ 28b/8, kazuñ 29a/8, kırtaruñ 21a/1, oluñ 6b/7, sañınuñ 51a/10, şıgınuñ 89b/11, şoruñ 54b/12, tıruñ 82b/13, yañuñ 29a/9, yazuñ 59b/2.

Geniş zaman eki -Ur:

dalar 7a/13, tıpar 62b/2, çıkar 7a/12, añar 30b/9, diler 20b/15, kaplar 7a/7, saklar 68b/15, beñzer 3a/1, añarur 39b/8, buyurur 6b/11, kalur 2a/6, yarılır 33a/1, yağdurur 32b/15, diriltür 31a/7, eşitür 27b/7, öldürür 31a/7.

Zarf fiil eki -U: Metinde -I, -U zarf fiil eklerinin bütün şekilleri kullanılmıştır:

açu 53a/11, kanduru 44a/15, kıparu 7b/5, şalu 23b/4, çekü 39a/2, düşü 78b/11, döndürü 32b/15, sürini 3b/4.

Küçültme eki +cUK: Metinde hep yuvarlak ünlü harfle kullanılmıştır.

oğlan+cugı 29a/11, 29a/12; oğlan+cugum 27b/5, 28a/7; zağmet+cuk 68b/10.

Fiilden isim yapan ek -U: Bu kelime sonundaki ğ/g sesinin düşmesiyle kelime köküyle uyumlu olmasa da sondaki ünlü hep yuvarlaktır:

korqusın 47a/14, örtüsü 49a/7, ölüsi 13b/8.

Fiilden isim yapan ek -ğUn: azğunluğı 18b/12.

Fülden isim yapma eki: -mur: Metinde tek örnekte karşımıza çıkmaktadır: yağmur 3a/3.

1.1.4.2.2.2. Düz Ünlü Taşıyanlar

EAT'deki bazı eklerin sadece düz biçimleri bulunmaktadır.

Belirtme hali eki +I: oğlan+ı 15b/2, Fir'avn+ı 9a/8, Kur'an+ı 15a/3, yılan+ı 27b/1, zekavāt+ı 36a/3.

Fülden isim yapan ek -IcI: tapıcı 42b/9, ayırıcıdur 33a/4, korkıcıdur 36b/8, tokınıcıdur 69b/9, şıgınıcılar 90a/2, tapıcılaruñ 42b/9, göyindürici 29b/11, gözeticidür 43b/1.

Gelecek zaman eki -IsAr: anılısar 82a/5, atılısar 74a/3, birağılısar 74a/3, kópısar 8a/9, kópısarlar 3b/2, uğradısaruz 4a/14, olmayısarlar 22a/4, geliser 60a/9, öğütleniser 45a/7, çekiserler 36b/15, döniserüz 8b/3, görmeyiserler 22a/3.

Görülen geçmiş zaman eki -dI: buyurdi 1b/8, buluşdurdi 50b/12, kızdurıldı 37a/2, kodılar 30a/2, tozudılar 68b/1, yalanladuñuz 22a/7, depelendi 26b/6, düzdi 19a/4, biçdiler 28a/13, öğretdiler 17b/6.

İsimden isim yapan ek +IncI: üç+incide 43b/7, yedinci 22a/10, beşinci+den 43b/8.

İsimden isim yapan ek +cI: göz+ci 4a/12, altıncı 43b/8.

İyelik eki +I; +sI: 'avrat+ı 85a/5, baş+ı 31b/11, bulanuğ+ı 66a/2, İmān+ı 65b/5, şovuk+ı 5a/11, uyanıklık+ı 8b/11; öñ+i 31b/1, nazīr+i 18a/10, mevlīd+i 78b/15, leşker+i 40b/15, harāret+i 70b/8.

Öğrenilen geçmiş zaman eki -mIş: boyanmış 70a/1, çıkarmış 79a/14, kalmış 55b/5, kapanmış 4b/13, kazanmış 57a/12, konılmış 38a/14, olmuş 42a/2, saçışmış 38a/15, tutılmış 15a/2, uyuşmış 60b/11, yaluñlanmış 24b/15, yaratılmış 65b/2.

Soru eki mI: oğlanlığumuza mı döniserüz 8b/3, sizün yaradılmanız mı kav̄irekdür 10a/6, ol nesh mi oldı 34b/10, göklere bakmazlar mı 38b/11.

İkinci çokluk şahıs eki -sIz: taparsız 82b/3, diriltesiz 3a/5, virmezsiz 44a/15.

Teklik ikinci şahıs bildirme eki -sIn: bī-ḥaber+sin 43a/5, degül+sin 39a/9, seviglü+sin 42b/2.

Teklik ikinci şahıs eki -sIn: kılırsın 54a/10, bilürsın 11b/7, ölürsın 83b/15.

Teklik ikinci şahıs emir kalıbı -ğıl, -gil: bilgil 45a/13, digil 27a/9, döngil 46b/3, etmegil 13a/3, eylegil 83b/5, göndergil 56a/8, virgil 56a/8, alğil 29a/1, aḡıl 56a/7, atğil 29a/1, k̄or̄kutğil 84a/11, 84b/1, k̄oruğil 76b/12.

Zarf-fiil eki -IcAK: varıcaḡ 27a/7, heybetin göricek diyiser 46a/6, yanına gelicek çağrışurlar 81a/1, bu āyet gelicek Resül ‘aleyhi’s-selām okıdı 62b/2.

Zarf-fiil eki -IncA: aḡarınca 63b/13, varınca 60b/5, yumınca 34a/5. geçince 60b/7, gelince 13b/13, gidince 86a/2, ölince 33a/11.

1.1.5. Ünlü Türemesi

Ünlü türemesi metinde bir örnekte karşımıza çıkmaktadır: azacuk 56a/7.

1.2. ÜNSÜZLER

1.2.1. Ünsüz Değişmeleri

1.2.1.1. k-ḡ

Bugün /h/ ile başlayan bazı kelimeler /k/ sesiyle görülmektedir. Metinde bu duruma uygun tek örnek vardır: k̄anḡı 78b/6 “hangi”.

Bazı kelimelerde ise günümüzde /k/'li şekil metinde /h/'li şekilde geçmektedir: yoğ 86a/7 “yok”, aḫṣām 12a/4 “akşam”, āhtarıl- 28b/5 “aktarıl-”, bozuḥ 2a/15 “bozuk”.

1.2.1.2. b-p

Bugün /p/ ile başlayan bazı kelimeler metinde /b/ harf ile görülmektedir: barmak 78b/10 “parmak”, biṣ- 79a/10 “piş-”, biṣür- 69a/3 “pişir-”.

1.2.1.3. v-g, ğ

Bugün /v/ ile kullandığımız metinde /g, ğ/'li şekiller: koğa 57a/2 “kova”, döğ- 69a/11 “döv-”, döğül- 87a/10 “dövül-”, söğ- 88a/15 “söv-”, yağuz 19a/3 “yavuz”, şığa- 57a/5 “sıva-”.

1.2.1.4. ʈ, t-d

Metinde /ʈ/ ile gösterilen ancak bugün /d/ ile yazılan örnekler vardır: ʈavar 79b/4 “davar”, tağıl 76b/8 “dağıl-”, tağluḫ 51a/3 “dağlık”, tağunuḫ 81b/9 “dağımık”, ʈaldurul- 35b/4 “daldırıl-”, ʈamar 89b/3 “damar”, ʈamla 38b/7 “damla”, taral- 41b/12 “daral-”, ʈarlık 47a/11 “darlık”, ʈayan-, 36b/9 “dayan-”, ʈoğ- 16a/1 “doğ-”, ʈoḫın- 78b/10 “dokun-”, ʈoldur- 57a/4 “doldur-”, tüş- 27b/2 “düş-”.

1.2.1.5. n-m

Metinde bir kelime oratasında /n/ harfi ile yazılan bugün /m/'lidir: koṇṣu 3b/12 “komşu”.

1.2.1.6. ŋ-n

Aslında /ŋ/ sesli olan kelimelerde bu ses bugün /n/'ye dönüşmüştür: aṇ- 35b/8 “an-”, aṇdur- 82a/4 “andır”, aṇul- 82a/5 “anıl-”, deṇiz 15b/5 “deniz”, deṇe- 56a/3 “dene-”.

1.2.1.7. y-ğ

çiyne- 79b/4 “çiğne-”, çiyne- 79b/12 > “çiğnen-”.

1.2.1.8. d-t

Bugün /d/ olduğu hâlde metinde /t/ ile yer alan örnekler şöyledir: depe 44b/11 “tepe”, depelen- 26b/6 “tepelen-”, dırnaç 68a/13 “tırnaç”, ditre- 60b/6 “titre-”, düken- 59a/7 “tüken-”, dürli 30b/10 “türli”, düten 70a/5 “tüten”, süd 66a/2 “süt”.

1.2.1.9. t-k

Metinde tek bir örneği bulunmaktadır: etmek 72a/3 “ekmek”.

1.2.1.10. η-m

Metinde iki örneğine rastlanmıştır: gönlek 69a/9 > gömlek, tonuz 3b/2 > domuz.

1.2.1.11. v-ğ

Bugün /ğ/’li olan bazı şekiller metinde /v/’lidir: şovık 49a/2 “soğuk”, şovu- 49b/11 “soğu-”.

1.2.1.12. Ünsüz Düşmesi

Metinde tek bir örnekte ünsüz harf düşmesi bulunmaktadır: küçük+rek > küçürek 79a/10.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞEKİL BİLGİSİ

2.1. İSİM

İsim; canlı, cansız bütün varlıkları ve kavramları tek tek veya cins cins karşılayan, varlıkların ve kavramların adları olan kelimelerdir. Bu bölümde metindeki isimlerin aldıkları ekler ve bu sayede cümlede kazandıkları görev ve anlamalar incelenmiştir.

2.1.1. İsim Çokluk Eki

Metinde +lAr çokluk eki kullanılmıştır: anlar 87b/5, şular 88a/1, belâlar 90a/6, evlâdlar 67b/12, azğunlar 23b/4, dereler 76b/8, işler 86b/1.

2.1.2. İyelik Ekleri

Teklik birinci şahıs: +(U)m

Ünlü harfle biten kelimeye doğrudan, ünsüz harf ile biten kelimeye araya yardımcı ünlü olarak gelir: benüm 11b/2, şuçum 16a/7, Rabbüm 13a/2, kelāmum 17a/10, kullarum 25a/9.

Teklik ikinci şahıs: +(U)ñ

EAT'de yalnız yuvarlak şekille görülmektedir: Rabbün 28a/3, gözün 33b/14, ayakların 33b/14.

Teklik üçüncü şahıs: +sI

Ekin ünlüsü hep düzdür; yuvarlak şekline rastlanmaz. Metinde şu örneklerde görülür: şıfatında 32b/10, yakınına 35b/3, küllîsi 38b/1, ehline 39a/1, kavmine 40b/7.

Çokluk birinci şahıs: +(U)mUz

Metinde ek tamamen yuvarlak şekliyle kullanılmıştır: sūcūdumuzda 33b/3, zikrümüz 33b/1, şalumuz 45a/12, kelāmumuzu 5a/5, katumuzda 19b/5.

Çokluk ikinci şahıs: +(U)ñUz

Metinde yalnızca yuvarlak şekli kullanılmıştır: secdeñüzde 33b/4, işğālñüzden 2b/4, zikrñüzde 33b/3, göñlñüzde 71b/10.

Çokluk üçüncü şahıs: +lArI, +sI

korkduklarından 72a/1, maķāmlarından 73a/2, açıklıkları 80b/3, adamları 42b/15, ādemoğlanları 14a/3.

2.1.3. Hâl Ekleri

Hal ekleri ismi bazen isme, çok defa ise fiile bağlayan eklerdir.

2.1.3.1. İlgi Hali: +(n)Uñ

anuñ 73a/14, oğlanınuñ 74a/10, kuşınuñ 78b/12, senüñ 79a/4, kişinüñ 79a/12.

2.1.3.2. Yükleme Hâli Eki: +(y)I, +nI, +n

Yükleme hâli ekinin metinde üç farklı kullanımı vardır:

+(y)I: şuyı 5a/12, arzūyı 6b/5, kendūyi 12b/4, sūreyi 12a/13.

+nI: bunı 15a/11, anı 17a/10, şunı 34b/12.

+n: yayın 80a/5, nefsin 36a/10, ikisin 40b/13, ‘āzābın 10a/1, ayagın 38a/6.

2.1.3.3. Yönelme Hâli Eki: +(y)A

Metinde yönelme hâli bugünkü gibi +yA ekleriyle karşılanmıştır:

şan'ına 38b/4, tağına 38b/15, ayağına 40b/14, birine 41a/9, yere 43a/6.

2.1.3.4. Bulunma Hâli Eki: +dA

katumda 44a/10, anda 45a/10, hakkında 53a/3, güninde 53a/6, âhiretde 53b/1.

2.1.3.5. Ayrılma Hâli Eki: +dAn

İmândan 43b/3, nifâğdan ve riyâdan 43b/4, bu 'ıkâblardan 43b/10, andan 44a/13, kimden 53a/12.

2.1.3.6. Eşitlik Hâli Eki: +CA, +cIIAyIn

+CA: bunca 55b/14, ardınca 58a/2, niceler 64b/15, kararca 72a/3, legence 57a/3, nece 34a/11, yeñce 62b/7 kızılca 79a/12, bunca 68b/11.

+cIIAyIn: Zamirle kullanıldığında +CA ve +IAyIn ekleri birleşerek +cIIAyIn şeklinde kullanılmıştır: anlarçılâyın 31a/13, ancılâyın 34a/15.

2.1.3.7. Vasıta Hâli Ekleri: +IA, +(y)IIA/+(I)IA

+IA, +(y)IIA/+(I)IA: Mūsâyıla 56b/13, gözile kaşıla 73b/3, qarâyıla 79a/8, İmânla 73a/4, taşla 27b/1, zulumâtla 25a/12, barmağla 56a/6.

2.1.3.8. Yön Gösterme Hâli Eki: +ArU, +rA, +rU

+ArU: yukaru 37a/9, içerü 85b/10 ilerü 14b/9.

+rA: taşra 13b/8, sonra 64b/13.

+rU: girü 62b/8, berü 47a/2.

2.1.4. Soru Eki: +mI

Metinde sadece düz ünlü harfle yazılmıştır: oğlanlığumuza mı döniserüz 8b/3, bātil mıdur 54b/10. haqq mıdur 54b/10, hayrlu mıdur 65b/10, aña mı erişdüñ 27b/10.

2.1.5. İsim Yapma Ekleri

2.1.5.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+An: Çok işlek olmayan bir ektir: oğlan 63b/11.

+CI: yardımcı 73b/9, gözci 23b/8.

+cIK: oğlancığum 27b/5, azcuğ 56a/7, zahmetcuğ 68b/10, bu aracuğda 89b/14.

+dAş: dīndaş 29b/13, ol gün qardaş qardaşdan qaça 14b/3.

+dUz: Tek örnekte görülür: gündüzüñüzi 2b/5.

+II: kızıl 2a/14, yeşil 63b/14.

+In: Ünlü uyumuna girmiştir: uzun 19a/6.

+IIK: aklığı 60a/14, pādişāhlığı 86b/14, rüşenlığı 88a/1, yumşaklığı 81b/5.

+IU: 'ağıllu 26b/13, atlu 62b/10, 62b/11, bozuğlu 2a/15 hayrlu 27b/5, 62a/1, 76a/9.

+(InCI: Metinde sırayla beraber derece ifade eden sayı isimleri yapmakta kullanılmıştır: dördünci 43b/7, beşinci 43b/8.

+ndi: ikindi 12a/4.

+rAK: yegrek 36a/9, artukrak 70a/5, katırak 44a/3.

+sUz: Bu ek +IU ekinin olumsuzudur. Ünlüsü yuvarlaktır:

İmānsuz 52a/8, i'tikātsiz 81a/7, kulbsuz 38a/10.

2.2. ZAMİR

2.2.1. Şahıs Zamirleri:

Birinci teklik şahıs: ben, baña

ey kâşkî ben dağı toprak olaydum 6b/4, öğret baña şol nesnelere 12a/11.

İkinci teklik şahıs: sen, saña

sen andan ġāfil olasın 12b/15, saña gerek ola 26b/13.

Üçüncü teklik şahıs: ol, aña, anuñ, anı, anda, andan, ancılayın

ol rāhib katında oturdu 27a/4, rāhib aña didi ki 27a/8, anuñ biş 'alāmeti var 35b/6, anı vaşf itdüklerinden münezzehdür 87a/3, bir kavm anda 'ibādet iderler 88a/7, andan menfa'at ola 2a/12, dünyāya gelmeñ gitmeñ ancılayındur ki 34a/15.

Birinci çokluk şahıs: biz

biz ādem oğlanın 47a/8.

İkinci çokluk şahıs: siz

siz ölüp irişüp kabrünüze 71a/7.

Üçüncü çokluk şahıs: anlar

anlar ki İmān getürdiler 72b/12.

2.2.2. İşaret Zamirleri:

bu, bular, bunlar: bu ma'lūmdur ki 10a/8, bulara beñzer ne var ise 88a/15, bunlar anları müşāhede idüp 29b/15.

şu, şular, şunlar: şular ki Muhammede kâfir oldılar 49b/6, illā kuşlardan şunlar kim 15b/2.

ol, olar, anda: didiler ki bu oldur ki 56b/15, olar ki Mü'minlerdür 53a/14, cānları dağı anda qarār tutmışdur 22a/15.

2.2.3. Dönüşlülük Zamirleri:

kendü: kendü 'amellerin taqşır görüp 63b/2.

2.2.4. Belirsizlik Zamirleri:

kim: buyurdı ki her kim bu süreyi 87a/4, kimi bāzārda ve kimi çārşūda 15b/8.

kimse: bir kimse qalmaya evliyādan enbiyādan 45a/4.

biri: biri gelüp baş ucında oturdı 87a/15, her biri biş yüz yıllık yoldur 10a/12.

ne, ne kim: sen ne bilürsin 11b/7, hayr şerr ne kim işleyesiz dīvān idüp yazarlar 19b/5.

qamu: kamu aşığa inüp 44b/15.

qanqısı: görem qanqısı haqqdur 27a/12, artuqdur qanqımız 70b/14.

ayruq: ayruğa vāki' olmaz 89a/14

cümle: anuñ hükmi revāndur cümle hāqimlerden 59b/11, māni'ler köterile cümlesi bir ola 18b/1.

niceler: bir niceler ĩmāna geldiler 64b/15.

felān: didi ki yā falān 28a/1.

2.2.5. Soru Zamirleri:

kim: senüñ ma'būduñ kimdür 86a/4.

ne: felāq nedür yā Qa'b didi 88a/9.

2.2.6. İlgî Zamiri Eki +ki:

İlgî zamiri ya da aitlik eki diye adlandırılan “+ki” metinde aşağıdaki örneklerdeki gibidir:

dünyâ içindekin fenâ ide 14b/2, üzerindikiler küllî pâre pâre ola 66b/1, tağdağı yabandağı 15a/13, ve yerler altındağılar zühûra gelüp 66b/2.

2.3. SIFAT

2.3.1. Niteleme Sıfatları:

Nesnelerin bünyesinde bulunan vasıfları gösteren kelimelerdir. Bütün vasıf isimleri niteleme sıfatı olabilir.

karânluk yerdür 21a/7, ak hamrdur 22b/11, eyü hallü 2a/14, şovıcağ şu 4b/12, saru sular 4b/15, ulu taşdur 21a/4, kuru temennîdür 46a/9, yaş çemenler 14a/5, ‘azametlü korkınç nesnedür 21a/14.

2.3.2. Belirtme Sıfatları:

2.3.2.1. İşaret Sıfatları:

bu: Hakk Te‘âlâ bu sürede 56b/10, bu mertebeleri ve bu şerefleri anmaz mısın 57b/9, bu âyetler küllî 60b/12.

şu: şu kılduğuş ‘amel 5b/14, şu demürden budakları çok çengelle 7a/4.

şol: dahı şol tamu ehlinüş 4b/14, illâ şol kimseler 6a/8.

o, ol: yüzler o kıyâmet güninde kara olısar 15a/1, o gün kim hiçbir şahş 20a/4, ol cezâ günü 20a/3, ol gün Allâh Te‘âlânüşdur 20a/8.

2.3.2.2. Belirsizlik Sıfatları:

bir: içinde bir kavm görür 7a/12, kavmini bir yere cem' eyledi 9b/3.

birkaç: bir kez ekmek ile birkaç yıl karşı biçerler 14a/6, birkaç yıla erdi 47a/14.

şamu: şamu seyyidlerün 86b/1.

her: her köşkün üzerine 45b/3, bilmez misin her şavmün 54a/9.

nice: bir nice şacetler deliller 59b/8, nice şukbeler 4b/3, nice yüzler 15a/1.

cümle: cümle şâkimlerden 59b/11.

felân: felân vakt 81b/12.

2.3.2.3. Soru Sıfatları:

şankı: her taş şankı âdem helâk idiser 78b/6.

ne: ne vakt öliser 83b/3, bu kişi ne nesne ile geldi 1b/4.

2.3.3. Sıfatlarda Karşılaştırma, Pekiştirme ve Küçültme:

2.3.3.1. Karşılaştırma:

-rAK eki ile yapılır: evvelkiden daşı yegrek 'imârat kıldı 75b/10, hevl artıgraş olsa taşlar yirinden 70a/4.

2.3.3.2. Pekiştirme:

Pekiştirme sıfatlarının bir kısmı sıfatın başına /p/, /m/, /r/, /s/ seslerinden biri hecenin ilk ünlüsü ile birlikte kelime başına getirilerek oluşturulur. Metinde /p/ sesi ile yapılmış pekiştirme sıfatları kullanılmıştır:

çuğur almaya düpdüz ola 24a/10, yir düpdüz ola 44b/12.

2.3.3.3. Kcltme Sıfatları:

+cAK, +cUK ekleri ile yapılır. Metinde +cUK eki ile yapılmış sıfat kullanılmamıştır. şovıcağ yel ve gölge 4b/11, şovıcağ şu 4b/12, yağıncağ kavmlerni 84a/15.

2.4. ZARF

2.4.1. Yer Zarfları

aşağa: aldılar ol didügi yere eletdiler kim tağdan aşağa burağula 28b/9, ol yođuřuñ tamm yücesine ıka ıka ala girü aşağa uça 36b/11, yedükleri vağt boğazlarına ura ne aşağa gide 37a/8.

girü: korđuyla girü döndi 62b/8, şağ selmet girü geldi 28b/12, ol dönüp girü gidince 86a/2.

ier: Hađđ Te'l bir hil ıla n geldi ol şerr ier girdi 85b/10, bir dağı elin yağasından ier şokp yine ıkarđuđı eli ağ nr olurdu 9a/13.

ilerü: şol adar iş ilerü gele ki kendüden ayruđuñ ayusı almaya 14b/9, bu ilerü geenlern yazılmış szleridr 21b/9, ilerü utuban Nufeyl bin Hađb ol filn yanına geldi 78a/10.

aşra: bu yir iinde ne var ise kll aşra bırağa 24a/12, anı adı gördi atası rmiş aşra burağup abrini arayup ol altunı buldu 42b/13.

yağın: yağın varıcağ ıın ıın girü adı 61b/8.

yuğaru: yedükleri vağt boğazlarına ura ne aşağa gide ve ne yuğaru ıka 37a/9, ol tağt girü yuğaru ıka 38a/7.

2.4.2. Zaman Zarfları

dāim: ‘azāb dāim olmak için 74b/7.

evvelā: haber iderler evvelā ki yā Cehennem 4a/13, var olacakların evvelā levh-i maḥfūza yazduḡ 5a/6, evvelā anı mütenebbih kılmag için 36b/2.

gāh: kādirdür gāh öldürür ve gāh dirildür gāh ‘azīz kıılır 31a/7, kim gāh gāh ol oda dalar gāh çıkar 7a/12.

geç: eglenüp sāhir katına geç gelürdi 27a/6, dise ki neçün geç geldüñ 27a/9.

gice: Merrīḡ Zuḡal Müşterī Zühre ‘Uṡāriddür bunlar gündüz gizlenüp gice zāhir olurlar 16b/7, ṡāriḡ andan ötri didiler gice gelür gündüz gā‘ib olur 32a/5.

gündüz: Merrīḡ Zuḡal Müşterī Zühre ‘Uṡāriddür bunlar gündüz gizlenüp gice zāhir olurlar 16b/7, ṡāriḡ andan ötri didiler gice gelür gündüz gā‘ib olur 32a/5.

henüz: biñ yıl uçdı naḡar eyledi gördi henüz uçduḡ yerde 33b/8.

hep: ki işledükleri hep görklüdür 11a/9, küllī vilāyete hep mālik oldu 41a/4, bu ādem oḡlanları hep öḡütleniser 45a/6.

imdi: ḡorḡutḡıl imdi bilün ki 84b/1.

kaçan: ṡapıcılarıñ ‘ādeti budur ki kaçan ölselerdi 42b/10, ‘ilm emr eyledi ki kaçan görse 83a/15, ḡarañunuñ şerrinden ki bir kaçan gelüp 88b/6.

nāgāh: nāgāh baḡup 23b/12, nāgāh gördi 27a/12.

şonra: dünyā getürüp ‘ömri āḡire erüşdi şonra öldürdi 13b/7, var kııldı girü öldürüp yok idüp şonra girü i‘āde ider 31a/1, Allāh Te‘ālā dileye sen şonra girü aḡasın 34b/7.

şimdi: şimdi düzsün ki elde tedārik-i ruḡşat vardır 6a/12.

yarın: bugün varuñ yarın gelesiz size ḡaber virem didi 54b/15, Allāh Te‘ālā saḡlar aḡa yarın cezā kıılır 68b/15.

2.4.3. Hāl Zarfları

ancılayın: kāfirlerün ta‘ām ancılayın ħari‘ ola yedükleri vaqt 37a/8, dünyāda ancılayın ‘azāb olunmadı 46a/12.

böyle: yā uzun yā orta yā kışa böyle yaratdı 19a/13, niçün böyle kılduñ 51b/8, ya‘nī yā Muhammed şimden girü böyle itmegil 13a/3.

eyle: eyle şanalar kim 12a/4, eyle diyüp ol taşla urdı 27b/1, hemān eyle tıururđı 29b/6, getürdi yāhūd dilegince oldıysa eyle eyledi 19a/12.

nice: nice göyindürüp fesād virürse 85a/9, sen kırtar nice dilersen 28b/10, bu tağlara baqmazlar mı bu yir üzerinde nice dikelmiş bu yerlere 38b/13, kıatı kuvvetlüler ellerine nice tıutarlarsa ayağlarıyla dağı öyle tıutarlar 62b/7.

şöyle: taşla şöyle helāk kıldı 79b/3, ol zahmet şöyle köterilüp 87b/10 tā ol ölüm acısı şöyle kıaplar 7a/7.

yalıñuz: ta‘āmın yalıñuz yir 69a/11, Şeddād kıaldı yalıñuz küllī vilāyete 41a/4, kim ol bir ferıştedür yalıñuz kendüsi bir şaf olısar 6a/6.

2.4.4. Azlık-çokluk Zarfları

biraz: biraz diñlene Cebrāīl ‘aleyhi’s-selām dīvār ardından yüki çeküvirdi 85b/2

bol: ni‘metler virüp rızkı bol eylese 43b/14.

çok: çadurlar kıırılurđı yere mıñ çok kıağılurđı 43a/6, ‘Abdumenāf kıabīlesi çok gelüp Benī Sehm üzere tefāhür itdiler 70b/12, biri çok yiyüp içüp çok uyumak 35b/7, ol ne kıadar çok olur 52a/14.

dağı: ve dağı buyurđı ki 56a/1, ve dağı dimişlerdür kim 63b/8, evvelin okırdı ve dağı eydürđi ki 71a/9.

eksük: kıle terāzüyi eksük tıutarlar 20a/11, ölçseler yā kıartsalar eksük ölçerler yā kıartarlar 20b/5, eksük şatarlar 20b/8.

ḳatı: bir kāfire ḳatı ‘azāb itmek dilese emr ider 88a/5, Veyl deresindeki ḳatı ‘azāb ol muṭaffifler içündür 20a/14, anuḡ gibi deve ‘Arab ḳatında ḳatı sevüglü olur 15a/12, māl cem‘ itmege çok çok ḫarīṣ olup ḳatı seversüz 44b/7.

key: key görklüsinden 90a/5, ḫalk dirildüp ḳoparmaḳ key āsāndur 8b/9, Allāh Te‘ālā key bilicidür 26a/1, key ḳatıdur bu ‘azāb 25a/1, ki ‘Araba key yaḳīn nesne oldur 38b/9.

yavlaḳ: anı ṭaleb itmege yavlaḳ ḳavīdür 69a/14, ‘Abdu’l-muṭṭalibūḡ kelāmı Ebreheye yavlaḳ ḫoṣ geldi 77b/6.

ziyāde: mālını pāk idüp ziyāde ḳıldı 53b/15, niḳün daḫı ziyāde itmedüm diyü 67a/15, anlardan ziyāde geldi 71a/1, zamān üzere ziyāde oldı 72b/2, çıḳmaya belki daḫı ziyāde ola 74b/14, anuḡ salṭanatı ziyāde olmadı 86b/15.

2.5. FİİL

2.5.1. Fiil Yapma Ekleri

2.5.1.1. İsimden Fiil Yapma Ekleri

+**A-**: beñzemek 2a/15, dilemek 34b/7, döşemek 10b/6.

+**(A)l-**: yüceldüp 57b/3, yüceldi 9a/2.

+**(A)r-**: ağarmak 63b/13, başarmak 47b/12.

+**IA-**: ağulamak 88b/1, bāḡlamak 50b/2, ḳaplamak 21b/13, saḳlamak 53b/13, 54a/1, 55b/6, yoḳlamak 55b/9, ortalamak 28b/3.

+**sA-**: şusamak 37b/15.

2.5.1.2. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-Ar-: kıpar- 8b/8, çıkar- 31a/4, gider- 89a/1.

-dUr-: kıldur- 56a/1, bildür- 13b/6, göyündür- 74b/2, etdür- 73a/11, indür- 17b/8, ulaşıdur- 55a/14.

-l-: şorıl- 16a/3, bırakıl- 28b/9, köteril- 2a/4, viril- 5b/15, yazıl- 21b/9, buyurul- 88a/13.

-n-: bağlan- 87b/11, bulın- 29b/5, olın- 39a/10, sığın- 88b/13, etin- 73b/10.

-ş-: çağırış- 88a/10, eriş- 41b/13, karış- 23a/3, bağış- 68a/3, ulaş- 55a/14, dürüş- 24b/2, soruş- 1b/7.

-t-: şovut- 77b/9, kırkut- 62b/10, yarat- 13b/2, tozut- 68b/1, yücelt- 10b/11, eyit- 42a/9, taşıt- 76b/14.

-ter-: göster- 83a/12, köter- 27a/14, 70b/4.

-Ur-, -Ir-: kıyır- 71a/15, artır- 17a/7, savur- 79b/4, bitür- 3a/1, geçür- 49a/8, kötür- 16a/11

-y-: kıoy- 2b/2, kıoyur- 49a/1.

2.5.1.3. Fiillerde Olumsuzluk

“-mA” eki ile yapılmıştır: kıalma- 21b/15, alma- 42a/12, kıagma- 56a/4, kıorkmazlardı 5a/4.

2.5.2. Fiil Çekimi

2.5.2.1. Bildirme Kalıpları

2.5.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Kalıbı

Görülen geçmiş zaman anlamı veren ek -dI'dır. Üçüncü teklik ve çokluk şahıslarla düz ünlülü ekler kullanılırken diğer bütün şahıslarla ekin yuvarlak ünlülü şekilleri kullanılmaktadır. Ünsüz uyumuna girip sadalılışmadan hep /d/'li şekli kullanılmıştır.

Teklik birinci şahıs -dUm: kıldum 53b/1, kaçdum 61b/10, kaldum 42b/7 korkdum 62b/11, korkutdum 53b/4, oldum 60b/4, şordum 56b/11.

Teklik ikinci şahıs -dUḡ: koduḡ 77b/10, korkduḡ 62b/9, olduḡ 27b/5, sanduḡ 56a/3, turduḡ 77b/10, tutduḡ 56b/12, geydüḡ 71a/10, girdüḡ 72b/5.

Teklik üçüncü şahıs -dI: irişdi 29a/15, istedi 81a/3, işitdi 62b/8, işledi 75a/1, kesildi 55a/1.

Çokluk birinci şahıs -dUk: bağışduḡ 68a/3, buyurduḡ 21a/12, şakladuḡ 55b/10, toḡduḡ 79a/1, ulaşıdurduḡ 55a/14, yaratduḡ 4a/11.

Çokluk ikinci şahıs -dUḡUz: etdüḡüz 71b/2, bildüḡüz 71b/7, öldürdüḡüz 16a/7.

Çokluk üçüncü şahıs -dIIAr: şalıverdiler 23b/4, biçdiler 28a/13, bildiler 75a/8, birlediler 30b/6, didiler 1b/11.

2.5.2.1.2. Duyulan Geçmiş Zaman Kalıbı

Metinde ekin sadece düz şekilleri kullanılmıştır.

Teklik birinci şahıs: Metinde kullanılmamıştır.

Teklik ikinci şahıs: Metinde kullanılmamıştır.

Teklik üçüncü şahıs: -mİşdUr: bırakmışdur 48b/7, buyrulmuşdur 88a/13, buyurmuşdur 49b/3, kalmışdur 42a/4, konulmuşdur 38a/11, olmuşdur 9b/8, boyanmış 70a/1, çıkarmış 79a/14, kalmış 55b/5.

Çokluk birinci şahıs: -mİşUz: buyurmuşuzdur 34b/5.

Çokluk ikinci şahıs: -mİşsIz: Metinde kullanılmamıştır.

Çokluk üçüncü şahıs: -mİşlAr(dUr): komışlar 45b/7, kılmışlardur 64b/15 olmuşlardur 17b/9, tırmişlardur 31a/14.

2.5.2.1.3.Şimdiki Zaman Kalıbı

Metinde şimdiki zaman anlamı geniş zaman kalıbı eki ile karşılanmıştır:

biz anuñla ħarb dilemezüz 77a/5, ben anı yıkmağa geldüm tırduñ deveñ istersin 77b/10, deve isterüm ol evüñ daħı issi var 77b/11.

2.5.2.1.4.Gelecek Zaman Kalıbı

EAT'de gelecek zaman eki –(y)IsAr'dır:

Teklik birinci şahıs -vAn: Metinde kullanılmamıştır.

Teklik ikinci şahıs –(y)IsArsIn: görisersin 24b/3.

Teklik üçüncü şahıs –(y)IsAr; -IsArsdUr: kılısar 53a/7, olısar 82a/7, añılısar 82a/5, atılısar 74a/3, birağılısar 74a/3, qopısar 8a/9, geliserdür 64a/11.

Çokluk birinci şahıs –(y)IsArUz: uğratisaruz 4a/14.

Çokluk ikinci şahıs Metinde kullanılmamıştır.

Çokluk üçüncü şahıs –(y)IsArIAr: olmayısarlar 22a/4, olısarlar 65b/2, qopısarlar 3b/2, olısarlar 24b/7, qopısarlardur 3b/1.

2.5.2.1.5. Geniş Zaman Kalıbı

Geniş zaman kalıbı eki bugünkü gibidir.

Teklik birinci şahıs tapuram 82b/5, kıluram 53b/1, sığınuram 88b/13.

Teklik ikinci şahıs: dersin 83b/1, eylersin 27b/10, bilürsin 20a/2, ölürsin 83b/14, bilürsün 11b/7.

Teklik üçüncü şahıs: alur 42a/10, artırur 17a/7, atılır 70a/2, bırağılır 43b/5, bırakır 85a/10, çalınur 11a/4.

Çokluk birinci şahıs: kılaruz 53a/11, dutaruz 53a/13, koyaruz 52a/10, tutaruz 2b/9, çağırırız 62b/6, yaruqlaruz 33a/7, tutaruz 2b/9.

Çokluk ikinci şahıs: taparsız 9b/5, getirürsüz 2a/11.

Çokluk üçüncü şahıs: soruşurlar 1b/9, şatarlar 20b/8, şayarlar 19b/2, şorarlar 11b/7, tartarlar 20b/5, toğarlar 16b/8, tutarlar 20a/11.

2.5.2.2. Tasarlama Kalıpları

2.5.2.2.1. Şart Kalıbı

Şart kalıbı eki bugün de olduğu gibi “-sA” ekidir:

Teklik birinci şahıs -sAm: otursam 27a/3, girsem 27a/3, görsem 27a/3.

Teklik ikinci şahıs -sAñ: dilesen 78a/4, görseñ 83b/13, versen 12b/3.

Teklik üçüncü şahıs -sA: açılrsa 88a/10, bulsa 3a/9, kaldursa 11a/5, kopsa 8a/7, korsa 77a/8, kosa 82a/15, kurusa 37a/7, okinsa 17b/2.

Çokluk birinci şahıs -sAvUz: etsevüz 44a/3.

Çokluk ikinci şahıs -sAñUz: dilesenüz 17b/4.

Çokluk üçüncü şahıs -sAlAr: olunsalar 61b/3, alsalar 20b/3, kıosalar 29b/7, şorsalar 27a/9, ıartsalar 20b/5, gitseler 53a/6, görseler 23b/3.

2.5.2.2.2. İstek Kalıbı

İstek kalıbı eki “-(y)A”dır.

Teklilik birinci şahıs -(y)Am: basam 61b/7, dutam 61b/7, kıurtaram 84b/15, olam 76a/14, görem 27a/12, düşem 12b/13, eletem 77a/10.

Teklilik ikinci şahıs -(y)AsIn: alıkıoyasın 4a/14, arııtasın 9a/6, şanasın 71b/11, yııkasın 76b/1, eyıtesin 9a/4, gelesin 9a/7, göresin 22b/7.

Teklilik üçüncü şahıs -(y)A: diınlene 85b/1, dirgüre 8a/12, dirile 18b/2, dirilte 3a/5, döküle 15a/7, kıaruşa 18a/15, kıayura 47b/3, kııla 85b/10.

Çokluk birinci şahıs -(y)AvUz: itevüz 55b/1, gırevüz 82a/11, kıılavuz 52b/11, ıtııtavuz 62a/9.

Çokluk ikinci şahıs -(y)AsIz: diınlenesiz 2b/4, gelesiz 54b/15, göresiz 82b/5, olasız 46b/7, uyanasız 71b/3.

Çokluk üçüncü şahıs -(y)AlAr: bileler 11a/8, döneler 23b/2, düşeler 45a/5, eğleneler 4b/9, geleler 3a/11, oııuralar 23b/12, sadaııalar 53b/14.

2.5.2.2.3. Emir Kalıbı

Şahıslara göre emir kalıbı ekleri aşııağıdaki gibidir.

Teklilik birinci şahıs -AyIn: alayın 42a/14, iteyin 33b/7.

Teklilik ikinci şahıs -ø, -gIl: eyit aııa 9a/3, iy gāfil nazār kııl 40a/8, namāz kııl 33a/13; digil 27a/9, döngil 46b/3, etmegil 13a/3, evmegil 34b/4, alđıl 29a/1, aıığıl 56a/7, atđıl 29a/1.

Teklilik üçüncü şahıs -sUn: aldanmasun 48a/3, olmasun 88b/15, olsun 24b/4, uysun 18a/2, diñlesün 11b/8, dürişsün 23a/1.

Çokluk birinci şahıs -AlUm: sayalum 70b/14, getürelüm 86a/5, itelüm 59a/14, gönderelüm 76b/3.

Çokluk ikinci şahıs –(U)ñ: bāğlanuñ 44b/8, çıkaruñ 28b/8, kazuñ 29a/8, kırtaruñ 21a/1, çeküñ 51a/12, dönüñ 54b/14, eletüñ 28b/1.

Çokluk üçüncü şahıs -sUnlar: olsunlar 80a/12, tıtsunlar 80a/12, disünler 81a/11, evişsünler 22b/15, günleşsünler 22b/15.

2.5.2.3. Ek Fiil

Haberin geniş zaman halini ifade için kullanılan 1. ve 2. şahıs ekleri şahıs zamirlerinden; 3. şahıs eki ise dur- fiilinden meydana gelmiştir.

2.5.2.3.1. Bildirme Geniş Zaman Ekleri

Birinci şahıs +Am: Hālīkıyam 50a/8, za‘īfem 89b/2, didi ki Rabbüñ benem 28a/3.

İkinci şahıs +sIn: Ekin ünlüsü daima düzdür. Yuvarlaklık uyumu yoktur: dürişicisin 24b/2, kırkıdıcısın 39a/8, kâdir sensin 78a/4, sen muşallağ degülsin 39a/11.

Üçüncü şahıs +dUr: dostdurur 59a/14, ayıricıdur 33a/4, kırkıcıdur 36b/8, ayetdür 87b/9, ‘azīzdür 30a/8.

Birinci çokluk şahıs +Uz: ziyānkāruz 8b/6, değilüz 31b/4, kâdirüz 48b/4.

İkinci çokluk şahıs +sIz: degülsiz 82b/9.

Üçüncü çokluk şahıs: Metinde kullanılmamıştır.

2.5.2.3.2. Görülen Geçmiş Zaman:

Birinci teklik şahıs +idüm: ehli idüm 44a/1.

İkinci teklik şahıs +idüñ: yetīm degül mi idüñ 55a/13.

Üçüncü teklik şahıs +idi: yok idi 16a/7, degül mi idi 28a/2.

Birinci çokluk şahıs +idük: Metinde kullanılmamıştır.

İkinci çokluk şahıs +idüñüz: Metinde kullanılmamıştır.

Üçüncü çokluk şahıs +idüler: bunlar idüler 83a/14.

2.5.2.3.3. Duyulan Geçmiş Zaman

+imiş eki ile yapılmakla birlikte metinde kullanılmamıştır.

2.5.2.3.4. Şart

Üçüncü teklik şahıs haricinde diğer şahıs ekleri metinde kullanılmamıştır.

hakkısa 27a/15, yoğsa 42a/7, varsa 57a/3, var ise 15a/13, hayr ise hayr şerr ise 16b/2, hoşnüd ise 27a/15.

2.5.2.4. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir fiille ondan önce gelen başka bir fiilin yahut isim, sıfat, zarf cinsinden bir kelimenin birlikte kullanılmasından meydana gelirler.

2.5.2.4.1. Birleşik Çekimli Filler

2.5.2.4.1.1. Hikâye Tarzı

2.5.2.4.1.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Metinde kullanılmamıştır.

2.5.2.4.1.1.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

getürmüşdi 27a/1, gelmişdi 42a/13, dutmuşdı 47b/10, gelmişdi 52b/15, oturmuşdı 63a/14, erişmişdi 69a/7, yazılmışdı 78b/7, dönmişdi 78b/13, olmuşdı 83a/9.

2.5.2.4.1.1.3. Geniş Zamanın Hikâyesi

şorarlardı 1b/4, korkmazlardı 5a/4, çıkardı 17a/2, bırağurlardı 42b/10, yatardı 87b/1.

2.5.2.4.1.1.4. İsteğin Hikayesi

gideydüm 6b/4, getüreydüm 46/6, göndereydüm 46a/8, öldüreydüm 48a/6, işleyeydünüz 71a/9, uğramıyaydum 6b/4, kıpımayayduğ 6b/9, şormayaydum 56b/12, şanayduğ 79b/3.

2.5.2.4.1.1.5. Şartın Hikâyesi

Metinde kullanılmamıştır.

2.5.2.4.2. Rivayet Tarzı

Metinde kullanılmamıştır.

2.5.2.4.3.Şart Tarzı

2.5.2.4.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

kalmışsa 78a /1.

2.5.2.4.3.2. Duyulan Geçmiş Zamanın Şartı

oldıysa 19a/12, almadıysa 42b/12, olındıysa 43b/6, bırağıldıysa 78b/4, gönderdiyse 6b/2, geçebilmediyse 43b/10.

2.5.2.4.3.3. Geniş Zamanın Şartı

gelürse 49a/12, eletürseñüz 21a/1, getürse 34b/2, göyindürse 74b/2, virürse 85a/9, kurtılursa 43b/4, olursa 18b/12, korsa 77a/8.

2.5.3. Yardımcı Fiiller ile Yapılan Birleşik Fiiller

Metinde isim+yardımcı fiil şeklinde yapılan birleşik fiillerdeki isimlerin ekseriyle Arapça olduğu görülmektedir. Burada Kur'an'ın tercüme ve tefsirinin yapıyor olmasının etkili olduğu görülmektedir.

2.5.3.1. it- ile Yapılanlar

ihtilāf itdiler 1b/12, men' itdiler 4a/2, zıkr itdügi 4b/6, kâsem itdügi 6b/15, tekzīb itdi 9a/15, sa'y itdi 9b/2, nefy itdi 9b/14, edā itdiler 26a/7, i'rāz itdiler 53b/7, uğrılık itdile 66b/10, vaşf itdüklerinden 87a/3.

2.5.3.2. ol- ile Yapılanlar

rāzı olmuşdur 88a/8, revān oldu 3a/14, 'āşī oldu 9a/15, meşğül oldu 11a/13, haşr olduğdan 15b/11, kāfir olduğuz 19a/2, berī olmuşlardur 19b/10, mağrūr olmuşdı 25a/3 ol, gālib olmaz 30a/9.

2.5.3.3. eyle- ile Yapılanlar

şabr eylegil 31a/15, helāk eyledi 31b/3, nażar eyledi 33b/8, şağ eyledi 37a/13, cem‘ eyledi 44b/5, yaruğ eyleyeler 45b/7, feth eyledi 47a/5, men‘ eylemegil 56a/7, pāk eyledi 57a/3.

2.5.3.4. kıl- ile Yapılanlar

mekān kılmaduğ mı 2a/10, gözci kılduğ 4a/12, va‘de kılsa 4a/15, şefā‘at kıлмаğa 6a/3, ferah kıla 6b/3, taḥşīş kıldı 9b/14, rivāyet kıılır 18b/8.

2.5.3.5. bul- ile Yapılanlar

çāre bulmaya 24b/15, ḥalāş bula 35b/12, ḥayāt bula 35b/12, necāt buldı 35b/14, ‘āfiyet bulmağla 67b/12, kerāmet bulup 27b/6.

2.5.3.6. dut- ile Yapılanlar

dost dutanlar 37b/7, ma‘zur dut 42a/1, düşman dutmışdı 47b/10, gizlü dutaruz 53a/13, toğru yol duta 18a/2.

2.5.3.7. ur- ile Yapılanlar

kendüyi oda urur 69b/11, yel urup 75b/7, bend urup 76a/9, sūr urıla 8a/10.

2.5.3.8. Tasvir Fiileri

Tasvir fiileri, fiilerin -A, ya da -U zarf fiil ekli şekillerine belirli fiiller eklenmek suretiyle yapılmıştır.

2.5.3.8.1.Sürerlik Fiili

Fiillerin -A, zarf fiilli şekillerine gel- yardımcı fiilleri getirilerek yapılmıştır.

-A gel: yüriye gele 12b/12, kıopara gelürdi 79a/14.

2.5.3.8.2.Tezlik Fiili

vir-: şaluvirdiler 23b/4, kıanduruvirmezsiz 44a/15, açuvirevüz 53a/11, kıoyuvirdi 60b/4, aluvire 77b /1, çeküvirdi 85b/2, çeküvirür 39a/2, idüvirevüz 52b/5.

2.5.3.8.3.Yeterlik Fiili

bil-: eydibilmedi 12a/11, eyledibilmez mi 13b/2, fethidimedi 84a/6, geçebilmediyse 43b/10, taşarruf idemezler 49a/2, alamazlardı 47b/14, depredimezlerdi 47b/13, başarımazsın 28b/14.

2.5.3.9. İsim Öbeği Şeklinde Birleşik Fiiller

2.5.3.9.1.Yalın Hâldeki İsim + Fiil ile Yapılanlar:

el şunmadılar 30a/6, zahmet çeker 47b/1, yüz döndürmeğ 9b/5, günâh işlemedüğ 57a/10.

2.5.3.9.2.İyelik Eki Almış İsim + Fiil ile Yapılanlar:

ağzın büryü kıoya 48a/14, ma'şiyet yolın bildürdi 50b/7, cânı ol şevkle çıkmaklığa 7b/3.

2.5.3.9.3. Yönelme Hâli Eki Almış İsim + Fiil ile Yapılanlar:

Kur'ân-ı 'azîme uysun 18a/2, yere uğrayup 43a/15, emri yerine getüre 24a/14, gönlüne geldi 27a/11, eline virüp 28b/1.

2.5.3.9.4. Bulunma Hâli Eki Almış İsim + Fiil ile Yapılanlar:

şekâvetde kaldılar 65a/3, Cehennemde kıla 35b/13.

2.5.3.9.5. Ayrılma Hâli Eki Almış İsim + Fiil ile Yapılanlar:

İslâm dîninden geçmişlerdür 19b/13, hâdden geçmişlerdür 21b/6, Muḥammed kendünden düzer 31b/6, kendüleri şirkden arıtmayalar 12b/9.

2.5.4. Fiilimsiler

2.5.4.1. İsim-Fiiller

Fiillere -mA, -mAḳ, -İş eklerinin getirilerek onları isimleştiren şekillerdir:

-mA: şimdi her birinün alması virmesi ḳalmışdır 42a/3, yüce yüce bünyâdlar ve yonma taşlar ve bâğlar 74a/1.

-mAḳ: ḳopmaḳ 21b/5, başarmağa 41a/8, bunamağa 25b/4, çalmağa 70a/4, çıkmağa 7b/14.

-İş: bitişi 24b/13.

2.5.4.2. Sıfat-Fiiller (sıfat fiiller için örnekleri sıfat tamlaması olarak ver, yoksa çekime girmiştir, çekimli hâllerini ver)

-dUK: Her zaman yuvarlak ünlülüdür:

hükmetdikleri 41a/11, didüklerin 45b/5, yaptığı 45b/6, olduğunçün 46b/6.

-mİş: konulmuş yağduklar 38a/14, bişmiş kiremid 79a/10, tavar çiynemiş ekin yaprağı gibi 79b/4.

-yAn: ağan 4b/14, bulan 44a/10, 44a/11, duran 9b/13, çıkan 10b/8, kaçan 14b/6, kalan 9b/14, koğan 37a/3, kırtılan 50b/7, olan 2a/7, tapan 64a/15, toğan 16a/1, yaraqlanan 46b/5, bağana 24a/10, koyana 18b/10, koyana 18b/13, olan 8b/12, çıkan 10b/8, işleyene 18b/12, diyen 33b/5.

-AcAk: varacak yir 6a/12, koru olacak ve uyuyacak mekan 2a/9, rızık olacak otlar 3a/2, olacakların 5a/6, perdelenecek nesne kalmaya 44b/13, gelecek yerleri 61b/3.

-AsI: aıulası degül 82a/6.

-mAz: yaramaz halkları çıkarduk 57a/14, yaramaz tabî'atları giderduk 57a/14, görünmez ma'būda tıpdılar 30a/2

-IsAr: bu olısar nesne degül 74a/3.

2.5.4.3. Zarf Fiiller

-(y)U: deyü 33b/11, saklayu 89b/5, bürüyü 48a/14, çiyneyü 3b/9, sürinü 3b/4.

-(y)IcAk: ölicecek 74b/2, varıcağ 61b/8, iticek 25a/9, gelicek 13a/1.

-(y)IncA: “IncAyA kadar” anlamı taşıır: olmayınca 7a/2, uyumayınca 69a/4, artınca 16a/13, varınca 60b/5, geçince 60b/7, gelince 13b/13, dilemeyince 18a/7.

-(I)ken: Ek uyuma girmeyerek tek şekilde kullanılmıştır: geçerken 27a/3, giderken 27a/11, iken 17b/11, okırken 34b/9.

-mAdAn: oturmadan 42b/15, toğmadan 55a/13, yıkmadan 77b/12, etmeden 51b/9

-dUKçA, -dUKdAn: yetdikçe 54a/2, gitdükden 8b/4, göyündürdükden 74a/14, indükden 12b/15, öldükden 32b/6, oğıduğca 41a/6, aldükdan 6b/6, olduğdan 59b/8, tolundükdan 25a/8.

-(y)Up: uğrayup 48b/14, olmayup 11b/12, inanmayup 15a/3, gidüp 15a/7, kopup 15a/9, artdurup 25b/14, aşulup 3b/13, bağup 23b/12, batup 85a/13, öğütleyüp 10a/5, söyleyüp 56b/4.

-UbAn: tebdīl oluban 32b/4, fīl ilerü tütuban 78a/10, harc idersüz erişüben nāgāh 44b/3.

2.5.5. Fiillerde Soru

Soru eki bugün de olduğu gibi “mI”dır. Ekin ünlüsü daima düzdür: kılmadük mı 57b/4, oğlanlıgumuza mı döniserüz 8b/3, sizüñ yaradılmağuz mı kavîrekdür 10a/6, gözün görmez degül mi idi 28a/2, nesnelere mi şifā idersin 28a/8.

2.6. EDAT

bāri: görisersin bāri bir ĩmāna gelüp 24b/3, azād kılırsın bāri bir kimse 54a/10.

belī: belī anuğ hükmi revāndur 59b/11, belī kādirdür 39a/5, belī Hakk Te‘ālānun ihsānın 56b/4.

belki: didi ki yok belki unuttum 34b/11, belki ol hayāt-ı fānī ki 36a/7, belki dağı ziyāde ola 74b/14.

berü: ol vağtden berü ki seni sevdi 54b/8, gökler yaradılalıdan berü ki 47a/2.

birle, bile: küfr şirk birle gele 52a/14, hesab neseb birle fağr itmeyedüñüz 71b/9, seni bile eiletem ‘Abdu’l-muğtalib anuğla bile getdi oğlanlarınuğ ba‘zısı bile tā ki 77a/10.

çün: anları çün gönderdiler 51a/7, iderüz çün ĩmān selāmet olup 52a/12, kendü cinsindendür çün azād kılırsın 54a/10.

çün: kılmışlardır ki çün gördiler geldi 64b/15, mişli dağı yoğıdı çün temām oldu 75a/6, alup Ebreheye gönderdi çün Ebrehe katına 77b/4.

çünkü: tarīk-i haqqdur çünkü bu āyet indi 18a/3, anuñ şerrinden saklayam çünkü ol vesveselerin tamarda 89b/3, dāim kıyāmet zıkr ider ve şorardı çünkü bu āyet indi 11b/12.

da: viren de ve dağı virmiyen de oldur 89a/11, yelleri de aña havāle kılmaduk mı 2b/14.

dağı: sen anda vücūda geldüñ ve dağı saña helāl kılduk 46b/13, dağı yerler haqqı ki benüm maḥlūkumdur 50a/8, anı dağı bildürdi 50b/2.

degin: kıyāmete degin 47a/3, tā aña degin kim 82b/5, deniz ortasına degin 28b/2.

degül: yā Muḥammed yetīm degül mi idüñ 55a/13, kıadir degül midür 59b/10.

dek: tā İslām vaqtine dek anuñ hükminde oldılar 29b/4, buña dek 50b/5.

eger: eger şerr olup anuñla muķātele itmezseñüz 77a/4, eger kıorsa 77a/8.

evet: evet bir nesne ḥātıruma geldi 42b/8.

ğayrı: bulardan ğayrı ne kim 63a/8, senden ğayrı kimseye 46b/15, benden ğayrı kimseye and içmeñ 6b/14.

ger: ve ger ‘āşīlerden olursa 67b/1, ve ger ardından tokınsa 79b/2.

gibi: şol yırtıcı canavarlar gibi ve yir yüzinde yürüyen ḥaşerāt gibi 88b/2, aşḥāb gibi ve Fir‘avn gibi kim rubūbiyyet da‘vin kıldı ve Kıārın gibi 61a/15.

girü: ya nī yā Muḥammed şimden girü böyle itmegil 13a/3.

göre: mertebesine göre anuñ şerefin 22a/11.

hattā: hattā sinek dağı bile ḥaşr ola 15b/1.

içün: karar tutmak için ne Ka'beye konuşu olmak için 79b/13, nimetler için eviştünler ve anuñ için günleşünler 22b/15.

ile, +le: gel imdi benümle bile kim melik ısmarladı 77a/9, kâdir degül midür senünle olaruñ arasında hüküm idüp 59b/10, bil ki benüm senünle olduğum 76a/8, bu kişi ne nesne ile geldi 1b/4, şâlihler şâlihler ile ve kâfirler kâfirler ile cem' olalar 15b/12.

ilerü: sizden ilerü ne taqdīm itdünüz 71b/2, her şahş kendüden ilerü hayırdan ve şerden 18b/4.

illā: edā olındıysa kurtıldı ve illā bulunmazsa 43b/6, helâl olmadı illā Resül 'aleyhi's-selâma helâl oldu 47a/4, girmez ol oda illā şular kim 53b/6.

ise: Allāh Te'âlā ise 86b/10, hayr ise hayr şerr ise şerr 16b/2.

iy: di ki iy Çalabum 76b/11, iy kâfirler ben tapmazam şol butlara 82b/2, iy Mekke kavmi 10a/6.

ķadar: yüz yıllık yol ķadar direksüz 2b/8, her kişiye şol ķadar şuğl ola 15a/10.

ķarşu: yüzine ķarşu ta'n iderdi 73b/6.

kāşkī: iy kāşkī ben dañı topraķ olaydum 6b/4, iy kāşkī ben ĩmān getüreydüm 46a/6, iy kāşkī ol hayāt-ı fānīde 46a/7.

ki: lāzım gelmez ki tamuya girmek hemān kâfirlere 53b/8, kâfirler didiler ki Ebū Bekr Bilāl haķķında 54a/6, Ebū Bekre didi ki yā Ebū Bekr bilmez misin 54a/9.

kim: şordılar kim bunuñ hāl ve da'vāsı haķķ mıdır 54b/10, ol Yahūdīler aña didiler kim varuñ aña 54b/11, ba'zılar didiler kim biz senüñ göñlüñden 57a/13.

līkin: līkin bilürsün kim 42b/3, līkin benüm ihānet itmekligüm 44a/8, līkin senünle sābıķan 45a/11.

meger: gelmek dilemezsüz illā meger ki biz azād dilemiş oluruz 18a/6, anı almağa rağbet kılmadı tā meger bir oğlan taşra 42a/12.

nitekim: nitekim Hakk Te'ālā haber virdi 9b/1, nitekim bir kişi bir kişiyle va'de kılsa 4a/15, nitekim şuya ğarķ olanı şu kaplar 7a/7, mecnūn degüldür nitekim kāfirler dirler 17a/12.

önnden: ölmezden önden İslāma gelmez olursa 62a/8, kıtāl āyet gelmezden önden āyet-i kıtāl ile 83a/1.

ötrü: bu küllī zıkr olanları andan ötrü yaratduķ 14a/12, bunu andan ötrü zıkr eyledi 15a/11, işledükleri İstihzādan ötrü cezālanurlar 23b/15.

şanasın: muķarrar olaydı ki şanasın ol Cehennem tāmı 71b/11.

şanki: toz olup getdi şanki cihāna gelmedi 34a/14.

şonra: zāhir olduğdan şonra 64b/13, rıhletden şonra 80b/3.

şöyle ki: eli aķ nūr olurdı şöyle ki gün nūrına ğālib gelürdi 9a/14, belki kuşūr üzeredür şöyle ki Hakk murād ider 13b/13, helāk eyledi şöyle ki yollar leşkerle tōldı 78b/8.

tā: tā deñizi ortaldılar 28b/3, tā kıyāmete degin girü 47a/3, tā ölinceye degin 47b/3.

taħķīķ: taħķīķ biz indürdük Qur'ān 63a/4, taħķīķ bu ādem oğlanları 68b/9.

taraf: ol taraf şovıcaķ olurdı 80a/4.

toĝru: arasına toĝru hezīmet kıılurlar 68b/3.

U: şek ü gümān köterile 2a/4, vaz' ü naşīhat 3b/10, fazl u ihsān 90a/7.

üzere: şol niyyet üzere girü 56b/7, bu tavīl üzere beyān 57b/1, iki keñezlik üzere ğālib gelmez 58a/2.

ve: ne nesneden şoruşurlar biribirine ve ne nesneden söyleşürler 1b/7, 'acāyib ve ğarāib maşnū'āt 2a/7, ba'zıñuzuñ şaru ve ba'zıñuzuñ kıara ve ba'zıñuzuñ kıızıl ve bir niceñüz eyü hallü 2a/14.

velīkin: 'arş-ı 'azīm issidür velīkin andan uludur kim 31a/5.

veyāhūd: ‘azāb iderüz veyāhuz fażlumuzla anı dađı ‘afv iderüz

ya: oğın kızın almağa ya dervīř kılup ğastalıklar vāķi‘ itmeklikle 44a/6, ışık gele ya bir şovıcağ yel gelüp 49b/11.

yā: yā Resūlallāh 12a/11, yā Muĥammed 12a/14, yā falān 23b/14.

yāhūd: aña virgil yāhūd aña lūtfle ve ğoř dille anı göndergil 56a/8, tã‘at itmese yāhūd ölse 59a/9, ħarārca itmek yese yāhūd řovıcađ řu içse 72a/4.

ya‘nī: ya‘nī taĥķīķ ile sizüĝ 19b/3, ya‘nī ol fācirler 19b/15, ya‘nī ol gündür 20a/5.

yok: oğlan eyitdi yok benüm dağı senüĝ dağı Rabbümüz 27b/13.

zinhār: zinhār beni bildürmeyesin 27b/6, zinhār ol putlaruĝuz ki şaparsız 9b/5.

zīrā: bir kez çağırdı zīrā bu öđüt tövbe dār-ı teklīfde 45b/14, řabr itmege ħonduralar zīrā rivāyetdür 49a/15, anları helāk ider zīrā ħiċbir mevcūd 51b/7.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN

1b/1 hazā kitābu (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) tefsīr-i ‘amme

1b/2 (عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ) ya’nī sebep-i nüzūl oldur ki çün Resūl ‘aleyhi’s-selām

1b/3 ba’s olındı kıyāmet haberlerin ol Kureyş kavmine eydürdi anlar

1b/4 aña inkār idüp birbirine şorarlardı ki bu kişi ne nesne ile geldi

1b/5 bu kıyāmet ki dir nite olur ne vaqt olur bu ne ki dirlerdi i’tikādları

1b/6 öyle ki ol olisar degül pes Hakk Te‘ālā bir āyet indürüp haber virdi ki

1b/7 bular ne nesneden şoruşurlar birbirine ve ne nesneden söyleşürler andan

1b/8 girü beyān idüp buyurdı ki (عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ) ya’nī ol haber-i ‘azīmden

1b/9 şoruşurlar ki Qur’ān Muhammede haber virdi ki ol kıyāmet günüdür ki

1b/10 (الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ) ya’nī ol haberdür ki bunlar anda ihtilāf iderler

1b/11 ba’zısı taşdik iderler ba’zısı tekzīb iderler ba’zılar didiler kim ol

1b/12 Nebī-yi ‘azīm Qur’āndur ki anda ihtilāf itdiler ba’zılar ki Mü’min oldılar didiler kim

1b/13 kelām haqqdur maḥlūḳ degüldür ve ba’zılar ki İmāndan kaçdılar didiler ki ol

1b/14 ḥod Muhammedüñ kendü sözidür maḥlūḳdur pes Hakk Te‘ālā buyurdı ki (كَلَّا سَيَعْلَمُونَ)

1b/15 ya’nī Hakk Te‘ālā buyurdı ki bu kāfir mürtedi‘ ve münzecirdür bu kelāma

2a/1 gümān eletüp dirler kıyāmet olisar degül yāḥūd Muhammed bu Qur’ān kendüden düzer

2a/2 dirler tīz ola bular ki bu kāfirler ol kıyāmetde bu sözleri ne ilerü ve getirür ve daḥı

2a/3 buyurdı ki (ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ) ya’nī tīz ola bular ol va’idleri ölüm vaktinde

2a/4 dağı āhiretde ma‘ā yine ola Şek ü gümā köterile ve dağı kendünün vađdāniyyetine delīl

2a/5 olan zāyi‘lerin zıkr idüp buyurdı ki (أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا)

2a/6 ya‘nī bu maŐnū‘atdan ĥaber virdi ki aña iŐāret kıılır kim

2a/7 bununuđ gibi ‘acāyib ve ġarāib maŐnū‘āt vücūda getürmeġe kādır olan sizi öñden

2a/8 Şonra ġirü var kıılmaġa nete kādır olmaya bilün ol deñlü nesneye kādır olmaya ‘acziyye

2a/9 yokđur görmez misin bu yir size ve döşek ve ġoru olacağ ve uyuyacağ

2a/10 mekān kıılmadığ mı ve anı size musahĥar ve řab‘ kıılmadığ mı kim anuñ üzerinde her maġāŐıduñuzu

2a/11 yirine getürürsüz ve dağı řaġlar ol yir üzere řarār tutdı tā ki size

2a/12 andan menfa‘at ola ve dağı buyurdı ki (وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا) ya‘nī sizi envā‘

2a/13 üzere yaratmadığ mı ba‘zıñuz erkek ve ba‘zıñuz dişi ve ba‘zıñuz levni ağ

2a/14 ba‘zıñuzuñ Şaru ve ba‘zıñuzuñ ġara ve ba‘zıñuzuñ kıızıl ve bir niceñüz eyü ĥallü

2a/15 ve bir niceñüz bozuĥlu ve řabī‘ātlanuñuz biribirine beñzemez (وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُباتًا)

2b/1 ya‘nī sizün uyġuñuzu āsān rāĥat kıılmadığ mı sübāt aña dirler dirler kim kişiyi ĥareketden

2b/2 ġoya ammā cān gövdede ola (وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا) ya‘nī gice size öyle kıılmadığ mı ki

2b/3 ġaranuŐıyla sizi örte bu yiri Şol şon gövdenüzde bürüdüġi gibi tāki

2b/4 iŐġālünüzden fāriġ olup ġelüp evünüzde ārām şutup dinlenesiz (وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا)

2b/5 ya‘nī gündüzünüzi size rüşen kıılıp şaleb-i ma‘īŐet kıılmadığ mı

2b/6 kim her ne dilerseñüz işlemek size āsān ola anda řaŐarruf idesiz

2b/7 (وَبَيْنَنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا) ya‘nī sizün baŐıñuz üzere bu yedi ġökleri

2b/8 muĥkem kıılmadığ mı ki her birinün ġalıñlıġı biş yüz yıllıġ yol ġadar direksüz

2b/9 anı ġudretümüzle şutaruz ve yirde size rızġ virmek esbābların andan indürürüz

2b/10 (وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا) ve dağı size menfa‘at olmaġıñün ġüneŐi bezedüp

2b/11 aña nūr-ı ziyā virüp rüşen kılmaduk mı ve aña harāret virmedük mi ki yimişlerünüz

2b/12 göyinledi ve yire anuñ nūrıyla bunca menfa‘atler idesiz

2b/13 (وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا) ya‘nī

2b/14 bulutlardan serin şular indürmedük mi ve yelleri de aña havāle kılmaduk mı

2b/15 ve o bulutları şıkup size şular aqıtmaduk mı tā anuñ sebebiyle yirden size

3a/1 rızq olacak otlar bitürür ve buğday ve arpa ve dağı bunlara beñzer dāneler

3a/2 ve dağı dābbelerünüzü rızq olacak otlar bitürürüz anlardan dağı size envā‘

3a/3 dürlü ni‘metler hāşıl ola ve dağı ol yağmur ile bāğlarıñuzda ağaçlar bitürürüz

3a/4 ki budakları biribirine girmiş ola böylesin yaratmağa kādır olan aña dağı

3a/5 kādirdür ki sizi öldükden şonra girü dirilde bundan şonra ba‘şden haber virüp

3a/6 buyurdu ki (إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ كَانَ مِيقَاتًا يَوْمَ يَنْفُخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا)

3a/7 ya‘nī bedüristī ol kıyāmet günü yevm-i faşldur ki va‘d olunmuşdur evvelkilere

3a/8 ve dağı ahirkilere dükeli cem‘ olup hisāb olınsa gerek her kişi āmeline göre

3a/9 cezā bulsa gerek imdi ol faşl günü ol İsrāfīl a.m.

3a/10 Şūr çala bu halk yir altından baş kaldurup maşşer yirine bölük

3a/11 bölük geleler rivāyetdür ki Mu‘azdan rażiyallāhu ‘anh ol Resül

3a/12 ‘aleyhi’s-selāma bu āyetden şordı didi ki yā Resülallāh bölük bölük

3a/13 geldükleri nicedür Resül ‘aleyhi’s-selām buyurdu ki yā Mu‘az kıtı

3a/14 ulusından şorduñ diyü mübārek gözlerinden yaş revān oldı

3a/15 andan eyitdi ki yā Mu‘az benüm ümmetüm biş bölük olısar bir bölügi maymün şüretinde

3b/1 kıpısarlardur anlar dünyāda kıvcılık idüp halk biribirine düşmen kılurlardı

3b/2 ve bir bölügi toñuz şüretinde kıpısarlar anlar dünyā harām yiyicilerdi

3b/3 yā güçle zulmle yā rüşvet ile yā uğrılık ile yā emānete kıyānet itmekle

3b/4 ve bir bölügi ayakları boyunlarına bitüp yüzleri üzere sürinü

- 3b/5 geleler ki anlar dünyāda riyā idicilerdür ve bir bölügi gözsüz kopup geleler ki
- 3b/6 anlar dünyāda zulmle hüküm idicilerdi begler kazīlar sūbaşılar ve nāibler
- 3b/7 gibi ve bir bölügi şağır ve dilsüz kopısarlar ki anlar dünyāda ‘amelleriyle ‘ucb
- 3b/8 iderlerdi ‘amellerin hoş görüp minnet iderlerdi ve bir bölügi
- 3b/9 dilleri ağızlarından irinler aқа ki halk andan incineler ol diller çiyneyü
- 3b/10 geleler ki olar dünyāda halka vaz‘ ü naşīhat iderlerdi kendüler ol
- 3b/11 sözlerine muhālefet iderlerdi ve bir bölügi elleri ve ayakları kesik
- 3b/12 kopup geleler ki ol dünyāda konşuların incidenlerdür ve bir bölügi
- 3b/13 oddan ağaçlar üzere aşıluپ geleler olar dünyāda begler ve sultānlar
- 3b/14 katında ğammāzlık iderlerdi ve bir bölügi murdār olmuş gövdeden dağı
- 3b/15 beter kopalar tā maşşer halāyık anlaruң kokusından incinürler anlar olardur
- 4a/1 nefsi hevāların biribirine köterüp dürlü dürlü ni‘metle tena‘‘um iderler Hakk Te‘ālā
- 4a/2 hakkın mällarından virmeyüp men‘ itdiler ve bir bölügi kaırandan cebeler geyüp geleler
- 4a/3 gövdelerine bitişmiş ola anlar dağı olardur ki dünyāda kibrle gökceklenüp
- 4a/4 yürürlerdi pes ‘ākil olanlar gerekdür ki kendüleri bu sıfatlardan ırak
- 4a/5 ide tā ki yarın bu hāl üzere kopmaıdan necāt ola ve dağı ol kıyāmet
- 4a/6 şıfatlarından beyān idüp buyurdu ki (وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا)
- 4a/7 ya‘nī ol kıyāmet güninde gökler pāre
- 4a/8 pāre olup açıla yol yol ola ve tağlar dağı yirlü yirinden kopup
- 4a/9 seyr ide şol meydān ki serāb gibi hevāya kötürilüp belürsüz ola
- 4a/10 ve dağı buyurdu ki (لِلطَّاغِيْنَ مَا بَأِ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا لَّا يَتَّبِعْنَ فِيهَا أَحْقَابًا)
- 4a/11 tağkīk ol Cehennem ki biz yaratduğ anı bu cāmi‘ halk
- 4a/12 üzerinden geçmege gözci kılduğ ya‘nī budur kim kıyāmet güninde aña
- 4a/13 haber iderler evvelā ki yā Cehennem bu ādem oğlanların sizüñ üzeriñüze

- 4a/14 uğradı saruz gözci olup gözet ki kendü ehlün aluqoyasın
- 4a/15 nitekim bir kişi bir kişiyle va‘de kılsa yol üzerinde turup anı göz tutar
- 4b/1 muntazır olur ne vakt gelür diyü pes Cehennem ol tağların varacak yirleridür ki
- 4b/2 tevḥīd tā‘atı yolından çıktılar ve küfr-i zālālet yolında cāndan geçdiler anlar
- 4b/3 ol Cehennemde eglenüp kalalar nice ḥuḳbeler bir ḥuḳbe seksen yıldur ve her yılı on
- 4b/4 iki aydur ve her ay otuz gündür ve her günü dünyā ehli sağışıyla bin
- 4b/5 yıl kadardur bu didüğümüz bir ḥuḳbedür her ḥuḳbe geçdükde bir ḥuḳbe daḫı gelür
- 4b/6 bundan murād te‘bīd-i taḥlīddür ammā ihkābda bu zıkr itdüğü andan ötridür ki
- 4b/7 ‘Arab katında bu ḥuḳbe ki uzak ve irāk müddetdür bular hem itdüğü ve bildüğü
- 4b/8 nesnelere birle zıkr eyledi bu kināyetdür te‘bīd demek olur kim bu tağı olur
- 4b/9 ol Cehennemde ebedī egleneler ki hīç çıkmak olmaya ve daḫı buyurdı kim
- 4b/10 (جَزَاءٌ وَفَأَقَا إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَاقَا لَا يَدُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا) ya‘nī ol Cehennemile
- 4b/11 anuḡ içinde hīç şovıcaḡ yel ve gölge bulmayalar ki bir dem ol ḥarāret
- 4b/12 def‘ idüp rāḫat bulalar ve bir şovıcaḡ şu bulmayalar ki içüp
- 4b/13 şusuzlukları gide yürekleri şovuya illā içdükleri ḡāyet kapanmış
- 4b/14 ola ve daḫı şol tamu ehlinün gövdelerinden akan ḡan ve irün ola
- 4b/15 ve saru şular ola bu nesne olaruḡ ‘ameline muvāffaq ola ‘amelleri
- 5a/1 şirk-i küfrdi dünyāda pes ol şirkden ulu ma‘şiyet yoḡıdı olara daḫı
- 5a/2 ‘azābuḡ ulusıyla cezā kıllalar ve daḫı buyurdı ki (وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) (كَذَابًا إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا)
- 5a/3 ya‘nī bu kāfirlerün ādetleri
- 5a/4 buydı kim hergiz ol ḥisāb güninden ḡorḡmazlardı ve anuḡ şevābindan ummazlardı
- 5a/5 zīrā münkirlerdür ve daḫı Muḫammedi ve bizüm kelāmumuzu yalanladılar ḡāl budur kim
- 5a/6 biz anlarıḡ ne işleyeceḡin ve yoḡ iken var olacaḡların evvelā levḡ-i maḥfūza yazduḡ

5a/7 ve ikinci melekleri dağı müvekkel kılduğ bu küllī ef‘āllerin ve ađvāllerin cem‘ defter idüp

5a/8 yazarlar ihşār iderler ve dağı buyurdı ki (فَدُوفُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا)

5a/9 ya‘nī ol Cehennem ehli şusuzluğdan feryād idüp çağrışurlar

5a/10 zebānīler anlara zemherīr şamusından şovuk şu getüreler ki anuğ

5a/11 şovuğı ol ıssı şu ‘azābından dağı şatı ola ol zebānīler getirüp

5a/12 anlara vireler dağı diyeler şaduğ işbu şuyı ki biz size arturmazuz

5a/13 illā ‘azāb üzere artururuz bu söz olara ol ‘azābdan dağı

5a/14 artuğ ola bundan şonra ol Mü‘minler hālin kıluğ buyurdı ki

5a/15 (إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا وَكَأْسًا دِهَاقًا وَكَوَاعِبَ أَنْزَابًا حَذِيقًا وَأَعْنَابًا)

5b/1 ya‘nī tađkīk ol Mü‘minlerşün ki şirkden küfrden şakınurlar şamudan

5b/2 necāt bulup Cennete ulaşmaklık varur dağı Cennet içinde anlara dīvārlu

5b/3 bāđlar var ki anda hürmā ağaçlarıyla üzümler var bu iki yimişi zıkr itdüği

5b/4 ol sebebdeñdür ki ‘Arab içinde Mekkede Medīnede bu iki yimiş meşhürdür ve dağı

5b/5 anlara kıız ođul hūrīler vardur ki göğüsleri ağırşak gibi şomalmışdur kim

5b/6 tamām kıvamındadur ve dağı yaşda berāber olalar ol yaş üzere qarār

5b/7 şutalar hergiz yigitlikleri gitmeye ve dağı ol Mü‘minlere biribiri ardınca

5b/8 şarāb kadeğleri vireler içdüklerince şafāları ve ferağları arta ve dağı buyurdı ki

5b/9 (جَزَاءٌ مِنْ رَبِّكَ عَطَاءٌ حِسَابًا لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لُعَاوًا وَلَا كِدَابًا)

5b/10 ya‘nī ol Mü‘minler uçmak içinde fāidesüz eksüksüz gerekmez

5b/11 sözler işitmeyeler zīrā bunuğ gibi sözler göñle ađur gelür anuğ

5b/12 için Cennet içinde bunuğ gibi sözler söylenmez ve kimse dağı

5b/13 işitmez pes bu şevāblar küllī senüñ Rabbüñden şađa ‘ivaż yönindeñdür

5b/14 şu kılduğuğ ‘amel muķābelesinde ve dağı ‘atā-i keşīrdür ki Mü‘minlere

5b/15 virilür ve dağı buyurdı ki (رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا)

6a/1 ya'nî bu 'atâlar saña Rabbüñdendir kim yirün gögün

6a/2 Hâlıkıdır ve dağı yir gök arasında ne ki var ol Raḥmānuñdur hîçbir kimse andan

6a/3 şefâ'at kıılmağa mâlik olmaz kim aña söyliye

(يَوْمَ يَفُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أُذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا)

6a/4 ya'nî ol günde ki

6a/5 rûḥ ferîştelele şaf olup tura ba'zılar didiler kim rûḥ Cebrâîldür

6a/6 ve ba'zılar didiler kim ol bir ferîştedür yalnız kendüsi bir şaf olısar

6a/7 ve ol gün hîç kimsenün zahresi olmaya ki şefâ'at itmek için dil açup

6a/8 söyleyeler illâ şol kimseler kim Allāh Te'âlâ oña destür vire şefâ'ate

6a/9 ve kavmine kabîlesine şefâ'at kııla her ne söylerse şevâb söyleye ve dağı buyurdı ki

6a/10 (ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَا بَاءَ) ya'nî ol kıyâmet

6a/11 günü ve anuñ aḥvâlleri olmaqlığı elbetde ḥaḳḳdur her kimse dilerse ki tevḥîd

6a/12 ile ve tâ'at u 'ibâdet birle ol Rabbüñden yaña varacağ yir düze şimdi düzsün ki

6a/13 elde tedârik-i ruḥşat vardur pes girü taḥvîf idüp buyurdı kim

6a/14 (إِنَّا أَنْدَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا)

6a/15 ya'nî biz sizi enzâr idüp ḳorḳuduruz

6b/1 ol kıyâmet 'azâbıyla anuñ gelmekligi yaḳîndür ve ol gündür ol kim her

6b/2 şahş kendüden öñden ne 'amel gönderdiyse gözüyle göre Mü'min 'amellerin

6b/3 şevâbların göre ferâḥ kııla ve kâfirler dağı ol küfr şirke 'amellerin göre eyde ki

6b/4 iy kâşkî ben dağı toprak olaydum gideydüm tek bu 'azâba uğramıyaydum bu

6b/5 kâfirler bu arzûyı ol vaḳt iderler kim Ḥaḳḳ Te'âlâ ḥayvânları maḥşer yirine

6b/6 cem' idüp biribirinün ḥaḳḳın kışâş idüp alduḳdan şonra boynuzlu

6b/7 ḳoyunuñ süstügin ḥaḳḳın ala emr ide anlara kim toprak oluñ küllîsi

6b/8 girü toprak olalar kâfirler anı görüp diyeler iy kâşkî biz dağı

6b/9 toprak olup girü ḳopmayayduḳ Sûretü'l-nâzi'ât

6b/10 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا)

6b/11 ya'nî Allāh Te'ālā kâsem ider buyurur ki nâzi'ât hâkkiyçün Hâkîk Te'ālā

6b/12 hâkîm-i muṭlaḳdur ne dilerse işler ol işledüğinden şorılmaz ammâ bu maḳlûḳ

6b/13 şorılır kendü ḳullarına buyurur ki benden ğayrı kimseye and

6b/14 içmeḳ ve kendüsi yaratduğı maḳlûḳa and içdi maḳsûd budur ki

6b/15 ol kâsem itdüğü nesnelere kendü ḳatında şeref ve hürmet varın

7a/1 bildürür tâ ki işideler anları şerîf bilüp ta'zîm ideler zîrâ hîçbir kişi

7a/2 ḫasîs ve ḫaḳîr nesneye and içmez tâ kendü ḳatında ol şerîf olmayınca

7a/3 pes ol nâzi'âtumda ihtilâf olındı ba'zılar didiler kim ol melekü'l-mevtdür

7a/4 kâfirün cânını göğsinden nez' ider şu demürden budakları çok çengelle

7a/5 ya yünün virüp çekdüğü gibi tâki cân anuḳ gövdesinün cemi' etrâfindan tâ ki

7a/6 barmakları içinden ve tırnakları dibinden çekilür ve damarlarından ve siḳirlerinden

7a/7 tâ ol ölüm acısı şöyle ḳaplar nitekim şuya ğarḳ olanı şu ḳaplar ve daḳı

7a/8 nâzi'ât ol ğâzîye dirler kim ya'nî çeküp oḳı ile ṭoludur ki demürden

7a/9 ucı ve yayun ḳabzasına ğarḳ olup berâber ola ve ğarḳâ didüğü girüye dönmek

7a/10 olur ya'nî hîçbir kâfir yoḳdur olur kim anuḳ ölümü ḫâzır gele illâ Cehennem anuḳ

7a/11 üzerine 'arz olunur cân çıḳmazdan önden anı görür ve anuḳ

7a/12 içinde bir ḳavm görür kim ğâh ğâh ol oda dalar ğâh çıḳar ol vaḳt anuḳ

7a/13 cânını ol ḳorḳudan girü gövdesine ğarḳ olur gider şol şuya dalar

7a/14 gibi çıḳmağı ğayret görür ve daḳı buyurdı ki (وَالنَّاسِطَاتِ نَسِطًا) ya'nî ol

7a/15 feriştelere hâkkiyçün ki Mü'minlerin cânların neşâtle ve yesre ḳabz iderler

7b/1 ya'nî hîçbir Mü'min yoḳdur aḳa ölüm ḫâzır gele illâ uçmaḳ içinde aḳa menzîlini

7b/2 'arz iderler baḳar ol uçmaḳda kendünün dostlarından bir ḳavm görür ki ol ḳavm

7b/3 kendülere anı da'vet iderler bize gel diyü ol vaḳtde anuḳ daḳı cânı

- 7b/4 ol şevkle çıkmaklığa neşât ider ol vakt anı kabz itmek şol
- 7b/5 devenün dizi bâği çeşüp koparıvermek gibidür ki vara otlana
- 7b/6 şulana geñ yirlerde yürüye ve dañı buyurdı ki (وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا)
- 7b/7 ya'nî ol feriştelere haqqıyçün ki gökden yire sür'atle yüzüp enerler Haqq Te'alâ
- 7b/8 emrini yirine getürmek içün yâhūd ol yılduzlar haqqıyçün ki feleklerinde
- 7b/9 devr idüp yüzerler yâhūd ol Mü'minler haqqıyçün ki Mü'minlerün
- 7b/10 cānın yumşaklığla çekerler ve dañı ol gemiler haqqıyçün ki deniz üzerinde
- 7b/11 yüzerler ve dañı buyurdı ki (فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا) ya'nî ol Haqq Te'alānuñ
- 7b/12 tã'atlerine sebkat iden feriştelere haqqıyçün ki kâfirlerün cānlarını
- 7b/13 tamuya eletmege sebkat iderler yâ ol Mü'minlerün cānları haqqıyçün ki uçmakta
- 7b/14 menzîllerin görececek tenlerinden çıkmaga öñürdürler yâ ol gâzîler haqqıyçün ki
- 7b/15 seğırdüm vaqtinde birbirinden öñürdürler ve dañı buyurdı ki (فَالْمُدْبِرَاتِ أَمْرًا)
- 8a/1 ya'nî ulu feriştelere haqqıyçün ki bu mañlûk tedbîri anlara emrlenmişdür
- 8a/2 ki olar Cebrâîldür ve Mîkâîldür ve 'Azrâ'ildür ve İsrâfildür ve kullar içün
- 8a/3 Peygâmbere ve dañı ve aħkâm endürmege müvekkeldür ve Mîkâîl yağmurlar yağdurmağa
- 8a/4 müvekkeldür ve otlar bitürmege müvekkeldür İsrâfil Şür üzere müvekkeldür
- 8a/5 'Azrâ'il kullaruñ cānın almağa müvekkeldür bu cümlesi kâsemdür Haqq Te'alâ and içdi
- 8a/6 cevâb-ı mużmardur ammâ bu kâsemler aña delâlet kılar kim nâzi'ât ve nâşîât
- 8a/7 ve sâbiñât ve sâbiñât-ı emr haqqıyçün elbetde kıyâmet kopsa gerek
- 8a/8 nitekim sebâğ-ı kelâm dañı delâlet ider kim buyurdı (يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ تَتَّبَعَهَا الرَّادِفَةُ)
- 8a/9 ya'nî ol kıyâmet elbetde kopsisar şol günde ki
- 8a/10 Şür urıla evvel def'â yirlere göklere katı zelzele ve ıztırâb
- 8a/11 vâki' ola yirde gökde kimse kalmaya küle ola ve ikinci Şür dañı anuñ

8a/12 ardınca tābi‘ ola ve ol ölmüşleri girü dirgüre ve daḥı buyurdu ki

8a/13 (أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ قُلُوبٌ يَوْمِنِيذٍ وَاجِفَةٌ) ya‘nī yüreklere ol günde

8a/14 şöyle ḳorḳu vāḳi‘ ola ki yirinden ḳopar ol gökler issinüḡ gözleri

8a/15 daḥı zelīl olup ḳorḳuya düşe ve ḳorḳu nişānı gözlerinden zāhir ola

8b/1 (أَبَدْنَا كُنَّا عِظَامًا نَحْرَةً يَقُولُونَ إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ) ya‘nī

8b/2 ol kāfirler dirler ki biz öldüğümüzden sonra girü diri olup evvelki gibi yigitligümüzüze

8b/3 ve oğlanlığumuza mı döniserüz hīḳ bu olacaḳ nesne degül yāḥūd biz yir altında

8b/4 seḡüklerimiz çürüyüp ezülüp gitdükden sonra bizi kimse diri mi eyler bu bir

8b/5 olmaz nesnedür dirler ve daḥı buyurdu ki (قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ)

8b/6 ya‘nī eger bu didükleri gercek olursa pes biz ziyānkāruz bu ḥod olısar

8b/7 degül pes Ḥaḳḳ Te‘ālā ḥaber viridi ki (فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ)

8b/8 ya‘nī Ḥaḳḳ Te‘ālā eydür ki o degüldür ḥaḳḳ dirildüp ḳoparmaḳ

8b/9 key āsāndur ki ol İsrāfilüḡ bir Şūr üzerinedür ki çala daḥı

8b/10 nāḡāḥ bu ḥaḳḳ düşinden uyanup ḫurı geleler pes bu yire sāhire

8b/11 anuḡ içün didiler ki cem‘-i ḥayvānātun uyumaklığı ve uyanıklığı

8b/12 bunun üzerinedür bundan sonra Fir‘avna dünyāda vāḳi‘ olan ‘iḳbāllerle

8b/13 bulara va‘z idüp buyurdu ki (إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى هَلْ أَتَاكَ حَدِيثٌ مُوسَى)

8b/14 ya‘nī taḥḳīḳ yā Muḥammed saḡa Mūsānuḡ

8b/15 ḥaberi geldi çün anuḡ adı Tūvīdür buyırdı aḡa kim

9a/1 (وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْتَسِي فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَى أَنْ تَزَكَّى أَدْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى)

9a/2 ya‘nī yūri var yā Musā ol Fir‘avna ki yüceldi serkeş olup tekebbür oldu

9a/3 tevḥīde ve bizüm ḫā‘atümüzde da‘vet eyle eyit aḡa kim hīḳ raḡbetün virmeye ol

9a/4 seni yaradan pādişāḥı birleyüp eydesin ki ben ḫanukluk virdüm andan

9a/5 artuḳ ma‘būd yokdur illā ma‘būd Ḥaḳḳ oldur tāki bu söz ile nefsünü

9a/6 şirkden ve küfrden arıdasın ben seni delālet idem hidāyet yolına tā sen

- 9a/7 anuñ āzābından kōrķup İslāma gelesin aña muṭī‘ olasin pes çün
- 9a/8 Mūsā ‘aleyhi’s-selāma Hāķķ Te‘ālā destūr virdi Fir‘avnı gelüp tevḥīde
- 9a/9 da‘vet eyledi ḥaberi aña degürdi Fir‘avn andan mu‘cize taleb kıldı risāletinüñ
- 9a/10 şıdķı üzere (فَكَذَّبَ وَعَصَى فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَى) ya‘nī Mūsā a. m.
- 9a/11 ol Fir‘avna mu‘cizeler gösterdi delālet iderdi da‘vetinüñ gerçekliğine
- 9a/12 ol ulu āyet birisi āsānuñ ejderhā olduğı bir dağı elin yaķasından
- 9a/13 içerü şokup yine çıkarduđı eli aķ nūr olurdu şöyle ki gün
- 9a/14 nūrına gālib gelürdi Fir‘avn anı görüp tekzīb itdi Mūsā sāhirdür
- 9a/15 diyü fi‘ilini sihre nisbet itdi Mūsānuñ kavlini kabūl itmedi aña ‘āşī oldı
- 9b/1 nitekim Hāķķ Te‘ālā ḥaber virdi (ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَى فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى فَحَشَرَ فَنَادَى)
- 9b/2 ya‘nī ol Fir‘avn İmāndan i‘rāz idüp Mūsānuñ helāklığıne sa‘y itdi
- 9b/3 kavmini bir yire cem‘ eyledi kendü bir yüce yire çıkup mu‘cizeler gösterdi
- 9b/4 delālet iderdi kim yire çıkup bulara ḥiṭāb eyledi didi ki yā Mışr
- 9b/5 ehli zinhār ol putlaruñuz ki taparsız anlardan yüz döndürmeñ ‘ibādetüñüz
- 9b/6 üzere dāim oluñ kiçi ma‘būdlaruñuzdur çün Fir‘avn ‘inād idüp
- 9b/7 bu sözi söyledi (فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْأَخْرَةِ وَالْأُولَى) ya‘nī Allāh Te‘ālā
- 9b/8 ol Fir‘avna hem dünyāda ‘uķūbet itdi kim ğarķ olmuşdur ve hem āḥirete oldur kim
- 9b/9 Fir‘avn-ı la‘īn iki kelime söylemişdür biri evvel biri āḥir evvel sözi
- 9b/10 buydı kim eyitdi (أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى¹) nitekim beyān eyledi kim bu kelāmda ol
- 9b/11 esnāmlara tapmaķdan bile şirk kıldı ammā kırķ yıldan sonra āḥir
- 9b/12 sözi buyurdu kim (مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي²) ya‘nī ben size hīç benden
- 9b/13 artuķ ma‘būd duran dilemezsin bu sözle ki ‘ibādet kendüye

¹ Kur’ân-ı Kerim, Nāziât 24.

² Kur’ân-ı Kerim, Kasas 38.

9b/14 taḥṣīṣ kıldı girü kalan esnām nefy itdi pes Ḥaḳḳ Te‘ālā anı

9b/15 evvelki söz ile dünyāda ‘uḳūbet kıldı ki ğarḳ eyledi āḫir sözile

10a/1 āḫiret ‘āzābın eyitdüği od ‘azābıdur pes Ḥaḳḳ Te‘ālā buyurdu ki (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً) (لِمَنْ يَخْشَى)

10a/2 bedüristī ol Fir‘avn ‘aleyhi’l-la‘ne kavmiyle helāk itmekde

10a/3 ‘ibret naṣīḫat var şol kimselere kim ecellerinden ḳorḳuları var anlara vāḳi‘

10a/4 olan ‘uḳūbet bulur daḫı vāḳi‘ ola imdi Ḥaḳḳ Te‘ālā dönüp Mekke kavmini

10a/5 öğütleyüp buyurdu ki (رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا ءَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ السَّمَاءُ بَنَاهَا)

10a/6 ya‘nī iy Mekke kavmi sizün yaradılmañuz mı kavīrekdür

10a/7 ve tamāmraḳdur yoḫsa bu gökler yaratmaḳ mı kavīrekdür tamāmraḳdur

10a/8 göz ile müşāhede idüp görürsüz bu ma‘lūmdur ki gökleri yaratmaḳlık

10a/9 eşşedrekdür sizi yaratmaḳlıḳdan pes ol gökleri yaratmağa ḳādir olan

10a/10 bu şiddetle sizi ba‘ş idüp ḳoparmağa nice ḳādir olmaya keñezlikle

10a/11 görmez ki ol gökleri nice binā kılduḳ yir üzere bu ḳalıñlığıla ve mesāfet

10a/12 ba‘īd birle kim her biri biş yüz yıllıḳ yoldur ve anuñ müstağnī köterdi

10a/13 direksüz ve anı müstevī kıilup düzeltdi ki ne bir delüği var

10a/14 ne bir yaruğı var ve daḫı buyurdu ki (وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا)

10a/15 göğün gicesi ḳarañu eyledi ki gök kenārında zulumāt zuhūra gelüp

10b/1 cihānı ḳaplar ve girü ol ḳarañu içinden gündüz rüşenliğin çıkarup

10b/2 ālemi münevver eyler pes girü ḳarañuluk gelüp aydınlığı maḫv itdüği ve aydınlıḳ gelüp

10b/3 zulumāt ref‘ itdüği ol Ḥālıḳ-ı vaḫidün ḳudret birledür buña ḳādir olan

10b/4 sizi ba‘ş itmege ḳādir olmaya mı ve daḫı yirden ḫaber virüp buyurdu ki

10b/5 (وَالْجِبَالِ أَرْسَاهَا أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا وَالْأَرْضِ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا)

10b/6 ya‘nī Allāh Te‘ālā döşedi bu yiri gökleri ref‘

10b/7 itdükden şonra ve daḫı çıkardı ol yirün şularını ve otlarını bu kelām

- 10b/8 cāmi‘dür ki iki nesne zikr eyledi cemi‘ yirden çıkan nesnelere üzere
- 10b/9 kuvvet yönünden ki hayvānlara görklü envā‘ dürlü nebātlar ve insāna
- 10b/10 gerekli dāneler ve yemişler ve ağaçlar ve şular ve şudan hāşıl olan nesnelere
- 10b/11 balık ve tuz gibi ve daḥı yücetdi ve şābit kıldı yir üzere taḡları
- 10b/12 tā yir muḳarrar olup bu menāfi‘ler size hāşıl ola ve daḥı buyurdi ki
- 10b/13 (مَتَاعًا لَكُمْ وَلِالْأَنْعَامِكُمْ) ya‘nī bu küllī yaradılmışdır ve ba‘zısı size
- 10b/14 temettu‘ itmek içündür ve ba‘zısı sizün en‘āmlarınız temettu‘ olmak
- 10b/15 içündür tā küllīsinden menfa‘atler hāşıl ola bundan şonra
- 11a/1 girü kıyāmetden ḡaber virüp buyurdi ki
- (وَبُرُزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ الْكُبْرَى)
- 11a/2 ya‘nī Ḥaḳḳ Te‘ālā bu kıyāmet
- 11a/3 aḡvālinden beyān kılduḡı anlardan ötridür ki bu temettu‘laruna maḡrūr olup
- 11a/4 āḡiret unutmayalar buyurdi ki kaçan ol tāmme kibri gelse ya‘nī ikinci Şūr çalınur
- 11a/5 cemī‘ ḡālāyık yirden baş kıldursa yāḡūd Cennet ehli sečilüp uçmaḡa gitse
- 11a/6 ol gün her şahs-ı kāfir dünyāda neye sa‘y itdügin küllī ḡayrda ve şerden defterine
- 11a/7 nazar idüp bile ve daḥı ceḡennem şamusı zāḡir olunup görüne şular kim görucilerdür
- 11a/8 ya‘nī küllī yüz ‘ameller ol Cehennem şamusına girdükleri vaḡt bileler zīrā dünyāda
- 11a/9 olar zann iderlerdi ki işledükleri hep görklüdür ve daḥı buyurdi ki
- (فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ وَءَاثِرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ)
- 11a/10 ya‘nī her kim ki kāfir mütekebbir
- 11a/11 oldı serkeş olup ĩmāna gelmedi dünyāda ḡayāt-ı fānī lezzāt
- 11a/12 ḡayāt-ı bāḡiyye ve lezzāt-ı bāḡiyye üzere iḡtiyār kıldı zā‘d-ı āḡireti koyup
- 11a/13 dünyāya meşḡül oldı taḡḡīḡdür ki ceḡennem anuḡ maḡāmıdır
- (فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَىٰ النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ)

11a/14 ya'nî her kim ki

11a/15 yarın Hakk Te'âlâ karşusunda turup hisâb suâl olınmağdan

11b/1 korkdı nefsi arzularından men' eyledi hevâ-yı nefesine uymadan tahkîk Cennet

11b/2 anuñ maqâmıdur Emîr'ül-Mü'minîn 'Alî kerremallâhu vecchü eydürdi ki benüm korkularumdan

11b/3 ki korkduğum iki nesnedür biri tül-i emel biri hevâya uymağ ammâ tül-i emel

11b/4 kişiye âhîret unutup hevâya uymağ Hakkdan men' eyler söz kulağına koymaz

11b/5 ve hakkâ mütâba'at itmez ve dağı buyurdi ki

(إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا)

11b/6 ya'nî yâ Muhammed ol kâfirler saña

11b/7 şorarlur kıyâmetün turmağlığı ne vağtdür sen ne bilürsin anı ki anlara

11b/8 haber viresin ol nesneden diñlesin ol kıyâmet ne vağt olacağın

11b/9 anlara bildüresin saña anuñ geleceğın biz bildürmedük kim haber viresin

11b/10 ne vağt geleceğın bildürmedük anuñ ne vağt olacağı ğayb 'ilmi senün Rabbün

11b/11 katındadır 'Aişe razıyallâhu 'anhâ eydür Resül 'aleyhi's-selâm zâil

11b/12 olmayup dâim kıyâmet zıkr ider ve şorardı çünki bu âyet indi

11b/13 anı şormağdan yığlındı ve dağı buyurdi

(كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يُلْبِئُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَنِ يَخْشَاهَا)

11b/14 ya'nî Hakk Te'âlâ

11b/15 eydür yâ Muhammed seni biz bir korkudıcı gönderdik ki Qur'an ile kıyâmet ahvâllerin

12a/1 zıkr idüp korkudasuñ şol kimseleri kim anlaruñ kıyâmetden korkuları var

12a/2 saña ol lâzım degüldür ki anuñ ne vağt kopdığın bildüresin şöyle bil ki

12a/3 ol kıyâmet inkâr idenler şol günki sinlelerinden turup ol günü göreler

12a/4 eyle şanalar kim ol kabirlerinden eglenmediler illâ kuşluğa yâ ikindüden ağışama

12a/5 degin ol tül-i meks anlara belürmeye Sûretü 'abese (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

12a/6 (عَبَسَ وَتَوَلَّى) sebab-i nüzül-i sūre budur ki Resūl ‘aleyhi’s-selām ‘Utbe

12a/7 bin Ebī Rabī‘ā bilesinde idi Kureyşün a‘yānlarından bir cemā‘atle ki Peygāmbere a.m.

12a/8 anları dīne da‘vet kılmaya meşğul oldu şol ümīze kim bular İslāma

12a/9 gelmek ile çok bile İmāna gelir Resūl ‘aleyhi’s-selām anlara meşğul iken bir

12a/10 a‘mā geldi ki Ümmü Gülsüm eydi bilmedi ki Resūl ‘aleyhi’s-selām da‘vete meşğuldür

12a/11 selām virüp didi ki yā Resūlallāh beni qatuna al ögret bana şol nesnelere

12a/12 ki Hakk Te‘ālā şaşa bildürdi Resūl ‘aleyhi’s-selām aña iltifāt itmeyüp a‘rāz

12a/13 itdi olarun İmānına harīş olup anlara meşğul oldu Hakk Te‘ālā bu süreyi

12a/14 indirdi buyurdi ki yā Muhammed yüzün ters idüp a‘rāz eyledi

(وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى)

12a/15 ya‘nī Muhammed yā Muhammed

12b/1 ol gözsüz şaşa geldi ne bildün ki ol da‘vet itdüklerun terbiye gelüp şirkden

12b/2 kendülerini arıdalar yāhūd ol kelāmunla ögütlenür yüzünü ters idüp ol

12b/3 a‘mīden a‘rāz eyledün ne bilürsün ol ögüdi aña virseñ ola kim günāhlarına

12b/4 tevbe idüp kendüyi andan pāk ideydi ol Kur‘ānla mütte‘iz olup hayr

12b/5 ‘amellere meşğul oldu ve dağı buyurdi ki (فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى أَمَا مَنْ وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا يَزَّكَّى) (اسْتَعْنَى)

12b/6 ammā şol kimseler ki nefslere ve mällarına

12b/7 Hakk Te‘ālānun şevābında senün dīnünden ve mev‘izalarından müstağnī olmışlardur

12b/8 ki ‘Utbe ve Şeybe ve Ümeyyedür sen yönünü anlara döndürseñ şaşa zarar

12b/9 olur eger anlar İmāna gelemeyeler ve kendüleri şirkden arıtmayalar şaşa vācib

12b/10 olan hemān tebliğ-i risāletdür anı yerine getir fāriğ ol kim dilerse

12b/11 döne dilerse dönmeye ve dağı buyurdi ki

(فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى وَهُوَ يَخْشَى وَأَمَا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى)

12b/12 ammā şol kimseler kim hayr sür'atle saña yüriye gele

12b/13 hāl budur ki yedcisi dağı olmaya yolda sürçem yüzüm üzere düşem

12b/14 diyü korkuda ola ve dağı Rabbüñden korqa dīn emrini öğrenmege gele

12b/15 sen andan gāfil olasıñ ve aña iltifāt kılmayasın bu āyetler indükden şoñra

13a/1 Resül 'aleyhi's-selām Ümmü Mektüm gelicek aña ikrām idüp eydürdi ki merħabā

13a/2 bir kimse ki benüm Rabbüm andan ötri baña 'itāb eyledi ve dağı buyurdı ki

(كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ)

13a/3 ya'nī yā Muħammed şimden girü böyle itmegil şol kimseden yaña ki

13a/4 ol nefsini Allāh Te'ālādan müstağnī tutasın i'rāz idesin ol

13a/5 kimsenüñ ki tekebbürden korkıcıdur bedürüstī işbu aylar saña mev'izayla naşāyiħdür

13a/6 فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ya'nī her kimse dilerse ki bu Qur'anla ögütlene ögütlersün

13a/7 ölmezden öñ ve dağı buyurdı ki

(فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ كَرَامٍ بَرْرَةٍ بَأَيْدِي سَفَرَةٍ)

13a/8 ya'nī bu Qur'an naşāyiħleri yazılmışdur ol levħü

13a/9 'l-maħfuzda Allāh Te'ālā katında kerāmetlüdür hīçbir kimse Allāhdan ğayrı

13a/10 aña muṭṭali' olup mutaşarrıf degül dağı göklerden yüce köterilmişdür muṭahhardur

13a/11 tenākuşdan ve 'aybdan ve şeyātīn ile anı mess itmekden bil ki ol

13a/12 Allāh Te'ālānuñ yazıcıları elleriyle yazılmışdur anlar pāklar ve mükerremlerdür Allāh

13a/13 Te'ālā katında dağı muṭī'lerdür Allāh Te'ālā emrine ve günāhlardan berīlerdür ve dağı

13a/14 buyurdı ki

(مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ قَتَلَ الْإِنْسَانَ مَا أَكْفَرَهُ)

13a/15 ya'nī ol Allāh Te'ālā kāfir

13b/1 olan 'Utbe ve dağı anuñ aşhābına ve dağı olara kim anlaruñ hālleri ki tā kıyāmete

13b/2 degin ne nesne anı böyle kāfir eyledi bilmez mi ki Allāh Te'ālā anı ne sebebden yaratdı

13b/3 tā kendü nefsenden bir 'ibret beyān idüp ve haber virdi ki Allāh Te'ālā anı

13b/4 bir nuṭfeden yaratdı ki galīz murdār şuret anuñ yaradılmağın ana qarında taqđır

13b/5 kıldı dürlü dürlü hāl üzere andan aña yol virüp keñezlikle yol

13b/6 virüp dünyāya getürdi ve haber-i şer-i tarīkin anlara bildürdi

(ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ ثُمَّ آمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ)

13b/7 ya'nī dünyā getürüp 'ömri āhire erüşdi sonra öldürdi

13b/8 kabir ehlin toprak altında anı setr ider ve hayvān-ı hāyīm ölüsi gibi taşra

13b/9 yir yüzine birağılmaz kim hor haķır ola andan kaçan girü vaķt gelse toprakdan

13b/10 kopardup dünyāda kıldığı 'ameluñ cezāsın vire ve dağı buyurdı ki

(كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ)

13b/11 ya'nī haķkā ki yirine getürüp edā itmedi hıçbir kimse

13b/12 şol nesneyi kim üzerine farz olındı bunca tül-i zamān geçmekle tā

13b/13 Ādemden bu vaķte gelince belki kuşur üzeredür şöyle ki Haķk murād ider

13b/14 kimse 'ibādeti yirine getürmez ve dağı buyurdı ki

13b/15

(أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ تُمْ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا وَرَبُّنَا وَنَحْلًا فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا وَعِنَبًا وَقَضْبًا طَعَامِهِ)

14a/1 ya'nī Haķk Te'ālā delīl gösterüp

14a/2 beyān ider kendünuñ kemāl-i kudretin ki kulları mütenebbih ola buyurur ki nazır eylesin

14a/3 bu ādem oğlanları şol ma'īšet idüp yidükleri ta'āmlara ki anuñ emrin biz nice

14a/4 tedbīr eyledük dökerüz şuyı anuñ üzerine def'a dökmeklük anuñ üzerine

14a/5 andan yiri yaradururuz ve envā' otlar bitürürüz ve yaş çemenler bitürürüz ki

14a/6 bir kez ekmek ile birkaç yıl karşı biçerler ve dağı zeytün ağaçların

14a/7 ve hurmā ağaçların zeytünler ve hurmālar ile ve dağı buyurdu ki

(وَفَاكِهَةً وَأَبًّا وَحَدَائِقَ غُلْبًا مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ)

14a/8 ve dağı bahçalar idüvirdük

14a/9 içinde özdeki yoğun ağaçlar bitürdük yüce yüce üzerinde yimişler

14a/10 bile lezzāt için yetür gıdā için degül ve dağı yaş otlar bitürdük

14a/11 ol şuyla ki dabbacıklara gıdā ola pes bu küllī zıkr olanları andan

14a/12 ötri yaratduğ tā her birinden siz dağı temettu' idesiz dağı ol en'āmlarunuz

14a/13 temettu' ide bundan sonra girü kıyāmeti zıkr idüp buyurdu

14a/14 (يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ فَإِذَا جَاءَتِْ وَأُمُّهُ وَأَبِيهِ لِكُلِّ امْرَأٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ) (الصَّاحَّةُ)

14a/15 ya'nī bu virdüğümüz ni'metler ile temettu' ve tena'um şol

14b/1 kadar ola kim kıyāmet gelmeye ammā kaçan kim ol şāhhe gele Şür āvāzıdur ki kâfirlere

14b/2 tokinup sağır eyleye ol vaqt cemi' ol dünyā içindekin fenā ide andan

14b/3 ol günü beyan kıldı kim ol gün kıardaş kıardaşdan kaçā ve oğul atadan kıız

14b/4 anadan kaçā ve kendü helālinden kaçā ve oğlundan kaçā bu dağı kıyāmetün ba'zı ahvālindendür

14b/5 ki her bir nefis kendü hāliline meşğül ola kimse kayusı olmaya ba'zılar

14b/6 didiler ki kıardaşdan kaçan Kābil ola kim Hābilden kaçā ki haqq taleb itmesin

14b/7 benden diyü ve atasından anasından kaçan Muhammed Muştafā 'aleyhi's-selām ve İbrāhīm

14b/8 Nebī atasından kaçā ve Lūt 'avratından kaçā ve Nūh oğlundan kaçā ve ol gün

14b/9 her şahsa şol kadar iş ilerü gele ki kendüden ayruğuş kayusı kalmaya

14b/10 ve dağı buyurdu ki (ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْوِرَةٌ)

14b/11 iy nice yüzler ol kıyāmet gününde rüşen ola ve ferağ ola ve gülici ola

14b/12 ve ol şādlık kim gönüllerine vāқи' ola anuñ nūr-ı sürürü

14b/13 yüzlerinde zāhir ola anlar ol Mü'minler olalar ki Mevlālarına muṭī'

14b/14 oldılar dünyāda anuñ emrin yerine getürdiler ve dağı buyurdı ki

(أُولَئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجْرَةُ تَرَاهُهَا قَتْرَةٌ وَوَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ)

14b/15 ya'nī

15a/1 nice yüzler o kıyāmet güninde kara olısar şol düttün gibi olısar üzerine

15a/2 şol gün tütülmüş ve toz çökmüş gibi bular ol kāfirler zālimlerdür ki Allāh Te'ālānuñ

15a/3 vāhdāniyetine inanmayup tekzīb itdiler ve Qur'ānı ve Resül 'aleyhi's-selāmı

15a/4 yalanladılar Sūretü'l-tekvīr (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

15a/5 (وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ) ya'nī ol kıyāmet kōpmaqlıgınuñ

15a/6 vaḳti zāhir olur kaçan kim güneş nūr gidüp dürilür gibi maḥv ola gide

15a/7 dağı yılduzlar nūr gidüp küllī yire döküle

(وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ)

15a/8 ve dağı ol gün

15a/9 tağlar yirinden kōpup hevāda seyr ide buḥār gibi ve dağı ol günün heybetinden

15a/10 her kişiye şol kadar şuğl ola ki on aylık develerin şalma kōya kendü

15a/11 kayuları ola bunı andan ötri zikr eyledi ki anuñ gibi deve 'Arab katında

15a/12 katı sevüglü olur fi'l-cümle dimek olur kim ol günde her şahş ne kadar sevüglü

15a/13 nesi var ise kendü kayusından anuñ kayusu qalmaya ve dağı tağdağı yabandağı

15a/14 ādemden ürken cānverler gelüp şehirlerde ādemler arasında kōyula Şūr

15a/15 heybetinden ba'zılar didiler ki ne kadar vaḥşīler var ise her cinsden küllī

15b/1 kıyāmetde ḥaşr olalar kışāş için ḥattā siñek dağı bile ḥaşr ola kışāşdan

15b/2 şonra küllī girü topraq ola illā kuşlardan şunlar kim anları ādem oğlanı

15b/3 göricek feraḥ ḥāşıl olur ṭāvūs ve kumru ve tütī gibi bular qalalar

15b/4 ve dağı ol gün denizler aqup biri birine kōyula küllī bir deniz ola ve dağı

- 15b/5 yıldızlar içine dökülüp anuñ harâretinden ol deniz kaynaya şuyı oda
- 15b/6 döne tamu ehline anuñla ‘azâb itmek için ve ne kadar cezîre var ise
- 15b/7 denizde köterile gide kaynâr şu ola ol Şûr faz‘ ve katında henüz
- 15b/8 yir gök yirinde tûrurken bu âdem oğlanları kimi bâzârda ve kimi çârşûda
- 15b/9 ve kimi evde işlü işine meşğûl iken ve dañı buyurdı ki (وَإِذَا النُّفُوسُ رُوِّجَتْ)
- 15b/10 ya‘nî ol günde cânlar ten ile çift ola haşr olmak için
- 15b/11 ve haşr olduñdan şonra Mü‘minler Mü‘minler ile ve fâcirler fâcirler ile
- 15b/12 cem‘ olalar ve şâlihler şâlihler ile ve kâfirler kâfirler ile cem‘ olalar ve her
- 15b/13 şahş dañı ‘amelleriyle cem‘ olalar ve hisâbdan fâriğ olduñdan
- 15b/14 şonra Mü‘minler uçmağda hürîler ile cem‘ ideler ve kâfirleri Cehennemde şeyâñin
- 15b/15 ile cem‘ ideler (بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ) ya‘nî
- 16a/1 bu mevûde oldur kim ‘Arab toğan kızlarını zamân-ı câhiliyyetde dervîşlikden
- 16a/2 kôrqup ve ere virmekden ‘arlanup diriyle yire gömerlerdi anda ölürler
- 16a/3 idi pes kıyâmet ol gündür ki anda ol mevûdeye şorulur ki senün
- 16a/4 suçun neydi ki atañ anañ seni öldürdiler buña ol suâl ol öldürenleri
- 16a/5 tevbîh olmak için aña zecr olmağ için degül ve ba‘zılar *seelet*
- 16a/6 okıdılar bu ma‘nî üzere ol suâl iden mevûde kendü ola atasına anasına
- 16a/7 şora ki ne suçdan ötri beni öldürdünüz benüm hod suçum yok idi
- 16a/8 ve dañı buyurdı ki (وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ) ya‘nî ol
- 16a/9 kıyâmet güninde ol ‘amâl şahîfeleri şol qar yağar gibi uçup gele
- 16a/10 kimün sağ eline kimün şol eline virile ve dañı şol evün sakf yâñûd
- 16a/11 bir nesnenün kapağı köterilür gibi gökler içindekilerin üzerinde köterile
- 16a/12 (عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أَحْضَرَتْ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ)
- 16a/13 ve dañı ol gün cañîm tamusı yalıñlana biri biri ardınca kâfir
- 16a/14 için ve uçmağ bezenüp yañîn ola muttakîler için evvelinden

- 16a/15 buña gelince zıkr olan sözlerüñ cevāb budur ki her şahş ol
- 16b/1 gün kendüden öñden anda ‘amel hāzır eyledi tā ki cezāsın bula hayr
- 16b/2 ise hayr şerr ise şerr zīrā ol gün cezā günidür her kişi ‘ameline göre
- 16b/3 cezāsın bulur ve dağı Hakk Te‘ālā kâsem idüp buyurdı ki
- 16b/4 (فَلَا أُفْسِمُ بِالْخُنَّسِ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ)
- 16b/5 ya‘nī Hakk Te‘ālā eydür ben and içerüm ol biş yılduzuñ Rabbi haqqıyçün ki
- 16b/6 Merriḥ Zuḥal Müşteri Zühre ‘Uḫāriddür bunlar gündüz gizlenüp
- 16b/7 gicede zāhir olurlar ve dağı ol yılduzlar Rabbi haqqıyçün ki gök feleklerinde
- 16b/8 seyr iderler gāh toğarlar gāh tolnurlar ve dağı ol gicenüñ Rabbi
- 16b/9 haqqı ki zulmetle kaplanur evveline döñer rüşen olur āhirinde ve dağı
- 16b/10 ol şubḥ vaktinüñ Rabbi haqqı ki artar mümted olur gicede gün
- 16b/11 (مُطَاعٍ ثُمَّ أَمِينٍ ذِي فُؤَادٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ)
- 16b/12 ya‘nī Hakk Te‘ālā kâsem idüp buyurur ki taḥkīk gümānsuz ol
- 16b/13 bir Resülün oğıduğıdur ki ol Rabbi katında mükerrrem mu‘azzedür ol
- 16b/14 Qur‘ān ol Peygāmbereümüz Muḫammed üzere Cebrāīl oldur ki Hakk Te‘ālā kuvvet
- 16b/15 virmişdür aña gāyet kuvvetlüdür bir sā‘at içinde gökden yire iner
- 17a/1 ve yirden göge çıkar ve ol kuvvetinden idi ki Lūt kavminün şehirlerini kanadı
- 17a/2 üzere koparup köterdi göge çıkardı helāk eyledi ve ol Cebrāīlün
- 17a/3 ‘aleyhi’s-selām tañrı katında kadr-i mertebesi vardur ve dağı gökler içindeki melekler aña muḫī‘
- 17a/4 olup itā‘at itmek vācibdür nitekim yir halkı Muḫammed ‘aleyhi’s-selāma itā‘at
- 17a/5 itmek vācibdür ve küllī feriştelere anuñ ḥükminden taşra degüldür ve dağı
- 17a/6 ol Cebrāīl-i emīndür dağı risālet üzere kim endürdüğü bizüm kelāmumuzdur
- 17a/7 kendüden ne bir ḥarf arturur ne bir ḥarf eksildür nitekim Muḫammed yir yüzinde

17a/8 emīnümüzdür Cebrāīl daḥī gök yüzinde emīnümüzdür ve bundan sonra buyurdu ki

17a/9 (وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ) ya'nī Ḥaḳḳ Te'ālā eydür ben ḳasem iderin nitekim

17a/10 Ḳur'ān-ı 'azīm ḥaḳḳı benüm kelāmumdur Resūl 'aleyhi's-selām anı kendüden

17a/11 söylemedi ve Muḥammed 'aleyhi's-selām sizi tevḥīde ve tarīḳ-ı İslāma

17a/12 da'vet ider ḥaḳḳ Resūldür mecnūn degüldür nitekim kāfirler dirler ve daḥī

17a/13 buyurdu (وَمَا هُوَ عَلَى الْعَيْبِ بِضَنِينٍ وَلَقَدْ رَأَاهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ)

17a/14 ya'nī taḥḳīḳ ol Muḥammed Cebrāīl gördi kendü şüret üzere maşrıḳ

17a/15 tarafından ki ol aḥa risālet endürüp daḥī eyledi pes bilün kim

17b/1 ol Muḥammed Ḳur'āndan size ḥaber virdükde müttehim degüldür ki aḥa şū-i zann idesiz

17b/2 ve eger şādile zanīn oḳınşa dimek olur kim ol Muḥammed 'aleyhi's-selām

17b/3 baḥīl degüldür ki Ḳur'ān bir sā'at size oḳıya ve bir sā'at oḳımaya baḥīl ide

17b/4 belki ol ḳadar dilesenüz sizden Ḳur'ān diriḡ tutmaz ve daḥī buyurdu ki

17b/5 (فَأَيْنَ تُذْهَبُونَ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ) ya'nī ol Mekke kāfirleri

17b/6 dirlerdi ki bu Ḳur'ān degül belki şeyāḫīn sözidür muḥammed öğrettiler ol

17b/7 çıkar ḥalka ḥaber virür dir Ḥaḳḳ Te'ālā anların sözlerin reddetmek için

17b/8 bu āyet indürüp buyurdu ol Ḳur'ān kāhinler ve şeytanlar ḳavl(i)

17b/9 degüldür ki mel'un olup muḥarrūd olmışlardur bil ki bizüm Ḥaḳḳ kelāmumuzdur

17b/10 delālet ider aḥa o yönleri salāmatlık yolına kim ol İslām yoludur bu zalālet

17b/11 yollarına düşüp zāyi'e gidersiz bunun rüşen necāt yolu var iken

17b/12 ve daḥī buyurdu kim (إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ) ya'nī degüldür bu Ḳur'ān

17b/13 illā va'z naşīḥatdur cemi' 'ālem ehline ki cinn ü insdür ve daḥī şerefdür

17b/14 ḳullara ki anuḡ gibi ulu Pādişāḥ bulara kitāb göndermiş ögüt

17b/15 ve naşīḥat virüp bundan ulu daḥī ne şeref ola ve daḥī buyurdu ki

(لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ)

- 18a/1 ya'nî taḥkîk bir toĝru yol beyān eyledük delîl-i
- 18a/2 burhānî ile kim dilerse toĝru yol duta K̇ur'ān-ı 'azîme uysun ki
- 18a/3 tarîk-i Ḥaḳḳdur çünki bu āyet indi Ebū Cehl-i la'în didi ki çün belki
- 18a/4 bize tefrîz kıldılar bize ol yol gerekmez pes Ḥaḳḳ Te'ālā buyurdi ki
- 18a/5 (وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ) ya'nî Ḥaḳḳ Te'ālā
- 18a/6 buyurdi ki siz ĩmāna gelmek dilemezsüz illā meger ki biz azād dilemiş oluruz
- 18a/7 ve küfr üzere kâim olmaĝı dilemezsüz illā ol 'ālemlerün Rabbi dilemeyince pes
- 18a/8 cemî' meşiyet ol Allāh Te'ālānundur kime dilerse tevfiḳ virür sa'ādete
- 18a/9 ergürür kimi dilerse ḥezelān içinde koyup ebedî Cehennemde qalır ḥākim-i
- 18a/10 muṭlaḳ odur nazîri yokdur Sûretü İnfîtar (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 18a/11 (وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَبَرَتْ إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ) ya'nî ol kıyāmet
- 18a/12 günü 'alāmeti oldur ki gökler yarılıp pāre pāre ola yılduzlar döküle
- 18a/13 nūrları maḥv ola
- (وَإِذَا الْفُجُورُ بُعْثِرَتْ وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ)
- 18a/14 ya'nî ol günde denizler deşilüp
- 18a/15 birbirine kıyula acusı tatlusı karuşa bir ola ol Şūr heybetinden
- 18b/1 ortadan mānî'ler köterile cümlesi bir ola ve daḥı sînleler ehli ol günde
- 18b/2 başın toprakdan kıldurup dirile tırı gele ve daḥı yir altında ne kıdar gizlü
- 18b/3 nesne var ise her nesneden zuhūra gele ve kıaçan bu zıkr olınan
- 18b/4 'alāmetler olşa ol gün her şahş kendüden ilerü ḥayrdan ve şerrden
- 18b/5 ne 'amel gönderdiyse ve kendüden şonra ḥāḳḳ arasında ne 'ādet kıdı gitdi
- 18b/6 ḥayrdan şerrden ki ḥāḳḳ anı işlerler mütābe'at idüp aña daḥı anlardan
- 18b/7 bir naşîb erişür ḥayr yā şerr nitekim Ebū Hureyre razıyallāhu 'anh Resül a.m.'den
- 18b/8 rivāyet kıılır kim Resül-i Ḥāzret buyurdi her kim ḥāḳḳ tarîk-i
- 18b/9 ḥāḳḳa da'vet eyleye daḥı aña uyup 'amel eyleyeler ol işleyene ne kıdar şevāb

- 18b/10 olursa ol taḥkīk koyana daḥı ol kadar şevāb işleyen şevābından nesne
- 18b/11 eksilmez ve daḥı her kimse kim halk zālālete da'vet eyleye daḥı bir kimse
- 18b/12 aña uyup azgınlıḡı işlerse ol işleyene ne kadar günāh olursa
- 18b/13 ol tarīk ol 'ādeti koyana daḥı ol kadar günāh olur ve daḥı
- 18b/14 buyurdu ki (الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ)
- 18b/15 ya'nī Ḥaḡḡ Te'ālā kāfirlere ḥiṭāb idüp
- 19a/1 buyurdu ki iy kāfirler ne nesne aldayup sizi maḡrūr eyledi ki ol
- 19a/2 Rabbünüze kāfir olduḡuz kim ol kerīmdür tevbe idenleri 'afv ider ve daḥı
- 19a/3 ol pādişāhdur ol ki sizi bir қatre bulanuқ şudan yaratdı
- 19a/4 a'zālaruḡuzı taşvīr kılup düzdi қāmetüḡuzi ta'dīl idüp
- 19a/5 toḡru қāmet üzere binā kıldı gözlerüḡuzi birin büyük birin kiçi
- 19a/6 yaratmadı ve bir eli uzun ve birini kışa yaratmadı cemi' içi taşu kim
- 19a/7 vardur küllī 'adl üzere yaratdı ve daḥı buyurdu ki (فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ)
- 19a/8 ya'nī Allāh Te'ālā seni şüret üzere terkīb
- 19a/9 itmek dilese 'ilm-i ezelde ol şüret üzere terkīb kıldı yā ataḡ
- 19a/10 şüretine yā ümmüḡ şüretine yāḡūd anaḡ kavm-i қābilesine müşābehe
- 19a/11 vücūda getürdi yāḡūd ataḡ kavmi қābīlesine müşābehe vücūda
- 19a/12 getürdi yāḡūd dilegince oldıysa öyle eyledi yā uzun
- 19a/13 yā orta yā kışa böyle yaratdı yā қара yaḡuz şen yā buḡday enlü
- 19a/14 yā görklü yā çirkin ve daḥı buyurdu ki (كَلَّا) ya'nī bu insān İmān
- 19a/15 getürmez bu ḥilқat şüretini zikritmek ile (بَلْ تُكْذِبُونَ بِالَّذِينَ)
- 19b/1 ya'nī belki bular ol Peyḡāmbirleri tekzīb idüp inanmazlar ol қiyāmetden
- 19b/2 ḡaber virdüklerine ve anları yalancılardan şayarlar ve daḥı buyurdu ki
(يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ كِرَامًا كَاتِبِينَ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ)
- 19b/3 ya'nī taḥkīk sizüḡ

19b/4 üzeriñüzde bizüm müvekkel feriştelermüz vardır sizünj ‘amellerünjüzi saklayıcılardır

19b/5 hayr şerr ne kim işleyesiz dīvān idüp yazarlar kim anlar bizüm katumuzda ikrām

19b/6 olunmış feriştelerdür ādem oğlanınunj ‘amellerin yazıcılarıdır hayrdan şerrden

19b/7 ne işledüğünjüzi bilürler hīç sizden ayrılmazlar illā iki hālde

19b/8 biri cenābet hālinde ve biri қаzā-yı hācet hālinde ve dañı buyurđı ki

19b/9 (وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ) ya ‘nī bedürüstī ol Mü’minler

19b/10 muşaddıqlardur şirkden mu‘āşīden berī olmışlardır anlar Cennette

19b/11 envā’ ni‘metler içinde tena‘‘um iderler Ebū Bekr ve ‘Ömer ve ‘Oşmān ve ‘Alī gibi ve dañı

19b/12 Resülünj aşhābları gibi ve dañı şular kim hālleri anlarunj hālne beñzeye

19b/13 Mü’minlerden ve dañı olar kim fācirler fāşıklardur İslām dīninden geçmişlerdür

19b/14 anlara Cehennem içinde mu‘azzeb olurlar ve dañı buyurđı ki

(وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ)

19b/15 ya ‘nī ol fācirler gireler ol

20a/1 Cehenneme ki kıyāmet güninden ulu hīç ol ‘azābdan hālāş bulmazlar

(وَمَا أُدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ)

20a/2 ya ‘nī yā Muħammed sen ne bilürsin ol kıyāmet

20a/3 günü ne gündür yā ne bilürsünj kim ol cezā günü ne gündür ki o ki gündür

20a/4 o gün kim hīçbir şahş bir şahşı kırtarmaya mālīk olmaya nitekim buyurur³

20a/5 (يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ سَنِيًّا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ) ya ‘nī ol gündür

20a/6 ol kim bir Mü’min bir kāfire şefā‘at kılup dilese fāide olmaya zīrā

20a/7 şefā‘atünj fāidesi İmānladır İmānsuz ne fāide kıla zīrā hūkm-i қаzā

³ İnfitar suresinin 18. ayeti atlanmış: (تُمْ مَا أُدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ)

20a/8 ol gün Allāh Te‘ālānuñdur ancak Sūretü’l-muṭaffifīn (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

20a/9 (وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ) bu sūrenünñ sebab-i nüzül buydı kim Resül a. m.

20a/10 öyle vaqt kim Medīneye geldi gördi Medīne kavmi kim kīle terāzūyi eksük

20a/11 tutarlar ba‘zı terāzūde iki taş ve kīlede iki kīle tutarlardı biri

20a/12 eksük biri tamām ol tamām ile alup eksük ile virürlerdi Resül a. m.

20a/13 anları bu işden men‘ iderdi diñlemeler pes Hakk Te‘ālā bu sūrei gönderüp

20a/14 Veyl ile anlara va‘de kıldı buyurdı ki Cehennemdeki Veyl deresindeki qatı ‘azāb

20a/15 ol muṭaffifler içündür ki terāzūde ve kīlede az nesneye tama‘ idüp

20b/1 almaqda virmekde naqş iderler ve dañı buyurdı ki

(وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ)

20b/2 ya‘nī muṭaffif

20b/3 anlardur kim kaçan halkdan kendüleri çün ölçüp tartup alsalar tamām

20b/4 tamām ölçüp tartup alurlar ve kaçan halka virmek için şatup

20b/5 ölçeseler yā tartarsalar eksük ölçerler yā tartarlar ve dañı buyurdı ki

20b/6 (يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ)

20b/7 ya‘nī bilmezler mi ol muṭaffifler kim artuq alup

20b/8 eksük şatarlar ki bular girü qopısarlardur ölümde şonra ol

20b/9 günde ki anuñ qorqıları uludur ve ve ‘iḳābları qatıdur ol gündür

20b/10 ol kim halāyıqlar turalar Allāh Te‘ālā dīvānından hisāb için

20b/11 bir gün ki biş yüz yıl miqdārdur ammā bu durmaqlıq Mü‘minlere şabāñdan

20b/12 zevāl vaḳti qadardur İbn ‘Ömer razıyallāhu ‘anh rivāyet kılar Resül ‘aleyhi’s-selāmdan

20b/13 ki buyurdı tura vaḳtde sizden birünüz hicābından

20b/14 kulağınunñ ortasına dikendür bata tā kāfirler ol tül-i zamān tırmaqda

20b/15 bu hāl ile feryād idüp diler ki bizi bu tırmaq ‘azābından

21a/1 kurtaruş eger tamu ve dağı eletürseñüz rāzıyuz ve dağı buyurdı ki

(كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينِ)

21a/2 ya'nī haqqā ki bu kāfirler ol ba'se taşdıķ

21a/3 itmezler taħķīķ bu fācirler ki 'amelleri kitābları siccīn içindedür ol siccīn

21a/4 yedi ķat altındadır bir ulu taşdur ki bu yirlerden uludur içi koķdur

21a/5 Haqq Te'ālā eyle emr itmişdür ki şeyātinlerüñ ve kāfirlerüñ ve fāşıklarüñ cinneden

21a/6 ve insden ol küfrler ve şerrleri dīvānları ki yazılmışdur eletüp anda

21a/7 koyalar ve cānların dağı anlara koyalar kim ol bir vaşşī karañuluk yirdür iblīsüñ

21a/8 zürriyetiyle tıracak maķāmdur bu anda koğukları ihānet ve haķāretdür

21a/9 içündür hem ol şeyātin anlara tanuķ olmak içündür ki kıyāmetde

21a/10 anlarıñ 'amāl üzere tanuķluķ virürler nitekim Mü'minler 'ameline ferişterler

21a/11 tanuķluķ virürler bundan soñra ol siccīnüñ 'azametin ve vaşfın beyān

21a/12 idüp buyurduķ ki (وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ)

21a/13 ya'nī yā Muhammed sen ne bilürsin ol

21a/14 siccīn ne 'azametlü kořkıñ nesnedür ve ol kitābdur ki cemi'

21a/15 şerr dīvānları anda cem' idüp yazılmışdur ki kāfirler ve şeyātinler

21b/1 ve cinnīler ve ādemīler işlemişlerdür Veyl deresinüñ 'azāb ol kimselerçündür

21b/2 ki 'azīm Peygāamberlerümüzi yalanlayup ba'se inkār itdiler ve dağı buyurdı ki

21b/3 (إِذَا تَنَالَى عَلَيْهِ ءَايَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ الَّذِينَ يُكذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ)

21b/4 ya'nī ol mükezzibler anlardır ki

21b/5 Peygāamberümüzden kıyāmet koşmağın işidürler inanmazlar yalandur dirler

21b/6 pes yalanlamaz ol kıyāmet illā şol zālimler ki ĥadden geçmişlerdür

21b/7 ve Mevlālarına 'aşī olmuşlardır Velīd bin Muğīre gibi anuñ aşĥāb

21b/8 ve anlara beñzer kimseler gibi bizüm āyetlerümüz anuñ üzerine oķınsa

21b/9 eydürler ki bu ilerü geçenlerüñ yazılmış sözleridür bir yalan sözdür

21b/10 i'tibār yokdur ve daħı buyurdı ki (كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ)

21b/11 ya'nī ol öyle degüldür ki anlar dirler belki īmān

21b/12 getürmedükleri andan ötridür ki ol küfrleri ve ma'siyetleri

21b/13 kesb itdiler anuñ zulumāt katı katı olup gönülleri kapladı

21b/14 ve 'aқlları üzerine ğālib oldu tā ki ol gönül olup ölüp hayāt

21b/15 kalmadı andan ötri bu Qur'an tekzīb idüp Reşülümüze inkār

22a/1 iderler ve daħı buyurdı ki

(ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ)

22a/2 ya'nī haқkā ki bu kāfirler kıyāmet güninde ol

22a/3 Rabblerinden maħcüb olup anı görmeyiserler ve anuñ rahmetinden men' olırsalar

22a/4 ve anlaruñ mekānları caħīmdir ki aña giriserler anda muħalled olup ħalāş olmayırsalar

22a/5 ve kaçan kim ol caħīm gireler tamu ħazinedārları anlara tevbīh-i serzenīş kılmak

22a/6 içün diyeler ki işbu ol tamudur ki siz dünyāda Peyğāberden işidüp

22a/7 işidüp bunu inanmayup yalanladuñuz çün kāfirler ħāllerin ve maқāmların

22a/8 beyān kıldı buyurdı ki (وَمَا أَدْرَاكَ مَا عَلَيْنَا كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عَلَيِّنَ)

22a/9 ya'nī haқkā ki Mü'minleruñ 'amelleri berātı

22a/10 'illiyīn içindedür 'illiyīn bir maқāmdur yedinci gökde kaçan ki Mü'min

22a/11 öle cānın daħı berāt katında bile qurıla mertebesine göre anuñ şerefin

22a/12 bildürmek içün Haқq Te'ālā Peyğāberine buyurdı ki sen ne bilürsiñ

22a/13 yā Muħammed o 'İliyyīn ne şeref maқāmdur (يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ كِتَابٌ مَرْقُومٌ)

22a/14 ol bir kitābdur ki Mü'minleruñ cemi' ħayrāt dīvānları anda cem' olup

22a/15 yazılmışdur ve cānları daħı anda qarār tutmışdur ol daħı muqarreb feriştelere

22b/1 her gökte biri ol Mü'minleruñ berātlarına ve tanuқluk vireler ve daħı buyurdı ki

22b/2 (عَلَى الْأَرْبَابِكِ يَنْظُرُونَ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ)

22b/3 ya'nî bedürüstî ol Mü'minler ki şâlihler şâdıklardur uçmakta ni'metler içinde

22b/4 tena'um ideler bu hâlde ki bezemiş tahtlar üzerinde oturup perdeler

22b/5 içinde nazar iderler Hakk Te'âlâ dîdârını ve dağı ol Hakk Te'âlâ virdüğü

22b/6 mertebelere ve dağı ol ehl-i nâra nazar ideler kim ol düşmenleri nice

22b/7 nice 'azâb olunurlar göresin bilesin yâ Muhammed anların yüzlerinde

22b/8 ol ni'metlerüñ ıtrınun tâzeliklerin ki tâhir olmuştur ve dağı buyurdu ki

22b/9 (خَتَامُهُ مِسْكَ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ يُسْفَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْتُومٍ)

22b/10 ya'nî ol Cennet ehli şuarıla bir şarâbdan ki

22b/11 ak hamrdur gışş-ı kudüret yok şâfîdür ki mührlenmiştir

22b/12 mühri miskdendir kaçan içen kişi ağzından giderse misk kokusun

22b/13 bulur ve dünyâ şarâbların içecek dibinde tortu kalur ammâ Cennet

22b/14 şarâbların içecek şonına müşk kalur pes ol zikr olan

22b/15 ni'metler için eviştünler ve anun için günleşünler

23a/1 günleşenler ve anun için duriştün durişenler ki zevâl yokdur

(عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ وَمِنْ أَجْهِ مِنْ تَسْنِيمٍ)

23a/2 ya'nî ol rahîk şarâbınun

23a/3 karışduğı bir şudur ki ana tesnîm dirler ki yukarudan aşğa dökilür

23a/4 ehl-i Cennetler üzere pes anı vaşf idüp buyurdu ki ol tesnîm bir

23a/5 şarâbdur ki anı muşarrebler karışuksuz şâfî içerler ammâ anlar ki aşhâb-ı

23a/6 yemîndür rahîkle karışuk içerler ve bundan şonra girü ol kâfirlerün

23a/7 ahvâlin beyân idüp buyurdu ki

(وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ إِنَّ الَّذِينَ أُجْرِمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ)

23a/8 ya'nî bedürüstî anlar ki

23a/9 Müşriklerdür Müselmânların za'îflerin göricek İstihzâya masharaya

23a/10 alup gülüşürdi kaçan ki Müselmânlar anların katında uğrayup geçeseler

23a/11 birbirine göz kaçup ta'n iderlerdi dirlerdi ki görün bu kâhilleri ki

23a/12 işden kaçıp Muhammede uymışlardır bu āyetün nüzül budur ki

23a/13 Hāzret-i ‘Alī kerremallāhu veche Mü’minlerden bir cemā’atle münāfıklar

23a/14 cema’atlerine uğrayup geçdiler ol münāfıklar anları müstehzīye alup

23a/15 gülüşdiler anları hakkında Hāḫḫ Te‘ālā bu āyet indürdi ki

(وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَصَّالُونَ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ)

23b/1 ya’nī ol kāfirler

23b/2 ve münāfıklar kaçan ki evlerine döneler ‘aceble faḫrile dönerler ki bize kim var

23b/3 dükel işlerümüz virilmiş teşvīşümüz yok kaçan ol Mü’minleri görseler dilerdi ki

23b/4 işbunlar küllī azgınlardı ki ataları dīnlerin şaluvirdiler Muhammed ‘aleyhi’s-selām

23b/5 uydılar Hāḫḫ Te‘ālā buyurdi ki

(قَالِيَوْمَ الدِّينِ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَصْحَكُونَ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ)

23b/6 ya’nī Hāḫḫ Te‘ālā eydür bu münāfıklar

23b/7 bu Mü’minler üzerine gönderilmediler ki anları üzerine ‘amellerin

23b/8 şayalar tā bulara biz buyurmaduk ki siz ol Mü’minler üzerine gözci

23b/9 oluḫ bugün kıyāmet günü ol gündür ki İmān getürenler daḫı ol kāfirlere daḫı gülüşeler Cennet içinde (عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ)

23b/10 (هَلْ تُؤْتِبُ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ)

23b/11 ya’nī ol Mü’minler bezenmiş

23b/12 taḫtlar üzerine perdeler ile oturalar nāgāh bakup ol düşmenleri

23b/13 kāfirleri göreler kim katı ‘azābdadur diler kim bizden yana gelün yā falān

23b/14 yā falān diler anları tākātleri ḫalmaya kim çıkabileler pes ol kāfirler

23b/15 cezālanmaz illā şol dünyāda işledükleri istihzādan ötri cezālanurlar

24a/1 Sūretü’l-inşikāk (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

24a/2 (وَأَذِنتُ لِرَبِّيهَا وَحُقَّتْ إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ) ya’nī yā Muhammed ḫaber vir eger

- 24a/3 bulara şol günü ki anda Haqq Te'âlâ Hazretinden gök yarıla päre päre
- 24a/4 ola ve ol Rabbinün emrini işidüp itâ'at getüre zîrâ haqqdur
- 24a/5 gökler ki ol Yaradan Hâlıkına muṭî' ola çün päre päre ola ol
- 24a/6 emr itdügi aña daḥı vâcibdür emri yirine getüre ve daḥı buyurdı ki
- 24a/7 (وَأَذِنتُ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ)
- 24a/8 ya'nî daḥı anuvir aña ki ol günde yirler saḥtiyân çekilür gibi çeküle gökle
- 24a/9 bu halk üzerine şıgmaq için şöyle düz ola tağ tepe eniş yokuş
- 24a/10 çukur qalmaya düpdüz ola mağribden maşrıka baqana hîç hicâb qalmaya görmekte
- 24a/11 ammâ her şahşı şol ayağı başduğı yirden artuq ayrılmaya çâresi
- 24a/12 olmaya âdem çoklugundan ve daḥı bu yir içinde ne var ise küllî taşra bırağa
- 24a/13 hazînelerden ve ölülerden ki anda emânetleri girü Mevlâsına işmarlaya anuñ
- 24a/14 emrine icâbet idüp muṭî' ola emri yirine getüre ve daḥı buyurdı ki
- 24a/15 (يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمَلَايِيهِ) ya'nî
- 24b/1 iy Rabbine kâfir olan âdem taḥkîk sen işbu 'amelde cehd idüp
- 24b/2 dürüşicisin sa'y idüp ol Rabbün için ne ki cehd idüp kesb
- 24b/3 idesin hayrdan şerrden aña mülâkî olup görisersin bâri bir
- 24b/4 İmâna gelüp sa'yün hayr 'amel üzere olsun ki Allâh Te'âlâ qatına varup
- 24b/5 anı göresin ve daḥı buyurdı ki
- (وَيُنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا فَمَا مِنْ أَوْتِي كِتَابُهُ بِيَمِينِهِ)
- 24b/6 ya'nî kıyâmet
- 24b/7 güninde halk iki kısım olısarlar bir kısmınuñ berâtları sağ ellerine virile
- 24b/8 Mü'minlerden anuñ kejezlikle tezcek şorula günâhlarından 'afv
- 24b/9 olına şadlıqla dönüp ol Cennet içinde Haqq Te'âlâ anuñçün yaratduğı
- 24b/10 hürîlerine ve hizmetkârlarıña vire
- (وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا وَأَمَّا مَنْ أَوْتِي كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ)

24b/11 ya'nî ol kâfirlerün

24b/12 göğüslerinden arқalarına çıkaralar yüzleri dağı kara olup

24b/13 kafalarına dönmiş ola bitişı ardından şol eline vireler ki ol

24b/14 berâtları dağı kara ola tîz ola ki yâ nice vâveylâ ben helâk oldum diyü

24b/15 feryâd ide çâre bulmaya ve ol yaluğlanmış şa'îr ıamusına gire ki 'azâb

25a/1 key katıdır bu 'azâb ol mübtelâ olduğı sebep buydı ki

(بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَخُورَ)

25a/2 ya'nî

25a/3 ol kâfirler dünyâda oğul ehl mâl arasında şâz olup mağrûr olmışdı

25a/4 kendüye ni'met vireni unutmışlardı öyle şanurlardı kim ölümdeñ sonra bu girü
kópısar

25a/5 degül bil ki kópup bize geliserler kim tahkîk anuğ her ağvâline başırdür kılduğın

25a/6 bilür girü aña mükâfâtın kıılır ve dağı buyurdı ki

(فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ لِتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ فَلَا أُفْسِمُ بِالشَّفَقِ)

25a/7 ya'nî

25a/8 Allâh Te'âlâ kâsem ider buyurur ki ol şafağ hağkıyçün ki gün tölindükdeñ sonra

25a/9 aklıkdur ol vağt 'ârif şâdığ kullarum baña 'ibâdet idicek vağtdür ki

25a/10 vağt-i şerîfdür ve dağı gice hağkıyçün ki cem' gündüz perâkende olup

25a/11 sebep-i ma'îşetin taleb idenleri ve insândan ve girü kıalan hayvândan küllîsin

25a/12 evli evine ve mekânlu mekânına cem' ider zulumâtle ve dağı ol ay hağkıyçün
ki nür

25a/13 tamâm olur on üçinci ve on dördünci ve on beşinci gün ki dünyâda

25a/14 hîç zulumât vâkı' olmaz nürlü olur pes Hađđ Te'âlâ bulara and içüp

25a/15 buyurur ki iy âdem oğlanı sen elbetde hâlden hâle dönersin tıbakân

25b/1 didügi hâlden kinâyetdür ya'nî muğğadan kıana kıandan muğğaya ve muğğadan

25b/2 ete ve seňük olup şüret olmađa andan cân gelüp hareket itmege andan

25b/3 ʔoęup ʔıfl olmağa anda şabı olmağa andan yigit olmağa andan kehl olmağa

25b/4 ve pırlıktan fertüt olup bunamağa andan ölüm şerbetin iğup āhirete

25b/5 gitmeęe ve andan girü ęopup maęşer yirine gelmeęe ve anda bizüm hażretümüze

25b/6 gelüp hisābdan şonra yā Cennete yā ʔamuya girmeğe ve ęarār ʔutmaęa

25b/7 n'oldı bunlara kim işbu haļlerin göz ile görüp dağı bize İmān

25b/8 getürmezler ve ¼ur'an taşdık itmezler ve dağı buyurdı ki

(وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ)

25b/9 (بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ)

25b/10 ya'nı kaçan kim ¼ur'an bunların üzerine oğına anı işidüp Allāh

25b/11 Te'alāya tevāzu' kılup anı birlemezler ağa münķār olup hükmine uyup

25b/12 namāz kılup secdeler eylemezler ne ęadar delil mu'cizeler ki vāziḥ olup

25b/13 bulara vāziḥ olup zāhir ola inkārları kib-i yaķın ḥāşıl

25b/14 itmezler belki dağı inķarların artdurup anı yalana nisbet

25b/15 iderler (فَبَسَّرْنَاهُمْ بَعْدَآبِ إِلَیْهِ وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ) ya'nı

26a/1 Allāh Te'alā key bilicidir kim bunlar gönjüllerinden ne gizlidir inķardan ve yalandan

26a/2 ve ḥıyānetden muştıla bunlara yā Muḥammed bir 'azābla kim acıdır dāimdir

26a/3 ve bundan şonra buyurdı ki (إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ)

26a/4 yā Muḥammed Mü'minlere ol beşaret kılmağil kim kāfirlere kıldığ

26a/5 illā Cennet ile ve ni'met-i dāim birle beşaret kılęıl anlara ki İmān getürdiler

26a/6 ve řalıḥ 'ameller işlediler ve farızleri ve sünnetleri yirli yirinde itdiler

26a/7 ve vaķtiyle edā itdiler anlara ecrler ve řevāblar var bizüm ęatumuzda dükendir degüldür

26a/8 ve ol i'ḥālar ve ni'metler kim anlara virilür anuğün anlara minnet

26a/9 olinmaz ki ma'ışetleri ol minnetle muķadder ola bil ki dāim řāfı ve bāķidür

26a/10 ve ardınca artar naķş olinmaz Süretü'l-burüc (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

26a/11 (وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ)

26a/12 ya'nî Allāh Te'ālā kâsem idüp buyurdu ki ol gök haqqıyçün ki burüc

26a/13 issidür ya'nî ger köşkler var içindeki Allāh Te'ālā buyur itmişdür netelügin

26a/14 girü ol bilür ve dağı didiler ki ol on iki burücdür ki yedi yılduz

26a/15 anda seyr ider biri gün biri ay biri Zuhal biri Müşteri biri Merrîh

26b/1 biri 'Uṭārid biri Zühre ve dağı buyurdu ki ol va'd olunmuş gün

26b/2 haqqıyçün ki kıyāmet gündür hisāb şırāṭ terāzū anda va'd olunmuşdur ve dağı

26b/3 şahid haqqı ki cum'ā gündür ve meşhūd haqqı ki yevm-i naḥrdur ve ba'zılar didiler ki

26b/4 şahid Muhammed Muştafādür şallallāhu 'aleyhi ve sellem ve meşhūd kıyāmet gündür bunda

26b/5 ihtilāf çokdur kelām-ı ṭavīl itmege hācet yokdur ve dağı buyurdu ki

(النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ قَتِيلِ أَصْحَابِ الْأُخْدُودِ)

26b/6 ya'nî depelendi matrūd olup ol aşhāb-ı

26b/7 ühdüd ki ḥandaqlar ḳazup içine od yaḳup Müslümānları oda yaḳdılar anlara dağı

26b/8 la'net olup āḫiretde göyindürici oda giriserler ki kırk 'arş od anlarıñ

26b/9 üzerine olısarlar anlar anuñ altında mu'azzeb olısarlar Resül 'aleyhi's-selām

26b/10 bu aşhāb-ı uhdüdü zıkr idüp ḥaber virdi ki pādışāhlardan bir pādışāh

26b/11 var idi anuñ dağı bir sāḫiri var idi ol sāḫirüñ 'ömri yitüp pīreldi

26b/12 ol pādışāha didi ki ben pīreldüm vaḳtim yitdi girü işbu ehlünden bir

26b/13 zeyrek 'aḳıllu oğlan var ise işbu 'ilm-i aña ögredeyüm saña gerek ola

26b/14 ol pādışāh nazār idüp ehlinden bir zeyrek oğlan buldı didi ki

26b/15 ol sāḫire mülāzemet idesin ol 'ilm-i siḫri andan ögrenesin ol sāḫirle

27a/1 bu oğlanuñ evleri arasında bir rāhib var idi 'İsāya İmān getürmişdi

27a/2 bir Şavma'ada 'ibādet iderdi oğlanuñ yolu üstünde idi bir gün ol

27a/3 oğlan geḳerken didi ki bir girsem işbu rāhib ile bir dem otursam görsem ki

27a/4 bununu dağı sözi kâhindür ol rāhib katında oturdu anuğ kelāmin

27a/5 işidüp hoş geldi anuğ katında Īmāna geldi karşı her gün anuğ katında gelüp

27a/6 ‘ilm ‘ibādet öğrenürdi anuğ için eğlenüp sâhir katına geç gelürdi eve gelürken

27a/7 girü rāhib katına gelüp eğlenürdi eve gelicek dögerlerdi sâhire varıcağ dögerdi

27a/8 oğlan bu hālinden rāhibe şikāyet eyledi rāhib aña didi ki kaçan sâhir saña

27a/9 dise ki neçün geç geldün sen eyit ki evde eglediler ve eger evde şorsalar digil ki

27a/10 sâhir egledi pes oğlan bu tertible varup gelüp rāhibden hayli ‘ilm tahşil itdi

27a/11 bir gün bu sâhire giderken gönlüne geldi ki eyitdi gerekdür baña işbu rāhibün
‘ilmin

27a/12 dağı ol sâhirün ‘ilmin tecrube idem görem kanķısı hađđdur nāgāh gördi şehir
katında

27a/13 bir ulu yılan çıkup halkuğ yolın kesmiş katı zahmet virür oğlan eyitdi ki hay

27a/14 bugün tecrube günidür bir taş köterüp ol yılanuğ katına geldi didi ki iy Çalabum

27a/15 eger bu rāhibün didüğü ve anuğ emr-i dīni hađđksa ve senün katuğda ol hoşnüd
ise

27b/1 işbu yılanı benüm elümde helāk it eyle diyüp ol taşla urdu ol

27b/2 taş aña tüşüp helāk oldu Hađđ Te‘ālā anı öldürdi halk eşidüp

27b/3 didiler kim ol yol kesen ejderhāyı işbu oğlan öldürdi halk arasında

27b/4 anuğla meşhür oldu oğlan gelüp bu kıssaı rāhibe haber virdi rāhib aña

27b/5 eydür iy oğlancıgum sen bende hayrlu olduñ ola ki bir nesneye mübtelā olasın

27b/6 zinhār beni bildürmeyesin oğlan riyāzat ile kerāmet bulup aña erişdi kim

27b/7 şağırları eşidür eyledi gözsüzleri görür eyler ala tenlülere şağ

27b/8 eyler ne dürlü hastalık olsa aña devā kıılır hoş olur bazen Allāh Te‘ālā

27b/9 ol pādişāhuđ bir gözsüz veziri var idi oğlanı işidüp katına getürdi

27b/10 didi ki yā oğlan ‘ilm-i sihrde aña mı erişdün kim şağırları eşidür eylersin

27b/11 ve körleri hoş idersin oğlan eyitdi ben sâhir degülem dağı kimsei

27b/12 hoş itmek elümden gelmez şifâ viren Rabbümdür ol vezîr eyitdi Rabbün
27b/13 melik midür oğlan eyitdi yok benüm dağı senün dağı Rabbümüz Allâh
Te‘âlâdur eger
27b/14 sen dağı ol Allâh Te‘âlâya İmân getürürsen ben du‘â kılam Allâh Te‘âlâ şifâ
27b/15 vire ol vezîr İslâma geldi oğlan du‘â kıldı gözleri açılıp görür
28a/1 oldu turup pâdişâh kıatına geldi pâdişâh aña didi ki yâ falân senün
28a/2 gözün görmez degül mi idi didi vezîr eydi görmezdi ammâ Rabbüm girü
28a/3 virdi pâdişâh didi ki Rabbün benem vezîr didi ki yok lîkin benüm Rabbüm dağı
28a/4 senün Rabbün dağı Allâh Te‘âlâ celle celâlühüdür melik didi ki senün benden
ğayrı
28a/5 Rabbün mi vardur kim ol melik aña ziyade lâzım olup elbetde şordı ki tez
28a/6 eyit saña bu kimden hâşıl oldu çâresüz oğlanı haber virdi ol melik
28a/7 oğlanı kıgırup getürdi didi ki iy benüm oğlancığum sihrün buña mı erişdi ki
28a/8 sen bunun gibi nesnelere mi şifâ idersin oğlan didi ki ben sâhir
28a/9 degülem dağı kimseye şifâ virmek elümden gelmez şifâ viren Rabbümdür melik
28a/10 didi ki ben miyim oğlan didi yok lîkin benüm dağı senün dağı Rabbümüz Allâh
28a/11 Te‘âlâdur pes melik oğlana zağmet virdi tâ ki ol râhib haber virdi
28a/12 ol râhib dağı getürdiler didi aña kim gel dînünden dön râhib râzî
28a/13 olmadı eyitdi bıçgu getürüp depesinden iki bıçdiler iki pâre olup
28a/14 iki yaña düşdi andan ol vezîr getürdi aña dağı didi ki dînünden
28a/15 dön dönmedi anı dağı bıçgu ile iki bıçdiler andan oğlanı getürdiler
28b/1 aña kıymayup anı birkaç kişinün eline virüp didi ki eletün bunı gemi ile tâ
28b/2 deniz ortasına degin dîninden dönerse hoş ve illâ dönmez olursa garğ idün
28b/3 şuya getsün anı aldılar getdiler tâ denizi ortadılar ki garğ ideler oğlan
28b/4 du‘â kılıp didi ki iy Çalabum beni buların elinden kırtar nete dilersen fî’l-hâl
28b/5 gemi âhtarılı durdı ol kıavm garğ oldılar oğlan sağ selâmet girü ol

28b/6 melik katına geldi tırdu melik şordı hāl netedür oğlan kışşayı haber
28b/7 virdi bu kez anı bir cemā' ate girü virdi didi ki eletün bunı falān
28b/8 tağun yücesine çıkarun dağı aşığa tekerleyü virün pāre pāre olsun
28b/9 aldılar ol didügi yire eletdiler kim tağdan aşığa burağula oğlan
28b/10 du'ā kıldı didi ki iy Çalabum beni bularun elinden sen kırtar nice dilerseñ
28b/11 tağ bir kez silkindi ol kişiler küllī tağdan aşığa yuvalandılar helāk oldılar
28b/12 oğlan sağ selāmet girü geldi tırdu haber ne olduğın aña bildürdi
28b/13 ol melik diledi ki bir dürlü tebdīr ile helāk ide oğlan eyitdi sen öldürmegi
28b/14 başarımazsın tā ben didüğüm itmeyince ol melik didi ki ne dirsın oğlan
28b/15 eydür memleket ehli küllī bir yire getür cem' eylegil andan beni aşı koğıl dağı
29a/1 benüm terkeşümden bir oğ algıl dağı benüm yayumla atğıl digil bismi'llāh atarın
işbu oğlanun
29a/2 tanrısı adıyla pes ol melik oğlan didüğünü eyitdi dağı bi oğ aldı atdı anun
29a/3 terkeşinden bismi'llāh Rabbi heze'l-falān diyüp atdı oğ gelüp kulağla
29a/4 göz bucağı arasına ki aña şada' dirler aña doğındı oğlan eline ol yire
29a/5 koydı dağı öldi ol arada hāzır olan halk didiler ki biz bu oğlan
29a/6 tanrısına İmān getürdük pes ol melike didiler yā melik uşda kırkduğuna
29a/7 şaşduñ ki dükeli halk Müselmān oldu pes ol melik eyitdi yolları
29a/8 bāğladılar ve dağı didi ki her yol ağızına handağlar kazuñ ve ol handağlar içine
29a/9 od yağun her kim dīninden döner anı koñ her kim ki dönmeye anı oda yağun
29a/10 vardılar ol didüğün kıldılar ol halk kendüleri gelüp oda düşerlerdi
29a/11 İmāndan dönmezlerdi tā ki bir 'avrat geldi elinde berāber oğlancuğı var
29a/12 idi çün oda yağın geldi anun harāretin görüp oğlancuğı
29a/13 söyledi didi ki yā ana dönme ki sen haqq üzeresın çün ol hātun
29a/14 anı eşitdi köterüp kendüyi oda atdı 'ākıbet bu kışsa Habeş
29a/15 melikine irişdi ol Müslümānları gayrete gelüp gemilerle çeriler tonadup

- 29b/1 ol melikūn üzerine geldi sāhil-i ‘Āden ile sāhil-i Cārān arasında uğraşdılar
- 29b/2 ol melik-i ūhdūd gördi ki gālib oldu anı tutmağa kaçd itdiler kaçup
- 29b/3 atıyla deñize düşdi anda helāk oldu habeş halkı anuñ meliküne müstevlī
- 29b/4 oldu tā İslām vaqtine dek anuñ hükminde oldılar haberde gelmişdür ki ol
- 29b/5 melik öldürdüğü oğlanuñ kabri bulundu ‘Ömer rāzīya’l-lāhu ‘anh zamānında
- 29b/6 ol öldüğü vaqt elini şada‘ üzerine nice kim kodı girü hemān eyle tıururdu
- 29b/7 kaçan kim elini yirinden giderelerdi kan akardı yirine kosalar
- 29b/8 yana diñerdi ‘Ömere kağız yazup bu haberi bildürdiler ‘Ömer dağı kağız yazdı ki
- 29b/9 ol oğlan aşhāb-ı ūhdūddur anı yarın kıyāmet güninde girü işbu
- 29b/10 hāl üzere haşr idiser Hakk Te‘ālā aşhāb-ı ūhdūda la‘net
- 29b/11 olup dilendi didüğü budur olar ki hındaqlar göyindürici odlar yaqdılar
- 29b/12 Müselmānları göyindürdiler nitekim Hakk Te‘ālā haber virdi
(إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ)
- 29b/13 ya‘nī ol melik kendü dīndaşlarıyla
- 29b/14 ol od kenārında taht kurup oturlardı ol oğlanları
- 29b/15 ve hadāmları ol Mü‘minlere ne işlerlerse bunlar anları müşāhede idüp
- 30a/1 tanuqluğ idüp eydürlerdi ki bu Mü‘minler zāl-i gümrāh oldılar ki putlarını
- 30a/2 kodılar görünmez ma‘būda tapdılar yā dīn-i kıyāmet güninde dağı girü ol Mü‘minlere
- 30a/3 ne işledilerse kendüler tanuqluğ vireler ‘azāb-ı ebediyye mübtelā olalar ve dağı
- 30a/4 Hakk Te‘ālā buyurdu ki
(الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ)
- 30a/5 ya‘nī ol
- 30a/6 kāfirler bu Mü‘minler üzerine ta‘n idüp hışmla el şunmadılar illā
- 30a/7 andan ötri kim anlar İmān getirüp Allāh Te‘ālānuñ vāhdāniyyetini tasdīk

30a/8 itdiler kim ‘azīzdür gālībdür kahrla hükmiyle küllī maḥlūk üzere ki kimse aḥa

30a/9 gālīb olmaz ve daḥı ḥamīddür ki cemi‘ görklü ef‘aller ile ve aḥsen şıfatlar

30a/10 ile delīller üzere memdūḥdur anuḡ gibi pādişāhdur ki yirler gökler küllī

30a/11 anuḡ mülkidür ḥāş kimsenüḡ anda şerīki yoḡdur ve daḥı oldur küllī

30a/12 nesnenüḡ üzerine ‘ilmle ḥāzırdur her nesne ki kullar işler ol anı

30a/13 bilür aḥa gā‘ib nesne yoḡdur ve daḥı ol kāfirlerüḡ ḥāllerinden beyān

30a/14 idüp buyurdu ki

(إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ الْحَرِيقِ)

30a/15 ya‘nī ol kāfirler

30b/1 ki Mü‘min erleri ve Mü‘mine ‘avratları dünyāda od ile köyindürdiler andan ol

30b/2 dīnlerinden tövbe idüp Allāh Te‘ālādan yaḥa rücū‘ idüp dönmediler

30b/3 olara āḥirette ‘azāb-ı Cehennem var kim bundan ötri ve göyindürici katı ‘azāblar

30b/4 var olara küfrlerinden yaḡduḡlarından ötri ve daḥı buyurdu ki

(إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ)

30b/6 ya‘nī olar ki bizi birlediler ve bizüm Peygāmblerümüzi

30b/7 taşdīk itdiler ve şālīḥ ‘ameller işlediler ve bizüm farz kılduḡumuz ‘ibādetleri

30b/8 vaḡtiyle edā kıldılar anlaruḡçün yaradılup yaraḡlanmışdur ol bāḡlar

30b/9 bostānlar ki aḡaçlarınuḡ altında ırmaḡlar aḡar anuḡ her birinüḡ lezzeti

30b/10 bir dürlüdüdür ki biri birine beḡzemez bu küllī bir ulu feyz ü sa‘ādetdüdür ki

30b/11 ‘azābdan ḡurtılup bunun gibi mertebelere erişe ve daḥı buyurdu ki

(إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ)

30b/12 ya‘nī yā Muḥammed senüḡ Rabbüḡ ‘azābla ve ‘uḡübetle

30b/13 ḡutmaḡlığı şedīddür şol kimselere anı ‘azābla ḡutmaḡ diler

30b/14 (إِنَّهُ هُوَ يُبَدِّئُ وَيُعِيدُ وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ)

30b/15 ya‘nī ol Allāh Te‘ālādur ol kim ḡalk evvel yoḡ iken

31a/1 var kıldı girü öldürüp yoḡ idüp sonra girü i‘āde ider andan girü

- 31a/2 ba's ider ve dađı ol pādişāhdur ol kim ğafūrdur tevbe iden Mü'minlerūñ
- 31a/3 günāhların yarlığar ve dost sever, t̄a'tine tevfiķ virür ma'siyet dileklerin
- 31a/4 göñlinden çıkarur ve kulları göñline şafā ve muħabbet bırağur ki anı severler
- 31a/5 ve dağı ol Allāhdur ol ki 'arş-ı 'azīm issidür velīkin andan uludur kim anuñ
- 31a/6 'arşa ihtiyācı ola mekān yöninden bil ki kemāl-i kudretin bildürmek için
- 31a/7 yaratdı ne dilerse işlemege kādirdür gāh öldürür ve gāh dirildür gāh 'azīz kıılır
- 31a/8 ve gāh zelīl kıılır kimi 'adū kıılır kimi ħalīl ider irādetine kimse māni'
- 31a/9 degül ve dağı buyurdı ki (هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ)
- 31a/10 ya'nī yā Muħammed taħķīķ size ħaber irişdi
- 31a/11 ol leşkerūñ Fir'avn kavm-i Semūddur ki anlar Mūsāyī ve Şālih yalanladılar
- 31a/12 Allāh Te'ālā anları nete helāk eyledi pes bu Mekke kavmi dağı anlardan
- 31a/13 i'tibār alup ĩmāna gelmez bil ki bu kāfirlerūñ dađı anlarcılayın seni
- 31a/14 tekzīb itmekde kām tırımışlardır (وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ)
- 31a/15 ya'nī yā Muħammed şabr eylegil birkaç gün bularuñ ezāsın ki Allāhu Te'ālā bularuñ
- 31b/1 öñi ardun 'ilmle ihāṭā kılmışdır neyledüklerin bilür Allāh Te'ālā kendülerden
- 31b/2 intikām itmegi 'aciz degül tā anuñ 'azābından kaçup kıurtılmaz
- 31b/3 nitekim bulardan ilerükileri intikām idüp helāk eyledi bular dağı
- 31b/4 ħāzır olalar ki biz bulardan ğāfil degülüz ve dağı buyurdı ki
- (فِي لُوحٍ مَحْفُوظٍ بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ)
- 31b/5 ya'nī bu Kıur'an eyle degüldür ki bu kāfirler
- 31b/6 dirler Muħammed kendünden düzer bil ki bu Kıur'an-ı 'azīm ü şerīfdür ki
- 31b/7 kelām-ı Ĥalīķdur maħlūk degüldür kimse buña beñzer ne bir sūre ne bir āyet
- 31b/8 ne bir kelime getürebilür ki lafz-ı mu'cizedür ve cāmi'u'l-me'ānī ola bu levħ
- 31b/9 üzere maħfūzdur şeyāṭīn aña ermekden ve kimse tebdīl tefyīr
- 31b/10 itmekden bu levħ bir nesnedür ki Ĥaķķ Te'ālā anı bir aķ incüden yaratmışdır

- 31b/11 başı ‘arşa ulaşmışdır iki kenarı kıızıl yâkıutdandır anı yirden
- 31b/12 göge ne kadarsa ol kadardur aşğa ucı bir feriştenün omzundadır
- 31b/13 anuñ adı Fatrakandır Hâkķ Te‘ālā günde üç yüz altmış kez ol levhe
- 31b/14 nazār ider ne dilerse işler kimse ma‘nī degül Sūretü’l-şākīb
- 31b/15 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 32a/1 (النَّجْمُ الثَّاقِبُ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ) Hâkķ Te‘ālā
- 32a/2 kâsem ider ki semā hâkķiyçün ve daħı t̄arık hâkķiyçün ve daħı anuñ ta‘zīmin
- 32a/3 bildürmek içün didi ki yâ Muħammed sen ne bildüresin ol t̄arık ne nesnedür
- 32a/4 girü beyān idüp buyurdu ki ol t̄arık bir yılduzdur ki şākībdur ya‘nī
- 32a/5 t̄arık andan ötri didiler gice gelür gündüz ğā‘ib olur giceden
- 32a/6 olan nesneye t̄arık-ı şākīb andan ötri dirler çün andan şihāb
- 32a/7 alup şeyātīne atarlar urup göyindürür cevāb-ı kâsem budur ki buyurdu
- 32a/8 (إِنَّ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ) ya‘nī Allāhu Te‘ālā göklere yılduzlara and
- 32a/9 içüp buyurdu ki hīçbir nefis yoķdur ki illā anuñ üzerine feriştelere
- 32a/10 vardur ki anlaruñ üzerine müvekkeldür söyledüklerin ve işledüklerin yazarlar
- 32a/11 ve saķlarlar bundan şonra buyurdu ki
- 32a/12 (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ يُخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَائِرٌ)
- 32a/13 ya‘nī Hâkķ Te‘ālā ol kıyāmete inkār idenler ki aşl-ı hilkatlerindendir
- 32a/14 ki beyān kıldı tā ki andan ‘ibret alup şonların daħı
- 32a/15 aña kıyās ideler buyurdu ki bu ādem oğlanları nazār idüp görsünler
- 32b/1 ki bunlar ne nesneden yaradıldılar pes beyān idüp buyurdu ki bular
- 32b/2 yaradıldılar şol şudan ki ana rahminde dökülmişdür ata belinden enüp
- 32b/3 ve ananuñ boyun çenberin eñsenün arasında bunuñ gibi şekl-i şuret
- 32b/4 idüp çıkardı dürlü dürlü hāller üzere tebdīl oluban ve daħı buyurdu ki
- 32b/5 (إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَائِرٌ)
- ya‘nī ol Allāh ki nuţfeden bunuñ gibi maħlūķ-ı

32b/6 şüretler getüre tahkîk aña dağı kâdirdür ki öldükden sonra i'ade

32b/7 kılup vücūda getüre ve dağı buyurdu ki

(يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ)

32b/8 ya'nî Allāh Te'ālā kâdirdür diri kılmaga her kimse öldükden

32b/9 sonra şol günde ki sırlar anda zâhir olur nice şüfî şüretinde

32b/10 gelür harāmîler şıfatında nice fâşık şıfatında gelür evliyā şıfatında

32b/11 haşr olur her kimsenüñ anda kuvveti yitmez kim kendü nefsin 'azābdan

32b/12 kırtara yardım idici yok ki andan ol 'azāb men'

32b/13 eyleye ve dağı buyurdu ki

(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ)

32b/14 ya'nî Hakk Te'ālā kâsem ider ol Hâlık hakkıyçün ki bulutlarla

32b/15 yağmur yağdurur döndürür ve döndürü biribiri ardınca ve ol yirler

33a/1 Hâlık hakkı ki şada' işidür ya'nî yirler yarılır her yıl içinde bitürür

33a/2 büstānlar ve ağaçlar ve yimişler biter ki âdem oğlanına kuvvet olur

(وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ)

33a/3 bedürüstî ol Kıur'an benim kelāmumdur kavlı-i hakkıdur bātıldan

33a/4 faşl idüp ayırıcıdur ol la'ab-ı hezl degüldür buyurdu ki

(إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ)

33a/5 ya'nî ol Mekke kâfirleri eve girüp

33a/6 sırrile bizüm Reşülümūze mekr hîle düzerler aña bir zaḥmet irişdüreler biz

33a/7 dağı sırrile od içinde 'azāblar düzüp yaruqlaruz anlaruñ ḥayrı yok

33a/8 ve anlar şirk-i ma'siyet işlerler biz dağı anlaruñ emrinde mükāfātın dünyāda

33a/9 katlı koduk buldukları yirde öldürürler ve āḥiretde 'azāb koduk ki ebedî

33a/10 helāk olalar ve dağı buyurur (أَمْوَالُهُمْ رُويِدًا) ya'nî mühlet vir yā Muḥammed

33a/11 kâfirlere bir zamān tā ölince öldükleri vaqt göreler biz anlara ne

33a/12 intikām iderüz Süretü'l-a'lā (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

33a/13 (سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) ya'nî namâz kııl yâ Muhammed ol Rabbün emriyle ol

33a/14 namâzda tenziye it ol Rabbi ki kim dükeli maħlûkdan a'lâdur ħükmi nâfizdür

33a/15 ve emri ğâlibdür eyit kim (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى) nitekim ħaberle geldi didiler ki

33b/1 yâ Resûlallâh zikrümüz ne diyelüm ol sâ'at bu âyet indi

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ⁴

33b/2 Resûl 'aleyhi's-selâm didi ki bunı zikrünüzde kıılun girü didiler

33b/3 sücûdumuzda ne diyelüm bu sürenün evveli indi ki (سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى)

33b/4 didi ki bunı secdeünüzde kıılun daħı dimişler ki evvel ibtidâ

33b/5 (سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى) diyen Mîkâildi beyân budur ki Mîkâilün göñlünde Ĥaħk

33b/6 Te'alânun celle ve 'alâ 'azamet düşdi didi ki yâ Rabbi baña kuvvet vir

33b/7 tâ senün 'azametün ve şaltanatın nazar ideyin Ĥaħk Te'alâ gök ehli

33b/8 kuvvetince aña kuvvet virdi biş biñ yıl uçdı nazar eyledi gördi henüz

33b/9 uçduğı yerde 'arş nürından kanadı göyindi tâ ki âħir gördi ki

33b/10 yavru gibi oldu nazar eyledi gördi hemân ħicâb-ı ħâl üzere

33b/11 secdeye vardı (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى) diyü andan Ĥaħk Te'alâdan diledi ki

33b/12 girü evvelki mekânına endüre ve daħı buyurdı ki (الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى)

33b/13 ya'nî tesbîħ it ol Allâh Te'alâya kim seni yaratdı iki elünj

33b/14 tesviye kııldı ve iki gözünj ve ayaklarınıj tamâm düzdi seni gözsüz

33b/15 ve kötürüm yaratmadı ve daħı buyurdı ki (وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى) ya'nî eyit

34a/1 ol Allâh ki ecelünj ve rızqınj ve 'ilmiñj taqđir itdi andan seni delâlet

34a/2 kııldı ma'rifete ve İslâma ve yemege ve içmege sende yâ âdem oğlanı namâz kııl tesbîħ

34a/3 it bu saña en'am iden Seyyid ki birdür şerik yoğdur ve kimseye ħiç

⁴ Kur'an, Vâkiâ Suresi 96. âyet.

- 34a/4 bir vechle ihtiyacı yokdur bilün maḥlūkuḥ ihtiyacı aḥadur her vechle
- 34a/5 hīçbir vechle andan istiğnāsı yok göz açup yumunca zīrā kādirdür
- 34a/6 ki göz açma yumdurmaya ve yumdursa açdurmaya pes gerekdür ki
- 34a/7 kul dāim mezkūr ve müsebbih ola nitekim anuḥ ni‘meti aḥa her nefesde ve her lahzada
- 34a/8 erişmekden ḥālī degüldür ve daḥı buyurdı ki (وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ)
- 34a/9 ya‘nī daḥı müsebbih ol Allāh ki yirden tāze
- 34a/10 otlar bitürür anuḥla en‘āmlaruḥuz ṭamarlarından size süd virdi
- 34a/11 ve ol südden nece dürlü ni‘metler size ḥāşıl oldı yoğurt
- 34a/12 ve yağ ve peynir ve daḥı buḥa beḥzer nesnelere bundan şoḥra ol otları
- 34a/13 girü ḳurudup ayakları altında idüp ḳurudup dökdi
- 34a/14 toz olup getdi şanki cihāna gelmedi pes bu nesne ile saḥa
- 34a/15 tenbīh ider ki senüḥ daḥı dünyāya gelmeḥ gitmeḥ ancılayındur ki dünyāya
- 34b/1 maḡrūr olup āḥireti unutmayasın ve daḥı buyurdı ki
(سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسَىٰ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ)
- 34b/2 ya‘nī ḳaçan Ḥazret-i Cebrāīl Resüle āyet getürse
- 34b/3 oḳısa Resül ‘aleyhi’s-selām unudam diyü ḳorḳup Cebrāīl ile bile
- 34b/4 oḳırdı Ḥaḳḳ Te‘ālā āyet indürüp buyurdı ki yā Muḥammed ivmegil kim
- 34b/5 ol Ḳur‘ān senüḥ üzeriḥe tekrār oḳımaḡa Cebrāīle buyurmuşuzdur
- 34b/6 tā sen anı ḥıfz idesin unutmayasın illā şol ḳadar ki Allāh Te‘ālā
- 34b/7 dileye sen şoḥra girü aḥasın ya‘nī unutmaklık saḥa vāḳi‘ ola
- 34b/8 nitekim Resülden rivāyet olınmışdur Resül ‘aleyhi’s-selām namāzda Ḳur‘ān
- 34b/9 oḳırken bir āyet ortadan oḳımadı anı İbn Ḳa‘b şordı ki
- 34b/10 yā Resülallāh ol bir āyet ortada ḳoduḥuz ol nesh mi oldı Resül
- 34b/11 aleyhi’s-selām didi ki yok belki unuttum yāḥūd illā māşāallāh
- 34b/12 didüḡi bu ola ki sen unutmayasın illā şunı ki Ḥaḳḳ

34b/13 Te‘ālā anı def‘ idüp hükmen fesh itmek dileye anı gönlüne unuttura

34b/14 ve daħı buyurdu ki (إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى) ya‘nī ol Allāh Te‘ālā

34b/15 sizün sırrile işledüğünüzü ve söyledüğünüzü bilür ve daħı

35a/1 gözler āşikāre işledüğünüz bilür ve dīnünüzü ve nesne şalāh virür

35a/2 ne nesne fesād virür bilür pes ol daħı itdügi Qur‘āndan ne ki dilerse

35a/3 gönlünde maħfūz kor irādet anuñdur ne dilerse işler ve daħı buyurdu ki

35a/4 (وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَى) ya‘nī tīz ola yā Muħammed Qur‘ānuñ hıfzı saña āsān

35a/5 iderüz ve tebliğ-i risālet daħı yir iderüz hīçbir müşkil kılmaya

(فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَى سَيَذَكِّرُ مَنْ يَخْشَى)

35a/6 ya‘nī yā Muħammed ol Qur‘ānla

35a/7 ögütle bu ħalāyık ol ögütten olara menfa‘at olursa ya‘nī demek

35a/8 olur kim ya‘nī ol Qur‘ān ögütleri menfa‘at itmez illā olara kim anlaruñ

35a/9 Allāh Te‘ālādan korķısı ola pes ol korķısı olan tīz olur kim

35a/10 ögütlenür İmāna gelüp şālih ‘ameller işler kendüyi od ‘azābından

35a/11 kırtarur

35a/12 ya‘nī yā Muħammed senüñ ol va‘zundan şular

35a/13 irāķ olurlar kim Şaķīd Velīd ve Ebū Cehl gibi bizüm ‘ilmümüzden eyle vācib

35a/14 olmışlardur kim anlar ol ulu oda giriserler ki ol nār-ı Cehennemdür

35a/15 zīrā bu dünyā odı nār-ı şağīri nitekim Ĥasan rivāyet kıılır Resūlden ki

35b/1 buyurdu be-dürüstī işbu sözüñ ardıñuz Cehennem odından yetmiş cüz‘den

35b/2 bir cüz‘dür tekrār arayla şuya taldurılmışdur tāki ħarāret sākin

35b/3 olup menfa‘at tütmağa yaraya ve yaķınına ve varabiline ol tekrār şuya

35b/4 taldurılmaya idi siz aña yaķīn varmazıduñuz bu dünyā odı dāim Allāh

35b/5 Te‘ālāya yalvarup şıgınur kim girü ol Cehennem odına kıoymaya Loķmān Hekīm

35b/6 eydür şol şaķķı kim ol nār-ı kebīrāya giriser anuñ biş ‘alāmeti var

- 35b/7 biri çok yiyüp için çok uyumak ve biri günāh üzere muşırr olmak
- 35b/8 ve biri gönli tok olup va'z-ı eşer itmemek ve biri ölüm anmayup ne gerekse
- 35b/9 işlemek ve bir de tevbe itmeden bu hāl üzere ölüp Yaradan Allāh Te'ālā
- 35b/10 huzūrunda tırnak şıgınuruz bir Allāh Te'ālāya bunun gibi hālden
- 35b/11 pes bu şakki ol nār-ı kübrā çünkü ger ne olur kim ol 'azābdan
- 35b/12 hālāş bula ve ne anuñ gibi hayāt bula ki ol döndinden fāide
- 35b/13 bula ol hāl üzere Cehennemde qala ve dañı buyurdu ki
(قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى)
- 35b/14 ya'nī taḥkīk necāt buldı işbu
- 35b/15 'azābdan ve sa'ādete erişdi Cennete girmeklige şular kim tevḥīd ile
- 36a/1 kendüni şirk-i küfr zararından pāk kıldı ve dañı yarın dervīşler yapışup
- 36a/2 huşūmet idüp ḥaqq taleb itmekden kırtıldı felāḥ buldı ol kim
- 36a/3 farz olan zekavātı mālından çıkarup ehline virdi ve dañı ol Rabbinuñ vaḥdānīyyetini
- 36a/4 zıkr itdukden sonra zıkr idüp biş vaqt namāzı vaḫtiyle edā kıldı ve dañı
- 36a/5 buyurdu ki (بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى) Ḥaqq Te'ālā
- 36a/6 ḫiṭāb idüp ol dünyā ehline buyurur ki siz ol esbāb-ı felāḥ kim tevḥīddür
- 36a/7 ve Allāh tekbīrdür ve namāz kılmakdur terk idersüz belki ol hayāt-ı fānī ki
- 36a/8 dünyā hayātıdur anı iḫtiyār idersüz hāl budur ki āḫiret hayātı
- 36a/9 yegrekdür bākīdür anı kırsuz ve dañı buyurdu ki
(إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى)
- 36a/10 ya'nī ol tevḥīd ile nefsin küfrden
- 36a/11 pāk itmek ve zekavāt ile mālın pāk idüp kendüni faqr içinden kırtarmak
- 36a/12 ve tekbīr idüp namāz kılmak sebab-i sa'ādet ve felāḥ olduğı ve bu ehli dünyā
- 36a/13 dünyāyı iḫtiyār kılip āḫiret terk itdukleri sebab-i şekāvet olduğı
- 36a/14 evvelki kitāblarda yazılmışdur ki ol İbrāhīmle Mūsāya inen kitābdur

36a/15 Sūretü'l-gāşiye (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

36b/1 (هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعَاشِيَةِ) ya'nī Haḳḳ Te'ālā diledi ki Resūlüne 'ilm-i kıyāmetden

36b/2 haber vire şol od ile ki gāşiyedür evvelā anı mütenebbih kıлмаğıçün

36b/3 buyurdu ki yā Muḥammed saña gāşiye haberi gelmedi mi bu gāşiye daḥı kıyāmet

36b/4 odlarından bir oddur gāşiye anuñçün denilmedügi aḥvālleriyile ḥaḳḳ

36b/5 ḳaplar ve daḥı oda gāşiye dirler ki kāfirleri ḳapladuğıçün pes dönüp

36b/6 ol günün aḥvālinden haber virüp buyurdu ki (عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ وَجُوهٌ يَوْمِئِذٍ خَاشِعَةٌ)

36b/7 ya'nī yüzlerden bir nice yüzler ki kāfirler yüzidür

36b/8 gāyet ḳorḳıcıdur 'azāb içinde zilletde ola ve yüzi üzre od içinde

36b/9 sürine ve daḥı bir oddan ḥayancaḳ yokuşa teklīf ideler çıḳmaḳlığa

36b/10 yığılışup zaḥmet çeküp ol yokuşuñ tamām yücesine çıḳa çıḳa ḳala

36b/11 girü aşağa uça bu 'azāb üzre ola ve daḥı dimişlerdür kim bu āyet

36b/12 Naşārinün ruhbānları ḥaḳḳında nāzil olmuşdur ki عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ

36b/13 didi ya'nī olar dünyāda daḥı 'amel idüp riyāzatlar idüp naşīb

36b/14 içinde rāḥatlıḳları yogıdı āḥiretde daḥı 'azāb içinde meşaḳḳatları

36b/15 çekiserler ve daḥı buyurdu ki (تُسْفَى مِنْ عَيْنٍ آئِنِيَّةٍ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً)

37a/1 ya'nī ol kāfirler ve ruhbanlar gireler ol ıssı oda kim üç biñ

37a/2 yıl kızdurıldı tā ki ḳapḳara oldu ve ḳarañuluk oldu ve şūrla olar

37a/3 ol od içinde bir ḳoḳan buñardanki ıssılıḳı irişmedür (لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيْعٍ)

37a/4 ya'nī ol kāfirlere ba'zı ḥamunıñ derekesinde

37a/5 ḥa'āmları zaḳḳum ola ve ba'zısında ḡaslīn ola ve ba'zısında ḥari'

37a/6 ola bir oddur Mekke yolında ve Yemende biter ḳaçan deve anuñ tāzesin yese

37a/7 aḥrad ḡaslīn ḳaçan ḳurusa şol girü ḳaynaḳına döner kāfirlerün ḥa'ām

37a/8 ancılayın ḥari' ola yedükleri vaḳt boğazlarına ḥura ne aşağa gide

37a/9 ve ne yukarı çıḳa (لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ) ya'nī ol ḥamu

37a/10 ḥa'ām ne yimek ile semirdür ve ne daḥı açlıḳın giderüp men' ider belki daḥı

- 37a/11 ‘azāb üzre ‘azāb olur işbu cezālar şol kimselerçündür ki dünyāda
- 37a/12 nefslerin zahmete birağup ‘amel itdiler tevḥīdsüz ma‘şiyetler içinde
- 37a/13 bu kez sağ eyledi şular kim ma‘şiyet terk idüp Allāh Te‘ālā rızāsiyçün
- 37a/14 ‘amel eylediler buyurdı ki (لَسَعِيهَا رَاضِيَةٌ وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ) ya‘nī
- 37a/15 iy nice yüzler ol gāşiye güninde rüşen ola ve ni‘met kerāmet içinde
- 37b/1 ola yüzlerinüñ nuru bedr gicesinde ay gibi ola ve ol ‘amelleri ki dünyāda
- 37b/2 sa‘y idüp zahmet çekdi ol şa‘yinüñ şevābın görüp rāzī ve hoşnud
- 37b/3 ola çünki anuñ ‘ameli hoşnudluğı ola Ḥaqq Te‘ālā katında ve dağı buyurdı ki
(فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لِأَعْيَةٍ)
- 37b/4 ya‘nī bu mertebeler ve şevāblar
- 37b/5 ki ḥāşıl olur yüce Cennetler içinde yüce mertebelerde rivāyetdür
- 37b/6 Peyğāmbērümüzden ki buyırdı bedürüstī ol Allāh Te‘ālā rızāsiyçün biri birini
- 37b/7 dost dutanlar şol köşklerde olalar kim uçmağ ehli anları
- 37b/8 <anları>⁵ nazār idüp şol dünyāda gökdekileri yılduzları gördükleri
- 37b/9 gibi ola şunuñ gibi Cennet ki aña giren kişi anda günāh olacağ sözler
- 37b/10 bāṭıl kelāmlar işitmezler zīrā uçmağ ehli Cennetde söylemezler
- 37b/11 illā ḥikmet söz söylerler ve Ḥaqq Te‘ālānuñ ḥamdine ve şenāsına meşğül
- 37b/12 olurlar ve dağı buyurdı ki
- 37b/13 (فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ وَنَمَارِقٌ مَصْفُوفَةٌ وَزَرَاجِيٌّ مَبْنُوتَةٌ) ya‘nī
- 37b/14 ol Cennet içinde buñarlar ola ki şuyı südden aq ve baldan
- 37b/15 tatlu ola andan bir kez içenler ayruğ şuşamaya ve anuñ içinden
- 38a/1 gıllini ve ḥıyānetini ve ḥasedini ve küllī günāhlarını süre gidere pāk ide ve dağı
- 38a/2 ol Cennet ehli her ne yirde ki otururlar arzū iderler işbunda dağı

⁵ Müstensih yanlışlıkla iki defa yazmış.

- 38a/3 bir eşme olsa diyü fi'l-hāl anda bu eşme revān olup aқа eger yüce köşk
- 38a/4 üzerinde dağı olursa ve dağı ne dürli şarābdan arzū itseler ol
- 38a/5 arzū itdükleri revān olup aқа ve dağı ol Cennet içinde yüce tahtlar
- 38a/6 ola ki kul anuñ üzerine çıkmak istese aşığa şöyle ki ayagın kaldurup
- 38a/7 üzerine çıka ol taht girü yukaru çıka inmek istese girü eyleye ine
- 38a/8 nitekim haberde gelmişdür ki Resül 'aleyhi's-selām buyurdu ki ol taht üzerinde
- 38a/9 döşekler var yüce ki eger andan aşığa biri uçaydı yüz yılda
- 38a/10 yire iner ve dağı ol Cennetde ağız degirmi kulbsuz bardaqlar var ki
- 38a/11 konılmışdur ırmaqlar kenārında içleri dolu tā kim dilerse alup içe
- 38a/12 töldürmek hācet olmaya ve dağı her vaqt ki içmek diler ol bardaqları
- 38a/13 önlerinde hāzır bulalar içleri dolu ve dağı ol Cennet içinde saf saf
- 38a/14 konılmış yaşduqlar var ki Cennet ehli anuñ üzerinde otururlar
- 38a/15 ve dağı hāçlar vardır çok döşenilmiş sanaşuñ ki saçılmış gibidür
- 38b/1 bu küllīsi ol kimseler içündür ki dünyāda ma'şiyetleri terk idüp
- 38b/2 'ömrlerini Hākk rızāsı olduğı tā'atlere şarf itdiler ve girü bir kimse
- 38b/3 ta'accüb idüp dese ki bu nev' nesnelere nete ola bizden gā'ib sen aña
- 38b/4 eyit ki Hākk Te'ālānuñ şun'ına nazar ile baq nitekim Hākk Te'ālā buyurdu
- 38b/5 (أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ) ya'nī bular Cennet içinde bunuñ
- 38b/6 nesne yaradılduğın ba'īd görür nazar kılmazlar mı işbu develer ki
- 38b/7 Allāh Te'ālā bir tamlā şudan bunuñ gibi 'azīm mücessem hayvān neteki yaratdı
- 38b/8 bu deveyi zıkr itdüğü mahşūs anuñ içündür ki 'Araba key yaqān
- 38b/9 nesne oldur hayvāndan ve dağı buyurdu
- 38b/10 (وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ) ya'nī
- 38b/11 dağı bu göklere bakmazlar mı altında direksüz üstinden aşılmış
- 38b/12 degül hevāda mu'allak nicedür Hākk Te'ālānuñ kudreti birle yāhūd bu taqlara
- 38b/13 bakmazlar mı bu yir üzerinde nice dikilmiş bu yirlere mıñ olur hīç

- 38b/14 tağlardan bir tağ yokdur ki illā anuñ bir tamarı kâf tağına ulaşmışdur
- 38b/15 ve dağı bir ferişte ol kâf tağına müvekkeldür ki kaçan Allāh Te‘ālā dilese ki
- 39a/1 bir yirün ehline tenbiye ide ğafletden uyarmaq için ve ol ferişteye vahy
- 39a/2 ider ol yirün tağınuñ tamarını çekivirür ol yir zelzeleye gelür ve dağı bu
- 39a/3 yire bakmazlar mı ki şuyun üzerine nece döşenmişdür bu yirleri
- 39a/4 bu vaşfla yaradan kâdir degül midür kim Cennetde anuñ gibi tahtlar yarada
- 39a/5 belī kâdirdür kudreti yiter ve dağı buyurdi ki (فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ)
- 39a/6 ya‘nī yā Muḥammed bulara va‘z >ü< naşīḥat kı
- 39a/7 aındur olara bizüm ‘azāblarumuzu key āḥiretde yaraqlanmışdur ol kâfirler
- 39a/8 için bedürüstī sen Qur‘ānla kōrkudıcısın bularuñ üzerine muşallaḥ
- 39a/9 degülsin ki cebrle İslām getüre sen bu kelām henüz kâfirlere öldürmege
- 39a/10 āyet gelmezden öñdendi āyet-i kıtālle bu mensūḥ olındı mensūḥ
- 39a/11 olan dağı şol sen muşallaḥ degülsin didügidür ancak ki
- 39a/12 didi ve illā bākīsı girü muḥkemdür ve dağı buyurdi ki
- 39a/13 (إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ)
- 39a/14 ya‘nī yā Muḥammed va‘z naşīḥat kı
- 39a/15 anlara ki va‘zuñı eşidürler illā şunlara degül kim anlar İmāndan
- 39b/1 i‘rāz itmişlerdür kâfir olmuşlardır Allāh Te‘ālā olara tāmuda ulu
- 39b/2 ‘azāblar eyleyiserdür ki dāimdür ıssı katıdır ka‘r ayrıkdur ve çomaqları
- 39b/3 demürdür ölümden şonra ‘ākıbet varacağ yirleri bizden yañadur ve dağı
- 39b/4 hisābları bizüm üzerimüzdedür uludan kiçiden küllī hisāb
- 39b/5 iderüz ‘amellerine göre cezā iderüz Sūretü’l-fecr
- 39b/6 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 39b/7 (وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ) ya‘nī Allāh Te‘ālā kâsem ider buyurur ki şubḥ vaqt ḥaqqıyçün
- ki
- 39b/8 pes bu vaqt-i şubḥ ikidür biri fecr-i müstetīldür yukaru ağarur

39b/9 aña şubh-ı kâzib dirler Şafî'ler vaqtidür ol gicedendür ve bir dağı arkaru
39b/10 ağarur aña şubh-ı şādık dirler Hanefîler vaqtidür ol gündüzdendür
39b/11 ve dağı and içer ol giceye ki ol zi'l-hiccenün evvel on gündür yāhūd
39b/12 muharremün evvelki gündür ve dağı buyurdi ki (وَالشَّفَعِ وَالْوَثْرِ) ya'nī çift
39b/13 haqqıyçün çift halkdur tek Allāhdur ve dağı namāza and içer ki çiftdür
39b/14 ba'zısı tekdür ve dağı buyurdi ki (وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ) ya'nī Müzdelife
39b/15 gicesi haqqıyçün ki hācılar 'Arafatdan aña gelürler ve dağı buyurdi ki
40a/1 (هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِذِي حَجْرِ) taḥkīk işbu zikr itdügümüz kaşem 'aklı olanlara
40a/2 Hālīkından yeter ve dağı buyurdi ki (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ) ya'nī bilmedün mi
40a/3 ve saña haber virilmedi mi yā Muhammed ol 'Ād kavminün 'ākıbeti neye erdi
eger lafz-ı
40a/4 istifhāmdan taḥrīr ma'nāsınadır ya'nī taḥkīk saña geldi ol İrem haberi
40a/5 ki Zātu'l-'Īmāddur ve İrem 'Āduñ adıdur ba'zılar didiler ki İrem
40a/6 Cennet-i 'Āddur ki anı yaptılar içine girmezden öñden öldiler
40a/7 Ka'bū'l-Aḥbār eydür evvelki 'Ād Hūd⁶ kilisenün od şalup helāk
40a/8 oldılar şöyle ki hıçbiri qalmadı gel imdi iy gāfil nazar kı 'ibret
40a/9 al şularuñ hālinden ki dünyāya rağbet kıldılar dünyā anlaruñ
40a/10 hāllerin neye erişdüdi bu ögütten kendüñe dağı bir naşīb al
40a/11 pes Haqq Te'ālā haber viridi ki (إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ)
40a/12 diyü ba'zılar didiler ki budur ammā Şāhib-i Keşşāf
40a/13 eydür ol 'Ād ve Semūdur ki ol 'Ād mişli yaradılmadı cemi' bilāddan
40a/14 cism-i 'azīm kuvvet-i kāmil her birinün boyda uzunluğı biş yüz 'arşın
40a/15 kuvvetleri dağı şol qadardı ki bir ulu qayaya gelür idi qoparup

⁶ 40b/15'te dipnot konulan yere kadar araya yanlış kısım yazılmıştır. Metnin 40b/15'ten devam etmesi gerekmektedir.

- 40b/1 köterürdi gelüp bir kabīlenüñ üzerine bırağup helāk iderdi
- 40b/2 ve dağı Haşan eydür İreme ‘Ād oğlıdur ‘Ād Siyem oğlıdur Siyem
- 40b/3 Şām oğlıdur Şām Nūh oğlıdur Zātu’l-‘İmād anuñçün dirler
- 40b/4 anlar ölüm direkleri dikerlerdi dağı anuñ üzerine köşkler binā
- 40b/5 kılurlardı ki ırakdan görünürdi bundan şonra buyurdi ki
- 40b/6 (وَتُمُودَ الَّذِينَ جَاءُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ) ya‘nī yā Muḥammed bilmez misin ki senüñ
- 40b/7 Rabbüñ neyledi ol Şemūd kavmine ki anlar Şāliḥ kavmidür tağları oydılar
- 40b/8 mekânlar idindiler ve iki yüz kişi köteremedügi taş anlaruñ biri
- 40b/9 köterürdi ol Vād-i Qurāda ve dağı buyurdi ki (وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ)
- 40b/10 ya‘nī yā Muḥammed görmez misin ki senüñ ol
- 40b/11 Mevlāñ neyledi ol Fir‘avna ki zi’l-avtād idi zi’l-evtād diyü
- 40b/12 anuñ içün didiler ki gāzab itdügi kişiyi yire çärmıḥ
- 40b/13 idüp gerürdi dört mıḥ var idi ikisin iki eline
- 40b/14 ikisin iki ayağına mıḥlardı ve dağı andan ötri didiler ki
- 40b/15 leşkeri çok idi nere ki konaydı hisābsuz⁷ kavm-i ‘Ād degüldür
- 41a/1 Hūd dağı kavmi küllī ol ‘Āduñ oğanlarıdur ol ‘Āduñ iki oğlı var idi
- 41a/2 biri Şedīd biri Şeddād andan şonra ‘Ād öldi iki oğlı kaldı
- 41a/3 ikisi dağı pādişāh oldılar qahrla ol vilāyet tutdılar andan şonra Şedīd
- 41a/4 öldi Şeddād kaldı yalnız küllī vilāyete hep mālīk oldı yir yüzünüñ
- 41a/5 pādişāhları küllī aña muṭī‘ oldılar Şeddād qatı ḥarīş idi kitābları oqımağa
- 41a/6 ol kitāblar oqıduqca uçmağ şıfatların oqırdı ve nefsinı aña da‘vet
- 41a/7 idüp yelter ki ancılayın dünyāda bir binā kıla Allāh Te‘ālā üzerine serkeşlik
- 41a/8 idüp pes didi ki ancılayın bir şehr ideler ol işi başarmağa

⁷ 43a/6’daki dipnot işaretinden sonra devam etmesi gerekirken yanlışlıkla atlanmıştır.

41a/9 yüz kişi vekil itdi her birine biş kişi yardımcı dikdi ve dünyāda
41a/10 ne kadar büyükler ve pādiřāhlar var ise küllīsine nāme gönderdi tā kim
41a/11 hüküm itdükleri yirde ne kadar cevāhir var ise cem‘ ideler getüreler
41a/12 ve ol ředdādun iki yüz altmış pādiřāhı var idi her birine
41a/13 haber gönderdi ol yüz vekīl ki var idi küllīsini mi‘ mārılar ve
41a/14 üstāzları çıktılar ol yüz biş kişiyle dünyāyı devr idüp
41a/15 gezdiler tā ki ol bünyād yapmağa muvāfiķ bir yir bulalar anda binā ideler
41b/1 tā ki Yemen vilāyetine geldiler anda bir ulu řahrā buldılar ki depesi yok
41b/2 görklü buşarlar aķar bu ol İrem şifatları ki pādiřāh emr eyledi
41b/3 vardılar ol şehrün enin ve uzunun taķdīr itdiler Yemenī ‘aķīkler
41b/4 ile bünyād üzere bir kerpiķ altun ve bir kerpiķ gümüş yaptılar anuş
41b/5 içinde envā‘ cevāhirlerden muraşsa‘ incülerle evler yaptılar balķık
41b/6 yerine müşk-i ‘anber atdılar ve ol arasını büstān itdiler içinde
41b/7 altundan gümüşden aģaĝlar düzdiler ve taĝlar eylediler dürlü
41b/8 dürlü cevāhirlerden dürlü yāķut ile muraşsa‘ düzdiler şol
41b/9 uçmak şifatdan eşidüp okıdı güci yitdügi kadar
41b/10 anda düzdi tā ki bu ħalkuř elinde altundan gümüşden
41b/11 bulduĝın aldı ve ‘avraşlarda incü cevāhir ķomadı aldı tā ki
41b/12 anlarıĝ ellerinde bir nesne ķomadı dirlik esbāb şaraldı aĝlıķdan
41b/13 çok ħalāyık helāk oldu ve āĝır şulm aņa erişdi ki bir ĝün
41b/14 kendü vezīrine eyitdi bunca rüzigārılar geĝdi ki benüm ħazīnelerüm ħiĝ
41b/15 senüĝ birle şolmadı artmadı ħiĝ bu taķřırlıĝuĝ sebeb nedendür
42a/1 ma‘lüm olmadı ve ol vezīr didi ki iy pādiřāh beni ma‘zūr dut
42a/2 senüĝ devletüĝde ben eyle sa‘y idem ki cemi‘ raĝbet perākende olmuş
42a/3 ne var ise derilüp senüĝ ħazīneĝde ķonula şimdi her birinüĝ alması virmesi
42a/4 ħalmıřdur ĝünden ĝüne dirlikleri ĝirü ħalmıřdur ellerinde nesne ħalmadı

42a/5 Şeddād didi ki şāyed bular hāllerin saña öyle gösterür ola
42a/6 varını gizlerler ola tecrube gerekdür bilürüz anlaruñ hāli gerçek
42a/7 öyle midür yoħsa yalan mıdur pes Şeddād eyitdi kendü cāriyelerinden
42a/8 bir cāriyeye görklü tonlar geydürüp bir belürsüz kişinüñ eline virdiler
42a/9 ve eyitdiler ki bunu bir deveye bindür şehrüñ bir bucağından gire
42a/10 çağıra ki iş bu cāriyeyi bir altuna kim alur pes ol kişi ol resmle
42a/11 şehre girüp çağırdı ve bir taraftan girdi ve çıkdı getdi
42a/12 ve hıçbir kimse anı almağa rağbet kılmadı tā meger bir oğlan taşra
42a/13 köyden gelmişdi ol cariyeyi görüp aña gāyet muħabbet
42a/14 getürdi ol kişiye didi ki egleni dur ben alayın anı egleyüp
42a/15 gendi evine geldi ve ol hālden haber virdi didi ki yā ana
42b/1 eger ol cāriye benüm elüme girmezse haķıķat ben ölürem anuñ
42b/2 muħabbetiyle anası didi ki iy oğlan sen baña gendi cānumdan seviglüsün
42b/3 lıkin bilürsüñ kim bizüm ol nesneye tākātümüz yitmez ve girü bu kadar nesneye
42b/4 halkuñ güci yiteydi bu öyle kāsıd olmayaydı hıç saña degermiyelerdi
42b/5 alalardı oğlan anı eşidüp cezā birle tārılğandı
42b/6 kaşdı itdi ki kendüyi helāk ideydi anı anası görüp dermānda
42b/7 mutahayyir kaldı didi ki iy oğlum senüñ işüñde dermānda kaldum
42b/8 bilmezem ki ne kılam evet bir nesne hātıruma geldi senüñ atañ oda
42b/9 tapıcı idi ve bu oda tapıcılaruñ ‘ādeti budur ki kaçan ölselerdi
42b/10 defn idüp ağızına bir altun bırağurlardı var atañ
42b/11 sinlesin aç anı taleb it eger senden evvel kimse almadıysa
42b/12 maksüduñ anuñla gerine gele pes ol oğlan ta‘cıl ile atası
42b/13 kabrine geldi anı açdı gördi atası çürümiş taşra burağup
42b/14 kabrini arayup ol altını buldı getürdi aldı ol cāriyei
42b/15 eve getürdi henüz daħı oturmadan Şeddāduñ adamları geldi

- 43a/1 anı Şeddād katına eletdiler ol cariyeye virdügi altını şordılar
- 43a/2 ki ne cihetden hāşıl itdün ol oğlan gördi togru söylemeyince
- 43a/3 çäre yok hālinden togru haber virdi Şeddād anı eşidüp
- 43a/4 vezīrin çağırdı ve didi ki hīç ben ne ihtiyāt-ı dīn görür misin
- 43a/5 sen andan bī-ħabersin senün bu işi kayurmaduğun yā ğafletden
- 43a/6 ola⁸ çadurlar kırılırdı yire miğ çok kaçılırdı ve bu ‘Ād ve Şemūd
- 43a/7 ve Fir‘avn ve Şeddād ve Ebū Cehl Ebī Leheb ve Nemrūd tağı ölüp
- 43a/8 muhālefetde hadden ziyāde geçerler ve dağı buyurdu ki
- 43a/9 (فَأَكْثُرُوا فِيهَا الْفَسَادَ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ)
- 43a/10 yir yüzinde fesādları zalāletleri çoğaldı
- 43a/11 pes ol fesādları cezāsın senün Rabbün olara katı ‘azāb
- 43a/12 indürdi küllīsin helāk eyledi pes ol sūre evvelinde
- 43a/13 kase itdügi anlarun budur ki yā Muħammed yarın kıyāmet güninde
- 43a/14 hīçbir kimsenün senün Rabbünden gizlenecek yiri yokdur
- 43a/15 küllī bir yire uğrayup senün Rabbün üzere a‘rāz ola kim Rabbün
- 43b/1 anlarun küllī ‘amellerin gözedicidir ol yol şirāt yoludur
- 43b/2 anun üzerinde yedi ‘akabe vardur kim Cehennem üzere gerilmişdür
- 43b/3 İbn ‘Abbās eydür ol ‘akabede İmāndan şorulur eger İmān
- 43b/4 nifākdan ve riyādan kırtılırsa ne güzel ve illā selāmet
- 43b/5 olmazsa birağılır Cehenneme ve ikinci namāzdan şual olunur eger kıyām
- 43b/6 rükū‘ ve sücüd vaqtleriyle edā olındıysa kırtıldı ve illā bulunmazsa
- 43b/7 redd olunur Cehenneme üçincide zeķavātdan hisāb olunur dördüncide oruçdan

⁸ 40b/15’ten sonra bundan sonraki kısım eklenmelidir. Sehven atlandığı anlaşılmaktadır. Bu dipnottaki kelimeden sonra ise 45a/8’de dipnot konulan kelimeden sonra devam edilmelidir.

43b/8 bişinciden haccla ‘ömrden şual olunur ve altıncı abdestden

43b/9 ve guslden suāl olunur ve şıla-i rahmden suāl olunur

43b/10 bu ‘iķāblardan selāmet geçebilmediyse Cennete girmege yol buldı

43b/11 ve daħı Hāķķ Te‘ālā buyurdı ki (فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي) (أَكْرَمَن)

43b/12 ya‘nī ol Übeyy bin

43b/13 Hālef daħı bāķī kalan kāfirler ki ol Rabbi ibtilā ve imtiħān

43b/14 idüp ni‘metler virüp rızķı bol eylese eydürdi kim Rabbüm

43b/15 beni sevdi baņa ikrām idüp fażīletler virdi ben bu nesneye

44a/1 ehli idüm anuñçün virdi (وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ)

44a/2 ya‘nī kaçan ibtilā görüp degmek içün anı dervīş idüp

44a/3 rızķını kıtırak itsevüz aņa açlıklar ve zaħmetler vāķi‘ olsa eydürdi kim Rabbüm

44a/4 beni merdūd kıldı baņa ‘iķāb kılup ihānet itdi Rabbün den şikāyetler

44a/5 ider Hāķķ Te‘ālā buyurur ki (كَلَّا) ya‘nī ben ihānet itmekligün

44a/6 mālın ve oğlın kızın almağa yā dervīş kılup ħastalıklar vāķi‘ itmeklikle

44a/7 degül yā eger em idüp fażīletler virmekligüm māl la ve evlādla degül

44a/8 līkin benüm ihānet itmekligüm andan ma‘rifet nez‘ idüp tevfiķ virmeyp

44a/9 ħezelān içinde ķoduğumdur ve ikrām idüp fażīlet idüp virdüğumdür

44a/10 benüm ķatumda mükerrrem olup ‘izzet bulan tã‘atle bulur ve maṭrūd olup

44a/11 ihānet bulan ma‘şiyetle bulur ve daħı bulurdı ki

(كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ)

44a/12 bilün ki siz ihānete

44a/13 lāyık olduğunuz andan ötridür kim yetimlere eyülik itmezsüz

44a/14 ve anlara zulm idüp māl larin yirsüz ve daħı ehlünüz ‘ıyālünüz ve ķoñşularuñuzı

44a/15 birbirünüzü ķanduruvirmezsiz kim miskīnleri tã‘āmlanduralar ve daħı

44b/1 buyurdı ki (وَتَأْكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا) ya‘nī ol yetimlerin

44b/2 mällarından atalarından analarından mirās degmişdür helāl harām dimeyüp

44b/3 hoş yirsüz ve muşālihünuze harc idersüz erişüben nāgāh reşid olan

44b/4 mālın elümüzden ala diyü yāhūd bir vārişünüz kim helāl harām dimeyüp

44b/5 māl cem‘ eyledi size mirās qodı getdi hāl budur ki siz dağı

44b/6 belürsüz ol anı harāmdan cem‘ itmişdür hoş qatı ferağlar idüp siz

44b/7 anı yirsüz ve dağı māl cem‘ itmege çok çok harīş olup qatı sevirsüz

44b/8 ve dağı buyurdı ki (كَلَّا) ya‘nī mūnderic olup bu işden bāğlanuğ kim

44b/9 bu iş böyle gerekmez kim siz idersüz anuğ ol cezā günini ki olusardur

44b/10 (إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا)

44b/11 ya‘nī şol vaqt kim yire zelzele gele yir pāre pāre olup tağlar depeler

44b/12 köterile ve şehrler ve köşkler bināsı küllī harāb olup yir düpdüz

44b/13 ola şöyle ki şü gibi yir yüzinde perdelenecek nesne qalmaya ve dağı senüğ

44b/14 Rabbüñ hükmi ol günde cemi‘ halk arasında zāhir ola ve feriştelere

44b/15 kamu aşāğa inüp bu halkuñ çevresin şaf tutalar halka gibi

45a/1 tā tamām yedi şaf olalar (وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ) ya‘nī ol günde Cehennem dağı

45a/2 köterile ki anuğ yetmiş biñ zencīr ola her zencīre yetmiş biñ zebānī yapışa

45a/3 göreler ol vaqt bir kükreyüp Cehennem çekine anuğ heybetinden hīç

45a/4 bir kimse qalmaya evliyādan enbiyādan ve feriştelere illā küllī dizleri üzere

45a/5 düşeler nefsi nefsi diyü feryād ideler ve dağı buyurdı ki (يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ)
(الذِّكْرَى)

45a/6 ya‘nī ol günde bu ādem oğlanları

45a/7 hep ögütleniser ve tevbe itmegi ammā ol ögüt fāide ve ol tevbe qanda

45a/8 menfa‘at ider⁹ yāhūd hayr sonuğ olmaduğundan ola bu iki hāl

⁹ Bundan sonraki kısım 43a/6 sonrasına eklenmelidir. Sehven atlandığı anlaşılmaktadır.

45a/9 dađı sende hoşnūdlu ĥāl degūl her kimse kim pādiřāhuđ emīn
45a/10 ola anda işbu iki cināyetden birisi ola ol pādiřāhuđ
45a/11 ġāfil ola ki ĥayr řanusı olmaya ve ‘acebdūr aña kim uķūbet olına līkin
45a/12 senūnle sābıkan çok ĥizmetlerūn vardur andan ötri ‘afv
45a/13 eyledūm ammā bilgil kim bir nev‘le dađı bu ĥalka řalumuz var buyurdı ki
45a/14 ne ķadar altunı var ise sinlesin aĥdılar ve anda bulduķları altunı
45a/15 ne ķadar ĥaķīr dađı olursa cem‘ idūp getürdiler fi‘l-cümle uç
45b/1 yüz biņ yıl anuđ bināsına dūriřdiler tā ki tamām idūp anda fāriġ
45b/2 olup geldiler ředdād anlara didi ki varuğ anuğ çevresine ķal‘a
45b/3 idūn tolayına biņ köřk idūn her köřküñ üzerine bir
45b/4 ‘alem dikūn tā ki ol köřküñ her birinde bir vezīrüm ola pes
45b/5 varup girū ol didüklerin itdiler anı dađı tamām idūp geldiler
45b/6 pes ředdād emr eyledi ol biņ vezīr ile yapduġı bināya getmek
45b/7 iĥün yaruķ eyleyeler aña ireme Zātu‘l-‘İmād diyü ad ķomiřlar
45b/8 ve birķaç beglerine didi di kendü yirine sākin olup saķlayalar
45b/9 ol il üzere turup muĥkem ri‘āyet ideler ol ředdād
45b/10 ehliyle temām yigirmi biņ yıl dağı anuğ yaraġında oldılar andan şonra
45b/11 ol biņ vezīr ile ve ehli ķavmiyle ve ĥizmetķārlarıyla ol
45b/12 ķal‘adan yaña seyr itdiler çok zamān ile bir ġün ve bir ġicelik
45b/13 yol ķalup yaķın oldılar Allāh Te‘ālā anlaruğ üzerine Cebrāīli
45b/14 viribidi gelūp ġökden bir kez ĥaġırdı zīrā bu öġüt tövbe dār-ı teklīfde
45b/15 gerekdi ki dūnyādur tā bir ķuřūrlarına tedārik olaydı ĥün vaķt-i
46a/1 teklīf āĥire erdi ķuřūra tedārik olunmaz ol öġütlenmegūn
46a/2 fāidesi olmaz yā da ziyāde ĥasret olur ancak nedāmetle nitekim Ĥaķķ Te‘ālā
46a/3 buyurdı (يَقُولُ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قَدْ مَنَنْتُ لِحَيَاتِي) ya‘nī řol kimse kim dūnyāda
46a/4 İmān getürmedi yāĥūd İmān getürūp anuđ muķtezāsınca ‘amel

- 46a/5 kılmadı muhālefet yolın tutdı ol günün havlin ve Cehennemün
- 46a/6 heybetin göricek diyiser kim iy kâşkî ben İmān getüreydüm
- 46a/7 tā ki şimdi baña fāide olaydı iy kâşkî ol hayāt-ı fānīde bu
- 46a/8 hayāt-ı bākî için ‘amel göndereydüm bunda baña azık olaydı
- 46a/9 bu bir kuru temennīdür bilā-fāide ve daḥı buyurdı ki
- 46a/10 (فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ وَلَا يُوثِقُ وِتَّاقَهُ أَحَدٌ) ya‘nī ol kıyāmet gününde
- 46a/11 ol kāfirler şol ‘azābları ideler ki hīçbir kimseye dünyāda ancılayın
- 46a/12 ‘azāb olunmadı ve daḥı bir kimsenün elinden gelmez ki ancılayın bir kimse
- 46a/13 uribile bundan sonra Mü’minler hālin beyān idüp buyurdı ki
- 46a/14 (يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّاتِي)
- 46a/15 ya‘nī ol Mü’minler ve muṭī‘ler
- 46b/1 dünyādan āhirete gidecek vaqt ferīştelere gelüp beşāret birle diyeler kim ey
- 46b/2 Hakk Te‘ālānün virdüğine kanā‘at idüp ni‘metlerine şükr iden
- 46b/3 nefis ve anuñ zikrine ve ṭā‘atına gönül nefis ve döngil bu fānī
- 46b/4 maḳāmdan irtiḥāl itgil ol Rabbün ḥazretine ol senünçün
- 46b/5 uçmaḳ içinde yaraḳlanan mertebelere ve şevāblara bu ḥalde ki Allāh
- 46b/6 Te‘ālā senden razī emrine muṭī‘ olduḡunçün ve saña şol
- 46b/7 mertebeleri vireler ol ‘amelün muḳābelesinde razī olasuz
- 46b/8 ve yārın kıyāmet gününde nidā ola ki yā nefis-i muṭmainne var benüm ol
- 46b/9 şālih ḳullarum cemā‘atine ḳarış anlaruñ ile bile Cennete gir ve raḥmetine
- 46b/10 vāşıl ol Sūretü’l-beled (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 46b/11 (لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ وَأَنْتَ جَلُّ بِهَذَا الْبَلَدِ) Hakk Te‘ālā
- 46b/12 ḳasem idüp buyurur ki ben and içerüm ol Mekke şehrine kim
- 46b/13 sen anda vücūda geldün ve daḥı saña ḥelāl ḳılduḳ ki anuñ
- 46b/14 içinde bir sā‘at kıtāl idüp ol kāfirlerden diledüḡiñi
- 46b/15 ḳatıl idüp ol Mekkeyi fetḥ itdün senden ḡayrı kimseye anda

- 47a/1 kıtāl helāl kılmaduk ve 'Aṭā'dan rivāyetdür eydür bedürüstī Allāh Te'ālā
- 47a/2 Mekkei ḥarām kıldı bular gökler yaradıldan berü ki anuñ ḥareminde kıtāl olunmaya
- 47a/3 ve ağaçlar kesilmeye ve otlar biçilmeye ve cānverler ölinmeye tā kıyāmete degin girü ḥarāmdur
- 47a/4 helāl olmadı illā Resül 'aleyhi's-selāma helāl oldu gündüzden bir
- 47a/5 sā'at kıtāl idüp Mekkei fetḥ eyledi ve daḥı buyurdı ki (وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدٌ)
- 47a/6 ya'nī Ḥaḳḳ Te'ālā ḳasem ider ki ben and iḳerüm ol Mekke ḥaḳḳıyçün
- 47a/7 ve daḥı ādem ḥaḳḳı anuñ zürriyeti ḳasem budur buyurdı (لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ)
- 47a/8 ya'nī taḥḳīḳ biz ādem oğlanın toḡru ḳāmetde
- 47a/9 yaratduk ki bular çekdügi zaḥmet hīçbir maḥlūk çekmez evvelā ata
- 47a/10 sulbinden sızurup çıkarduk aña raḥmine düşürdük bir zamān
- 47a/11 anuñ tarlıḡın ve ḳorḳuluḡın çekdi andan dünyāya gelüp
- 47a/12 beşik zaḥmetin çekdi eli ayaḡı bağlanmaḳ ile ki bu yüzden
- 47a/13 siḳek ḳorumaḡa güci yitmezdi çün beşikden çıkup başı
- 47a/14 bir ḳaç yıla erdi yā 'ilm öğrenmek ḳorḳusın çeker mu'allim ḳorḳusıyla
- 47a/15 yāḥūd sanā'at öğredüp üstāz ḳorḳuların çeker çün
- 47b/1 şınā'at öğrendi dünyā açılıḡına meşḡül olup ol zaḥmet çeker
- 47b/2 bundan şonra ölinür bir ulu zaḥmete daḥı uğrar ki ol meşāliḥin
- 47b/3 ḳayura tā ölinceye degin öldükden şonra Munker ve Nekīr suāl ḳorkusu
- 47b/4 ve zaḥmeti andan şonra girü ḳopup aḥvāl-i kıyāmet ḳorḳusu tā faşl-ı
- 47b/5 ḳazā olunca ki ehl-i Cennet Cennete vara ve ehl-i nār nāra vara ol
- 47b/6 vaḳt ki Mü'minler bu küllī zaḥmetden ḳurtulup rāḥat olurlar ve olar ki
- 47b/7 kāfirlerdür zaḥmetün belānuñ eşeddine uğrarlar kim nihāyet yok
- 47b/8 ve daḥı buyurdı ki (أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَغْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ) ya'nī sebab-i nüzül
- 47b/9 bu āyetün buydı kim bir kāfir var idi adı Kelud idi Üseydī

- 47b/10 oğlu Resül ‘aleyhi’-s-selāmı gāyet düşmen dutmuşdı līkin key
- 47b/11 kuvvetlü idi kuvvet şol miqdār idi ki kalıñ sahtiyān orta
- 47b/12 yirinden bir ayağıyla başardı Mekke yigitlerinden gelüp anı dört
- 47b/13 yandanından çekerlerdi ayağını depredimezlerdi ki ol sahtiyān
- 47b/14 alalar sahtiyān pāre pāre olurdi alamazlardı pes ol
- 47b/15 kuvvet çoqluğına inanup Resül ‘aleyhi’-s-selāma düşmen olup
- 48a/1 fahr iderdi pes Hakk Te‘ālā eydür eyle mi şanur ol kāfir ki hīç
- 48a/2 bir kimse anuñ üzerine gālib olup intiķām almaya ol kuvvetçüğine
- 48a/3 aldanmasun anı ol hāl üzere yaradan kādirdür ki girü helāk
- 48a/4 ide ve daħı buyurdu ki (يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ)
- 48a/5 ya‘nī ol kāfir fahr idüp eydür ki bu nece çok māl ben
- 48a/6 Muḥammedüñ ‘adāvet üzere harc eylemege anı öldüreydüm çāre bulmadum
- 48a/7 öyle şanur ol kāfir ki anuñ ne kılduğın kimse görmez yāhūd
- 48a/8 ne söyledügin eşitmez ol ne ki söyler ne ki işlerse Allāh Te‘ālā
- 48a/9 anı görür eşidür āhiretde anuñ cezāsın kılar ve daħı buyurdu ki
- 48a/10 (أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ)
- 48a/11 ya‘nī bu kāfir nazār itmez mi bizüm ni‘metlerümüze tā ki andan ‘ibret
- 48a/12 alup bizi birleye aña iki göz virmedük mi ki cemi‘ masālihin anuñla
- 48a/13 görür ve aña bir dil ve bir tudağ virmedük mi anuñla söyler gerek
- 48a/14 olmasa ol tudağ ile ağızın bürüyü kıya sākin ola ve daħı
- 48a/15 buyurdu ki (وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ) ya‘nī aña bildürdük tarīķ
- 48b/1 tarīķ-i ḥayrı ki hidāyet yolıdır ve tarīķ-i şerr daħı bildürdük kim zalālet
- 48b/2 yolıdır ve kiçiligi vaķtinde dünyāya geldükde ananuñ iki ḥaşmesin
- 48b/3 aña delālet kılduğ ki tudağla tutağ emerler bular küllīsini kılmaduğ mı bizüm
- 48b/4 vaḥdānīyyetümüze tā ki bundan idrāk ide bil ki biz neye gerekse kādürüz
- 48b/5 ‘acüzümüz yok ve daħı buyurdu ki (فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ)

48b/6 ya'nî ol Muhammed 'adâvetine çok dünyâ harc itdüm diyü fahr iden kâfir henüz

48b/7 'akâbeden geçmiştir ve ulu 'akâbeye kendüyi bırakmıştır pes ol 'akâbenün

48b/8 ta'zîmin beyân buyurdu ki yâ Muhammed sen ne bilürsin ki ol 'akâbe ne ulu

48b/9 nesnedür 'akâbeden murâd ba'zılar didiler kim şirâtdur ve ba'zılar

48b/10 didiler kim tamuyla uçmak arasında şurdur kim iç yüzi Cennetden

48b/11 yana taş yüzi tamudan yana tâ ki ehl-i nâr ile ehl-i Cennet arasında

48b/12 mâni' ola ve dağı buyurdu ki

(فَكُّ رَقَبَةٍ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْعَةِ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ)

48b/13 ya'nî ol şirât 'akâbesinden

48b/14 uğrayup geçenlere sebep dünyâda boyun azâd itmekden kim bir esîr

48b/15 kulluğundan azâd ide ve kendü dağı tamuya düşmekden azâd

49a/1 ola dağı ve dağı açlık vaktinde açlar ta'âmlandırmak ya'nî oruçda aç toyurmak

49a/2 yâhüd kıızılık vaktinde yâ kıatı şovuqlarda kıanda nesneye çıkup taşarruf idemezler

49a/3 vaktleri kıatı düşvâr olur ol vakt anları ta'âmlandırmak sebep

49a/4 ol şirâtdan geçüp Cennete girmeklik beyân kııldı ki ol ta'âmlandırdığı

49a/5 biri yetîm ol ki kendüye qarâbet kıomalığı ola ve dağı bir miskîne vire ki

49a/6 anuñ ne bir palası ne de bir haşırı ola ki yiryüzine döşeyüp üzerinde

49a/7 yata örtüsü döşegi toprak ola bunun gibi ihsânlardır ki kışi şirâtdan

49a/8 tîz geçürür ve dağı buyurdu ki

(ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ)

49a/9 ya'nî ol ihsânları

49a/10 işleye bu hâlde ki Mü'min ola ve İmân üzere şâbit ola zîrâ cemi'

49a/11 'amellerün i'tibârı ve kıabüliyyeti İmân iledür anda ki İmân olmaya ne kıadar

49a/12 andan hayrât gelürse dağı mağall-i kıabüle vâkı' olmaz ne dağı şol Mü'minlerden

- 49a/13 ola ki kendü nefslerin dağı gayrın dağı tã‘at zahmet üzere
- 49a/14 şabr konduruvireler ve maķāsıddan ve muķālefet yolına yürimekten
- 49a/15 şabr itmege konduralar zīrā rivāyetdür ol Resūlden ki Cennet zahmetlerle
- 49b/1 kılınmışdur aña şabr itmeyince ol maķsūda erilmez ve dağı kendüleri ve
- 49b/2 ayruķları biribirine terħim ve şefķat itmege yelteler zīrā Resūl
- 49b/3 ‘aleyhi’s-selām buyurmuşdur ¹⁰ □ لَا يُرْحَمُ □ لَا يُرْحَمُ □ pes bununı gibi
- 49b/4 Mü’minlerden ki bitileri sağ ellerine virilüp rahmete ve Cennete vāşıl olalar
- 49b/5 ve dağı buyurdı (وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ)
- 49b/6 ya‘nī şular ki Muħammede kāfir oldılar
- 49b/7 ve Ķur‘ān taşdıķ itmediler anlardur kim yarın kıyāmet güninde bitileri
- 49b/8 şol eline virilüp şol tarafından tamuya şoralar kaçan bular
- 49b/9 oda gireler od kapuları buların üzerine yapula kilidlene mührlene
- 49b/10 idi anda қalalar ki hīç halāş bulunmaya yā baca ve bir delük olmaya kim
- 49b/11 andan ışık gele yā bir şovıcaķ yel gelüp anlara rāħat erişdüre
- 49b/12 Süretü’l-ķamer (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 49b/13 (وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا) ya‘nī Hāķķ Te‘ālā ķasem
- 49b/14 idüp buyurur ki ol güneşi Hālıķ hāķķıyçün ki anuñ rüşenliğin
- 49b/15 ve harāretin yaradan hāķķıyçün kim gözükcegi gicenün
- 50a/1 ardınca gider kaçan gün tolında anuñ hilālin görürsin ve dağı buyurdı ki
- 50a/2 (وَالنَّهَارِ إِذَا تَلَّهَا وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا) ya‘nī ol nehār-ı Hālıķ
- 50a/3 hāķķı ki kaçan zuhūra gelse gice ķarañusın sürer ve dağı ol leyl
- 50a/4 Hālıķ hāķķı ki gündüz rüşenliğin sürüp cihānı ķarañuluđla
- 50a/5 örter ve dağı buyurdı ki (وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا)

¹⁰ “Merhamet etmeyene merhamet olunmaz” Hadis-i Şerif: Müslim, Fedāil, 66; Tirmizî, Birr, 16.

50a/6 ya'nî Hakk Te'âlâ buyurdu ki ol semâ hakkıyçün ki benüm maḥlûḳumdur ve benüm kemâl-i

50a/7 ḳudretüm hakkı ki ol gökleriñ ve aña muta'allik olan nesneleriñ

50a/8 Hâlıkıyam daḥı yirler hakkı ki benüm maḥlûḳumdur ve benüm zâtum hakkıyçün ki yiri

50a/9 yaradup bu zînetlerle anvâ' ni'metler ile tesviye iddüm döşedüm

50a/10 ve daḥı buyurdu ki (وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا)

50a/11 ya'nî Hakk Te'âlâ buyurur ki âdemîleriñ nefsleri hakkıyçün anı

50a/12 eyle rast idüp her a'zâlar yaratdum ki kendülere menfa'at

50a/13 ola eger ol yarattuğumuz ğayrı şıfat üzere yaradılca

50a/14 ḥilkatleri ḳabîḥ olup hîç menfa'at virmezdi ve daḥı ol

50a/15 nefsi Hâlık hakkı ki ol nesne ilhâm idüp ne işlemek gerekdür

50b/1 bildürdi tâ'atlerden ve ḥayrâtlardan ki kendüniñ sebep necâtı andadır

50b/2 ve ne nesneden bağlamak gerekdür anı daḥı bildürdi ma'siyetlerden

50b/3 ve azğunluğdan ki kendüniñ sebep-i helâk andadır ve daḥı buyurdu ki

50b/4 (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا) ya'nî Hakk Te'âlâ tâ evvelden

50b/5 buña dek kim anda açdı demek olur kim gün hakkı ve ay hakkı ve gice

50b/6 ve gündüz hakkı ve yirle gök hakkı ve ol nefsi hakkı ki Hakk Te'âlâ aña tâ'at

50b/7 ma'siyet yolın bildürdi taḥḳîḳ felâḥ buldı ḳurtılan nefsi

50b/8 ma'âşiden ve yaramaz ḥalklardan ve küfrden şirkden tevḥîd

50b/9 şuyı ile ve ḥâliş tevbe şabunı ile yudı arıtdı pāk

50b/10 eyledi şalâḥ üzere oldı öldi ölince ve taḥḳîḳ ziyānkār oldı

50b/11 ve nefsinı ḥor ḥaḳîr ḳıldı şol kimse kim nefsiñ ğâfil koyup

50b/12 ma'siyetlerden ve inkârlar ve zalâletlerden murdârına buluşdurdu

50b/13 Hakk Te'âlâdan ḳorkmadı anuñla oldı bundan şonra ol

50b/14 Semüd ḳavminüñ tuğyanlığın ve şekâvetlerinden ḥaber virdi ki

50b/15 ol inkārları ve zalāletleri ‘ākıbet neye erişdi tā bu

51a/1 Mekke kāfirleri anuñla mütenebbih olup inkār terk ideler buyurdı ki

(كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا)

51a/2 ya‘nī ol Şemūd kavmiyle ol Resüllerüñ ki

51a/3 Şālih Peygāmberdür a. m. tağlıklarından ve şekāvetlerinden anı yalanladılar

51a/4 ve anda mu‘cize istediler ki kayadan deve çıkara halk anı taşdıklamak

51a/5 içün ol deve didükleri gibi çıkardı nitekim A‘rāfda ve Hūdda kaziiyesi

51a/6 beyān alındı ol kavm içlerindeki şakīleri ki Kuzār bin Sārifdi

51a/7 ve Mışri‘ bin Dehrdi anları çün gönderdiler ol ki devenüñ siñirlerin

51a/8 kırıp öldürelere nitekim Hakk Te‘ālā haber virüp buyur kim

51a/9 (فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا فَكَذَّبُوهُ فَعَبْرُواَهَا فَذَمَّ عَلَيْهِمْ)

51a/10 ya‘nī teñri Resül Şālih ‘aleyhi’s-selām anlara didi ki hazer idüñ sakınuñ

51a/11 bu Allāh Te‘ālā devesidür mu‘cize ile gelmişdür şeref-i kerāmeti var girü

51a/12 kalan develer üzerine andan el çeküñ zahmet virmeñ koñ nevbessince

51a/13 şuyın içsün size Hakk Te‘ālādan ‘azāb gelür ol kavm

51a/14 Şālih ‘aleyhi’s-selām yalanlayup ol devenüñ siñirlerin kırdılar

51a/15 öldürdiler aña iltifāt kılmadılar nitekim Allāh Te‘ālā haber virdi

51b/1 (رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّاهَا وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا) ya‘nī Allāh Te‘ālā olaruñ

51b/2 üzerine ol zalāletleri şekāvetleri sebebiyle ‘ākıbet ‘ukūbet

51b/3 birle ‘azāb indirüp eyle helāk eyledi ki ulusı kiçisi hāşş >u<

51b/4 ‘āmm küllī ol helāklikde berāber oldılar küllī anda rızası olduğıçün

51b/5 zīrā bir kavm içinde birkaç kişi fesād işleseler girü kalan aña rażī

51b/6 olup anı men‘ eylemeseler ‘azāb küllīne ‘āmm olur pes deveyi öldürenler

51b/7 ‘ākıbetinden korkmayup anları helāk ider zīrā hıçbir mevcūd

51b/8 yokdur ki anuñ hükmine ta‘arruz ide niçün böyle kılduñ diye andan

51b/9 korqa yāhūd anları helāk itmeden kendü mülkine zarār ola

- 51b/10 andan kōrka eger mecmū‘ yirleri gōkleri ehliyle helāk eylese
- 51b/11 kimse māni‘ mu‘ārız yok ve kendü mülkine ve saltanatına zerre kadar
- 51b/12 zarar yok kādirdür ne dilerse işler Sūretü’l-leyl
- 51b/13 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 51b/14 (وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ)
- 51b/15 ya‘nī Hāḡḡ Te‘ālāla ḡasem ider
- 52a/1 ol gice ḡaḡḡiyçün ve anuḡ Hālīḡ ḡaḡḡiyem ki zulumāt ile gündüz rüşenliḡin
- 52a/2 örter yir ile gōk arasın küllī zulumātla ḡaplar ol gündüzi yaradan
- 52a/3 Hālīḡ ḡaḡḡiyçün (إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ) iy ādem oḡlanları
- 52a/4 dīnlerüñüz daḡı muḡtelif ve ‘amellerüñüz daḡı muḡtelif kimüñüz uçmaḡ
- 52a/5 ‘amelin işler ĩmān ile hīç aḡa ma‘şiyet ḡarışdurmaz āsānliḡla uçmaḡa
- 52a/6 girür kimüñüz ma‘şiyet işler ĩmān ile tā‘atı terk ider eger ḡatır
- 52a/7 vardur kim āḡir vaḡtinde keşret ma‘āşī gōḡlin ḡarardup ol ĩmān
- 52a/8 andan selb olına ĩmānsuz gide kimüñüz tā‘atle ma‘şiyet biribirine
- 52a/9 ḡaltı ider ve eger yarın terāzūde şevāb artuḡ gelürse günāḡın
- 52a/10 ‘afv idüp fazlumuzla Cennete ḡoyaruz ve ger günāḡ artuḡ gele ‘adlümüzle
- 52a/11 aḡa ‘ıḡāb idüp ‘azāb iderüz veyāḡḡūd fazlumuzla anı daḡı ‘afv
- 52a/12 iderüz çün ĩmān selāmet olup zīrā ol tā‘at ‘ibādetki
- 52a/13 ḡazretümüze ĩmān ile gele az daḡı olursa ol ḡabūliyyete maḡall bulur
- 52a/14 ol a‘māl-i ḡayrāt ki küfr şirk birle gele ol ne kadar çok olur
- 52a/15 merdüddur ḡabūliyyeti ricā olunmaz ve daḡı buyurdu ki
- (فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَىٰ)
- 52b/1 (وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ) ya‘nī şol kimse kim
- 52b/2 küfrden şirkden şaḡındı Hāḡḡ rızāsiyçün mālından şadaḡa virdi
- 52b/3 ve kelime-i tevḡīd taşdıḡ idüp Allāḡ Te‘ālāyı birledi ve Mü‘minlere
- 52b/4 va‘d olınan Cenneti şevābları gerçekleri ve sa‘yini anuḡ çün ḡıldı

- 52b/5 biz aña tevfiķ virüp Cennet ‘amel-i tarīķine yürümekligi keņez idüvirevüz
- 52b/6 ve dağı buyurdı ki (وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ)
- 52b/7 ammā şol kimse kim mālından zekavāt ve şadaķa virmedi bağıl
- 52b/8 eyledi kendüyi ol şevābdan müstağnī gösterdi ki aña hīç ihtiyacı
- 52b/9 yok ve dağı kelime-i tevħīdi tekzīb idüp Haķķ Te‘ālā vađdānīyyetine inanmadı
- 52b/10 ve Cennete ve şevāba inkār kıldı biz dağı anı mağzül kılup aña tevfiķ
- 52b/11 virmezüz ma‘aşī ve zalālet tarīķin aña āsān kılavuz bu sürenüñ
- 52b/12 sebep-i nüzül budur kim müfessirlerüñ ittifāķı birle didiler ki Ebā Bekr Şiddīķ
- 52b/13 haķķındadır şol vaķt kim Ümeyye bin Hālef ve Übey bin Hālef ki
- 52b/14 Bilāl kim anlaruñ kılıdur İslāma geldügiçün ‘azāb iderlerdi
- 52b/15 Ebū Bekr anı görüp ğayrete gelmişdi kendünüñ bir kılı var idi
- 53a/1 kāfir İslāma gelmezdi ol kıul virdi ve dağı on vaķiyye altun virdi
- 53a/2 Bilāl şatun aldılar haşbeten lillāh azād eyledi pes ol Ebū Bekr
- 53a/3 haķķında bu süre nāzil oldı ammā وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَآيَتِي Velīdle Ebū Cehl
- 53a/4 haķķında nāzil oldı ki anlar ki bu şıfatlar ile mevşūf oldılar ve dağı
- 53a/5 buyurdı ki (وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ)
- ya‘nī olar kim bağıl idüp
- 53a/6 mālların dünyāda terk idüp gitseler yarın ol kıyāmet ğüninde
- 53a/7 ‘azāba düşüp mübtelā olalar ol māl aña ne aşşı kılısar ‘azābdan
- 53a/8 artuķ ve dağı buyurdı ki (إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ)
- 53a/9 ya‘nī toğru yolu kıllarumuza rüşen kılup āsān itmek
- 53a/10 bizüm üzerimüzedür kaçan dilsüz kıllarumuza hidāyet yolın zāhir
- 53a/11 kılaruz ol yolda anuñ ğönli ğözin açuvirevüz ve ehl-i zalālet
- 53a/12 yolın setr idüp gizlemek dağı bizüm üzerimüzedür kimden dilersevüz
- 53a/13 gizlü dutaruz tađķīķ dünyā mālını ki dağı āħiret bizümdür anuñ ehlin

- 53a/14 daḥı biz yaratduḡ bizümdür olar ki Mü'minlerdür anları āḥiretde
- 53a/15 şevāb kerāmet virmekle 'azīz kıılıruz netekim dünyāda ma'rifet īmān
- 53b/1 virmekle 'azīz kııldum ve ḡafirleri kim dünyā āḥiretde 'azāb-ı muḡannetle ḡor ḡaḡīr kıılırum
- 53b/2 nete ki dünyāda küfr şirk birle ḡaḡīr kııldum ve daḥı buyurdı ki
- 53b/3 (فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى) ya'nī ben
- 53b/4 sizi ḡorḡutdum bir od ile kim kııḡılcımlıdur saḡılıp ehli üzere
- 53b/5 yaluḡlar eleticidür aḡa girenlere ḡatı ḡışm idüp ḡaḡııcıdur bedüristī
- 53b/6 girmez ol oda illā şular kim Resūlleri ve emīn kitābları yalanladılar
- 53b/7 ve kıyāmet ḡünün yalanladılar ve īmāndan i'rāz itdiler bu āyetden
- 53b/8 istiḡnā itdükden lāzım gelmez ki ḡamuya girmek hemān kāfirlere
- 53b/9 ola ehli 'āşīleri girmeye zīrā derekā-tı nār ḡoḡdur şol
- 53b/10 derekā-tı ki kāfirler gire aḡa Mü'minlerden 'āşī olanlar girmeye bu ḡayrı
- 53b/11 derekeye gire ve daḥı buyurdı ki daḥı (وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتَقَى الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى)
- 53b/12 ya'nī tīz ol ki ırāḡ ola ol oddan ol Ebū Bekr ki
- 53b/13 kendüyi küfrden ve ma'āşīden saḡladı ve mālından Ḥaḡḡ Te'ālā vācib
- 53b/14 kııldıḡı ḡaḡḡı virüp ziyāde şadaḡalar daḥı virdi kendüyi ve daḥı
- 53b/15 mālını pāk idüp ziyāde kııldı ve daḥı her kim dünyāda perhizkār
- 54a/1 olup kendüyi ḡünāhlardan saḡladı māl var ise zekavātın virdi
- 54a/2 yoḡsa ḡüci yitdüḡḡe şadaḡa eyledi ol daḥı Ebū Bekr gibi oddan ırāḡ
- 54a/3 olup ebedī sa'ādetde erdi ḡurtıldı ve daḥı buyurdı ki
- 54a/4 (وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى وَلَسَوْفَ يَرْضَى)
- 54a/5 sebebi-i nüzül buydı kim ḡün Ebū Bekr Şiddīḡ Bilāl şatun alup azād
- 54a/6 kııldı kāfirler didiler ki Ebū Bekr Bilāl ḡaḡḡında bunu andan ötri kııldı
- 54a/7 Bilāl anuḡ ḡapduḡına ḡulluḡ iderdi ol daḥı diledi ki andan ötri
- 54a/8 'ivaż ḡula ve daḥı Ebū Bekrün ḡası anı azād kııldıḡı ḡoş gelmedi ḡara

- 54a/9 olduğundan ötri Ebū Bekre didi ki yā Ebū Bekr bilmez misin her kavmin
- 54a/10 azād lısı kendü cinsindendür çün azād kılursın bāri bir kimse
- 54a/11 azād kıl ki anuñ görklü şüret ola bakmağa ve kuvvet ola pes Hakk Te‘ālā
- 54a/12 bu āyeti indürüp buyurdu ki hıç bu kimsenüñ Ebū Bekr katında minnet idecek
- 54a/13 ni‘met ve i‘tāsı yoğdı ki Ebū Bekr itdüğü aña ‘ivaż olmak için
- 54a/14 ideydi līkin murād anuñ fi‘linden ol Rabb-i a‘lānuñ rızāsından
- 54a/15 ötri idi ki tīz ola ki ol Rabbi dağı şevāb aña ol kadar vire
- 54b/1 ki ol dağı razī ola ve dağı her kimse kim Hakk rızāsıyçün bu işi işleye Hakk Te‘ālā
- 54b/2 aña dağı ol kerāmet müyesser ide Süretü’l-zuhā
- 54b/3 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 54b/4 (وَالضُّحَىٰ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ) ya‘nī gündüzi
- 54b/5 yaradan Hālık haqqı ve zuhā vaqtinde kılınan ‘ibādetler haqqı ve dağı ol
- 54b/6 gice içinde kılınan ‘ibādetler haqqı seni Rabbün terk itmedi yā Muḥammed ol vaqtden
- 54b/7 berü ki saña vahy olındı ve dağı seni girü görüp düşmen dutmadı ol
- 54b/8 vaqtden berü ki seni sevdi bunun қазиyye-i nüzül budur kim Kureyşün
- 54b/9 Müşrikleri Medīnenüñ Yahūdīlerine haber gönderüp Muḥammed ‘aleyhi’s-selāmuñ
- 54b/10 emrinden şordılar kim bunuñ hāl ve da‘vāsı haqq mıdur diyü yoḥsa bātıl mıdur
- 54b/11 ol Yahūdīler aña didiler kim varuñ aña aşhāb-ı kehf kavminden ve dağı
- 54b/12 zülkarneyn kışşasından şoruñ ve dağı rūhdan şoruñ
- 54b/13 eger bulardan size haber virirse bilüñ haqqdur gerçektür pes ol Kureyş
- 54b/14 uluları derilüp gelüp şordılar Peygāmbere ‘aleyhi’s-selām didi ki dönüñ
- 54b/15 bugün varuñ yarın gelesiz size haber virem didi inşallāh
- 55a/1 dimegi unuttı andan ötri on biş gün vahy kesildi Cebrāīl

55a/2 gelmedi Müşrikler didiler ki Muḥammedi tañrısı terk eyledi ve anı düşmen

55a/3 dutdı Resül 'aleyhi's-selām anı işıdüp melül oldı Hakk Te'ālā ol kâfirlerün

55a/4 sözlerin redd kılmak için bu süreyi indürdi ve dañı ve buyurdı ki

(وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ)

55a/5 ya'nî yā Muḥammed

55a/6 senün Rabbün Hakk şol kerāmetler ve 'izzetler ki saña Rabbün āñiretde virmişdür

55a/7 dünyāda virdügi kerāmetlerden ğayrı ve 'izzetlerden yegrekdür zīrā ki

55a/8 'izzet dünyāda fāñīdür ve āñiretde 'izzet bāñīdür ve dañı tīz ola ki ḥaķīkatde

55a/9 Rabbün tā'atlerünün sevābların vire Cennetde kevşer ve maķām-ı şefā'at

55a/10 vire ve senün şefā'atünle ümmetün ğünāñkārlarından ol kadar kim yarlığaya kim

55a/11 sen andan ḥoşnüd olasın ve dañı buyurdı kim (أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ)

55a/12 ya'nî Resülüne kılduğı ihsānları zıkr idüp minnet ve hem teselli

55a/13 ider buyurdı ki yā Muḥammed yetīm degül midün kim toğmadan atañ öldi

55a/14 seni ol vaķt terk itmedi ümmün Ebī Tālibe ulaşdurduķ anuñ ğoñline

55a/15 şefkat bırağup seni terbiyet itdürdük şimdiki hālde saña vañy

55b/1 idüp risālet virdük seni nete terk idevüz ve dañı buyurdı ki (وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ)

55b/2 ya'nî yā Muḥammed senün Rabbün saña nübüvvetden ve ḥikmetden

55b/3 ve Qur'āndan anı okımaķdan cāhil buldı dañı ĩmāna da'vet itmekden

55b/4 bu küllīsine seni lāyık ğörüp hidāyet virdi ve dañı bir zalālet

55b/5 içinde kalmış kavm arasında saña hidāyet virüp anlaruñ zalāletinden

55b/6 virmez aḥlāklarından seni saķladı senün sebebünle anlaruñ ba'zısına

55b/7 hidāyet virdi dañı ğeñç oğlan iken Mekke deresinün ba'zısında üzdük

55b/8 seni Ebū Cehl ile ğirü dedeñ 'Abdu'l-muṭṭalibe erişdürdük ve dāyeñ Ḥalīme seni

- 55b/9 emzirüp terbiyet kılduğdan sonra alup girü dedeğe getürürken yoğladı
- 55b/10 seni yüklüsünde zāyi‘ itmeyüp sağıladuğ terk itmedük şimdiki
- 55b/11 hālde mi terk iderüz buyurdu ki (وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى)
- 55b/12 ya‘nī yā Muḥammed Rabbūñ seni ‘ilm-i ḥikmetden ve Ḳur’āndan ve mālndan dervīş
- 55b/13 buldı ve göñliñi ve dağı faḳīr buldı ḥalḳuñ elindeki mālından umarduñ
- 55b/14 saña ‘ilm-i ḥikmetden virüp ve Ḳur’ān indirüp bunca ḳabāil ve şehrleri
- 55b/15 feth idüp ve Ḥatīce mālını saña mülklendürüp seni ğanī kılduğ ve virdügi
- 56a/1 nesne seni ḳanā‘at kıldurdu ve dağı buyurdu ki ve dağı
(فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ)
- 56a/2 ya‘nī Ḥaḳḳ Te‘ālā buyurdu ki yā Muḥammed
- 56a/3 sen yetimlik çeküp şanduñ dervīşlik ḥālını degdün imdi sende
- 56a/4 yetimlere çağır söyle ve anlara yüzün durup baḳma anlaruñ ḥaḳḳların zāyi‘
- 56a/5 eyleme ve ümmetiñe dağı ḥaber vir ki anlaruñ māllarına zulmle el uzadup zāyi‘
- 56a/6 itmesünler ve dağı ḳaçan saña bir sāil gelse anı barmağla dürtüp yāḥūd
- 56a/7 iri sözle men‘ eylemegil kendü faḳruñı aḅıl azcuḳ varuñdan
- 56a/8 aña virgil yāḥūd aña lütfle ve ḥoş dille anı göndergil bu āyetde
- 56a/9 cemi‘ ḥalḳa tenbiye işāret var kim ḳaçan Ḥaḳḳ Te‘ālā aña ni‘met vire aña vācib
- 56a/10 olur kim fuḳarānuñ ḥaḳḳın zāyi‘ itmege kendünüñ aşlında dervīşliğin
- 56a/11 aña kim dünyāya geldükde bir ḥabbesi yoğıdı Ḥaḳḳ Te‘ālā aña bu deñlü
- 56a/12 ni‘met rüz kıldı ve dağı buyurdu ki yā Muḥammed ol Rabbūñ virdügi ni‘metden
- 56a/13 ḥalḳa vir söyle ol Ḳur’ān ni‘metini ḥalḳa bildür ve dağı virdügi
- 56a/14 kerāmetlerden ḥaber vir bunda dağı tenbiye var aña kim her kimse kim Ḳur’ān

56a/15 bile gerekdür ki kim hasbeten lillāh kime gerekse andan ücret almaya ve Ebū Sa'īd Hudrī

56b/1 rivāyet kıılır Resūl 'aleyhi's-selāmdan ki buyurdu ki

(إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ جَمِيلًا وَأَنْ يَرَى أَثَرَ النَّعْمَةِ عَلَى عَبْدِهِ يُحِبُّ)

56b/2 ya'nī Allāh Te'ālā görklüdür görki sever

56b/3 sever ve anı dağı sever ki kıulları virdüğü ni'metlerün şükürin yirine anı halka

56b/4 söyleyüp izhār eyleye ammā murād anuñla fağrlenmek olmaya beli Hakk

Te'ālānun ihsānın

56b/5 bildürmek ola ve aña minnet ola ki kendü ol ni'mete lāyık degül iken Hakk

Te'ālā

56b/6 fazlından ita' kııldı pes ol ni'metün eğerin kendü üzerinde belürde

56b/7 şol niyyet üzere girü revüşler anuñ ğınāsın bilüp andan hācetlerin

56b/8 taleb ideler Sūretü'l-inşirāh

56b/9 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

56b/10 (أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ)

ya'nī Hakk Te'ālā bu sūrede dağı ba'zı 'ağların

56b/11 zıkr idüp Resūl 'aleyhi's-selām Rabbüme bir nesne şordum iy kākšī

56b/12 anı şormayaydum hergiz didüm ki yā Rabbi İbrāhīm kendüğe hālīl tutduñ

56b/13 Mūsāyla mekāleme kılduñ baña ne kıldun hıtab idüp buyurdu ki

56b/14 () أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى¹¹ tā buña degin buyurdu biz senün şadruñı

56b/15 keñletmedük mi tevħīd ile İmān ile ve ba'zılar didiler ki bu oldur ki

57a/1 Cebraīl 'aleyhi's-selām oğlanlığı hālinden dāyesi kıatında gelüp anuñ göğsini

57a/2 yardı yüregin kııkardı ve Zemzemden bir kıoğa şu kııkarup getürdi

57a/3 anı yudu içinde ne varsa arıduñ pāk eyledi andan bir legence getürdi

¹¹ Kur'ân, Dühâ Suresi, 6. âyet.

57a/4 içinde ‘ilm ĩmān tolu anı Resŭlŭn gŭnline tŭldurdı girŭ yirine koyup

57a/5 Cebrāĭl eliyle ŧıgadı gŭgsi girŭ bayağı oldu ve dağı dimiŧlerdŭr kim bunun

57a/6 ma‘nāsı budur ki biz senŭn gŭnliđi yumŧađ kılmağuğ mı vağy kabŭl kılmađđŭn

57a/7 ve đayrātları sevmek iğuin ve anı tāhir kılmağuğ mı ŧeyāĭin vesveselerinden

57a/8 ki senŭn gŭnliđi incitmeye ve dağı buyurdı ki (وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ)

57a/9 ya‘nĭ yā Muğammed biz seni ‘iŧmetŭmŭz iğuinde tŭtmađuđ mı

57a/10 ki gŭnāh iŧlemedŭn eğer bizŭm sağlamağlığumuz olmasa sen ol gŭnāhdan

57a/11 ağur yŭkler yŭklenedŭn anuğ gibi ağır yŭkler ki arđanı ŧardı bu miŧāl veche

57a/12 ŭzere beyāndur đađıđat degŭldŭr ki Resŭl ‘aleyhi’s-selām gŭnāhlar đazanmıŧ

57a/13 ola bu vechle dağı andan ‘afv ola ve ba‘zılar didiler kim biz senŭn gŭnliđinden

57a/14 yaramaz đalkları đuıkardđuđ arıtdđuđ dağı yaramaz đabĭ‘atları giderdŭk

57a/15 kim senŭn arđanı ŧardı ya‘nĭ eğer anları geyŭrsŭz gŭnliđinden ol

57b/1 nŭbŭvvet ve risāleti sağa ağır gelŭrdi bu tavĭl ŭzere beyān m‘nāyı

57b/2 đađıđıđdŭr mecāzĭ degŭldŭr zĭrā ol inŧirađ ŧadruđ tetimmesidŭr va dağı

57b/3 buyurdı ki yā Muğammed biz senŭn mertebenĭ ve ŧerefŭnŭ yŭceldŭp risālet ve nŭbŭvvet

57b/4 virmedŭk mi (وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ) ve dağı senŭn adığı ağmağı yŭce kılmağuğ mı

57b/5 ki biŧ vağt ezān oğınsa ve kāmets oğınsa ve minberlerde đađıđbler

57b/6 đuđbeler oğınsa benŭm adumla senŭn aduğ bile zĭkr iderler ve kāfirler ĩslāma

57b/7 gelse kelime-i ŧahādet getirse benŭm adum zĭkr itmekle Mŭ‘min olmaz tā senŭn

57b/8 aduğ bile zĭkr itmeyince ve dağı đur‘ān iğuinde her yirde benŭm ile senŭn

57b/9 aduğ zĭkr eyledŭm bu mertebeleri ve bu ŧerefleri ağmaz mısın ki senden

57b/10 ilerŭkilere virilen mertebeleri ağarsın ve dağı buyurdı ki

(فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا)

57b/11 ya‘nĭ her zađmetŭn arduca bir rağmet var

- 57b/12 ya'nī her kim dünyāda dervīşlik ile tā'at 'ibādet zahmetin çekdi
- 57b/13 aña āhiretde Cennet rāhatlıkların bulur kim nihāyet yok ve daħı te'kīd
- 57b/14 kılmak için iki kez tekrār idüp buyurdi ki düşvārlık ile kehezlik
- 57b/15 var kim ol andan ayılmaz anuñçün didi Peygāmbere 'aleyhi's-selām ve Allāh
- 58a/1 eger ol düşvārlık bir kuvvet içinde olaydı ol kehezlik anı isteyüp
- 58a/2 ardınca gireydi ve daħı didi ki bir düşvārlık iki kehezlik üzere gālib gelmez
- 58a/3 zīrā iki 'usr hemān bir 'usr ma'nāsınadır iki yesr her biri bir
- 58a/4 mu'ayyir ma'nāsınadır ehl-i ma'ānī bilür ve daħı buyurdi ki
- (فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ)
- 58a/5 ya'nī kaçan gāzādan fāriğ olasin yā Muhammed
- 58a/6 ictihād idüp tā'at kıl Rabbün den yaña tazarru' kıl hācetlerün
- 58a/7 dile ve daħı kaçan namāzdan fāriğ olasin du'aya meşgūl ol ve ol Rabün den
- 58a/8 yaña niyāz idüp hācetlerini 'arz eyle ki mucībū'd-da'vāt oldur
- 58a/9 Sūretü'l-tīn (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 58a/10 (وَالنَّيْنِ وَالزَّيْتُونِ وَطُورِ سَيْنِينَ) ya'nī Haqq Te'ālā kase ider tinle
- 58a/11 zeytūna ba'zılar dimişlerdür kim ol Şām vilāyetinde iki tağdur
- 58a/12 Kudside tīn bir tağdur ve Şāmda zeytūn bir tağdur Dimaşka
- 58a/13 yaqīn ammā ekser müfessirler bunıñ üzerinedür ki ol yenilen incīr
- 58a/14 ile zeytündür hem İbn 'Abbāsdan daħı rivāyetdür ki didi bu tīnle
- 58a/15 zeytūn işbu yedüğüñüz incīrle zeytündür Haqq Te'ālā bu iki yimiş
- 58b/1 and içdi anuñçün bu iki ağaç cemi' yimiş viren ağaçdan menfa'at
- 58b/2 çokdur pes buyurur ki incīr haqqı ve daħı zeytūn haqqı yāhūd bunlaruñ
- 58b/3 şerefin beyān idüp buyurur ki incīrün ve zeytūnuñ Hālık haqqı ve daħı
- 58b/4 ol Tūr haqqı ağaçlardur ve Mūsā anda mekāleme kılmışdur (وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ)
- 58b/5 ya'nī daħı işbu Mekke şehri haqqı ki emīndür buña giren kırtılur öldürmekden
- 58b/6 ya sizi çıkarmakdan (لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ)

- 58b/7 ya'nî Hakk Te'âlâ buyurur ki incîr hakkı ve zeytün ve Tûr
- 58b/8 Sînâ hakkı ve Mekke-i emîn hakkı tahkîk biz bu âdem oğlanların görklü kâmet
- 58b/9 üzere ve ahsen şüret ile yaratduk toğru iki ayak üzere
- 58b/10 yürür dağı el virdük ayak virdük ve dil virdük ne dilerse söyler
- 58b/11 bu ol vaqtdür ki tamâm yigit ola ve kuvvet-i kemâlde ola ve boyu uzamağı tamâm-ı
- 58b/12 kemâlinde ola andan sonra biz ol insânı esfele sâfilîn bırağuruz
- 58b/13 ya'nî ol kuvvetin ve yigitligin alup za'îfî'l-hâl kıılır ve pîrlik
- 58b/14 ve erzel-i 'ömre burağuruz beli iki bükilür 'aklı naşş olur
- 58b/15 bildüğün bilmez olur ki oğlanlığı hâline döner ammâ bir ma'nâdan ensebüñ
- 59a/1 ya'nî budur ki çün ol insânun kâfir fâcirdür bizüm ol ahsen şüret
- 59a/2 ve görklü kâmet yaratduğumuz ni'metlerün şükürin yirine getürmediler biz dağı
- 59a/3 anlar öldükden sonra bırağuruz ol esfele sâfilîne ki Cehennemün
- 59a/4 aşğa derekesidür (إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ)
- 59a/5 ya'nî Hakk Te'âlâ Mü'minleri istignâ kıilup didi ki illâ şular ki
- 59a/6 Allâh Te'âlânun vahdânîyyetini taşdîk itdiler ve görklü 'ameller işlediler
- 59a/7 ki Allâh Te'âlâya lâyıq ola anlara hâşıl ola dükenmez eksilmez sevâblar zîrâ
- 59a/8 kaçan yigitligi vaqtime kuvvetini ve hayâtını 'amel-i şâlihe harc eylese kaçan hasta
- 59a/9 olsa yâhüd pîr olup za'îf olsa tâ'at itmese yâhüd ölse
- 59a/10 anı şol yigitliginde kuvvet virilen 'amel itdügi gibi sevâblar yazılır
- 59a/11 tâ kıyâmete degin hiç eksüksüz ve minnetsüz ve Resül hazretinden
- 59a/12 rivâyetdür ki buyurdi kaçan bir tâ'at ehli Mü'min vefât kıılsa ol iki
- 59a/13 feriştelere göge çıkarlar dirler ki yâ Rabbî ol kuluñ vefât kııldı ki biz anı
- 59a/14 mütevekkildük ki bize dostdurur ki gökde saña 'ibâdet idelüm Hakk Te'âlâ
- 59a/15 buyura ki benüm göğüm feriştelere tolıdur lâkin yürün siz ol kulumuñ

- 59b/1 kabrinde aña ve ol gicede ve gündüzde ne kadar ki t̄a‘at ve ‘ibādet kılurdu
- 59b/2 girü ol kadar şevāb yazuñ ve dañı buyurdu ki (فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ) (بِالَّذِينَ)
- 59b/3 ya‘nī Hāḡḡ Te‘ālā buyurur ki iy ādem ne nesne yeltedi
- 59b/4 seni Hāḡḡ Te‘ālā bu görklü şüret yaratduğdan şonra ve bunca hācetler kılduğdan
- 59b/5 şonra tā ki sen ol hisāb günini ve hūkm-i ḡazā günini yalanlayasın Hāḡḡ Te‘ālā
- 59b/6 ‘adlle hūkm idenlerüñ ki ‘adl idicisi mükellimidür hūkmünde kāfirleri
- 59b/7 tuta ve Mü‘minleri fazlla tuta ve dañı dimişler kim hiṡāb Resüledür a. m.
- 59b/8 buyurur yā Muḡammed bir nice hācetler delīller zıkr oluğdan şonra kimdür seni
- 59b/9 tekzīb idüp kıyāmet günine inanmaz Allāh Te‘ālā hākimlerüñ key kavāsi
- 59b/10 ve ḡādiri degül midür senünle olaruñ arasında hūkm idüp düşmenlerüñden
- 59b/11 intiḡām ide belī anuñ hūkmi revāndur cümle hākimlerden kimse māni‘
- 59b/12 ve mu‘arız degüldür şūrātü’l-iḡra‘
- 59b/13 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 59b/14 (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) ya‘nī yā Muḡammed okı Ḳur‘ānı ol Rabbüñ
- 59b/15 emridür ki evvel inen süre Ḳur‘āndan budur kim çün ki Resül
- 60a/1 ‘aleyhi’s-selām kırğ yaşına irdi ḡulađına nidā āvāz gelürdi ki yā Muḡammed
- 60a/2 ammā kimdügin bilmezdi ḡorḡardı ki baña cenün vāḡi‘ ola tā ki bir gün
- 60a/3 Cebrāīl ‘aleyhi’s-selām görđi ṡāḡat getürmeyüp ‘āḡl getđi köterüp
- 60a/4 Ḥatīcenüñ evine getürdiler didiler aña kim neyledüñ kendüyi bir delüye
- 60a/5 çiftlendürdüñ çün Resül ‘aleyhi’s-selām afāḡat bulup kendüye
- 60a/6 geldi ḡaziyye-i Ḥatīceye ḡaber virdi Ḥatīce tıtuñ Varāḡa bin Nevfele vardı
- 60a/7 kim ol İncīl okırdı tefsīr ile andan ‘Abdullāh geldi ki ol rāhibdi
- 60a/8 anlar Ḥatīceye didiler kim anuñ bir ulu emr-i ‘azīmü’ş-şān var ki zuhūra

60a/9 geliser pes bir gün Resül ‘aleyhi’s-selām dereye vardı Cebrāīl ‘aleyhi’s-selām
60a/10 bu sürei indirüp emr itdi aña kim ābdest alup iki rek‘at namāz
60a/11 kıldurdu çün ki döndi eve geldi Hatīceye haber virdi hem ol ābdest
60a/12 ol namāz aña öğretti ammā bir rivāyet budur ki ‘Urve ‘Āişeden
60a/13 rivāyet kıldı didi kim ol nesne kim Resül ‘aleyhi’s-selāma vahyden
60a/14 zāhir oldı gerçek düşdi ki gice şol erte aklığı gibi
60a/15 tezcek vāki‘ olurdu ol vakt aña halvet sevikli olup ‘uzlet
60b/1 iderdi varup Hirā tağına anda eglenürdi andan dönüp Hatīceye
60b/2 gelürdi bir gün ol Hirāda iken Cebrāīl geldi didi ki oқы yā Muḥammed
60b/3 didi aña kim ne oқыyam Cebrāīl anı tutup eyle şıktı ki katı zahmete vāki‘
60b/4 oldum andan beni koyuvirdi didi ki oқы (بِسْمِ رَبِّكَ الَّذِي) süresin
60b/5 aña varınca kim (مَا لَمْ يَعْلَمْ) ol korkuyla Resül ‘aleyhi’s-selāmuñ a‘zāsın
60b/6 ditreme tutdı döndi Hatīce katına geldi didi ki beni örtün bir kilime bürüyü
60b/7 örte kodılar yatdı tā ol korkusu geçince pes Haḳḳ Te‘ālā (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ)
60b/8 didügi ma‘nī budur ki oқы yā Muḥammed Rabbün adını ve
60b/9 anı birle ki cemi‘ maḥlūkuñ yaradılmağı andandur ol maḥlūkuñ eşrefi
60b/10 insāndur beyān idüp buyurdu ki (خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ)
60b/11 ya‘nī yaratdı bu ādem oğlanın bir pāre uyuşmış kandan ve bir avuç
60b/12 toprağdan ve bir rivāyetde koyu şudan diyü buyurdu bu āyetler küllī
60b/13 birbirinün taşdīkidür zīrā ol yaradılmağ toprağdandı
60b/14 andan nuḫfeden ‘alağdan andan mużğadan netekim cümlesi
60b/15 bir āyetde beyān olındı bundan şonra buyurdu ki (اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ)
61a/1 ya‘nī oқы yā Muḥammed eger sen oқыyıcı dağı degülsin Rabbün saña
mu‘āvenet kılup (anı)
61a/2 anı fehm ider ki ol kerīm kulları cehlinden tecāvüz itdüricidür ve cehlle
işledüklerin

- 61a/3 'afv idici durur ve dağı buyurdu ki (الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ) ya'nı Hađđ Te'ālādur ol kim
- 61a/4 hađđ-ı kitābet öğretti kalemle bununla bu kitābetün tenbiye kıldı bunda ulu
- 61a/5 menfa'atler olduğıçün zīrā bu envā' 'ulūm dīvān olmaz hikmetler mađfūz
- 61a/6 olmaz ve bu gökden inen kitāblar ađkām bu hađđ-ı kitābetle eger ol yazmak
- 61a/7 olmayaydı dīn >ü< dünyā emri hıç kām olmaya bu şerefden ötri anuğla
- 61a/8 kullarına minnetdār kıldı ve dağı buyurdu ki (عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم) ya'nı
- 61a/9 Ādem 'aleyhi's-selāma bildürdi cemi' mađlūkuđ adların ilhāmı ve Resül 'aleyhi's-selāma
- 61a/10 bildürdi Qur'an bilmezken ve dağı cemi' ādem oğlanlarına bilmedüklerin bildürdi
- 61a/11 Kemāl-i Kereminden ve ol 'ilmle oları cehl karanıluğundan çıkarup 'ilm
- 61a/12 nūrını gördi ve dađı buyurdu ki (كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ أَن رَّآهُ اسْتَعْزَىٰ أَن يَرْجِعَ إِلَيَّ وَإِن إِلَىٰ رَبِّكَ الرَّجْعَىٰ)
- 61a/13 ya'nı hađđikat bu kāfirler kāfir ve 'āşī oldılar
- 61a/14 çünki kendüleri müstağnī göreler Allāh Te'ālādan Ebū Cehl gibi ve anuđ
- 61a/15 aşhāb gibi ve Fir'avn gibi kim rubūbiyyet da'vin kıldı ve Kārun gibi
- 61b/1 kim māl ile 'aceb idüp fağr eyledi Hađđ Te'ālā emirine 'āşī oldı mālıyla yire batdı
- 61b/2 ve bil ki yā Muğammed ol tağı olup mālā serkeşlik idenlerün 'ākıbet dönüp
- 61b/3 gelecek yirleri Rabbünđen yañadur bir bir muđāsebe olınuğ cezā olınsalar gerekdür
- 61b/4 ve muğı'ler Cennete ve 'āşīler ve tağılar nāra girse gerekdür ve dağı buyurdu ki
- 61b/5 (أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ) bu āyetün sebep-i nüzül buydu kim Ebū Cehl
- 61b/6 didi kim Lāt ve 'Uzza hađđı eger görem Muğammedi ki secde eyler varup ayağumla
- 61b/7 kafasına basam şol kadar dutam ki ayağum altında öle gördi Peyđāmberi
- 61b/8 ki namāz kıılır kaşd eyledi kim başaydı yağın varıcağ kıçın kıçın girü kaçdı
- 61b/9 şordılar aña kim niçün eyle eyledün didi ki öñümde bir derün ðenek

- 61b/10 gördüm içi od yalun tolu andan ötri girü kaçdum vardum pes Hakk
- 61b/11 Te‘ālā bu āyet indirüp buyurdı ki görmez misin yā Muhammed ol kāfir ki
- 61b/12 Allāh Te‘ālā kılını Mevlāsı ‘ibādetinden men‘ iden ya‘nī seni bizüm
‘ibādetümüzden
- 61b/13 yığmak ister (أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَىٰ)
- 61b/14 ya‘nī görmez misin yā Muhammed ol Ebū Cehl İslām kabül idüp hidāyet
- 61b/15 üzere olaydı ve daḥı ol namāzdan men‘ itmekligi koyup küfrden
- 62a/1 kāfirleri men‘ idüp İslāma ve tevḥīde emr ideydi aḥa bu ḥayrlu degül miydi
- 62a/2 küfre mu‘āvin olmaḥdan ve daḥı buyurdı ki (أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ أَلَمْ يَعْلَمْ بِإِنَّ اللَّهَ يَرَىٰ)
- 62a/3 ya‘nī yā Muhammed eger ol Ebū Cehl seni tekzīb idüp İmāndan
- 62a/4 i rāz iderse bunu bilmez mi kim Allāh Te‘ālā anuḥ kılduḡın görür girü
- 62a/5 aḥa cezāsın görür bu āyeti cevābdur küllī ol geḥen āyetlerüḡ ki eraytellezī
- 62a/6 diyü buyurdı ve daḥı buyurdı ki (نَاصِيَةٌ كَاذِبَةٌ كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهَ لَنْسَفَعَنَّ بِالنَّاصِيَةِ)
- 62a/7 ya‘nī ḥaḥkā ki ol Ebū Cehl bizüm Resūlümüz Muhammedi incitmekden
- 62a/8 yıḡlınmaz olursa tevbe idüp ölmezden öḡden İslāma gelmez olursa
- 62a/9 öyle ḥatı tıtavuz biz anı ol alnı saḥıdan ki deprenmege mecāl olmaya
- 62a/10 ya‘nī kıyāmet güninde anı tıutup alnı saḥıyla eli ayakların bāḡlayup
- 62a/11 ḥop gibi anı Cehenneme atalar ve bu āyetler Ebū Cehl ḥaḥkındadır ammā
ḥük-m-i ‘āmmdur
- 62a/12 cemi‘ ḥalāyıkā ki bununla öḡütlenüp kimisi ḥayrdan yıḡmaya ve yıḡmak
isteyen
- 62a/13 men‘ idüp zecr ideler ve daḥı buyurdı ki (نَاصِيَةٌ كَاذِبَةٌ خَاطِئَةٌ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ)
- 62a/14 ya‘nī biz buyururuz ol alnı
- 62a/15 ve saḥını tıutalar ki ol nāsıyenüḡ ṣāḥibine Allāh Te‘ālā üzerine
- 62b/1 yalan söyleyüp ehl ü evlād ‘ıtlak ider Müşriklerdür ḥaḥīdur Hakk Te‘ālānuḡ
- 62b/2 rızḥını yir ve ḡayrıya tıapar bu āyet gelicek Resūl ‘aleyhi’s-selām oḥıdı Ebū
Cehl

- 62b/3 işidüp didi ki yā Muḥammed ben kavm kabīlemi çağırup cem‘ idem senüñ
- 62b/4 Rabbünji bundan men‘ ideler Hakk Te‘ālā buyurdi ki āyet ol ehl-i meclīsin ve ol
- 62b/5 aşhābın cem‘ itsün ki aña yardım ideler biz daḥı ol zebānīleri
- 62b/6 çağıruruz ki ‘azāb feriştelere dir iri sözlü ve katı kuvvetlüler
- 62b/7 ellerine nice tutarlarsa ayaklarıyla daḥı öyle tutarlar hīç teraḥḥumları
- 62b/8 yokçün Ebū Cehl zebānī adın işitdi qorquyla girü döndi
- 62b/9 didiler aña kim Muḥammedden qorkduñ mı didi ki yok ammā anuñ qatında bir
- 62b/10 atlu var gördüm beni zebānīyle qorkutdı bilmezem ki ol zebānī ne
- 62b/11 nesnedür ol atlu andan qaşd eyledi qorkdum ki beni yudaydı andan
- 62b/12 ötri qaçdum ve daḥı buyurdi ki (كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ)
- 62b/13 ya‘nī yā Muḥammed haqqā ki ol Ebū Cehle muṭī‘ ola ve andan qorqup baña
- 62b/14 ‘ibādetini terk eyleme namāz kııl secde eyle ol a‘māl-i sālihā ile
- 62b/15 Rabbüne teqarrüb-i ḥāşıl eyle rivāyetdür Mücāhidden raziyallāhu ‘anh
- 63a/1 eydür quluñ Mevlāsına key yaqīn olmağı ol vaqtdedür ki secdede ol Hakk Te‘ālā
- 63a/2 buyurur ki secde it baña yaqīn ol Sūretü’l-ḳadr
- 63a/3 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 63a/4 (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ) ya‘nī taḥḳīḳ biz indürdük Qur‘ān cümle
- 63a/5 yöninden levḥ-i maḥfūzdan dünyā gögüne ḳadr gicesinde ya‘nī ḥükm gicesinde
- 63a/6 bu ḳadr gicesi andan ötri denildi ki Allāh Te‘ālā ol gicede muḳadder olınmış
- 63a/7 bir yıllıq ḥükm zuhūra getürür dünyā emrlerinden ve ecelden ve rızqdan daḥı
- 63a/8 bulardan ğayrı ne kim var anlar teslīm ider ol işler tedbīr idicilere
- 63a/9 ki olar dört feriştedür Cebrāīl ve Mīkāīl İsrāfīl ve ‘Azrāīldür
- 63a/10 ve daḥı ol gicenüñ ta‘zīmın ve şerefin bildürmek için buyurdi ki

- 63a/11 (وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ) ya'nī yā Muḥammed sen ne bilürsin ki ol adr
- 63a/12 gicesi ne ulu gicedür pes girü beyān idüp buyurdı ki (لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ)
- 63a/13 bu ayetün sebab-i nüzül buydı kim Resül 'aleyhi's-selām
- 63a/14 aṣḥābıyla oturmuşdı haber virildi ki Benī İsrāīlden bir kiṣi biḡ
- 63a/15 ay silāḡ getirüp namāz kıldı gündüz oru tutar gice erteğe degin
- 63b/1 ihyā iderdi tā ölince silāḡın üzerinden gidermedi aṣḥāb anı
- 63b/2 işidüp ta'accüb kıldılar kendü 'amellerin taḡṣīr görüp azargadılar
- 63b/3 Ḥaḡḡ Te'ālā bu ümmete adir gicesin virüp buyurdı ki ol adr gicesinün
- 63b/4 Őevāb yegrekdür ol biḡ aydan ki ol 'ābidānda ġazā kıldı Őunun
- 63b/5 gibi aylardan ki anda adr gicesi olmaya pes Resül 'aleyhi's-selāma Şordılar
- 63b/6 yā Resülallāḡ ol ne gicedür Resül 'aleyhi's-selām buyurdı ki siz
- 63b/7 anı ṡaleb idün Ramażānuḡ āḡir onunda gelür gicesi yigirmi birinde ve üçinde
- 63b/8 ve yedisinde ve toḡuzunda ve daḡı dimişlerdür kim ekşer 'ulemānuḡ ittifaḡı
- 63b/9 anuḡ üzerinedür kim yigirmi yedi gicesindedür ve daḡı buyurdı ki
- (تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا)
- 63b/10 ya'nī ol gice her gökden ferištelere iner
- 63b/11 Sidretü'l-Müntehādan Cebrāīl bile iner ve bu ādem oġlanlarınuḡ Mü'minlerine
- 63b/12 du'ā kılırlar ve bularuḡ du'ālarına daḡı āmīn dirler tā erte yiri
- 63b/13 aġarunca ve ḡaberde gelmişdür ki Cebrāīl a'be ṡamında ṡurur iki anadın
- 63b/14 aar biri maŐrıa erişür ve biri maġribe erişür ve bir yeşil 'alem
- 63b/15 Peyġāmber ravzasına ve bir 'alem ṡūr-ı Sīnā ṡaġına andan Cebrāīl 'aleyhi's-selām
- 64a/1 cemi' ferištelere yir yüzine taġılup Mü'minlere selām iderler
- (بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ)
- 64a/2 ya'nī ol ferištelere indükleri ve selām kıldıkları küllī ol

- 64a/3 Rabblerinüñ destürıyladur ve ol gicede dükeli āfetlerden belālardan selāmetlikdür
- 64a/4 ve daħı şeytānun ol gicede şerr işlemege tākati yitmez bil ki küllī ħayr ve bereketdür
- 64a/5 ve raħmetdür ve mağfiretdür (هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ) ya'nī bu didüklerümüz küllīsi
- 64a/6 vāķi'adur işlenür yir yüzinde Sūretü'l-beyyine
- 64a/7 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 64a/8 (لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ)
- 64a/9 ya'nī bu kāfirler iki bölük olmışlardı bir bölügi
- 64a/10 Yahūdī Naşārī ki bir bölügi Müşrikler ki puta tıparlardı Tivrātda
- 64a/11 ve İncilde bilmişlerdi ki āħir zamān Peygāmbri Muħammed geliserdür dirlerdi ki
- 64a/12 biz işbu dīnümüzü ve kā'idemüzi terk ider degülüz tā va'd olınan
- 64a/13 Resül gelmeyince pes Hāķķ Te'ālā bu sūreyi indürdi buyurdu ki ya'nī münfek
- 64a/14 olup zāil olmaz küfrlerinden şol kāfirler ki Yahūdī Nasārīdür
- 64a/15 ehl-i kitābdan daħı ol puta tıpan Müşriklerden ol ħabiş sözlerin
- 64b/1 terk idüp İslāma geldiler ki bu ehli kitābuñ Mü'minleridür ve daħı
- 64b/2 'Arabuñ Müşriklerindendür ki İslāma gelmediler ve bir tāifesinden ya'nī ħased
- 64b/3 yöninden dönmeyüp küfrler üzere sābit oldılar ve daħı buyurdu ki
- (رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ)
- 64b/4 ya'nī ol beyyine olara geldi
- 64b/5 bizüm Resülümüz Muħammeddür ki gelür okır bu Ķur'āndan ki ziyādur
- 64b/6 noķsandan bir yirdür ki Resül 'aleyhi's-selām üzerine bir ħarf artuķ ider
- 64b/7 ve ne bir ħarf noķsan ider ve daħı yalandan ve tenāķuzdan mutahhirdür anuñ
- 64b/8 içinde yazılmış nesnelere var ki kayyimeyi müstaķīmedür delālet ider şevābı-ı
- 64b/9 şalāħ üzere ma'siyet şirk üzere delālet itmez tevħīde tātate

- 64b/10 yelter ve şirkden ve me'āsīden nehy ider ve daḥı buyurdu ki
- 64b/11 (وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ) ya'nī
- 64b/12 ihtilāf idişüp müteferriḳ olmadılar Muḥammed ḥaḳḳında yāḥūd Naşārī
- 64b/13 illā bulara ḥaḳḳ bātıldur zāhir olduḳdan sonra ki Ḳur'ān zāhir
- 64b/14 oldı ve kendü kitāblarından daḥı ḥaḳḳīkat ki küllī ile ittifāḳ
- 64b/15 kılmışlardur ki çün gördiler geldi bir niceler İmāna geldiler didiler ki
- 65a/1 ol kitābumuzda vaşf olınan Resūl budur bir niceler ḥasedden
- 65a/2 inkār itdiler didiler ol vaşf olınan şıfatlar bunda yoḳ diyüp
- 65a/3 İmāndan i'rāz itdiler eyd-i şekāvetde ḳaldılar ve daḥı buyurdu ki
- 65a/4 (وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءً) ya'nī
- 65a/5 bu ehl-i kitāb kitāblarında buyırıldılar kim Allāh Te'ālāyı birleyüp
- 65a/6 aña 'ibādet ideler bu ḥālde kim 'ibādetleri ḥāliş Allāh ola ve daḥı
- 65a/7 bir kimse 'ibādetlerinde aña şerīḳ kılmayalar kim ḥaḳḳ dīn Allāh Te'ālāya
- 65a/8 ḫapmaḳdur ki dīn İslāmdur anı ḫutalar ayruḡa meyl itmeyeler ḥaḳḳā mutāba'at
- 65a/9 ideler Beytullāh tavāf ideler (وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ)
- 65a/10 ya'nī bu kitāb ehli kitāb buyırılmadı kitāblarında
- 65a/11 illā aña buyırıldı ki muvaḥḫid olalar ve daḥı namāzı vaḳtiyle edā ideler
- 65a/12 ve zekāvātun farzıyyetine iḳrār idüp māllarından fuḳarā ḥaḳḳın ḫıḳaralar
- 65a/13 ki ḫoḡru muḫkem dīn budur egriligi yoḳ ve daḥı buyurdu ki
- 65a/14 (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ)
- 65a/15 ya'nī taḫḳīḳ şular kim ehl-i kitābdan
- 65b/1 kāfir oldılar ol kāfirleri üzere şābit oldılar anlar ol nār-ı Cehennemde
- 65b/2 muḫalled olıslarlar ki olar bu yaradılmış maḥlūḳun ki şerlüleridür
- 65b/3 bundan sonra Mü'minleri medḥ idüp buyurdu ki
- (إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ)
- 65b/4 ya'nī olar ki Allāh

- 65b/5 Te‘ālāyı taşdıķ itdiler ve gönüllerinde İmānı hāliş eylediler
- 65b/6 ve ef‘allerini dađı pāk eylediler Aşhāb-ı Resūl ve Tābi‘īn gibi
- 65b/7 dağı olar kim bulara metā‘ ba‘ş kıldılar tā kıyāmete degin küllī yaradılmışuğ
- 65b/8 hayrlusıdur ‘Abdullāh ibn ‘Amr eydür ve Allāh ki Mü‘minler Allāh Te‘ālā
- 65b/9 katında Қа‘beden ekremdür ve Hasan Başrıye şordılar bunun
- 65b/10 ma‘nāsından ki bu Mü‘minler feriştelere hayrlu mıdur Hasan Başrı
- 65b/11 didi ki vāy sağa kim qanda berāber olur ferişte Mü‘minle ki
- 65b/12 İmān getürüp şālih ‘amellere meşgöl ola pes Mü‘minleruğ
- 65b/13 şevābların beyān idüp buyurdı ki
- 65b/14 (جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا)
- 65b/15 ya‘nī Mü‘minleruğ şevābları āhirette ol büstānlardur
- 66a/1 ve bāğlardur ki anuğ ağaçları altında ırmaqlar hamr ırmağı ve bal ırmağı
- 66a/2 ve süd ırmağı ve şu ırmağı katresi bulanuğı yok bu hāletde ki anlar anda
- 66a/3 dāim maħaldedür çıkması ve zevāl yok (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ)
- 66a/4 ya‘nī Allāh Te‘ālā olardan razī oldı ki anuğ vaħdāniyyetine
- 66a/5 taşdıķ idüp buyruqlarını yerine getürdiler ve ma‘şiyetlerden ırak
- 66a/6 oldılar bu qullar dağı Allāh Te‘ālādan hoşnüd ki umduqlarından dağı
- 66a/7 yegrekdür maqām ki buldılar ve qorqduqları nesneden qurtıldılar pes bu
- 66a/8 şevābları bulmaq Allāh Te‘ālānuđ rızāsına erişmek ve qorqduqlarından dağı
- 66a/9 qurtılmaq küllī şeylere hāşıldur ki dünyāda Allāh Te‘ālāyı birlediler ve andan
- 66a/10 qorqup ma‘şiyetlerden ırak oldılar Sūretü’l-zelzele
- 66a/11 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 66a/12 (إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا) ya‘nī sebeb-i
- 66a/13 nüzül-i sūre buydı ki ibtidā-i İslāmda bu halk eyle zamm iderlerdi ki
- 66a/14 Allāh Te‘ālā bu buları sađāyirden ötri ‘azāb itmez illā kebāyirle ider Haqq
- 66a/15 Te‘ālā bu sūrei endürüp kıyāmetuđ ba‘zı aħvālin beyān eyledi buyurdı ki

- 66b/1 kaçan bir harekete gelüp ıztırab ide ve üzerindeki kullı pāre pāre ola
- 66b/2 ve yirler altındağılar zūhūra gelüp taşra bırağa kenclerden ve mällardan
- 66b/3 (وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا) ya'nī kāfirler anı görüp diler ki ne oldı bu yire ki
- 66b/4 içindeki hazāin ve evleri taşra bırağdı bilmeyenler kim kıyāmet koptı
- 66b/5 (يَوْمَئِذٍ نُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا) ya'nī ol günde yir haber
- 66b/6 vire bu ādem oğlanları üzerinde hayrdan şerrden ne kim işledilerse Mü'minler
- 66b/7 için diye kim bular benüm üzerimde namāz kıldılar oruç tıtdılar ve hacca vardılar
- 66b/8 ve 'umre kıldılar ve cihād itdiler Mü'minler anı işidüp ferāh bula şād
- 66b/9 ola ve fācirler için diye kim bunlar benüm üzerimde şirk itdiler ve zihā
- 66b/10 ve uğrılık itdiler fācirler anı işidüp melül maḥzūn olalar ki ne
- 66b/11 geldi bu yire ki böyle haber virür Haḳḳ Te'ālā Resūlüne buyurdı ki yā Muhammed ol
- 66b/12 yire senün Rabbün vahy eyledi söyledügi ol eceldendür bu haberleri
- 66b/13 virdi (يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ) ya'nī ol
- 66b/14 günde bu ḥalāyık döneler ol ḥisābdan sonra bölük bölük yir öñünde olalar
- 66b/15 itdüklere 'amelün cezāsın ve mükāfātın görmek için olar ki Mü'minlerdür 'amellerinün
- 67a/1 cezāsı Cennetdür göreler envā' ni 'metlerle anlar ki kāfirlerdür fācirlerdür
- 67a/2 'amellerinün cezāsı tamudur göreler envā' 'azāblar ile Mü'minler bölügi
- 67a/3 ḥūrīler ile temettu' ideler fācirler bölügi şeyāṭīnler ile mu'azzeb olalar
- 67a/4 Mü'minler bölügi sündüsī dibāc geyüp bezenmiş tahtlar üzere tekye kılurlar
- 67a/5 fācirler bölügi yüzleri üzere od içinde sürineler Mü'minler bölügi
- 67a/6 başlarında nūrdan tāc köşkler üzerinde oturalar fācirler bölügi
- 67a/7 oddan tāc od dereleri içinde 'azāb göreler zaḳḳūmla gıslīn yiyüp
- 67a/8 ḥamīm içeler zīrā bunlar dünyāda daḥı bu ḥāl üzereydi Mü'minler bölügi

67a/9 meşhidlere ve ‘ālimler meclīsine sa’y iderlerdi fācirler meyhānelerde ve fesād
67a/10 yirlerde sa’y iderlerdi ve daḥı Mü’minler bölügi zıkr tesbīḥ ve ḥayrāt
67a/11 meşgūl olurlardı ve fācirler faḥiṣe ve herzevāta meşgūl olurlardı
67a/12 ve shevāt-ı nefsāniyyeye meşgūl olurlardı lā-cürm āḥiretde daḥı ḥālleri
67a/13 aḥa muvāfiḳ ola bundan ṣoḥra girü buyurdı Resūl-i kevneyn ‘aleyhi’s-selām
67a/14 ḥiḥbir kimse olmaya kıyāmet güninde illā gerek kim kendü kendüye melāmet
67a/15 kıla muḥsinlerden olursa niḫün daḥı ziyāde itmedüm diyü melāmet kıla
67b/1 ve ger ‘āṣīlerden olursa niḫün ben mu‘āṣīden i‘rāz itmedüm diyü ne tevbe
67b/2 kılmadum diye kendü kendüye melāmet kıla ṣol vaḳt ki ṣevāb ‘iḳāb gözler ile
67b/3 görüle ve daḥı buyurdı ki (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ)
ya ‘nī Mü’min kāfirlerden kim ki
67b/4 ya ‘nī Mü’min kāfirden kim ki ṣol güneş ṣu‘āından
67b/5 uḫa toz çıḡar ḳadar ḥayr işlese bular ve ol miḳdār girü şerr işlese
67b/6 bulur ammā Mü’minlerün ḥayr cezāsı āḥirete te’ḥīr olmuşdur anda
67b/7 bulısardur ammā şerrlerinin ḫūḳbet dünyāda ta‘cīl olunur kendü nefslerinde
67b/8 ḥastalıklarında yā ehllerinde yā mālārında tā ki dünyādan çıḳa gide
67b/9 tā ki bir şerri ḳalmaya ki anuḡla āḥirete gide ammā kāfirlerün şerrleri
67b/10 cezāsı āḥirete te’ḥīr olunmuşdur ki ‘azābın ḫūḳbetin anda göre
67b/11 ammā ḥayrlarınun cezāsı dünyāda ta‘cīl olunur bunlar ṣıḫḫat
67b/12 ‘āfiyet bulmaḡla ve ṫül-i ‘ömrle ve daḥı ehllerinden ve evlādlarından ṣöyle
67b/13 bularun zerre ḳadar ḥayrı ḳalmaya kim anuḡla āḥirete gide anda menfa‘at
67b/14 bula rivāyet kıılır Ebū İṣḫāḳ bir Ḥātundan ki didi bir gün
67b/15 ben ‘Āiṣe rażiyallāhu ‘anhānun üzerinde gördüm Ebū Süfyān ‘avratı
68a/1 bileydi ḳapuya bir dervīş gelüp suāl eyledi ‘Āiṣenün ḳatında bir
68a/2 sele ṫolu üzüm var idi ‘Āiṣe andan bir dāne alup ol üzümnden
68a/3 ol dervīşe virdi biz anı azarḡayup birbirümüze baḳışduḳ ‘Āiṣe

68a/4 bize didi ki taqdīr idüñ ol bir dānei ne kadar zerre olur didi

68a/5 Hakk Te‘ālā hod zerre kadar hayrı zāyi‘ itmez Sūretü’l-‘ādiyāt

68a/6 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

68a/7 (وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا) sebab-i nüzül-i sūre budur ki Resül ‘aleyhi’s-selām

68a/8 Benī Kināneye cerīr gönderdi Münzir bin ‘Amrı anlara emir dikdi anlar için

68a/9 gitdiler eglendiler haberleri gecikdi Resül ‘aleyhi’s-selām maḥzūn oldı

68a/10 bilmedi ki n’oldılar Cebrāīl ‘aleyhi’s-selām anup bu sūrei getürdi haber virüp

68a/11 Resül ‘aleyhi’s-selāma anlaruñ ḥālinden bildürdi ya’nī ol atlar ḥaqqı ki yelmekde

68a/12 burunlarından nefesleri çıkar

(فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا) daḥı ol atlar ḥaqqı ki

68a/13 segirdmede dırnaqlarından ot çıkar taşlu yirlerde

(فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا فَأَنْتَرْنَ بِهِ نَفْعًا)

68a/14 daḥı ol atlar ḥaqqı şabāḥ vaktinde

68a/15 kāfirleri gāret kıılır ve daḥı ol atlar ḥaqqı ki segirtmede yumşak

68b/1 yirlerde tırnaqlarından toz kopup hevāya tozudurlar girü yire konar

68b/2 (فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا) ve daḥı ol atlar ḥaqqı ki segirtmekde düşmenler cem‘inüñ

68b/3 arasına toḡru hezīmet kıılırlar egerçe bu sūre evvelinden buña gelince za‘yfe-i

68b/4 ḳasemdür ammā zımnenn Resül ‘aleyhi’s-selāma kendü leşkerinden haber virmekdür keennehü eydür kim

68b/5 yā Muḥammed senüñ aṣḥābuñuñ atları yeleşür nefes virür ve taşlu yire gelicek

68b/6 tırnaqlarından od çıkar ve yumşak yire gelicek ayaklarından toz kopar şabāḥ

68b/7 vaktinde irüp kāfirleri gāret kıılırlar zafer ve nuşret anlaruñdur melül olma

68b/8 ammā ol ḳasem-i i‘tibārınca kim zıkr eyledük cevāb-ı ḳasem budur

(إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ)

68b/9 ya’nī taḥḳīḳ bu ādem oḡlanları ol Rabblerinüñ ni‘metlerine

- 68b/10 küfrân-ı ni‘met olup minnet itmezler bir zahmetcuğ vâkı‘a olsa
- 68b/11 unudurlar bunca görkleri rāhatlıklarını artlarına atarlar bir zahmet
- 68b/12 aharlar rāhat unudurlar bedürüstî ol Allāh Te‘ālā bularuñ bu ahvāllerine
- 68b/13 muttali‘dür netekim buyurdu (وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ)
- 68b/14 ya‘nî Allāh Te‘ālā ‘ālimdür bilür ve dañı ol kendünün işleri
- 68b/15 anuñ ‘amelin Allāh Te‘ālā saklar aña yarın cezā kıılır ba‘zılar didiler kim
- 69a/1 ‘Arab içinde bir ‘aşrda üç kişi var idi biri cömerdlıgla sehāvetlıgla
- 69a/2 meşhūr idi aña Hākım-i Tāy¹² dirler idi ve biri bahīllıgla ve nākislikle meşhūr
- 69a/3 idi aña Habāhib dirler idi bahīl aña erişmişdi kim itmek bişürmek
- 69a/4 için od yakmazdı tā gice halk dükeli uyumayınca kaçan bir kimse uyansa fi‘l-
hāl
- 69a/5 od söyündürürdi korkardı kimse gele ondan od ala bākî hālın bundan kıyās
- 69a/6 it ve biri tama‘la meşhūr idi aña Eş‘ād dirlerdi anuñ dañı tama‘ı aña
- 69a/7 erişmişdi ki kaçan görse ki bir yirde bir gelin çıkardurlar ol başlardı
- 69a/8 evinün önün süpürür şulardı şāyed ol gelin kendüye gele ve kaçan görse ki
- 69a/9 bir kişi boynun kaçur eyle sanurdu ki gönlegin çıkarur baña virür ve dañı
- 69a/10 kenüd diyü ol bahīle dirler ki kimseye ‘atā virmez ehlini aç yılan tutar olur
- 69a/11 olmaz yire kılın karavaşın döger ta‘āmın yalnız yir pes Allāh Te‘ālā
- 69a/12 bundan ötri buyurdu ki bedürüstî bu ādem oğlanı bu māl sevüp cem‘ itmekde
- 69a/13 yavlağ harīş bu hāl katıdur dünyāyı ihtiyād itmeklik ve anı taleb itmege
- 69a/14 yavlağ kavīdür ve Hakk Te‘ālā ‘ibādetin sevmekde ve ni‘metlerin sevmekde
- 69a/15 yirine getürmekde za‘īfdür

¹² Hatem-i Tâî: Ebû Seffâne (Ebû Adî) Hâtım b. Abdillâh b. Sa‘d et-Tâî el-Kahtânî (ö. 578 [?]). Cāhiliye döneminin cömeritliğıyle ünlü şairi. Müstensihin Hatem-i Tâî yazması gerekirken yanlış bilgi sebebiyle bu şekilde yazdığı anlaşılmaktadır.

(أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَخَبِيرٌ)

69b/1 ya'nî bilmezler mi işbu mālā harīş

69b/2 olup baḥīl idenler ki kaçan bu sinlede yatanlar başı kaldırurup toprakdan

69b/3 tursalar ol defterlerinde cemi' olup ḥāşıl olan zuhūra gelse ve gönüllerindeki

69b/4 gizlü ḥayr şerr beyān olınsa bilmezlar mi kim Ḥaḫḫ Te'ālā bularuḡ küllīsini ḥabīrdür

69b/5 zāhirlerinden ve batınlarından bilür ol günde anlara mükāfātın ider zerre

69b/6 kadar nesne zāyi' itmez Sūretü'l-kāri'a (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

69b/7 (الْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ)

ya'nî ol Kāri'a ki

69b/8 kıyāmet günidür ulu ḳorḳulu gündür ki anuḡ ḳorḳuları gönüllere daḡı

69b/9 toḳınıcıdur sen ne bilürsin yā Muḥammed ol Kāri'a günin ki 'azametın ve vahli

69b/10 ne nesnedür ve ol Kāri'a ol gündür ki ḥalāyık ol günde şol çekirge

69b/11 gibi daḡı ol kelebek gibi olur kim kendüyi oda urur ya'nî çoḳluḡda

69b/12 şol çekirge gibi ve dört yanında perākende perākende taşlu tuşına uçmaḡdan

69b/13 ol kelebek gibi olalar bölük bölük 'uryān yalın ayān cevelān urup

69b/14 birbirine ḳoşup müteḥayyir kıllalar netekim Ḥaḫḫ Te'ālā ḥaber virdi

69b/15 (يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ)

70a/1 ya'nî ol kıyāmet güninde bu taḡlar şol boyanmış yün gibi ḥallāclar yanında

70a/2 atılır tozar eyle tozar ki zīrā bu taḡlar daḡı dürlü dürlü renkdür

70a/3 kimi kıızıl kimi saru kimi ḳara çün ol günki hevl ḳorḳuları zāhir ola İsrāfīl

70a/4 Sūr çalmaḡa taḡlar ḳum gibi aḳa daḡı hevl artuḡraḳ olsa taḡlar yirinden

70a/5 köterile ve daḡı artuḡraḳ olsa hevāya köterile ve daḡı artuḡraḳ olsa düttün

70a/6 gibi olup belürsüz ola ve daḡı buyurdı ki

(فَأَمَّا مَنْ نَقُتَ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ)

- 70a/7 ya'nî ol kimsenün kim kıyâmet güninde terâzûde görklü
- 70a/8 'amellerinün orucu ve namâzı zekavât ve hayrât ve şadaķât gibi şevâbları
- 70a/9 ağır gelse günâhlarından aña emr ola Cennete varmaĝa ki ol ehl-i sa'âdetden
- 70a/10 oldu aña görklü hoşnüd dirlik var ki şoñında ölüm yok ve baylık
- 70a/11 var ki dervîşlik yok ve şihhat ve 'âfiyet var ki marazâ evcâ' ve belâ ve miñnet
- 70a/12 yok ve emînlilikler ve râhatlıklar var ki korku yok
- 70a/13 (وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَةٌ نَارُ حَامِيَةٍ)
- 70a/14 ya'nî her kimsenün kim günâh ağır gele terâzûde şevâbından ol ehl-i
- 70a/15 şekâvetden olup emr olunur ki oldur ki hâviyeye bıraĝıla pes anuñ
- 70b/1 ümmü hâviye olur ümmü hâviye diyü anaya dirler netekim ana oĝlancuĝını kucap
- 70b/2 kendüye zamm ider ve oĝlan daĝı anasına kucap şıĝınur ol hâviye daĝı
- 70b/3 bu 'âmmîleri kendüye zamm ider şıĝınacak meskeni anlarün hâviye ola ve daĝı
- 70b/4 ümm diyü depeye dirler ki bu ma'nî üzere dimek olur ki anları köterüp
- 70b/5 başı aşıĝa hâviyeye atalar depeleri ine hâviyeye düşe pes ol
- 70b/6 hâviyenün hevl-i 'azîm ve emr-i şedîd olduĝıyçün buyurdı ki sen ne bilürsün
- 70b/7 yâ Muħammed ol hâviye ne nesnedür dönüp girü buyurdı ki ol bir oddur ki
- 70b/8 anuñ harâreti ĝâyet erimişdür andan ziyâde daĝı harâret olmaz
- 70b/9 Sûretü'l-meķâbir (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 70b/10 (أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ)
- sebeb-i nüzül-i sûre budur ki
- 70b/11 Benî 'Abdumenâfla Benî Sehm kabîlesi çokluĝla faħr itdiler Benî 'Abdumenâf
- 70b/12 kabîlesi çok gelüp Benî Sehm üzere tefâhür itdiler Benî Sehm
- 70b/13 anlara didiler ki kıtâl bizi helâk eyledi gelün sizün

- 70b/14 dağı bizüm dağı ölülerümüzi sayalum ma'lüm ola ki ıanımız
- 70b/15 artuıdur pes varup ölülerin dirilerin şaydılar Benı Sehm
- 71a/1 anlardan ziyāde geldi Haıı Te'alā anlarıı haıında bu sürei endürüp buyurdu ki
- 71a/2 sizi meşgöl idüp ğāfil kıldı ol çokluğla faır idişmek tā ki gelüp
- 71a/3 maıberüñze dağı sayduñuz ol tefāhürüñüz bir nesne degöl kim bize
- 71a/4 ol mühim olaydı dağı dünyāda āhiretde size menfa'at virdi size emr-i
- 71a/5 dīn mühim idi ki anı işleyeydüñüz ve ba'zılar didiler kim ya'nı sizi ol
- 71a/6 māl ü 'iyāl ü evlād çoğaltmak Haıı Te'alā ta'atinden ğāfil idüp
- 71a/7 meşgöl kıldı tā ki ol hāl üzere siz ölüp irişüp kabrüñze
- 71a/8 ziyāret itdürdi rivāyetdür Resül 'aleyhi's-selāmdan bu sürenüñ
- 71a/9 evvelin okırdı ve dağı eydürdi ki bu ādem oğlanı eydürdi ki benüm mālum degöldür senüñ
- 71a/10 māluđdan illā řol ki yedüñ fenā oldu getdi yāhūd geydüñ eskitdüñ
- 71a/11 yāhūd taşadduı idüp āhiretde bāııdır ki senüñ anda nařıbüñ
- 71a/12 yoıdur bundan şonra buyurdu ki (كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ)
- 71a/13 didügi rav'-i zecrdür ve dağı tenbıhdür senüñ üzeriñe gerekmez kendü nefsüñ
- 71a/14 terahıhumile naşar olan kişiyle anuñ ulu ıssı ve cemi' kayd-ı dünyā ola hıı
- 71a/15 dīn kayırma tız ol ki size ölüm nāzil oldu vaıı-ti kabır iinde suāl
- 71b/1 olıduęuñuz vaııta bilesiz ki ne haıā olduęuñuz göz ile mu'āyene idesiz ki
- 71b/2 sizden ilerü ne taıdım itdüñüz imdi bu kelām-ı nehydür ki bununla şorıu
- 71b/3 hāřıl idüp ğafletden uyanasız ve kelime-i şümme birle tekrār itdügi te'hıd
- 71b/4 muıkem ve müebbed kılduğıyçündür ya'nı demek olur kim ol ölüm vaııtinde ve kabır
- 71b/5 iinde bildükden şonra dağı yegrekdür anda bilesiz ki size 'azāb nāzil ola
- 71b/6 bilesiz hisāb kimseye fāide kılısar degöl ve dağı buyurdu ki

71b/7 (كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ) ya'nī ḥaḳḳā ki anı ḥaḳīḳat bildüñüz kim

71b/8 bu māl aṣl-ı neseb bu faḥr-i dünyā size kıyāmet güninde menfa'at idiser

71b/9 degül hīç māl̄la ve ḥaseb neseb birle faḥr itmeyedüñüz belki faḥrünüñüz ihlās

71b/10 ile 'amel-i ṣāliḥ kılmakda olaydı ve ol 'azāb ḳorḳusu kim göñlüñüzde

71b/11 muḳarrar olaydı ki şanasın ol Cehennem ṫamusı göz göz alayında şöyle

71b/12 zāhir olaydı kim görür ṫurur gibi netekim Ḥaḳḳ Te'ālā buyurdu

(لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ)

71b/13 ya'nī ol kıyāmet günü ve ṫamu 'azābların ki

71b/14 bunda göñül göziyle ve taḥḳīḳ 'ayne'l-yaḳīn ḥaber eşitmekle gördüñüzdi

71b/15 bildüñüzdi anda 'ayne'l-yaḳīn bu gözile görürsüz zāhir aña kim ol

72a/1 ḳorkduḳlarından daḫı artuḡraḳ ola (ثُمَّ لَنُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ) ya'nī 'izzetüm

72a/2 ḥaḳḳı ol kıyāmet güninde şorılasısız ol ni'metlerden ki biz size 'iṫā kılduḳ

72a/3 Ḥazret-i 'Alī kerremallāhu vecheh eydür kim ki ḳarārca itmek yese yāḥūd şovucak

72a/4 şu içse ol ni'metlendendür ki şorulur Cābir raḳiyallāhu 'anh Resüle Ebū Bekr

72a/5 ve 'Ömer bize geldiler anlarıñ önüne tāze ḥurmā getürdüm yidiler ve şu getürdüm

72a/6 içdiler Resül 'aleyhi's-selām eyitdi işbu şol ṫa'āmlardandır ki yarın

72a/7 suāl olunur ve daḫı Resül 'aleyhi's-selām buyurdu ki üç nesneden Allāh

72a/8 Te'ālā ḳulların şormaz kıyāmet güninde şol örtecek ḳadar ṫondan

72a/9 ve daḫı ṫā'ate ḳuvvet olacaḳ ḳadar ṫa'āmdan daḫı şol ıssıdan şovuḳdan

72a/10 saḳlayacaḳ ḳadar evden bulardan artuḳ küllī şorulsa gerekdür her ne

72a/11 ni'met olursa Süretü'l-'aşr (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

72a/12 (وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ) Ḥaḳḳ Te'ālā ḳasem idüp and

72a/13 içer ikindü vaḳtine faḳīletin bu delīl eyle kim orta namāzdadur ḥıfz

72a/14 vācibdür her ḳişi kim andan gāfil olmaya ve hem anı vaḳtiyle edā itmekde

- 72a/15 katı meşakkat var kim ol vaqtdə işğāl-i ticāret ve işğāl-i leyl çok
- 72b/1 olur yāhūd ‘aşrdan murād ‘aşr-ı Resūl ola ki anuñ şerefi girü kalan
- 72b/2 zamān üzere ziyāde oldı anuñ vücudı şerefiyle ve zuhūr-ı İslāmla
- 72b/3 bu sürenüñ dağı sebeb-i nüzül budur ki ol vaqt ki Ebū Bekr İslāma geldi
- 72b/4 bu ki ol Mekke kāfirleri didiler ki ziyānkār olduñ yā Ebā Bekr ki atalaruñ
- 72b/5 dīnini terk idüp Muḥammed dīnine girdüñ Ebū Bekr rażiyallāhu‘anh anlara didi ki
- 72b/6 ḥasāret ḥaqqı kabūl itmekde degül ḥasāret andadur ki ḥaqqı koyup
- 72b/7 şol puta tapalar ki kimsenüñ kelāmın işitmez ve kimsenüñ ḥālin görmez
- 72b/8 hīç kimsei dünyāda belādan ve āḥiretde ‘azābdan kurtarmak elinden
- 72b/9 gelmez pes sā‘at gelüp Cebrāīl bu sürei getürdi ki ikindü
- 72b/10 namāzı ḥaqqı bedürüstī bu cemi‘ iḥsān kāfir ticāretlerinde ziyānkārlardur
- 72b/11 āḥireti şatup dünyāyı aldılar bu ḥüsrānlarla şeķāvete
- 72b/12 düşdiler illā anlar ki İmān getürdiler dağı ‘amel-i şālih kıldılar ve
- 72b/13 dünyāyı bay‘ idüp āḥiret şatun aldılar anlar rābiḥ olup sa‘ādete
- 72b/14 uğradılar netekim Ḥaqq Te‘ālā buyurdı (إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)
- 72b/15 ya‘nī bu İmān getürüp ‘amel -i şālih kılanlaruñ diyü anlar yana şevāblar
- 73a/1 yazılır āḥiretde kāmil mertebeler anlara virilür ya‘nī Allāh Te‘ālā buyurdı ki
- 73a/2 zamānuñ Ḥālıķı ḥaqqı Ebū Cehl dağı ol Muğāre ol Cennetdeki maķāmlarından
- 73a/3 ziyānkārlardur illā ol Ebū Bekr ve ‘Ömer ve ‘Osmān ve ‘Alī degül rażiyallāhu
- 73a/4 Te‘ālā ‘aleyhim ecma‘īn bular İmānla ve ‘amel-i şālih ol maķāmları kazandılar
- 73a/5 dağı olar kim kıyāmete degin anlaruñ ‘amelin işlediler anlar dağı bu ıssı içinde
- 73a/6 bellüdür ve dağı buyurdı ki (وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ)
- 73a/7 ya‘nī dağı anlar ziyānkār degüller ki Qur‘ānla ḥalk İmāna ve tevḥīde
- 73a/8 kandurdılar ve sünnet ile ‘amel kılmağa ve dünyādan i‘rāz idüp āḥirete
- 73a/9 teveccüh itmekle ri‘āyet itdürdiler ve dağı bu bir yana ve cemi‘ ḥalka

73a/10 şabr itmege vaşiyet kıldılar ki 'ibādet zahmetlerine ve şedāid-i dünyāya

73a/11 şabr ideler ve halk küllī bunun üzerine rağbet itdürüp şabr

73a/12 kandurdılar bulardan gayrı insān küllī hüsrān-ı noksandadır

73a/13 Sūretü'l-hümeze (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

73a/14 (وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ) ya'nī ol Veyl deresi ki Cehennem anuñ 'azābından

73a/15 Allāh Te'ālāya şıgınur ve dañı çatı 'azāblar şol kimseler içündür ki

73b/1 hümezedür hümeze oldur ki bir kimse yüzine ğıybet idüp 'ayblaya

73b/2 ve aña ta'n ide ve lümeze oldur ki ardınca ğıybet idüp 'ayb ide

73b/3 gözile kaşıla ve dudaklarıyla ardınca maşharaya ala işāret ide ve dañı

73b/4 nemmāmlık idüp aña dost arasında düşmenlik bırağa bu āyet ol Velīd

73b/5 bin Muğīre hakkında nāzil oldı ki Resūl 'aleyhi's-selām ğıybet idüp

73b/6 yüzine karşı ta'n iderdi ammā hüküm cemi' ğıybet hakkında 'āmmdur

73b/7 ve dañı buyurdı ki (الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ)

73b/8 ya'nī ol Veyl-i 'azāb-ı şedīd dañı şol kimsedür kim māl cem' eyledi

73b/9 ve anuñla kullar ve cādılar şatun alup kendüye yardımcı tutdı

73b/10 ve dāim anı sakladı ve anı tutup saymağı gice ve gündüz 'ādet

73b/11 idindi ol kórqudan ki eksile zāyi' ola eyle zann eyledi ki

73b/12 ol māl anı dünyāda muħalled kılar aña ölüm getürmez men' ider

73b/13 tā ol māl Hakk Te'ālā buyurdı ki (وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطْمَةُ كُلًّا لِّئُبْدَنَّ فِي الْحُطْمَةِ)

73b/14 ya'nī ol kişi mürtedi' olsun

73b/15 ol şanusından ki ol māl ve erzağ endişeleri ol māla

74a/1 mağrūr olup yüce yüce bünyādlar ve yonma taşlar ve bāğlar

74a/2 ve bāğçeler dikdügi anı dünyāda muħalled kıla ve 'ömrlerine irişe

74a/3 bu olısar nesne degül elbetde ol 'azīm hakkı ol atılısar ve birağılısar

74a/4 bir huşame içine ki şamunuñ biri derekesi oldur anuñ şān-ı 'azīm

74a/5 ve emr-i 'acīb olduğıçün Hakk Te'ālā buyurdı ki sen ne bilürsin

- 74a/6 yā Muḥammed ol ḥuṭame ne nesnedür pes girü beyān idüp buyurdı ki
- 74a/7 (نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ الَّتِي تَطَّلُعُ عَلَى الْأَفْنِدَةِ) ya'nī ol ḥuṭame bir oddur ki
- 74a/8 Ḥaḳḳ Te'ālā yaratmışdur kaçan yalınlansa seṇükleri eridür etleri
- 74a/9 eridür ve derileri göyindürür gālib olur fevāde üzerine ki yüregün
- 74a/10 ortasıdur ādem oğlanınuḡ a'zāsında andan nāzik ve laṭīf
- 74a/11 nesne yoḡdur ve andan ḳatı müte'ellim olur yoḡdur sehl elem ve ezā
- 74a/12 aṇa 'ārāz olmaḡ anı öldürür ḥuṣūṣā ki anuḡ üzerine Cehennem odı
- 74a/13 gālib ola pes bu od etin derisin ve seṇüklerin eridüp
- 74a/14 göyindürdükden yürek üzere gālib olduḡı andan ötri
- 74a/15 öle ki ol küfr riyā remz-i fāsıd i'tiḳādlar yiridür ve ḥabīs i'tiḳādlar
- 74b/1 yiridür pes kaçan ol od ittila'itse ol fevāde üzere anı
- 74b/2 göyindürse ol şāhib olsa gerek öliceḡ ḥod 'azābuḡ acısın
- 74b/3 tuymasa gerekçün acısın tuymaya 'azāb neye fāide olsa gerek
- 74b/4 tā ol 'azāb olmaḡuḡ fāidesi zāhir ola ol müte'ellim olmaḡdur
- 74b/5 bundan ötri kaçan ol od üzere yürek üzere gālib olsa
- 74b/6 Ḥaḳḳ Te'ālā anı vücūda getüre etin derisin cemi' a'zāların
- 74b/7 yaṇa yaradur od girü tutar ol yürece ermez 'azāb dāim olmaḡ
- 74b/8 içün ve daḡı buyurdı ki (إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ فِي عَمَدٍ مُّمدَدَةٍ)
- 74b/9 ya'nī ol ḥaṭamelerün ḳapuları ve ṭabaḳaları anlarıḡ üzerine bāḡlana şöyle ki
- 74b/10 ol ṭabaḳalar üzerine oddan direklerle çeküle ve demürden mıḡlar ki
- 74b/11 oda beṇzer ola ol direkler mıḡlar muḡkem yapılup ḳala ebedī açılmaya
- 74b/12 anuḡçün böyle muḡkem berkidürler ki ṭaşradan içerye yelcegüz
- 74b/13 girmeye ki anlara rāḫatlık ola ve içeryden ṭaşraya daḡı ıssı ve ḫarāret
- 74b/14 çıḡmaya belki daḡı ziyāde ola ebedī anda 'azāb-ı muḡannet içinde ḳalalar
- 74b/15 Süretü'l-aṣḫāb-ı fīl (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 75a/1 (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ)

75a/1 ya'nî Hakk Te'âlâ buyurdu ki yâ Muhammed
75a/2 saña Kur'anla haber virilmedi mi ki Rabbün ne işledi aşhâb-ı fîl kavmine ve ne
'azâb
75a/3 ile helâk eyledi tâ bilesin andan 'ibret alasın kıssa-yı aşhâb-ı fîl
75a/4 buydu ki Yemen meliki Ebrehe bin Şabbâh Şan'ada kenise bünyâd kıldı
75a/5 şöyle ki ol 'aşr içinde ne Rûm vilâyetinde ne Şâm vilâyetinde bir anuñ
75a/6 mişli dañı yoğdı çün temâm oldı Habeş pâdişâhı Necâşî-i Ekbere
75a/7 bitı yazdı gönderdi ki senünçün bir kenise bünyâd kıldum ki hîç sende
75a/8 ilerü geçen pâdişâhlar anuñ mişlin ne bildiler ve ne gördiler imdi kaçdum
75a/9 budur ki ol 'Arabuñ uluların dañı aña ziyârete getürmeyince kavmümçün
'Arab
75a/10 kavmi Ebrehenün Necâşîye mektüb gönderdügin bildiler kaçd itdiler ki
75a/11 ol keniseye bir hiridâr görelr tâ ki ol maşsüduna erişmeye Benî Kinâne
kavminden
75a/12 bir kişi çıkdı ki ol Humus'dandı Mekkeden Yemene gelüp ol keniseye
75a/13 girdi dört tarafından nazar idüp gördi kimse yok mihrâbınun
75a/14 içinde harâblık idüp çıkdı gitdi yana Mekkeden yaña sefer kıldı
75a/15 andan sonra Ebrehe ol keniseye gelüp gördi didi ki bu harâblık ki kim
75b/1 kıldı dört yanundan didiler ki iy pâdişâh bunu itmedi illâ şol kişi kim
75b/2 'Arabdan ol kendü içlerindeki evi ziyâret itdiler Ebrehe didi ki
75b/3 benüm üzerime lâzım olsun ki ben dañı harâb idüp elbetde ol
75b/4 evi yıkmayınca kavmüm eviyle harâb idem anı ki bir kimse gayrı hacc itmeye
ve bir
75b/5 rivâyet dañı budur ki Kureyşden bir kaç yigitler çıkup Necâşî vilâyetine
75b/6 kaçd itdiler vardılar ol kenise yanında od yakdılar gitdiler gâyet
75b/7 katı yel esdi yel urup odı keniseye bıraktı ol kenise küllî oda
75b/8 yandı Ebrehe anı görüp kaçd kıldı ki vara Ka'beyi yakup harâb

- 75b/9 ide tā ki ḥacc idiciler anuḡ kenisesine ideler pes ol kenisei
- 75b/10 evvelkiden daḡı yegrek ‘imārat kıldı daḡı yaruḡ idüp leşker cem‘ idüp
- 75b/11 ol fīlūḡ daḡı alup Mekkeye kaşd eyledi ol fīl kayd-ı leşker idi
- 75b/12 kaçan ol leşker öñünce yürüse anlara ruḡşat olmaḡa delīl olurdı
- 75b/13 çünki Mekkedden yana yön tutdı birkaç gün getdi Benī Süleym kavmine yaḡın geldi
- 75b/14 ol kavminden bir kişi gönderdi ki varup ol kavm da‘vet
- 75b/15 ide tā ki andan girü hac anuḡ kenisesine ideler Ka‘beye varmayalar
- 76a/1 Benī Kināne kavminden bir kişi aḡa şataşdı geldi anı öldürdi Ebrehe anı
- 76a/2 işidüp daḡı beter ḡazaba gelüp tezlendi tırmadı sürmedi bir kişi
- 76a/3 çıkdı andan yaḡa ol Yemenūḡ eşrāflarundan ve meliklerinden aḡa Zūfaḡr dirlerdi
- 76a/4 kavmini da‘vet kıldı cemi‘ ‘Arabdan Ebrehe ile ḡarb idüp cihād itmek içün
- 76a/5 tā ki anı Beytu’llāhdan men‘ ideler gelüp anuḡla muḡātele kıldılar Ebrehe ḡālib
- 76a/6 gelüp hezīmet kıldı anları çün ve Zūfaḡr kaçdı aşḡābıyla irişüp
- 76a/7 anı tutdılar esīr idüp Ebrehe ḡatına getürdiler Ebrehe kaşd itdi ki
- 76a/8 anı öldüre Zūfaḡr didi ki iy melik beni öldürmegil bil ki benüm senūḡle olduḡum
- 76a/9 saḡa ḡayrlu ola beni öldürmekden pes Ebrehe anı bend urup bilesinde
- 76a/10 ḡabs eyledi öldürmedi girü seferine seyr idüp gitdi tā ki Ḥiş‘am
- 76a/11 vilāyetine erdi Nufeyl bin Ḥabīb arḡaru çıkup anuḡla muḡātele
- 76a/12 kıldı Ebrehe anı daḡı sayup Nufeyl esīr eyledi diledi ki anı daḡı
- 76a/13 öldüre Nufeyl didi ki yā melik beni öldürmegil ben saḡa ‘Arab vilāyetinde
- 76a/14 delīl olam anı öldürmedi daḡı seyr idüp andan Ṭa‘ife geldi Mes‘ūd
- 76a/15 bin Muḡīş ḡarşu çıkdı aşḡābıyla Şakıyf didi ki iy melik biz senūḡ
- 76b/1 ḡullaruḡuz bizüm senūḡle muḡālefetümüz yoḡ bizüm evümüz degül ol Lāt

76b/2 Menāt o ki sen dilersen anı yıkasın daħı ‘Arab andan yaña hacc iderler
76b/3 ol Mekkede Ƙureyş evidür uş biz senünle kimse gönderelüm aña ƙılavuz
76b/4 ola pes Ebrehe bulardan geçdi Ebā Ri‘āl aña ƙoşup gönderdi
76b/5 yolda delīl olup olaruñla gitdi tā ki gelüp Muğammasaya ƙondılar Mekkeyle
76b/6 Minā arasıdur Ebā Ri‘āl anda vefāt itdi ‘Arab anuñ ƙabrine taşladılar
76b/7 çün işitdiler şimdi ol ƙabre Muğammasada erişen taşlarçün
76b/8 bildiler anuñla muƙātele ƙılmağa tāƙatleri yitmez tağılıp derelere gittiler
76b/9 Mekkede kimse ƙalmadı illā ‘Abdu’l-muṭṭalib geldi Zemzem üzere şeybe ƙıldı
Ƙa‘benün
76b/10 perdesi ƙatında ‘Abdu’l-muṭṭalib Ƙa‘be ƙapusınuñ iki sövesine iki elin urup
76b/11 eydür di ki iy Çalabum her ƙişi kendü menzīlin ƙorur sen daħı bu maƙāmıñ
76b/12 ƙoruğıl tā ki düşmen gelüp bu beyte gālib olmaya her nice sen dilersen
76b/13 işle beni Ebrehe habeşden bir ƙişi gönderdi kendünün develeriyle tā ki varup
76b/14 Mekkeye Ƙureyş mālını metā‘larını taşıtdı Ebrehe ‘Abdu’l-muṭṭalibün kim
76b/15 Ƙureyşün ol vaƙt ulusıydı iki yüz devesin aldılar ve daħı
77a /1 Ebrehe Hımyer ehlinden bir ƙişi daħı gönderdi didi ki var şor bu şehrüñ
77a/2 seyyidi ve şerīfi kimdür aña eyit kim belki haƙīƙat bu melik sizünle ģarb
77a/3 itmege gelmedi anuñçün geldi ki işbu evi yıka eger şerr olup anuñla muƙātele
77a/4 itmezseñüz ƙanıñuzı dökmege bizüm ƙaşdumuz yoƙ çün ol
77a/5 elçi gelüp Mekkeye girdi ‘Abdu’l-muṭṭalib didi ki biz anuñla ģarb dilemezüz
bizüm
77a/6 tāƙatümüz yoƙ ki anuñla mu‘āraza idevüz işbu Allāh Te‘ālā evidür ģarām
ƙılmışdur
77a/7 daħı anuñ Hālīl İbrāhīm evidür eger ol men‘ iderse ģarāmdur evidür ider
77a/8 eger ƙorsa ki yaƙasın irādet inkār ve Allāh bizden anı men‘ ider yoƙdur
77a/9 ol elçi anı eşidüp didi ki gel imdi benümle bile kim melik ışımarladı

77a/10 seni bile eletem ‘Abdu’l-muṭṭalib anuṅla bile getdi oḡlanlarınuṅ ba‘zısı bile tā
ki

77a/11 leşkere geldi Zūfaḡr anuṅla dost idi anı şordı bildi bile aṅa geldi

77a/11 didi ki hīḡ işbu bize vāḡi‘ olan nesneye senden bir fāide olmaya Mekke
mu‘āvenet

77a/13 ide Zūfaḡr didi ki bir kişi kim bir melik elinde esīr ola anuṅ ne ḡadar

77a/14 sözi maḡbūl ola illā bu ḡadar var ki ol şāhib-i fīl benüm dostumdur aṅa ādem

77a/15 göndereyüm işmarlıyayın senüṅ ḡadrüṅi ve şerefiṅi aṅa bildüreyüm tā ki ol
saṅa destūr

77b /1 aluvire ol melik üzere girüp ne dilersenṅ anuṅla söyleşesin ‘Abdu’l-muṭṭalib

77b/2 didi ki bu daḡı kifāyet ider pes Zūfaḡr ol şāhib-i fīle ādem gönderüp

77b/3 ‘Abdu’l-muṭṭalib bile ḡoşdı varup ‘Abdu’l-muṭṭalibüṅ ululuḡın ve şerefin aṅa

77b/4 bildürdi ol şāhib-i fīl anı alup Ebreheye gönderdi çün Ebrehe ḡatına

77b/5 geldi tercemān ile aṅa söyledi ‘Abdu’l-muṭṭalibüṅ kelāmı Ebreheye yavlaḡ

77b/6 hoş geldi ol tercemān didi ki benüm ḡācetüm senden oldur ki şol

77b/7 iki yüz devam baṅa viresin ki aldın ol tercemān anı Ebreheye ḡaber

77b/8 virdi Ebrehe didi ki bedürüstī seni görüp sīretüṅ baṅa yavlaḡ hoş

77b/9 geldi līkin işbu sözüṅ beni şovutdı ki sen dīnüṅ bināsı evi ki

77b/10 mühimmüṅdür anı dilek itmegi ḡoduṅ ki ben anı yıḡmaḡa geldüm ṡurduṅ
deveṅ

77b/11 istersin deve isterüm ol evüṅ daḡı issi var dilerse men‘ ider

77b/11 dilerse yoḡ ider ol benüm ile men‘ olunmaz Ebrehe didi ki kimdür yıḡmadan

77b/13 beni men‘ idebile ‘Abdu’l-muṭṭalib didi ki işte sen işte ol ne idebilürsen

77b/14 idesin pes Ebrehe aṅa develeri virdi ‘Abdu’l-muṭṭalib

77b/15 develerin alup geldi Ḳureyşe ḡaber virdi buyurdı ki Mekkede kim ki

78a /1 ḡalmışsa daḡı ḡıḡdılar taḡlara derelere ‘Abdu’l-muṭṭalib gelüp Ḳa‘be ḡaḡasına

78a/2 yitüp didi ki iy Ḳalabum her kişi kendü evin saḡlar

78a/3 bu ev dağı senüñ eviñdür bunı yıkmağa gelen senüñ düřmenüñdür ben bir za'if
78a/4 kulum anı tãkatüm yitmez ki anı def' idem kavî kãdir sensin nice ki dileseñ
78a/5 eyle it bunı didi halkayı elinden kodı ehl-i beyt ve oğlanlarıyla
78a/6 tağ başına gitdiler muntazır oldılar ki göreler Ebrehe Mekkeye neyle çün
78a/7 řabãh vağtı oldu Ebrehe yaruğ kıldı ki Mekkeye gireler anı harãb kıla fîlini
78a/8 ve leşkerini hãzır eyledi ol fîlin adı Mağmüd idi künyeti Ebü'l-'Abbãs
78a/9 idi ve Ebrehenüñ künyeti Ebã'l-Yekşüm idi çün bular Mekkedden yaña 'azm
78a/10 kıldılar fîl ilerü tutuban Nufeyl bin Habîb ol filüñ yanına geldi
78a/11 kulağına didi ki yã fîl veyã Mađmüd çök ve geldüğüñ yola dön hiç bilür
misin
78a/11 ki ne yire kaçd idüp gidersin ve Allãh işbu geldüğüñ Hađk Te'ãlã evidür
78a/13 ki harãm kılmışdur hazer eyle fi'l-hãl ol fîl yatdı yürümedi
78a/14 ne kadar ki urdılar turmadı yönini Yemene döndürdiler turdı segirtti
78a/15 řãma gönderdiler Mekkeye döndürdiler girü yatdı bular bu fîl ile meşgül
78b/1 iken nãgãh deniz tarafından kuşlar gönderdi kırlanguca beñzer her
78b/2 kuřuñ bilesinde üç taş bile var idi birü minkãrlarında ikişer
78b/3 ayaklarında büyüklüğü noğud ve mercimek gibi idi ol taşlar kimüñ üzerine
78b/4 bırağıldıysa tepelerine tokınup beyinlerine geçüp helãk eyledi dutup
78b/5 geldükleri yire kaçd itdiler kaçdılar ol kuşları üzerlerinde küllî ol
78b/6 taşları şaluvirdiler her taş kankı âdem helãk idiser anuñ
78b/7 adı ol taş üzere yazılmışdı her taş řãhibine erişüp
78b/8 başına tokınup helãk eyledi şöyle ki yollar leşkerle tıldı
78b/9 illã Ebrehe için ol muqadder olan taşlar erişüp gövdesine
78b/10 tokındı ol tokınuğı yirlerden şol barmağ ucu deñlü etleri
78b/11 üzilüp düşüverdi yirinden kan ve iriñ akardı ol hãlle kaçup
78b/12 şan'ãna erişdi şanaydı ki şol çığa kuřınuñ yavrusına

78b/13 dönmişdi tā aña erişdi ki gögsi eti çürüyüp dökülmişdi yüregi

78b/14 yarılıp öldi ve oğlu Yekşüm dağı helāk oldı dimişlerdür ki bu fīl

78b/15 kažiyyesi Resülün mevlīdi yılı idi netekim rivāyetdür Muħarremden didi ki

79a /1 ben dağı Resül dağı fīl yılında toğduğ pes bularuğ kažiyyesin beyān itmek

79a/2 içün ve ehl-i Mekkeye ‘ibret olmağ içün Hađđ Te‘ālā bu süreyi indürüp buyurdu ki

79a/2 (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ)

ya‘nī yā Muħammed nazār idüp görmez misin ki

79a/4 senün Rabbün aşhāb-ı fīle nete ukūbet kıluđ helāk eyledi ol vađt ki Ka‘beyi

79a/5 yığmağa geldi (أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلُّلٍ)

ve olaruğ kaşdlarını

79a/6 veçhelerini hūsran içinde kıluđ işlerin zāyi‘ kıldı

(وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ)

79a/7 ya‘nī Hađđ Te‘ālā

79a/8 gönderdi olaruğ üzerine kuşlar cemā‘atin bölük bölük abalağ karayla ağ

79a/9 kuşlar kırlanguç gibi ne ki değiz tarafından olar ol kavme atarlardı bir taş

79a/10 ile ki balçığdan bişmiş kiremid gibi noħuddan küçürek İbn ‘Abbās eydür

79a/11 Ümmühānī evinde ben ol taşlardan gördüm şol koyun kağı mığdaridi

79a/11 üzerinde kıızılca hađđlar vardı ve ol kişinün adı ve atası adı bile yazılmışdur

79a/13 ki anuğla helāk oldı başılayup ol taşla çün atarlarıdı toğınuğı

79a/14 yir gövdelerinden derisi kıparup kıpara gelürdi şol çiçek çıkarmış

79a/15 gibi ol cederdi ol günde vāki‘ olurdu gördiler ol taş tepesinden

79b/1 toğınşa dübürinden çıkardı yanına toğınsa dağı bir yanına çıkardı öñinden

79b/2 toğınsa ardından ve ger ardından toğınsa öñinden çıkardı

(فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ)

79b/3 ya‘nī ol kavm taşla şöyle helāk kıldı ki şanayduğ

79b/4 şol tavar çiyenmiş ekin yaprağı gibi olup yiterlerdi katırak yil olsa savururdu

79b/5 pes Allāh Te‘ālā kemāl-i kudretin bildürmek için haber virdi ki anuñ gibi cabbārları

79b/6 helāk itmege maḥlūkdan ki za‘īflerin muşallaṭ kıılır netekim Nemrūd üzere

79b/7 sivri siñegün aña ḥavāle kııldı kırk anuñ beynisin aña ğıdıqladı

79b/8 andan öldürdi tā ki ‘āql olanlar bu ḥāl fikr idüp ‘ibret ala Sūretü'l-ḳureyş

79b/9 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

79b/10 (لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ) ehl-i tefsīr dimişlerdür ki bu sūreyle elemtere sūresi

79b/11 birbirine muttaşıldur ḳaenehu Allāh Te‘ālā buyurur ki biz ola ḳuşlara emr eyledük

79b/11 ki ol aşḥāb-ı fīl çiyenmiş yaprak gibi kııldılar bu ḳureyş ḳavmi Mekkede

79b/13 lāzım olup ḳarār tutmaq için ne Ḳa‘beye ḳonşu olmaq için daḥı

79b/14 bu yayın ḳışın iki aña kez rıḥlet itmekde esbāb-ı ma‘īşette birbirileriyle

79b/15 ülfet olmağıçün ve daḥı buyurdu ki (إِيلَافُهُمْ رَحْلَةَ الشَّتَاءِ وَالصَّيْفِ)

80a/1 ya‘nī bu ḳureyş ḳavmi tüccārlardı ḳış olsa Ürdüne Filistīne sefer

80a/2 iderlerdi ta‘ām taşımakluğa zīrā ol deñiz kenārıdır sevāhildür

80a/3 şovuk olmaz ve ḳaçan yay faşl olsa Şām yolın terk idüp Yemene sefer

80a/4 iderlerdi ol ṭaraf şovucak olurdu bir yılda iki kez sefer itmek olara

80a/5 meşakkat oldu ki yayın ḳışın evlerin bulmazlardı Allāh Te‘ālā ol Ḥabeş

80a/6 ḳavminün gönline rağbet-i meyl bıraḳdı ki geleler ta‘ām getürüp Mekkeye şatmağa

80a/7 ticārete meşğul olalar Mekke ehli üç günlük yire sefer idüp çıkarlardı

80a/8 ol ta‘āmdan şatun alurlardı Ḥaḳḳ Te‘ālā olardan ol yay ḳışın

80a/9 Yemene Şāma rıḥlet itmek zaḥmetin olardan köterdi emr idüp buyurdu ki

80a/9 (فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ) ya‘nī yā Muḥammed eyit ol ḳureyş ḳavmine

80a/11 Mekkede muḳīm olup ‘ibādet kılsunlar ve ĩmān ve tevḥīd üzere

- 80a/11 cem‘ olsunlar ve işbu evin Rabbi ‘ibādetine cem‘ olup ülfet tutsunlar
- 80a/13 şol yazın kışın rāhatla cem‘ olup ülfet tutdukları
- 80a/14 gibi (الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَءَامَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ) ya‘nī ol
- 80a/15 Rabbe ‘ibādet kılup ki sizi açlıqdan ta‘āmlandurdı ve qorqudan
- 80b /1 emīn eyledi ya‘nī bulara bir açlıq vāki‘ oldı ki çığa ve göyinmiş seşükler
- 80b/2 yidiler ve dağı ol iki kez rıhlet itmezden öñ gāyet açlıq çekerlerdi
- 80b/3 ol açlıqları olaruñ men‘ idüp sebeb-i rıhletle ve rıhletden şonra Habeş
- 80b/4 kavminüñ gōñliñe rağbet bırağup deñizden olara ta‘ām erişdürmekle ve dağı
- 80b/5 Mekkeyi haram kılup anda düşmen ‘adüv kılup muqātele itmegi harām kıldı tākı
- 80b/6 kimse anlaruñ üzerine gelüp muqātele kılmağdan ve anları mekānlarından sürüp
- 80b/7 dağı bir mekāna eletmekden emīn oldılar ki Haqq Te‘ālā oları hıfz içinde
- 80b/8 tıtmışdur Sūretü’l-yetīm (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 80b/8 (أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ) ya‘nī yā Muhammed ne dersin işbu kāfirler
- 80b/10 haqqında ki kıyāmet günün tekzīb iderler anlaruñ hālleri
- 80b/11 kıyāmet gününde nete olıardur bu āyet ‘Āş bin Vāil haqqında
- 80b/11 indürilmişdür ki ba‘şe inkār iderlerdi ve dağı buyurdı ki
- 80b/12 (فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ النَّبِيَّ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ)
- ya‘nī ol
- 80b/14 kāfirlerdür kıyāmet odına yetimlere cefā idüp haqqların men‘ ider
- 80b/15 dağı kendü ve gayrı miskīnleri ta‘āmlandurmağa qandurmazlar
- 81a/1 miskīnler ve yetimler yanına gelicek çağrışurlar ve ba‘zılar didiler ki bu
- 81a/2 āyet Ebū Süfyān-ı Harb haqqında indürilmişdür ki ol iki deve boğazladı
- 81a/3 etin üleşdürdi bir yetim gelüp andan et istedi ol anı çağırup men‘
- 81a/4 eyledi ve dağı buyurdı ki (فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ)

- 81a/5 ya'nī ol Veyl-i 'azāb-ı şedīd ol namāz kılanlara ki namāzlarında gāfil olup
- 81a/6 vaqtlarin fevt itdiler yāhūd sehv ve gāzat ile kıldılar şol münāfiqlar
- 81a/7 gibi kim abdestsüz i'tikādsuz hālk dilinden korkup kılurlardı
- 81a/8 ve hālk görmedügi yirde kılmazlar ve dahı buyurdı ki
- 81a/8 (وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ)
- veyl ol kimseler içündür ki 'amellerinde riyā ider hālāşla
- 81a/10 'amel terk iderler yā hālk zahmetinden kırtılmak için 'ibādet iderler
- 81a/11 yā hālk arasında medh idüp hoş kişi disünler diyü işler murād Hākk
- 81a/11 Te'ālā rızāsı degül ve āhiretinde şevāb degül ve dahı Hākk Te'ālā kıllarından
- 81a/13 mā'ün men' ider ya'nī kimseye ordan od şu balta vesa'ır
- 81a/14 nesnelerden birini virmez kōnşusına ya'nī veyl aşhābı ile şol kimselerdür
- 81a/15 ki bu şıfatlar mevşūf oldı kimseye menfa'at tōkınmadı Sūretü'l-kevşer
- 81b/1 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) (إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ)
- 81b/2 ya'nī Hākk Te'ālā buyurdı ki yā Muhammed biz saña hayr-ı
- 81b/3 keşir virdük Qur'an gibi ve 'ilm gibi Muqātil eydür murād bundan bir ırmaqdur
- 81b/4 Cennet içinde balığı miskdür ve kum gayırı incüdür aklığı kıardan aqdur
- 81b/5 lezzeti baldan tatludur ki iki kenarı altundandır yumşaklığı
- 81b/6 süd köpüğinden dahı yumşaqdur kıadehleri gümüşdür gökdeki
- 81b/7 yılduzlardan artuqdur andan bir kez içen ayruq şuşamaz
- 81b/8 evvelā andan içen muhācirlerüñ faķiri olısar tōnları kırlü
- 81b/9 saçları tağınuq bāglu kıapuları anlara açmazlar ve görklü ni'metlü 'avratları
- 81b/10 anlara kıftlendürmezler ve dünyāda hācetleri ile gırmez ol arzū
- 81b/11 üzere olur ammā mertebeleri Allāh Te'ālā kıatında şöyledür ki eger biri
- 81b/11 and içüp dise ki işbu nesne felān vaqt olısdur diyü Hākk
- 81b/13 Te'ālā anı yalan kıılmağičün gerek kim ol didügin yirine getüre

81b/14 ve daħı buyurdu ki (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرُ)

ya'nī biş vaqt namāz kııl

81b/15 Allāh Te'ālā rızāsiyçün yā Muħammed ictihād kııl tã'at içinde gögsün

82a/1 kıbleye teveccüh itdür daħı bayram gün bayram namāzın kııl qurbānuñ naħr eyle ve elünji

82a/2 du'ā vaqtinde gögsüne berāber köter ve daħı buyurdu ki

(إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ)

82a/3 ya'nī ol 'Aş bin Vāilün seni düşmen dutunup tã'n ider dir ki bu Muħammed

82a/4 ebterdür şonında qalacaq kimsesi yoqdur ki anı aqđura imdi sen aña melül

82a/5 olmağıl kim ebter oldur öldükden şonra aqılısar degül sen ĥod benümle bile

82a/6 kıyāmete degin aqılırsuñ her mekānda aqulası degül sen ol küllī ehliyle

82a/7 ve mālıyla ve evlādıyla qat' olısar gidiser kim aşlı nesli qalacaq degüldür

82a/8 Sūretü'l-'ibādet (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

82a/8 (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ)

bu sūrenünj sebab-i

82a/10 nüzül buydu kim Qureyşī bir cemā'at gelüp Resül 'aleyhi's-selāma didiler ki

82a/11 yā Muħammed eger seversek ki biz senünj dīnünjüze girevüz gel sen bir yıl

82a/11 bizüm dīnümüze dönüp butlarumuza ikrām eyle bir yıl daħı biz senünj

82a/13 dīniñe dönüp senünj tañrıña ikrām idelüm ba'zılar didiler kim Qureyş

82a/14 derilüp 'Abbāsa geldiler didiler kim ol qardaşuñ oğıl Muħammed bir kez

82a/15 'izzet ikrām birle elin bizüm butumuz üzere qosa biz anuñ didügin

82b/1 gerçekleyüp aña İmān getürdük bu sūreyi indürüp ĥaber virdi ki eyit

82b/2 yā Muħammed ol Mekke ehline ki iy kāfirler ben tapmazam şol butlara ki

82b/3 siz taparsız ben sizünj dīnünjüze dönmezem (وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ)

82b/4 ya'nī siz daħı tapar degülsiz şimden şonra ol ma'būda kim

82b/5 ben taparum tã aña degin kim gözünjüzle göresiz ileyü güne ne gelür

82b/6 ve daħı buyurdu ki (وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ)

82b/7 ya'nī ben Őimdiki hālide sizūñ Őanemlerūñuze tapıcı degülem ve daħı

82b/8 bundan ilerü tapıcı degülem aña zīrā ben bilürdüm ki aña tapmaħda

82b/9 ne ĳadar zarār vardur siz daħı Şimdiki 'ibādet ider degülsiz

82b/10 benüm Rabbüme cehlūñuzden ve ĳafletūñuzden ve azĳunluħdan ve daħı

82b/11 buyurdu ki (لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ)

ya'nī taħķīĳ size hüccet iriŐdürdüm

82b/11 benüm üzerime lāzım degül kim elbetde size ĳaber idem İslām getürdüm

82b/13 Őābit oluñ ĳuruñ ol dīnūñuz üzere tā aña deĳin kim yarın

82b/14 gözūñuzle göresiz ben daħı Őābit olam dīnüm üzre ĳuram

82b/15 ki Allāh Te'ālā ol dīnle baña ikrām ĳıldı ebed sizūñ dīnūñuze döner

83a/1 degülem bu sūre ĳıtāl āyet gelmezden öñden āyet-i ĳıtāl ile mensūħ

83a/2 oldu bu sūre aña delālet ĳılır kim bir ĳiŐi bir münker Őeyi ĳorse yāħūd iŐlese

83a/3 daħı inkār idüp men' itse anuñ Őözün anda ĳabül itmezler anuñ

83a/4 üzerine Şol inkārından nesne vācib olmaz aña lāzım olan hemān

83a/5 oldur ki kendü ĳaħķ mezheb ve ĳarīĳ üzere ĳura anları daħı ol mezheblü

83a/6 ve ĳarīĳleri üzere ĳoya Sūretü'l-naŐr (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

83a/6 (وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ)

83a/8 Sa'īd ibn Cübeyr eydür muħācirlerden bir cemā'at ĳönüllerinde nesne ĳoħ

83a/9 vāĳi' olmuşdı 'Ömer üzere ki İbni 'Abbās kendüye yaħīn idüp ikrām

83a/10 iderdi olara ol ĳadar ikrām itmezdi ki aña iderdi ne Őorarsa

83a/11 aña Şorardı bir ĳün 'Ömer ol muħācirlere didi ki bugün size

83a/12 bir nesne ĳösterdeyüm ki onuñla size İbni 'Abbāsuñ fażīleti zāhir

83a/13 ola bilesiz 'Ömer eydür rażiyallāhu 'anh ol muħācirlere Őordı ki izācāe

83a/14 sūresinūñ nüzül size ne ma'lüm ĳıldı ki bunlar idiler Allāh

83a/15 Te'ālā Resülūñe 'ilm emr eyledi ki ĳaĳan ĳorse bu maħlūĳ aña bölük

- 83b/1 bölüm gelüp İmān getürseler ol Allāh ḥamd idüp istiğfār ide
- 83b/2 İbni ‘Abbās rażıyāllāhu ‘anh eydür sen ne dirsın yā İbni ‘Abbās ol didi ki
- 83b/3 bu süreyle Resülün ‘ilm-i ‘ulūmundan ḥaber virdi ki ne vaqt öliser kaçan
- 83b/4 saña Ḥaḳḳ Te‘ālādan naşr gelüp feth olınsa bilgil ki ol vaqt senün
- 83b/5 ölümün gelmek ‘alāmetidür pes Rabbünı çok tesbīḥ idüp aña ḥamd eylegil
- 83b/6 ol kavm bununla bildiler ki İbni ‘Abbāsuñ fażīleti vardur anlaruñ üzerine
- 83b/7 emīrū’l-Mü’minīn ‘Alī kerremallāhu vechehü eydür kaçan bu süre indürildi Resül
- 83b/8 ‘aleyhi’s-selām ḥasta oldı çıḳup ḥalkı cem‘ idüp anlaruñla vedā‘ va‘z
- 83b/9 idüp girü evine girdi bir kaç günden sonra āḥirete intikāl itdi
- 83b/10 İbni ‘Abbāsdan rivāyetdür ki buyurdı ki bu süre ma‘nāsından Ḥaḳḳ Te‘ālā
- 83b/11 buyurdı ki yā Muḥammed kaçan saña Allāh Te‘ālā düşmenler üzere nuşret gelse
- 83b/11 Kureyşden daḥı ḡayrıdan Mekke feth virilse ve Ta‘ife daḥı bulardan
- 83b/13 ḡayrından daḥı görseñ bu ḥalk saña cemā‘at cemā‘at gelüp saña
- 83b/14 İmān getürseler ki şimdiden bir bir İmān getürürlerdi ol vaqt
- 83b/15 bilgil kim sen ölürsin ol ölüm için isti‘dād kılğıl
- 84a/1 çok tesbīḥ eyle ve çok istiğfār eyle diyü buyurdı ki
- (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا)
- 84a/2 ya‘nī ḥamd şenā kıl Allāh Te‘ālāya ki saña ulu
- 84a/3 ni‘met tamām kıldı ibtidā-i İslāmda bir bir gelüp İmān getürdiler şimdi
- 84a/4 bölüm bölüm getürürler zīrā çün Allāh Te‘ālā Mekkeyi feth eyledi ‘Arab kavmi
- 84a/5 yaḳīn bildiler ki bu Ḥaḳḳ Resüldür zīrā aşḥāb-ı fīl gelüp ol deñlü
- 84a/6 ḡalebe leşkerle anı fethidimedi bildiler ki bunu feth iden Allāh Te‘ālādur
- 84a/7 bölüm bölüm kabīle kabīle İmān getürdiler Sūretü’l-leheb
- 84a/8 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ)

- 84a/9 bu sūrenünj sebab-i nüzūl buydı ki şol vaqt ki Hakk Te‘ālā
- 84a/10 (وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ¹³) indürdi buyurdı ki saña yakın
- 84a/11 çok kavmünj kabīleñi cem‘ idüp qorqutğıl bizüm ‘azābumuzdan
- 84a/11 Resūl ‘aleyhi’s-selām şafā üzere çıqıp çağırdı والصحابة
- 84a/13 diyü zīrā ol vaqt halk cem‘ itmek dileseler ‘ādet öyleydi ki bir
- 84a/14 yüce yire çıqıp bu lafzı çağırurlardı işiden cem‘ olurdu
- 84a/15 çün Resūl ‘aleyhi’s-selām didi ki Rabbüm baña öyle emr itdi ki yakıncak kavmlerünj
- 84b/1 qorqutğıl imdi bilün ki ben sizi bugün da‘vet iderün ki deyesiz
- 84b/2 lāilāhe illā allāh siz bu kelimeyi eydün ben Rabbüm katında sözün için tanuqluq
- 84b/3 virem inkār idüp bu kelimeyi dimediler ol mel‘ün Ebū Leheb didi ki
- 84b/4 yā Muḥammed cemi‘ günde ziyānkārlıq saña olsun iş bundan ötri
- 84b/5 çağırıp getürdün bizi ol vaqt Hakk Te‘ālā bu sūreyi indürdi
- 84b/6 Ebū Lehebe cevāb olmağ için (وَتَبَّ) ya‘nī helāk
- 84b/7 ve ziyānkār oldı ol Ebū Leheb kendüsi ki tevḥīdi inkār idüp
- 84b/8 Resūlümüze münkād olmadı ve Ebū Leheb ol Resūlümüzün ‘ammīsiydi
- 84b/9 adı ‘Abdü’l-‘uzzā idi ya‘nī but kulı andan ötri Hakk Te‘ālā
- 84b/10 adıyla anmadı Ebū Leheb diyü künyetiyle anđı zīrā çün ehliyle ve evlādıyla
- 84b/11 dönüp varacağ yiri ol od olıardı ki Leheb issidür ya‘nī
- 84b/12 yalınludur Hakk Te‘ālā anuñ ḥālünj ‘ākıbet birle aña künyet kıldı
- 84b/13 netekim şerlülere ebū’l-şerr dirler ve ḥayrlulara ebū’l-ḥayr dirler ve dağı buyurdı ki
- 84b/13 (مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ) ya‘nī ol Ebū Leheb dirdi ki eger bu qardaşum

¹³ Kur‘ân, Şuarâ Suresi, 214. âyet. “Önce en yakın akrabalarını uyar.”

84b/15 oğlı didüği hađđsa benüm mālum çok mālumla fedāye idüp kendü nefsum
kurtaram

85a/1 Hađđ Te‘ālā buyurđı ki aña hasāret helāklük erişdi anı ol ‘azābla helāk

85a/2 olmağdan ne māl kırtarur ve ne kıazandüğü oğlı kıızı kırtarur hıĉbirinden

85a/3 aña fāide olısar degül pes ĥaber virüp buyurđı ki (سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ)

85a/4 ya‘nī tīz ola ki Ebū Leheb yā oda gire hergiz girü çıđmađ aña vāķi‘ olmaya

85a/5 (وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ) ya‘nī ol Ebū Lehebün ‘avratı gire ol oda ki leheb

85a/6 issidür Resül ‘aleyhi’s-selāmı düşmen tıtındı Ebī Leheb budur odun eve

85a/7 aşĥābıyla kıovcılık ider anuğ nemmāmılıđın Hađđ Te‘ālā odun getürmege

85a/8 teşbīh itdi zīrā ol odun getüren od yağup bir bir kıoyuvirse

85a/9 nice göyindürüp fesād virürse ol nemmām dağı ĥalk arasında kıovcılıklığla

85a/10 her kışinüğ göñline ĥışm ve ĥazab odın bırağur anlaruğ dīnleri ĥāşılın

85a/11 fesād virür ve dađı dimişlerdür kim ol Ebū Leheb ‘avratı dünlelerde arđasıyla

85a/11 diken yükin köterürdi Resülün mescīd yolına şaçardı tā ki Resülün

85a/13 ve aşĥābınuđ ayaklarına batup anlara bir zaĥmet ide netekim Hađđ Te‘ālā
buyurđı

85a/13 (فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ) ya‘nī ol ‘avratuğ diken yükin arđasında ĥurmā

85a/15 lifinden bükilmiş iple boynundan aşıru getürüp göğsinde berkidüp

85b/1 bir gün gelürken yorıldı arđasındaki yüki dīvār üzere kıodı ki

85b/2 biraz dīñlene Cebrāīl ‘aleyhi’s-selām dīvār ardından yüki çeküvirdi ip
boğazına

85b/3 geçüp anda boğıldı cān Cehenneme ışmarladı ammā ehl-i tefsīr dirlerdi ki bu
‘azāb

85b/4 aña āĥiretde olısar kim boynında odun zincīr ile tıok ideler

85b/5 arđasında odun diken yüki kötere altunda od üstinde od dāim

85b/6 bunuđla mu‘azzeb ola rivāyetdür Ebī Bekrden rażiyallāhu ‘anh çün bu süre

85b/7 indi Resül ‘aleyhi’s-selām ĥaber virdi Ebī Leheb ‘avratı işidüp tırdı

- 85b/8 Resüle geldi Ebū Bekr gördi anı ki gelür didi ki n'olaydı bu şerlüden
- 85b/9 kendünüz gizliyeydünüz Resül didi ki yā Ebā Bekr anuñla benüm aramda
- 85b/10 Hakk Te'ālā bir hāil kıla çün geldi ol şerīr içeri girdi Resüli
- 85b/11 görmedi Ebā Bekr gördi yā Ebā Bekr senüñ ol şāhibün benüm üzerime
- 85b/11 hecv idüp yaramaz sözler mi söyledi Ebā Bekr didi ki Allāh benüm
- 85b/13 aşhābum şī'r itmez dañı anuñ gibi söz söylemez anı eşidüp ol
- 85b/14 mel'üne didi ki yā Ebā Bekr sen gerçeksin saña inanırın diyüp getdi
- 85b/15 Ebū Bekr didi ki yā Resülallāh bu seni nete görmedi Resül 'aleyhi's-selām
- 86a/1 didi ki yā Ebā Bekr bir ferişte gelüp anuñla benüm aramda hāil olup beni setr eyledi
- 86a/2 tā ol dönüp girü gidince Sūretü'l-ihlāş (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)
- 86a/3 (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) bu sūrenün sebab-i nüzül buydı kim Yahūdīler bir cemā'at
- 86a/4 derilüp Resül katına geldiler didiler ki yā Muḥammed senüñ ma'būduñ kimdür şıfat
- 86a/5 nedür bize haber vir tā biz aña İmān getürelüm zīrā ki senüñ Rabbün gökleri
- 86a/6 dütünden yaratdı ve İblīsi oddan yaratdı kendüyi neden yaratdı
- 86a/7 altundan gümüşden midür yoḥsa ayruḥ cevherden midür Resül 'aleyhi's-selām
- 86a/8 anı eşidüp ğazaba geldi beñzi tağayyir oldı fi'l-ḥāl ol vaḳtde Cebrāīl
- 86a/9 geldi bu süreyi getürdi Hakk Te'ālā buyurdı eyitdi yā Muḥammed ol suāl
- 86a/10 iden kāfirlere ki ol benüm Rabbüm ben aña taparum ol Allāhdur ki birdür
- 86a/11 anuñ nazīri ve beñzeşi yoḳdur ve dañı mülkinde vāhiddür şerīk yoḳdur
- 86a/12 (اللَّهُ الصَّمَدُ) ya'nī Rabbüm ol Allāhdur ki yemekden içmekden münezzehdür mücevvef degüldür
- 86a/13 maḥlūqātuñ ihtiyācı anadur ḥācetleri vaḳtinde ḳaşdları andan
- 86a/14 yaña yolınup 'arz-ı ḥācet kılmāḳdur tā ki bir nefes virüp almakda ve her
- 86a/15 nefes virmekde bir cüz'-i ḥayāt olmakda andan müstağnī olmazlar ammā

86b/1 anuñ hıçbir vaktde <bir vaktde> ihtiyacı yokdur bî-niyâzdur kamu seyyidlerüñ

86b/2 seyyidi ve mâliklerüñ mâlikidür dâ'im ve bâkî ve işlere kifâyet idici

86b/3 oldur (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ) ya'nî kâfirler dirlerdi ki

86b/4 yâ Muhammed senüñ Rabbüñ bu mülki kimden mirâsı yedi ve andan dañı kim mirâş

86b/5 yiyiser Haqq Te'âlâ bu âyet buyurdu ki ben kimseden toğmadum ki mülk andan mirâş

86b/6 yiyem kimse benden toğmadı ki ol benden mirâş yiye pes Allâh Te'âlâya veled

86b/7 'ıtlak itmek revâ degüldür netekim Yahūdîler ve Nâşarîler mesih 'ıtlak

86b/8 itdiler zîrâ veled Allâh Te'âlânüñ cüz'i olsa gerek Allâh Te'âlâya cüz'i

86b/9 'ıtlak itmek revâ degül oğul atanuñ cins u mişli olsa gerek Allâh Te'âlâ

86b/10 ise mişlden ve cinsden münezzehdür ve dañı oğul çift olmağla

86b/11 ve ol çift birle mübâşeret kıлмаğla olur Allâh Te'âlâ çiftten dañı

86b/11 gayrdan müberrâdur vâhid ferddür bu mülkleri zamânlar ve mekânlar ve bu

86b/13 çiftler ve nesebler yaradılmazdan ilerü dañı ol var idi saltanatı

86b/14 ve pâdişâhlığı şimdi nete ol yoğiken dañı hemân anuñ üzere

86b/15 idi bu emlak yaradılmağla anuñ saltanatı ziyâde olmadı yâ bular

87a/1 olmasa dañı naqş olmazdı pâdişâh-ı kadîmdür hıçbir kimse aña beñzeş degüldür

87a/2 anuñ zâtı kimsenüñ zâtına beñzemez ve aqvâl ef'âl dañı kimsenüñ qavline

87a/3 ve fi'iline beñzemez mañlûk anı vaşf itdüklerinden münezzehdür rivâyetdür

87a/4 Hazret-i 'Alîden kerremallâhu vechehü buyurdu ki her kim bu süreyi orta namâzdan

87a/5 sonra ihlâş birle on bir kez oğısa ol gün aña hıçbir günâh erişmeye

87a/6 ne kadar şeytân arduca olup cehd iderse ve dañı Allâh anı 'işmet içinde

87a/7 tuta Süretü'l-felâk (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

87a/7 (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) bu sürenüñ sebab-i nüzül budur ki

87a/9 Velīd bin A‘şam Yahūdī Resūl ‘aleyhi’s-selām sihr eyledi bir taraq daḥı kıllar

87a/10 ve bir kiriş kim on yirde döğülmiş ve bir bardak içinde koyup ol

87a/11 bir bardak bir kuyu içinde gizledi üstüne taş bāğladı ve bir süret

87a/12 daḥı düzüp aña ekinler şancup anı daḥı anda qodı ol sihrün eşerinden

87a/13 ol kuyunun şuvı şol kına şuyına dönmişdi pes ol sihr eşer

87a/14 idüp Resūl ‘aleyhi’s-selām hasta oldu Hakk Te‘ālā aña ol sihr bildürmek

87a/15 için iki ferişte gönderdi biri gelüp baş ucında oturdu Resūl

87b/1 ‘aleyhi’s-selām uyumaklıqla uyanıklık arasında yatarı ne bellü uyurdu ne bellü uyanıkdı

87b/2 ol ferişte biribirine didi ki bu şaşşa sihr itmişlerdür ol biri aña şordı ki

87b/3 kim itdi ol biri aña cevāb virdi ki Velīd bin A‘şam kıldı girü biri

87b/4 didi ki ol sihr kıanda gizledi ol biri aña cevāb virdi ki ol sihr Ervān

87b/5 kuyusunda gizledi Resūl ‘aleyhi’s-selām anlaruñ

87b/6 ne didüklerin tamām eşitdi sakladı çün uyandı ‘Alīye Zübeyre ikisine

87b/7 bile nişānın eyitdi ve gönderdi vardılar ol kuyudan sihr bulup çıkardılar

87b/8 Resūl kıatına getürdiler hemān sā‘at Cebrāīl ‘aleyhi’s-selām bu sürei getürdi

87b/9 ki on bir āyetdür Resūl ‘aleyhi’s-selām ol iki dügmelerün üzerine bu süreleri

87b/10 okıdı on bir düğüm şeşildi Resūlün ol zaḥmet şöyle köterilüp

87b/11 getdi ki şanasuñ bir bāğla bāğlanmışdı şeşildi koyuvirdiler

87b/11 ammā bu süre ma‘nāsı budur kim eyit yā Muḥammed şakınırın ve şıgınurın ve

87b/13 ve yardım dilerin bu ḥalkuñ Ḥālıqlıya bu ḥalk-ı felāk diyü añdı ve zıkr

87b/14 eyledi zīrā bu felāk şān ma‘nāsınādur bu ḥalk daḥı ata belinden

87b/15 ve aña rahminden münşak olup çıkarlar netekim yir yarılır otlar biter tağlar

88a/1 yarılup şular akar bulutlar yarılup yağmur kıatreleri dökilür anlar

88a/2 yarılır girü ḥubūbāt biter ve gice kıaranusı yarılup gündüz rüşenliğı

88a/3 çıkar bundan ötri ve ba'zılar didiler kim bunun ma'nāsı sabāh Hālīk haqqıyçün

88a/4 demek olur ve dağı dimişler kim felāk Cehennemde bir deredür ve Resül
'aleyhi's-selām

88a/5 didi ki Cehennem içinde bir ağaçdur kaçan Haqq Te'ālā bir kâfire katı 'azāb
itmek dilese emr ider ki anuñ

88a/6 yemişinden yedürelər rivāyet olunur ki Ka'bu'l-Ahbār Rüm keniselerinden bir

88a/7 keniseye girdi gördi bir kavm anda 'ibādet iderler azgun kavm ziyānlu
'amellere

88a/8 dürişirler felāk sizün çün yaraqlanmışdur ki sizden rāzı olmuşdur şordılar

88a/9 aña kim felāk nedür yā Ka'b didi ki Cehennemde od içinde bir kuyudur kaçan
anuñ kapısı

88a/10 açılsa cemi' tamu ehli anuñ 'azābından feryād idüp çağrışalar ıssı

88a/11 katılığundan ve dağı buyurdu ki (مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ) ya'nī dağı şıgınurın ol halkuñ

88a/12 Hālīkına yaratduğı halkuñ şerrinden ki cinn ü insdür ve bu halk aña kasedür
ki

88a/13 teklīf ehlidür kim anlar tā'at buyırılmışdur hayvāndan anlarıñ şerri

88a/14 mu'āşīler ve muhālefetler kılmak ve birbirine zarār ergürmek zulm hayf
itmek

88a/15 ve birbirini öldürmek ve dögmek ve sögmek dağı bulara beñzer ne var ise ve
bir kısım

88b/1 ol hayvāndan ki mükellef degüller anlarıñ şerri yimek ve ısırmaq ve şokmaq
ve ağulamak

88b/2 ve yırtmaq şol yırtıcı cānverler gibi ve yir yüzinde yürüyen haşerāt gibi

88b/3 ve dağı ol maḥlūk şerrinden ki hayvān degül cemāddendür oda göyinmek ve
şuya

88b/4 ğarḳ olmaq ve ağı içmek gibi ve üzerine nesne düşüp helāk olmaq gibi

88b/5 ve ne ki bulara beñzer ne var ise ve dağı buyurdu ki (وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ)

88b/6 ya'nī şıgınurın ve Hālīka ol gice qarānuñ şerrinden ki bir kaçan gelüp

88b/7 gündüz rüşenliğin gidere karanıluğla cihānı doldura ol vaqt cinnīlerūn

88b/8 intişar vaqtidür ve ādemīlerden daḥı ehl-i fesāduñ şuru‘ vaqtidür bundan

88b/9 ötri şıgınmağa emr eylemişdür ve daḥı buyurdı ki (وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ)

88b/10 ya‘nī daḥı şıgınurın ol ‘avratlaruñ şerrinden ki sihr ile düğümler

88b/11 düğüp üzerine efsūnlar okırlar üfürürler ‘avratları bunda anuñçün

88b/11 zıkr eyledi ki ekşer bu sihr bulardan vāki‘ olur ve daḥı buyurdı ki
(وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ)

88b/13 ya‘nī daḥı şıgınuram şol ḥased idenlerūn ḥasedinden

88b/14 kaçan kim ḥased ideler ḥased oldur ki kimsenūn elinde ni‘met ve ‘izzet ve māl

88b/15 ve menşüb olduğın dilemeye çün bende yok anda daḥı olmasun dir Ḥaḳḳ Te‘ālā

89a/1 taḳdīrine rāzī olmayup gāzab ider ve ḥaberde gelmişdür ki ḥased kişinūn

89a/2 şevābın giderür netekim od odını yir giderür ve bu sürede delīl var kim

89a/3 hīç şerrlerde ḥasedden şerlü nesne yokdur ki Ḥaḳḳ Te‘ālā dükeli şerleri

89a/4 bu sürede zıkr eyledi ve daḥı bu āyet delālet ider kim Allāh Te‘ālā oddan zıkr

89a/5 itmekle ruḳye itmek cāizdür kaçan vāki‘ olsa sūretü’n-nās

89a/6 (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ)

89a/6 (قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ مَلِكِ النَّاسِ إِلَهِ النَّاسِ) ya‘nī Ḥaḳḳ Te‘ālā buyurdı ki

89a/8 yā Muḥammed eyit ben ilticā idüp şıgınurın şol Allāh kim bu ḥaḳḳuñ rāzıḳıdır

89a/9 ve mürebbiyeleridür ki envā‘ ni‘met ile oları besler ve daḥı olaruñ mālکیدür

89a/10 emr ü ḥükm bularuñ içinde geçicidür ve daḥı olaruñ Ḥālıḳ ve ma‘būdıdır her cihetden

89a/11 viren de ve daḥı virmiyen de oldur pes bu sürede Ḥaḳḳ Te‘ālā kendünūn rubūbiyyetini

89a/11 ve mālikiyyetini ve uluhiyyetini bu nāssa izāfet kırup maḥşuş kıldı ḥāl budur ki

89a/13 dükeli maḥlūkuḥ Rabbi ve melikidür ve ilāhıdır ammā çün vesvese müvesvisden

89a/14 ādem şadrına vāki‘ olur ayruğa vāki‘ olmaz ve hem isti‘āze müvesvisden

89a/15 olur netekim Ḥaḫḫ Te‘ālā buyurdu

(الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ)

89b/1 ya‘nī şıgınurın Allāh Te‘ālāya şerr-i

89b/2 şeytāndan ki beni şaklaya anuḥ şerrinden vesāirlerinden zīrā ben za‘īfem tāḫatüm

89b/3 yitmez ki nefsum anuḥ şerrinden saklayam çünki ol vesveselerin tamarıda

89b/4 kan yürür gibi yürür ben anı görmezem ol beni görür Allāh Te‘ālā kādirdür

89b/5 ancak anuḥ def‘ine beni anuḥ şerrinden vesveselerinden saklayu vire pes

89b/6 ol şeytānuḥ vaşfin beyān idüp buyurdu ki ol vesvese kılan şeytānuḥ

89b/7 adı ḥannāsdur ya‘nī burnını ağızını uzadup ādem oğlanını vesvese

89b/8 kıılır kaçan kim zikirden gāfil ola ammā kaçan ki zikre meşgūl ola kendü

89b/9 ḫabz idüp şol köpügi durılır kaçan fāriğ olsa başlayup

89b/10 vesvese eydür ādem kılduğı gibi Ḥasan Başrī eydür taḫḫīḫ bu ādem oğlanlarından

89b/11 daḫı şeytān var o cinnīlerden daḫı şeytān var şıgınuḥ Allāh Te‘ālāya

89b/12 daḫı bu ikisinüḥ daḫı şerlerüḥden zīrā cinn şeyātīn göñülde

89b/13 vesvese eydür ve ādem şeytānı āşikāre gelür ve daḫı dimişlerdür ki nāss

89b/14 didüğü bu aracıḫda cinn daḫı inse şalāḫ var eger nāssdan

89b/15 murād cinn olursa dimek olur ki vesvese ider şol Mü‘minlerüḥ

90a/1 göñline kim cinnlerdendür ve daḫı vesvese ider ādem göñlinde ‘uḫbe bin ‘āmir eydür

90a/2 Resūl sallallāhu ‘aleyhi ve sellem baḫa didi ki yā ‘uḫbe hīçbir şıgıncılar şıgınmadılar

90a/3 Allāh bu iki sūreyle şığındukları gibi haberde gelmişdür kim Cebrāīl ‘aleyhi’s-selām

90a/4 Resūl ‘aleyhi’s-selāma didi ki yā Muḥammed saña haber vireyüm mi şol şığınacak nesnelerün

90a/5 key görklüsinden Resūl ‘aleyhi’s-selām didi ki ol Mu‘āvvizeteyn sūresidür

90a/6 ki ol muḥkem ḳal‘adur aña girenler dükeli belālardan

90a/7 emīn olur fażl u iḥsān

90a/8 birle

90a/9 temmet

90a/10 mim

90a/11 temmetü’l-kitāb bi-‘avni’llāhi’l-meliki’l-mennān ketebehu el-faḳīr el-ḥaḳīr el-muḍnib ilā raḥmeti rabbi-hī’l-ġaniyyi’l-ma‘rif bi’l-‘aczi’l-ḳaḣīr

90a/12 ‘Oḣmān bin Mūsā ġafarallāhu le-hū ve li-vālideyhi ġufira li-cemī‘i’l-Mü’mināna ve’l-Mü’mināt

90a/13 ve’l-Müslimīne ve’l-Müslimāt bi-lüḳfi ve keramihi

90a/14 ve’l-ḥamdü li’llāhi Rabbi’l-‘ālemīn

90a/15 sene sitte ve ḣemāniye ve elf 1086

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİZİN

abalak: Tombul, gürbüz, iri.

a. 79a/8

abdest: Far. Namaz kılmak, Kur'an-ı Kerim okumak gibi ibadetleri yerine getirebilmek için dinin şart koştuğu şekilde niyet ederek el, ağız, burun, yüz, kol ve ayakları yıkamak; baş, kulaklar ve boynun iki yanını mesh etmek suretiyle temizlenme ve bu şekilde yapılan temizlik.

a. 60a/11; a. alup 60a/10; a. +den 43b/8

abdestsüz: Far. Abdestsiz.

a. 81a/7

'Abdu'l-muṭṭalib: Ebü'l-Hâris Abdülmuttalib bin Hâşim bin Abdimenâf bin Kusayy (d. ?-ö. 577 m).

'A. 76b/10, 76b/9, 77a/10, 77b/1, 77b/13, 77b/14, 77b/3, 78a/1; 'A. +e 55b/8, 77a/5; 'A. +ün 76b/14; 'A. +üñ 77b/3, 77b/5

'Abdullâh: Ebû Muhammed Abdullâh b. Caḥş b. Riâb b. Ya'mer el-Esedî (ö. 3/624) Hz. Peygamber'in

halasının oğlu ve ilk seriyye kumandanı.

'A. 60a/7

'Abdullâh ibni 'Amr: Ar. Ebû Abdillâh Ebû Muhammed Amr b. el-Âs el-Âsî b. Vâil es-Sehmî el-Kureşî) ö. 43/664). Meşhur sahâbî, Mısır fâtihi ve devlet adamı.

'A. 65b/8

'Abdul'uzzâ: Ar. 'Uzza adlı putun kulu' anlamında Arapça bir terkip.

'A. 84b/9

'Abdumenâf: Ar. Abdümenâf b. Kusayy b. Kilâb b. Mürre b. Kâ'b (d. 430?-?). Hz. Peygamber'in baba tarafından üçüncü dedesi. Benî 'Abdumenâf bu kabilenin adıdır.

Benî 'A. 70b/11; Benî 'A. +la 70b/11

'Abese: Ar. Kur'an-ı Kerîm'in sekseninci sûresi. Abese fiilinin masdarı olan abs, "hoşnutsuzluk sebebiyle yüzdeki ifadenin değişmesi, yüz ekşitme, surat asma ve kaş çatma" gibi mânalara gelir.

'A. 12a/5

‘**ābidān**: Ar. Abidler, tapanlar, tapınanlar.

‘ā. +da 63b/4

‘**acāyib**: Ar. Tuhaf, şaşılması.

‘a. 2a/7

‘**aceb**: Ar. Tuhaf, şaşılacak şey.

‘a. +dür 45a/11; ‘a. idüp 61b/1; ‘a. +le 23b/2

acı: Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı.

a. +sı 7a/7; a. +sı 18a/15; a. +sın 74b/2, 74b/3

acıtıcı: Acı veren, can yakan.

a. +dur 26a/2

acīb: Ar. Şaşacak, garip, tuhaf.

emr-i a. olduğuyçün 74a/5

‘**āciz**: Ar. Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük.

‘ā. 31b/2

acu: Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı.

‘**acz**: Ar. Kusur, noksan; bir işe gücü yetmeme.

‘a. +ümüz 48b/5; ‘a. ’l-keşir 90a/10

‘**acziyye**: Ar. Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük.

‘a. 2a/8

aç: Aç olan canlı.

a. 49a/1, 69a/10; a. +lar 49a/1

aç-: Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

a. 42b/11; a. -a 34a/6; a. -ar 63b/14; a. -dı 42b/13, 50b/5; a. -dılar 45a/14; a. -mazlar 81b/9; a. -u virevüz 53a/11; a. -up 34a/5; dil a. -up 6a/7

açdur-: Açdırmak, kapalı olan nesneyi açık hale getirmek.

a. -maya 34a/6

açıl-: Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmak, açık hale getirilmek.

a. -a 4a/8; a. -maya 74b/11; a. -sa 88a/10; a. -up 27b/15

açlık: Aç olma durumu.

a. 49a/1; a. +dan 41b/12, 80a/15; a. +ın 37a/10; a. +ına 47b/1; a. +lar 44a/3; a. +ları 80b/3

açlık: Yemek yeme isteği.

a. 80b/1, 80b/2

ad: Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim.

a. +ı 31b/13, 78a/8, 79a/12, 89b/7, 8b/15; a. +ı 78b/7, 47b/9, 84b/9; a. +ıdur 40a/5; a. +ın 62b/8; a. +ını

60b/8; a. +ıñı 57b/4; a. +ıyla 29a/2, 84b/10; a. qomışlar 45b/7; a. +ların 61a/9; a. +um 57b/7; a. +umla 57b/6; a. +uñ 57b/6, 57b/8, 57b/9

‘**Ād**: Nuh devrinden sonra ortaya çıkan kudret, servet ve refahı dolayısıyla kibir ve gurura kapılan Arap kavmi.

‘**Ā**. 40a/13, 40a/3, 40a/7, 40b/2, 41a/2, 43a/6; kavm-i ‘**Ā**. 40b/15; Cennet-i ‘**Ā**. +dur 40a/6; ‘**Ā**. +uñ 40a/5, 41a/1

adam: Ar. Kişi.

a. +ları 42b/15

‘**adāvet**: Ar. Düşmanlık.

‘a. 48a/6; ‘a. +ine 48b/6

ādem: Ar. 1. İlk yaratılan insan ve ilk Peygamber. 2. Kişi.

ā. 24a/12, 24b/1, 59b/3, 77a/14, 77b/2, 78b/6, 89a/14, 89b/13, 90a/1; **Ā**. 47a/7, 61a/9; ā. +den 15a/14; **Ā**. +den 13b/13; ā. kılduğı 89b/10; ā. +ler 15a/14; ā. oğlanı 15b/2, 25a/15, 34a/2, 69a/12, 71a/9; ā. oğlanın 47a/8; ā. oğlanına 33a/2; ā. oğlanını 89b/7; ā. ođlanınıñ 74a/10; ā. oğlanları 68b/9; ā. oğlanları 14a/3, 15b/8, 32a/15, 45a/6, 52a/3, 66b/6; ā. oğlanların 60b/11; ā. oğlanların 4a/13, 58b/8; ā. oğlanlarına 61a/10; ā. oğlanlarından 89b/10; ā.

ođlanlarınıñ 63b/11; ā. ođlanınıñ 19b/6

ādemī: Kişi.

ā. +ler 21b/1; ā. +lerden 88b/8; ā. +lerüñ 50a/11

‘**Āden**: Ar. Arap Yarımadası ve Afrika Kıtası'nda Somali Yarımadası arasında bulunan Hint Okyanusu'nun bir uzantısıdır ve Kızıldeniz ile Hint Okyanusu'nu birbirine bağlayan körfezdır.

sāhil-i ‘ā. 29b/1

‘**ādet**: Ar. Usul, töre.

‘ā. 18b/5, 84a/13; ‘ā. +i 18b/13, 42b/9; ‘ā. +leri 5a/3

‘**ādiyāt**: Ar. Kur’ân-ı Kerîm’in yüzüncü sûresi. “hızla koşmak, seğirtmek” anlamına gelen ve at, deve gibi koşan hayvanlar hakkında kullanılan adv عدو kelimesinin ismi fâil müennes cemidir.

‘ā. 68a/5

‘**ādī**: Ar. Doğruluk, adalet.

‘a. 19a/7, 59b/6; ‘a. +e 59b/6; ‘a. +ümüzle 52a/10

‘**ādüvv**: Ar. Düşman.

‘a. kılop 80b/5; ‘a. kılop 31a/8

afākāt: Ar. Ufuklar. Metinde nefes almak, rahatlamak.

a. bulup 60a/5

āfet: Ar. Belâ, musibet, hastalık, kusur, genellikle isabet ettiği şeyi faydalı olmaktan çıkaran durum.

ā. +lerden 64a/3

‘āfiyet: Ar. Sağlık, sıhhat.

‘ā. 67b/12, 70a/11

‘afv: Ar. Bağışlama.

‘a. eyledüm 45a/12; ‘a. ider 19a/2; ‘a. iderüz 52a/11; ‘a. idici 61a/3; ‘a. idüp 52a/10; ‘a. 57a/13; ‘a. olma 24b/8

ağaç: Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

a. 14a/6, 58b/1; a. +dan 58b/1; a. +dur 88a/5; a. +lar 10b/10, 14a/9, 33a/2, 3a/3, 3b/13, 41b/7, 47a/3; a. +lardur 58b/4; a. +ları 66a/1; a. +ların 14a/6; a. +larının 30b/9; a. +larıyla 5b/3; a. +ların 14a/7

ağar-: Ak olmak, ağarmak.

a. -ınca 63b/13; a. -ur 39b/10, 39b/8

ağır: Hafif olmayan, ağır.

a. 57a/11, 57b/1, 70a/9, 70a/14

ağır: Hafif olmayan, ağır.

a. 5b/11

ağırşak: Memenin etli, şişkin kısmı. Bir çeşit elma.

a. 5b/5

ağız: Yüzde avurtlarla iki çene arasında ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinleri içine almaya yarayan boşluk.

a. +ı 38a/10; a. +ın 48a/14; a. +ına 29a/8; a. +ına 42b/10; a. +ından 22b/12; a. +ını 89b/7; a. +larından 3b/9

ağu: Zehir.

a. içmek 88b/4

ağula-: Zehirlemek.

a. -mak 88a/16

āhir: Ar. Son, sonraki.

ā. 33b/9, 41b/13, 52a/7, 63b/7, 64a/11, 9b/11, 9b/15, 9b/9; ā. +e 13b/7; ā. +e erdi 46a/1; ā. +inde 16b/9; ā. +kilere 3a/8

āhiret: Ar. İslam dinine göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı’ya hesap vereceği yer, öbür dünya.

‘a. +de 2a/4; ā. 10a/1, 11b/4, 36a/8, 53a/13, 72b/13; ā. +de 30b/3, 33a/9, 48a/9, 53a/14, 53b/1, 55a/8, 71a/11, 71a/4, 72b/8, 73a/1; lā-cürm ā. +de 67a/12; ā. +de 65b/15; ā. +de virmişdür 55a/6; ā. +e 25b/4, 46b/1,

67b/6, 67b/9, 83b/9, 9b/8; ā. +i
34b/1, 72b/11; zā‘d-ı ā. +i koyup
11a/12; ā. +inde 81a/12; a. 11a/4,
36a/13; a. +de 26b/8, 36b/14, 39a/7,
57b/13; a. +de olısar 85b/4; a. +e
67b/10, 67b/13, 73a/8

aḥkām: Ar. Hükümler.

a. 61a/6, 8a/3

aḥlaḳ: Huy, yaratılış.

a. +larından 55b/6

aḥsen: Ar. Pek güzel.

a. 30a/9, 58b/9, 59a/1

aḥşām: Akşam.

a. +a 12a/4

aḥtarıl-: Aktarılmak.

ā. -ı durdı 28b/5

aḥvāl: Ar. Durumlar, davranışlar.

a. -i kıyāmet 47b/4; a. +ın 66a/15; a.
+in 23a/7; a. +inden 11a/3, 36b/6;
a. +indendür 14b/4; a. +ine 25a/5;
a. +leri olmaḳlığı 6a/11; a. +lerin
11b/15; a. +lerine 68b/12; a.
+leriyle 36b/4

‘**Āiše:** Ümmü’l-Mü’minîn Āiše bint Ebî
Bekr es-Sıddık el-Kureşsiyye) ö.
58/678). Hz. Ebû Bekir’in kızı ve
Hz. Peygamber’in hanımı.

‘Ā. 11b/11, 67b/15, 68a/2, 68a/3; ‘Ā.
+den 60a/12; ‘Ā. +nüñ 68a/1

aḳ: Beyaz.

a. 22b/11, 2a/13, 31b/10, 37b/14,
79a/8, 9a/13; a. +dur 81b/4

aḳ-: Sıvı maddeler için bir yerden başka
bir yere doğru gitmek.

a. -a 38a/3, 38a/5, 3b/9, 70a/4; a. -an
4b/14; a. -ar 30b/9, 41b/2, 88a/1; a.
-ardı 29b/7; a. -ardı 78b/11; a. -up
15b/4

‘**aḳabe:** Ar. Tepe, yokuş.

‘a. 43b/2, 48b/8; ‘a. +de 43b/3; ‘a.
+den 48b/7, 48b/9; ‘a. +nüñ 48b/7;
‘a. +sinden 48b/13; ‘a. +ye 48b/7

‘**aḳıbet:** Ar. Bir iş veya durumun sonu,
sonuç.

‘ā. 29a/14, 39b/3, 50b/15, 51b/2,
61b/2, 84b/12; ‘ā. +i 40a/3; ‘ā.
+inden 51b/7

‘**aḳıllu:** Ar. Akıllı.

‘a. 26b/13

aḳıt-: Akmasını sağlamak, akmasına
yol açmak, dökmek.

a. -maduḳ 2b/15

‘**aḳıḳ:** Ar. Akik beyazdan siyaha kadar
bütün renklerde ve mat, kısmen
şeffaf hallerde bulunan sert ve
parlak bir yarı kıymetli
semiprecious taş cinsi.

‘a. +ler 41b/3

‘**ākīl**: Ar. Akıllı.

‘ā. olanlar 4a/4, 79b/8

‘**akl**: Ar. Akıl, us.

‘ā. 60a/3; ‘a. +ı 58b/14; ‘a. +ı olanlara 40a/1; ‘a. +ları 21b/14

aqlık: Beyazlık.

a. +dur 25a/9; a. +ı 60a/14, 81b/4

aqvāl: Ar. Sözcükler.

a. 87a/2; a. +lerin 5a/7

al-: 1. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak. 2. Kazanmak, elde etmek.

a. 40a/10, 40a/9; a. -a 44b/4, 69a/5, 6b/7, 73b/3; ‘ibret a. -a 79b/8; a. -alar 47b/14; a. -alardı 42b/5; a. -amazlardı 47b/14; ‘ibret a. -asın 75a/3; a. -ayın 42a/14; a. -dı 29a/2, 41b/11; a. -dı 42b/14; a. -dılar 28b/3, 72b/11, 76b/15; şatun a. -dılar 53a/2, 72b/13; a. -dılar 28b/9; a. -dukdan 6b/6; a. -duj 77b/7; a. -ğıl 29a/1; a. -ı koyasın 4a/14; a. -ma 42a/12; a. -madiysa 42b/11; a. -mağa 8a/5; a. -mağayā 44a/6; a. -mağda 86a/14; a. -mağda virmekde 20b/1; a. -ması 42a/3; a. -maya 56a/15; intiḳām a. -maya 48a/2; a. -öğret 12a/11; a. -salar 20b/3; destūr a. -u vire 77a/15; a. -up 20a/12,

20b/7, 23a/10, 38a/11, 55b/9, 58b/13, 75b/11, 77b/15, 77b/4; abdest a. -up 60a/10; ‘ibret a. -up 32a/14, 48a/11; i‘tibār a. -up 31a/13; müstehzīye a. -up 23a/14; şatun a. -up 54a/5, 73b/9; şehāb a. -up 32a/6; a. -up 68a/2; a. -ur 42a/10; a. -urlar 20b/4; şatun a. -urlardı 80a/8

ala: Akli karalı, ala. alacalı

a. 27b/7

‘**alāḳa**: İlgi.

‘a. +dan 60b/14

‘**alāmet**: Ar. İşaret, nişan.

‘a. +ı 18a/12, 35b/6; ‘a. +idür 83b/5; ‘a. +ler olsa 18b/4

a‘lā: Ar. Daha yüksek, en yüksek.

a. 33a/12, 56b/1, 33b/5; Rabbiyel a. 33b/5; sübhāne Rabbiye’l a. 33a/15; sübhāne Rabbiye’l a. 33b/11; a. +dur 33a/14; Rabb-i a. +nuj 54a/14

alay: Bütün, hep, hepsi.

a. +ında 71b/11

alda-: Bir hileye, bir yalana başvurmak.

a. -yup 19a/1

aldan-: Bir hileye, bir yalana kanmak.

a. -masun 48a/3

‘**ālem**: Ar. Dünyâ.

‘ā. 17b/13; ‘ā. +i 10b/2; ‘ā. +lerüñ
18a/7

‘**alem**: belgi, işaret, bayrak.

‘a. 45b/4, 63b/14, 63b/15

‘**ālemīn**: Ar. Dünyâlar.

rabbî'l-‘ā. 90a/13

‘**aleyhi’s-selām**: Ar. Allahın selâmı
üzerine olsun.

‘a. 11b/11, 12a/10, 12a/12, 12a/6,
12a/9, 13a/1, 14b/7, 17a/10, 17a/11,
17a/3, 17b/2, 1b/2, 23b/4, 26b/9,
33b/2, 34b/3, 34b/8, 38a/8, 3a/13,
49b/3, 51a/10, 51a/14, 54b/14,
55a/3, 56b/11, 57a/1, 57a/12,
57b/15, 60a/1, 60a/3, 60a/5, 60a/9,
62b/2, 63a/13, 63b/15, 63b/6,
64b/6, 67a/13, 68a/10, 68a/7, 68a/9,
72a/6, 72a/7, 73b/5, 83b/8, 84a/12,
84a/15, 85b/15, 85b/2, 85b/7,
86a/7, 87a/14, 87a/9, 87b/1, 87b/5,
87b/8, 88a/4, 90a/3, 90a/5; ‘a. +a
17a/4, 3a/12, 47a/4, 47b/15, 60a/13,
61a/9, 63b/5, 68a/11, 68b/4,
82a/10, 90a/4, 9a/8; ‘a. +dan
20b/12, 56b/1, 71a/8; ‘a. +ı 15a/3,
47b/10, 85a/6; ‘a. 87b/9; ‘a. +uñ
54b/9, 60b/5

‘**aleyhim**: Ar. Onların üzerine.

‘a. 39a/12; ‘a. ecma‘īn 73a/4

alın: Alın, başın ön kısmındaki açıklık.

a. +ı 62a/10, 62a/14, 62a/9

alın-: Alınmak, alma işinin yapılması.

beyân a. -dı 51a/6

‘**Alī**: Dört halifeden sonuncusu, Hz.
Muhammed Mustafâ s. a. v. ’in
damadı.

‘Ā. 19b/11, 73a/3, 83b/7; Emīr’ül-
Mü’minīn ‘Ā. 11b/2; hazret-i ‘Ā.
72a/3; Hazret-i ‘Ā. 23a/13; celle ve
‘Ā. ‘azemet 33b/6; hazret-i ‘Ā.
+den 87a/4; ‘Ā. +ye 87b/6

‘**ālim**: Ar. Bilgin.

‘ā. +dür 68b/14; ‘ā. +ler 67a/9; ‘a.
9b/12

Allāh: Ar. Allah.

A. 25b/10, 28a/10, 31a/12, 31a/15,
32b/5, 32a/8, 32b/8, 34a/1, 34a/9,
35b/4, 36a/7, 46b/5, 51a/11, 51b/1,
53a/2, 56a/15, 56b/2, 57b/15,
65b/4, 65b/8, 6b/11, 72a/7, 77a/8,
78a/12, 79b/5, 83b/1, 84a/2, 84a/4,
85b/12, 87a/6, 89a/8, 90a/3; A.
+dan 13a/9; A. +dur 39b/13,
86a/10, 86a/12; A. +dur 31a/5; A.
65a/6; A. Te‘ālā 38b/7; A. Te‘ālā
63a/6, 80a/5, 82b/15; A. Te‘ālā
10b/6, 13a/12, 13a/13, 13a/15,
13a/9, 13b/2, 13b/3, 19a/8, 20b/10,
24b/4, 25a/8, 26a/1, 26a/12, 26a/13,
27b/14, 27b/8, 28a/4, 31b/1,
34b/14, 34b/6, 35b/9, 37a/13,

37b/6, 38b/15, 39b/1, 39b/7, 41a/7, 45b/13, 47a/1, 48a/8, 51a/15, 59b/9, 61b/12, 62a/15, 62a/4, 65b/8, 66a/14, 66a/4, 68b/12, 68b/14, 68b/15, 69a/11, 6a/8, 73a/1, 77a/6, 79b/11, 81b/11, 81b/15, 83a/14, 83b/11, 86b/11, 86b/9, 89a/4, 89b/4, 9b/7; A. Te'ālādan 13a/4, 30b/2, 35a/9, 61a/14, 66a/6; A. Te'ālādur 30b/15; A. Te'ālādur 27b/13, 84a/6; A. Te'ālānuş 13a/12, 15a/2, 30a/7, 59a/6, 66a/8, 86b/8; A. Te'ālānuşdur 18a/8, 20a/8; A. Te'ālāya 27b/14, 33b/13, 35b/10, 59a/7, 65a/7, 86b/6, 86b/8, 89b/1, 89b/11; A. Te'ālāya 73a/15; A. Te'ālāyı 52b/3, 65a/5, 66a/9

alt: 1. Bir şeyin yere bakan yüzü. 2. Maruz kalma, etkisinde olma anlamında kullanılır.

a. +ında 13b/8, 18b/2, 26b/9, 30b/9, 38b/11, 61b/7, 66a/1, 85b/5, 8b/3; a. +ında idüp 34a/13; a. +ındadur 21a/4; a. +ındağılar 66b/2; a. +ından 3a/10

altıncı: Altıncı.

a. 43b/8

altmış: Elli dokuzdan sonra gelen sayının adı.

a. 31b/13, 41a/12

altun: Altın.

a. 41b/4, 42b/10; a. +a 42a/10; a. +dan 41b/10, 41b/7, 86a/7; a. +dandur 81b/5; a. +ı 42b/14, 43a/1, 45a/14; a. virdi 53a/1

'a. m. : Ar. "Aleyhisselam" kelimesinin kısaltılmış şekli.

'a. 12a/7, 20a/12, 20a/9, 3a/9, 9a/10; 'a. +den 18b/7

'āmm: Genel.

'ā. 51b/4; 'ā. +dur 73b/6; hük-m-i 'ā. +dur 62a/11; 'ā. olur 51b/6

a'mā: Ar. Görme özürlü, kör.

a. 12a/10

a'māl: Ar. Eylemler, fiiller, işler.

a. 16a/9, 21a/10; a. -i hayrāt 52a/14; a. -i sālihā 62b/14

'amel: Ar. İş.

'a. 16b/1, 18b/5, 24b/4, 46a/8, 5b/14, 6b/2, 81a/10; 'a. -i şālih kılanların 72b/15; 'a. -i şālih kıldılar 72b/12; 'a. -i şālih kılmağda olaydı 71b/10; 'a. -i şālih 73a/4; 'a. -i şālihe 59a/8; 'a. -i tarīkine 52b/5; 'a. +de 24b/1; 'a. itdiler 37a/12; 'a. itdüğü 59a/10; 'a. eylediler 37a/14; 'a. eyleyeler 18b/9; 'a. +i 37b/3; 'a. +in 52a/5, 68b/15, 73a/5; 'a. +ine 16b/2, 21a/10, 3a/8, 4b/15; 'a. idüp 36b/13; 'a. kılmadı 46a/4; 'a.

kılmağa 73a/8; ‘a. +ler 26a/6, 30b/7, 35a/10, 59a/6; ‘a. +ler 11a/8; ‘a. +lere 12b/5, 65b/12, 88a/7; ‘a. +leri 21a/3, 22a/9, 37b/1, 4b/15; ‘a. +lerin 19b/6, 23b/7, 3b/8, 43b/1, 63b/2, 6b/3; ‘a. +lerinde 81a/9; ‘a. +lerine 39b/5; ‘a. +lerinün 66b/15, 67a/2, 70a/8; ‘a. +lerün 6b/2; ‘a. +leriyle 15b/13, 3b/7; ‘a. +lerün 49a/11; ‘a. +lerünüz 52a/4; ‘a. +lerünüzi 19b/4; ‘a. +ün 13b/10, 46b/7, 66b/15

ā‘mī: Ar. Amâ, kör, görme engelli.

ā. +den 12b/3

‘āmiletün: Ar. Amel eden, iş yapan.

‘ā. 36b/12

āmīn: Ar. “Öyle olsun, Allah kabul etsin.” anlamlarında duaların arasında ve sonmunda kullanılan bir söz.

ā. 63b/12

ammā: Ar. Fakat.

a. 11b/3, 12b/12, 12b/6, 14b/1, 20b/11, 22b/13, 23a/5, 24a/11, 28a/2, 2b/2, 40a/12, 45a/13, 4b/6, 52b/7, 53a/3, 56b/4, 58a/13, 60a/2, 62a/11, 62b/9, 67b/11, 67b/6, 67b/7, 67b/9, 68b/4, 6b/12, 73b/6, 81b/11, 85b/3, 86a/15, 87b/12, 89a/13, 89b/8, 8a/6, 9b/11; a. 58b/15, 60a/12; a. 45a/7, 68b/8

‘amme: Kur’ân-ı Kerîm’in yetmiş sekizinci sûresi. Mekke döneminin sonlarında nâzil olmuştur. Adını 2. âyette geçen *nebe* “büyük haber” manasına gelen kelimedenden alır.

tefsîr-i ‘a. 1b/1

‘ammī: Ar. Amca.

‘ā. +leri 70b/3; ‘a. +siydi 84b/8

ana: Ana, anne.

a. +dan 14b/4; a. +larından 44b/2; a. +nuñ 32b/3, 48b/2; a. +ñ 16a/4, 19a/10; a. +sı 42b/2, 42b/6; a. +sına 16a/6, 70b/2; a. +sından 14b/7; a. +ya 70b/1; a. 13b/4, 29a/13, 32b/2, 42a/15, 70b/1

‘anber: Ar. Okyanusların çeşitli kesimlerinden toplanan güzel kokulu bir madde.

müşk-i ‘a. 41b/6

ancağ: Sadece, yalnız.

a. 20a/8, 39a/11, 46a/2, 89b/5

ancılayın: Onun gibi, ona benzer.

a. 37a/8, 41a/7, 46a/11; a. 41a/8, 46a/12; a. +dur 34a/15

and: Yemin.

a. 39b/13, 6b/14, 7a/2; a. içdi 58b/1, 8a/5; a. içer 39b/11; a. içer 72a/12; a. içerüm 16b/5, 46b/12, 47a/6; a.

içmeñ 6b/13; a. içüp 25a/14, 32a/8,
81b/12

anda: Orada.

a. 16a/2, 16b/1, 1b/10, 1b/12, 21a/15,
21a/6, 21a/8, 22a/14, 22a/15, 22a/4,
24a/13, 24a/3, 25b/3, 25b/5,
26a/15, 26b/2, 29b/3, 2b/6, 30a/11,
32b/11, 32b/9, 37b/9, 41a/15,
41b/10, 45a/10, 45a/14, 45b/1,
46b/13, 46b/15, 49a/11, 49b/10,
50b/5, 51b/4, 58b/4, 5b/3, 60b/1,
63b/5, 66a/2, 67b/10, 67b/13,
67b/6, 71a/11, 71b/15, 71b/5,
74b/14, 76b/6, 80b/5, 83a/3, 85b/3,
87a/12, 88a/7, 88b/15; 'l-hāl a.
38a/3; a. 41b/1; a. +dur 50b/1,
50b/3, 72b/6; a. 16a/3

andan: Ondan.

a. 12b/15, 12b/4, 13a/2, 13b/5, 13b/9,
14a/11, 14a/5, 14b/2, 15a/11, 1b/7,
21b/12, 21b/15, 25b/2, 25b/3,
25b/4, 25b/5, 26b/15, 28a/15,
28b/15, 2a/12, 2b/9, 30a/7, 31a/1,
31a/5, 32a/14, 32a/5, 32a/6, 33b/11,
34a/1, 34a/5, 38a/9, 3a/15, 3b/9,
40b/14, 41a/2, 41a/3, 43a/5, 44a/13,
44a/8, 45a/12, 45b/10, 47a/11,
47b/4, 48a/11, 49a/12, 49b/11,
4b/6, 51a/12, 51a/4, 51b/10, 51b/8,
52a/8, 54a/6, 54a/7, 55a/1, 55a/11,
56a/15, 56b/7, 57a/13, 57b/15,
58b/12, 60a/7, 60b/1, 60b/14,

60b/4, 61b/10, 62b/11, 62b/13,
63a/6, 63b/15, 66a/9, 6a/2, 70b/8,
72a/14, 74a/10, 74a/11, 74a/14,
75a/15, 75a/3, 75b/15, 76a/14,
76a/3, 76b/2, 79b/8, 81b/8, 84b/9,
86a/13, 86a/15, 86b/4, 86b/5, 9a/4,
9a/9; a. 37b/15, 57a/3, 68a/2, 81b/7;
a. +dur 60b/9; a. et 81a/3; a. 28a/14,
30b/1, 32b/12

'anh: Ar. Onun üstüne, üzerine.

raziyällāhu 'a. 83b/2; raziyallāhu 'a.
18b/7, 20b/12; rāziya'llāhu 'a.
29b/5; raziyallāhu 'a. 83a/13

'anhā: Ar. Onun üstüne, üzerine.

raziyallāhu 'a. 11b/11; raziyallāhu 'a.
+nuñ 67b/15

anı: Onu.

a. 10a/13, 11b/13, 11b/7, 12b/10,
13a/11, 13b/2, 13b/3, 13b/8,
17a/10, 18b/6, 22a/3, 23a/4, 23a/5,
24b/5, 25b/10, 25b/11, 25b/14,
27b/2, 28a/15, 28b/3, 29a/14,
29a/9, 29b/2, 29b/9, 2a/10, 2b/9,
30a/12, 30b/13, 31a/4, 31b/11,
34b/13, 34b/6, 34b/9, 36a/8, 36a/9,
36b/2, 42a/12, 42b/11, 42b/13,
42b/5, 42b/6, 43a/1, 43a/3, 44a/2,
44b/6, 44b/7, 45b/5, 47b/12, 48a/6,
48a/9, 4a/11, 50a/11, 50b/2, 51a/3,
51a/4, 51b/6, 52a/11, 52b/10,
52b/15, 54a/8, 55a/2, 55a/3, 55b/3,

56a/6, 56a/8, 56b/12, 56b/3, 57a/3, 57a/4, 57a/7, 58a/1, 59a/10, 60b/3, 60b/9, 61a/2, 62a/10, 62a/11, 63b/1, 63b/7, 65a/8, 66b/10, 66b/3, 66b/8, 68a/3, 69a/13, 6b/8, 71a/5, 71b/7, 72a/14, 73b/10, 73b/12, 74a/12, 74a/2, 74b/1, 74b/6, 75b/4, 75b/8, 76a/1, 76a/12, 76a/14, 76a/5, 76a/7, 76a/8, 76a/9, 76b/2, 77a/11, 77a/8, 77a/9, 77b/10, 77b/4, 77b/7, 78a/4, 78a/7, 7a/11, 7b/3, 7b/4, 81a/3, 81b/13, 82a/4, 84a/6, 85b/13, 85b/8, 86a/8, 87a/12, 87a/3, 87a/6, 89b/4, 9a/14, 9b/14; a. 28b/1, 28b/7, 31b/10; a. eyleyüp 42a/14; a. 48a/3, 62a/9, 85a/1; a. yaptılar 40a/6

anlar: Onlar.

a. 12b/9, 13a/12, 19b/10, 19b/5, 1b/3, 21b/11, 23a/5, 23a/8, 26b/9, 30a/7, 31a/11, 33a/8, 39a/15, 3b/1, 3b/15, 3b/2, 3b/5, 3b/6, 3b/7, 40b/4, 40b/7, 4a/3, 4b/2, 53a/4, 59a/3, 60a/8, 63a/8, 66a/2, 67a/1, 68a/8, 72b/12, 72b/13, 72b/15, 73a/5, 73a/7, 88a/1, 88a/13; a. +a 10a/3, 11b/7, 11b/9, 12a/13, 12a/5, 12a/9, 12b/8, 13b/6, 19b/14, 20a/14, 21a/9, 21b/8, 22a/5, 26a/5, 26a/7, 26a/8, 26b/7, 33a/11, 39a/15, 44a/14, 45b/2, 49b/11, 51a/10, 56a/4, 59a/7, 5a/10, 5b/2, 5b/5, 68a/8,

69b/5, 6b/7, 70b/13, 72b/5, 73a/1, 74b/13, 75b/12, 81b/10, 81b/9, 8a/1; a. +a 85a/13; a. +a koyalar 21a/7; a. +a vireler 5a/12; a. +cılayın 31a/13; a. +dan 11a/3, 18b/6, 31a/12, 3a/2, 71a/1, 9b/5; a. +dur 20b/3, 21b/4, 49b/7; a. +ı 12a/8, 15b/2, 19b/2, 20a/13, 23a/14, 29b/15, 31a/12, 37b/7, 37b/8, 49a/3, 51a/7, 51b/7, 51b/9, 53a/14, 57a/15, 70b/4, 76a/6, 7a/1, 80b/6, 83a/5; a. 14b/13, 35a/14, 65b/1; a. +uñ 12a/1, 13b/1, 17b/7, 19b/12, 21a/10, 22a/4, 22b/7, 23a/10, 23a/15, 23b/14, 23b/7, 26b/8, 32a/10, 33a/7, 33a/8, 35a/8, 3b/15, 40a/9, 40b/8, 41b/12, 42a/6, 43a/13, 43b/1, 45b/13, 52b/14, 55b/5, 55b/6, 56a/4, 56a/5, 5a/6, 68a/11, 70b/3, 71a/1, 72a/5, 73a/5, 74b/9, 80b/10, 80b/6, 83b/6, 85a/10, 87b/5, 88a/13, 88a/16; a. +uñdur 68b/7; a. +uñçün 30b/8; a. +uñla 83b/8

anuñ: Onun.

a. 10a/12, 11a/13, 11b/10, 11b/2, 11b/9, 12a/2, 13b/1, 13b/4, 14a/3, 14a/4, 14b/12, 14b/14, 15a/11, 15a/13, 15b/5, 17a/5, 17b/14, 20b/9, 21b/13, 21b/7, 21b/8, 22a/11, 22a/3, 22b/15, 23a/1, 24a/13, 24b/8, 25a/5, 26b/11,

26b/9, 27a/15, 27a/4, 27a/5, 27a/6,
29a/12, 29a/2, 29b/3, 29b/4, 2a/10,
2b/12, 2b/15, 30a/10, 30a/11,
30b/9, 31a/5, 31b/13, 31b/2, 32a/2,
32a/9, 34a/7, 35b/12, 35b/6, 37a/6,
37b/15, 37b/3, 38a/14, 38a/6,
38b/8, 39a/4, 40b/12, 40b/4, 41b/4,
42b/1, 43b/2, 45a/2, 45a/3, 45b/1,
45b/10, 45b/2, 46a/4, 46b/13,
46b/3, 47a/11, 47a/2, 47a/7, 48a/2,
48a/7, 48a/9, 49a/6, 49b/14, 4b/11,
50a/1, 51b/8, 52a/1, 52b/4, 53a/11,
53a/13, 54a/11, 54a/14, 54a/7,
55a/14, 56b/7, 57a/1, 57a/11,
59b/11, 5a/10, 5a/4, 5b/11, 61a/14,
62b/9, 63b/9, 64b/7, 66a/1, 66a/4,
68b/15, 69a/6, 69b/8, 6a/11, 6b/1,
70a/15, 70b/8, 71a/14, 72b/1,
72b/2, 73a/14, 74a/12, 74a/4, 75a/5,
75a/8, 75b/15, 75b/9, 76b/6,
77a/13, 77a/7, 78b/6, 79b/5, 79b/7,
7a/10, 7a/11, 7a/12, 7a/5, 7b/3,
82a/15, 83a/3, 84b/12, 85a/7,
85b/13, 86a/11, 86b/1, 86b/14,
86b/15, 87a/2, 88a/10, 88a/5, 88a/9,
89b/2, 89b/3, 89b/5, 8a/11, 8b/11,
8b/15, 9a/7; a. 38b/14, 60a/8; a.
+dur 35a/3; a. +çün 24b/9, 26a/8,
57b/15, 58b/1, 74b/12, 77a/3,
88b/11; a. kılduğın 62a/4; a. +la
15b/6, 27b/4, 34a/10, 42b/12,
48a/12, 48a/13, 51a/1, 56b/4, 61a/7,
67b/13, 67b/9, 73b/9, 76a/11,

76a/5, 76b/8, 77a/10, 77a/11, 77a/3,
77a/5, 77a/6, 77b/1, 79a/13, 85b/9,
86a/1; a. +la oldı 50b/13; a. 44b/9;
a. +çün 36b/4, 40b/3; a. çün viridi
44a/1

ağ-: Anmak.

a. -arlar 68b/12; a. -arsın 57b/10; a. -
asın 34b/7; a. -dı 84b/10, 87b/13; a.
-dur 39a/7; a. -ğıl 56a/7; a. -ı vir
24a/8; a. -madı 84b/10; a. -mağı
57b/4; a. -mazmısın 57b/9

ağ-: Birisini veya bir şeyi akla getirerek
sözünü etmek veya onu düşünmek,
hatırlamak.

a. -mayup 35b/8; a. -up 68a/10

ağa: Ona.

a. 12a/12, 12b/15, 13a/1, 13a/10,
13b/5, 16a/5, 16b/15, 17a/15,
17a/3, 17b/1, 17b/10, 18b/12,
18b/6, 18b/9, 1b/4, 22a/4, 23a/3,
24a/6, 24a/8, 24b/3, 25a/6, 25b/11,
26b/13, 27a/8, 27b/10, 27b/2,
27b/4, 27b/6, 27b/8, 28a/1, 28a/12,
28a/14, 28a/5, 28b/1, 28b/12,
29a/4, 2a/6, 2b/1, 2b/11, 2b/14,
30a/13, 30a/8, 32a/15, 32b/6,
33b/8, 34a/7, 35b/4, 37b/9, 38b/3,
39b/10, 39b/15, 39b/9, 3a/4, 41a/5,
41a/6, 41b/13, 42a/13, 44a/3,
45a/11, 45b/7, 47a/10, 48a/12,
48a/15, 48b/3, 49b/1, 4a/12, 4a/15,

50a/7, 50b/6, 51a/15, 51b/5,
52a/11, 52a/5, 52b/10, 52b/11,
52b/5, 52b/8, 53a/7, 53b/10, 53b/5,
54a/13, 54b/11, 54b/2, 56a/11,
56a/14, 56a/8, 56a/9, 56b/5,
57b/13, 59a/13, 59b/1, 60a/10,
60a/12, 60a/15, 60a/4, 60b/3,
60b/5, 61b/9, 62a/1, 62a/5, 62b/5,
62b/9, 65a/11, 65a/6, 65a/7, 67a/13,
68b/15, 69a/2, 69a/3, 69a/6, 6a/3,
70a/10, 70a/9, 71b/15, 73b/12,
73b/2, 73b/4, 74a/12, 75a/9, 76a/1,
76a/3, 76b/3, 76b/4, 77a/11,
77a/14, 77a/15, 77a/2, 77b/14,
77b/3, 77b/5, 78a/4, 78b/13,
79b/14, 79b/7, 7b/1, 82a/4, 82b/1,
82b/13, 82b/5, 82b/8, 83a/11,
83a/15, 83a/2, 83a/4, 83b/5,
84b/12, 85a/1, 85a/3, 85a/4, 85b/4,
86a/10, 86a/5, 87a/1, 87a/12, 87a/5,
87b/15, 87b/2, 87b/3, 87b/4,
88a/12, 88a/9, 8a/6, 8b/15, 90a/6,
9a/15, 9a/3, 9a/7, 9a/9; a. 33a/6,
48a/13; a. +dur 34a/4, 86a/13; a.
ermekden 31b/9; a. iderdi 83a/10; a.
54a/15, 87a/14; a. virgil 56a/8; a.
virsej 12b/3

ağdur-: Hatırlatmak, hatırlamasını
sağlamak.

a. -a 82a/4

ağıl-: Anılmak.

a. -ası 82a/6; a. -ırsın 82a/6; a. -ısar
82a/5

ara: Ara.

a. 33a/5; a. +cuğda 89b/14; a. +da
29a/5; a. +mda 85b/9, 86a/1; a.
+sıdur 76b/6; a. +sın 52a/2; a. +sına
29a/4, 68b/3; a. +sında 15a/14,
18b/5, 25a/3, 27b/3, 29b/1, 32b/3,
44b/14, 48b/10, 48b/11, 55b/5,
59b/10, 6a/2, 73b/4, 81a/11, 85a/9,
87b/1; a. +sında 27a/1; a. +sını
41b/6; a. +yla 35b/2

ara-: Aramak.

a. -yup 42b/14

‘Arab: Ar. Arap yarım adasından çıkıp
yayılmış olan Samî bir kavmin adı.

‘A. 15a/11, 16a/1, 4b/7, 5b/4, 69a/1,
75a/9, 76b/2, 76b/6, 84a/4; ‘A. +a
38b/8; ‘A. +dan 76a/4; ‘A. +dan
75b/2; ‘A. +uñ 64b/2, 75a/9; ‘A.
vilâyetinde 76a/13

A‘râf: Ar. Cennetle Cehennemi
birbirinden ayıran bölgedeki surun
yüksek kısmının adı. A‘râf “sur,
dağ ve tepenin en yüksek kısmı”
mânasındaki urfun çokluğudur.
Kur‘ân-ı Kerîm’in yedinci
sûresinin adıdır.

A. +da 51a/5

‘**Arafat**: Mekke’nin doğusunda, haccın en önemli rüknü olan vakfenin yapıldığı yer.

‘A. +dan 39b/15

ārām: Ar. Rahat, huzur.

ā. 2b/4

a‘rāz: Ar. İşaretler, nişanlar, alâmetler.

a. itdi 12a/12; a. eyledi 12a/14; a. eyledün 12b/3.

a. ola 43a/15

ard: Arka.

a. +ın 31b/1; a. +ınca 26a/10, 32b/15, 50a/1, 58a/2, 5b/7, 73b/2, 73b/3, 8a/12; a. +ınca 57b/11; a. +ınca olup 87a/6; a. +ından 24b/13, 79b/2, 85b/2; a. +larına 68b/11; a. +uñuz 35b/1; a. +ınca 16a/13

arıt-: Temizlemek.

a. -alar 12b/2; a. -asın 9a/6; a. -dı 50b/9; a. -duğ 57a/14; a. -mayalar 12b/9; a. -up 57a/3

‘**ārif**: Ar. Bilen.

‘ā. -i şādık 25a/9

arqa: Arka.

a. +larıña 24b/12; a. +ñı 57a/11, 57a/15; a. +sında 85a/14, 85b/5; a. +sındaki 85b/1; a. +sıyla 85a/11

arqurı: Arkırı, araya giren.

a. 39b/9; a. 76a/11

‘**arlan-**: Ar. Utanmak.

‘a. -up 16a/2

arpa: Arpa.

a. 3a/1

‘**arş**: Gök yüzü.

‘a. 26b/8, 33b/9; ‘a. -ı ‘azīm 31a/5; ‘a. +a 31a/6, 31b/11

arşın: Metrik sisteme geçilmeden önce kullanılan bir uzunluk ölçüsü. Dirsekle orta parmak ucu arasındaki kısmı ifade eder.

a. 40a/14

art-: Artmak.

a. -a 5b/8; a. -ar 16b/10, 26a/10; a. -madı 41b/15

artdur-: Miktarını çoğaltmak, fazlalaştırmak.

a. -up 25b/14

artuğ: Fazla, -den başka.

a. 20b/7, 24a/11, 52a/10, 52a/9, 53a/8, 72a/10, 9a/5, 9b/13; a. +dur 70b/15, 81b/7; a. ider 64b/6; a. ola 5a/14; a. +rağ olsa 70a/4, 70a/5; a. -rak 72a/1

artur-: Miktarını çoğaltmak, fazlalaştırmak.

a. -mazuz 5a/12; a. -ur 17a/7; a. -uruz 5a/13

‘arz: Ar. Sunma, ortaya çıkma.

‘a. -ı hâcet 86a/14; ‘a. eyle 58a/8; ‘a. iderler 7b/2; ‘a. olunur 7a/11

arzû: Far. Arzu, istek.

a. 81b/10; a. itdükleri 38a/5; a. etseler 38a/4; a. iderler 38a/2; a. +larından 11b/1; a. +yı 6b/5

‘**Ās bin Vâil:** Ebû Amr el-Ās b. Vâil b. Hâşim es-Sehmî) ö. m. 622). Kureyş kabilesinin Sehm kolunun reisi; İslâmiyet’e karşı gelenlerin azıllarından ve Kur’an’da “ebter” diye nitelendirilen devrin Kureyş ileri geleni.

80b/11; ‘Ā. +uñ 82a/3

aş-: Asmak, idam etmek.

a. -a koğıl 28b/15

āsān: Far. Kolay.

ā. 2b/1; ā. +dur 8b/9; ā. itmek 53a/9; ā. iderüz 35a/4; ā. kılavuz 52b/11; ā. ola 2b/6; ā. +uñ 9a/12

āsānlık: Far. Kolaylık.

ā. +la 52a/5

aşhâb: Ar. Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış insanlar.

a. 21b/7, 63b/1; a. -ı fîl 75a/2, 79b/12, 84a/5; ‘l-a. -ı fîl 75aa/3; kışşa-yı a. -ı fîl 75a/3; a. -ı fîle 79a/4; a. -ı kehf 54b/11; A. -ı Resûl 65b/6; a. -ı ühdūd 26b/6; a. -ı ühdūda 29b/10; a. -ı ühdūddur 29b/9; a. -ı uhdūdı 26b/10; a. -ı yemīndür 23a/5; a. +ı 81a/14; a. +ın 62b/5; a. +ına 13b/1; a. +ınuñ 85a/13; a. +ıyla 63a/14, 76a/15, 76a/6, 85a/7; a. +ları 19b/12; a. +um 85b/13; a. +uñ 68b/5; a. 84a/12; a. +ı a. 61a/15; aşhâb-ı fîl 75a/3

aşıl-: Yüksek bir yere iliştirilip sarkıtılmak, sallandırılmak.

a. +mıñ 38b/11; a. -up 3b/13

‘aşı: Ar. Karşı gelen, isyan eden.

‘ā. +ler 61b/4; ‘ā. +leri 53b/9; ‘ā. olanlar 53b/10; ‘ā. oldı 61b/1, 9a/15; ‘ā. oldılar 61a/13; ‘ā. +lerden olursa 67b/1; ‘ā. olmışlardur 21b/7

aşl: Ar. Esas, kök.

a. -ı hilkatlerindendür 32a/13; a. -ı neseb 71b/8; a. +ı 82a/7; a. +ında 56a/10

‘aşr: Yüz yıllık zaman dilimi, zaman, devir.

‘a. 75a/5; ‘a. -ı Resûl 72b/1; ‘a. +da 69a/1; ‘a. +dan 72b/1

‘Aşr: Kur’ân-ı Kerîm’in 103. sûresidir.

Mekkî surelerden olup 3 ayettir.

Sûretü'l-‘a. 72a/11; ‘a. +dan 72b/1

aşşı: Fayda, menfaat.

a. kıllısar 53a/7

aşağa: Aşağı, aşağıya.

a. 23a/3, 28b/11, 28b/8, 28b/9,
31b/12, 36b/11, 37a/8, 38a/6,
38a/9, 59a/4, 70b/5; a. inüp 44b/15

aşır-: Aşırmak, geçirmek.

a. -u getirüp 85a/15

aşikâre: Far. Aşıkarak olarak, açık olarak.

ā. 35a/1, 89b/13

at: Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan memeli hayvan.

a. +ıyla 29b/3; a. +lar 68a/11, 68a/14,
68a/15, 68b/2; a. +ları 68b/5

at-: Bir şeyi fırlatmak.

a. -alar 62a/11, 70b/5; ’l-lâh a. -arın
29a/1; a. -arlar 68b/11; a. -arlar
urup 32a/7; a. -arlardı 79a/13; a. -
arlardı 79a/9; a. -dı 29a/14, 29a/2,
29a/3; a. -dılar 41b/6; a. -ğıl 29a/1

ata: Baba, cet.

a. 32b/2, 47a/9, 87b/14; a. +dan
14b/3; a. +ları 23b/4; a. +larından
44b/2; a. +ları 72b/4; a. +nuş
86b/9; a. +ı 16a/4, 19a/11, 19a/9,

42b/10, 42b/8, 55a/13; a. +sı

42b/12, 42b/13, 54a/8, 79a/12; a.
+sına 16a/6; a. +sından 14b/7,
14b/8

‘atâ: Ar. Bağışlama, bahşiş.

‘a. -i keşîrdür 5b/14; ‘a. +lar 6a/1; ‘a.
+ların 56b/10; ‘a. virmez 69a/10

‘Atâ’: Ebü’l-Abbâs Ahmed b.
Muhammed b. Sehl b. Atâ’ el-
Edemî (ö. 309/922). İlk devir
sûfilerinden, muhaddis ve
müfessirdir.

‘A. +dan 47a/1

atıl-: Atma işine konu olmak.

a. -ısar 74a/3; a. -ur 70a/2

atlu: Ata binmiş, atlı.

a. 62b/10, 62b/11

āvāz: Far. Ses, seda.

ā. 60a/1; ā. +ıdur 14b/1

‘avrat: Ar. Karı, eş.

‘a. 29a/11; ‘a. +ı 85a/11, 85a/5,
85b/7; ‘a. +ından 14b/8; ‘a. +ı
67b/15; ‘a. +ları 30b/1, 81b/9,
88b/11; ‘a. +ları 88b/10; ‘a.
+lerde 41b/11; ‘a. +u 85a/14

avuç: Elin iç kısmı.

a. 60b/11

ay: Güneş sistemi içinde beşinci büyük
doğal uydudur.

a. 25a/12, 37b/1, 4b/4, 50b/5, 63a/15;
A. 26a/15; a. +dan 63b/4; a. +dur
4b/4; a. +lar 13a/5; a. +lardan 63b/5

ayak: Ayak.

a. 58b/9; a. +ı 24a/11, 47a/12; a. +ın
38a/6; a. +ına 40b/14; a. +ını
47b/13; a. +ıyla 47b/12; a. +ları
34a/13, 3b/11, 3b/4; a. +ların
62a/10; a. +larına 85a/13; a.
+larında 78b/3; a. +larından 68b/6;
a. +larını 33b/14; a. +larıyla 62b/7;
a. +um 61b/7; a. +umla 61b/6; a.
virdük 58b/10

a'yān: Ar. Açık, belli.

a. +larıñdan 12a/7; a. cevlān urup
69b/13

'ayb: Ar. Kusur, utanılacak şeyler.

'a. +dan 13a/11; 'a. ide 73b/2

'aybla-: Ar. Kusur atfetmek, utanılacak
şeyle itham etmek.

'a. -ya 73b/1

aydınlık: Işıklı, karanlığın zıddı.

a. 10b/2; a. +ı 10b/2

āyet: Ar. Kur'an surelerini oluşturan
kısımlardan her biri.

ā. 11b/12, 17b/8, 18a/3, 1b/6, 23a/15,
31b/7, 33b/1, 34b/10, 34b/2, 34b/4,
34b/9, 36b/11, 39a/10, 61b/11,
62b/2, 80b/11, 81a/2, 83a/1, 86b/5,

89a/4, 9a/12; ā. -i kıtāl 83a/1; ā. -i
kıtālle 39a/10; ā. +de 56a/8, 60b/15;
ā. +den 3a/12, 53b/7; ā. +dür 87b/9;
ā. +i 53a/3, 62a/5, 54a/12; ā. +ler
12b/15, 60b/12, 62a/11; ā.
+lerümüz 21b/8; ā. +lerüñ 62a/5; ā.
62b/4, 73b/4; ā. +üñ 23a/12, 47b/9,
61b/5, 63a/13

ayıl-: Uzaklaşmak, ayrılmak.

a. -maz 57b/15

ayır-: Fark etmek.

a. -ıdır 33a/4

aylık: Aylık, bir aya mahsus.

a. 15a/10

'ayn: Ar. Göz.

'a. 'l-yaķīn 71b/14, 71b/15

ayrıl-: Ayrılmak.

a. -maya 24a/11; a. -mazlar 19b/7

ayruķ: Başka, gayrı.

a. 37b/15, 81b/7, 86a/7; a. +a 65a/8,
89a/14; a. +dur 39b/2; a. +ları
49b/2; a. +uñ 14b/9

az: Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir
ölçünün altında bulunan, çok
olmayan.

a. 20a/15, 52a/13

a'zā: Ar. Organ.

a. +lar 50a/12; a. +ların 74b/6; a. +sın
60b/5; a. +sında 74a/10; a.
+laruñuzı 19a/4

‘azāb: Ar. Bela, işkence, felaket.

‘a. 20a/14, 24b/15, 32b/12, 36b/11,
36b/14, 36b/8, 37a/11, 43a/11,
51a/13, 51b/3, 51b/6, 5a/13, 62b/6,
67a/7, 71b/10, 71b/5, 74b/3, 74b/7,
75a/2, 81a/5, 85b/3; ‘a. -ı
Cehennem 30b/3; ‘a. -ı ebediyye
30a/3; ‘a. -ı muhannet 74b/14; ‘a. -
ı muhannetle 53b/1; Veyl-i ‘a. -ı
şedīd 73b/8; ‘a. +a 53a/7, 6b/4; ‘a.
+dadur 23b/13; ‘a. +dan 20a/1,
30b/11, 32b/11, 35b/11, 35b/15,
53a/7, 5a/13, 72b/8; ‘a. itmek
15b/6, 88a/5; ‘a. itmez 66a/14; ‘a.
+ıdur 10a/1; ‘a. +ın 10a/1, 67b/10;
‘a. +ından 20b/15, 31b/2, 35a/10,
5a/11, 73a/14, 88a/10, 9a/7; ‘a.
+ıyla 6b/1; ‘a. iderlerdi 52b/14; ‘a.
iderüz 52a/11; ‘a. kōduķ 33a/9; ‘a.
+la 26a/2, 30b/12, 30b/13, 85a/1;
‘a. +lar 30b/3, 33a/7, 67a/2, 73a/15;
‘a. +lar eyleyiserdūr 39b/2; ‘a. +ları
ideler 46a/11; ‘a. +ların 71b/13; ‘a.
+larumuzı 39a/7; ‘a. 21b/1, 25a/1;
‘a. olınmadı 46a/12; ‘a. olınurlar
22b/7; ‘a. olmağuş 74b/4; ‘a. olur
37a/11; ‘a. +umuzdan 84a/11; ‘a.
+uş 5a/2, 74b/2

azād: Far. Kurtulmuş, serbest.

a. dilemiş oluruz 18a/6; a. itmekden
48b/14; a. eyledi 53a/2; a. ide
48b/15; a. kıldı 54a/5; a. kılduğı
54a/8; a. kılki 54a/11; a. kılursın
54a/10; a. ola 48b/15

azādhl: Köle iken serbets bırakılmış
köle.

a. +sı 54a/10

‘azamet: Ar. Büyüklük.

‘a. +in 21a/11, 33b/7, 69b/9

‘azametlü: Ar. Büyük.

‘a. 21a/14

azargā-: Az görmek.

a. -dılar 63b/2; a. -yup 68a/3

azğun: Doğru yoldan ayrılmış,
sapıklığa düşmüş.

a. 88a/7; a. +lardı 23b/4

azğunluk: Doğru yoldan ayrılmışlık,
sapıklığa düşmüşlük.

a. -ı 18b/12; a. +dan 50b/3, 82b/10

azıcuķ: Azıcık.

a. 56a/7

azıķ: Yiyecek.

a. olaydı 46a/8

‘azīm: Ar. Büyük.

‘a. 38b/7, 74a/3, 21b/2; ‘arş-ı ‘a.
31a/5; cism-i ‘a. 40a/14; hevl-i ‘a.
70b/6; Qur’ān-ı ‘a. 17a/10, 31b/6;

Nebî-yi 'a. 1b/12; şân-ı 'a. 74a/4;
haber-i 'a. +den 1b/8; Qur'ân-ı 'a.
+e 18a/2; emr-i 'a. 60a/8

'azîz: Ar. Muhterem, değerli.

'a. +dür 30a/8; 'a. kıldum 53b/1; 'a.
kılur 31a/7; 'a. kıluruz 53a/15

'azm: Ar. Gayret.

'a. kıldılar 78a/9

'Azrâil: Ar. Dört büyük melekten
Allah'ın emriyle insanların canını
almakla görevlendirilmiş olanı,
ölüm meleği.

'A. 8a/5; 'A. +dür 63a/9, 8a/2

bacâ: Far. Dumanı ocaktan çekip
havaya vermeye yarayan yol.

b. 49b/10

bâğ: Far. Bahçe, bostan.

b. +ı 7b/5; +la 87b/11; b. +lar 30b/8,
5b/3, 74a/1; b. +lardur 66a/1; b.
+laruñuzda 3a/3

bâğçe: Far. Bahçe, bostan.

b. +ler 74a/2, b. +ler 14a/8

bâğla-: Bir şeyi bir yere veya bir şeye
tutturmak.

b. -dı 87a/11; b. -dılar 29a/8; b. -mağ
50b/2; b. -yup 62a/10

bâğlan-: Bağlama işine konu olmak.

b. -a 74b/9; b. -mağ 47a/12; b. -mışdı
87b/11; b. -uñ 44b/8

bâğlu: Bağlı.

b. 81b/9

bağîl: Ar. Hasis, cimri.

b. 17b/3, 69a/3, 53a/3; b. +e 69a/10;
b. eyledi 52b/7; b. ide 17b/3; b.
idenler 69b/2; b. idüp 53a/5

bağîllik: Ar. Cimrilik.

b. +la 69a/2

ba'îd: Ar. Uzak.

b. 10a/12, 38b/6

bağ-: Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

b. 38b/4; b. -ana 24a/10; b. -ar 7b/2;
b. -ma 56a/4; b. -mağa 54a/11; b. -
mazlar 38b/11, 38b/13, 39a/3; b. -
up 23b/12

bağış-: Karşılıklı veya toplu bir şekilde
bir şeye veya bir kişiye bakmak.

b. -duğ 68a/3

bâğî: Ar. Sürekli, devamlı.

b. 43b/13, 69a/5, 86b/2; hayât-ı b.
46a/8; b. +dür 26a/9, 36a/9, 55a/8,
71a/11; b. +sı 39a/12

bâkiyye: Ar. Sürekli, devamlı.

hayavât-ı b. 11a/12; lezzât-ı b.
11a/12

bal: Bal.

b. 66a/1; b. +dan 37b/14, 81b/5

balçık: Islak toprak, çamur.

b. 41b/5; b. +dan 79a/10

balık: Balık.

b. 10b/11; b. +ı 81b/4

balta: Odun yarmaya, ağaç kesmeye ve yontmaya yarayan, ağaç saplı, demirden kesici alet.

b. 81a/13

bağa: Ben zamirinin yönelme hali.

b. 12a/11, 13a/2, 25a/9, 27a/11, 33b/6, 42b/2, 43b/15, 44a/4, 46a/7, 46a/8, 56b/13, 60a/2, 62b/13, 63a/2, 77b/8, 82b/15, 84a/15, 90a/2; b. viresin 77b/7; b. virür 69a/9

bardağ: Bardak.

b. 87a/10, 87a/11; b. +lar 38a/10; b. +ları 38a/12

bâri: Hiç olmazsa, bari.

b. 24b/3, 54a/10

barmağ: Parmak.

b. 78b/10; b. +la 56a/6; b. +ları 7a/6

ba's: Ar. Yeniden dirilme.

b. +den 3a/5; b. +e 21a/2, b. 21b/2, 80b/12; b. itmege 10b/4; b. ider 31a/2; b. idüp 10a/10; b. kıldılar 65b/7; b. olındı 1b/3

baş-: Ayak basmak.

b. -am 61b/7; b. -ardı 47b/12; b. -aydı 61b/8; b. -duğı 24a/11

başîr: Ar. Gören.

b. +dür 25a/5

Başrî: Ebû Saîd el-Hasen b. Yesâr el-Basrî (d. 21/642 - ö. 110/728). Basralı meşhur tâbiî, âlim ve zâhid. Medine'de doğdu. Krş. Hasan Başrî.

Hasan B. 65b/10, 89b/10; Hasan B. +ye 65b/9

baş: Baş, kafa.

b. 11a/5, 3a/10, 87a/15; b. +ı 31b/11, 47a/13, 69b/2, 70b/5; b. +ın 18b/2; b. +ına 78a/6, 78b/8; b. +larında 67a/6; b. +uñuz 2b/7

başar-: Başarmak.

b. -ımazsın 28b/14; b. -mağa 41a/8

başla-: Başlamak.

b. -rdı 69a/7; b. -yup 89b/9; b. -yup 79a/13

bat-: Batmak.

b. -a 20b/14; b. -dı 61b/1; b. -up 85a/13

bâtl: Ar. Doğru ve haklı olmayan, çürük, temelsiz.

b. 37b/10; b. +dan 33a/3; b. +dur 64b/13; b. +mıdur 54b/10

batın: Ar. Görünmeyen, gizli.

b. +larından 69b/5

bay': Ar. Satmak.

b. idüp 72b/13

bayağı: Evvelki, önceki.

b. oldı 57a/5

baylık: Zenginlik.

b. 70a/10

bayrām: İslamın kutlanmasını emrettiği özel dini günler.

b. 82a/1

bāzār: Far. Çarşı, pazar.

b. +da 15b/8

bazen: Ar. Arada sırada, bazen.

b. 27b/8

ba'zı: Ar. Birtakım, kimi.

b. 14b/4, 20a/11, 37a/4, 56b/10, 66a/15; b. +lar 14b/5, 15a/15, 16a/5, 1b/11, 1b/12, 1b/13, 26b/3, 40a/12, 40a/5, 48b/9, 56b/15, 57a/13, 58a/11, 68b/15, 6a/5, 6a/6, 71a/5, 7a/3, 81a/1, 82a/13, 88a/3; b. +ıuz 2a/13; b. +ıuzuñ 2a/14; b. +sı 10b/14, 1b/11, 39b/14, 77a/10; b. +sına 55b/6; b. +sında 37a/5, 55b/7

bedr: Ar. Ayın on dördüncü gecesi, dolunay.

b. 37b/1

bedürüstî: Far. Gerçekten, doğrulukla, dürüstlükle.

b. 23a/8, 35b/1, 37b/6, 39a/8, 53b/5, 47a/1, 10a/2, 3a/7, 13a/5, 69a/12, 72b/10, 77b/8, 19b/9, 22b/3, 33a/3, 68b/12

beg: Bir beyliğin, küçük bir devletin başında bulunan kimse, emir, prens.

b. +ler 3b/13, 3b/6; b. +lerine 45b/8

Bekr: Ebû Bekr Abdullâh bin Ebî Kuhâfe Osmân bin Âmir el-Kureşî et-Teymî (ö. 13/634). İlk müslümanlardan, Hulefâ-yi Râşidîn'in birincisi. bk. Ebû Bekr.

Ebâ B. 52b/12, 72b/4, 85b/11, 85b/12, 85b/14, 85b/9; Ebû B. 19b/11, 52b/15, 53a/2, 53b/12, 54a/12, 54a/2, 54a/9, 72a/4, 72b/3, 72b/5, 73a/3, 85b/15, 85b/8; Ebâ B. 86a/1; Ebî B. +den 85b/6; Ebû B. Bilâl 54a/6; Ebû B. +e 54a/9; Ebû B. itdüğü 54a/13; Ebû B. Şıddık Bilâl 54a/5; Ebû B. +üñ 54a/8

bel: Bel.

b. +i 58b/14; b. +inden 32b/2, 87b/14

belâ: Ar. Musibet, afet.

b. 70a/11; b. +dan 72b/8; b. +lardan 64a/3, 90a/6; b. +nuñ 47b/7

beled: Ar. Beldeler, şehirler.

46b/10, 49b/13 49b/12

belī: Ar. “Evet” kelimesinin Farsça’dan geçmiş şekli, evet, hay hay, peki.

b. 39a/5, 56b/4, 59b/11

belki: Olabilir ki, muhtemel olarak; olsa olsa, ya. ya., ihtimal.

b. 13b/13, 17b/6, 18a/3, 19b/1, 21b/11, 25b/14, 34b/11, 37a/10, 71b/9, 74b/14, 76a/8, 77a/2; b. 17b/4, 36a/7

bellü: Açık, apaçık.

b. 87b/1; b. +dür 73a/6

belür-: Belli, aşikar olmak, görünmek.

b. -meye 12a/5

belürsüz: Belirsiz.

b. 42a/8; b. 44b/6; b. 4a/9, 70a/6

belürt-: Belli, aşikar etmek.

b. -e 56b/6

ben: Birinci teklik şahıs zamiri. Ben.

b. 16b/5, 17a/9, 24b/14, 26b/12, 27b/11, 27b/14, 28a/10, 28a/8, 28b/14, 42a/14, 42b/1, 43a/4, 43b/15, 44a/5, 46a/6, 46b/12, 47a/6, 48a/5, 53b/3, 62b/3, 67b/1, 67b/15, 6b/4, 75b/3, 76a/13, 77b/10, 79a/1, 82b/14, 82b/2, 82b/3, 82b/5, 82b/7, 82b/8, 84b/1, 84b/2, 86a/10, 86b/5, 89a/8, 89b/2, 89b/4, 9a/4, 9a/6, 9b/12; b. 78a/3; b. +de 27b/5, 88b/15; b. +den 14b/7,

28a/4, 6b/13, 86b/6, 9b/12; b. eyle 42a/2; b. +i 16a/7, 27b/6, 28b/10, 28b/15, 28b/4, 42a/1, 43b/15, 44a/4, 60b/6, 62b/10, 62b/11, 76a/13, 76a/8, 76a/9, 76b/13, 77b/13, 77b/9, 86a/1, 89b/2, 89b/4, 89b/5; Resûlallâh b. +i 12a/11; b. +i koyu viridi 60b/4; b. 79a/11; b. +üm 11b/2, 13a/2, 16a/7, 17a/10, 27b/1, 27b/13, 28a/10, 28a/3, 28a/7, 29a/1, 33a/3, 3a/15, 41b/14, 42b/1, 44a/10, 44a/8, 50a/6, 50a/8, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 59a/15, 66b/7, 66b/9, 71a/9, 75b/3, 76a/8, 77a/14, 77b/12, 77b/6, 82b/10, 82b/12, 84b/15, 85b/11, 85b/12, 85b/9, 86a/1, 86a/10, 46b/8; b. +ümle 77a/9, 82a/5; b. -em 28a/3

bend: Engel, kelepçe.

b. urup 76a/9

Benī ‘Abdumenāf: Abdümenâf b. Kusayy b. Kilâb b. Mürre b. Kâ‘b (d. 430?-?). Hz. Peygamber’in baba tarafından üçüncü dedesi. Benī ‘Abdumenāf bu kabilenin adıdır.

Benī ‘A. 70b/11; Benī ‘A. +la 70b/11

Benī İsrâil: Tevrat ve Kur’an’da Hz. Ya‘kub’un İsrâil çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.

B. +den 63a/14.

Benî İsrâil: Tevrat ve Kur'an'da Hz. Ya'kub'un İsrâil çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.

B. +den 63a/14

Benî Kinâne: Adnânîler'e mensup büyük bir Arap kabilesi.

B. 75a/11, 76a/1; B. +ye 68a/8

Benî Sehm: Kureyş kabilesinin bir kolu. Kabileye adını veren Sehm'in neseb zinciri Sehm b. Amr b. Hüsays b. Kâ'b b. Lüey b. Gâlib b. Fihri olup kabile Kureyş'in on kolundan birini meydana getirir.

B. 70b/11, 70b/12, 70b/15

Benî Süleym: Kays Aylân'a mensup bir Arap kabilesi.

B. 75b/13

beñiz: Yüz, beniz.

b. +i 86a/8

beñze-: İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak.

b. -mez 2a/15, 30b/10, 87a/2, 87a/3;
b. -r 21b/8, 31b/7, 34a/12, 3a/1,
78b/1, 88a/15, 88b/5; b. -r 74b/11;
b. -ye 19b/12

beñze: İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunması.

b. 87a/1; b. +i 86a/11

berāber: Far. Birlikte, bir arada.

b. 29a/11, 82a/2; b. ola 7a/9; b. olalar
5b/6; b. oldılar 51b/4; b. olur
65b/11

berāt: Ar. Belge, berat.

b. 22a/11; b. +ı 22a/9; b. +ları
24b/14, 24b/7; b. +larına 22b/1

bereket: Ar. Bolluk.

b. +dür 64a/4

berī: Ar. Uzak.

b. +lerdür 13a/13; b. olmuşlardur
19b/10

berkit-: Sağlamaştırmak,
katılaştırmak.

b. -üp 85a/15; b. -ürler 74b/12

berü: Beriye, bu yana.

b. 47a/2, 54b/7, 54b/8

besle-: Beslemek.

b. -r 89a/9

beşāret: Ar. İnsanlık.

b. 46b/1; b. kılğıl 26a/5; b. kılmagil
26a/4

beşik: Beşik.

b. 47a/12; b. +den 47a/13

beşinci: Dördüncüden sonra,
altıncıdan önceki. Beşinci.

b. 25a/13; b. +den 43b/8

beter: Daha kötü.

b. 3b/15, 76a/2

beyân: Ar. Açıklama, bildirme.

b. 33b/5, 57b/1, 60b/15; b.
alındı 51a/6; b. buyurdu 48b/8; b.
+dur 57a/12; b. itmek 79a/1; b.
eyledi 66a/15, 9b/10; b. eyledük
18a/1; b. ider 14a/2; b. idüp 13b/3,
1b/8, 21a/11, 23a/7, 30a/13, 32a/4,
32b/1, 46a/13, 4a/6, 58b/3, 60b/10,
63a/12, 65b/13, 74a/6, 89b/6; b.
kıldı 14b/3, 22a/8, 32a/14, 49a/4; b.
kıldığı 11a/3; b. olınsa 69b/4

beyin: Beyin.

b. +isin 79b/7; b. +lerine 78b/4

beyt: Ar. Ev.

ehl-i b. 78a/5; b. +e 76b/12

Beytullâh: İslâm inancına göre
yeryüzünde yapılan ilk mâbed,
müslümanların kıblesi. bk. Kâbe.

b. 65a/9

beyyine: Kur'ân-ı Kerîm'in doksan
sekizinci sûresi.

b. 64a/6, 64b/4

beze-: Süslemek.

b. -miş 22b/4

bezen-: Süslenmek.

b. -miş 23b/11, 67a/4; b. -üp 16a/14

bezet-: Süsletmek.

b. -üp 2b/10

bıçğu: Testere, bıçkı.

b. 28a/13, 28a/15

bırağıl-: Bırakılmak.

b. -a 28b/9, 70a/15; b. -dıysa 78b/4;
b. -ısar 74a/3; b. -maz 13b/9; b. -ur
43b/5

bırağ-: Bırakmak, tutmamak.

b. -a 24a/12, 66b/2, 73b/4; b. -dı
66b/4, 80a/6; b. -dı 75b/7; b. -
mışdur 48b/7; b. -up 37a/12, 40b/1,
55a/15, 80b/4; b. -ur 31a/4, 85a/10;
b. -urlardı 42b/10; b. -uruz 58b/12,
58b/14; b. -uruz 59a/3

biç-: Biçmek, kesmek.

b. -diler 28a/13, 28a/15; b. -erler
14a/6

biçil-: Biçilmek, kesilmek.

b. -meye 47a/3

bil-: Bilmek.

b. 12a/2, 13a/11, 17b/9, 25a/5, 26a/9,
31a/13, 31a/6, 31b/6, 48b/4, 61b/2,
64a/4; b. -di 77a/11; b. -diler
75a/10, 75a/8, 76b/8, 83b/6, 84a/5,

84a/6; b. -dügi 4b/7; b. -dügin
58b/15; b. -dükden 71b/5; b. -dün
12b/1; b. -dünüz 71b/7; b. -dünüzdi
71b/15; b. -dürdi 13b/6, 61a/10,
61a/9, 68a/11; b. -dürdi 77b/4; b. -
dürdiler 29b/8; b. -dürdük 48b/1; b.
-düresin 11b/9; b. -dürür 7a/1; b. -
eler 11a/8; b. -esin 75a/3, 22b/7; b.
-esiz 71b/1, 71b/5, 71b/6, 83a/13; b.
-eydi 68a/1; b. -gil 45a/13, 83b/15,
83b/4; b. -medi 68a/10; eyti b. -
medi 12a/10; b. -medüklerin
61a/10; b. -medün 40a/2; b. -
meyenler 66b/4; b. -mez 13b/2,
40b/6, 54a/9; b. -mez olur 58b/15;
b. -mezdi 60a/2; b. -mezken 61a/10;
b. -mezler 20b/7, 69b/4; b. -
mezlermi 69b/1; b. -mezmi 62a/4;
b. -mezem 42b/8, 62b/10; b. -
mişledi 64a/11; b. -ün 17a/15,
34a/4, 84b/1, 44a/12, 54b/13, 2a/8;
b. -üp 56b/7; şerîf b. -üp 7a/1; b. -
ür 25a/6, 26a/14, 30a/13, 31b/1,
34b/15, 35a/1, 35a/2, 58a/4,
68b/14, 78a/11; b. -ür 69b/5; b. -
ürdüm 82b/8; b. -ürler 19b/7; b. -
ürsin 11b/7, 48b/8, 63a/11, 69b/9,
74a/5; b. -ürsin 20a/2, 21a/13; b. -
ürsün 20a/3, 22a/12, 42b/3, 70b/6,
12b/3; b. -ürüz 42a/6

bilād: Beldeler, şehirler.

b. +dan 40a/13

bilāfaide: Ar. Faydasız, yararsız.

b. 46a/9

Bilāl: Ebû Abdillâh Ebû Abdilkerîm
veya Ebû Amr Bilâl b. Rebâh (ö.
20/641). Hz. Peygamber'in ilk
müezzini olan sahâbî.

B. 52b/14, 53a/2, 54a/7, 54a/6, B.
54a/5

bildür-: Herhangi bir konuda bilgi
vermek, haber vermek.

b. 56a/13; b. -di 12a/12, 28b/12,
50b/1, 50b/2, 50b/7, 61a/10; b. -dük
48a/15; b. -esin 12a/2; b. -esin
32a/3; b. -eyüm 77a/15; b. -medük
11b/10, 11b/9; b. -mek 22a/12,
31a/6, 32a/3, 63a/10, 79b/5,
87a/14; b. -mek 56b/5; b. -meyesin
27b/6

bile: Birlikte, beraber.

b. 11a/7, 12a/9, 14a/10, 15b/1,
22a/11, 34b/3, 46b/9, 56a/15,
57b/6, 57b/8, 63b/11, 77a/10,
77a/11, 77a/9, 77b/3, 78b/2,
79a/12, 82a/5, 87b/7, 9b/11; b.
+sinde 12a/7, 76a/9, 78b/2

bilici: Bilen, bilgili.

b. +dür 26a/1

binā: Bina, imaret.

b. ideler 41a/15; b. kıla 41a/7; b. kıldı
19a/5; b. kılduğ 10a/11; b.

kıllardı 40b/4; b. +sı 44b/12,
77b/9; b. +sına 45b/1; b. +ya 45b/6

bindür-: Bindirmek.

b. 42a/9

biğ: Bin sayısı.

b. 33b/8, 37a/1, 41a/14, 41a/9, 45a/2,
45b/1, 45b/10, 45b/11, 45b/3,
45b/6, 4b/4, 63a/14, 63b/4

bir: Bir.

b. 42b/10, 21a/4, 58b/15, 60a/12,
41a/8, 46a/12, 41b/1, 37b/15,
57a/3, 68a/2, 81b/7, 28b/1, 28b/7,
31b/10, 85a/13, 38b/14, 60a/8,
33a/6, 48a/13, 27a/1, 57b/11,
68b/11, 79a/9, 12a/7, 87a/11,
24b/3, 54a/10, 78a/3, 58a/3, 45b/4,
11b/15, 3a/15, 64a/9, bu b. 46a/9,
73a/9, 8b/4, 65a/1, 80b/1, 81b/3,
42a/9, 42a/10, 88a/4, 18b/11,
26b/11, 36b/9, 38b/15, 40a/10,
46a/12, 49a/5, 55b/4, 79b/1, 80b/7,
49a/6, 4b/5, 67b/14, 7b/2, 41a/7,
47a/10, 58a/1; 13a/2 b. 13a/2; 13b/4
b. 13b/4; 14a/6 b. 14a/6; 16a/11 b.
16a/11; 16b/13 b. 16b/13; 18b/7 b.
18b/7; 20b/11 20b/11; 22a/14 b.
22a/14; 27a/11 b. 27a/11; 27a/13 b.
27a/13; 27a/2 b. 27a/2; 30b/10
30b/10, 34a/4 b. 34a/4, 35b/2,
35b/2, 37a/6, 37a/6, 38a/3 38a/3,
39a/1 39a/1, 42a/8 42a/8, 45a/4 b.

45a/4, 47a/14 b. 47a/14, 48a/2 b.
48a/2, 60b/15 b. 60b/15, 63a/7 b.
63a/7, 65a/7, 65a/7, 69a/9, 69a/9,
74a/4, 74a/4, 75a/12, 75a/12,
83a/12, 83a/12, 85b/1, 85b/1,
87a/11, 87a/11, 60b/11, 38b/7,
63a/14, 86a/1, 67b/14, 26b/14,
26b/12, 9a/12, 41b/12, 42b/8, 4b/5,
64b/15, 56a/11, 40b/1, 60b/2,
42a/8, 83b/9, 38b/2, 45b/14, 88a/7,
47a/4, 27a/14, 76b/13, 85b/10,
88a/5, 58a/3, 14b/5, 77a/1, 4b/3,
74a/7, 37a/3, 46b/14, 69a/1, 7a/12,
88a/5, 88a/9, 12a/9, 82a/12, 27a/3,
45b/12, 22a/10, 84a/3, 8b/9,
59a/12, 66b/1, 69a/4, 68a/1, 23a/3,
62b/9, 68a/1, 75b/14, 76a/1, 9b/3,
33a/11, 9b/3, 52b/15, 6a/6, 60a/4,
88a/6, 75a/11, 24b/7, ki b. 27a/3,
27b/5, 28b/13, 40a/15, 41b/13,
4b/11, 58a/2, 64a/10, 69a/7, 73b/1,
75b/4, 77a/13, 84a/13, 86a/14,
88b/6, 70b/7, 20a/6, 45a/13, 47b/9,
48b/14, 77a/13, 83a/2, 21a/7, 6a/6,
4a/15, 83a/2, 53b/4, 17b/3, 75b/5,
82a/10, 16b/15, 15b/4, 28b/15,
30b/10, 43a/15, 31b/10, 42a/12,
68b/10, 26a/2, 59b/8, 82a/14,
83a/8, 41a/15, 20a/6, 23a/13,
10a/13, 10a/14, 17a/7, 31b/7,
31b/8, 49a/6, 64b/7, 86a/15, 13b/3,
4a/15, 64b/6, 36b/4, 34b/9, 87a/5,
87b/10, 87b/9, 47b/2, 61b/9, 60b/6,

26b/10, 27b/9, 60a/9, 56b/11, 34b/10, 87b/11, 56a/6, 82a/11, 77a/12, 75a/7, 35b/10, 87a/9, 19a/3, 83a/11, 80a/4, 21b/9, 22b/10, 76a/2, 20a/4, 75a/5, 42a/9, 83b/14, 28b/11, 38b/14, 18a/1, 68a/4, 45b/15, 29a/11, 60a/2, 67b/9, 32a/4, 1b/6, 71a/3, 29a/1, 23a/4, 58a/12, 31b/12, 81a/3, 27a/2, 41b/4, 45b/3, 64b/6, 45a/3, 17b/3, 19a/6, 2a/14, 2a/15, 35b/9, 39b/9, 3b/11, 3b/12, 3b/14, 3b/2, 3b/4, 3b/5, 3b/7, 3b/8, 41b/4, 42a/11, 45b/12, 48a/13, 49b/10, 4a/2, 4b/12, 60b/11, 60b/12, 63b/14, 63b/15, 64b/2, 75b/4, 87a/10, 87a/11, 88a/15, 86a/3, 61b/3, yā b. 49b/11, 44b/4, 69a/7, 47b/12, 36b/7, 57a/2, zeytūn b. 58a/12; b. 51b/5, 85a/8, 84a/3, 83b/14, 61b/3, 37b/6, 44a/15, 44a/15, b. +dür 34a/3, 86a/10, b. +in 19a/5, b. +ini 19a/6, 85a/8, b. 18a/15, 18b/1, b. +üñüz 20b/13

biraz: Kısa bir miktar, süre.

b. 85b/2

biri: Bir tanesi, herhangi bir şahıs.

b. 10a/12, 11b/3, 19b/8, 20a/11, 20a/12, 26a/15, 26b/1, 35b/7, 35b/8, 38a/9, 39b/8, 40b/8, 41a/2, 49a/5, 63b/14, 69a/1, 69a/2, 69a/6, 74a/4, 78b/2, 81b/11, 87a/15,

87b/2, 87b/3, 87b/4, 9b/9; b. 58a/3; b. +nde 63b/7; b. +nde 45b/4; b. +nden 14a/12; b. +ne 41a/12, 41a/9; b. +ni 81a/14; b. +nün 2b/8, 30b/9, 40a/14, 42a/3; 44a/15; b. 22b/1; b. +si 9a/12; b. +si 45a/10

biribiri: Karşılıklı olarak.

b. 16a/13, 32b/15, 5b/7; b. +leriyle 79b/14; b. +mize 68a/3; b. +nden 7b/15; b. +ne 15b/4, 18a/15, 1b/4, 1b/7, 23a/11, 2a/15, 30b/10, 3a/4, 3b/1, 49b/2, 4a/1, 52a/8, 69b/14, 79b/11, 87b/2, 88a/14; b. +ni 37b/6, 88a/15; b. +nün 60b/13, 6b/6; b. +ñüzi 44a/15

birkaç: Çok olmayan, az sayıda, az.

b. 14a/6, 31a/15, 45b/8, 51b/5, 75b/13

birle: Beraber, ile.

b. 10a/12, 26a/5, 38b/12, 41b/15, 42b/5, 46b/1, 4b/8, 51b/3, 52a/14, 52b/12, 53b/2, 71b/3, 71b/9, 82a/15, 84b/12, 86b/11, 87a/5, 90a/8; b. +dür 10b/3; b. 6a/12

birle-: Bir etmek, bir tek yapmak, bir duruma getirmek.

b. 60b/9; b. -di 52b/3; b. -diler 30b/6, 66a/9; b. -mezler 25b/11; b. -ye 48a/12; b. -yüp 65a/5, 9a/4

biş: Dörtten sonraki rakam. Beş.

b. 10a/12, 16b/5, 20b/11, 2b/8,
33b/8, 35b/6, 36a/4, 3a/15, 40a/14,
55a/1, 57b/5, 81b/14

biş-: Pişmek.

b. -miş 79a/10

bişür-: Pişirmek.

b. -mek 69a/3

bit-: Bitmek.

b. -er 33a/2, 37a/6, 87b/15, 88a/2; b.
-işi 24b/13; b. -üp 3b/4

biti: Yazı, mektup, ferman.

b. 75a/7; b. +leri 49b/4, 49b/7

bitiş-: Bitişmiş.

b. -miş 4a/3

bitür-: Yetiştirmek, büyütme.

b. -dük 14a/10, 14a/9; b. -mege 8a/4;
b. -ür 33a/1, 34a/10, 3a/1; b. -ürüz
14a/5, 3a/2, 3a/3

biz: Birinci çokluk zamir. Biz.

b. 11b/9, 14a/3, 18a/6, 23b/8, 29a/5,
31b/4, 33a/11, 33a/6, 33a/8, 47a/8,
48b/4, 4a/11, 52b/10, 52b/5,
53a/14, 56b/14, 57a/13, 57a/6,
57a/9, 57b/3, 58b/8, 59a/13, 59a/2,
5a/12, 5a/6, 62a/14, 62a/9, 62b/5,
63a/4, 64a/12, 68a/3, 6a/15, 6b/8,
72a/2, 76a/15, 76b/3, 77a/5, 81b/2,
82a/11, 82a/12, 82a/15, 86a/5, 8b/2,
8b/3, 8b/6; b. 11b/15; b. +den

23b/13, 38b/3, 39b/3, 77a/8; b. +e
18a/4, 23b/2, 25a/5, 25b/7, 53a/13,
53a/14, 59a/14, 68a/4, 71a/3, 72a/5,
77a/12, 7b/3, 86a/5; b. +e 18a/4; b.
+i 20b/15, 30b/6, 48a/12, 70b/13,
8b/4; b. +i 84b/5; b. 58b/12, 79b/11;
b. +üm 17a/6, 17b/9, 19b/4, 19b/5,
21b/8, 25b/5, 26a/7, 30b/6, 30b/7,
33a/6, 35a/13, 39a/7, 39b/4, 48a/11,
48b/3, 53a/10, 53a/12, 57a/10, 5a/5,
61b/12, 62a/7, 64b/5, 70b/14,
76b/1, 77a/4, 77a/5, 82a/15, 84a/11,
9a/3, 82a/12, 42b/3, 59a/1

boğaz: Boyun kısmı, boğaz.

b. +ına 85b/2; b. +larına 37a/8

boğazla-: Boğazından keserek
öldürmek.

b. -dı 81a/2

boğul-: Boğulmak, nefes alamaz duruma
gelmek.

b. -dı 85b/3

bol: Nicelik bakımından olağandan
veya alışıldandan çok, kıt karşıtı.

rızkı b. eylese 43b/14

boy: Bir şeyin yere değen veya yere en
yakın olan kısmı ile en yüksek
noktası arasındaki mesafe.

b. +da 40a/14; b. +u 58b/11

boyan-: Boyanmak, boyalı hale gelmek.

b. -miş 70a/1

boynuzlu: Boynuzu olan, boynuzlu.

b. 6b/6

boyun: Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

b. 32b/3, 48b/14; b. +ın 69a/9; b. +ında 85b/4; b. +larına 3b/4

bozuşlu: Bozulmuş.

b. 2a/15

bölük: Kısım, parça.

bölük b. 3a/10, 3a/12, 66b/14, 69b/13, 79a/8, 83a/15, 84a/4, 84a/7, 3a/10, 3a/12, 66b/14, 69b/13, 79a/8, 83a/15, 84a/4, 84a/7; b. +i 3a/15, 3b/11, 3b/12, 3b/14, 3b/2, 3b/4, 3b/5, 3b/7, 3b/8, 4a/2, 64a/10, 64a/9, 67a/10, 67a/2, 67a/3, 67a/4, 67a/5, 67a/6, 67a/8, 3a/15, 64a/9

böyle: Bu şekilde.

b. 13a/3, 13b/2, 19a/13, 44b/9, 66b/11, 74b/12; b. kılduñ 51b/8; b. +sin 3a/4

bu: İşaret zamiri. Bu.

b. 10a/10, 10a/11, 10a/7, 10a/8, 10b/12, 10b/13, 10b/6, 10b/7, 11a/2, 11a/3, 11b/12, 12a/13, 12b/15, 13a/6, 13a/8, 13b/13, 14a/11, 14a/3, 14b/4, 15b/8, 16a/1, 16a/6, 17b/10, 17b/12, 17b/6,

17b/8, 18a/3, 18b/3, 19a/14, 19a/15, 1b/15, 1b/4, 1b/5, 20a/13, 20a/9, 20b/11, 20b/15, 21a/2, 21a/3, 21a/4, 21a/8, 21b/15, 21b/9, 22a/2, 22b/4, 23a/11, 23a/12, 23a/15, 23b/6, 23b/7, 24a/12, 24a/9, 25a/1, 25a/4, 26b/10, 27a/1, 27a/10, 27a/11, 27a/15, 27a/8, 27b/4, 28a/6, 28b/7, 29a/14, 29a/5, 29b/8, 2a/1, 2a/2, 2a/6, 2a/9, 2b/3, 2b/7, 30a/1, 30a/6, 30b/10, 31a/12, 31a/13, 31b/10, 31b/5, 31b/6, 31b/8, 32a/15, 33b/1, 33b/3, 34a/14, 34a/3, 35a/15, 35a/7, 35b/11, 35b/4, 35b/9, 36a/12, 36b/11, 36b/3, 37a/13, 37b/4, 38a/3, 38b/1, 38b/11, 38b/12, 38b/13, 38b/3, 38b/8, 39a/10, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/9, 39b/8, 3a/10, 3a/12, 40a/10, 41b/10, 41b/15, 42a/10, 42b/3, 42b/4, 42b/9, 43a/5, 43a/6, 43b/10, 43b/15, 44b/15, 44b/8, 44b/9, 45a/13, 45a/6, 45a/8, 45b/14, 46a/7, 46b/3, 46b/5, 47a/12, 47b/6, 47b/9, 48a/11, 48a/5, 49a/10, 4a/11, 4a/13, 4a/4, 4a/5, 4b/15, 4b/5, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 50a/9, 50b/15, 51a/11, 52b/11, 53a/3, 53a/4, 53b/10, 53b/7, 54a/12, 54b/1, 55a/4, 55b/4, 56a/11, 56a/8, 56b/10, 56b/15, 57a/11, 57a/13, 57b/1, 57b/9, 58a/14, 58a/15, 58b/1, 58b/8,

59b/4, 5a/13, 5a/3, 5a/7, 5b/13,
5b/3, 5b/4, 60a/10, 60b/11, 60b/12,
61a/13, 61a/4, 61a/5, 61a/6, 61a/7,
61b/11, 61b/5, 62a/1, 62a/11,
62a/5, 62b/2, 63a/13, 63a/6,
63b/11, 63b/3, 64a/13, 64a/5,
64a/9, 64b/1, 64b/5, 65a/10, 65a/5,
65a/6, 65b/10, 65b/2, 66a/13,
66a/14, 66a/15, 66a/2, 66a/6, 66a/7,
66b/11, 66b/12, 66b/14, 66b/3,
66b/6, 67a/8, 68a/10, 68b/12,
68b/3, 68b/9, 69a/12, 69a/13,
69b/2, 6a/1, 6b/12, 6b/4, 6b/5,
70a/1, 70a/2, 70b/3, 70b/4, 71a/1,
71a/8, 71a/9, 71b/2, 71b/8, 72a/13,
72b/10, 72b/11, 72b/15, 72b/3,
72b/4, 72b/9, 73a/5, 73b/4, 74a/13,
75a/15, 76b/11, 76b/12, 77a/1,
77a/14, 77a/2, 77b/2, 78a/15, 78a/3,
78b/14, 79a/2, 79b/10, 79b/12,
79b/14, 79b/8, 80a/1, 80b/11,
81a/1, 81a/15, 82a/3, 82a/9, 82b/1,
83a/1, 83a/15, 83a/2, 83b/10,
83b/13, 83b/3, 83b/7, 84a/14,
84a/5, 84a/9, 84b/14, 84b/2, 84b/3,
84b/5, 85a/15, 85b/15, 85b/3,
85b/6, 85b/8, 86a/3, 86a/9, 86b/12,
86b/15, 86b/4, 86b/5, 87a/4, 87a/8,
87b/12, 87b/13, 87b/14, 87b/2,
87b/8, 87b/9, 88a/12, 88b/12,
89a/11, 89a/12, 89a/2, 89a/4, 89a/8,
89b/10, 89b/12, 89b/14, 8a/1, 8a/5,
8a/6, 8b/10, 8b/6, 90a/3, 9a/5,

9b/10, 9b/13, 9b/7, 71b/15, 46a/9,
73a/9, 8b/4; b. +dur 12a/6, 12b/13,
16a/15, 23a/12, 29b/11, 32a/7,
33b/5, 36a/8, 40a/12, 42b/9,
43a/13, 44b/5, 47a/7, 4a/12,
52b/12, 54b/8, 57a/6, 59a/1,
59b/15, 5a/5, 60a/12, 60b/8,
65a/13, 68a/7, 68b/8, 6b/14,
70b/10, 72b/3, 75a/9, 75b/5, 85a/6,
87a/8, 87b/12, 89a/12, 65a/1; b.
+lar 12a/8, 15b/3, 1b/7, 20b/8, 2a/2,
31b/3, 32b/1, 38b/5, 42a/5, 47a/2,
47a/9, 48b/3, 49b/8, 4b/7, 66b/7,
67b/5, 73a/4, 78a/15, 78a/9,
86b/15, 15a/2, 2a/3; b. +lara
17b/14, 23b/8, 24a/3, 25a/14,
25b/13, 39a/6, 64b/13, 65b/7,
88a/15, 88b/5, 8b/13, 9b/4, 80b/1;
b. +lardan 31b/3, 31b/4, 54b/13,
63a/8, 72a/10, 73a/12, 76b/4,
83b/12, 88b/12; b. +ları 66a/14; b.
+laruñ 28b/10, 28b/4, 31a/15,
39a/8, 49b/9, 63b/12, 67b/13,
68b/12, 69b/4, 79a/1, 89a/10; b.
+nca 55b/14, 59b/4, 68b/11; b.
+nda 26b/4, 46a/8, 56a/14, 61a/4,
65a/2, 71b/14, 88b/11; b. +ndan
10b/15, 14a/13, 17a/8, 17b/15,
21a/11, 23a/6, 26a/3, 30b/3, 32a/11,
34a/12, 40b/5, 46a/13, 47b/2,
48b/4, 4b/6, 50b/13, 5a/14, 60b/15,
62b/4, 65b/3, 67a/13, 69a/12,
69a/5, 71a/12, 74b/5, 82b/8, 84b/4,

88a/3, 88b/8, 8b/12; b. +ndan
81b/3; b. +nı 15a/11, 22a/7, 28b/1,
28b/7, 33b/2, 33b/4, 54a/6, 62a/4,
78a/3, 84a/6; b. +nı 42a/9; b. +nı
itmedi 75b/1; b. +nlar 16b/6, 1b/10,
26a/1, 29b/15, 32b/1, 66b/9, 67a/8,
67b/11; b. +nlar idiler 83a/14; b.
+nlar 19b/1; b. +nlara 25b/7, 26a/2,
3a/1; b. +nlaruñ 25b/10, 58b/2; b.
+nu 78a/5; b. +nuñ 17b/11, 27a/4,
28a/8, 2a/7, 30b/11, 32b/3, 32b/5,
35b/10, 38b/5, 38b/7, 49a/7, 49b/3,
54b/10, 54b/8, 57a/5, 58a/13,
5b/11, 5b/12, 65b/9, 73a/11, 88a/3,
8b/12; b. +nuñla 61a/4, 62a/12,
71b/2, 83b/6, 85b/6; b. +ña 31b/7,
34a/12, 56b/14, 68b/3, 10b/3,
16a/15, 28a/7, 50b/5, 58b/5; b. +ña
16a/4; b. 41b/2, 58b/11; b. 34b/12;
b. olacak 8b/3; b. olısar 74a/3; b.
virdüğümüz 14a/15; b. +ydı 20a/9,
25a/1, 47b/9, 54a/5, 5a/4, 61b/5,
63a/13, 66a/13, 75a/4, 82a/10,
84a/9, 86a/3, 9b/10

bucağ: Kenar.

göz b. +ı 29a/4; b. +ından 42a/9

budağ: Ağacın dal olacak sürgünü.

b. +ları 3a/4

buğday: Buğday.

b. 19a/13, 3a/1

bugün: İçinde bulunulan zaman.

b. 23b/9, 27a/14, 54b/15, 83a/11,
84b/1

buğār: Isı etkisiyle sıvıların ve bazı
katıların dönüştükleri gaz durumu.

b. 15a/9

bul-: İstenen şeye kavuşmak, nail
olmak, arayarak veya aramadan bir
şeyle veya bir kimseyle
karşılaşmak.

b. -a 16b/1, 35b/12, 66b/8; menfa'at
b. -a 67b/13; b. -a 35b/13; b. -alar
38a/13, 41a/15, 4b/12; b. -an
44a/10, 44a/11; b. -dı 26b/14,
42b/14, 43b/10, 55b/13, 55b/3;
felāh b. -dı 50b/7; necāt b. -dı
35b/14; b. -dı 36a/2; b. -dılar 41b/1,
66a/7; b. -duğın 41b/11; b. -dukları
33a/9, 45a/14; b. -ındı 29b/5; b. -
ııardur 67b/7; b. -madum 48a/6; b.
-mağla 67b/12; b. -mağ 66a/8; b. -
maya 24b/15; b. -mayalar 4b/11,
4b/12; b. -mazlar 20a/1; b. -
mazlardı 80a/5; b. -sa 3a/9; b. -up
27b/6, 5b/2, 87b/7; afākāt b. -up
60a/5; b. -ur 10a/4, 16b/3, 22b/13,
44a/10, 44a/11, 57b/13, 67b/6;
mağāl b. -ur 52a/13; b. -urdu
44a/11

bulanuğ: Bulanmış olan, duru olmayan.

b. 19a/3; b. +ı 66a/2

bulın-: Bulma işine konu olmak.

b. -duran 46b/3; b. -maya 49b/10; b. -mazsa 43b/6

buluşdur-: Birleştirmek, kavuşturmak.

b. -dı 50b/12

bulut: Bulut.

b. +lar 88a/1; b. +lardan 2b/14; b. +ları 2b/15; b. +larla 32b/14

buna-: Bunamak, akıl sağlığını yitirmek.

b. -mağa 25b/4

bunca: Bu kadar, bu denli, bu ölçüde.

b. 13b/12, 2b/12, 41b/14

buğar: Pınar.

b. +lar 41b/2, 37b/14; b. +dan 37a/3

burhānī: Ar. İnkarı mümkün olmayacak şekilde ispat edilmiş delil, hüküm.

b. 18a/2

burüc: Kur'ān-ı Kerīm'in seksen beřinci sūresi.

b. 26a/10, 26a/12; b. +dur 26a/14

burun: Burun uzvu.

b. +ını 89b/7; b. +larından 68a/12

būstān: Far. Sebze bahęesi, bahęe.

b. itdiler 41b/6; b. +lar 30b/9, 33a/2; b. +lardur 65b/15

but: Put.

b. kılı 84b/9; b. +lara 82b/2; b. +larumuza 82a/12; b. +umuz 82a/15

buyır-: Emir vermek, buyurmak.

b. -dı 26a/3, 37b/6, 8b/15

buyrıl-: Buyurulmak.

b. -dı 65a/11; b. -madı 65a/10; b. -mışdur 88a/13

buyruk: Emir, ferman.

b. +larını 66a/5

buyur-: Burmak, emir vermek, ferman göndermek.

b. -a 59a/15; b. -dı 10a/1, 10a/14, 10a/5, 10b/12, 10b/4, 11a/1, 11a/4, 11a/9, 11b/13, 11b/5, 12a/14, 12b/11, 12b/5, 13a/14, 13a/2, 13a/7, 13b/10, 13b/14, 14a/13, 14a/7, 14b/10, 14b/14, 15b/9, 16a/8, 16b/3, 17a/13, 17a/8, 17b/12, 17b/15, 17b/4, 18a/4, 18a/6, 18b/14, 18b/8, 19a/1, 19a/14, 19a/7, 19b/14, 19b/2, 19b/8, 1b/14, 1b/15, 1b/8, 20a/14, 20b/1, 20b/13, 20b/5, 21a/1, 21b/10, 21b/2, 22a/1, 22a/12, 22a/8, 22b/1, 22b/8, 23a/4, 23a/7, 23b/5, 24a/14, 24a/6, 24b/5, 25a/6, 25b/8, 26a/12, 26b/1, 26b/5, 2a/12, 2a/3, 2a/5, 30a/14, 30a/4, 30b/11, 30b/4, 31a/9, 31b/4, 32a/11, 32a/15, 32a/4, 32a/7, 32a/9, 32b/1,

32b/13, 32b/4, 32b/7, 33a/4,
33b/12, 33b/15, 34a/8, 34b/1,
34b/14, 34b/4, 35a/3, 35b/1,
35b/13, 36a/5, 36a/9, 36b/15,
36b/3, 36b/6, 37a/14, 37b/12,
37b/3, 38a/8, 38b/4, 38b/9, 39a/12,
39a/5, 39b/12, 39b/14, 39b/15,
3a/13, 3a/6, 40a/2, 40b/5, 40b/9,
43a/8, 43b/11, 44b/1, 44b/8,
45a/13, 45a/5, 46a/13, 46a/3, 46a/9,
47a/5, 47a/7, 47b/8, 48a/15, 48a/4,
48a/9, 48b/12, 48b/5, 49a/8, 49b/5,
4a/10, 4a/6, 4b/9, 50a/1, 50a/10,
50a/5, 50a/6, 50b/3, 51a/1, 52a/15,
52b/6, 53a/5, 53a/8, 53b/11, 53b/2,
54a/12, 54a/3, 55a/11, 55a/13,
55a/4, 55b/1, 55b/11, 56a/1,
56a/12, 56a/2, 56b/1, 56b/13,
56b/14, 57a/8, 57b/10, 57b/14,
57b/3, 58a/4, 59a/12, 59b/2, 5a/14,
5a/2, 5a/8, 5b/15, 5b/8, 60b/10,
60b/12, 60b/15, 61a/12, 61a/3,
61a/8, 61b/11, 61b/4, 62a/13,
62a/2, 62a/6, 62b/12, 62b/4,
63a/10, 63a/12, 63b/3, 63b/6,
63b/9, 64a/13, 64b/10, 64b/3,
65a/13, 65a/3, 65b/13, 65b/3,
66a/15, 66b/11, 67a/13, 67b/3,
68b/13, 69a/12, 6a/13, 6a/9, 70a/6,
70b/6, 70b/7, 71a/1, 71a/12,
71b/12, 71b/6, 72a/7, 72b/14,
73a/1, 73a/6, 73b/13, 73b/7, 74a/5,
74a/6, 74b/8, 75a/1, 77b/15, 79a/2,

79b/15, 7a/14, 7b/11, 7b/15, 7b/6,
80a/9, 80b/12, 81a/4, 81a/8,
81b/14, 81b/2, 82a/2, 82b/11,
82b/6, 83b/10, 83b/11, 84a/1,
84a/10, 84b/13, 85a/1, 85a/13,
85a/3, 86a/9, 86b/5, 87a/4, 88a/11,
88b/12, 88b/5, 88b/9, 89a/15,
89a/7, 89b/6, 8a/12, 8a/8, 8b/13,
8b/5, 9b/12; beyān b. -dı 48b/8; b. -
dı 17b/8; b. -duğ 21a/12; b. -maduğ
23b/8; b. -mışdur 49b/3; b. -
muşuzdur 34b/5; b. -ur 14a/2,
16b/12, 20a/4, 25a/15, 25a/8,
33a/10, 36a/6, 39b/7, 44a/5,
46b/12, 49b/14, 50a/11, 58b/2,
58b/3, 58b/7, 59b/3, 59b/8, 63a/2,
6b/11, 6b/13, 79b/11; b. -uruz
62a/14

buyur: Buyurma işi.

b. 51a/8; b. itmişdür 26a/13

buyurıl-: Emredilmek, ferman edilmek.

b. -madılar 65a/5

bükil-: Bükülmek, yamulmak.

b. -ür 58b/14; b. +miş 85a/15

bünyād: Ar. Asıl, temel, esas.

b. 41b/4; b. kıldı 75a/4; b. kıldum
75a/7; b. +lar 74a/1; b. yapmağa
41a/15

bürü-: Sarmak, kaplamak, örtmek,
basamak.

b. -dügi 2b/3; b. -yi kıoya 48a/14; b. -
yü 60b/6

büyük: Ölçüleri bakımından aynı
cinsteki benzerlerinden daha
yüksek, daha geniş, daha uzun veya
daha iri olan.

b. 19a/5; b. +ler 41a/10

büyükük: Büyüklük.

b. +i 78b/3

cabbār: Ar. Zorlayan.

c. +ları 79b/5

Cābir: Ebû Abdillāh Cābir bin Abdillāh
bin Amr b. Harām el-Ensārî (ö.
78/697). En çok hadis rivayet eden
sahābîlerden biri.

C. 72a/4

cadı: Far. Cadı.

c. +lar 73b/9

cāhil: Ar. Bilgisiz.

c. 55b/3

cāhiliyyet: Ar. Arapların İslamiyet'ten
önceki dönemine verilen ad.

zamān-ı c. +de 16a/1

cahīm: Ar. Cehennem'in bir tabakası.
Şiddetli ve kat kat birbiri üzerine
yanan ateş.

c. 16a/13, 22a/5; c. +dür 22a/4

cāiz: Ar. Din veya töre olarak işlenmesi
emir ve yasak edilmediği için
yapılmasında bir sakınca
bulunmayan.

c. +dür 89a/5

cān: Far. İnsan ve hayvanların
yaşamasını sağlayan ve ölümle
bedenden ayrılan madde dışı varlık,
ruh.

c. 25b/2, 2b/2, 7a/5, 85b/3; c. +dan
4b/2; c. çıkmazdan 7a/11; c. +ı
7b/3; c. +ın 22a/11, 7b/10, 8a/5; c.
+ını 7a/4; c. +ını 7a/13; c. +lar
15b/10; c. +ları 22a/15, 7b/13; c.
+ların 21a/7, 7a/15; c. +larını
7b/12; c. +umdan 42b/2

cānver: Fa. Canavar, yaratık.

c. +ler 15a/14, 47a/3, 88b/2

cārān: Bir sahil adı. Bugünkü adının
neresi olduğu tespit edilememiştir.

sāhil-i c. 29b/1

cāriye: Ar. Hizmetçi.

c. 42b/1; c. +lerinden 42a/7; c. +ye
42a/8; c. +ye 43a/1; c. +yi 42a/13,
42b/14; c. +yi 42a/10

cebe: Moğ. Zırh.

c. +ler 4a/2

cebr: Ar. Zor, zorlama.

c. +le 39a/9

Cebraîl: İlâhî emirleri meleklerle ve peygamberlere ulaştıran vahiy meleği.

C. 16b/14, 17a/14, 17a/8, 34b/2, 34b/3, 55a/1, 57a/1, 57a/5, 60a/3, 60a/9, 60b/2, 60b/3, 63a/9, 63b/11, 63b/13, 63b/15, 68a/10, 72b/9, 85b/2, 86a/8, 87b/8, 90a/3; C. -i emîndür 17a/6; C. +dür 6a/5, 8a/2; C. +e 34b/5; C. +i 45b/13; C. +üñ 17a/2

cefâ: Ar. Eziyet, cefa.

c. idüp 80b/14

cehd: Ar. Çalışma, çabalama, gayret.

c. iderse 87a/6; c. idüp 24b/1, 24b/2

Cehennem: Ar. İnkârcıların ve günahkârların âhirette cezalandırılacakları yer.

‘azâb-ı c. 30b/3; c. +de 15b/14, 18a/9, 35b/13, 4b/3, 4b/9, 88a/9; c. +de 88a/4; C. +deki 20a/14; c. +e 20a/1, 43b/5, 43b/7, 62a/11, 85b/3; c. +ile 4b/10; c. +üñ 46a/5, 59a/3; c. 11a/13, 11a/7, 11a/8, 19b/14, 35b/1, 35b/5, 43b/2, 45a/1, 4a/11, 4a/13, 5a/9, 71b/11, 73a/14, 74a/12, 7a/10, 88a/5; C. 45a/3, 4b/1; nâr-ı c. +de 65b/1; nâr-ı c. +dür 35a/14

cehl: Ar. Cehalet.

c. 61a/11; Ebū C. 35a/13, 43a/7, 55b/8, 61a/14, 61b/14, 61b/5, 62a/11, 62a/3, 62a/7, 62b/2, 62b/8, 73a/2; C. -i la‘în 18a/3; c. +e 61a/2; Ebū C. +e 62b/13; c. +inden 61a/2; c. +ünüzden 82b/10

celâlühü: Ar. Yüceliği, büyüklüğü, ululuğu.

c. +dür 28a/4

cem‘: Ar. Toplama, toplanma, bir araya gelme.

c. 25a/10, 5a/7; c. -i hayvânātuñ 8b/11; c. itmege 44b/7; c. itmek 84a/13; c. itmekde 69a/12; c. itmişdür 44b/6; c. itsün 62b/5; c. eyledi 44b/5, 73b/8, 9b/3; c. eylegil 28b/15; c. +inüñ 68b/2; c. ideler 15b/14, 15b/15, 41a/11; c. idem 62b/3; c. ider 25a/12; c. idüp 21a/15, 45a/15, 6b/6, 75b/10, 83b/8, 84a/11; c. olalar 15b/12, 15b/13; c. olsunlar 80a/12; c. olup 22a/14, 3a/8, 69b/3, 80a/12, 80a/13; c. olurdu 84a/14

cemā‘at: Ar. Topluluk.

c. 82a/10, 83a/8, 86a/3; c. cemā‘at 83b/13, 83b/13; c. +e 28b/7; c. +in 79a/8; c. +ine 46b/9; c. +le 12a/7, 23a/13; c. +lerine 23a/14

cemād: Ar. Cansız varlık, bitki ve hayvan dışındaki cansız cisim.

c. +dendür 88b/3

cemi': Ar. Bütün, hep.

c. 10b/8, 11a/5, 17b/13, 18a/8, 19a/6, 21a/14, 22a/14, 30a/9, 40a/13, 42a/2, 44b/14, 48a/12, 49a/10, 4a/11, 56a/9, 58b/1, 60b/9, 61a/10, 61a/9, 62a/12, 64a/1, 71a/14, 72b/10, 73a/9, 73b/6, 74b/6, 76a/4, 7a/5, 84b/4, 88a/10; c. +dür 10b/8; c. 14b/2

cenâbet: Ar. Gusül alması gereken kişi ya da guslün gerektiği durum.

c. 19b/8

Cennet: Ar. Dini inanışa göre dünyâda iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra mutluluğa kavuşacakları, mükâfatlandırılacakları yer.

c. 11a/5, 11b/1, 22b/10, 22b/13, 23b/9, 24b/9, 26a/5, 37b/14, 37b/9, 38a/13, 38a/14, 38a/2, 38a/5, 38b/5, 49a/15, 52b/5, 57b/13, 5b/12, 5b/2, 81b/4; ehl-i c. 47b/5, 48b/11; c. -i 'âddur 40a/6; c. +de 19b/10, 37b/10, 38a/10, 39a/4, 55a/9; c. +deki 73a/2; c. +den 48b/10; c. +dür 67a/1; c. +e 25b/6, 35b/15, 43b/10, 46b/9, 47b/5, 49a/4, 49b/4, 52b/10, 5b/2, 61b/4, 70a/9; c. +e koyaruz 52a/10; c. +i 52b/4; c. +ler 37b/5; ehl-i c. +ler 23a/4

Cenûn: Cennetler.

c. 60a/2

cerîr: Ar. Devenin boynuna taktıkları ip.

c. 68a/8

cevâb: Ar. Bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

c. 16a/15; c. -ı kâsem 32a/7, 68b/8; c. -ı muzammerdür 8a/6; c. +dur 62a/5; c. olmak 84b/6; c. virdi 87b/3, 87b/4

cevâhir: Ar. Cevherler.

c. 41a/11, 41b/11; c. +lerden 41b/5, 41b/8

cevelân: Ar. Dolaşma, gidip gelme.

ayân c. urup 69b/13

cevher: Mücevher.

c. +den 86a/7

cezâ: Ar. Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım; karşılık, yapılan bir şeyin karşılığı.

c. 16b/2, 20a/3, 3a/9, 42b/5, 44b/9; c. iderüz 39b/5; c. kılalar 5a/2; c. kılır 68b/15; c. +lar 37a/11; c. olınsalar 61b/3; c. +sı 67a/1, 67a/2, 67b/10, 67b/11, 67b/6; c. +sın 16b/1, 16b/3,

43a/11, 62a/5, 66b/15; c. +sın kıılır
48a/9; c. +sın vire 13b/10

cezālan-: Ar. Cezaya çarptırılmak.

c. -maz 23b/15; c. -urlar 23b/15

cezīre: Ar. Ada. Dört tarafı su ile çevrilmiş toprak parçası.

c. 15b/6

cihād: Ar. İslām'ı tebliğ ve düşmanla savaşma anlamında kullanılan terim.

c. itdiler 66b/8; c. itmek 76a/4

cihān: Ar. Dünya.

c. +a 34a/14; c. +ı 10b/1, 50a/4,
88b/7

cihet: Ar. Yön, taraf.

c. +den 43a/2, 89a/10

cināyet: Ar. Adam öldürmek, katl.

c. +den 45a/10

cinn: Ar. Dini inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade, anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık.

c. 88a/12, 89b/12, 89b/14; c. +den
21a/5; c. +ler 21b/1; c. +lerdendir
90a/1; c. olursa 89b/15; c. -i insdür
17b/13

cinnī: Ar. Cin taifesine bağlı olan varlık.

c. +lerden 89b/11; c. +lerün 88b/7

cins: Ar. Başlıca nitelikleri aynı olan ve aralarında çok yakın benzerlikler bulunan varlık.

c. 86b/9; c. +den 15a/15, 86b/10; c.
+indendir 54a/10

cism: Ar. Beden, vücut.

c. -i 'azīm 40a/14

cömerdlük: Far. Elindekini vermektan kaçınmama, eli açık olma.

c. +la 69a/1

cum'ā: Ar. Cuma. Haftanın beşinci günü.

c. 26b/3

cümle: Ar. Bütün, hep, herkes.

15a/12, 45a/15, . 59b/11, 63a/4; c.
+si 60b/14, 8a/5; c. +si 18b/1

cüz': Parça, bölüm.

c. -i hayāt olmakda 86a/15; c. +den
35b/1; c. +dür 35b/2; c. +i 86b/8; c.
+i olsa 86b/8

çadır: Çadır.

ç. +lar 43a/6

çağır-: Bağırarak, yüksek sesle söylemek, seslenmek.

ç. 56a/4; ç. -a 42a/10; ç. -dı 42a/11,
43a/4, 45b/14, 84a/12; ç. -up 62b/3,
81a/3, 84b/5; ç. -urlardı 84a/14; ç. -
uruz 62b/6

çağrış-: Karşılıklı bağırarak, yüksek sesle konuşmak.

ç. -alar 88a/10; ç. -urlar 5a/9, 81a/1

çal-: Vurmak, üfleme veya gerekeni yapmak suretiyle ses çıkarmasını sağlamak.

ç. -a 8b/9; Şūr ç. -a 3a/10; ç. -mağa 70a/4

Çalab: Allah.

Ç. +um 27a/14, 28b/10, 28b/4, 76b/11, 78a/2

çalın-: Ses çıkarılmasını sağlamak.

ç. -ur 11a/4

çāre: Far. Çıkar yol, çözüm yolu.

ç. 24b/15, 43a/3, 48a/6; ç. +si 24a/11

çāresüz: Çözumsuz, çaresiz.

ç. 28a/6

çārmıh: Hıristiyanların Hz. İsa için sözü konusu ettikleri, tarihin çeşitli dönemlerinde uygulanan bir idam şekli. "Dört çivi" anlamında Farsça bir terkip olup çehâr mîh biri yatay, öteki dikey iki ağacın oluşturduğu haç şeklindeki darağacını ifade eder. Buna haç ve salib de denilmektedir.

ç. idüp 40b/12

çārşū: Far. Çarşı, pazar.

ç. +da 15b/8

çek-: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru sürüklemek.

ç. -di 47a/11, 47a/12, 57b/12, 37b/2;

ç. -dügi 47a/9, 7a/5; ç. -er 47a/14, 47a/15, 47b/1; ç. -erler 7b/10; ç. -erlerdi 47b/13, 80b/2; ç. -iserler 36b/15; ç. -mez 47a/9; ç. -ü viridi 85b/2; ç. -ü virür 39a/2; ç. -ünj 51a/12; ç. -üp 56a/3, 7a/8; zahmet

ç. -üp 36b/10

çekil-: Bir şeyin tutulup kendine veya başka bir yöne doğru sürüklenmesi.

ç. -e 24a/8, 74b/10; ç. -ür 24a/8, 7a/6

çekin-: Çekinmek.

ç. -e 45a/3

çekirge: Çekirge.

ç. 69b/10, 69b/12

çemen: Çimen, yeşillik, bahçe.

ç. +ler 14a/5

çenber-: Çenber.

ç. -in 32b/3

çengel: Çengel.

ç. +le 7a/4

çeri: Asker.

ç. +ler tonatup 29a/15

çeş-: Çözmek.

ç. -üp 7b/5

çevre: Etraf, çevre.

ç. +sin 44b/15; ç. +sine 45b/2

çığa: Karatavuk kuşundan büyük ve karışık renkli bir çeşit kuş.

ç. 78b/12

çık-: Ortaya çıkma, görünme, meydana gelme.

ç. -a 37a/9, 38a/7, 67b/8; çıka ç. -a 36b/10; ç. -a çıka 36b/10; ç. -a 38a/7; ç. -abileler 23b/14; ç. -adurlar 69a/7; ç. -an 10b/8; ç. -ar 17a/1, 17b/7, 68a/12, 68a/13, 68b/6, 88a/3; ç. -ar 7a/12; ç. -ara 51a/4; ç. -ardı 17a/2, 51a/5, 79b/1, 79b/2; ç. -ardı 10b/7; ç. -ardılar 87b/7; ç. -ardığı 9a/13; ç. -arduk 47a/10, 57a/14; ç. -arlar 59a/13, 87b/15; ç. -arlardı 80a/7; ç. -dı 42a/11, 75a/12, 75a/14, 76a/15, 76a/3; ç. -dılar 4b/2, 78a/1; ç. -dılar 41a/14; ç. -mağa 7b/14; ç. -mağı 7a/14; ç. -mağ 38a/6, 85a/4; ç. -mağ olmaya 4b/9; ç. -mağlığa 36b/9, 7b/4; ç. -ması 66a/3; ç. -maya 74b/14; cān ç. -mazdan 7a/11; ç. -up 27a/13, 47a/13, 49a/2, 75b/5, 76a/11, 83b/8, 84a/12, 84a/14, 9b/3, 9b/4

çıkar-: Ortaya çıkarma, görünür kılma, meydana koyma.

ç. -alar 24b/12, 65a/12; ç. -dı 32b/4, 57a/2; ç. -mağdan 58b/6; ç. -mış

79a/14; ç. -uñ 28b/8; ç. -up 10b/1, 36a/3, 57a/2, 61a/11; ç. -ur 31a/4, 69a/9

çiçek: Çiçek açan süs bitkisi.

ç. 79a/14

çift: Far. Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş.

ç. 39b/12, 39b/13, 86b/11; ç. +den 86b/11; ç. +dür 39b/13; ç. +ler 86b/13; ç. 15b/10; ç. olmağla 86b/10

çiftlendür-: Evlendirmek.

ç. -dün 60a/5; ç. -mezler 81b/10

çirkin: Çirkin, güzel olmayan.

ç. 19a/14

çiyne-: Çiynemek, ezmek.

ç. -miş 79b/4; ç. -yü 3b/9

çiynen-: Çiynenmek, ezilmek.

ç. -miş 79b/12

çoğal-: Fazlalaşmak, artmak.

ç. -dı 43a/10

çoğalt-: Fazlalaştırmak, artırmak.

ç. -mağ 71a/6

çok: Fazla, çok.

ç. 12a/9, 35b/7, 38a/15, 41b/13, 43a/6, 44b/7, 45a/12, 45b/12, 48a/5, 48b/6, 72a/15, 7a/4, 83a/8, 83b/5, 84a/1, 84a/11, 84b/15; ç.

+dur 26b/5, 53b/9, 58b/2; ç. gelüp
70b/12; ç. idi 40b/15; ç. olur 52a/14

çoğluk: Fazlalık, çokluk.

ç. +da 69b/11; ç. +ına 47b/15; ç. +la
70b/11, 71a/2; ç. +undan 24a/12

çomak: Değnek.

ç. +ları 39b/2

çök-: Çökmek.

ç. 78a/11; ç. -miş 15a/2

çuğur: Çukur.

ç. 24a/10

çün: Far. Çünkü.

ç. 18a/3, 1b/2, 20b/3, 22a/7, 24a/5,
29a/12, 32a/6, 45b/15, 47a/13,
47a/15, 51a/7, 52a/12, 52b/4,
54a/10, 54a/5, 59b/15, 60a/11,
60a/5, 62b/8, 64b/15, 75a/6, 76a/6,
76b/7, 77b/4, 78a/6, 78a/9, 79a/13,
84a/15, 84a/4, 84b/10, 85b/10,
85b/6, 87b/6, 88a/8, 88b/15,
89a/13, 8b/15, 9a/7, 9b/6; ç. 29a/13,
59a/1, 70a/3, 77a/4

çünkü: Far. Çünkü.

ç. 11b/12, 18a/3, 35b/11, 37b/3,
61a/14, 75b/13; ç. 89b/3

çürü-: Bozulmak, eski halini
kaybetmek.

ç. -miş 42b/13; ç. -yüp 78b/13, 8b/4

dabbacığ: Ar. Hayvanlar.

d. +lara 14a/11

däbbe: Ar. Hayvan. Yük ve binek
hayvanı.

d. +lerünjüze 3a/2

dahı: Dahi, de.

d. 10a/14, 10a/4, 10b/11, 10b/12,
10b/4, 10b/7, 11a/7, 11a/9, 11b/13,
11b/5, 12b/11, 12b/14, 12b/5,
13a/10, 13a/13, 13a/2, 13a/7, 13b/1,
13b/10, 13b/14, 14a/10, 14a/12,
14a/6, 14a/7, 14a/8, 14b/10,
14b/14, 14b/4, 15a/13, 15a/7,
15b/1, 15b/13, 15b/4, 15b/9,
16a/10, 16a/8, 16b/3, 16b/9,
17a/12, 17a/3, 17a/5, 17a/6, 17a/8,
17b/12, 17b/13, 17b/15, 17b/4,
18b/1, 18b/11, 18b/13, 18b/2,
18b/6, 18b/9, 19a/14, 19a/2, 19a/7,
19b/11, 19b/12, 19b/13, 19b/14,
19b/2, 19b/8, 20b/1, 20b/5, 21a/1,
21a/7, 21b/10, 21b/2, 22a/1,
22a/11, 22a/15, 22b/1, 22b/8,
23b/9, 24a/12, 24a/14, 24a/6, 24a/8,
24b/12, 24b/14, 24b/5, 25a/10,
25a/6, 25b/14, 25b/7, 25b/8,
26a/14, 26b/1, 26b/2, 26b/5, 26b/7,
27a/4, 27b/11, 27b/13, 28a/10,
28a/12, 28a/14, 28a/15, 28a/3,
28a/4, 28a/9, 28b/15, 28b/8, 29a/1,
29a/2, 29a/5, 29a/8, 29b/8, 2a/11,
2a/12, 2a/2, 2a/4, 2b/10, 30a/11,
30a/2, 30a/3, 30a/9, 30b/11, 30b/4,

31a/12, 31a/13, 31a/9, 31b/3,
31b/4, 32a/14, 32a/2, 32b/13,
32b/4, 32b/6, 32b/7, 33a/10, 33a/7,
33a/8, 33b/12, 33b/15, 33b/4,
34a/12, 34a/15, 34a/8, 34a/9, 34b/1,
34b/14, 34b/15, 35a/3, 35a/5,
35b/13, 36a/1, 36a/4, 36a/9,
36b/11, 36b/13, 36b/14, 36b/15,
36b/3, 36b/5, 37a/10, 37b/12,
37b/3, 38a/1, 38a/12, 38a/15, 38a/2,
38a/4, 38b/11, 38b/9, 39a/11,
39a/12, 39a/2, 39a/5, 39b/11,
39b/12, 39b/13, 39b/14, 39b/15,
39b/3, 39b/9, 3a/1, 3a/2, 3a/4, 3a/8,
3b/14, 40a/15, 40a/2, 40b/14,
40b/2, 40b/4, 40b/9, 41a/1, 41a/3,
42b/15, 43a/8, 43b/11, 43b/13,
44a/11, 44a/14, 44a/15, 44b/13,
44b/5, 44b/7, 44b/8, 45a/1, 45a/13,
45a/5, 45a/9, 45b/10, 45b/5, 46a/9,
46b/13, 47a/5, 47a/7, 47b/2, 47b/8,
48a/14, 48a/4, 48a/9, 48b/1,
48b/12, 48b/15, 48b/5, 49a/1,
49a/12, 49a/13, 49a/8, 49b/1, 4a/10,
4a/3, 4a/8, 4b/14, 4b/5, 4b/9, 49b/5,
50a/1, 50a/10, 50a/5, 50a/8, 50b/2,
50b/3, 52a/11, 52a/15, 52a/4,
52b/10, 52b/6, 52b/9, 53a/1,
53a/12, 53a/13, 53a/14, 53a/4,
53a/8, 53b/11, 53b/14, 53b/15,
53b/2, 54a/15, 54a/2, 54a/3, 54a/7,
54a/8, 54b/1, 54b/11, 54b/12,
54b/7, 55a/11, 55a/4, 55a/8, 55b/1,

55b/13, 55b/3, 55b/7, 56a/1,
56a/12, 56a/14, 56a/5, 56a/6,
56b/10, 56b/3, 57a/13, 57a/14,
57a/5, 57a/8, 57b/10, 57b/13,
57b/2, 57b/4, 57b/8, 58a/14, 58a/2,
58a/4, 58a/7, 58b/10, 58b/2, 58b/3,
58b/5, 59a/2, 59b/2, 59b/7, 5a/1,
5a/11, 5a/12, 5a/13, 5a/2, 5a/5,
5a/7, 5a/8, 5b/12, 5b/14, 5b/15,
5b/2, 5b/4, 5b/6, 5b/8, 61a/1,
61a/10, 61a/12, 61a/3, 61a/8, 61b/4,
62a/13, 62a/2, 62a/6, 62b/12,
62b/7, 63a/7, 63b/12, 63b/8, 63b/9,
64a/4, 64b/1, 64b/10, 64b/14,
64b/3, 64b/7, 65a/11, 65a/13,
65a/3, 65a/6, 65b/6, 65b/7, 66a/6,
66a/8, 67a/10, 67a/12, 67a/15,
67a/8, 67b/12, 67b/3, 69a/6, 69a/9,
69b/8, 6a/2, 6a/9, 6b/4, 6b/8, 70a/2,
70a/4, 70a/5, 70a/6, 70b/14, 70b/2,
70b/3, 70b/8, 71a/13, 71a/3, 71a/4,
71a/9, 71b/5, 71b/6, 72a/1, 72a/7,
72a/9, 72b/12, 72b/3, 73a/15,
73a/5, 73a/6, 73a/7, 73a/9, 73b/3,
73b/7, 73b/8, 74b/13, 74b/14,
74b/8, 75a/6, 75a/9, 75b/10,
75b/11, 75b/3, 75b/5, 76a/12,
76a/14, 76a/2, 76b/11, 76b/15,
76b/2, 77a/1, 77a/7, 77b/11, 77b/2,
78a/1, 78a/3, 78b/14, 79a/1,
79b/13, 79b/15, 7a/14, 7a/7, 7b/11,
7b/15, 7b/3, 7b/6, 80b/12, 80b/15,
80b/4, 81a/12, 81a/4, 81a/8,

81b/14, 81b/6, 82a/1, 82a/12,
82a/2, 82b/10, 82b/14, 82b/4,
82b/6, 82b/7, 82b/9, 83a/3, 83b/12,
83b/13, 84b/13, 85a/11, 85a/9,
85b/13, 86a/11, 86b/10, 86b/11,
86b/14, 86b/4, 87a/1, 87a/12,
87a/2, 87a/6, 87a/9, 87b/14, 88a/11,
88a/15, 88a/4, 88b/10, 88b/12,
88b/13, 88b/5, 88b/8, 88b/9,
89a/10, 89a/4, 89a/9, 89b/11,
89b/12, 89b/13, 89b/14, 8a/11,
8a/12, 8a/15, 8a/3, 8a/8, 8b/5, 8b/9,
90a/1, 9a/12 18b/11, 26b/11, 36b/9,
38b/15, 40a/10, 46a/12, 49a/5,
55b/4, 79b/1, 80b/7, 35a/2, 17a/15,
14a/12, 15a/8, 15a/9, 15b/4, 16a/13,
16b/7, 16b/8, 18b/10, 18b/13,
22b/5, 22b/6, 23b/9, 25a/12,
27a/12, 27b/14, 30a/13, 31a/2,
31a/5, 36a/3, 38a/10, 38a/13, 38a/5,
3a/3, 4a/5, 50a/14, 50a/3, 54b/2,
54b/5, 5b/7, 61b/15, 62b/5, 63a/10,
64a/15, 68a/14, 68a/15, 68b/14,
68b/2, 69b/11, 6b/3, 73a/2, 7b/10,
80b/2, 83a/5, 86b/13, 88b/3,
88b/15, 12b/13, 52a/13, 38a/4,
45a/15, 53b/14, 56a/13, 89a/11

dāim: Ar. Devamlı.

d. 11b/12, 26a/9, 34a/7, 35b/4, 66a/3,
73b/10, 85b/5, 9b/6; ni‘met-i d.
26a/5; d. +dür 26a/2, 39b/2; d.
olmak 74b/7

dal-: Dalmak.

d. -ar 7a/13

damar: Damar.

d. +larından 7a/6

dāne: Far. Tane.

d. 68a/2; d. +ler 10b/10, 3a/1; d. +yi
68a/4

dār: Far. Kapı.

d. -ı teklîfde 45b/14

da‘vā: Ar. Hakkını elde etmek için veya
hakkının korunmasını sağlamak
için mahkemeye başvurma.

d. +sı 54b/10

da‘vet: Ar. Çağırma, çağrı.

d. +e 12a/10; d. itdüklerün 12b/1; d.
eyle 9a/3; d. eyledi 9a/9; d. eyleye
18b/11, 18b/9; d. +inün 9a/11;
kavm d. ide 75b/14; d. ider 17a/12;
d. iderler 7b/3; d. iderün 84b/1; d.
idüp 41a/6; d. kıldı 76a/4; d.
kılmağa 12a/8; d. itmekden 55b/3

da‘vi: Ar. Da‘vâ, iddia.

d. +kıldı 61a/15

dāye: Ar. Çocuğa süt veren dadı.
Mürebbi.

d. +ı 55b/8; d. +si 57a/1

de: Bir bağlaç.

d. 2b/14, 35b/9, 44a/15, 89a/11; d.
49a/6

dede: Büyük babadan başlayarak geriye
doğru atalardan her biri.

d. +η 55b/8; d. +ηe 55b/9

def': Ar. Ortadan kaldırma.

d. +ine 89b/5; d. idem 78a/4; d. idüp
34b/13, 4b/12

def'ā: Ar. Kez, kere.

d. 14a/4, 8a/10

defn: Ar. Gömmek.

d. idüp 42b/10

defter: Ar. Amel defteri.

d. +ine 11a/6; d. idüp 5a/7; d.
+lerinde 69b/3

deg-: Temas etmek, dokunmak.

d. -er 42b/4; d. -dün 56a/3; d. -mek
44a/2; d. -mişdür 44b/2

degin: Dek, kadar.

d. 13b/2, 28b/2, 47a/3, 47b/3,
56b/14, 59a/11, 63a/15, 65b/7,
73a/5, 82a/6, 82b/13, 82b/5; d.
12a/5

degirmi: Yuvarlak.

d. 38a/10

degül: Cümle içinde art arda kullanılan
veya daha çok özneyi, tümleci,
yüklemi, aralarından bazılarına

olumsuzluk kavramı vererek
birbirine bağlayan veya yüklem
olumsuz çekimini sağlayan kelime.

d. 13a/10, 14a/10, 16a/5, 17b/6, 1b/6,
25a/5, 28a/2, 2a/1, 31a/9, 31b/14,
31b/2, 38b/12, 39a/15, 39a/4,
44a/7, 45a/9, 56b/5, 59b/10, 71a/3,
71b/6, 71b/9, 72b/6, 73a/3, 74a/3,
81a/12, 82a/5, 82a/6, 82b/12, 85a/3,
86b/9, 88b/3, 8b/3, 8b/7; d. +dür
12a/2, 17a/12, 17a/5, 17b/1,
17b/12, 17b/3, 17b/9, 1b/13,
21b/11, 26a/7, 31b/5, 31b/7, 33a/4,
34a/8, 40b/15, 57a/12, 57b/2,
59b/12, 71a/9, 82a/7, 86a/12,
86b/7, 87a/1, 8b/8; d. +ler 73a/7,
88a/16; d. +midün 55a/13; d.
+miydi 62a/1; d. 76b/1; d. +señ
61a/1; d. +sin 39a/11, 39a/9; d. +siz
82b/9; d. +süz 82b/4; d. +üm
27b/11, 28a/9, 82b/7, 82b/8, 83a/1;
d. +üz 64a/12

degür-: Ulaştırmak, erişirmek.

d. -di 9a/9; d. -meyelerdi 42b/4

dek: Kadar, değin.

d. 29b/4, 50b/5

delâlet: Ar. Göstermek, anlatmak.

d. idem 9a/6; d. ider 17b/10, 64b/8,
89a/4, 8a/8; d. iderdi 9a/11, 9b/4; d.
itmez 64b/9; d. kıldı 34a/1; d.
kılduk 48b/3; d. kıılır 83a/2, 8a/6

delil: Ar. İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare.

d. 25b/12, 89a/2; d. -i 18a/2 18a/1; d. eyle 72a/13; d. gösterüp 14a/1; d. +ler 30a/10, 59b/8; d. olam 76a/14; d. olan 2a/4; d. olup 76b/5; d. olurdu 75b/12

delü: Akli dengesini yitirmiş olan, aklını kaçırmış.

d. +ye 60a/4

delük: Delik.

d. +i 10a/13; d. olmaya 49b/10

dem: Zaman.

d. 27a/3; d. 4b/11

demür: Demir.

d. +den 74b/10, 7a/8; d. +den 7a/4; d. +dür 39b/3

denil-: Söylenmek, denilmek.

d. -di 63a/6; d. -medügi 36b/4

deñiz: Deniz.

d. 15b/5, 28b/2, 78b/1, 79a/9, 7b/10, 80a/2; d. +de 15b/7; d. +den 80b/4; d. +e 29b/3; d. +i 28b/3; d. +ler 15b/4, 18a/14; d. 15b/4

deñlü: Kadar.

d. 2a/8, 56a/11, 78b/10, 84a/5

depe: Tepe.

d. +ler 44b/11; d. +leri 70b/5; d. +si 41b/1; d. +sinden 28a/13; d. +ye 70b/4

depelen-: Öldürülmek.

d. -di 26b/6

depren-: Harekete gelmek, kımıldamak.

d. -mege 62a/9

depret-: Harekete geçirmek, kımıldatmak.

d. -imezler-di 47b/13

derd: Far. Dert.

d. +ün-den 35b/12

dere: Küçük akarsu, dere.

d. +dür 88a/4; d. +lere 76b/8, 78a/1; d. +leri 67a/7; d. +si 73a/14; d. +sindeki 20a/14; d. +sinün 55b/7; Veyl d. +sinün 21b/1; d. +ye 60a/9

derekāt: Ar. Basamaklar, mertebeler.

d. 53b/10; d. -ı nār 53b/9

dereke: Ar. Basamak, meretebe.

d. +si 74a/4; d. +sidür 59a/4; d. +sinde 37a/4; d. +ye 53b/11

deri: Deri.

d. +leri 74a/9; d. +si 79a/14; d. +sin 74a/13, 74b/6

deril-: Toplanmak.

d. -üp 42a/3, 54b/14, 82a/14, 86a/4

dermān: Far. Derman, çare.

d. +da 42b/6, 42b/7

derūḡ: Derin.

d. 61b/9

dervīṣ: Far. Derviş.

d. 55b/12, 68a/1; d. +e viridi 68a/3; d. idüp 44a/2; d. kılp 44a/6; d. +ler 36a/1; d. +ligin 56a/10; d. +lik 57b/12

dervīṣlik: Far. Dervişlik.

d. 56a/3, 70a/11; d. +den 16a/1

destūr: Far. İzin, müsaade.

d. alu vire 77a/15; d. +ıyladur 64a/3; d. viridi 9a/8; d. vire 6a/8

deṣil-: Deşilmek.

d. -üp 18a/14

devā: Far. Çare, deva.

d. kılp 27b/8

deve: Ar. Geviş getiren, hörgüçlü yük taşıma hayvanı.

d. 15a/11, 37a/6, 51a/4, 51a/5, 77b/11, 81a/2; d. +ler 38b/6, 51a/12; d. +leri viridi 77b/14; d. +lerin 15a/10, 77b/15; d. +leriyle 76b/13; d. +m 77b/7; d. +nün 51a/14, 51a/7, 7b/5; d. +ḡ 77b/10; d. +sidür 51a/11; d. +sin 76b/15; d. +ye 42a/9; d. +yi 38b/8, 51b/6

devlet: Ar. Devlet.

d. +ünjde 42a/2

devr: Ar. Dönme, dönüş.

d. idüp 41a/14, 7b/9

dırnaḡ: Tırnak.

d. +larından 68a/13

di-: Söylemek, demek.

d. -di 12a/11, 18a/3, 26b/12, 26b/14, 27a/14, 27a/3, 27a/8, 27b/10, 28a/1, 28a/10, 28a/12, 28a/14, 28a/2, 28a/3, 28a/4, 28a/7, 28a/8, 28b/1, 28b/10, 28b/14, 28b/4, 28b/7, 29a/13, 29a/8, 32a/3, 33b/2, 33b/4, 33b/6, 36b/13, 39a/12, 3a/12, 41a/8, 42a/1, 42a/14, 42a/15, 42a/5, 42b/2, 42b/7, 43a/4, 45b/2, 45b/8, 51a/10, 54a/9, 54b/14, 54b/15, 57b/15, 58a/14, 58a/2, 59a/5, 60a/13, 60b/2, 60b/3, 60b/4, 60b/6, 61b/6, 61b/9, 62b/3, 62b/9, 65b/11, 68a/4, 72b/5, 75a/15, 75b/2, 76a/13, 76a/15, 76a/8, 77a/1, 77a/12, 77a/13, 77a/5, 77a/9, 77b/12, 77b/13, 77b/2, 77b/6, 77b/8, 78a/11, 78a/2, 78a/5, 78b/15, 83a/11, 83b/2, 84a/15, 84b/3, 85b/12, 85b/14, 85b/15, 85b/8, 85b/9, 86a/1, 87b/2, 87b/4, 88a/5, 88a/9, 90a/2, 90a/4, 90a/5, 9b/4, 34b/11, 67b/14; d. -diler 14b/6, 15a/15, 1b/11, 1b/12, 1b/13,

26a/14, 26b/3, 27b/3, 29a/5, 29a/6, 32a/5, 33a/15, 33b/2, 40a/12, 40a/5, 40b/12, 40b/14, 48b/10, 48b/9, 52b/12, 54a/6, 54b/11, 55a/2, 56b/15, 57a/13, 60a/4, 60a/8, 62b/9, 64b/15, 68b/15, 6a/5, 6a/6, 70b/13, 71a/5, 72b/4, 75b/1, 7a/3, 81a/1, 82a/10, 82a/13, 82a/14, 86a/4, 88a/3, 8b/11, 65a/2; d. -dügi 25b/1, 27a/15, 28b/9, 29b/11, 34b/12, 60b/8, 71a/13, 7a/9, 84b/15, 89b/14; d. -dügüdür 39a/11; d. -dügin 81b/13, 82a/15, 29a/10; d. -dügüm 28b/14; d. -dügümüz 4b/5; d. -dügünü 29a/2; d. -dükleri 51a/5, 8b/6; d. -düklerin 87b/6, 45b/5; d. -düklerimiz 64a/5; d. -düm 56b/12; d. -gil 27a/9, 29a/1; d. -mediler 84b/3; d. -megi 55a/1; d. -mek 4b/8, 35a/7, 17b/2, 50b/5, 70b/4, 71b/4, 88a/4, 89b/15, 15a/12; d. -meyüp 44b/2, 44b/4; d. -mişler 33b/4, 59b/7, 88a/4; d. -mişlerdür 36b/11, 57a/5, 63b/8, 78b/14, 79b/10, 58a/11, 85a/11, 89b/13; d. -r 17b/7, 1b/5, 82a/3, 88b/15; d. -rdi 84b/14; d. -rler 17a/12, 21b/11, 21b/5, 23a/3, 29a/4, 2a/1, 2a/2, 2b/1, 31b/6, 32a/6, 36b/5, 39b/10, 39b/9, 59a/13, 63b/12, 69a/10, 70b/1, 70b/4, 7a/8, 84b/13, 8b/2, 8b/5; d. -rler 40b/3; d. -rler idi 69a/3; d. -

rlerdi 17b/6, 1b/5, 23a/11, 64a/11, 69a/6, 86b/3, 76a/3, 85b/3; d. -rleridi 69a/2; d. -rsin 28b/14, 80b/9, 83b/2; d. -se 27a/9, 81b/12; d. -se 38b/3; d. -sünler 81a/11; d. -ye 51b/8, 66b/7, 66b/9, 67b/2; d. -yeler 6b/8, 22a/6, 46b/1, 5a/12; d. -yelüm 33b/1, 33b/3; d. -yen 33b/5, d. -yesiz 84b/1; d. -yiser 46a/6; d. -yü 12b/14, 14b/7, 24b/14, 33b/11, 34b/3, 38a/3, 3a/14, 40a/12, 40b/11, 44b/4, 45a/5, 45b/7, 48b/6, 4b/1, 54b/10, 60b/12, 62a/6, 67a/15, 67b/1, 70b/1, 70b/4, 72b/15, 81a/11, 81b/12, 84a/1, 84a/13, 84b/10, 87b/13, 9a/15, 69a/10, 7b/3; d. -yüp 27b/1, 29a/3, 65a/2, 85b/14

dibāc: Ar. Bir çeşit kumaş.

d. 67a/4

dīdār: Far. Yüz, çehre.

d. +ını 22b/5

dik-: Dikmek, ekmek.

d. -di 41a/9, 68a/8; d. -dügi 74a/2; d. -erlerdi 40b/4; d. -üj 45b/4

dikel-: Ayağa kalkmak.

d. -miş 38b/13

diken: Diken.

d. 85a/12, 85a/14, 85b/5; d. +dür 20b/14

dil: Tat alma organı, dil.

d. 48a/13; d. açup 6a/7; d. +inden 81a/7; d. +le 56a/8; d. +ler 3b/9; d. +leri 3b/9; d. virdük 58b/10

dile-: Birinde bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek.

d. 58a/7; d. -di 23b/3, 28b/13, 33b/11, 36b/1, 54a/7, 76a/12; d. -düğünü 46b/14; d. -gince 19a/12; d. -meye 88b/15; d. -meyince 18a/7; d. -mezin 9b/13; d. -mezsüz 18a/6, 18a/7; d. -mezüz 77a/5; d. -miş 18a/6; d. -r 20b/15, 23b/13, 23b/14, 30b/13, 38a/12, 66b/3; d. -rin 87b/13; d. -rse 6a/11, 6b/12, 12b/10, 12b/11, 13a/6, 18a/2, 18a/8, 18a/9, 31a/7, 31b/14, 35a/2, 35a/3, 38a/11, 51b/12, 58b/10, 77b/11, 77b/12; d. -rsen 76b/2; d. -rseñ 28b/4, 28b/10, 76b/12, 77b/1; d. -rseñüz 2b/6, 17b/4; d. -rsevüz 53a/12; d. -se 19a/9, 20a/6, 38b/15, 88a/5; d. -seler 84a/13; d. -señ 78a/4; d. -ye 34b/13, 34b/7

dilek: Bir kimsenin dilediği şey, istek, arzu, temenni, rica, murat.

d. itmegi 77b/10; d. +lerin 31a/3

dilen-: Başkalarından istemek.

d. -di 29b/11

dilsüz: Dilsiz.

d. 3b/7, 53a/10

Dimaşk: İslâm dünyasının önemli tarihî şehirlerinden biri, günümüzde Suriye'nin başşehri.

D. +a 58a/12

dīn: Ar. Allah'a, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistem haline getiren toplumsal bir kurum, diyanet.

d. 12b/14, 65a/13, 65a/7, 65a/8, 71a/15; emr-i d. 71a/4; ihtiyā-ı d. 43a/4; d. -i dünyā 61a/7; d. -i kıyāmet 30a/2; d. +e 12a/8; emr-i d. +i 27a/15; d. +inden 19b/13, 29a/9; d. +ine 72b/5; d. +ini 72b/5; d. +iñe 82a/13; d. +le 82b/15; d. +leri 85a/10; d. +lerin 23b/4; d. +lerinden 30b/2; d. +lerünüz 52a/4; d. +üm 82b/14; d. +ümüze 82a/12; d. +ümüzi 64a/12; d. +inden 28b/2; d. +ün 77b/9; d. +ün den 12b/7, 28a/12, 28a/14; d. +ünüz 82b/13; d. +ünüzze 35a/1, 82a/11, 82b/15, 82b/3

dīndaş: Dindaş, anı dine mensup.

d. +larıyla 29b/13

diñ-: Dinmek, kesilmek.

d. -erdi 29b/8

diñle-: İşitmek için kulak vermek, isteyerek duymak.

d. -mediler 20a/13; d. -sün 11b/8

diğlen-: Dinlenmek.

d. -e 85b/2; d. -esiz 2b/4

dip: Yan.

d. +inde 22b/13; d. +inden 7a/6

direk: Direk.

d. +le 74b/10; d. +ler 74b/11; d. +leri 40b/4

direksüz: Direksiz.

d. 10a/13, 2b/8, 38b/11

dirgür-: Diriltmek.

d. -e 8a/12

diri: Canlı, sağ.

d. 8b/4; d. kılmğa 32b/8; d. +lerin 70b/15; d. olup 8b/2; d. +yle 16a/2

diriğ: Far. Men'etmek, korumak, esirgemek.

d. 17b/4

diril-: Yeniden canlanmak.

d. -e 18b/2

dirilt-: Canlandırmak.

d. -esiz 3a/5; d. -üp 8b/8; d. -ür 31a/7

dirlik: Bir tedirginliği, üzüntü ve sıkıntısı olmama durumu.

d. 41b/12, 70a/10; d. +leri 42a/4

dişi: Canlıların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten, erkeği

tarafından döllenecek ve neslini üretecek biçimde yaratılmış olanı.

d. 2a/13

ditre-: Titremek.

d. -me 60b/6

dīvān: Ar. Büyük meclis.

d. +ından 20b/10; d. idüp 19b/5; d. +ları 21a/15, 21a/6, 22a/14; d. olmaz 61a/5

dīvār: Duvar.

d. 85b/1, 85b/2

dīvārlu: Duvarlı.

d. 5b/2

diz: Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.

d. +i 7b/5; d. +leri 45a/4

doğın-: Dokunmak.

d. -dı 29a/4

dol-: Dolmak.

d. -ar 7a/12

doldur-: Doldurmak.

d. -a 88b/7

dost: Dost.

d. 31a/3, 73b/4; d. +durur 59a/14; d. dutanlar 37b/7; d. idi 77a/11; d. +larından 7b/2; d. +umdur 77a/14

dög-: Dövmek.

d. -er 69a/11; d. -erdi 27a/7; d. -
erlerdi 27a/7; d. -mek 88a/15

dögil-: Döğülmek.

d. miş 87a/10

dök-: Dökmek.

d. -di 34a/13; d. -erüz 14a/4; d. -mege
77a/4; d. -meklük 14a/4

dökil-: Dökülmek.

d. -üp 15b/5; d. -ür 23a/3, 88a/17; d.
-mişdür 8b/13, 32b/2; d. -e 15a/7,
18a/12

dön-: Dönnek, geri gelmek.

d. 28a/12, 28a/15, 78a/11; d. -di
60a/11, 60b/6, 62b/8; d. -e 12b/11,
15b/6; d. -eler 23b/2; d. -eler
66b/14; d. -er 29a/9, 37a/7, 58b/15,
82b/15, 16b/9; d. -erler 23b/2; d. -
erse 28b/2; d. -ersin 25a/15; d. -gil
46b/3; d. -iserüz 8b/3; d. -me
29a/13; d. -medi 28a/15; d. -mediler
30b/2; d. -mek 7a/9; d. -meye
12b/11, 29a/9; d. -meyüp 64b/3; d.
-mez olursa 28b/2; d. -mezem
82b/3; d. -mezlerdi 29a/11; d. -miş
24b/13; d. -mişdi 78b/13, 87a/13; d.
-ün 54b/14; d. -üp 10a/4, 36b/5,
60b/1, 61b/2, 70b/7, 82a/12,
82a/13, 84b/11, 86a/2; d. -üp 24b/9

döndür-: Döndürmek, etrafında hareket
ettirmek.

d. -diler 78a/14, 78a/15; d. -i 32b/15;
d. -meñ 9b/5; d. -ür 32b/15; d. -señ
12b/8

dördünci: Dördüncü.

d. 25a/13; d. +de 43b/7

dört: Dört sayısı.

d. 40b/13, 47b/12, 63a/9, 69b/12,
75a/13, 75b/1

döşe-: Döşemek, yaymak.

d. -di 10b/6; d. -düm 50a/9; d. -yüp
49a/6

döşek: Döşek, yayılmış.

d. 2a/9; d. +i 49a/7; d. +ler 38a/9

döşen-: Döşenmek.

d. -mişdür 39a/3

döşenil-: Döşenilmek.

d. -miş 38a/15

du 'ā: Dua.

d. 82a/2; d. kılam 27b/14; d. kıldı
27b/15, 28b/10; d. kılp 28b/4; d.
+larına 63b/12; d. +ya 58a/7; d.
kılurlar 63b/12

dudak: Dudak.

d. +larıyla 73b/3

dur-: Durmak.

d. -an 9b/13; āhtarılı d. -dı 28b/5; d. -
maqlık 20b/11; d. -up 56a/4; d. -ur
61a/3

durul-: Durulmak, sakinleşmek.

d. -ur 89b/9

dut-: Tutmak.

ma'zur d. 42a/1; d. -a 18a/2; d. -am 61b/7; dost d. -anlar 37b/7; d. -aruz 53a/13; düşmen d. -dı 55a/2; d. -madı 54b/7; düşmen d. -mışdı 47b/10; d. -up 78b/4

dutun-: Tutunmak.

d. -up 82a/3

dübür: Dübür, kış.

d. +inden 79b/1

düg-: Dügünlemek.

d. -üp 88b/11

dügme: Dügme, ilik.

d. +lerüñ 87b/9

dügüm: Dügüm.

d. 87b/10; d. +ler 88b/10

dükeli: Hep, hepsi, bütün.

d. 23b/3, 29a/7, 33a/14, 3a/8, 64a/3, 69a/4, 89a/13, 89a/3, 90a/6

düken-: Tükenmek, kalmamak.

d. -mez 59a/7; d. -ür 26a/7

dünle: Sabah gün ağarmadan.

d. +lerde 85a/11

dünyā: Ar. Dünya, yeryüzü.

d. 13b/7, 14b/2, 22b/13, 35a/15, 35b/4, 36a/12, 36a/6, 36a/8, 40a/9, 47b/1, 48b/6, 4b/4, 53a/13, 53b/1, 63a/5, 63a/7; dīn-i d. 61a/7; fahr-i d. 71b/8; d. +da 11a/11, 11a/6, 11a/8, 13b/10, 14b/14, 22a/6, 23b/15, 25a/13, 25a/3, 30b/1, 33a/8, 36b/13, 37a/11, 37b/1, 37b/8, 38b/1, 3b/1, 3b/10, 3b/12, 3b/13, 3b/6, 3b/7, 41a/9, 46a/11, 46a/3, 48b/14, 4a/3, 53a/15, 53a/6, 53b/15, 53b/2, 55a/8, 57b/12, 5a/1, 66a/9, 67a/8, 67b/11, 67b/7, 71a/4, 72b/8, 73b/12, 74a/2, 81b/10, 8b/12, 9b/15, 9b/8; d. +da 3b/2, 3b/5, 41a/7; d. +da virdügi 55a/7; d. +dan 46b/1, 67b/8, 73a/8; d. +dur 45b/15; kayd-ı d. 71a/14; d. +ya 11a/13, 13b/6, 34a/15, 40a/9, 47a/11, 48b/2, 56a/11; şādāyid-i d. +ya 73a/10; d. +yı 36a/13, 41a/14, 69a/13, 72b/11, 72b/13

düpdüz: Düz bir şekilde.

d. ola 24a/10, 44b/12

düril-: Dürülmek, toplanmak.

d. -ür 15a/6

düriş-: Uğraşmak, didişmek, çabalamak.

d. -diler 45b/1; d. -enler 23a/1; d. -sün 23a/1

dürlü: Türlü, muhtelif.

d. 10b/9, 27b/8, 28b/13, 34a/11,
38a/4, 3a/3, 41b/7, 41b/8; d. +dür
30b/10; dürlü d. 13b/5, 32b/4, 4a/1,
70a/2, 13b/5, 32b/4, 4a/1

dürt-: Dürtmek.

d. -üp 56a/6

düş: Düş.

d. +inden 8b/10

düş-: Düşmek.

d. -di 28a/14, 29b/3, 33b/6, 60a/14;
d. -diler 72b/12; d. -e 70b/5, 8a/15;
d. -eler 45a/5; d. -em 12b/13; d. -
erlerdi 29a/10; d. -mekden 48b/15;
d. -ü virdi 78b/11; d. -üp 17b/11,
53a/7, 88b/4

düşmen: Far. Düşman.

d. 54b/7, 76b/12, 80b/5, 82a/3, 85a/6;
d. dutdı 55a/2; d. dutmışdı 47b/10;
d. kıllurlardı 3b/1; d. +lar 68b/2,
83b/11; d. +ları 22b/6, 23b/12; d.
+laruñdan 59b/10; d. olup 47b/15;
d. +uñdur 78a/3

düşmenlik: Far. Düşmanlık.

d. 73b/4

düşür-: Düşürmek.

d. -dük 47a/10

düşvâr: Far. Zor.

d. olur 49a/3

düşvârlık: Far. Zorluk.

d. 57b/14, 58a/2; d. 58a/1

dütün: Duman.

d. 15a/1, 70a/5; d. +den 86a/6

düz-: Düzene sokmak, düzene koymak,
sıralamak, elverişli, uygun bir
duruma getirmek.

d. -di 19a/4, 33b/14, 41b/10; d. -diler
41b/7, 41b/8; d. -e 6a/12; d. -er
2a/1, 31b/6; d. -erler 33a/6; d. -sin
6a/12; d. -üp 33a/7, 87a/12

düz: Eğri olmayan, doğru, düz.

d. ola 24a/9

düzelt-: Düzene sokmak, doğrultmak.

d. -di 10a/13

Ebâ Bekr: Ebû Bekr Abdullâh bin Ebî
Kuhâfe Osmân bin Âmir el-Kureşî
et-Teymî (ö. 13/634). İlk
müslümanlardan, Hulefâ-yi
Râşidîn'in birincisi. bk. Ebû Bekr.

86a/1, 52b/12, 72b/4, 85b/11,
85b/12, 85b/14, 85b/9

Ebâ Ri'âl: Fil Vakasında Ebrehinin
kılavuz olarak kullandığı bir kişinin
adı.

E. 76b/6; E. +i 76b/4

Abbâs: Ebü'l-Fazl el-Abbâs bin
Abdilmuttalib bin Hâşim el-Kureşî
el-Hâşimî (ö. 32/653). Hz.
Peygamber'in amcası.

‘A. +a 82a/14

Ebā’l-Yeksûm: Ebû Yeksûm Ebrehe el-Eşrem el-Habeşî (ö. 570 [?]). Tarihte Fil Vak’ası olarak bilinen olayın kahramanı, Yemen valisi. Krş. Ebrehe.

78a/9

ebed: Ar. Son.

e. 82b/15

ebedî: Ar. Sonsuz, ölümsüz.

e. 18a/9, 33a/9, 4b/9, 54a/3, 74b/11, 74b/14; ‘azâb-ı e. +yye 30a/3

Ebî Bekr: Ebû Bekr Abdullâh bin Ebî Kuhâfe Osmân bin Âmir el-Kureşî et-Teymî (ö. 13/634). İlk müslümanlardan, Hulefâ-yi Râşidîn’in birincisi. bk. Ebû Bekr.

E. +den 85b/6

Ebî Leheb: Ebû Utbe Ebû Leheb Abdül‘uzzâ b. Abdilmuttalib b. Hâşim (ö. 2/624). Hz. Peygamber’in babasının kardeşi ve en azılı düşmanlarından biri.

43a/7, 85a/6, 85b/7

Ebî Tâlib: Ebû Tâlib Abdümenâf b. Abdilmuttalib b. Hâşim el-Kureşî el-Hâşimî (ö. 619 m.). Hz. Peygamber’in amcası. 535 yılında doğdu. Annesi Fâtıma bint Amr b. Âiz el-Mahzûmiyye’dır. Hz.

Peygamber’in babası Abdullah ile amcası Zübeyr’in öz kardeşidir.

E. +e 55a/14

Ebrehe: Ebû Yeksûm Ebrehe el-Eşrem el-Habeşî (ö. 570 [?]). Tarihte Fil Vak’ası olarak bilinen olayın kahramanı, Yemen valisi. Krş. Ebā’l-Yeksûm.

E. 75b/2, 75b/8, 76a/1, 76a/12, 76a/4, 76a/5, 76a/7, 76a/9, 76b/13, 76b/14, 76b/4, 77a/1, 77b/12, 77b/14, 77b/4, 77b/8, 78a/6, 78a/7, 78b/9; E. +nünj 75a/10, 78a/9; E. 75a/15; E. +ye 77b/4, 77b/5, 77b/7; E. bin Şabbah 75a/4

ebter: Sonu kesik.

e. +dür 82a/4; e. oldur 82a/5

Ebû Bekr: Ebû Bekr Abdullâh bin Ebî Kuhâfe Osmân bin Âmir el-Kureşî et-Teymî (ö. 13/634). İlk müslümanlardan, Hulefâ-yi Râşidîn’in birincisi.

E. 19b/11, 52b/15, 53a/2, 54a/6, 53b/12, 54a/12, 54a/2, 54a/13, 72a/4, 72b/3, 72b/5, 73a/3, 85b/15, 85b/8; E. +e 54a/9; E. +ünj 54a/8; E. Şiddık E. 54a/5

Ebû Cehl: Ebû’l-Hakem Ebû Cehl Amr b. Hişâm b. Mugāre el-Kureşî el-Mahzûmî (ö. 2/624). Hz. Muhammed’in ve İslâm’ın azılı

düşmanlarından biri. Ebü'l-Hakem olan künyesi İslâmiyet'e düşmanlığı sebebiyle Hz. Peygamber tarafından Ebû Cehil şeklinde değiştirilmiştir.

E. 35a/13, 43a/7, 53a/4, 53a/3, 55b/8, 61a/14, 61b/14, 61b/5, 62a/11, 62a/3, 62a/7, 62b/2, 62b/8, 73a/2; E. +e 62b/13; E. +i 18a/3

Ebû Hureyre: Ebû Hüreyre Abdurrahmân b. Sahr ed-Devsî (ö. 58/678). Çok hadis rivayet etmesiyle tanınan sahâbî.

E. 18b/7

Ebû İshâk: Ebû İshâk Amr b. Abdillâh b. Zîyuhmid es-Sebîî (ö. 127/745). Kûfeli hadis ve kıraat âlimi, tâbîî.

E. 67b/14

Ebû Leheb: Ebû Utbe Ebû Leheb Abdül'uzzâ b. Abdilmuttalib b. Hâşim (ö. 2/624). Hz. Peygamber'in babasının kardeşi ve en azılı düşmanlarından biri.

E. 84b/10, 84b/14, 84b/3, 84b/7, 85a/11, 85a/4, 84b/8, 85a/4; E. +e 84b/6; E. +üñ 85a/5

Ebû Sa'îd Hudrî: Ebû Sa'îd Sa'd b. Mâlik b. Sinân el-Hudrî (ö. 74/693-94). Çok hadis rivayet eden yedi sahâbîden biri. Resûl-i Ekrem'e

biat eden sahâbîler arasında ilk sırada yer aldı.

56a/15

Ebû Süfyân: Ebû Süfyân Sahr bin Harb bin Ümeyye (ö. 31/651-52). Kureyş kabilesinin reislerinden, sahâbî. Yezîd ile Hz. Muâviye oğullarıdır.

E. 67b/15; S. -ı Harb 81a/2

Ebû'l-'Abbās: Metinde Fil Vak'asındaki Mahmud adlı filin sürücüsü. Başka kaynaklarda bu ada raslanmamıştır.

E. 78a/8

ebû'l-ḥayr: Hayrın babası.

e. 84b/13

ebû'l-şerr: Şerrin babası.

e. 84b/13

ecel: Ar. Hayatın sonu, ölüm zamanı.

e. +den 63a/7; e. +dendür 66b/12; e. +lerinden 10a/3; e. +üñ 34a/1

ecr: Ar. Ödül, mükafat.

e. +ler 26a/7

edā: Ar. Yerine getirme.

e. itdiler 26a/7; e. itmedi 13b/11; e. itmekde 72a/14; e. ideler 65a/11; e. kıldı 36a/4; e. kıldılar 30b/8; e. olındıysa 43b/6

ef'āl: Ar. Ameller, işler.

e. 87a/2; e. +ler 30a/9; e. +lerin 5a/7;
e. +lerini 65b/6

efsün: Ar. Büyüler.

e. +lar 88b/11

eger: Far. Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.

e. 12b/9, 17b/2, 21a/1, 24a/2, 27a/15, 27a/9, 27b/13, 38a/3, 38a/9, 40a/3, 42b/11, 43b/3, 43b/5, 44a/7, 51b/10, 52a/6, 52a/9, 54b/13, 57a/10, 57a/15, 61a/1, 61b/6, 77a/3, 77a/8, 81b/11, 82a/11, 84b/14, 89b/14, 8b/6; e. 42b/1, 50a/13, 58a/1, 61a/6, 62a/3, 77a/7

egerçe: Far. Gerçi, şayet.

e. 68b/3

egle-: Bekletmek.

e. -di 27a/10; e. -diler 27a/9

eglen-: Bir yerde durup beklemek, tevakkuf etmek.

e. -diler 68a/9; e. -eler 4b/9; e. -idur 42a/14; e. -mediler 12a/4; e. -üp 27a/6, 4b/3; e. -ürdi 27a/7, 60b/1

egri: Eğri, doğru olmayan.

e. +ligi 65a/13

ehl: Sahip, malik, topluluk.

e. 25a/3, 62b/1; e. -i 70a/14; e. -i beyt 78a/5; e. -i Cennet 47b/5, 48b/11; e.

-i Cennetler 23a/4; e. -i fesāduñ 88b/8; e. -i kitāb 65a/5; e. -i kitābdan 64a/15, 65a/15; e. -i ma‘ānī 58a/4; e. -i meclīsin 62b/4; e. -i Mekkeye 79a/2; e. -i nār 47b/5, 48b/11; e. -i nāra 22b/6; e. -i sa‘ādetden 70a/9; e. -i tefsīr 79b/10, 85b/3; e. +i 11a/5, 28b/15, 33b/7, 36a/12, 37b/10, 37b/7, 38a/14, 38a/2, 45b/11, 4b/4, 53a/11, 53b/4, 53b/9, 59a/12, 5a/9, 64b/1, 65a/10, 80a/7, 88a/10, 9b/5; e. +i idüm 44a/1; e. +i 18b/1, 22b/10; e. +idür 88a/13; e. +in 13b/8, 53a/13; e. +inden 26b/14, 77a/1; e. +ine 15b/6, 17b/13, 36a/6, 39a/1, 82b/2; e. +ine viridi 36a/3; e. +ini 69a/10; e. +inüñ 4b/14; e. +iyle 45b/10, 51b/10, 82a/6, 84b/10; e. +lerinde 67b/8; e. +lerinden 67b/12; e. +ün 4a/14; e. +ünden 26b/12; e. +ünüz 44a/14

ejderhā: Far. Ejderha.

e. olduğu 9a/12; e. +yı 27b/3

ek-: Ekmek, dikmek.

e. -mek 14a/6

ekin: Ekin.

e. 79b/4; e. +ler 87a/12

ekrem: Ar. Çok cömert, en kerim.

e. +dür 65b/9

ekşer: Çoklukla.

e. 58a/13, 63b/8, 88b/12

eksil-: Azalmak, az duruma gelmek.

e. -e 73b/11; e. -mez 18b/11, 59a/7

eksilt-: Azaltmak, az duruma getirmek.

e. -ür 17a/7

eksük: Mevcut olmadığı için ihtiyaç duyulan şey, noksan.

e. 20a/10, 20a/12, 20b/5, 20b/8

eksüksüz: Eksiksiz, tam.

e. 59a/11, 5b/10

el: El.

e. 51a/12; e. +de 6a/13; e. +i 19a/6, 47a/12, 62a/10, 9a/13; e. +in 82a/15, 9a/12; e. +in urup 76b/10; e. +inde 29a/11, 41b/10, 77a/13, 88b/14; e. +indeki 55b/13; e. +inden 28b/10, 28b/4, 46a/12, 72b/8, 78a/5; e. +ine 16a/10, 40b/13, 49b/8; e. +ine virdiler 42a/8; e. +ine vireler 24b/13; e. +ine virüp 28b/1; e. +ini 29b/6, 29b/7; e. +ini 29a/4; e. +iyle 57a/5; e. +leri 3b/11; e. +lerinde 42a/4; e. +lerinde 41b/12; e. +lerine 24b/7, 49b/4, 62b/7; e. +leriyle 13a/12; e. şunmadılar 30a/6; e. uzatup 56a/5; e. +ümde 27b/1; e. +ümden 27b/12, 28a/9; e. +üme 42b/1; e. +ümüzden

44b/4; e. +ünjü 33b/13, 82a/1; e. virdük 58b/10

elbetde: Ar. Mutlaka, kesin olarak.

e. 25a/15, 28a/5, 6a/11, 74a/3, 75b/3, 82b/12, 8a/7, 8a/9

elçi: Bir uzlaşma sağlamak veya bir iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse.

e. 77a/5, 77a/9

elem: Ar. Üzüntü.

e. 74a/11

elemtere: Ar. Kur'ân-ı Kerîm'in yüz beşinci sûresi. Mekke devrinde nazil olmuştur; beş âyettir.

e. 79b/10

elet-: İletmek, ulaştırmak.

e. -diler 28b/9; e. -diler 43a/1; e. -em 77a/10; e. -mege 7b/13; e. -mekden 80b/7; e. -ünj 28b/1, 28b/7; e. -üp 21a/6, 2a/1; e. -ürsenjüz 21a/1

eletici: İletici.

e. +dür 53b/5

em-: Emmek.

e. -erler 48b/3

em: İlaç.

e. idüp 44a/7

emânet: Ar. Emanet.

e. +e 3b/3; e. +leri 24a/13

emel: Ar. Arzu, istek.

ṭūl-i e. 11b/3

emīn: Ar. Güvenilir.

e. 53b/6; Mekke-i e. 58b/8; e. +dür
58b/5; Cebrāīl-i e. +dür 17a/6; e.
eyledi 80b/1; e. ola 45a/9; e. oldılar
80b/7; e. olur 90a/7; e. +ümüzdür
17a/8

emīnlik: Ar. Güvenilirlik, emniyetlilik.

e. +ler 70a/12

Emīr'ül-Mü'minīn 'Alī: Ebū'l-Hasen
Alī b. Ebī Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî
(ö. 40/661). Hz. Peygamber'in
damadı, Hulefâ-yi Râşidîn'in
dördüncüsü.

E. 11b/2, 83b/7

emlāk: Ar. Mülkler.

e. 86b/15

emr: Ar. Emir, buyruk, ferman.

e. 89a/1068a/8; sābiqât-ı e. 8a/7; e. -
i 70b/6; e. -i acīb olduğuyçün 74a/5;
e. -i 'azīmüşān 60a/8; e. -i dīn
71a/4; e. -i dīni 27a/15; e. itdi
60a/10, 84a/15; e. eteydi 62a/1; e.
itmişdür 21a/5; e. eyledi 45b/6; e.
eyledi 41b/2, 83a/15; e. eyledük
79b/11; e. eylemişdür 88b/9; e. +i
24a/14, 24a/6, 33a/15, 61a/7; e.
+idür 59b/15; e. +in 14a/3, 14b/14;
e. +inde 33a/8; e. +inden 54b/10; e.

+ine 13a/13, 24a/14, 46b/6, 61b/1;
e. +ini 12b/14, 24a/4, 7b/8; e. itdügi
24a/6; e. ide 6b/7; e. ider 88a/5; e.
idüp 80a/9; e. +iyle 33a/13; e.
+lerinden 63a/7; e. ola 70a/9; e.
olınur 70a/15

emrlen-: Emir almak.

e. -mişdür 8a/1

emzür-: Yavrusunu memesindeki sütü
emdirmek suretiyle beslemek.

e. -üp 55b/9

en-: İnmek.

e. -erler 7b/7; e. -üp 32b/2

en'ām: Ar. Kur'ân-ı Kerīm'in altıncı
sûresi. Mekke devrinin sonlarında
tamamı bir gecede nâzil olmuştur.
Deve, sığır, koyun ve keçi
demektir.

e. 34a/3; e. +laruñuz 34a/10, 14a/12,
10b/14

enbiyā: Ar. Peygamberler.

e. +dan 45a/4

endişe: Far. Düşünce.

e. +leri 73b/15

endür-: İndirmek.

e. -dügi 17a/6; e. -e 33b/12; e. -mege
8a/3; e. -üp 17a/15, 66a/15, 71a/1

eniş: İniş.

e. 24a/9

enseb: Ar. En lâıyk, çok münasib, tam yerinde.

e. +üñ 58b/15

envā´: Ar. Çeşitler, cinsler.

e. 10b/9, 14a/5, 19b/11, 2a/12, 3a/2, 41b/5, 50a/9, 61a/5, 67a/1, 67a/2, 89a/9

i. idüp 6a/15

eñlü: Renkli, beniz renkli.

e. 19a/13

eñse: Ense, boynun arka tarafı.

e. +nüñ 32b/3

er-: Erkek.

76a/11 e. -di 76a/11; āhire e. -di 46a/1; sa´ādete e. -di 54a/3; yana e. -di 40a/3; yıla e. -di 47a/14; aña e. -mekden 31b/9; yüreke e. -mez 74b/7

er: Erkek.

e. +leri 30b/1

er: koca.

e. +e virmekden 16a/2

ergür-: Ulaştırmak, erdirmek.

e. -mek 88a/14; sa´ādete e. -ür 18a/8

eri-: Bir sıvı içinde katılığını kaybedip dağılmak.

e. -mişdür 70b/8

eril-: Ulaşmak, ermek.

e. -mez 49b/1

eriş-: Erişmek, yetişmek, ulaşmak.

e. -di 27b/6, 13b/7, 28a/7, 35b/15, 41b/13, 50b/15, 78b/12, 78b/13, 85a/1; e. -düñ 27b/10; e. -e 30b/11; e. -en 76b/7; e. -mek 66a/8; e. -mekden 34a/8; e. -meye 75a/11, 87a/5; e. -mişdi 69a/7; e. -mişdi 69a/3; e. -üben 44b/3; e. -üp 78b/7, 78b/9; e. -ür 18b/7, 63b/14

erişdür-: Eriştirmek.

e. -di 40a/10; e. -dük 55b/8; e. -e 49b/11; e. -mekle 80b/4

erit-: Eritmek, erimiş hale getirmek.

e. -üp 74a/13; e. -ür 74a/8, 74a/9

erkek: İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiyi dölleyecek cinsten olanı.

e. 2a/13

erte: Tan, saıah.

e. 60a/14, 63b/12; e. +ye 63a/15

Ervan: Hz. Muhammed Mustafa'ya sihr yapılmasında sihrin atıldığı kuyunun adı.

E. 87b/4

erzak: Ar. Rızıklar, yiyecek içecek maddeler.

e. 73b/15

erzel: Ar. En rezil.

e. -i 'ömre 58b/14

es-: Havanın, bir yönden bir yöne akması.

yel e. -di 75b/7

esbāb: Ar. Sebepler.

e. 41b/12; e. -ı felāḥ 36a/6; e. -ı ma'īšetde 79b/14; e. +ların 2b/9

eşer: Ar. İz, nişan.

e. 87a/13; va'z-ı e. 35b/8; e. +in 56b/6; e. +inden 87a/12

esfele sāfilīn: Hayvanlardan aşağı. Sefillerin sefili.

e. +e 58b/12, 59a/3

esīr: Ar. Tutsak.

e. 48b/14; e. eyledi 76a/12; e. idüp 76a/7; e. ola 77a/13

eskit-: Eskitmek.

e. -dün 71a/10

esnām: Putlar.

e. 9b/14; e. +lara 9b/11

Eş'ād: Aç gözlülüğü meşhur bir kişi.

E. 69a/6

eşedd: Şiddetli.

e. +ine 47b/7

eşit-: İştirmek.

e. -di 29a/14, 87b/6; e. -mekle 71b/14; e. -mez 48a/8; e. -üp 27b/2, 43a/3, 41b/9, 42b/5, 77a/9, 86a/8; e. -üp 85b/13; e. -ür 48a/9; e. -ür eyledi 27b/7; e. -ür eylersin 27b/10; e. -ürler 39a/15

eşme: Kaynak, pınar.

e. 38a/3; e. olsa 38a/3

eşrāf: Ar. Şerefli.

e. +larından 76a/3

eşref: En şerefli.

e. +ı 60b/9

eşşedrek: Daha şiddetli.

e. +dür 10a/9

et: Beden, et.

andan e. 81a/3; e. +e 25b/2; e. +i 78b/13; e. +in 74a/13, 74b/6, 81a/3; e. +leri 74a/8, 78b/10

etmek: ekmek.

e. yese 72a/3

eṭrāf: Ar. Çevre, dolay.

e. +ından 7a/5

ev: Hane, konut.

e. 78a/3; e. +de 15b/9, 27a/9; e. +den 72a/10; e. +e 27a/6, 27a/7, 42b/15, 60a/11, 85a/6; e. +i 75b/2, 75b/4, 77a/3, 77b/9; e. +idür 76b/3, 77a/7, 77a/6, 78a/12; e. +idür ider 77a/7;

e. +in 78a/2, 80a/12; e. +inde 79a/11; e. +ine 25a/12, 42a/15, 60a/4, 83b/9; e. +inün 69a/8; e. +iñdür 78a/3; e. +iyle 75b/4; e. +ler 41b/5; e. +leri 27a/1, 66b/4; e. +lerin 80a/5; e. +lerine 23b/2; e. +ümüz 76b/1; e. +ün 16a/10, 77b/11; e. +ünüzde 2b/4

evcā': Ar. Ağrılar, acılar, sızılar.

e. 70a/11

evet: Olur, oldu, peki, tamam.

e. 42b/8

eviş-: Karşılıklı acele etmek.

e. -sünler 22b/15

evlād: Ar. Bir anne ve baba için kendi çocukları.

e. 62b/1, 71a/6; e. +ıyla 82a/7, 84b/10; e. +la 44a/7; e. +larından 67b/12

evliyā: Ar. Allah'ın sevgilisi olan, hali davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerametler sebebiyle bu husus halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin ve has kullar.

e. 32b/10; e. +dan 45a/4

evlü: Evli, evi olan.

e. 25a/12

evtād: Ar. Direkler, kazıklar.

e. 40b/11

evvel: Ar. Önce, öncesi.

e. 30b/15, 33b/4, 42b/11, 59b/15, 8a/10, 9b/9; 'l-hiccenün e. 39b/11; e. +den 50b/4; e. +i 33b/3; e. +in 71a/9; e. +inde 43a/12; e. +inden 16a/14, 68b/3; e. +ine 16b/9; e. +kiden 75b/10; e. +kilere 3a/7

evvelā: Ar. İlk olarak.

e. 36b/2, 47a/9, 4a/13, 5a/6, 81b/8

evvelki: Ar. İlki, birincisi.

e. 33b/12, 36a/14, 39b/12, 40a/7, 8b/2, 9b/15

ey: Seslenme ünlemi. Ey.

e. 10a/6, 19a/1, 24b/1, 25a/15, 27a/14, 27b/5, 28a/7, 28b/10, 28b/4, 37a/15, 40a/8, 42a/1, 42b/2, 42b/7, 46a/6, 46a/7, 46b/1, 52a/3, 56b/11, 59b/3, 6b/4, 6b/8, 75b/1, 76a/15, 76a/8, 76b/11, 78a/2, 82b/2

eyit-: Söylemek.

e. 27a/9, 28a/6, 38b/4, 77a/2, 9a/3, 33a/15, 33b/15, 82b/1, 87b/12, 89a/8; e. -er 11b/11, 11b/15, 16b/5, 17a/9, 23b/6, 27b/5, 28b/15, 35b/6, 40b/2, 47a/1, 48a/5, 63a/1, 65b/8, 68b/4, 72a/3, 79a/10, 83a/13, 83a/8, 83b/2, 83b/7, 89b/10, 89b/13, 8b/8, 90a/1; e. -di 27a/11, 27a/13, 27b/11, 28a/13, 28b/13, 29a/2,

29a/7, 3a/15, 41b/14, 42a/7, 72a/6, 86a/9, 87b/7; oğlan e. -di 27b/13; vezîr e. -di 27b/12; e. -diler 42a/9; e. -dügi 10a/1; e. -e 6b/3; e. -esin 9a/4; e. -i 28a/2; e. -i bilmedi 12a/10; e. 80a/10; e. -ün 84b/2; Ka'bü'l-Aḥbār e. -ür 40a/7; e. -ür eyle 48a/1; e. -ür 40a/13, 43b/3; e. -ürdi 11b/2, 13a/1, 43b/14, 44a/3, 71a/9, 76b/11; e. -ürler 21b/9; e. -ürler-di 30a/1

eyit- Söylemek.

e. -di 9b/10

eyle- Etmek, yapmak.

‘arz e. 58a/8; da‘vet e. 9a/3; ḥazer e. 78a/13; istiğfār e. 84a/1; naḥr e. 82a/1; tesbīḥ e. 84a/1; ikrām e. 82a/12; a‘rāz e. -di 12a/14; azād e. -di 53a/2; baḥīl e. -di 52b/7; beyān e. -di 66a/15, 9b/10; cem‘ e. -di 44b/5, 73b/8, 9b/3; daḥī e. -di 17a/15; da‘vet e. -di 9a/9; emīn e. -di 80b/1; emr e. -di 41b/2, 83a/15; esīr e. -di 76a/12; eşitür e. -di 27b/7; faḥr e. -di 61b/1; fetḥ e. -di 47a/5, 84a/4; ġarḳ e. -di 9b/15; ḥabs e. -di 76a/10; ḥāzır e. -di 16b/1; helāk e. -di 17a/2, 31a/12, 31b/3, 43a/12, 51b/3, 70b/13, 75a/3, 78b/4, 78b/8; ḥitāb e. -di 9b/4; ‘itāb e. -di 13a/2; karaṇu e. -di 10a/15; kaşd e. -di 61b/8, 62b/11; kāfir e. -

di 13b/2; mağrūr e. -di 19a/1; men‘ e. -di 11b/1, 81a/3; nazār e. -di 33b/10, 33b/8; öyle e. -di 19a/12; pāk e. -di 50b/9, 57a/3; şağ e. -di 37a/13; setr e. -di 86a/1; suāl e. -di 68a/1; şikāyet e. -di 27a/8; terk e. -di 55a/2; vaḥy e. -di 66b/12; zann e. -di 73b/11; zıkr e. -di 10b/8, 15a/11, 4b/8, 87b/13, 88b/12, 89a/4; sihr e. -di 87a/9; emr e. -di 45b/6; ḥāzır e. -di 78a/8; helāk e. -di 79a/4; kaşd e. -di 75b/11; şadaқа e. -di 54a/2; ‘amel e. -diler 37a/14; ḥāliş e. -diler 65b/5; pāk e. -diler 65b/6; taḥtlar e. -diler 41b/7; beyān e. -dük 18a/1; emr e. -dük 79b/11; zıkr e. -dük 68b/8; ‘afv e. -düm 45a/12; zıkr e. -düm 57b/9; a‘rāz e. -dün 12b/3; niçün eyle e. -dün 61b/9; cem‘ e. -gil 28b/15; ḥamd e. -gil 83b/5; şabr e. -ğil 31a/15; zāyi‘ e. -me 56a/4; ḥarc e. -mege 48a/6; men‘ e. -megil 56a/7; mn‘ e. -meseler 51b/6; terk e. -meye 62b/14; secdele e. -mezler 25b/12; emr e. -mişdür 88b/9; 27b/8 e. -r 27b/8; görür e. -r 27b/7; men‘ e. -r 11b/4; mi e. -r 8b/4; münevver e. -r 10b/2; namāz kıl secde e. 62b/14; secde e. -r 61b/6; eşitür e. -rsin 27b/10; ḥarc e. -se 59a/8; helāk e. -se 51b/10; rızkı bol e. -se 43b/14; nazār e. -sün 14a/2; da‘vet e. -ye 18b/11, 18b/9;

32b/13 e. -ye 32b/13; girü e. -ye 38a/7; izhâr e. -ye 56b/4; şağır e. -ye 14b/2; yaruğ e. -yeler 45b/7; ‘amel e. -yeler 18b/9; ‘azâblar e. -yiserdür 39b/2; anı e. -yüp 42a/14, tedbîr e. -dük 14a/4.

eyle: Öyle.

ben e. 42a/2; delîl e. 72a/13; 12a/4 e. 12a/4; 50a/12 e. 50a/12; eydür e. 48a/1; Hakk Te‘âlâ e. 21a/5; halk e. 66a/13; helâk it e. 27b/1; hemân e. 29b/6; ‘ilmümüzden e. 35a/13; indürüp e. 51b/3; kaçur e. 69a/9; Qur‘ân e. 31b/5; tekarrüb-i hâşıl e. 62b/15; tozar e. 70a/2; tutup e. 60b/3; zâyi‘ ola e. 73b/11; niçün e. eyledün 61b/9; 78a/5 e. it 78a/5

eyü: İyi.

e. 2a/14

eyülik: İyilik.

e. itmezsüz 44a/13

eyyid: Ar. Kuvvetlendir, teyid et, devam ettir, anlamında kullanılır.

e. -i şekâvetde 65a/3

ezâ: Eziyet.

e. 74a/11, e. +sın 31a/15

ezân: Ar. İslamın namaza çağırma ritüeli. Ezan.

e. 57b/5

ezel: Ar. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman.

‘âlem-i e. +de 19a/9

ezil-: Ezilmek.

e. -üp 8b/4

fâcir: Ar. Haktan sapan, haram ve günaha dalmış kötü insan. Günah işleyen.

f. +dür 59a/1; f. +ler 15b/11, 19b/13, 19b/15, 21a/3, 66b/10, 66b/9, 67a/11, 67a/3, 67a/5, 67a/6, 67a/9; f. +lerdür 67a/1

fahîşe: Ar. Kötü söz, iş.

f. 67a/11

fahr: Ar. Övünme.

f. -i dünyâ 71b/8; f. itdiler 70b/11; f. itmeyedünüz 71b/9; f. eyledi 61b/1; f. idişmek 71a/2; f. +ile 23b/2; f. iden 48b/6; f. iderdi 48a/1; f. idüp 48a/5; f. +ünüz 71b/9

fahrülen-: Ar. Övünmek.

f. -mek olmaya 56b/4

fâide: Ar. Fayda.

f. 35b/12, 45a/7, 74b/3; f. kıla 20a/7; f. kılısar 71b/6; f. olaydı 46a/7; f. olısar 85a/3; f. olmaya 20a/6, 77a/12; f. +si 20a/7, 74b/4; f. +si46a/2

fāidesüz: Ar. Faydasız.

f. 5b/10

faķır: Ar. Yoksul, muhtaç.

f. 55b/13; f. +i olısar 81b/8

faķr: Ar. Yoksulluk, muhtaçlık.

f. 36a/11; f. +uñı 56a/7

falān: Ar. Belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin yerine kullanılır.

f. 23b/13, 23b/14, 28a/1, 28b/7

fānī: Ar. Ölümlü, geçici.

f. 46b/3; ḥayāt-ı f. 36a/7; ḥayāvāt-ı f. 11a/11; ḥayāt-ı f. +de 46a/7; f. +dür 55a/8

fāriğ: Ar. Vazgeçmiş, çekilmiş.

f. 12b/10; f. olasın 58a/5, 58a/7; f. olduğdan 15b/13; f. olsa 89b/9; f. olup 2b/4, 45b/1

farīz: Ar. İslam dininin kula farz kıldığı mükellefiyet.

f. +leri 26a/6

farz: Ar. Yapılması gerekli olan, dinen zorunlu olan şey.

f. kılduğumuz 30b/7; f. olan 36a/3; f. olındı 13b/12

farzıyyet: Ar. Din hususunda icrası vâcib, terki yasak olan İlahî hükümler.

f. +ine 65a/12

fāşık: Ar. Büyük günah işleyen.

f. 32b/10; f. +lardur 19b/13; f. +laruñ 21a/5

fāsid: Ar. Bozulmuş, bozuk.

remz-i f. 74a/15

faşl: Ar. Hak söz. Hak ile bâtılın arasını fark ve temyiz ile olan hüküm ve kaza.

f. 3a/9; f. +ı 47b/5 47b/4; f. idüp 33a/4; f. olsa 80a/3; yevm-i f. +dur 3a/7

Fatraqān: Metinde geçtiğine göre Levh-i Mahvuz'un diğer adı. Başka kaynakta rastlanmamıştır.

f. +dur 31b/13

faz': Far. Safha.

f. 15b/7

fazīlet: Ar. Değer, meziyet, iyiligi ilim ve irfan.

f. +i 83a/12, 83b/6; f. +in 72a/13; f. idüp virdüğumdür 44a/9; f. +ler virdi 43b/15; f. +ler virmekligüm 44a/7

fazl: Ar. Üstünlük, iyilik, erdem.

f. 90a/7; f. +ından 56b/6; f. +la 59b/7; f. +umuzla 52a/10, 52a/11

feccr: Ar. Tan yerinin ağarması. Şafak.
Sabah vakti, güneş doğmadan evvel
şarkta hâsıl olan kızılık.

f. -i muştaltıldür 39b/8; f. 39b/6,
39b/5

fedāye: Ar. Kurban, yoluna can koyma.
f. idüp 84b/15

feh̄m: Ar. Anlama, anlayış.
f. ider 61a/2

felāḥ: Ar. Selâmet, saadet. kurtuluş.
f. 36a/2; esbâb-ı f. 36a/6; f. buldı
50b/7; f. olduğı 36a/12

felāk: Ar. Tan zamanı, subh, fecir.
f. 87a/7, 87b/14, f. 88a/4, 88a/8,
88a/9; ḥalk-ı f. 87b/13

felān: Ar. Belirtilmesi gerekli
görülmeven isimlerin yerine
kullanılır.
f. 81b/12, 29a/3

felek: Ar. Gökyüzü, sema.
f. +lerinde 16b/7, 7b/8

fenā: Ar. Varlık karşıtı, yokluk.
f. 14b/2; f. oldu 71a/10

ferah: Ar. Gönül açıklığı, ferah.
f. 15b/3, 66b/8; f. kıla 6b/3; f. +lar
idüp 44b/6; f. +ları 5b/8; f. ola
14b/11

ferd: Ar. Tek, bir, yekta. Eşi, benzeri
olmayan.

f. +dür 86b/12

ferište: Far. Melek.

f. 65b/11, 86a/1, 87a/15, 87b/2; f.
+dür 63a/9, 6a/6; f. +ler 17a/5,
21a/10, 22a/15, 32a/9, 44b/14,
46b/1, 59a/13, 63b/10, 64a/2,
7a/15, 7b/12, 7b/7, 8a/1; f. +lerden
45a/4, 65b/10; f. +lerdür 19b/6; f.
+leridür 62b/6; f. +lerle 59a/15,
64a/1, 6a/5; f. +lerümüz 19b/4; f.
+nüñ 31b/12; f. 38b/15; f. +ye
39a/1

fertüt: Far. Çok ihtiyarlamış, kocamış,
bunamış.
f. olup 25b/4

feryād: Ar. Bağırıp çağırma. Yüksek
sesle medet istemek. Figan.
f. ide 24b/15; f. ideler 45a/5; f. idüp
20b/15, 5a/9, 88a/10

fesād: Ar. Bozgunculuk, fitne.
f. 51b/5, 67a/9; ehl-i f. +uñ 88b/8; f.
virür 85a/11; f. virürse 85a/9; f.
+ları 43a/10, 43a/11; f. virür 35a/2

fesh: Ar. Bozmak, hükümsüz koymak.
Kaldırmak.
f. itmek 34b/13

feth: Ar. Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma.

f. itdün 46b/15; f. eyledi 47a/5, 84a/4; f. idemedi 84a/6; f. iden 84a/6; f. idüp 55b/15; f. olımsa 83b/4; f. virilse 83b/12

fevâid: Ar. Faydalar. Faydalı şeyler.

f. 74a/9, 74b/1

fevt: Ar. Kaybolma, elden çıkma.

f. itdiler 81a/6

feyz: Ar. Kurtuluş, zafer.

f. 30b/10

fi'îl: Ar. İş, amel.

f. +ine 87a/3; f. +ini 9a/15; f. +inden 54a/14

fikr: Ar. Düşünce, fikir.

f. idüp 79b/8

fîl: Fil hayvan

f. 75b/11, 78a/10, 78a/11, 78a/13, 78a/15, 78b/14, 79a/1; aşhâb-ı f. 75a/2, 79b/12, 84a/5; 'l-aşhâb-ı f. 75aa/3; kışşa-yı aşhâb-ı f. 75a/3; şahib-i f. 77a/14, 77b/4; aşhâb-ı f. +e 79a/4; şahib-i f. +e 77b/2; f. +in 75b/11; f. +ini 78a/7; f. +ün 78a/8; f. +ün 78a/10

Filistîn: Ar. Akdeniz'in güneydoğu ucunda, Asya ile Afrika arasında köprü konumunda bulunan tarihî

bölge. Adını, milâttan önce XII. yüzyılda Kavimler göçü sırasında deniz yoluyla buraya gelen Filistler'den alır.

F. +e 80a/1

Fir'avn: Allahlık iddiasında bulunduğu için Hz. Musa'nın mücadele ettiği Mısır hükümdarı.

F. 10a/2, 31a/11, 43a/7, 61a/15, 9a/14, 9a/9, 9b/2, 9b/6; F. -ı la'î'n 9b/9; F. +a 40b/11, 8b/12, 9a/11, 9a/2, 9b/8; F. +ı 9a/8

fuğarâ: Ar. Fakirler.

f. 65a/12; f. +nuş 56a/10

ğ. +ı 81b/4.

ğâfil: Ar. Gaflete düşmüş, habersiz.

ğ. 31b/4, 40a/8, 50b/11; ğ. idüp 71a/6; ğ. kıldı 71a/2; ğ. ola 45a/11, 89b/8; ğ. olasin 12b/15; ğ. olmaya 72a/14; ğ. olup 81a/5

ğaflet: Ar. Gafil olma, habersiz olma durumu.

ğ. +den 39a/1, 43a/5, 71b/3; ğ. +ünüzden 82b/10

ğafūr: Ar. Mağfiret eden, bağışlayan.

ğ. +dur 31a/2

ğâh: Far. Ara sıra, bazen.

g. 16b/8, 31a/7, 31a/8, 7a/12; g. gâh 7a/12; gâh g. 7a/12

ġā'ib: Ar. Gz önünde bulunmayan, hazırda olmayan. Kaybolmuş olan. Görünmeyen lem.

ġ. 30a/13, 38b/3; ġ. olur 32a/5

ġalebe: Ar. Üstün gelmek.

ġ. 84a/6

ġalib: Ar. Üstün gelen, yenen.

ġ. 58a/2, 76a/5, 9a/14; ġ. +dr 30a/8, 33a/15; ġ. ola 74a/13; ġ. oldu 21b/14, 29b/2; ġ. olduġu 74a/14; ġ. olmaya 76b/12; ġ. olmaz 30a/9; ġ. olsa 74b/5; ġ. olup 48a/2; ġ. olur 74a/9

ġaliz: Ar. irkin, terbiye dışı, kaba.

ġ. 13b/4

ġammazlık: Far. Birisine iftira ederek zarar verme işi. Münafıklık, fitnecilik.

ġ. iderlerdi 3b/14

ġanī: Ar. Zengin, kimseye muhtaç olmayan, elindekinden fazla istemiyen. Varlıklı, bol.

ġ. kılduġ 55b/15

ġarabet: Ar. Tuhaflık, gariplik.

ġ. kılmadı 42a/12

ġarāib: Ar. Gariplik, ilginçlik.

ġ. 2a/7

ġaret: Ar. Yaġmacılık. Düşmanın malını yaġma etmek.

ġ. kıllur 68a/15; ġ. kıllurlar 68b/7

ġarġ: Ar. Suya batma, suya batırma.

ġ. eyledi 9b/15; ġ. ideler 28b/3; ġ. itġ 28b/2; ġ. olanı 7a/7; ġ. oldılar 28b/5; ġ. olmak 88b/4; ġ. olmuşdur 9b/8; ġ. olup 7a/9; ġ. olur 7a/13

ġarġā: Ar. Suya batmış.

ġ. 7a/9

ġařiye: Ar. Örtü. Kur'n-ı Kerim'in seksen sekizinci sresi.

ġ. 36a/15, 36b/3, 36b/4, 36b/5, 37a/15; ġ. +dr 36b/2

ġayb: Ar. Bilinmeyen.

ġ. 11b/10

ġayet: Ar. Son derece, çok fazla.

ġ. 16b/15, 36b/8, 42a/13, 47b/10, 4b/13, 70b/8, 75b/6, 80b/2

ġayır: akıl, kum.

ġayr: Ar. Diġer, başka.

ġ. -ı şıfat 50a/13; ġ. +dan 86b/12; ġ. +ı 28a/4, 13a/9, 53b/10, 55a/7, 6b/13, 73a/12, 75b/4, 80b/15; ġ. +ya 62b/2 63a/8; ġ. +ın 49a/13; ġ. +ından 83b/12, 83b/13

ġayret: Ar. Çok alışma, gayret.

ġ. 7a/14; ġ. +e 29a/15, 52b/15

ġazā: Ar. İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

ġ. +dan 58a/5; ġ. kıldı 63b/4

ġazab: Ar. Hiddet, öfke, dargınlık, kızgınlık.

ġ. 85a/10; ġ. +a 76a/2, 86a/8; ġ. itdüġi 40b/12; ġ. ider 89a/1

ġazāt: Ar. İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

ġ. 81a/6

ġazī: Ar. İslam dini uğruna savaşan, cihat eden.

ġ. +ler 7b/14; ġ. +ye 7a/8

gecik-: Geç kalmak, zamanında gelememek.

g. -di 68a/9

geç: Erken olmayan.

g. 27a/6, 27a/9

geç-: Geçmek.

g. -di 41b/14, 76b/4; g. -diler 4b/2; g. -diler 23a/14; g. -dükde 4b/5; g. -ebilmediyse 43b/10; g. -en 62a/5, 75a/8; g. -enlere 48b/14; g. -enlerün 21b/9; g. -erken 27a/3; g. -erler 43a/8; g. -icidür 89a/10; g. -ince 60b/7; g. -mege 4a/12; g. -mekle 13b/12; g. -mişdür 48b/7; g. -mişlerdür 19b/13, 21b/6; g. -seler 23a/10; g. -üp 49a/4, 78b/4, 85b/3

geçür-: Geçirmek.

g. -ür 49a/8

gel-: Gelmek.

g. 28a/12, 40a/8, 77a/9, 7b/3, 82a/11; g. -di 12a/10, 12b/1, 1b/4, 20a/10, 27a/11, 27a/14, 27a/5, 27b/15, 28a/1, 28b/12, 28b/6, 29a/11, 29a/12, 29b/1, 33a/15, 42a/15, 42b/13, 42b/15, 42b/8, 60a/11, 60a/6, 60a/7, 60b/2, 60b/6, 64b/4, 66b/11, 71a/1, 72b/3, 75b/13, 76a/1, 76a/14, 76b/9, 77a/11, 77a/3, 77b/15, 77b/5, 78a/10, 79a/5, 85b/8, 86a/8, 86a/9, 8b/15; hoş g. -di 77b/8; g. -di 64b/15; g. -di 40a/4, 77b/6, 85b/10; g. -diler 41b/1, 45b/2, 45b/5, 64b/1, 64b/15, 72a/5, 82a/14, 86a/4; g. -düġiçün 52b/14; g. -düġün 78a/12; g. -düġün 78a/11; g. -dükde 56a/1, 48b/2; g. -dükleri 3a/13, 78b/5; g. -düm 77b/10; g. -dün 27a/9, 46b/13; g. -e 12b/12, 12b/14, 14b/1, 14b/9, 16a/9, 18b/3, 42b/12, 44b/11, 49b/11, 52a/10, 52a/13, 69a/5, 69a/8, 70a/14, 7a/10, 7b/1; g. -e 52a/14; g. -ecegin 11b/10, 11b/9; g. -ecek 61b/3; g. -eler 3a/11, 3b/10, 3b/12, 3b/13, 3b/5, 4a/2, 80a/6, 8b/10; sürini g. -eler 3b/4; g. -en 78a/3; g. -esin 9a/7; g. -esiz 54b/15; g. -icek 13a/1, 27a/7, 62b/2, 68b/5, 68b/6, 81a/1;

g. -in 69a/7; g. -ün 69a/8; g. -ince 13b/13, 16a/15, 68b/3; g. -iser 60a/9; g. -iserdür 64a/11; g. -iserler 25a/5; g. -medi 11a/11, 34a/14, 36b/3, 54a/8, 55a/2, 77a/3; g. -mediler 64b/2; g. -mege 25b/5; g. -mek 12a/9, 83b/5; Īmāna g. -mek 18a/6; g. -mekligi 6b/1; g. -meñ 34a/15; g. -meye 14b/1; g. -meyeler 12b/9; g. -meyince 64a/13; g. -mez 27b/12, 28a/9, 46a/12, 53b/8, 58a/2, 72b/9; Īmāna g. -mez 31a/13; g. -mez olursa 62a/8; g. -mezden 39a/10, 83a/1; g. -mezdi 53a/1; g. -mişdi 52b/15; g. -mişdi 42a/13; g. -mişdür 29b/4, 38a/8, 51a/11, 63b/13, 89a/1, 90a/3; g. -se 11a/4, 13b/9, 50a/3, 56a/6, 57b/7, 69b/3, 70a/9, 83b/11; g. -ün 23b/13, 70b/13; g. -üp 10a/15, 10b/2, 12b/1, 15a/14, 24b/4, 25b/2, 25b/6, 27a/10, 27a/5, 27a/7, 27b/4, 29a/10, 29a/15, 29a/3, 2b/4, 45b/14, 46b/1, 47a/11, 47b/12, 49b/11, 54b/14, 57a/1, 66b/1, 66b/2, 68a/1, 71a/2, 72b/9, 75a/15, 76a/2, 76a/5, 76a/6, 76b/12, 76b/5, 77a/5, 78a/1, 80b/6, 81a/3, 82a/10, 83b/1, 83b/13, 83b/4, 84a/3, 86a/1, 87a/15, 88b/6, 9a/8; çok g. -üp 70b/12; Īmāna g. -üp 35a/10; g. -üp 40b/1; g. -üp 75a/12, 84a/5; g. -ür 12a/9, 32a/5, 32b/10, 39a/2, 4b/1, 4b/5, 5b/11,

63b/7, 64b/5, 82b/5, 85b/8, 89b/13; g. -ür idi 40a/15; g. -ür 51a/13; g. -ürdi 27a/6, 57b/1, 60a/1, 79a/14, 9a/14; g. -ürdi 60b/2; g. -ürken 27a/6, 85b/1; g. -ürler 39b/15; g. -ürse 49a/12, 52a/9

gemi: Gemi.

g. 28b/1, 28b/5; g. +ler 7b/10; g. +lerle 29a/15

genc: Far. Hazine.

g. 55b/7

geñ: Geniş.

g. 7b/6

ger: Far. Eğer.

g. 26a/13, 35b/11, 52a/10, 67b/1, 79b/2

ger-: Germek.

g. -erdi 40b/13

gerçek: Hakiki, doğru, gerçek.

g. 42a/6, 60a/14; g. +dür 54b/13; g. +leri 52b/4; g. +ligine 9a/11; g. olursa 8b/6; g. +sin 85b/14

gerçekle-: Dorulamak.

g. -yüp 82b/1

gerek: Gerek, lazım.

g. 3a/8, 3a/9, 67a/14, 74b/2, 74b/3, 81b/13, 86b/8, 86b/9, 8a/7; g. +dür 27a/11, 34a/6, 42a/6, 4a/4, 50a/15,

50b/2, 56a/15, 61b/3, 61b/4,
72a/10; g. +çün 74b/3; g. ola
26b/13; g. olmasa 48a/13; g. +se
35b/8

gerek-: Gerekmek, lazım olmak.

g. -di 45b/15; g. -mez 18a/4, 44b/9,
71a/13; g. -se 48b/4, 56a/15

gerekli: Gerekli, lüzumlu.

g. 10b/10

gerekmez: lüzumsuz, boş.

g. 5b/10

geril-: Gerilmek.

g. -mişdür 43b/2

getür-: Getirmek, meydana koymak.

g. 12b/10, 28b/15; g. -di 13b/6,
27b/9, 28a/14, 28a/7, 42b/14,
42b/15, 57a/2, 57a/3, 72b/9, 86a/9,
87b/8; vücūda g. -di 19a/11; g. -di
42a/14; g. -diler 14b/14, 26a/5,
28a/12, 28a/15, 60a/4, 66a/5, 76a/7,
87b/8; Īmān g. -diler 72b/12, 84a/3,
84a/7; Īmān g. -dük 29a/6; g. -düm
72a/5, 82b/12; g. -dün 84b/5; g. -e
24a/14, 24a/4, 24a/6, 32b/6, 32b/7,
39a/9, 74b/6, 81b/13; g. -ebilür
31b/8; g. -eler 41a/11, 5a/10; Īmān
g. -elüm 86a/5; g. -en 85a/8; Īmān
g. -enler 23b/9; Īmān g. -eydüm
46a/6; Īmān g. -medi 46a/4; g. -
mediler 59a/2; g. -medükleri

21b/12; g. -mege 2a/7, 85a/7; g. -
mek 7b/8; g. -meyüp 60a/3; g. -mez
13b/14, 19a/15; ölüm g. -mez
73b/12; g. -mezler 25b/8; Īmān g. -
mişdi 27a/1; g. -se 57b/7; Īmān g. -
seler 83b/14; g. -üp 13b/11, 13b/7,
28a/13, 30a/7, 63a/15, 72b/15,
85a/15; Īmān g. -üp 46a/4, 65b/12;
g. -ür 2a/2, 63a/7; g. -ürken 55b/9;
g. -ürler 84a/4; Īmān g. -ürlerdi
83b/14; Īmān g. -ürseñ 27b/14; g. -
ürsüz 2a/11; g. -di 68a/10; g. -
mekde 69a/15

gey-: Giymek.

g. -dün 71a/10; g. -üp 4a/2, 67a/4; g.
-ürsüz 57a/15

geydür-: Giydirmek.

g. -üp 42a/8

gez-: Gezmek.

g. -diler 41a/15

ğidā: Ar. Canlıların yaşaması, beslenip
gelişmesi için gerekli her türlü
yiyecek ve içecek, besin.

ğ. 14a/10; g. ola 14a/11

ğidıķla-: Gıdıķlamak.

ğ. -dı 79b/7

ğill: Ar. Düşmanlık, garaz ve adavet,
gizli kin ve haset.

ğ. +ini 38a/1

ğmā: Ar. Zenginlik, varlık.

ğ. +sın 56b/7

ğışlīn: Ar. Bir Cehennem bitkisinin adı.

Zakkum.

ğ. 37a/7, 67a/7; ğ. ola 37a/5

ğışş: Ar. Hıyânet etmek, hâinlik yapmak.

ğ. -ı kudüret 22b/11

ğıybet: Ar. Arkadan çekiştirmek, hazır olmayan birisinin aleyhine konuşmak.

ğ. 73b/6; ğ. idüp 73b/1, 73b/2, 73b/5

gibi: Benzer.

g. 10b/11, 13b/8, 15a/11, 15a/2, 15a/6, 15a/9, 15b/3, 16a/11, 16a/9, 17b/14, 19b/11, 19b/12, 21b/7, 21b/8, 24a/8, 28a/8, 2a/7, 2b/3, 30a/10, 30b/11, 32b/3, 32b/5, 35a/13, 35b/10, 35b/12, 37b/9, 38b/7, 39a/4, 3b/7, 44b/13, 44b/15, 49a/7, 49b/3, 4a/9, 51a/5, 54a/2, 57a/11, 59a/10, 5b/11, 5b/12, 5b/5, 60a/14, 61a/14, 61a/15, 62a/11, 63b/5, 65b/6, 69b/11, 69b/12, 70a/1, 70a/4, 70a/8, 71b/12, 79a/10, 79a/9, 79b/12, 79b/5, 7a/14, 7a/5, 80a/14, 81a/7, 81b/3, 85b/13, 88b/2, 88b/4, 89b/10, 89b/4, 8b/2, 90a/3; g. +dür 38a/15, 7b/5; g. idi 78b/3; g. eterdi 79a/15; g. ola

37b/1, 37b/9; g. olalar 69b/13; g. oldı 33b/10; g. olısar 15a/1; g. olur 70a/6, 79b/4; g. olur 69b/11

gice: Gece.

g. 25a/10, 2b/2, 32a/5, 50a/3, 50b/5, 52a/1, 54b/6, 60a/14, 63a/15, 63b/10, 69a/4, 73b/10, 88a/2, 88b/6; g. +de 16b/10, 16b/7, 59b/1, 63a/6, 64a/3, 64a/4; g. +den 32a/5; g. +dendür 39b/9; g. +dür 63a/12, 63b/6; g. +lık 45b/12; g. +nüñ 16b/8, 49b/15, 63a/10; g. +si 10a/15, 39b/15, 63a/12, 63a/6, 63b/7; g. +si olmaya 63b/5; g. +sin virüp 63b/3; g. +sinde 37b/1, 63a/5; g. +sindedür 63b/9; g. +sinüñ 63b/3; g. +ye 39b/11

gider-: Gidermek.

g. -e 38a/1, 88b/7; g. -medi 63b/1; g. -üp 37a/10; g. -ür 89a/2

gir-: Girmek.

g. 46b/9; g. -di 42a/11, 75a/13, 77a/5, 85b/10, 88a/7; g. -di 83b/9; g. -dükleri 11a/8; g. -düñ 72b/5; g. -e 24b/15, 42a/9, 53b/10, 53b/11, 85a/4; g. -e 85a/5; g. -eler 22a/5, 49b/9, 78a/7; g. -eler 19b/15, 37a/1; g. -en 37b/9, 58b/5; g. -enler 90a/6; g. -enlere 53b/5; g. -evüz 82a/11; g. -eydi 58a/2; g. -iser 35b/6; g. -iserler 22a/4, 26b/8, 35a/14; g. -

mege 25b/6, 43b/10; g. -mek 53b/8; g. -meklige 35b/15; g. -meklik 49a/4; g. -meye 53b/10, 53b/9, 74b/13; g. -mez 53b/6, 81b/10; g. -mezden 40a/6; g. -mezse 42b/1; g. -miş ola 3a/4; g. -se 61b/4; g. -sem 27a/3; g. -üp 33a/5, 42a/11, 77b/1; g. -ür 52a/6

girü: Geri.

g. 10b/2, 11a/1, 13a/3, 13b/9, 14a/13, 15b/2, 1b/8, 20b/8, 24a/13, 25a/11, 25a/4, 25a/6, 25b/5, 26b/12, 27a/7, 28a/2, 28b/12, 29b/6, 29b/9, 2a/8, 31a/1, 32a/4, 33b/12, 33b/2, 34a/13, 34b/7, 36b/11, 37a/7, 38a/7, 39a/12, 3a/5, 42b/3, 47a/3, 47b/4, 48a/3, 51a/11, 51b/5, 54b/7, 55b/8, 55b/9, 56b/7, 57a/4, 57a/5, 61b/10, 61b/8, 62a/4, 62b/8, 63a/12, 67a/13, 67b/5, 68b/1, 6a/13, 6b/8, 6b/9, 70b/7, 72b/1, 74a/6, 75b/15, 76a/10, 78a/15, 7a/13, 83b/9, 85a/4, 86a/2, 87b/3, 88a/2, 8a/12, 8b/2, 9b/14; g. 38b/2; g. eyleye 38a/7; g. kalmışdur 42a/4; g. 10b/1, 23a/6, 26a/14, 28b/5, 30a/2, 35b/5, 45b/5, 59b/2; g. tutar 74b/7; g. virdi 28b/7, 7a/9

git-: Gitmek.

g. -di 34a/14, 42a/11, 44b/5, 60a/3, 71a/10, 77a/10, 85b/14, 87b/11; g. -diler 28b/3; g. -mek 45b/6; g. -sün

28b/3; g. -ürdük 82b/1; Īmān g. -ürseler 83b/1; g. -di 18b/5, 75a/14, 75b/13, 76a/10, 76b/5; g. -diler 68a/9, 75b/6, 76b/8, 78a/6; g. -dükden 8b/4; g. -e 15a/6, 15b/7, 37a/8, 4b/13, 52a/8, 67b/13, 67b/8, 67b/9; g. -ecek 46b/1; g. -er 50a/1, 7a/13; g. -erdük 57a/14; g. -erken 27a/11; g. -erlerdi 29b/7; g. -erse 22b/12; g. -ersin 78a/12; g. -ersüz 17b/11; g. -eydüm 6b/4; g. -ince 86a/2; g. -iser 82a/7; g. -mege 25b/5; g. -meñ 34a/15; g. -meye 5b/7; g. -se 11a/5; g. -seler 53a/6; g. -üp 15a/6; nūr g. -üp 15a/7

gizle-: Gizlemek.

g. -di 87a/11, 87b/5; g. -di 87b/4; g. -mek 53a/12; g. -rler ola 42a/6; g. -yeydünüz 85b/9

gizlen-: Gizlenmek.

g. -ecek 43a/14; g. -üp 16b/6

gizlü: Gizli.

g. 18b/2, 53a/13, 69b/4; g. +dür 26a/1

gögüs: Göğüs.

g. +i 57a/5, 78b/13; g. +in 81b/15; g. +inde 85a/15; g. +inden 7a/4; g. +ine 82a/2; g. +ini 57a/1; g. +leri 5b/5; g. +lerinden 24b/12

gök: Gök yüzü.

g. 10a/15, 15b/8, 16b/7, 24a/3, 26a/12, 33b/7, 50b/6, 52a/2, 6a/2; g. +de 22a/10, 59a/14, 8a/11; g. +deki 81b/6; g. +dekileri 37b/8; g. +den 16b/15, 61a/6, 63b/10, 7b/7; g. +den 45b/14; g. +e 17a/1, 17a/2, 31b/12, 59a/13; g. +ine 63a/5; g. +le 24a/8; g. +ler 10a/7, 16a/11, 17a/3, 18a/12, 24a/5, 30a/10, 47a/2, 4a/7, 8a/14; g. +lerden 13a/10; g. +lere 32a/8, 38b/11, 8a/10; g. +leri 10a/11, 10a/8, 10a/9, 10b/6, 2b/7, 51b/10, 86a/5; g. +lerün 50a/7; g. +te 22b/1; g. +üm 59a/15; g. +ün 10a/15, 6a/1; g. yüzinde 17a/8

gökceklen-: Güzelleşmek.

g. -üp 4a/3

gölge: Gölge.

g. 4b/11

göm-: Gömmek.

g. -erlerdi 16a/2

gönder-: Göndermek.

g. -di 41a/10, 68a/8, 75a/7, 75b/14, 76b/13, 76b/4, 77a/1, 77b/4, 78b/1, 79a/8, 87a/15, 87b/7; g. -di 41a/13; g. -diler 78a/15; g. -diler 51a/7; g. -diyse 18b/5, 6b/2; g. -dügin 75a/10; g. -dük 11b/15; g. -elüm 76b/3; g. -eydüm 46a/8; g. -eyüm 77a/15; g. -gil 56a/8; g. -miş 17b/14; g. -üp 20a/13, 54b/9, 77b/2

gönderil-: Gönderilmek.

g. -mediler 23b/7

göñlek: Göñlek.

g. -in 69a/9

göñül: Göñül.

g. 46b/3, 71b/14; g. +de 89b/12; g. +e 5b/11; g. +i 35b/8, 53a/11; g. +in 52a/7; g. +inde 90a/1; g. +inden 31a/4; g. +ine 31a/4, 55a/14, 57a/4, 80a/6, 85a/10, 90a/1; g. +iñe 80b/4; g. +lere 69b/8; g. +leri 21b/13; g. +lerinde 65b/5, 83a/8; g. +lerindeki 69b/3; g. +lerinden 26a/1; g. +lerine 14b/12; g. olup 21b/14; g. +ünde 33b/5, 35a/3; g. +üne 27a/11, 34b/13; g. +ünñden 57a/13; g. +ünñden 57a/15; g. +ünñi 55b/13, 57a/6, 57a/8; g. +ünñüzde 71b/10

gör-: Görmek.

g. -dı 43a/2; g. -di 17a/14, 20a/10, 27a/12, 29b/2, 33b/10, 33b/8, 33b/9, 42b/13, 60a/3, 61a/12, 61b/7, 75a/13, 75a/15, 85b/11, 85b/8; g. -di 88a/7; g. -diler 64b/15, 75a/8; g. -diler 79a/15; g. -dükleri 37b/8; g. -düm 61b/10, 62b/10, 67b/15, 79a/11; g. -dünñüzdi 71b/14; g. -e 67b/10, 6b/2, 6b/3; g. -ecek 7b/14; g. -eler 12a/3, 23b/13, 33a/11, 61a/14, 67a/1, 67a/2, 67a/7, 75a/11, 78a/6; g. -eler 45a/3; g. -em

27a/12, 61b/6; g. -esin 22b/7, 24b/5; g. -esiz 82b/14, 82b/5; g. -icek 15b/3, 23a/9, 46a/6; g. -inürdi 40b/5; g. -isersin 24b/3; g. -medi 85b/11, 85b/15; g. -medügi 81a/8; g. -mek 66b/15; g. -mekde 24a/10; g. -meyiserler 22a/3; g. -mez 10a/11, 28a/2, 2a/9, 40b/10, 48a/7, 61b/11, 61b/14, 72b/7, 79a/3; g. -mezdi 28a/2; g. -mezem 89b/4; g. -se 69a/7, 69a/8, 83a/15, 83a/2; g. -seler 23b/3; g. -sem 27a/3; g. -señ 83b/13; g. -sünler 32a/15; g. -ün 23a/11; g. -üp 25b/7, 29a/12, 37b/2, 3b/8, 42a/13, 42b/6, 44a/2, 52b/15, 54b/7, 55b/4, 63b/2, 66b/3, 6b/8, 75b/8, 77b/8, 9a/14; g. -ür 27b/15, 38b/6, 43a/4, 48a/13, 48a/9, 62a/4, 62a/5, 71b/12, 7a/11, 7a/12, 7a/14, 7b/2, 89b/4; g. -ür eyler 27b/7; g. -ürsüz 10a/8, 71b/15

göre: Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.

g. 16b/2, 22a/11, 39b/5, 3a/8, 6b/3

görici: Gören.

g. +lerdür 11a/7

göril-: Görülmek.

g. -e 67b/3

görk: Güzellik.

g. +i 56b/2; g. +leri 68b/11

görklü: Güzel.

g. 10b/9, 19a/14, 30a/9, 41b/2, 42a/8, 54a/11, 58b/8, 59a/2, 59a/6, 59b/4, 70a/10, 70a/7, 81b/9; g. +dür 11a/9, 56b/2; g. +sinden 90a/5

görün-: Görünmek.

g. -mez 30a/2; g. -e 11a/7

göster-: Göstermek.

g. -di 52b/8, 9b/3; mu'cizeler g. -di 9a/11; delîl g. -üp 14a/1; g. -ür ola 42a/5

göstert-: Göstertmek.

g. -eydüm 83a/12

gövde: Gövde.

g. +de ola 2b/2; g. +den 3b/14; g. +lerinden 4b/14, 79a/14; g. +lerine 4a/3; g. +ñüzde 2b/3; g. +sine 78b/9, 7a/13; g. +sinüñ 7a/5

göyinle-: Yakmak.

g. -di 2b/12

göyün-: Yanmak.

g. -di 33b/9; g. -dürse 74b/2; g. -mek 88b/3; g. -miş 80b/1

göyündür-: Yakmak.

g. -diler 29b/12; g. -dükden 74a/14; g. -ici 29b/11, 30b/3; g. -üp 85a/9; g. -ür 32a/7, 74a/9 k. -diler 30b/1

göyündürici: Yakıcı.

g. 26b/8

göz: Göz uzvu.

g. 10a/8, 23a/11, 25b/7, 34a/5, 34a/6, 71b/1; göz g. 71b/11; g. bucağı 29a/4; g. +ci kılduk 4a/12; g. +ci olup 4a/14; g. +et 4a/14; g. göz 71b/11; g. +ile 71b/15, 73b/3; g. +in 53a/11; g. +iyle 71b/14; g. +ler 35a/1, 67b/2; g. +leri 27b/15, 8a/14; g. +lerinden 3a/14, 8a/15; g. +lerünüzi 19a/5; g. tutar 4a/15; g. +ünj 28a/2; g. +ünji 33b/14; g. +ünjzle 82b/14, 82b/5; g. +üyle 6b/2; g. virmedük 48a/12

gözcü: Gözcü.

g. 23b/8

gözet-: Gözetmek.

g. -icidür 43b/1

gözsüz: Gözsüz.

āmā, kör, görme özürlü g. 12b/1g. 27b/9, 33b/14, 3b/5; g. +leri 27b/7

gözük-: Gözükmek.

g. -ecegi 49b/15

güsl: Ar. Cenabetlikten kurtulmak için alınan boy abdesti.

ğ. +den 43b/9

güç: Kuvvet, takat, güç.

g. +i 41b/9, 42b/4, 54a/2, 47a/13; g. +le 3b/3

gülüci: Gülen, gülücü.

g. ola 14b/11

gülüş-: Karşılıklı gülmek.

g. -diler 23a/15; g. -eler 23b/9; g. -ürdi 23a/10

gümān: Far. Şüphe.

g. 2a/1

gümānsuz: Far. Şüphesiz.

g. 16b/12

gümüſ: Gümüſ.

g. +den 41b/7, 86a/7, 41b/10; g. +dür 81b/6; g. yaptılar 41b/4

gümrah: Far. Yolunu kaybetmiş, yolunu ſaſırmıſ kimse.

zāl-i g. oldılar 30a/1

gün: Gün.

g. 11a/6, 12a/3, 14b/3, 14b/8, 15a/2, 15a/8, 15b/4, 16a/13, 16b/1, 16b/10, 16b/2, 18b/4, 20a/4, 20a/8, 20b/11, 25a/13, 25a/8, 26b/1, 27a/11, 27a/5, 31a/15, 41b/13, 45b/12, 50a/1, 50b/5, 55a/1, 60a/2, 60a/9, 67b/14, 6a/7, 75b/13, 82a/1, 83a/11, 85b/1, 87a/5; G. 26a/15; g. +de 15a/12, 15b/10, 18a/14, 18b/1, 20b/9, 24a/8, 31b/13, 32b/9, 79a/15, 44b/14, 45a/1, 45a/6, 66b/14, 66b/5, 69b/10, 69b/5, 6a/4, 84b/4, 8a/13, 8a/9; g. +den 42a/4,

83b/9; g. +dür 16a/3, 20a/3, 20a/5, 20b/9, 23b/9, 4b/4, 69b/10, 69b/8; g. +dür 6b/1; g. +e 42a/4, 82b/5; g. +i 14b/3, 18a/12, 20a/3, 24a/3, 4b/4, 6a/11, 71b/13; kıyāmet g. +i 3a/7; g. +i 23b/9, 3a/9; g. +idür 16b/2, 1b/9, 26b/2, 26b/3, 26b/4, 39b/11, 39b/12, 69b/8; g. +idür 27a/14; g. +in 53b/7, 69b/9, 80b/10; g. +inde 14b/11, 15a/1, 24b/7, 29b/9, 30a/2, 37a/15, 43a/13, 46a/10, 46b/8, 49b/7, 4a/12, 4a/7, 53a/6, 62a/10, 67a/14, 70a/1, 71b/8, 72a/2, 72a/8, 80b/11; kıyāmet g. +inde 70a/7; g. +inde 16a/9, 22a/2; g. +inden 20a/1, 5a/4; g. +ine 59b/9; g. +ini 44b/9, 59b/5; g. +ki 70a/3; g. 27a/2, 60b/2; g. +ün 15a/9, 36b/6, 46a/5; g. +i 12a/3

günāh: Far. Dini bakımdan suç sayılan iş veya davranış.

g. 35b/7, 52a/10, 57a/10, 70a/14, 87a/5; g. +dan 57a/10; g. +ın 52a/9; g. +lar 57a/12; g. +lardan 13a/13, 54a/1; g. +ların 31a/3; g. +larına 12b/3; g. +larından 24b/8, 70a/9; g. +larını 38a/1; g. olacak 37b/9; g. olur 18b/13; g. olursa 18b/12

günāhkār: Far. Günah işleyen.

g. +larından 55a/10

gündüz: Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, gece karşıtı.

g. 10b/1, 16b/6, 25a/10, 32a/5, 50a/4, 50b/6, 52a/1, 63a/15, 73b/10, 88a/2, 88b/7; g. +de 59b/1; g. +den 47a/4; g. +dendür 39b/10; g. +i 52a/2, 54b/4; g. +ünzü 2b/5

güneş: Güneş gezegeni.

g. 15a/6, 67b/4; g. +i 2b/10, 49b/14, 9a/13

günleş-: _

g. -enler 23a/1; g. -sünler 22b/15

günlük: Günlük.

g. 80a/7

güzel: Güzel.

g. 43b/4

Ḥabāḥib: Ar. Araplarda cimriliği ile meşhur bir kişi.

Ḥ. 69a/3

ḥabbe: Ar. Tane, tohum, ihtiyaç.

ḥ. +si 56a/11

ḥaber: Ar. Haber, havadis, bilgi.

ḥ. 13b/6, 28b/12, 31a/10, 41a/13, 54b/9; 'l-yaḳīn ḥ. 71b/14; ḥ. -i 'aẓīmden 1b/8; ḥ. +de 29b/4, 38a/8, 63b/13, 89a/1, 90a/3; ḥ. +dür 1b/10; ḥ. +i 29b/8, 36b/3, 40a/4, 8b/15, 9a/9; ḥ. idem 82b/12; ḥ. iderler 4a/13; ḥ. +le 33a/15; ḥ. +leri 68a/9;

h. +leri viridi 66b/12; h. +lerin 1b/3;
h. vir 24a/2, 56a/14, 56a/5, 86a/5; h.
viridi 28a/6; h. viridi 13b/3, 1b/6,
1b/9, 26b/10, 27b/4, 28a/11, 28b/6,
29b/12, 2a/6, 40a/11, 42a/15, 43a/3,
50b/14, 51a/15, 60a/11, 60a/6,
69b/14, 77b/15, 77b/7, 79b/5,
82b/1, 83b/3, 85b/7, 8b/7, 9b/1; h.
virdükde 17b/1; h. virdüklerine
19b/2; h. vire 36b/2, 66b/5; h. virem
54b/15; h. viresin 11b/8; h. viresin
11b/9; h. vireyüm 90a/4; h. virildi
63a/14; h. virilmedi 40a/3, 75a/2; h.
virirse 54b/13; h. virmekdür 68b/4;
h. virüp 10b/4, 11a/1, 36b/6, 3a/5,
51a/8, 68a/10, 85a/3; h. virür 17b/7,
66b/11

Habeş: Günümüzde Etiyopya olarak
bilinen doğudan Somali, kuzeyden
Cibuti ve Eritre, batıdan Sudan,
güneyden de Somali ve Kenya ile
çevrilmiş bulun yerin tarihi adı.

h. 29b/3; H. 29a/14, 75a/6, 80a/5,
80b/3; H. +den 76b/13

Hâbil: Hz. Âdem peygamberin ilk iki
oğlundan biri. Kardeşi Kâbil
tarafından katl edilmiştir.

H. +den 14b/6

habîr: Ar. Herşeyi bilen. Allah c. c.

h. +dür 69b/4

habîs: Ar. Kötü, soysuz, alçak.

h. 74a/15, 64a/15

habs: Ar. Hapis.

h. eyledi 76a/10

hâc: Ar. İslamda Kurban Bayramında
Kabe'yi ziyaret etmekle yapılan
dini ritüel.

h. 75b/15, 75b/9; h. itmeye 75b/4; h.
iderler 76b/2; h. +la 43b/8; h. +a
66b/7

hâcet: Ar. İhtiyaç, istek.

h. 26b/5; 'arz-ı h. 86a/14; kaçā-yı h.
19b/8; h. +ler 59b/8, 59b/4; h. +leri
81b/10, 86a/13;. +lerin 56b/7; h.
+lerünj 58a/6; h. +lerünji 58a/8; h.
olmaya 38a/12; h. +üm 77b/6

hâcı: r. Kabe'yi ziyaret eden kişi.

h. +lar 39b/15

hâç: Hıristiyan haçı.

h. +lar 38a/15

had: Ar. Sınır.

h. +den 21b/6, 43a/8

hadām: Ar. Hizmetçi.

h. +ları 29b/15

hâil: Ar. Perde. Mânia. İki şey arasında
ayıran.

h. 85b/10; h. olup 86a/1

haķāret: Ar. Küçük düşürme, horlama.

h. +dür 21a/8

ḥaḳīḳat: Ar. Gerçek.

ḥ. 42b/1, 57a/12, 61a/13, 64b/14,
71b/7, 77a/2; ḥ. +de 55a/8

ḥaḳīḳī: Ar. Gerçek.

ḥ. +dür 57b/2

ḥāḳim: Ar. Alim, bilgin, Allah
adlarından.

ḥ. +lerden 59b/11; ḥ. -i 18a/10 18a/9;
Ḥ. -i Tāy 69a/2; ḥ. +lerüñ 59b/9; ḥ.
-i muṭlaḳdur 6b/12

Ḥākim-i Tāī: Ebû Seffâne Ebû Adī
Hâtim b. Abdillâh b. Sa'd et-Tâî el-
Kahtânî (ö. 578 [?]). Câhiliye
döneminin cömertliğiyle ünlü şairi.

69a/2

ḥaḳīr: Ar. İtibarsız, değersiz.

ḥ. 45a/15, 7a/2; ḥ. kıldı 50b/11; ḥ.
kıldum 53b/2; ḥ. kıluram 53b/1; ḥ.
ola 13b/9

Ḥaḳḳ: Ar. Allah.

Ḥ. 85b/10, 88a/5, 21a/5, 32a/13,
55a/3, 22b/5, 10a/1, 10a/4, 11a/15,
11a/2, 11b/14, 12a/12, 12a/13,
14a/1, 16b/12, 16b/14, 16b/3,
16b/5, 17a/9, 17b/7, 18a/4, 18a/5,
18b/15, 1b/14, 1b/15, 20a/13,
22a/12, 22b/5, 23a/15, 23b/5,
23b/6, 24a/3, 24b/9, 25a/14, 27b/2,
29b/10, 29b/12, 30a/4, 31b/10,
31b/13, 32a/1, 32b/14, 33b/7,

34b/4, 36b/1, 37b/3, 38b/4, 40a/11,
44a/5, 46a/2, 46b/11, 47a/6, 48a/1,
49b/13, 50a/11, 50a/6, 50b/6,
51a/8, 52b/9, 53b/13, 54a/11,
54b/1, 56a/11, 56a/2, 56a/9,
56b/10, 56b/5, 58a/10, 58a/15,
58b/7, 59a/14, 59a/5, 59b/3, 59b/4,
59b/5, 60b/7, 61b/10, 62b/4, 63a/1,
63b/3, 64a/13, 66b/11, 68a/5,
69a/14, 69b/14, 69b/4, 6b/11,
71a/1, 71a/6, 71b/12, 72a/12,
72b/14, 73b/13, 74a/5, 74a/8,
74b/6, 75a/1, 7b/7, 80a/8, 80b/7,
81b/12, 81b/2, 83b/10, 84a/9,
84b/12, 84b/5, 84b/9, 85a/1,
85a/13, 85a/7, 86a/9, 86b/5, 87a/14,
88b/15, 89a/11, 89a/15, 89a/3,
89a/7, 8a/5, 8b/7, 8b/8, 9a/8, 9b/1,
9b/14, 61b/1, 33b/11, 50b/13,
51a/13, 83b/4, 61a/3, 56b/4, 46b/2,
12b/7, 37b/11, 38b/12, 38b/4,
62b/1, 7b/11, 17a/12, 17b/9, 1b/6,
33b/5, 34b/12, 38b/2, 51b/15,
52b/2, 54b/1, 55a/6, 66a/14, 6b/5,
78a/12, 79a/2, 79a/7, 81a/11,
81a/12, 83a/5, 84a/5, 9a/5; Ḥ. +a
65a/8; Ḥ. +dan 11b/4; ḳavl-i Ḥ.
+dur 33a/3; kelām-ı Ḥ. +dur 1b/13;
ṭarīḳ-i Ḥ. +dur 18a/3

ḥaḳḳ: Gerçek, sâbit ve doğru olmak,
gerekmek; bir şeyi
gerçekleştirmek; bir şeye yakînen
muttali olmak” anlamlarında

masdar ve “gerçek, sâbit, doğru, varlığı kesin olan şey” Genellikle bâtılın zıddı olarak gösterilir.

tarîk-i h. +a 18b/8; h. +dur 24a/4; h. +ı 16b/10, 16b/9, 17a/10, 26b/3, 33a/1, 47a/7, 50a/15, 50a/3, 50a/4, 50a/7, 50a/8, 50b/5, 50b/6, 54b/5, 54b/6, 58b/2, 58b/3, 58b/4, 58b/5, 58b/7, 58b/8, 61b/6, 68a/11, 68a/14, 68a/15, 68b/2, 72b/10, 72b/6, 73a/2; h. +ı koyup 72b/6; h. +ı 72a/2, 74a/3; h. +ı virüp 53b/14; h. +ın 6b/6, 4a/2, 56a/10, 65a/12, 6b/7; h. +ında 23a/15, 36b/12, 53a/3, 53a/4, 54a/6, 64b/12, 71a/1, 73b/5, 73b/6, 80b/10, 80b/11, 81a/2; h. +ındadır 52b/13, 62a/11; h. +ıyçün 16b/5, 16b/7, 25a/10, 25a/8, 26a/12, 26b/2, 32a/2, 32b/14, 39b/13, 39b/15, 39b/7, 47a/6, 49b/14, 6b/11, 7a/15, 7b/10, 7b/13, 7b/14, 7b/8, 8a/7; h. +ıyem 52a/1; h. +ıyçün 8a/1; h. +ıyçün 25a/12, 32a/2, 49b/15, 50a/11, 50a/6, 50a/8, 52a/1, 52a/3, 7b/12, 7b/7, 7b/9, 88a/3; h. 13b/13, 14b/6, 29a/13, 64b/13, 65a/7; h. +dur 27a/12, 54b/13, 6a/11; h. +ların 56a/4, 80b/14; h. +mıdur 54b/10; h. +sa 27a/15, 84b/15; h. talep itmekden 36a/2; h. 36a/5, 4a/1, 50b/4; h. olup 35b/8; h. 43b/1

hâkqâ: Ar. Doğru olarak. Gerçek. Hakikat olarak.

h. 11b/5, 13b/11, 21a/2, 22a/2, 22a/9, 62a/7, 62b/13, 71b/7

hâl: Ar. Durum, vaziyet, hal.

h. 12b/13, 13b/5, 20b/15, 28b/6, 29b/10, 35b/13, 35b/9, 36a/8, 44b/5, 45a/8, 45a/9, 48a/3, 4a/5, 54b/10, 67a/8, 71a/7, 79b/8, 89a/12; hicâb-ı h. 33b/10; h. +de 19b/7, 22b/4, 46b/5, 49a/10, 55a/15, 55b/11, 65a/6, 82b/7; h. +den 25a/15, 25b/1, 35b/10, 42a/15; h. +e 25a/15; h. +i 42a/6; h. +in 46a/13, 69a/5, 72b/7, h. 5a/5, 69a/13; h. +in 5a/14; h. +inde 19b/8; h. +inden 27a/8, 40a/9, 43a/3, 57a/1, 68a/11; h. +ine 14b/5, 19b/12, 58b/15; h. +ini 56a/3; h. +inün 84b/12; h. +le 78b/11; h. +ler 32b/4; h. +leri 13b/1, 19b/12, 67a/12, 80b/10; h. +lerin 22a/7, 25b/7, 40a/10, 42a/5; h. +lerinden 30a/13

hâlâş: Ar. Kurtulma, kurtuluş.

h. 20a/1, 49b/10, 35b/12; h. +la 81a/9; h. olmayısarlar 22a/4

hâlâyık: Ar. Halk, hizmetçiler, uşaklar.

h. 11a/5, 41b/13, h. 3b/15, 66b/14; h. 35a/7, h. +a 62a/12; h. +lar 20b/10; h. 69b/10

hâlet: Ar. Hal, keyfiyet, durum.

h. +de 66a/2

Hâlık: Ar. Yaratan, Allah.

H. 32b/14; H. 33a/1, 50a/4, 52a/1, 52a/3; nefs-i H. 50a/15; nehâr-ı H. 50a/2; kelâm-ı H. +dur 31b/7; H. +ı 73a/2”

H. +ıdur 6a/2; H. +ına 24a/5; H. +ından 40a/2; H. +ıyla 87b/13; H. +ıyum 50a/8; H. 54b/5, 88a/3, 89a/10; H. -ı vâhidün 10b/3; H. +a 88b/6; H. 58b/3; H. 49b/14; H. +ına 88a/12

hâlî: Ar. Boş, sahipsiz.

h. 34a/8

Hâlî İbrâhîm: Ar. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm’ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber. Hz. İbrâhîm’in yaşadığı dönem tam olarak bilinmemektedir. Ulu’l-azm peygamberlerdendir.

H 77a/7

halîl: Ar. Dost.

h. ider 31a/8, 56b/12.

Halîme: Ar. Ümmü Kebşe Halîme bint Ebî Züeyb Abdillâh b. el-Hâris es-Sa‘diyye. Hz. Peygamber’in sütannesi. Hevâzin kabilesinin Sa‘d bin Bekr koluna mensuptur. Ümmü

Kebşe künyesiyle ve Halîme es-Sa‘diyye olarak anılmaktadır.

H. 55b/8

hâliş: Ar. Saf, katkısız.

h. 65a/6; h. eylediler 65b/5, h. 50b/8

halk: Ar. Mahluk, yaratık, insanlar.

h. 18b/11, 18b/5, 18b/6, 18b/8, 24a/9, 24b/7, 27b/2, 27b/3, 29a/10, 29a/5, 29a/7, 29b/3, 30b/15, 36b/4, 3a/10, 3b/1, 3b/9, 44b/14, 4a/11, 51a/4, 69a/4, 73a/11, 73a/7, 81a/10, 81a/11, 81a/7, 81a/8, 83b/13, 84a/13, 85a/9, 87b/14, 8b/10, 8b/8; h. -ı felâk 87b/13; h. +a 17b/7, 3b/10, 44b/15, 45a/13, 56a/13, 56a/9, 73a/9; h. +a vir 56a/13; h. +a virmek 20b/4; h. +asına 78a/1; h. +dur 39b/13; h. eyle 66a/13; h. +ı 17a/4, 83b/8; h. +lardan 50b/8; h. +ları 57a/14; h. +uñ 27a/13, 44b/15, 55b/13, 87b/13, 88a/11, 89a/8, h. 88a/12; h. +a 56b/3; h. +dan 20b/3; h. +uñ 41b/10, 42b/4, 88a/12

halka: Halka.

h. +yı 78a/5

hallâc: Pamukçu.

h. +lar 70a/1

hallü: Ar. Halli.

h. 2a/14

ḥalṭ: Ar. Münasebetsiz söz.

ḥ. ider 52a/9

ḥalvet: Ar. Boş, tenha.

ḥ. 60a/15

ḥamd: Ar. Şükür, hamd.

ḥ. 84a/2; ḥ. eylegil 83b/5; ḥ. +ına
37b/11; ḥ. idüp 83b/1

ḥamīd: Ar. Hamd eden.

ḥ. +dür 30a/9

ḥamīm: Ar. Sıcak ve kızgın su.

ḥ. 67a/8

ḥamr: Ar. İçki.

ḥ. 66a/1; ḥ. +dur 22b/11

ḥandaḳ: Ar. Hendek.

ḥ. +lar 26b/7, 29a/8, ḥ. +lar 29b/11

Ḥanefī: Dört büyük Sünnî fıkıh
mezhebinden biri.

H. +ler 39b/10

ḥannās: Ar. Şeytan.

ḥ. +dur 89b/7

ḥarāb: Ar. Harabe, harap, viran.

ḥ. ide 75b/8; ḥ. idem 75b/4; ḥ. idüp
75b/3; ḥ. kıla 78a/7; ḥ. olup 44b/12

ḥarāblıḳ: Ar. Harabe, harap, viran.

ḥ. 75a/15; ḥ. idüp 75a/14

ḥaraket: Ar. Hareket.

ḥ. +e 66b/1

ḥarām: Ar. Dinen yasaklanmış şey.

ḥ. 3b/2, 44b/2, 44b/4, 80b/5; ḥ. +dan
44b/6; ḥ. +dur 47a/3, 77a/7; ḥ. kıldı
47a/2; ḥ. kılmışdur 77a/6, 78a/13,
ḥ. kılop 80b/5

ḥarāmī: Ar. Haram yiyenler, eşkıyalar.

ḥ. +ler 32b/10

ḥarāret: Ar. Hararet, ateş.

ḥ. 35b/2, 4b/11, 74b/13; ḥ. +ın
49b/15; ḥ. +i 70b/8; ḥ. +in 29a/12;
ḥ. +inden 15b/5; ḥ. olmaz 70b/8; ḥ.
virmedük 2b/11

ḥarb: Ar. Savaş.

ḥ. 77a/5; Süfyān-ı H. 81a/2; ḥ.
itmege 77a/2; ḥ. idüp 76a/4

ḥarc: Ar. Harcama.

ḥ. itdüm 48b/6; ḥ. eylemege 48a/6; ḥ.
eylese 59a/8; ḥ. idersüz 44b/3

ḥareket: Ar. Bir cismin durumunun ve
yerinin değişmesi, devinim.

ḥ. +den 2b/1; ḥ. itmege 25b/2

ḥarem: Ar. Herkesim girmesi mümkün
olmayan yer.

ḥ. +inde 47a/2

ḥarf: Ar. Alifbadaki işaretlerin her biri.

ḥ. 17a/7, 64b/6, 64b/7

ḥari': Far. Hor, hakir.

h. 37a/5; h. ola 37a/8

hārīş: Ar. Tamahkar.

h. 69a/13, 69b/1; h. idi 41a/5; h. olup
12a/13, 44b/7

hāş: Ar. Hisseden, duyucu.

h. 30a/11

Hasan Başrî: Ebû Saîd el-Hasen b.
Yesâr el-Basrî (ö. 110/728). Basralı
meşhur tâbiî, âlim ve zâhid. 21 642
yılında Medine'de doğdu. Babası
Yesâr.

H. 65b/10, 89b/10, 35a/15, H. 40b/2;
H. Başrî 65b/9

hasâret: Ar. Zıyan, zarar.

h. 72b/6, 85a/1

hasb: İktizasınca, göre, cihetiyle.

h. 71b/9

hasbeten: Ar. Lafza-i Celal ile
kullanılır. Mücerret.

h. 53a/2, 56a/15

hased: Ar. Kıskaama.

h. 64b/2, 89a/1; h. +den 65a/1, 89a/3;
h. +inden 88b/13; h. +ini 38a/1; h.
ideler 88b/14; h. idenlerün 88b/13;
h. oldur 88b/14

hâşıl: Ar. Meydana gelme.

h. +dur 66a/9; h. itdün 43a/2; h.
itmezler 25b/13; teğarrüb-i h. eyle

62b/15; h. +ın 85a/10; h. idüp
71b/3; h. ola 10b/12, 10b/15, 3a/3,
59a/7; h. olan 10b/10, 69b/3; h. oldı
28a/6, 34a/11; h. olur 15b/3, 37b/5

hâşır: Ar. Saz ve kurumuş bitkilerden
örülmüş taban örtüsü.

h. +ı ola 49a/6

hâşis: Ar. Cimri.

h. 7a/2

hâşret: Ar. Özleyiş.

h. olur 46a/2

hâşş: Ar. Mahsus.

h. -ı 51b/4 51b/3

hâsta: Far. Sağlığı bozuk olan.

h. 59a/8; h. oldı 83b/8, 87a/14

hâstalık: Far. Sağlığı bozuk olma
durumu.

h. +larında 67b/8; h. olsa 27b/8; h.
+lar 44a/6

hâşeme: Ar. Hizmetkar.

h. +sin 48b/2

hâşerât: Zararlı böcek.

h. 88b/2

hâşr: Ar. Diriltirme.

h. idiser 29b/10; h. ola 15b/1; h.
olalar 15b/1; h. olduğdan 15b/11; h.
olmak 15b/10; h. olur 32b/11

ḥaṭ: Ar. Çizgi, yol.

ḥ. +lar 79a/12

ḥaṭā: Ar. Yanlış, yanılma.

ḥ. olduğunuz 71b/1

ḥaṭame: Ar. Son, encam, akıbet.

ḥ. +lerüñ 74b/9

ḥaṭır: Ar. Düşünme, akılda tutma yeteneği.

ḥ. 52a/6; ḥ. +uma 42b/8

ḥaṭī: Ar. Yaramaz kimse.

ḥ. +dur 62b/1

ḥaṭīb: Ar. Hatip, hutbe okuyan.

ḥ. +ler 57b/5

Ḥaṭīce: Ümmü'l-Kāsım Ümmü'l-Hind Hadīce bint Huveylid b. Esed b. Abdiluzzâ b. Kusay el-Kureşiyye (ö. 620). Hz. Peygamber'in ilk hanımı. Milâdî 556 yılında Mekke'de doğduğu anlaşılmaktadır. Soyu dedelerinden Kusay'da Resûl-i Ekrem'in soyu ile birleşir.

H. 55b/15, 60b/6, ḥ. 60a/6; H. +nüñ 60a/4; H. +ye 60a/11, 60a/6, 60a/8, 60b/1

ḥaṭṭ: Ar. Yazı.

h. -ı kitâbet 61a/4; h. -ı kitâbetle 61a/6

ḥattâ: Ar. Bile, o derece.

ḥ. 15b/1

ḥātun: Ar. Kadın.

ḥ. 29a/13; ḥ. +dan 67b/14

ḥavâle: Ar. Bir işi başkasına devretme.

ḥ. 79b/7; ḥ. kılmağu 2b/14

ḥaviye: Ar. Harabe, ıssız, boş yer.

h. 70b/2, 70b/7; ümmü h. 70b/1; h. +nüñ 70b/6; h. ola 70b/3; ümmü h. olur 70b/1; h. +ye 70a/15, 70b/5

ḥavl: Ar. Kuvvet, kudret.

ḥ. +in 46a/5

ḥay: Far. Eyvah! Vay!

ḥ. 27a/13

ḥayât: Ar. Dirilik, canlılık.

ḥ. 21b/14, 35b/12; ḥ. -ı bâkî 46a/8; ḥ. -ı fânî 36a/7; ḥ. -ı fânîde 46a/7; ḥ. +ı 36a/8; ḥ. +ıdur 36a/8; ḥ. +ımı 59a/8; cüz' -i ḥ. olmağuda 86a/15

ḥayavât: Ar. Dirilik. Canlılık.

ḥ. -ı bâkiyye 11a/12, ḥ. -ı fânî 11a/11

ḥayf: Ar. Haksızlık, zulüm.

ḥ. itmek 88a/14

ḥâyīm: Ar. Susuz, atşan.

ḥayvân-ı ḥ. 13b/8

ḥayli: Far. Oldukça. Epeyce. Çok. Bir takım. Kesir. Bol.

h. 27a/10

hayr: Ar. İyilik, fayda.

h. 12b/12, 12b/4, 16b/1, 16b/2, 18b/7, 19b/5, 24b/4, 45a/11, 45a/8, 64a/4, 67b/5, 67b/6; h. -ı keşir 81b/2; h. +dan 11a/6, 18b/4, 18b/6, 19b/6, 24b/3, 62a/12, 66b/6; h. +ı 33a/7, 67b/13, 68a/5; tarîk-i h. +ı 48b/1; h. +larının 67b/11; h. şerr 69b/4

hayrât: Ar. Hayırlı işler, iyi işler.

h. 22a/14, 49a/12, 67a/10, 70a/8; a'mâl-i h. 52a/14; h. +lardan 50b/1; h. +ları 57a/7

hayrlu: r. Hayırlı, iyi.

h. 62a/1; h. +lara 84b/13; h. ola 76a/9; h. olduḡ ola 27b/5; h. +mıdur 65b/10; h. +sıdur 65b/8

hayvân: Ar. Hayvan.

h. 38b/7, 88b/3; h. -ı hâyîm 13b/8; h. +dan 25a/11, 38b/9, 88a/13, 88a/16; h. +lara 10b/9; h. +ları 6b/5

hayvânât: Ar. Hayvanlar.

cem'-i h. +uḡ 8b/11

hazâ: Ar. Bu işiaret zamiri.

h. kitâbu tefsîr-i 'amme 1b/1

hazâin: Ar. Hazineseler.

h. 66b/4

hazer: Ar. Korkma, çekinme, korku.

h. eyle 78a/13; h. itüḡ 51a/10

hâzır: Ar. Bizzat bulunan, hazır.

h. 38a/13; h. +dur 30a/12; h. eyledi 78a/8; h. eyledi 16b/1; h. olalar 31b/4; h. olan 29a/5, h. 7a/10, h. 7b/1

hâzîne: Ar. Altın, gümüş vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

h. +lerden 24a/13; h. +lerüm 41b/14, h. +ḡde 42a/3

hâzinedâr: Ar. Bir hâzineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse.

h. +ları 22a/5

hâzret: Ar. 1. Huzur, kat, nezd.

h. +ümüze 25b/5, 52a/13; h. +inden 59a/11; Resûl-i h. 18b/8; h. -i 'Alî 23a/13; H. -i Cebrâîl 34b/2; H. +inden 24a/3; h. +ine 46b/4

heb: Ar. Bağışla.

h. 45a/7, h. -i 'alîden 87a/4; h. -i 'Alî 72a/3

hecv: Ar. Kötüleme.

h. idüp 85b/12

hekîm: Ar. Doktor, tabib.

h. 35b/5

helâk: Ar. Ölme, öldürme, yok etme, yok olma.

h. 40a/7, 84b/6, 85a/1; sebab-i h. 50b/3; h. eteydi 42b/6; h. itmeden 51b/9; h. itmege 79b/6; h. itmekde 10a/2; h. eyledi 79a/4; h. eyledi 17a/2, 31a/12, 31b/3, 43a/12, 51b/3, 70b/13, 75a/3, 78b/4, 78b/8; h. eylese 51b/10; h. it eyle 27b/1; h. ide 28b/13, 48a/3; h. ider 51b/7; h. iderdi 40b/1; h. idiser 78b/6; h. kıldı 79b/3; h. +likde 51b/4; h. olalar 33a/10; h. oldu 27b/2, 29b/3, 41b/13, 78b/14, 79a/13; h. oldılar 28b/11; h. oldum 24b/14; h. olmak 88b/4

helāklük: Ar. Helak olma durumu.

h. +ine 9b/2, h. 85a/1

helāl: Ar. Dinin kurallarına aykırı olmayan, dini bakımdan yasaklanmamış olan.

h. 44b/2, 44b/4; h. +inden 14b/4; h. kılduğ 46b/13; h. kılmaduğ 47a/1; h. oldu 47a/4; h. olmadı 47a/4

hem: Far. Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı kuvvetlendirmek için “özellikle, zaten” anlamında kullanılan bir söz.

h. 55a/12, 58a/14, 72a/14, 89a/14, 9b/8; h. ettüğü 4b/7; h. 21a/9, 60a/11

hemān: Far. Hemen, derhal.

h. 12b/10, 33b/10, 53b/8, 83a/4, 86b/14, 87b/8; h. 58a/3; h. eyle 29b/6

hendek: Ar. Kale ve tarla gibi yerlerin etrafına kazılan geniş ve derin çukur. Hendek.

h. 61b/9

henüz: Far. Henüz, daha.

h. 15b/7, 33b/8, 39a/9, 42b/15, 48b/6

hep: Far. Tamamıyla, tamamen.

h. 11a/9, 41a/4

her: Far. Teklik isimlere tamlayan görevinde getirilerek birer birer olarak, “. . . -in hepsi” anlamını veren söz.

h. 10a/12, 11a/10, 11a/14, 11a/6, 13a/6, 14a/12, 14b/9, 15a/10, 15a/12, 15a/15, 15b/12, 16a/15, 16b/2, 18b/11, 18b/3, 18b/4, 18b/8, 22b/1, 24a/11, 25a/5, 27a/5, 29a/8, 29a/9, 2a/10, 2b/6, 2b/8, 30a/12, 30b/9, 32b/11, 32b/8, 33a/1, 34a/4, 34a/7, 38a/12, 38a/2, 3a/8, 40a/14, 41a/12, 41a/9, 42a/3, 45a/2, 45a/9, 45b/3, 45b/4, 4b/3, 4b/4, 4b/5, 50a/12, 53b/15, 54a/9, 54b/1, 56a/14, 57b/11, 57b/12, 57b/8, 58a/3, 63b/10, 6a/11, 6a/9, 6b/1, 70a/14, 72a/10, 72a/14, 76b/11, 76b/12, 78a/2, 78b/1, 78b/6, 78b/7,

82a/6, 85a/10, 86a/14, 87a/4,
89a/10; h. 14b/5

hergîz: Far. Asla, hiçbir zaman.

h. 5b/7; h. 5a/4, h. 56b/12, 85a/4

herzevât: Ar. Herzeler, mânâsız ve boş
sözler.

h. +a 67a/11

hevâ: Ar. Heves, istek.

h. -yı nefesine 11b/1; h. +da 15a/9,
38b/12; nefis-i h. +ların 4a/1; h. +ya
11b/3, 11b/4, 4a/9, 68b/1, 70a/5

hevl: Ar. Korku, korku verici.

h. 70a/3, 70a/4; h. -i 'azîm 70b/6

heybet: Ar. İnsanda korku ve saygı
duygusu.

h. +in 46a/6; h. +inden 15a/15, 15a/9,
18a/15, 45a/3

hezêlân: Ar. Kızgın kimsenin yürümesi.

h. 18a/9, 44a/9

hezîmet: Ar. Bozgunluk, mağlubiyet.

h. kıldı 76a/6; h. kılurlar 68b/3

hezl: Ar. Ciddi olmayan söz. Saçma,
uydurma, yalan konuşmak.

la'ab-ı h. 33a/4

hıfz: Ar. Koruma, saklama.

h. 72a/13, h. 80b/7; h. +ı 35a/4; h.
idesin 34b/6

hışm: Far. Öfke, kızgınlık, gazap.

h. 85a/10; h. idüp 53b/5; h. +la 30a/6

hıyânet: Ar. Hâinlik. Vefasızlık.

İtimadı kötüye kullanmak. Sözünde
durmayıp oyun etmek.

h. itmekle 3b/3; h. +den 26a/2; h. +ini
38a/1

hicâb: Ar. Perde, örtü, hail.

h. 24a/10; h. -i hâl 33b/10; h. +ından
20b/13

hîç: Far. Olumsuz yargılı cümlelerde
fiilin anlamını pekiştiren bir söz.

h. 19b/7, 24a/10, 25a/14, 34a/3,
38b/13, 41b/14, 41b/15, 42b/4,
43a/4, 45a/3, 48a/1, 49b/10, 4b/11,
4b/9, 50a/14, 52a/5, 52b/8, 54a/12,
59a/11, 61a/7, 62b/7, 6a/7, 71a/14,
71b/9, 72b/8, 75a/7, 77a/12,
78a/11, 89a/3, 8b/3, 9a/3, 9b/12; h.
20a/1

hîçbir: Far. Olumsuz yargılı cümlelerde
fiilin anlamını pekiştiren bir söz.

h. 13a/9, 13b/11, 20a/4, 32a/9, 34a/5,
35a/5, 42a/12, 43a/14, 46a/11,
47a/9, 51b/7, 67a/14, 6a/2, 7a/1,
7a/10, 7b/1, 86b/1, 87a/1, 87a/5,
90a/2; h. +i 40a/8; h. +inden 85a/2

hidâyet: Ar. Doğru yola ulaşma,
hidayet.

h. 48b/1, 53a/10, 61b/14, 9a/6; h.
virdi 55b/4, 55b/7; h. virüp 55b/5

hikmet: Ar. Bilgelik, hikmet.

h. 37b/11; 'ilm-i h. +den 55b/2,
55b/14, 55b/12; h. +ler 61a/5

hilâl: Hilal, ay.

h. +in 50a/1

hîle: Ar. Aldatma, oyun, hile.

h. 33a/6

hilkat: Ar. Yaratılış.

h. 19a/15; h. +leri 50a/14; aşl-ı h.
+lerindendür 32a/13

Himyer: Arap yarımadasının
güneyinde, Yunanlar ve
Romalılarca Homerite Krallığı
olarak adlandırılan hükümdarlık.

H. ehlinden 77a/1

Hirâ: Ar. Mekke' de bulunan dağ.

H. 60b/1; h. +da 60b/2

hiridâr: Far. Satın alıcı, satın alan.

h. 75a/11

hisâb: Ar. Hesap, matematik.

h. 59b/5, 71b/6, 3a/8; h. +dan 25b/6,
66b/14

hisâb: Ar. Hesap.

h. 11a/15, 20b/10, 26b/2, 5a/4, 39b/4;
h. +dan 15b/13; h. +ları 39b/4; h.
olunur 43b/7

hisâbsuz: Ar. Hesapsız.

h. 40b/15

Hiş'am: Arabistan'da bir il adı.

H. vilâyetine 76a/10

hişâb: Ar. Söz, hitap, çağırma.

h. 59b/7; h. eyledi 9b/4; h. idüp
36a/6; h. idüp 18b/15, 56b/13

hişmet: Ar. Hizmet, iş.

h. +lerüñ 45a/12

hişmetkâr: Ar. Hizmetçi, işçi.

h. +larıña vire 24b/10; h. +larıyla
45b/11

höd: Far. Kendi.

h. 16a/7, 68a/5, 74b/2, h. 1b/14,
82a/5, 8b/6

hor: Far. Ehemmiyetsiz, değersiz.

h. 13b/9, 50b/11, 53b/1

hoş: Far. Güzel, hoş.

h. 27a/5, 28b/2, 44b/3, 44b/6, 54a/8,
56a/8, 3b/8, 77b/6, 81a/11; h. itmek
27b/12; h. geldi 77b/8; h. idersin
27b/11; h. olur 27b/8

hoşnüd: Far. Memnun, gönlü hoş
edilmiş.

h. 66a/6, ola 37b/2, 70a/10; h. ise
27a/15; h. olasın 55a/11

hoşnüdli: Far. Memnun, gönlü hoş
edilmiş.

h. 45a/9

hoşnûdluk: Far. Memnunluk, gönlü hoş edilmişlik.

h. +1 ola 37b/3

hubûbât: Ar. Satın alıcı, satın alan.

h. 88a/2

Hûd: Kur'ân-ı Kerîm'de Ad kavmine gönderildiği bildirilen peygamber. Kur'ân-ı Kerîm'in on birinci sûresi.

H. 40a/7, 41a/1; H. +da 51a/5

huḳbe: Ar. Seksen ahiret yılına karşılık gelen zaman dilimi.

h. 4b/3, 4b/5, 4b/7; h. +dür 4b/5; h. +ler 4b/3

Hürî: Ar. Cennet kızı.

h. +ler 15b/14, 5b/5, 67a/3; h. +lerine 24b/10

hurâmâ: Ar. Hurma ağacı.

h. 14a/7, 5b/3, 72a/5, 85a/14; h. +lar 14a/7

huşûmet: Ar. Düşmanlık. Hasımlık. Kincilik. Zıddiyet. Çekişmek. Dâvacı olmak.

h. idüp 36a/2

huşûşâ: Ar. Ayrıca, hususen, başkaca.

h. 74a/12

huḫame: Ar. Cehennem'in beşinci tabakası. İnatçı münkirlerin yeri

olup, Gayya Kuyusunun bulunduğu kısım.

h. 74a/4, 74a/6; h. 74a/7

huḫbe: Ar. İlâhi emir ve nehiyleri cemaate beyan ve ihtar etmek.

h. +ler 57b/6

huḫûr: Ar. Hürmet edilmesi lâzım gelen kimsenin yanı.

h. +unda 35b/10

hüccet: Ar. Delil.

h. 82b/11

hükm: Ar. Karar, hüküm.

h. 63a/5, 63a/7, 73b/6, 89a/10; h. -i 'âmmdur 62a/11; h. -i kaḫa 20a/7; h. -i kaḫâ 59b/5; h. itdükleri 41a/11; h. +i 33a/14, 59b/11; h. +i 44b/14; h. +inde oldılar 29b/4; h. +inden 17a/5; h. +ine 25b/11, 51b/8; h. idenlerüñ 59b/6; h. idicilerdi 3b/6; h. idüp 59b/10; h. +iyle 30a/8; h. +ünde 59b/6

hükmen: Ar. Karar verilmiş olarak.

h. 34b/13

hümeze: Ar. Dürtüştürücü, kırıcı, ısırıcı, sıkıcı. El ve kaş işâretleri ile ayıplama.

h. 73b/1; h. +dür 73b/1

hürmet: Ar. Hürmet, izzet, ikram.

h. 6b/15

hüsran: Ar. Ümit edilenin elde edilememesinden duyulan elem. Mahrumiyet acısı. Zarar, ziyan, kayıp.

h. 79a/6; h. -ı noksandadır 73a/12; h. +larla 72b/11

ıķāb: Ar. Azap, mihnet.

ı. idüp 52a/11

ıraq: Uzak.

ı. 4b/7, 66a/5; ı. +dan 40b/5; ı. ide 4a/4; ı. ola 53b/12; ı. oldılar 66a/10; ı. olup 54a/2; ı. olurlar 35a/13

ırmak: Büyük akarsu, nehir.

ı. +dur 81b/3; ı. +ı 66a/1, 66a/2; ı. +lar 30b/9, 38a/11, 66a/1

ışır-: Isırmak.

ı. -duġınlayın 37a/7; ı. -mak 88a/16

ışmarla-: Bir şeyin yapılmasını veya getirilmesini, bu işlerle uğraşan birine söylemek.

ı. -dı 77a/9, 85b/3; ı. -ya 24a/13; ı. -yayın 77a/15

ıssı: Sıcak.

ı. 37a/1, 39b/2, 5a/11, 71a/14, 73a/5, 74b/13, 88a/10; ı. +dan 72a/9; ı. +luġı 37a/3

ışık: Işık.

ı. 49b/11

ıtlak: Ar. Serbest bırakmak.

ı. itdiler 86b/7; ı. itmek 86b/7, 86b/9; ı. ider 62b/1

ıtr: Ar. Hoş ve güzel koku. Güzel kokulu şey.

ı. +ınuġ 22b/8

ıyāl: Far. Bir adamın üzerine nafakasını vermek vacip olan, kendilerini geçindirdiği kimseler.

ı. +ünüz 44a/14

ızırāb: Ar. Bir adamın üzerine nafakasını vermek vacip olan, kendilerini geçindirdiği kimseler.

ı. 8a/10, 66b/1

i-: -imek ek fiili.

bilesinde i. -di 12a/7; dirler i. -di 69a/3; dost i. -di 77a/11; 16a/3 i. -di 16a/3; 29a/12 i. -di 29a/12; 49b/10 i. -di 49b/10; 69a/3 i. -di 69a/3; 78a/9 i. -di 78a/9; 86b/15 i. -di 86b/15; 'Abdu'l 'uzzā i. -di 84b/9; çok i. -di 40b/15; Ebā'ıYekşüm i. -di 78a/9; gelür i. -di 40a/15; ġarīř i. -di 41a/5; ġayd-ı leřker i. -di 75b/11; Keld i. -di 47b/9; ġuvvetinden i. -di 17a/1; ġuvvetlü i. -di 47b/11; Maġmūd i. -di 78a/8; meřhūr i. -di 69a/2, 69a/6; mi i. -di 28a/2; miġdar i. -di 47b/11, 79a/11; mūhim i. -di 71a/5; ötri i. -di

54a/15; taldurılmaya i. -di 35b/4; tapıcı i. -di 42b/9; var i. -di 26b/11, 27a/1, 27b/9, 40b/13, 41a/1, 41a/12, 41a/13, 47b/9, 52b/15, 68a/2, 69a/1, 78b/2, 86b/13; yılı i. -di 78b/15; yoğ i. -di 36b/14, 54a/13, 56a/11; yok i. -di 16a/7; zü'l-avtād i. -di 40b/11; üstünde i. -di 27a/2; gibi i. -di 78b/3; var i. -di 26b/11; bunlar i. -diler 83a/14; kim i. -dügin 60a/2; ehli i. -düm 44a/1; fikr i. -düp 79b/8; 78b/1 i. -ken 78b/1; meşğül i. -ken 15b/9; var i. -ken 17b/11; yoğ i. -ken 86b/14; 16b/2 i. -se 16b/2; hoşnüd i. -se 27a/15; şerr i. -se 16b/2; var i. -se 15a/13, 15a/15, 15b/6, 18b/3, 24a/12, 26b/13, 41a/10, 41a/11, 42a/3, 45a/14, 54a/1, 88a/15, 88b/5

i'ade: Ar. Geri verme.

i. ider 31a/1; i. kılpup 32b/6

'ibadet: Ar. Tanrı buyruklarını yerine getirme, tapınma.

'i. 27a/6, 57b/12, 6a/12, 73a/10, 9b/13; 'i. +ın 69a/14; 'i. +i 13b/14; 'i. +inden 61b/12; 'i. +ine 80a/12; 'i. +ini 62b/14; 'i. ideler 65a/6; 'i. idelüm 59a/14; 'i. ider 82b/9; 'i. iderdi 27a/2; 'i. iderler 81a/10, 88a/7; 'i. idicek 25a/9; 'i. kılsunlar 80a/11; 'i. kılpup 80a/15; 'i. kılpurdu 59b/1; 'i. +ki 52a/12; 'i. +ler 54b/5,

54b/6; 'i. +leri 30b/7, 65a/6; 'i. +lerinde 65a/7; 'i. +ümüzden 61b/12; 'i. +ünüz 9b/5

iblis: Ar. Şeytan.

İ. +i 86a/6; i. +ünj 21a/7

İbn 'Ömer: Ebû Abdırrahmân Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb el-Kureşî el-Adevî (ö. 73/692). Hz. Ömer'in oğlu, en çok hadis rivayet eden, en çok fetva veren yedi sâhâbîden biri.

İbn 'Ö. 20b/12

İbni 'Abbās: Ebü'l-Abbâs Abdullah bin el-Abbâs bin Abdilmuttalib el-Kureşî (ö. 68/687-88). Hz. Peygamber'in amcasının oğlu, tefsir ve fıkıh ilimlerinde otorite kabul edilen ve çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahbî.

İ. 34b/9, 43b/3, 79a/10, 83b/2, 83a/9, 83b/2; İ. +dan 58a/14, 83b/10; İ. +uñ 83a/12, 83b/6

İbni Ka'b: Ebü'l-Münzir Ebü't-Tufeyl Übey b. Kâ'b b. Kays el-Ensârî (ö. 33/654 [?]). Hz. Peygamber'e kâtiplik yapan ve Kur'an'a hizmetleriyle tanınan sahbî.

İ. 34b/9.

İbrâhîm: Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'ın müştereken kabul ettiği

büyük peygamber. Hz. İbrâhim'in yaşadığı dönem tam olarak bilinmemektedir. Ulul Azm peygamberlerdendir. On sahife ile Nebiler arasındadır.

İ. 56b/12; Hâlîl İ. evidür 77a/7; İ. +le 36a/14; İ. Nebî 14b/7

ibret: Ar. Ders, ibret.

‘i. 13b/3, 40a/8; ‘i. -i naşihât 10a/3; ‘i. ala 79b/8; ‘i. alasin 75a/3; ‘i. alup 32a/14, 48a/11; ‘i. olmak 79a/2

ibtidâ: Ar. Baş taraf. Evvel. Başlangıç. En önce, başta.

i. 33b/4; i. -i İslâmda 66a/13, i. 84a/3

ibtîlâ: Ar. Belâya uğramak. Musibete düşmek. İyi veya kötü şeye düşkünlük, tiryakilik.

i. 43b/13, 44a/2

icâbet: Ar. Kabul olmak. Kabul etmek.

i. idüp 24a/14

ictihâd: Ar. Şeriatın fer’î mes’elelerine âit hükümleri, İslâm müçtehidlerinin, usulüne uygun olarak, Kur’an ve Hadis-i Şeriflerden çıkarmaları ve bunun için tam gayret etmiş olmaları.

i. idüp 58a/6; i. kıltâ’at 81b/15

iç-: Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

i. -di 6b/14; and i. -di 58b/1, 8a/5; i. -diler 72a/6; i. -dükleri 4b/13; i. -düklerince 5b/8; i. -e 38a/11; i. -eler 67a/8; i. -en 22b/12, 81b/7, 81b/8; i. -enler 37b/15; i. -er 39b/13; and i. -er 72a/12; and i. -er 39b/11; i. -erler 23a/5, 23a/6; and i. -erüm 16b/5, 46b/12, 47a/6; i. -icek 22b/13, 22b/14; i. -mege 34a/2; i. -mek 38a/12; ağu i. -mek 88b/4; i. -mekden 86a/12; and i. -meñ 6b/13; i. -mez 7a/2; şu i. -se 72a/4; i. -sün 51a/13; i. -ün 35b/7; i. -üp 25b/4, 4b/12; and i. -üp 25a/14, 32a/8, 81b/12

iç: Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dahil.

i. 48b/10; i. +i 19a/6, 21a/4, 61b/10; i. +inde 14a/9, 16b/15, 19b/11, 19b/14, 22b/3, 22b/5, 23b/9, 24a/12, 24b/9, 33a/1, 33a/7, 36b/14, 36b/8, 37a/12, 37a/15, 37b/14, 37b/5, 38a/13, 38a/5, 38b/5, 41b/5, 41b/6, 44a/9, 46b/5, 4b/11, 51b/5, 55b/5, 57a/3, 57a/4, 57a/9, 57b/8, 5b/10, 5b/12, 5b/2, 5b/4, 64b/8, 67a/5, 67a/7, 71a/15, 71b/5, 73a/5, 74b/14, 75a/14, 75a/5, 79a/6, 7b/1, 80b/7, 81b/15, 81b/4, 87a/10, 87a/11, 87a/6, 89a/10; i. +inde 37a/3, 46b/14,

69a/1, 7a/12, 88a/5, 88a/9; i. +inde kılınan 54b/6; i. +inde koyup 18a/9; i. +inde olaydı 58a/1; i. +indedür 22a/10; i. +indedür 21a/3; i. +indeki 17a/3, 26a/13, 66b/4; i. +indekilerün 16a/11; i. +indekin 14b/2; i. +inden 10b/1, 36a/11, 37b/15, 7a/6; i. +ine 15b/5, 26b/7, 29a/8, 40a/6, 74a/4; i. +leri 38a/11, 38a/13; i. +lerindeki 51a/6, 75b/2

içerü: İçeri.

i. 85b/10, 9a/13; i. +den 74b/13; i. +ye 74b/12

içün: Far. Amacıyla, maksadıyla, için.

i. 14a/10, 15b/1, 15b/10, 15b/6, 16a/14, 16a/5, 17b/7, 20b/10, 20b/4, 22a/12, 22a/6, 22b/15, 23a/1, 24a/9, 24b/2, 27a/6, 31a/6, 32a/3, 39a/1, 39a/8, 40b/12, 44a/2, 45b/7, 46a/8, 54a/13, 55a/4, 57a/7, 57b/14, 5b/12, 63a/10, 66b/15, 66b/7, 66b/9, 68a/8, 69a/4, 6a/7, 74b/8, 76a/4, 79a/2, 79b/13, 79b/5, 7b/8, 81a/10, 83b/15, 84b/2, 84b/6, 87a/15, 8a/2, 8b/11; i. +dür 10b/14, 10b/15, 20a/15, 21a/9, 38b/1, 38b/8, 73a/15, 81a/9; i. 51a/5, 78b/9

idici: Edici, yapan.

i. +ler 75b/9; i. +si 59b/6

idin-: Kendini bir şeye sahip kılmak.

re'āvet i. -di 73b/10; i. -diler 40b/8

idiş-: Etmenin işteşi, edişmek.

faḥr i. -mek 71a/2; i. -üp 64b/12

idrāk: Ar. Anlayış.

i. ide 48b/4

ihānet: Ar. Hainlik etmek, arkadan vurmak.

i. 21a/8, 44a/11; i. +e 44a/12; i. itdi 44a/4; i. itmekligüm 44a/8; i. itmekligün 44a/5

iḥāṭā: Ar. Bir şeyin etrafını çevirme, kuşatma.

i. kılmışdur 31b/1

iḥkāb: Ar. Arkası kesilme.

i. +da 4b/6

iḥlāş: Ar. Bağlılık, samimiyet.

i. 71b/9, 86a/2; i. 87a/5

iḥsān: Ar. İyilik, lütuf, bağış.

i. 72b/10, 90a/7; i. +ın 56b/4; i. +ları 49a/9, 55a/12; i. +lardur 49a/7

iḥşār: Ar. Kısaltmak.

i. iderler 5a/8

iḥtilāf: Ar. Anlaşmazlık.

i. 26b/5, 64b/12; i. itdiler 1b/12; i. iderler 1b/10; i. olındı 7a/3

iḥtiyāc: Ar. Gereksinim, ihtiyaç.

i. +1 34a/4, 52b/8, 86a/13, 86b/1; i. +1
ola 31a/6

iḥtiyād: Ar. Sakınmak. İşleri iyi düşünmek. Tedbirlilik. İşlerde basiret üzere bulunmak. Yedek.

i. itmeklik 69a/13

iḥtiyār: 1. Seçme, 2. Yaşlı.

i. idersüz 36a/8; i. kıldı 11a/12; i.
kılup 36a/13

iḥtiyāt: Ar. Ölçülü davranma, sakınma.

i. -1 dīn 43a/4

iḥyā: Ar. Diriltmek. Yeniden hayata kavuşturmak. Canlandırmak. Şenlendirmek. Uyandırmak.

i. iderdi 63b/1

‘iḳāb: Ar. Cefa, eziyet, sıkıntı.

‘i. 67b/2; ‘i. +lardan 43b/10; ‘i. kılup
44a/4; ‘i. +ları 20b/9

‘iḳbāl: Ar. İstek, arzu.

‘i. +lerle 8b/12

iki: Birden bir fazla.

i. 10b/8, 11b/3, 19b/7, 20a/11, 24b/7,
26a/14, 28a/13, 28a/14, 28a/15,
31b/11, 33b/13, 33b/14, 40b/13,
40b/14, 40b/8, 41a/1, 41a/12,
41a/2, 45a/10, 45a/8, 48a/12, 48b/2,
4b/4, 57b/14, 58a/11, 58a/15,
58a/2, 58a/3, 58b/1, 58b/14, 58b/9,
59a/12, 5b/3, 5b/4, 60a/10, 63b/13,

64a/9, 76b/10, 76b/15, 77b/7,
79b/14, 80a/4, 80b/2, 81a/2, 81b/5,
87a/15, 87b/9, 90a/3, 9b/9; i. +dür
39b/8; i. +si 41a/3; i. +sin 40b/13,
40b/14; i. +sine 87b/6; i. +sinüñ
89b/12

ikinci: İkinci olarak, sonra.

i. 11a/4, 43b/5, 5a/7, 8a/11

ikindü: Öğle ile akşam arasındaki zaman.

i. 72a/13, 72b/9; i. +den 12a/4

ikişer: İki sayısının üleştirme sıfatı, her defasında ikisi bir arada olan, her birine iki.

i. 78b/2

ikrām: Ar. Bir şeyi armağan olarak verme.

‘izzet i. 82a/15; i. itmezdi 83a/10; i.
eyle 82a/12; i. idelüm 82a/13; i.
iderdi 83a/9; i. idüp 13a/1, 43b/15,
44a/9; i. kıldı 82b/15; i. olunmuş
19b/5

ikrār: Ar. Kabul etme.

i. idüp 65a/12

il: İl, kent, şehir.

i. 45b/9

ilāh: Ar. Tanrı.

i. +ıdur 89a/13

ile: Birlikte, beraber.

i. 10a/8, 11b/15, 12a/9, 13a/11, 14a/15, 14a/6, 14a/7, 15b/10, 15b/11, 15b/12, 15b/14, 15b/15, 18a/2, 19a/15, 19b/3, 1b/4, 20a/12, 20a/14, 20b/15, 23b/12, 25b/7, 26a/5, 27b/6, 28a/15, 28b/1, 28b/13, 29b/1, 30a/10, 30a/9, 30b/1, 34a/14, 34b/3, 35b/15, 36a/10, 36a/11, 36b/2, 37a/10, 38b/4, 3a/3, 3b/3, 41b/4, 41b/8, 42b/12, 45b/11, 46b/9, 47a/12, 48a/14, 48b/11, 50a/9, 50b/8, 50b/9, 51a/11, 52a/1, 52a/13, 52a/2, 52a/5, 52a/6, 53a/4, 53b/4, 55b/8, 56b/15, 57b/12, 57b/14, 57b/8, 58a/14, 58b/9, 60a/7, 61b/1, 62b/14, 64b/14, 67a/2, 67a/3, 67b/2, 6a/12, 71b/1, 71b/10, 73a/8, 75a/3, 76a/4, 77b/12, 77b/5, 78a/15, 79a/10, 7a/8, 81a/14, 81a/6, 81b/10, 83a/1, 85b/4, 88b/10, 89a/9, 9a/5, 9b/15; i. 27a/3, 45b/12; i. +dür 49a/11; i. virürlerdi 20a/12; i. yaptığı 45b/6

ilerü: Önce, evvel.

i. 14b/9, 18b/4, 21b/9, 2a/2, 71b/2, 75a/8, 78a/10, 82b/5, 82b/8, 86b/13; i. +kilere 57b/10; i. +kileri 31b/3

ilhām: Ar. İlham, esin.

i. idüp 50a/15; i. +la 61a/9

illā: Ar. Ancak, sadece, . . . den başka.

i. 12a/4, 15b/2, 17b/13, 18a/6, 19b/7, 21b/6, 23b/15, 26a/5, 28b/2, 30a/6, 32a/9, 34b/11, 34b/12, 34b/6, 35a/8, 37b/11, 38b/14, 39a/12, 39a/15, 43b/4, 43b/6, 45a/4, 47a/4, 4b/13, 53b/6, 59a/5, 5a/13, 64b/13, 65a/11, 66a/14, 67a/14, 6a/8, 71a/10, 72b/12, 75b/1, 76b/9, 77a/14, 78b/9, 7a/10, 7b/1, 9a/5; i. 18a/7, 73a/3

‘illiyyīn: Ar. Cennetin en yüksek tabakası. Ahirete giden tam kâmil Mü’minlerin yeri. Hafaza meleklerinin divanları ismidir ki, salihlerin amelleri oraya yükseltilir. Ahirette yüksek dereceye, dergâh-ı rızâya en yakın olan derecedir.

‘i. 22a/13, 22a/10, 22a/10

‘ilm: Ar. İlim, bilgi.

‘i. 27a/10, 27a/6, 47a/14, 57a/4, 61a/11, 81b/3, 83a/15; ‘ā. -i ezelde 19a/9; ‘i. -i hikmetden virüp 55b/14; ‘i. -i hikmetden 55b/12; ‘i. -i sihrde 27b/10; ‘i. -i sihri 26b/15; ‘i. -i ‘ulūmından 83b/3; ‘i. +i 11b/10, 26b/13, 36b/1; ‘i. +in 27a/11, 27a/12; ‘i. +le 30a/12, 31b/1, 61a/11; ‘i. +ümüzden eyle 35a/13; ‘i. +ünj 34a/1

ilticā: Ar. Sığınmak. Melce' ve penaha varmak. Birinden himâye istemek.

i. idüp 89a/8

iltifat: Ar. İtibar etme.

i. itmeyüp 12a/12; i. kılmadılar 51a/15; i. kılmayasın 12b/15

‘imād: Ar. Direk, temel, esas.

‘i. 45b/7

Īmān: Ar. İman, inanç.

Ī. 19a/14, 21b/11, 25b/7, 26a/5, 30a/7, 43b/3, 49a/10, 49a/11, 52a/12, 52a/13, 52a/5, 52a/6, 52a/7, 56b/15, 57a/4, 72b/15, 80a/11, 1b/13, 82b/1; Ī. +a 11a/11, 12a/9, 12b/9, 24b/4, 27a/5, 55b/3, 64b/15, 73a/7; Ī. +a gelmek 18a/6; Ī. +a gelmez 31a/13; Ī. +a gelüp 35a/10; Ī. +dan 29a/11, 39a/15, 43b/3, 53b/7, 62a/3, 65a/3, 9b/2; Ī. getürdiler 72b/12, 84a/3, 84a/7; Ī. getürdük 29a/6; Ī. getürelüm 86a/5; Ī. getürenler 23b/9; Ī. getüreydüm 46a/6; Ī. getürmedi 46a/4; Ī. getürmüşdi 27a/1; Ī. getürseler 83b/1; Ī. getürseler 83b/14; Ī. getirüp 46a/4, 65b/12; Ī. getirürlerdi 83b/14; Ī. getirürsen 27b/14; Ī. +ı 65b/5; Ī. +ına 12a/13; Ī. +la 73a/4; Ī. +ladur 20a/7; Ī. olmaya 49a/11; Ī. virmekle 53a/15

Īmānsuz: Ar. İmansız, inançsız.

Ī. 20a/7, 52a/8

‘imārat: Ar. İmaretler, genel aşevleri.

‘i. kıldı 75b/10

imdi: Far. Bu hâlde, binaenaleyh, bu hâlde.

i. 10a/4, 40a/8, 56a/3, 71b/2, 75a/8, 77a/9, 82a/4, 84b/1; i. 3a/9

imtiḥān: Ar. Salâhiyet veya salâhiyetsizliğini anlamak için yapılan teftiş ve tecrübe.

i. idüp 43b/13

in-: Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek, çıkmak karşıtı.

i. -di 11b/12, 18a/3, 33b/1, 33b/3, 85b/7; i. -dükden 12b/15; i. -dükleri 64a/2; i. -dürüp 17b/8; i. -e 38a/7, 70b/5; i. -en 36a/14, 59b/15, 61a/6; i. -er 16b/15, 38a/10, 63b/10, 63b/11; i. -mek 38a/7; aşağıya i. -üp 44b/15

‘inād: Ar. Ayak direme.

‘i. idüp 9b/6

inan-: Güvenmek, inanmak.

i. -ırın 85b/14; i. -madı 52b/9; i. -mayup 15a/3, 22a/7; i. -maz 59b/9; i. -mazlar 21b/5; i. -mazlar 19b/1; i. -up 47b/15

İncil: Ar. İsa Peygambere inen kutsal kitap.

İ. 60a/7; İ. +de 64a/11

incin-: Görünürde bir değişiklik olmadığı hâlde zedelenip insana ağrı ve zahmet vermek.

i. -eler 3b/9; i. -irler 3b/15

incir: Fa. İncir ağacı, meyvası.

i. 58a/13, 58b/2, 58b/7; i. +le 58a/15;

i. +üñ 58b/3

incit-: Zedelemek.

i. -enlerdür 3b/12; i. -mekden 62a/7;

i. -meye 57a/8

incü: İnci.

i. 41b/11; i. +den 31b/10; i. +dür

81b/4; i. +lerle 41b/5

indür-: Yüksekten, sarp ve kötü yerden veya yukardan aşağıya inmesini sağlamak.

i. -di 12a/14, 23a/15, 1b/3, 43a/12,

55a/4, 64a/13, 84a/10, 84b/5; i. -

dük 63a/4; i. -medük 2b/14; i. -üp

1b/6, 34b/4, 54a/12, 55b/14,

60a/10, 61b/11, 79a/2, 82b/1; i. -üp

eyle 51b/3; i. -ürüz 2b/9

indüril-: İndirilmek.

i. -di 83b/7; i. -mişdür 80b/12, 81a/2

inkâr: Ar. Reddetme, inkar.

i. 1b/4, 51a/1, 77a/8; i. +dan 26a/1; i.

itdiler 21b/2, 65a/2; i. +ından 83a/4;

i. idenler 12a/3, 32a/13; i. iderler

21b/15; i. iderlerdi 80b/12; i. idüp

83a/3, 84b/3, 84b/7; i. kıldı 52b/10;

i. +lar 50b/12; i. +ları 50b/15; i.

+ların 25b/14

ins: Ar. İnsan.

i. +den 21a/6; i. +dür 88a/12; cinn-i

i. +dür 17b/13; i. +e 89b/14

insân: Ar. İnsan.

i. 19a/14, 73a/12; i. +a 10b/9; i. +dan

25a/11; i. +dur 60b/10; i. +ı 58b/12;

i. +uñ 59a/1

inşâallâh: Ar. Allah dilerse, isterse.

i. 54b/15

inşikâk: Ar. İkiye ayrılma. Çatlama. Yarıлма.

i. 24a/1

inşirah: Ar. Kur'ân-ı Kerîm'in doksan dördüncü sûresi. İç açılması, gönül açılması, ferahlık.

i. 57b/2, 56b/8

intiķâl: Bir yerden bir yere nakletmek. Tebdil-i mekân etmek.

i. itdi 83b/9

intiķâm: Ar. Öç alma, intikam.

i. almaya 48a/2; i. itmegi 31b/2; i. ide

59b/11; i. iderüz 33a/12; i. idüp

31b/3

intişar: Ar. Dağıılmak, yayılmak, üremek.

88b/8

inzār: Ar. Korkutarak bir şeyden nehy etmek.

ip: İp.

i. 85b/2; i. +le 85a/15

ir-: Vasıl olmak, ulaşmak.

yaşına i. -di 60a/1; vaqtinde i. -üp 68b/7

irādet: Ar. İrade, dileme.

i. 35a/3, 77a/8; i. +ine 31a/8

i' rāz: Ar. Yüz çevirme, sakınma.

i. itdiler 53b/7; i. itmedüm 67b/1; i. idüp 73a/8, 9b/2; i. itdiler 65a/3; i. itmişlerdür 39b/1; i. iderse 62a/4; i. idesin 13a/4

İrem: Yemen'de Âd Kavminin hükümdarı olan Şeddâdın Cennet'e benzetmek iddiasıyla yaptırdığı yer.

İ. 40a/4, 40a/5, 41b/2, i. 45b/7; İ. 40b/2

iri: 1. Ölçüleri olağandan daha hacimli olan, kocaman. 2. Kaba, sert.

i. 62b/6; i. söz 56a/7

iriş-: Ulaşmak, erişmek.

i. -di 31a/10; i. -di 29a/15; i. -e 74a/2; i. -medür 37a/3; i. -üp 71a/7, 76a/6

irişdür-: Ulaştırmak.

i. -düm 82b/11; i. -eler 33a/6

irtihāl: Ar. Bir yerden başka yere göçmek, gitmek. Nakl-i mekân etmek.

i. etgil 46b/4

irüç: İrin.

i. ola 4b, i. 78b/11; i. +ler 3b/9/14

‘İsā: Hz. İsa peygamber.

‘i. +ya 27a/1

İslām: Ar. İslamiyet.

İ. 17b/10, 19b/13, 29b/4, 39a/9, 61b/14, 82b/12; İ. +a 12a/8, 27b/15, 34a/2, 52b/14, 53a/1, 57b/6, 62a/1, 62a/8, 64b/1, 64b/2, 72b/3, 9a/7; tarīk-i İ. +a 17a/11; ibtidā-i İ. +da 66a/13; İ. +da 84a/3; İ. +dur 65a/8; zuhūr-ı İ. +la 72b/2

‘işmet: Ar. Günahsızlık.

‘i. 87a/6; ‘i. +ümüz 57a/9

İsrāfil: Dört büyük melekten biri olup kıyamet gününde sūra üflemekle görevlidir.

İ. 3a/9, 63a/9, 70a/3, İ. 8a/4; İ. +dür 8a/2; İ. +ün 8b/9

issi: Sahip, malik.

i. 77b/11; i. +dür 26a/13, 31a/5, 84b/11, 85a/6; i. +nün 8a/14

iste-: İstek duymak, arzulamak.

i. -di 81a/3; i. -diler 51a/4; i. -r 61b/13; i. -rsin 77b/11; i. -rüm 77b/11; i. -se 38a/6, 38a/7; i. -yen 62a/12; i. -yüp 58a/1

isti'āze: Ar. "Eûzü besmele" okuyarak Allah'a sığınmak.

i. 89a/14

isti'dād: Ar. Bir şeyin kabulüne ve kazanılmasına olan fitrî meyil. Kabiliyet. Akıllılık. Anlayışlılık. Allah Teâlâ Hazretlerinin C. C. insanlara ve sâir mahluklara tevdi buyurduğu kabiliyet kuvveleri.

i. kılğıl 83b/15

istifhām: Ar. Sual sorup anlamak. Anlamak için sormak.

i. +dan 40a/4

istiğfār: Ar. Günahın bağışlanmasını dileme.

i. eyle 84a/1; i. ide 83b/1

istiğnā: Ar. İhtiyaç yokluğu, muhtaç olmama.

i. +şı 34a/5

īstihzā: Ar. Alay etmek, birisi ile eğlenmek.

ī. +dan 23b/15; ī. +ya 23a/9

istişnā: Ar. Ayırmak. Kaide dışı bırakmak.

i. 53b/8; i. kılup 59a/5

iş: Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik.

i. 14b/9, 42a/10, 44b/9, 84b/4; i. +den 20a/13, 23a/12, 44b/8; i. +i 41a/8, 43a/5, 54b/1; i. +inde 42b/7; i. +ine 15b/9; i. +ler 63a/8; i. +lere 86b/2; i. +leri 68b/14; i. +lerin 79a/6; i. +lerümüz 23b/3; i. +ler 51b/12, 52a/5, 52a/6

işāret: Ar. Belirti, gösterge, alamet.

i. 56a/9; i. ide 73b/3; i. kıldılar 2a/6

işbu: Ar. İşte bu. Bu, şu.

i. 13a/5, 24b/1, 25b/7, 26b/12, 26b/13, 27a/11, 27a/3, 27b/1, 27b/3, 29a/1, 29b/9, 35b/14, 37a/11, 38b/6, 40a/1, 45a/10, 58a/15, 58b/5, 5a/12, 64a/12, 69b/1, 72a/6, 77a/12, 77a/3, 77a/6, 77b/9, 78a/12, 80a/12, 80b/9, 81b/12; be-dürüstî i. 35b/1; i. +nda 38a/2; i. +nlar 23b/4; i. 22a/6

işğāl: Ar. Zabtetme, istilâ etme.

i. -i leyl 72a/15; i. -i ticāret 72a/15; i. +ünüzden 2b/4

işit-: Kulakla algılamak, duymak.

i. -di 62b/8; i. -diler 76b/7; i. -eler 7a/1; i. -en 84a/14; i. -meyeler 5b/11; i. -mez 5b/13, 72b/7; i. -mezler 37b/10; i. -üp 22a/6, 22a/7,

24a/4, 25b/10, 27a/5, 27b/9, 55a/3,
62b/3, 63b/2, 66b/10, 66b/8, 76a/2,
85b/7; i. -ür 33a/1; i. -ürler 21b/5

işle-: Yapmak.

i. 76b/13; i. -di 75a/2; i. -diler 26a/6,
30b/7, 59a/6, 73a/5; i. -dilerse
30a/3, 66b/6; i. -düginden 6b/12; i.
-dügünüz 35a/1; i. -dügünüzü 19b/7,
34b/15; i. -dükleri 11a/9, 23b/15; i.
-düklerin 32a/10, 61a/2; i. -medüñ
57a/10; i. -mege 31a/7, 64a/4; i. -
mek 2b/6, 35b/9, 50a/15; i. -
mişlerdür 21b/1; i. -r 31b/14,
35a/10, 35a/3, 81a/11; i. -r 30a/12,
6b/12; i. -rler 18b/6, 33a/8; i. -rlerse
29b/15; i. -rse 48a/8; i. -rse 18b/12;
i. -se 67b/5, 83a/2; i. -seler 51b/5; i.
-ye 49a/10, 54b/1; i. -yecegin 5a/6;
i. -yen 18b/10; i. -yene 18b/12,
18b/9; i. -yesiz 19b/5; i. -yeydünüz
71a/5

işlen-: Yapılmak.

i. -ür 64a/6

işlü: İşli.

i. 15b/9

it-: Yapmak, etmek, eylemek.

78a/5 eyle i. 78a/5; kıyās i. 69a/5;
taleb i. 42b/11; i. +e 14b/2; i. +en
34a/3; helāk i. eyle 27b/1; tenziye i.
33a/14; secde i. 63a/2; tesbīh i.
34a/2; қаşd i. -di 42b/6; taқdīr i. -di

34a/1; didüklerin i. -diler 45b/5;
seyr i. -diler 45b/12; emr i. -dügi
24a/6; zıkr i. -dügi 4b/6, 5b/3;
tesviye i. -düm 50a/9; ‘ayb i. -e
73b/2; azād i. -e 48b/15; baḥīl i. -e
17b/3; emr i. -e 6b/7; feryād i. -e
24b/15; ḥarāb i. -e 75b/8; helāk i. -
e 28b/13, 48a/3; ırāq i. -e 4a/4;
ıztırab i. -e 66b/1; idrāk i. -e 48b/4;
intiḳām i. -e 59b/11; istiḡfār i. -e
83b/1; işāret i. -e 73b/3; ḳavm
da‘vet i. -e 75b/14; mu‘āvenet i. -e
77a/12; müyesser i. -e 54b/2; pāk i.
-e 38a/1; seyr i. -e 15a/9, 4a/9;
ta‘arruż i. -e 51b/8; ta‘n i. -e 73b/2;
temettu‘ i. -e 14a/13; tenbīh i. -e
39a/1; zaḥmet i. -e 85a/13; men‘ i. -
ebile 77b/13; ne i. -ebilürsen
77b/13; minnet i. -ecek 54a/12;
‘azābları i. -eler 46a/11; binā i. -eler
41a/15; cem‘ i. -eler 15b/14,
15b/15, 41a/11; edā i. -eler 65a/11;
feryād i. -eler 45a/5; ḡarḳ i. -eler
28b/3; ḥased i. -eler 88b/14; ‘ibādet
i. -eler 65a/6; kenisesine i. -eler
75b/15, 75b/9; kıyās i. -eler 32a/15;
men‘ i. -eler 62b/4, 76a/5;
mutāba‘at i. -eler 65a/8; nażar i. -
eler 22b/6; şabr i. -eler 73a/11; taleb
i. -eler 56b/8; tavāf i. -eler 65a/9;
ta‘zīm i. -eler 7a/1; teklīf i. -eler
36b/9; temettu‘ i. -eler 67a/3;
tena‘‘um i. -eler 22b/4; terk i. -eler

51a/1; tođ i. -eler 85b/4; yardım i. -eler 62b/5; zecr i. -eler 62a/13; ri'āyet i. -eler 45b/9; Őehir i. -eler 41a/8; 'ibādet i. -elüm 59a/14; ikrām i. -elüm 82a/13; cem' i. -em 62b/3; def' i. -em 78a/4; delālet i. -em 9a/6; ĥaber i. -em 82b/12; ĥarāb i. -em 75b/4; sa'y i. -em 42a/2; tecrube i. -em 27a/12; fetĥ i. -emedi 84a/6; taŕarruf i. -emezler 49a/2; 86a/10 i. -en 86a/10; faĥr i. -en 48b/6; fetĥ i. -en 84a/6; men' i. -en 61b/12; sebĥat i. -en 7b/12; suāl i. -en 16a/6; Őŭkr i. -en 46b/2; tevbe i. -en 31a/2; baĥl i. -enler 69b/2; inkār i. -enler 12a/3, 32a/13; taleb i. -enleri 25a/11; tevbe i. -enleri 19a/2; ĥased i. -enlerüñ 88b/13; ĥŭkm i. -enlerüñ 59b/6; serkeŕlik i. -enlerüñ 61b/2; 'afv i. -er 19a/2; artuđ i. -er 64b/6; ba's i. -er 31a/2; beyān i. -er 14a/2; cem' i. -er 25a/12; da'vet i. -er 17a/12; delālet i. -er 17b/10, 64b/8, 89a/4, 8a/8; emr i. -er 88a/5; fehm i. -er 61a/2; ğažab i. -er 89a/1; Ĥalīl i. -er 31a/8; ĥalt i. -er 52a/9; helāk i. -er 51b/7; 'itlak i. -er 62b/1; 'ibādet i. -er 82b/9; i'āde i. -er 31a/1; ĥasem i. -er 25a/8, 32a/2, 39b/7, 47a/6, 51b/15, 58a/10, 6b/11; kebāyirle i. -er 66a/14; kifāyet i. -er 77b/2; kovcılık i. -er 85a/7; men' i. -er

37a/10, 73b/12, 77a/8, 77b/11, 80b/14, 81a/13; menfa'at i. -er 45a/8; muĥātele i. -er 81b/3; murād i. -er 13b/13; mŭkāfātın i. -er 69b/5; nazār i. -er 31b/14; nehy i. -er 64b/10; nođsan i. -er 64b/7; riyā i. -er 81a/9; setr i. -er 13b/8; seyr i. -er 26a/15; Őikāyetler i. -er 44a/4; ta'n i. -er 82a/3; tenbīh i. -er 34a/15; terk i. -er 52a/6, 64a/12; tesellī i. -er 55a/12; vaĥy i. -er 39a/1; vesvese i. -er 89b/15, 90a/1; žam i. -er 70b/2, 70b/3; ĥasem i. -er 32b/14; neŕāt i. -er 7b/4; teslīm i. -er 63a/8; yođ i. -er 77b/12; aña i. -erdi 83a/10; delālet i. -erdi 9a/11, 9b/4; faĥr i. -erdi 48a/1; helāk i. -erdi 40b/1; 'ibādet i. -erdi 27a/2; ihyā i. -erdi 63b/1; ikrām i. -erdi 83a/9; men' i. -erdi 20a/13; ta'n i. -erdi 73b/6; 'uzlet i. -erdi 60a/15; ĥulluđ i. -erdi 54a/7; ĥasem i. -erin 17a/9; aĥsār i. -erler 5a/8; 'arz i. -erler 7b/2; arzŭ i. -erler 38a/2; da'vet i. -erler 7b/3; ĥaber i. -erler 4a/13; ĥāc i. -erler 76b/2; 'ibādet i. -erler 81a/10, 88a/7; iĥtilāf i. -erler 1b/10; inkār i. -erler 21b/15; ĥabz i. -erler 7a/15; nađ i. -erler 20b/1; nazār i. -erler 22b/5; nisbet i. -erler 25b/14; sebĥat i. -erler 7b/13; selām i. -erler 64a/1; seyr i. -erler 16b/8; taŕdīk i. -erler 1b/11; tekzīb i. -erler 1b/11;

tena‘um i. -erler 19b/11, 4a/1; terk i. -erler 81a/10; vaqt i. -erler 6b/5; zikr i. -erler 57b/6; ‘azāb i. -erlerdi 52b/14; gammāzlık i. -erler-di 3b/14; inkār i. -erlerdi 80b/12; minnet i. -erler-di 3b/8; muḥālefet i. -erlerdi 3b/11; naṣīḥat i. -erler-di 3b/10; sa‘y i. -erlerdi 67a/10; sa‘y i. -erler-di 67a/9; sefer i. -erlerdi 80a/1, 80a/3; ṭa‘n i. -erlerdi 23a/11; ‘ucup i. -erler-di 3b/7; ḡam i. -erlerdi 66a/13; ḡann i. -erlerdi 11a/9; cehd i. -erse 87a/6; i‘rāz i. -erse 62a/4; men‘ i. -erse 77a/7; ḥoş i. -ersin 27b/11; şifā i. -ersin 28a/8; ḥarc i. -ersüz 44b/3; iḥtiyār i. -ersüz 36a/8; siz i. -ersüz 44b/9; terk i. -ersüz 36a/7; da‘vet i. -erün 84b/1; ‘afv i. -erüz 52a/11; ‘azāb i. -erüz 52a/11; cezā i. -erüz 39b/5; āsān i. -erüz 35a/4; ḥisāb i. -erüz 39b/4; intiḡām i. -erüz 33a/12; terk i. -erüz 55b/11; yir i. -erüz 35a/5; 77b/14 i. -esin 77b/14; ḥifẓ i. -esin 34b/6; kesb i. -esin 24b/2; i‘rāz i. -esin 13a/4; mülāzemet i. -esin 26b/15; menfa‘atler i. -esiz 2b/12; mu‘āyene i. -esiz 71b/1; şū-i ḡann i. -esiz 17b/1; taşarruf i. -esiz 2b/6; temettu‘ i. -esiz 14a/12; mu‘āraza i. -evüz 77a/6; terk i. -evüz 55b/1; pāk i. -eydi 12b/4; nazār i. -eyin 33b/7; kimüḡüz i. -i virevüz 52b/5; ‘ibādet

i. -icek 25a/9; ‘afv i. -ici 61a/3; kifāyet i. -ici 86b/2; yardım i. -ici 32b/12; ḥüküm i. -iciler-di 3b/6; tedbīr i. -icilere 63a/8; ḥaşr i. -iser 29b/10; helāk i. -iser 78b/6; menfa‘at i. -iser 71b/8; cihād i. -mek 76a/4; delālet i. -mez 64b/9; ḡabūl i. -mezler 83a/3; tesbīḥ i. 33b/13; ḡarḡ i. -üḡ 28b/2; ḥazer i. -üḡ 51a/10; ḡal‘a i. -üḡ 45b/2; köşḡ i. -üḡ 45b/3; taleb i. -üḡ 63b/7; taḡdīr i. -üḡ 68a/4; ‘aceb i. -üp 61b/1; ‘afv i. -üp 52a/10; altında i. -üp 34a/13; ‘amel i. -üp 36b/13; baḡīl i. -üp 53a/5; ba‘ṡ i. -üp 10a/10; baya‘ i. -üp 72b/13; beyān i. -üp 13b/3, 1b/8, 21a/11, 23a/7, 30a/13, 32a/4, 32b/1, 46a/13, 4a/6, 58b/3, 60b/10, 63a/12, 65b/13, 74a/6, 89b/6; cefā i. -üp 80b/14; cehd i. -üp 24b/1, 24b/2; cem‘ i. -üp 21a/15, 45a/15, 6b/6, 75b/10, 83b/8, 84a/11; da‘vet i. -üp 41a/6; def‘ i. -üp 34b/13, 4b/12; defn i. -üp 42b/10; defter i. -üp 5a/7; dervīş i. -üp 44a/2; devr i. -üp 41a/14, 7b/9; dīvān i. -üp 19b/5; 83b/9 i. -üp 83b/9; 87a/14 i. -üp 87a/14; çārmıḡ i. -üp 40b/12; em i. -üp 44a/7; emr i. -üp 80a/9; enzār i. -üp 6a/15; esīr i. -üp 76a/7; faḡr i. -üp 48a/5; faşl i. -üp 33a/4; fedāye i. -üp 84b/15; feraḡlar i. -üp 44b/6; feryād i. -üp

20b/15, 5a/9, 88a/10; fetḥ i. -üp
55b/15; gāfil i. -üp 71a/6; ğıybet i. -
üp 73b/1, 73b/2, 73b/5; ḥamd i. -üp
83b/1; ḥarb i. -üp 76a/4; ḥarāb i. -
üp 75b/3; ḥarāblık i. -üp 75a/14;
ḥāşıl i. -üp 71b/3; hecv i. -üp
85b/12; ḥışm i. -üp 53b/5; ḥıṭāb i. -
üp 18b/15, 56b/13; ḥuşūmet i. -üp
36a/2; ḥükm i. -üp 59b/10; 'ıḳāb i. -
üp 52a/11; icābet i. -üp 24a/14;
ictihād i. -üp 58a/6; ikrām i. -üp
13a/1, 43b/15, 44a/9; ikrār i. -üp
65a/12; ilhām i. -üp 50a/15; ilticā i.
-üp 89a/8; imtiḥān i. -üp 43b/13;
'inād i. -üp 9b/6; inkār i. -üp 1b/4,
83a/3, 84b/3, 84b/7; intikām i. -üp
31b/3; 'iraz i. -üp 9b/2; i'rāz i. -üp
73a/8; ḳabūl i. -üp 61b/14; ḳabz i. -
üp 89b/9; ḳanā'at i. -üp 46b/2; ḳaşd
i. -üp 78a/12; ḳasem i. -üp 16b/12,
16b/3, 26a/12, 46b/12, 49b/13,
72a/12; ḳışāş i. -üp 6b/6; ḳıtāl i. -üp
47a/5; ḳovucılık i. -üp 3b/1; ma'īşet
i. -üp 14a/3; medḥ i. -üp 65b/3,
81a/11; men' i. -üp 62a/1, 62a/13,
80b/3; meşġūl i. -üp 71a/2;
müşāhede i. -üp 10a/8, 29b/15;
mütābe'at i. -üp 18b/6; nazār i. -üp
11a/7, 26b/14, 32a/15, 37b/8,
75a/13, 79a/3; nemmāmlık i. -üp
73b/4; nez' i. -üp 44a/8; niyāz i. -üp
58a/8; pāk i. -üp 36a/11, 53b/15;
rast i. -üp 50a/12; riyāzatlar i. -üp

36b/13; rücū' i. -üp 30b/2; sa'y i. -
üp 37b/2; sefer i. -üp 80a/7;
serkeşlik i. -üp 41a/7; setr i. -üp
53a/12; seyr i. -üp 76a/10, 76a/14;
şekl-i şūret i. -üp 32b/3; ta'accüb i.
-üp 38b/3; ta'dīl i. -üp 19a/4; taḥvīf
i. -üp 6a/13; tama' i. -üp 20a/15;
tamām i. -üp 45b/1, 45b/5; ta'n i. -
üp 30a/6; ṭanukluk i. -üp 30a/1;
taşadduk i. -üp 71a/11; taşdīḳ i. -üp
52b/3, 66a/5; tekbīr i. -üp 36a/12;
tekrār i. -üp 57b/14; tekzīb i. -üp
19b/1, 21b/15, 52b/9, 62a/3; terk i.
-üp 37a/13, 38b/1, 53a/6, 64b/1,
72b/5, 80a/3; ters i. -üp 12a/14;
tesbīḥ i. -üp 83b/5; tevbe i. -üp
12b/4, 62a/8; tövbe i. -üp 30b/2;
vahy i. -üp 55a/15; vaşf i. -üp 23a/4;
va'z i. -üp 8b/13; yaḳīn i. -üp 83a/9;
yaruk i. -üp 75b/10; yok i. -üp
31a/1; zıkr i. -üp 12a/1, 14a/13,
26b/10, 2a/5, 36a/4, 55a/12,
56b/11; zūlm i. -üp 44a/14; ḥıṭāb i.
-üp 36a/6; ḳatl i. -üp 46b/15; ḳıtāl i.
-üp 46b/14; say' i. -üp 24b/2; ters i.
-üp 12b/2; fażīlet i. -üp
virdügümdür 44a/9; a'rāz i. -di
12a/12; emr i. -di 60a/10, 84a/15;
ihānet i. -di 44a/4; intiḳāl i. -di
83b/9; nefy i. -di 9b/14; nisbet i. -di
9a/15; sa'y i. -di 9b/2; taḥşīl i. -di
27a/10; tekzīb i. -di 9a/14; teşbīḥ i.
-di 85a/8; 'uḳūbet i. -di 9b/8; vefāt

i. -di 76b/6; vekil i. -di 41a/9; kim i. -di 87b/3; ‘amel i. -diler 37a/12; büstān i. -diler 41b/6; cihād i. -diler 66b/8; edā i. -diler 26a/7; fahr i. -diler 70b/11; fevt i. -diler 81a/6; ‘ıtlāğ i. -diler 86b/7; iḥtilāf i. -diler 1b/12; inkār i. -diler 21b/2, 65a/2; i‘rāz i. -diler 65a/3; nez‘ i. -er 7a/4, evidür i. -er 77a/7; zıkr i. -er 11b/12; i‘rāz i. -diler 53b/7; қаşd i. -diler 29b/2, 75a/10, 75b/6, 78b/5; kesb i. -diler 21b/13; men‘ i. -diler 4a/2; şarf i. -diler 38b/2; şirk i. -diler 66b/9; taqđır i. -diler 41b/3; taşdığ i. -diler 30a/7, 30b/7, 59a/6, 65b/5; tefāhür i. -diler 70b/12; tekzīb i. -diler 15a/3; uğrılık i. -diler 66b/10; yerinde i. -diler 26a/6; ziyāret i. -diler 75b/2; ‘amel i. -dügi 59a/10; daḥı i. -dügi 35a/2; Ebū Bekr i. -dügi 54a/13; ğaḫab i. -dügi 40b/12; қasem i. -dügi 43a/13, 6b/15; maḥv i. -dügi 10b/2; tekrār i. -dügi 71b/3; zıkr i. -dügi 38b/8; ref‘ i. -dügi 10b/3; sa‘y i. -dügin 11a/6; zıkr i. -dügümüz 40a/1; arzū i. -dükleri 38a/5; 66b/15 i. -dükleri 66b/15; ḥükm i. -dükleri 41a/11; terk i. -dükleri 36a/13; vaşf i. -düklerinden 87a/3; da‘vet i. -düklerünj 12b/1; i. -dükden 36a/4, 53b/8; ref‘ i. -dükden 10b/6; ḥarc i. -düm 48b/6; fetḥ i. -dünj 46b/15;

ḥāşıl i. -dünj 43a/2; taqđīm i. -dünjüz 71b/2; teveccüh i. -dür 82a/1; rağbet i. -dürüp 73a/11; gibi i. -erdi 79a/15; tekzīb i. -erler 80b/10; 54a/14 i. -eydi 54a/14; emr i. -eydi 62a/1; helāk i. -eydi 42b/6; irtihāl i. -gil 46b/4; helāk i. -meden 51b/9; tevbe i. -meden 35b/9; bunu i. -medi 75b/1; edā i. -medi 13b/11; қаbül i. -medi 9a/15; terk i. -medi 54b/6, 55a/14; taşdığ i. -mediler 49b/7; terk i. -medük 55b/10; i‘rāz i. -medüm 67b/1; ziyāde i. -medüm 67a/15; ba‘ş i. -mege 10b/4; cem‘ i. -mege 44b/7; ḥarb i. -mege 77a/2; ḥareket i. -mege 25b/2; helāk i. -mege 79b/6; kelām-ı ṭavīl i. -mege 26b/5; şabr i. -mege 49a/15, 73a/10; şefkat i. -mege 49b/2; ṭaleb i. -mege 69a/13; zāyi‘ i. -mege 56a/10; dilek i. -megi 77b/10; intiқām i. -megi 31b/2; muқātele i. -megi 80b/5; tevbe i. -megi 45a/7; ‘azāb i. -mek 15b/6, 88a/5; beyān i. -mek 79a/1; cem‘ i. -mek 84a/13; āsān i. -mek 53a/9; fesh i. -mek 34b/13; ḥayf i. -mek 88a/14; ḥoş i. -mek 27b/12; ‘ıtlāğ i. -mek 86b/7, 86b/9; itā‘at i. -mek 17a/4; қаbz i. -mek 7b/4; kim i. -mek 69a/3; pāk i. -mek 36a/11; redd i. -mek 17b/7; rıḥlet i. -mek 80a/9; ruқye i. -mek 89a/5; sefer i. -mek 80a/4; şefā‘at i. -mek 6a/7;

temettu' i. -mek 10b/14; terkīb i. -mek 19a/8; zıkr i. -mek 19a/15; cem' i. -mekde 69a/12; edā i. -mekde 72a/14; helāk i. -mekde 10a/2; kabūl i. -mekde 72b/6; rihlet i. -mekde 79b/14; tekzīb i. -mekde 31a/14; azād i. -mekden 48b/14; davet i. -mekden 55b/3; haqq taleb i. -mekden 36a/2; mess i. -mekden 13a/11; tefyir i. -mekden 31b/9; 89a/5 i. -mekle 89a/5; hıyānet i. -mekle 3b/3; teveccüh i. -mekle 73a/9; zıkr i. -mekle 57b/7; men' i. -mekligi koyup 61b/15; ihānet i. -mekligüm 44a/8; ihānet i. -mekligün 44a/5; ihtiyād i. -meklik 69a/13; vāki' i. -meklikle 44a/6; taleb i. -mesün 14b/6; zāyi' i. -mesünler 56a/5; hāc i. -meye 75b/4; fahr i. -meyedünüz 71b/9; meyl i. -meyeler 65a/8; zıkr i. -meyince 57b/8; didügüm i. -meyince 28b/14; şabr i. -meyince 49b/1; iltifāt i. -meyüp 12a/12; zāyi' i. -meyüp 55b/10; 'azāb i. -mez 66a/14; menfa'at i. -mez 35a/8; mütāba'at i. -mez 11b/5; nazār i. -mez 48a/11; şir i. -mez 85b/13; zāyi' i. -mez 68a/5, 69b/6; rihlet i. -mezden 80b/2; ikrām i. -mezdi 83a/10; 21a/3 i. -mezler 21a/3; hāşıl i. -mezler 25b/13; taşdıķ i. -mezler 25b/8; minnet i. -mezler 68b/10;

muķātele i. -mezsenüz 77a/3; eyilik i. -mezsüz 44a/13; buyur i. -mişdür 26a/13; cem' i. -mişdür 44b/6; emr i. -mişdür 21a/5; i' rāz i. -mişlerdür 39b/1; sihr i. -mişlerdür 87b/2; men' i. -se 83a/3; iṭṭila' i. -se 74b/1; arzū i. -seler 38a/4; katıraķ i. -sevüz44a/3; cem' i. -sün 62b/5; hem i. -tügi 4b/7; baḥçeler i. -ü virdük 14a/8; tekzīb i. -üp 59b/9; i. -gil 13a/3; i. -memek 35b/8; i. -mese 59a/9

'iṭā: Ar. Vermek. Bahşetmek. İhsan etmek.

'i. kılduķ 72a/2; i. kıldı 56b/6; i. +lar 26a/8; i. +sı 54a/1

iṭā'at: Ar. Boyun eğme, alınan emre göre davranma.

i. 24a/4; i. itmek 17a/4

'iṭāb: Ar. Azarlama.

'i. eyledi 13a/2

itdür-: Sebep olmak.

ziyāret e. -di 71a/8; ri'āyet e. -diler 73a/9; e. -dük 55a/15; e. -icidür 61a/2

i'tibār: Ar. Ehemmiyet, değer.

i. 21b/10; i. alup 31a/13; i. +ı 49a/11; ḳasem-i i. +ınca 68b/8

i'tikād: Ar. İnanma, kalben tasdik ederek inanma.

i. +lar 74a/15; i. +ları 1b/5

i' tikhādsuz: Ar. İnançsız.

i. 81a/7

ittifak: Ar. Anlaşma, uyuşma, bağlaşma.

i. +ı 52b/12, 63b/8; i. kılmışlardur 64b/14

iṭṭila': Ar. Yükselmek. Yukarı çıkmak.

i. etse 74b/1

iv-: Acele etmek.

i. -megil 34b/4

'ivaż: Ar. Bedel, karşılık.

'i. 54a/8, 5b/13; 'i. olmak 54a/13

'iyāl: Far. Bir adamın üzerine nafakasını vermek vacip olan, kendilerini geçindirdiği kimseler.

'i. 71a/6

izāfet: Ar. İki şey arasındaki bağ, ilgi.

i. kılp 89a/12

izhār: Ar. Gösterme.

i. eyleye 56b/4

'izzet: Ar. Yücelik.

'i. 44a/10, 55a/8, 88b/14; 'i. ikrām 82a/15; 'i. +ler 55a/6; 'i. +lerden 55a/7; 'i. +üm 72a/1

ḳabāil: Ar. Kabileler. Bir soydan türemiş cemaatler, silsileler.

ḳ. 55b/14

Ḳa'be: Yeryüzünde yapılan ilk mâbed, müslümanların kıblesi.

Ḳ. 63b/13, 76b/10, 78a/1; Ḳ. +den 65b/9; Ḳ. +i 75b/8; Ḳ. +nüñ 76b/9; Ḳ. +ye 75b/15, 79b/13; Ḳ. +yi 79a/4

ḳabīḥ: Ar. Çirkin, yakışsız.

ḳ. olup 50a/14

Ḳābil: Hz. Adem ile Hz. Havva'nın ilk iki oğlundan ilk doğanı. Kardeşi Hâbil'i öldürmesiyle bilinir.

Ḳ. ola 14b/6

ḳabīle: Ar. Göçebe insanlarda, aynı soydan sayılan ve bir başa itaat eden insan topluluğu, boy.

ḳabīle ḳ. 84a/7; ḳ. ḳabīle 84a/7; ḳ. +mi 62b/3; ḳ. +nüñ 40b/1; ḳ. +ñi 84a/11; ḳ. +si 70b/11, 70b/12; ḳ. +sine 6a/9, 19a/11, ḳavm-i ḳ. +ne 19a/10

ḳabr: Ar. Kabir, mezar.

ḳ. 13b/8, 71b/4; vaqt-i ḳ. 71a/15; ḳ. +e 76b/7; ḳ. +i 29b/5; ḳ. +inde 59b/1; ḳ. +ine 42b/13; ḳ. +ini 42b/14, 76b/6; ḳ. +lerinden 12a/4; ḳ. +üñüze 71a/7

ḳabūl: Ar. Benimseme.

maḥāll-i k. +e 49a/12; k. itmedi
9a/15; k. itmekde 72b/6; k. itmezler
83a/3; k. idüp 61b/14; k. kılmagçün
57a/6

ḳabūliyyet: Ar. Kabul etme.

k. +e 52a/13; k. +i 49a/11, 52a/15

Ḳa'bü'l-Aḥbār: Ebû İshâk Kâ'b b.
Mâti' b. Heynû' el-Himyerî el-
Yemânî (ö. 32/652-53 [?]). Benî
İsrâil'e dair rivayetleriyle tanınan
tâbiî. Tevrat hakkındaki geniş
bilgisiyle meşhur olmuştur.

Ḳ 40a/7, K. -ı Rûm 88a/9

ḳabz: Ar. Azrail tarafından ruhun teslim
alınması.

k. itmek 7b/4; k. iderler 7a/15; k.
idüp 89b/9

ḳabza: Kılınc gibi şeylerin tutacak yeri.
Sap.

k. +sına 7a/9

ḳaç-: Bir kimseye bildirmeden
bulunduğu yeri terketmek.

k. -a 14b/3, 14b/4, 14b/6, 14b/8; k. -
an 14b/6, 14b/7; k. -dı 61b/8, 76a/6;
k. -dılar 1b/13; k. -dılar 78b/5; k. -
dum 61b/10, 62b/12; k. -up 23a/12,
29b/2, 31b/2, 78b/11

ḳaç: Kaç, soru zamiri.

k. 28b/1, 47a/14, 75b/5, 83b/9

ḳaçan: Ne zaman.

k. 13b/9, 14b/1, 15a/6, 18b/3, 20b/3,
20b/4, 22a/10, 22a/5, 22b/12,
23a/10, 23b/2, 25b/10, 27a/8,
29b/7, 34b/2, 37a/6, 37a/7, 38b/15,
42b/9, 44a/2, 49b/8, 50a/1, 50a/3,
53a/10, 56a/6, 56a/9, 58a/5, 58a/7,
59a/8, 69a/7, 69a/8, 69b/2, 74a/8,
80a/3, 83a/15, 83b/11, 83b/3,
83b/7, 88a/5, 88a/9, 88b/14, 88b/6,
89a/5, 89b/8, 89b/9; k. 59a/12,
66b/1, 69a/4; k. 11a/4, 23b/3,
74b/1, 74b/5, 75b/12

ḳadar: Ar. . . . denli, . . . derece.

k. 14b/9, 15a/10, 15a/12, 15a/15,
15b/6, 17b/4, 18b/10, 18b/12,
18b/13, 18b/2, 18b/9, 25b/12, 2b/8,
34b/6, 41a/10, 41a/11, 41b/9,
42b/3, 45a/14, 45a/15, 49a/11,
51b/11, 52a/14, 55a/10, 59b/1,
59b/2, 61b/7, 67b/13, 67b/5, 68a/4,
68a/5, 69b/6, 72a/10, 72a/8, 72a/9,
77a/13, 77a/14, 78a/14, 82b/9,
83a/10, 87a/6; k. +dı 40a/15 k. +dur
20b/12, 31b/12, 4b/5; k. ola 14b/1;
k. +sa 31b/12; k. vire 54a/15

ḳadeḥ: Ar. Küçük bardak, içki bardağı.

k. +leri 81b/6; k. +leri vireler 5b/8

ḳadīm: Ar. Eski.

pādişāh-ı k. +dür 87a/1

ḳādir: Ar. Gücü yeten, Allah.

ķ. 39a/4, 63b/3; ķavī ķ. 78a/4; ķ.
+dür 31a/7, 32b/6, 32b/8, 34a/5,
39a/5, 3a/5, 48a/3, 51b/12, 89b/4;
ķ. +i 59b/10; ķ. olan 10a/9, 10b/3,
2a/7, 3a/4; ķ. olmaya 10a/10, 10b/4,
2a/8; ķ. +üz 48b/4

ķadr: Ar. Değer, itibar.

ķ. 63a/2, ķ. 63a/11, 63a/5, 63a/6,
63b/3, 63b/5; ķ. -i mertebesi 17a/3;
ķ. +üņi 77a/15

ķaf: Bir dağ adı.

ķ. 38b/14, 38b/15

ķafa: Ar. Baş, kafa.

ķ. +larına 24b/13; ķ. +sına 61b/7

ķāfir: Ar. Allah'ın varlığını ve birliğini
kabul etmeyen.

k. 11a/10, 16a/13, 1b/15, 47b/9,
48a/1, 48a/11, 48a/5, 48a/7, 48b/6,
53a/1, 59a/1, 61a/13, 61b/11,
72b/10, 7a/10; şaşı k. 11a/6; k.
+den 67b/4; k. +e 20a/6, 88a/5; k.
eyledi 13b/2; k. +ler 11b/6, 15a/2,
15b/12, 17a/12, 19a/1, 21a/15,
22a/2, 22a/7, 23b/1, 23b/14, 25a/3,
30a/15, 30a/6, 36b/7, 37a/1, 39a/7,
43b/13, 46a/11, 53b/10, 54a/6,
57b/6, 61a/13, 64a/14, 64a/9,
66b/3, 6b/3, 6b/5, 6b/8, 80b/9,
82b/2, 86b/3, 8b/2; k. +ler 20b/14,
21a/2, 2a/2; k. +lerden 46b/14,
67b/3; k. +lerdür 47b/7, 67a/1,

80b/14; k. +lere 14b/1, 18b/15,
23b/9, 37a/4, 39a/9, 53b/8, 86a/10;
k. +lere 33a/11; k. +lere ķılduķ
26a/4; k. +leri 15b/14, 17b/5,
23b/13, 33a/5, 36b/5, 51a/1, 59b/6,
62a/1, 65b/1, 68a/15, 68b/7, 72b/4;
k. +lerüņ 21a/5, 23a/6, 24b/11,
30a/13, 31a/13, 37a/7, 55a/3, 5a/3,
67b/9, 7b/12; k. olan 13a/15, 24b/1;
k. oldılar 65b/1; k. oldılar 49b/6; k.
olduņuz 19a/2; k. +üņ 7a/4; ķ. +ler
31b/5; ķ. +leri 53b/1; ķ. olmuşlardur
39b/1

ķaęız: Kağıt.

ķ. 29b/8

ķāhil: Ağır davranma, yavaş hareket
etme.

k. +leri 23a/11

ķāhin: Ar. Dogaüstü yollardan gizli,
bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme
iddasında olan kimse.

k. +dür 27a/4; k. +ler 17b/8

ķahr: Ar. İnsanın içine işleyen üzüntü.

ķ. +la 30a/8; ķ. +la 41a/3

ķā'ide: Ar. Bir şeyin meydana
gelmesine şart ve düstur olan husus.

k. +müzi 64a/12

ķāim: Ar. Ayakta duran, var olan.

ķ. 31a/14; ķ. olmağı 18a/7; ķ. olmaya
61a/7

ķaķ-: Göz ile işaret etmek.

ķ. -up 23a/11

ķaķı-: Bir kimsenin yaptığı işin
beğenilmediğini kendisine sert
sözler söylemek. fkelenmek,
kızmak, paylamak.

ķ. -yıcıdur 53b/5

ķaķıl-: akılmak, saplanmak.

ķ. -urdu 43a/6

ķal-: Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.

ķ. -a 35b/13, 36b/10, 74b/11; ķ. -acak
82a/4, 82a/7; ķ. -alar 15b/3, 49b/10,
4b/3, 74b/14; ķ. -an 25a/11, 43b/13,
51a/12, 72b/1, 9b/14; ķ. -dı 41a/2,
41a/4; mutahayyir ķ. -dı 42b/7; ķ. -
dılar 65a/3; ķ. -dum 42b/7; ķ. -madi
42a/4, 21b/15, 40a/8, 76b/9; ķ. -
maya 14b/9, 15a/13, 23b/14,
24a/10, 44b/13, 45a/4, 67b/13,
67b/9, 8a/11; ķ. -miş 55b/5; ķ. -
mişdur 42a/4; gir ķ. -mişdur
42a/4; ķ. -mişsa 78a/1; ķ. -up
45b/13; ķ. -ur 18a/9, 22b/13,
22b/14, 2a/6

ķal[]a: Ar. Kale.

ķ. +dan 45b/12; ķ. +dur 90a/6; ķ. itn
45b/2

ķaldur-: Kaldırmak.

ķ. -sa 11a/5; ķ. -up 18b/2, 38a/6,
3a/10, 69b/2

ķalem: Ar. Yazma, izme vb. işlerde
kullanılan eşitli biimlerde ara.

ķ. +le 61a/4

ķalıķlık: Kalınlık.

47b/11, ķ. +ı 2b/8; ķ. +ıla 10a/11

ķāmet: Ar. Namaza başlama işareti,
namaz kılmak iin okunan ezan.

ķ. 19a/5, 57b/5, 58b/8, 59a/2; ķ. +de
47a/8; ķ. +nzi 19a/4

ķāmil: Ar. Btn, tam, eksiksiz.

k. 73a/1; ķuvvet-i k. 40a/14

ķamu: Btn, hep.

ķ. 44b/15, 86b/1

ķan: Kan.

ķ. 29b/7, 4b/14, 78b/11, 89b/4; ķ. +a
25b/1; ķ. +da 65b/11; ķ. +dan
25b/1, 60b/11; ķ. +uņuzı 77a/4

ķanā[]at: Ar. Yetinme.

ķ. idp 46b/2; ķ. kıldurdu 56a/1

ķana: Kanat.

ķ. +ı 17a/1

ķanat: Kuşlarda ve bceklerde umaya
yarayan organ.

ķ. +ı 33b/9; ķ. +ın 63b/13

ķanda: Nerede.

ķ. 45a/7, 49a/2, 87b/4

ķandur-: Doyurmak.

ķ. -dılar 73a/8; Şabr ķ. -dılar 73a/11;
ķ. -mazlar 80b/15; ķ. -u virmezsis
44a/15

ķankı: Hangi.

ķ. 78b/6; ķ. +muz 70b/14; ķ. +sı
27a/12

ķapak: Kapak.

ķ. +ı 16a/11

ķapan-: Kapanmak.

ķ. -mış 4b/13

ķapķara: Her yanı kara.

ķ. 37a/2

ķapla-: Her yanını 6rtmek.

ķ. -dı 21b/13; ķ. -duęiķ6n 36b/5; ķ. -
r 10b/1, 36b/5, 7a/7; ķ. -r 52a/2

ķaplan-: Her yanını 6rt6lmek.

ķ. -ur 16b/9

ķapu: Kapı.

ķ. +ları 49b/9, 74b/9, 81b/9; ķ. +sı
88a/9; ķ. +sınuğ 76b/10; ķ. +ya
68a/1

ķa´r: Ar. Derin dip.

ķ. 39b/2

ķar: Kar.

ķ. 16a/9; ķ. +dan 81b/4

ķara: Siyah renkte olan.

ķ. 19a/13, 2a/14, 54a/8, 70a/3; ķ. ola
24b/14; ķ. olısar 15a/1; ķ. olup
24b/12; ķ. +yla 79a/8

ķar6bet: Ar. Soyca yakınlık. Hısımlık.
Akrabalık.

ķ. ola 49a/5

ķaraęu: IŞık olmama durumu.

ķ. 10b/1; ķ. eyledi 10a/15; ķ. +nuğ
88b/6; ķ. +sı 88a/2; ķ. +sın 50a/3; ķ.
+sıyla 2b/3

ķaraęuluķ: IŞık olmama durumu.

ķ. 10b/2, 21a/7; ķ. +ından 61a/11; ķ.
+la 50a/4, 88b/7; ķ. oldu 37a/2

ķar6r: Ar. Durma.

ķ. 25b/6, 2a/11, 5b/6; ķ. +ca 72a/3; ķ.
tutmak 79b/13; ķ. tutmışdur 22a/15

ķarart-: Karartmak.

ķ. -up 52a/7

ķaravaŐ: SavaŐta tutsak edilen veya
satın alınan ve sahibinin 6zerinde
tam bir kullanma hakkı bulunan
kadın, kul. Cariye.

ķ. +ın 69a/11

ķardaŐ: KardeŐ, aynı ana babadan
doęmuŐ veya ana babalarından biri
aynı olan 6ocukların birbirine g6re
adı.

ķ. 14b/3; ķ. +den 14b/3, 14b/6; ķ.
+üm 84b/14; ķ. +üñ 82a/14

ķarın: Döl yatağı, rahim.

ķ. +ında 13b/4

ķariş-: Bulanmak, doğruluğunu
yitirmek, birbirine girmek.

ķ. -anların 46b/9; ķ. -duğı 23a/3

ķarişdur-: Birbirine katmak.

ķ. -maz 52a/5

ķarişuk: Karışık.

ķ. 23a/6

ķarişuksuz: Karışksız.

ķ. 23a/5

ķāri'a: Ar. Ansızın gelen belâ.
Kıyâmet.

ķ. 69b/7, 69b/9; ķ. 69b/10

ķāriat 69b/6

ķarşu: Karşılık olarak.

ķ. 14a/6, 27a/5, 73b/6, 76a/15; ķ.
+sında 11a/15

ķārun: Ar. Peygamber Musâ (a. s.)
devrinde yaşamış, malı ile mağrur
olarak haddini aşmış ve Cenab-ı
Hakkın zekât emrini
dinlemediğinden Musa'nın (a. s.)
duâsından sonra malı ile birlikte
yere batmış olan dünya zengini.
Cenab-ı Hakkın lütuf ve ihsanını

kendine mâlederek nankörlük ve
enaniyetinden dolayı bu fena sıfatı
ile meşhur olmuştur.

ķ. 61a/15

ķaruş: Kuruş.

ķ. +a 18a/15

ķaşd: Ar. Amaç, istek, arzu.

ķ. itdiler 29b/2, 75a/10, 75b/6, 78b/5;
ķ. eyledi 75b/11; ķ. eyledi 61b/8,
62b/11; ķ. itdi 42b/6, 76a/7; ķ. idüp
78a/12; ķ. kıldı 75b/8; ķ. +ları
86a/13; ķ. +larını 79a/5; ķ. +um
75a/8; ķ. +umuz 77a/4

ķasem: Ar. Yemin.

ķ. 40a/1, 47a/7; cevâb-ı ķ. 32a/7,
68b/8; ķ. -i i'tibârınca 68b/8; ķ.
+dür 88a/12, 8a/5; za'yfe-i ķ. +dür
68b/3; ķ. itdüği 43a/13, 6b/15; ķ.
ider 32b/14; ķ. ider 25a/8, 32a/2,
39b/7, 47a/6, 51b/15, 58a/10,
6b/11; ķ. iderin 17a/9; ķ. idüp
16b/12, 16b/3, 26a/12, 46b/12,
49b/13, 72a/12; ķ. +ler 8a/6

ķāsid: Kesat olan, eksik olan, verimsiz
olan.

k. olmayadı 42b/4

ķaş: Kaş.

ķ. +ıla 73b/3

kāškī: Far. "Keşke, ne olurdu" gibi,
özleme veya pişmanlık ifade eder.

k. 46a/6, 6b/4, 6b/8, 46a/7, 56b/11

kaşu-: Kaşımak.

ķ. -r eyle 69a/9

kat': Ar. Kesme, ayırma.

ķ. olısar 82a/7

kat: Nezd, yan, huzur, ön.

ķ. 21a/4; ķ. +ına 24b/4, 87b/8,
27a/14, 27a/6, 27a/7, 27b/9, 28a/1,
28b/6, 60b/6, 76a/7, 77b/4, 86a/4;
ķ. +ında 13a/13, 13a/9, 15a/11,
15b/7, 16b/13, 17a/3, 22a/11,
23a/10, 27a/12, 27a/4, 27a/5, 37b/3,
3b/14, 4b/7, 54a/12, 65b/9, 6b/15,
76b/10, 81b/11, 84b/2; ķ. +ında
62b/9, 68a/1; ķ. +ında 7a/2; ķ.
+ındadır 11b/11; ķ. +ııda 27a/15;
ķ. kat olup 21b/13; kat ķ. olup
21b/13; ķ. +umuzda 19b/5, 26a/7;
ķ. +uıa 12a/11; ķ. +mda 44a/10; ķ.
+na 43a/1; ķ. +nda 57a/1; ķ. 5a/11.

katı: Şiddetli, sert.

ķ. 15a/12, 20a/14, 3a/13, 41a/5,
72a/15, 23b/13, 27a/13, 30b/3,
43a/11, 44b/6, 44b/7, 49a/2, 49a/3,
53b/5, 60b/3, 62a/9, 62b/6, 73a/15,
74a/11, 75b/7, 88a/5, 8a/10; ķ. +dur
25a/1, 39b/2, 69a/13; ķ. +dur 20b/9;
ķ. +rak 79b/4; ķ. +rak etsevüz 44a/3

katılıķ: Şiddetli olma durumu.

ķ. +undan 88a/11

katlı: Ar. Öldürme.

ķ. idüp 46b/15; ķ. ķoduķ 33a/9

katrān: Ar. Organik maddelerden kuru
damıtma yoluyla elde edilen, sıvı
yağ kıvamında, ağır, is kokulu,
suda erimeyen bir madde.

ķ. +dan 4a/2

katre: Ar. Damla.

ķ. 19a/3; ķ. +leri 88a/1; ķ. +si 66a/2

ķavī: Ar. Güçlü, kuvvetli.

ķ. +dür 69a/14; ķ. ķādir 78a/4; ķ.
+rekdür 10a/6, 10a/7; ķ. +si 59b/9

ķavl: Ar. Söz.

ķ. 17b/8; ķ. -i ģaķķdur 33a/3; ķ. +ine
87a/2; ķ. +ini 9a/15

ķavm: Ar. Aralarında töre, dil ve kültür
ortaklığı bulunan, boy ve soy
bakımından da birbirlerine bağlı
insan topluluğu.

ķ. 28b/5, 51a/13, 51a/6, 51b/5, 55b/5,
62b/3, 79b/3, 7a/12, 7b/2, 83b/6,
88a/7; ķ. -i 'Ād 40b/15; ķ. -i
ķābīlesine 19a/10; ķ. -i Őemüddur
31a/11; ķ. da'vet ide 75b/14; ķ. +e
79a/9; ķ. +i 10a/6, 19a/11, 20a/10,
31a/12, 41a/1, 75a/10, 79b/12,
80a/1, 84a/4; ķ. +idür 40b/7; ķ.

+inden 54b/11, 75a/11; k. +inden 75b/14, 76a/1; k. +ine 1b/3, 40b/7, 6a/9, 75a/2, 75b/13, 80a/10; k. +ini 10a/4, 76a/4; k. +ini 9b/3; k. +inün 17a/1, 40a/3, 50b/14, 80a/6, 80b/4; k. +iyle 45b/11; 'l-la'ne k. +iyle 10a/2; k. +iyle 51a/2; k. +lerüñi 84a/15; k. +üm 75b/4; k. +ümçün 75a/9; k. +ün 54a/9; k. +ünji 84a/11

kaya: Sert ve iri taş kütlesi.

k. +dan 51a/4; k. +ya 40a/15

kayd: Bağ, şart.

k. -ı dünyā 71a/14; k. -ı leşker idi 75b/11

kayır: Kalın kum, çakıl.

kayna-: Kaynamak.

k. -ya 15b/5

kaynak: Kaynak.

k. +ına 37a/7

kaynar: sıcak, kaynamış.

k. 15b/7

kayu: Hangi.

k. +ları 15a/11; k. +sı 14b/9, 15a/13; k. +sı olmaya 14b/5; k. +sından 15a/13

kayur-: İlgilenmek kurtarmak.

k. -a 47b/3; k. -maya 71a/15; k. -maduğuş 43a/5

kayyime: Ar. Müstakim, âdil. Çok değerli.

k. -yi müstakîmedür 64b/8

kaz-: Kazmak.

k. -uş 29a/8; k. -up 26b/7

kazâ: Hüküm, beklenmeden gelen, icap.

hük-m-i k. 20a/7, 59b/5; k. -yı hâcet 19b/8; k. olinca 47b/5

kazan-: Kazanç sağlamak, edinmek, sahip olmak.

k. -dılar 73a/4; k. -duğı 85a/2; k. -mış 57a/12

kazî: Ar. Dâvalara hüküm ve kaza eden.

Şeriat kanunlarına göre dâvalara bakan hâkim. Kadı.

k. +lar 3b/6

kazî: Ar. İlâhî takdirin zamanı gelince gerçekleştirilmesi anlamında kullanılan dini bir terim.

k. -i nüzül 54b/8; k. +si 51a/5, 78b/15; k. +sin 79a/1; k. +yi 60a/6

kâzib: Ar. Yalancı.

şubh-ı k. 39b/9

Qazzâr bin Sârif: Kudâr b. Salif. Salih aleyhisselamın devesini yakalayıp ayaklarını kesen kişi.

K. +di 51a/6

kebāyir: Ar. Büyük şeyler, büyük günahlar.

k. +le ider 66a/14

kebīrā: Ar. Büyük.

k. +ya 35b/6

kehf: Ar. Mağara, in. Sığınacak yer altı.

aşhāb-ı k. 54b/11

kehl: Ar. Kemali bulmuş, otuz ile elli yaş arasındaki kişi.

k. olmağa 25b/3

kelām: Ar. Söz, lakırdı.

k. 10b/7, 39a/9; sebāk-ı k. 8a/8; k. -i haqqdur 1b/13; k. -i Hālīkdur 31b/7; k. -i nehydür 71b/2; k. -i tavīl itmege 26b/5; k. +a 1b/15; k. +da 9b/10; k. +ı 77b/5; k. +ın 27a/4, 72b/7; k. +lar 37b/10; k. +umdur 17a/10, 33a/3; k. +umuzdur 17a/6, 17b/9; k. +umuzı 5a/5; k. +unla 12b/2

kelebek: Kelebek.

k. 69b/11, 69b/13

kelime: Ar. Kelime, söz.

k. 31b/8, 9b/9; k. -i şahādet 57b/7; k. -i tevḥīd 52b/3; k. -i tevḥīdi 52b/9; k. -i şümme 71b/3; k. +yi 84b/2, 84b/3

Kelūd: Hz. Peygambere düşmanlığı ile bilinen, normal insan gücünden kat kat güce sahip olan bir kafir.

K. idi Üseydī oğlu 47b/9

kemāl: Ar. Olgunluk.

k. -i 50a/7 50a/6; k. -i kereminden 61a/11; k. -i kudretin 31a/6; k. -i kudretin 14a/2, 79b/5; kuvvet-i k. +de 58b/11; k. +inde 58b/12

kenār: Far. Kıyı, çevre.

k. +ı 31b/11, 81b/5; k. +ıdur 80a/2; k. +ında 10a/15, 29b/14, 38a/11

kenc: Far. Hazine.

g. +lerden 66b/2

kendü: Kendi.

k. 13b/3, 14b/4, 14b/5, 15a/10, 15a/13, 17a/14, 1b/14, 29b/13, 32b/11, 41b/14, 42a/15, 42a/7, 42b/2, 45b/8, 48b/15, 49a/13, 4a/14, 51b/11, 51b/9, 54a/10, 56a/7, 56b/6, 63b/2, 64b/14, 67a/14, 67b/2, 67b/7, 68b/4, 6b/13, 6b/15, 71a/13, 75b/2, 76b/11, 78a/2, 7a/2, 80b/15, 83a/5, 84b/15, 89b/8; k. 9b/3; k. +den 14b/9, 16b/1, 17a/10, 17a/7, 18b/4, 18b/5, 2a/1, 6b/2; k. +ler 30a/3, 3b/10; k. +lerden 31b/1; k. +lere 50a/12, 7b/3; k. +leri 12b/9, 20b/3, 29a/10, 49b/1, 4a/4, 61a/14; k. +lerini

12b/2; k. +nden 31b/6; k. +ni 36a/1;
k. +ün 76b/13; k. +nün 14a/2, 2a/4,
50b/1, 50b/3, 56a/10, 68b/14, 7b/2,
89a/11; k. +nün 52b/15; k. +ne
40a/10, 56b/12; k. +nüz 85b/9; k.
56b/5; k. 16a/6; k. +si 6b/14, 84b/7;
k. +si 6a/6; k. +ye 25a/4, 49a/5,
60a/5, 67b/2, 69a/8, 70b/2, 70b/3,
73b/9, 83a/9, 9b/13; k. +yi 12b/4,
29a/14, 35a/10, 36a/11, 42b/6,
48b/7, 53b/13, 53b/14, 54a/1,
67a/14, 69b/11, 86a/6; k. +yi 60a/4;
k. +yi 52b/8

kenise: Ar. Kilise.

k. 75a/4, 75a/7, 75b/6, 75b/7; k. +i
75b/9; k. +leründen 88a/6; k. +sine
ideler 75b/15, 75b/9; k. +ye 75a/12,
75a/15, 75b/7, 88a/7; k. +ye 75a/11

kenüd: Ar. Yemeğini misafirden
sakınarak yalnızca yiyen cimri.

k. 69a/10

kepez: Kolay.

g. +lik 57b/14

kepezlik: Kolaylık.

g. 58a/1, 58a/2; g. +le 10a/10, 13b/5,
24b/8

keplet-: Genişletmek.

k. -medük 56b/15

kerâmet: Ar. Keramet sayılabilecek
nitelikte olan şey.

k. 27b/6, 37a/15, 54b/2; şeref-i k. +i
51a/11; k. +ler 55a/6; k. +lerden
55a/7, 56a/14; k. virmekle 53a/15

kerâmetlü: Ar. Keramet göseteren.

k. +dür 13a/9

kerem: Ar. Cömertlik, lütuf.

kemâl-i k. +inden 61a/11

kerîm: Ar. Şerefli ve izzetli. Muhterem,
cömert, müsamahakâr.

k. 61a/2; k. +dür 19a/2

kerpiç: Kalıplara dökülerek güneşte
kurutulmuş samanlı balçık.

k. 41b/4

kerremallâhü veche: Allah vechini
mükerrem şerefli kılsın, meâlinde
dua olup, Hz. Ali ra hiç putlara
secde ve ibadet etmediği ve
çocukluktan beri Allah'a secde
ettiğinden, onun ismi anıldığında
hürmeten söylenir.

k. 23a/13

kes-: Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi
ikiye ayırmak, parçalamak.

k. -en 27b/3; k. -miş 27a/13

kesb: Ar. Çalışıp kazanma.

k. itdiler 21b/13; k. idesin 24b/2

kesik: Bıçak, makas vb. bir araçla bir
şeyi ikiye ayrılmış, parçalanmış.

k. 3b/11

kesil-: Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayrılmak, parçalanmak.

k. -di 55a/1; k. -meye 47a/3

keşir: Ar. Çok.

k. 90a/11, 90a/10ḥayr-ı k. 81b/2;
'atā-i k. +dür 5b/14

kesret: Ar. Çokçuk.

k. 52a/7

Keşşâf: Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-Zemahşerî (ö. 538/1144) el-Keşşâf adlı tefsiri yanında Arap dili ve edebiyatına dair çalışmaları ile tanınan çok yönlü Mu'tezile âlimi. 27 Receb 467 18 Mart 1075 tarihinde Hârizm bölgesinde Türkmenistan'ın Taşavuz Daşoğuz, Taşauz ili Köroğlu ilçesinde İlmamedov, XX/2 [2011], s. 192 Zemahşer'de doğdu.

sâhib-i K. 40a/12

ketebe: Bir muharririn imza yeri.

k. 90a/10

kevneyn: Ar. İki âlem. Dünya ve ahiret.

Resûl-i k. 67a/13

Kevser: Cennet'te bir havuz veya nehir.

k. 55a/9, 81a/15

key: Çok, pek çok.

g. 25a/1, 26a/1, 38b/8, 39a/7, 47b/10, 59b/9, 63a/1, 8b/9

kez: Far. Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere, sefer.

k. 14a/6, 28b/11, 28b/7, 37a/13, 37b/15, 45b/14, 57b/14, 79b/14, 80a/4, 80b/2, 81b/7, 82a/14, 87a/5; k. 31b/13

kıble: Ar. Kâbe-i Muazzamanın bulunduğu Mekke-i Mükerreme ciheti.

ķ. +ye 82a/1

ķıçın ķıçın: Geri geri.

ķ. 61b/8

ķığ: Koyun, keçi pisliğı, zibil, ters.

ķoyun ķ. 79a/11

ķığılıcım: Kıvılcım.

ķ. +ludur 53b/4

ķığır-: Çağırarak, davet etmek.

ķ. -up 28a/7

ķıl-: Etmek, yapmak anlamında yardımcı fiil olarak kullanılır.

ķ. 82a/1; namāz ķ. 33a/13, 34a/2, 81b/14; nazār ķ. 40a/8; tazarru' ķ. 58a/6; tã'at ķ. 58a/6; şenā ķ. 84a/2; va'z naşīhat ķ. 39a/14, 39a/6; ķ. -a 85b/10; binā ķ. -a 41a/7; fāide ķ. -a

20a/7; feraḥ k. -a 6b/3; ḥarāb k. -a 78a/7; melāmet k. -a 67a/14, 67a/15, 67b/2; muḥalled k. -a 74a/2; ṣefā'at k. -a 6a/9; cezā k. -alar 5a/2; müteḥayyir k. -alar 69b/14; du'ā k. -am 27b/14; ne k. -am 42b/8; vesvese k. -an 89b/6; namāz k. -anlara 81a/5; 'amel-i şālih k. -anların 72b/15; āsān k. -avuz 52b/11; k. -avuz 76b/3; k. -dı 52b/4, 61a/8, 79b/7, 80b/5, 87b/3; azād k. -dı 54a/5; beyān k. -dı 14b/3, 22a/8, 32a/14, 49a/4; binā k. -dı 19a/5; bünyād k. -dı 75a/4; da'vet k. -dı 76a/4; da'vin k. -dı 61a/15; delālet k. -dı 34a/1; du'ā k. -dı 27b/15, 28b/10; edā k. -dı 36a/4; ğazā k. -dı 63b/4; ḥakīr k. -dı 50b/11; ḥarām k. -dı 47a/2; helāk k. -dı 79b/3; hezīmet k. -dı 76a/6; ihtiyār k. -dı 11a/12; ikrām k. -dı 82b/15; 'imārat k. -dı 75b/10; inkār k. -dı 52b/10; i'tā k. -dı 56b/6; kaşd k. -dı 75b/8; kenit k. -dı 84b/12; maḥşuş k. -dı 89a/12; ma'lūm k. -dı 83a/14; merdūd k. -dı 44a/4; meşgūl k. -dı 71a/7; muḳātele k. -dı 76a/11; namāz k. -dı 63a/15; ötri k. -dı 54a/6; pāk k. -dı 36a/1; rivāyet k. -dı 60a/13; rüz k. -dı 56a/12; sefer k. -dı 75a/14; şeybe k. -dı 76b/9; şirk k. -dı 9b/11; taḥşīş k. -dı 9b/14; taḳdīr k. -dı 13b/4; taleb k. -

dı 9a/9; tamām k. -dı 84a/3; s̄abit k. -dı 10b/11; tenbiye k. -dı 61a/4; terkīb k. -dı 19a/9; tesviye k. -dı 33b/14; 'uḳūbet k. -dı 9b/15; va'de k. -dı 20a/14; var k. -dı 31a/1; vefāt k. -dı 59a/13; yaruḳ k. -dı 78a/7; zāyi' k. -dı 79a/6; ziyāde k. -dı 53b/15; ğāfil k. -dı 71a/2; terbiyet k. -duḳdan 55b/9; k. -dılar 79b/12, 81a/6; 'amel-i şālih k. -dılar 72b/12; 'azm k. -dılar 78a/9; ba's k. -dılar 65b/7; edā k. -dılar 30b/8; işāret k. -dılar 2a/6; muḳātele k. -dılar 76a/5; namāz k. -dılar 66b/7; raġbet k. -dılar 40a/9; ta'accüb k. -dılar 63b/2; tefrīz k. -dılar 18a/4; 'umre k. -dılar 66b/8; vaşiyet k. -dılar 73a/10; didüġin k. -dılar 29a/10; k. -duġı 13b/10; azād k. -duġı 54a/8; beyān k. -duġı 11a/3; ādem k. -duġı 89b/10; Resūlüne k. -duġı 55a/12; vācib k. -duġı 53b/13; anuḡ k. -duġın 62a/4; başırdür k. -duġın 25a/5; ne k. -duġın 48a/7; müebbed k. -duġıyçündür 71b/4; farz k. -duġumuz 30b/7; şu k. -duġuḡ 5b/14; binā k. -duḳ 10a/11; delālet k. -duḳ 48b/3; ğanī k. -duḳ 55b/15; gözci k. -duḳ 4a/12; ḥelāl k. -duḳ 46b/13; 'itā k. -duḳ 72a/2; kāfirlere k. -duḳ 26a/4; müvekkel k. -duḳ 5a/7; ḥācetler k. -duḳdan 59b/4; selām k. -duḳları 64a/2;

‘azīz k. -dum 53b/1; bünyād k. -dum 75a/7; haḳīr k. -dum 53b/2; ne k. -dun 56b/13; böyle k. -duḡ 51b/8; mekāleme k. -duḡ 56b/13; ḳanā‘at k. -durdı 56a/1; beşāret k. -ḡıl 26a/5; isti‘dād k. -ḡıl 83b/15; haḳīr k. -uram 53b/1; assı k. -ısar 53a/7; fāide k. -ısar 71b/6; azād k. -ki 54a/11; ‘amel k. -madı 46a/4; ġarabet k. -madı 42a/12; iltifāt k. -madılar 51a/15; havāle k. -maduḳ 2b/14; helāl k. -maduḳ 47a/1; küllīsini k. -maduḳ 48b/3; mekān k. -maduḳ 2a/10; muḳkem k. -maduḳ 2b/8; öyle k. -maduḳ 2b/2; rāhat k. -maduḳ 2b/1; rüşen k. -maduḳ 2b/11; ṭab‘ k. -maduḳ 2a/10; ṭaleb-i ma‘īšet k. -maduḳ 2b/5; ṭāhir k. -maduḳ 57a/7; yumşak k. -maduḳ 57a/6; yüce k. -maduḳmı 57b/4; tevbe k. -madum 67b/1; ‘amel k. -maġa 73a/8; da‘vet k. -maġa 12a/8; diri k. -maġa 32b/8; muḳātele k. -maġa 76b/8; şefā‘at k. -maġa 6a/3; var k. -maġa 2a/8; ḳabül k. -maġçün 57a/6; k. -maġiçün 81b/13; mütenebbih k. -maġiçün 36b/2; beşāret k. -magil 26a/4; k. -maġla olur 86b/11; k. -maḳ 88a/14; namāz k. -maḳ 36a/12; redd k. -maḳ 55a/4; te‘kīd k. -maḳ 57b/13; tevbīh-i serzeniş k. -maḳ 22a/5; ‘amel-i şālih k. -maḳda olaydı 71b/10;

muḳātele k. -maḳdan 80b/6; k. -maḳdur 86a/14; namāz k. -maḳdur 36a/7; müşkil k. -maya 35a/5; şerīk k. -mayalar 65a/7; iltifāt k. -mayasın 12b/15; k. -mazlar 81a/8; nazar k. -mazlar 38b/6; ḳarām k. -mışdur 77a/6, 78a/13; ihātā k. -mışdur 31b/1; mekāleme k. -mışdur 58b/4; ittifāḳ k. -mışlardur 64b/14; va‘de k. -sa 4a/15; vefāt k. -sa 59a/12; namāz k. -secde eyle 62b/14; ‘ibādet k. -sunlar 80a/11; ictihād k. -ṭā‘at 81b/15; ‘ibādet k. -uḡ 80a/15; secdeḡüzde k. -uḡ 33b/4; zikrūḡüzde k. -uḡ 33b/2; k. -up 5a/14, 79a/6; ‘adüv k. -up 80b/5; dervīş k. -up 44a/6; du‘ā k. -up 28b/4; ḳaram k. -up 80b/5; i‘ade k. -up 32b/6; ihtiyār k. -up 36a/13; ‘ikāb k. -up 44a/4; istiḡnā k. -up 59a/5; izāfet k. -up 89a/12; maḡzül k. -up 52b/10; mu‘āvenet k. -up 61a/1; müstevī k. -up 10a/13; namāz k. -up 25b/12; rüşen k. -up 2b/5, 53a/9; şefā‘at k. -up 20a/6; taşvīr k. -up 19a/4; tevāzu‘ k. -up 25b/11; uḳübet k. -up 79a/4; k. -ur 89b/8; ‘adüv k. -ur 31a/8; ‘azīz k. -ur 31a/7; cezā k. -ur 68b/15; cezāsın k. -ur 48a/9; delālet k. -ur 83a/2, 8a/6; devā k. -ur 27b/8; ġāret k. -ur 68a/15; muḡalled k. -ur 73b/12; muşallaḳ k. -ur 79b/6; mükāfātın k.

-ur 25a/6; namāz k. -ur 61b/8; rivāyet k. -ur 18b/8, 20b/12, 35a/15, 56b/1, 67b/14; za'ifü'lhāl k. -ur 58b/13; zelīl k. -ur 31a/8; 'ibādet k. -urdi 59b/1; dua k. -urlar 63b/12; gāret k. -urlar 68b/7; hezīmet k. -urlar 68b/3; tekye k. -urlar 67a/4; k. -urlardı 81a/7; binā k. -urlardı 40b/4; düşmen k. -urlardı 3b/1; azād k. -ursın 54a/10; 'azīz k. -uruz 53a/15; zāhir k. -uruz 53a/10

kı̇l: Tüy.

k. +lar 87a/9

kı̇ldur-: Kıldirmek.

namāz k. -dı 60a/10

kı̇lın-: Kılınmak.

içinde k. -an 54b/6; vaktinde k. -an 54b/5; zahmetlerle k. -mışdur 49a/15

kı̇na: Kına.

k. 87a/13

kı̇r-: Bir kuvvet tatbik ederek parçalamak.

k. -dılar 51a/14; k. -up 51a/8

kı̇rķ: Otuz dokuzdan bir fazla.

k. 26b/8, 60a/1, 79b/7, 9b/11

kı̇rlanguç: Kırlangıç.

k. 79a/9; k. +a 78b/1

kı̇şa: Kısa.

k. 19a/13, 19a/6

kı̇řāř: Ar. Kısas.

k. 15b/1; k. +dan 15b/1; k. idüp 6b/6

kı̇řm: Ar. Bölüm, kısım.

k. 88a/15; k. +ınuñ 24b/7; k. olışarlar 24b/7

kı̇şşa: Ar. Kısa ve ibretli hikaye.

k. 29a/14; k. +ı 27b/4; k. -yı ařřāb-ı fīl 75a/3; k. +sından 54b/12; k. +yı 28b/6

kı̇ř: Yılın en soğuk mevsimi.

k. +ın 79b/14, 80a/13, 80a/5, 80a/8; k. olsa 80a/1

kı̇tāl: Ar. Birbirini öldürme, savaş.

k. 47a/1, 70b/13, 83a/1; āyet-i k. 83a/1; k. idüp 46b/14; k. idüp 47a/5; āyet-i k. +le 39a/10; k. olınmaya 47a/2

kı̇vām: Ar. Kıvam.

k. +ındadır 5b/6

kı̇y-: Acımayıp öldürmek.

k. -mayup 28b/1

kı̇yām: Ar. Namazda ayakta durulan kısım.

k. 43b/5

kı̇yāmet: Dünyanın bağılı olduğı kozmik sistemde meydana gelecek değışimin ardından ölülerin

diriltilmesiyle başlayıp ebediyen devam edecek olan âlem.

ķ. 11a/2, 11b/12, 11b/15, 11b/8, 12a/3, 14b/1, 14b/11, 15a/1, 15a/5, 16a/9, 18a/11, 1b/3, 1b/5, 1b/9, 20a/1, 20a/2, 21b/5, 21b/6, 22a/2, 23b/9, 24b/6, 26b/2, 26b/4, 29b/9, 36b/3, 43a/13, 46a/10, 46b/8, 49b/7, 4a/12, 4a/5, 4a/7, 53a/6, 53b/7, 59b/9, 62a/10, 66b/4, 67a/14, 69b/8, 6a/10, 6b/1, 70a/1, 71b/13, 71b/8, 72a/2, 72a/8, 80b/10, 80b/11, 80b/14, 8a/7, 8a/9; aḥvāl-i ķ. 47b/4; dīn-i ķ. 30a/2; ķ. +de 15b/1, 21a/9, 2a/2; ķ. +den 11a/1, 12a/1, 19b/1, 36b/1; ķ. +e 13b/1, 32a/13, 47a/3, 59a/11, 65b/7, 73a/5, 82a/6; ķ. günü 3a/7; ķ. gününde 70a/7; ķ. +i 14a/13; ķ. 16a/3; ķ. olısar 2a/1; ķ. +ünj 11b/7, 14b/4, 66a/15

ķıyās: Ar. Karşılaştırma.

ķ. it 69a/5; ķ. ideler 32a/15

ķız: Kız.

ķ. 14b/3, 5b/5; ķ. +ı 85a/2; ķ. +ın 44a/6; ķ. +larını 16a/1

ķızdurıl-: Kızdırılmak.

ķ. -dı 37a/2

ķızıl: Kırmızı, kızıl.

ķ. 2a/14, 31b/11, 70a/3; ķ. +ca 79a/12

ķızlık: kıtlık, yokluk vakti.

ķ. 49a/2

ķi: Far. Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz.

k. 10a/1, 10a/13, 10a/14, 10a/15, 10a/5, 10a/8, 10b/12, 10b/4, 10b/8, 10b/9, 11a/1, 11a/10, 11a/13, 11a/14, 11a/3, 11a/4, 11a/9, 11b/15, 11b/2, 11b/3, 11b/5, 11b/7, 12a/10, 12a/11, 12a/12, 12a/14, 12a/2, 12a/6, 12a/7, 12b/11, 12b/13, 12b/5, 12b/6, 12b/8, 13a/1, 13a/14, 13a/2, 13a/3, 13a/5, 13a/6, 13a/7, 13b/1, 13b/10, 13b/11, 13b/13, 13b/14, 13b/2, 13b/3, 13b/4, 14a/11, 14a/2, 14a/3, 14a/5, 14a/7, 14b/1, 14b/10, 14b/13, 14b/14, 14b/5, 14b/6, 14b/9, 15a/10, 15a/11, 15a/15, 15a/2, 15b/9, 16a/15, 16a/3, 16a/4, 16a/7, 16a/8, 16b/10, 16b/12, 16b/14, 16b/3, 16b/5, 16b/7, 16b/9, 17a/1, 17a/8, 17b/1, 17b/13, 17b/14, 17b/15, 17b/3, 17b/4, 17b/6, 17b/9, 18a/12, 18a/2, 18a/3, 18a/4, 18a/6, 18b/14, 18b/6, 19a/1, 19a/14, 19a/3, 19a/7, 19b/14, 19b/2, 19b/8, 1b/10, 1b/12, 1b/13, 1b/14, 1b/15, 1b/2, 1b/4, 1b/5, 1b/6, 1b/8, 1b/9, 20a/1,

20a/14, 20a/15, 20a/3, 20b/1,
20b/11, 20b/13, 20b/15, 20b/5,
20b/8, 20b/9, 21a/1, 21a/12,
21a/14, 21a/15, 21a/2, 21a/3, 21a/4,
21a/5, 21a/6, 21a/9, 21b/10,
21b/11, 21b/2, 21b/4, 21b/6, 21b/9,
22a/1, 22a/10, 22a/12, 22a/14,
22a/2, 22a/4, 22a/6, 22a/8, 22a/9,
22b/1, 22b/10, 22b/11, 22b/3,
22b/4, 22b/8, 23a/1, 23a/10,
23a/11, 23a/12, 23a/15, 23a/3,
23a/5, 23a/7, 23a/8, 23b/2, 23b/3,
23b/4, 23b/5, 23b/7, 23b/8, 23b/9,
24a/13, 24a/14, 24a/3, 24a/6,
24b/14, 24b/15, 24b/2, 24b/4,
24b/5, 25a/1, 25a/10, 25a/12,
25a/13, 25a/15, 25a/5, 25a/6, 25a/8,
25a/9, 25b/12, 25b/8, 26a/12,
26a/14, 26a/3, 26a/5, 26a/9, 26b/10,
26b/12, 26b/14, 26b/2, 26b/3,
26b/5, 26b/7, 26b/8, 27a/11,
27a/13, 27a/14, 27a/3, 27a/8, 27a/9,
27b/10, 28a/1, 28a/10, 28a/14,
28a/3, 28a/4, 28a/5, 28a/7, 28a/8,
28b/1, 28b/10, 28b/14, 28b/3,
28b/4, 28b/7, 29a/13, 29a/4, 29a/5,
29a/7, 29a/8, 29a/9, 29b/11, 29b/2,
29b/8, 2a/12, 2a/2, 2a/3, 2a/5, 2a/6,
2b/11, 2b/2, 2b/8, 30a/1, 30a/10,
30a/12, 30a/14, 30a/4, 30a/8, 30a/9,
30b/1, 30b/10, 30b/11, 30b/4,
30b/6, 30b/9, 31a/11, 31a/13,
31a/15, 31a/4, 31a/5, 31a/6, 31a/9,

31b/10, 31b/4, 31b/5, 31b/6, 31b/8,
32a/10, 32a/11, 32a/13, 32a/14,
32a/15, 32a/2, 32a/3, 32a/4, 32a/7,
32a/9, 32b/1, 32b/12, 32b/13,
32b/14, 32b/2, 32b/4, 32b/5, 32b/6,
32b/7, 32b/9, 33a/1, 33a/14,
33a/15, 33a/2, 33a/4, 33a/9, 33b/11,
33b/12, 33b/15, 33b/2, 33b/3,
33b/4, 33b/5, 33b/6, 33b/9, 34a/1,
34a/15, 34a/3, 34a/6, 34a/8, 34a/9,
34b/1, 34b/11, 34b/12, 34b/14,
34b/4, 34b/6, 34b/9, 35a/15, 35a/2,
35a/3, 35b/13, 36a/5, 36a/6, 36a/7,
36a/8, 36a/9, 36b/1, 36b/12,
36b/15, 36b/2, 36b/3, 36b/5, 36b/6,
36b/7, 37a/11, 37a/14, 37b/1,
37b/12, 37b/14, 37b/3, 37b/5,
37b/6, 37b/9, 38a/10, 38a/12,
38a/14, 38a/15, 38a/2, 38a/6, 38a/8,
38a/9, 38b/1, 38b/14, 38b/15,
38b/3, 38b/4, 38b/6, 38b/8, 39a/11,
39a/12, 39a/15, 39a/3, 39a/5, 39a/9,
39b/12, 39b/13, 39b/14, 39b/15,
39b/2, 39b/7, 3a/11, 3a/12, 3a/13,
3a/15, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/7, 3b/10,
3b/5, 3b/7, 3b/9, 40a/11, 40a/12,
40a/2, 40a/5, 40a/6, 40a/8, 40a/9,
40b/10, 40b/11, 40b/12, 40b/14,
40b/15, 40b/5, 40b/6, 40b/7, 40b/9,
41a/13, 41a/7, 41a/8, 41b/1,
41b/14, 41b/2, 42a/1, 42a/10,
42a/14, 42a/15, 42a/2, 42a/5, 42a/9,
42b/2, 42b/6, 42b/7, 42b/8, 42b/9,

43a/13, 43a/2, 43a/4, 43a/8, 43b/11,
44a/11, 44a/12, 44a/5, 44b/1,
44b/13, 44b/5, 44b/8, 45a/11,
45a/13, 45a/2, 45a/5, 45b/15,
45b/2, 46a/11, 46a/12, 46a/13,
46a/9, 46b/12, 46b/13, 46b/5,
46b/8, 47a/12, 47a/2, 47a/5, 47a/6,
47a/9, 47b/11, 47b/5, 47b/6, 47b/8,
48a/1, 48a/12, 48a/15, 48a/3, 48a/4,
48a/5, 48a/7, 48a/8, 48a/9, 48b/1,
48b/12, 48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/8,
49a/10, 49a/11, 49a/13, 49a/15,
49a/5, 49a/6, 49a/7, 49a/8, 49b/10,
49b/14, 49b/4, 49b/6, 4a/10, 4a/11,
4a/13, 4a/14, 4a/3, 4a/4, 4a/6, 4a/9,
4b/1, 4b/12, 4b/6, 4b/7, 4b/9, 50a/1,
50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/3,
50a/4, 50a/5, 50a/6, 50a/8, 50b/1,
50b/14, 50b/3, 50b/6, 51a/1,
51a/10, 51a/2, 51a/4, 51a/6, 51a/7,
51b/3, 51b/8, 52a/1, 52a/14,
52a/15, 52b/12, 52b/6, 52b/8,
53a/13, 53a/14, 53a/4, 53a/5, 53a/8,
53b/10, 53b/11, 53b/12, 53b/2,
53b/8, 54a/12, 54a/13, 54a/15,
54a/3, 54a/6, 54a/7, 54a/9, 54b/14,
54b/7, 54b/8, 55a/13, 55a/2, 55a/4,
55a/6, 55a/7, 55a/8, 55b/1, 55b/11,
56a/1, 56a/12, 56a/15, 56a/2, 56a/5,
56b/1, 56b/12, 56b/13, 56b/14,
56b/15, 56b/3, 56b/5, 57a/10,
57a/11, 57a/12, 57a/6, 57a/8,
57b/10, 57b/14, 57b/3, 57b/5,

57b/9, 58a/14, 58a/4, 58a/8,
58b/11, 58b/15, 58b/2, 58b/3,
58b/5, 58b/7, 59a/1, 59a/12,
59a/13, 59a/14, 59a/15, 59a/3,
59a/5, 59a/7, 59b/1, 59b/15, 59b/2,
59b/3, 59b/6, 5a/10, 5a/12, 5a/14,
5a/2, 5a/8, 5b/1, 5b/14, 5b/15, 5b/3,
5b/4, 5b/5, 5b/8, 60a/1, 60a/11,
60a/12, 60a/14, 60a/2, 60a/8,
60b/10, 60b/15, 60b/2, 60b/3,
60b/4, 60b/6, 60b/8, 60b/9, 61a/12,
61a/3, 61a/8, 61b/11, 61b/2, 61b/4,
61b/6, 61b/7, 61b/8, 61b/9, 62a/12,
62a/13, 62a/2, 62a/5, 62a/6, 62a/9,
62b/11, 62b/12, 62b/3, 62b/4,
62b/5, 62b/6, 62b/9, 63a/1, 63a/10,
63a/12, 63a/14, 63a/2, 63a/6, 63a/9,
63b/13, 63b/5, 63b/6, 63b/9,
64a/10, 64a/11, 64a/13, 64a/14,
64a/4, 64b/1, 64b/10, 64b/13,
64b/14, 64b/15, 64b/2, 64b/3,
64b/5, 64b/6, 64b/8, 65a/11,
65a/13, 65a/3, 65a/8, 65b/10,
65b/11, 65b/13, 65b/2, 65b/3,
65b/4, 65b/8, 66a/1, 66a/13,
66a/15, 66a/2, 66a/4, 66a/6, 66a/7,
66a/9, 66b/10, 66b/11, 66b/15,
66b/3, 67a/1, 67b/10, 67b/14,
67b/2, 67b/3, 67b/4, 67b/9, 68a/10,
68a/11, 68a/15, 68a/4, 68a/7, 68b/1,
68b/2, 69a/10, 69a/12, 69a/7, 69a/8,
69a/9, 69b/10, 69b/2, 69b/7, 69b/8,
69b/9, 6a/11, 6a/12, 6a/2, 6a/4,

6a/7, 6a/9, 6b/11, 6b/13, 6b/14,
6b/3, 70a/10, 70a/11, 70a/12,
70a/15, 70a/2, 70a/6, 70b/10,
70b/13, 70b/14, 70b/4, 70b/6,
70b/7, 71a/1, 71a/10, 71a/11,
71a/12, 71a/15, 71a/5, 71a/9, 71b/1,
71b/11, 71b/13, 71b/2, 71b/5,
71b/6, 71b/7, 72a/2, 72a/3, 72a/4,
72a/6, 72a/7, 72b/1, 72b/12, 72b/3,
72b/4, 72b/5, 72b/6, 72b/7, 72b/9,
73a/1, 73a/10, 73a/14, 73a/15,
73a/6, 73a/7, 73b/11, 73b/13,
73b/2, 73b/5, 73b/7, 74a/12, 74a/4,
74a/5, 74a/6, 74a/7, 74a/9, 74b/10,
74b/12, 74b/13, 74b/8, 74b/9,
75a/1, 75a/10, 75a/15, 75a/2, 75a/4,
75a/7, 75b/1, 75b/14, 75b/2, 75b/3,
75b/5, 75b/8, 76a/12, 76a/13,
76a/15, 76a/7, 76a/8, 76b/11,
76b/2, 77a/1, 77a/12, 77a/3, 77a/5,
77a/6, 77a/8, 77a/9, 77b/10,
77b/12, 77b/13, 77b/15, 77b/2,
77b/6, 77b/7, 77b/8, 77b/9, 78a/11,
78a/12, 78a/13, 78a/2, 78a/4, 78a/6,
78a/7, 78b/12, 78b/13, 78b/14,
78b/15, 78b/8, 79a/10, 79a/13,
79a/2, 79a/3, 79a/4, 79a/9, 79b/10,
79b/11, 79b/15, 79b/3, 79b/5,
79b/6, 79b/8, 7a/14, 7a/15, 7a/8,
7b/10, 7b/11, 7b/12, 7b/13, 7b/14,
7b/15, 7b/5, 7b/6, 7b/7, 7b/8, 7b/9,
80a/15, 80a/5, 80a/6, 80a/9, 80b/1,
80b/10, 80b/12, 80b/7, 81a/1,

81a/15, 81a/4, 81a/5, 81a/8, 81a/9,
81b/11, 81b/12, 81b/14, 81b/2,
81b/5, 82a/10, 82a/11, 82a/2, 82a/3,
82a/4, 82b/1, 82b/11, 82b/15,
82b/2, 82b/6, 82b/8, 83a/10,
83a/11, 83a/12, 83a/13, 83a/14,
83a/15, 83a/5, 83a/9, 83b/10,
83b/11, 83b/14, 83b/2, 83b/3,
83b/6, 84a/1, 84a/10, 84a/15, 84a/2,
84a/5, 84a/6, 84a/9, 84b/1, 84b/11,
84b/13, 84b/14, 84b/3, 84b/7,
85a/1, 85a/12, 85a/3, 85a/4, 85a/5,
85b/1, 85b/12, 85b/14, 85b/15,
85b/3, 85b/8, 85b/9, 86a/1, 86a/10,
86a/12, 86a/4, 86a/5, 86b/3, 86b/5,
87a/4, 87a/8, 87b/11, 87b/2, 87b/3,
87b/9, 88a/11, 88a/12, 88a/16,
88a/5, 88a/6, 88a/8, 88a/9, 88b/10,
88b/12, 88b/14, 88b/3, 88b/5,
88b/9, 89a/1, 89a/12, 89a/3, 89a/7,
89a/9, 89b/13, 89b/15, 89b/2,
89b/3, 89b/8, 8a/1, 8a/12, 8a/14,
8a/2, 8a/9, 8b/11, 8b/13, 8b/2, 8b/5,
8b/7, 8b/8, 8b/9, 90a/2, 90a/4,
9a/13, 9a/2, 9a/4, 9b/13, 9b/15,
9b/4, 9b/5, 52b/13, 27a/3, 27b/5,
28b/13, 40a/15, 41b/13, 4b/11,
58a/2, 64a/10, 69a/7, 73b/1, 75b/4,
77a/13, 84a/13, 86a/14, 88b/6,
70b/7, 1b/6, 10a/11, 12b/1, 13a/11,
16b/13, 17a/15, 19a/1, 1b/13, 1b/9,
21b/12, 23a/4, 24a/5, 24a/8,
24b/13, 25a/8, 26a/12, 26a/14,

26b/1, 28a/11, 29b/4, 32a/4,
35a/14, 35b/12, 36a/14, 38a/8,
39b/11, 3b/12, 40a/13, 43b/13,
47b/13, 47b/2, 48b/8, 49a/4,
49b/14, 50a/15, 50a/6, 50a/7,
54a/15, 54b/1, 58a/13, 60a/7, 61a/2,
62a/15, 62a/7, 62b/10, 62b/13,
63a/11, 63b/3, 63b/4, 70a/9, 72b/3,
72b/4, 73b/15, 74a/15, 75a/12,
75a/5, 75a/9, 77a/14, 79b/12, 7b/2,
83b/4, 86a/10, 86b/6, 87b/4, 89b/6,
8b/9, 90a/5, 90a/6, 81a/2, 44b/9,
78a/14

kibr: Ar. Kendisini büyük gösteriş.
Büyüklik. Kendisini,
başkalarından üstün olmadığı hâlde
üstün görme ve tutma hastalığı.

k. +le 4a/3; k. +i 11a/4

kiçi: Küçük.

k. 19a/5, 9b/6; k. +den 39b/4; k. +ligi
48b/2; k. +si 51b/3

kiçirek: Daha küçük.

k. 79a/10

kifâyet: Ar. Yeter miktarda olma
durumu.

k. ider 77b/2; k. idici 86b/2

kîle: Ar. 40 litrelik hububat ölçüsü. Eski
bir ağırlık ölçüsü.

k. 20a/10, 20a/11; k. +de 20a/11,
20a/15

kilidlen-: Far. Anahtar, düğme ve
benzeri parça ile kapatmak.

k. -e 49b/9

kilim: Far. Döşeme, divan gibi yerlere
serilen, genellikle desenli, havsız,
kalın, kıl veya yün dokuma.

k. +e 60b/6

kilise: Far. Kilise.

k. +nüj 40a/7

kim: Far. Bağlama zamiri.

k. 10a/12, 10a/3, 11a/10, 11a/14,
11a/7, 11b/9, 12a/1, 12a/8, 12b/10,
12b/12, 12b/3, 13b/1, 13b/12,
13b/9, 14b/1, 14b/12, 14b/6, 15a/6,
15b/2, 16a/1, 17a/15, 17a/6,
17b/12, 18a/2, 18b/11, 18b/8,
19a/6, 19b/12, 19b/13, 19b/5,
1b/12, 20a/10, 20a/4, 20a/9,
20b/10, 20b/3, 20b/7, 23b/13,
23b/14, 23b/2, 25a/4, 25a/5,
25b/10, 25b/7, 26a/1, 26a/2, 26a/4,
26a/8, 27b/10, 27b/6, 28a/12,
28b/9, 29a/9, 29b/6, 29b/7, 2a/10,
2a/6, 2b/1, 2b/6, 30a/7, 30a/8,
30b/15, 30b/3, 31a/2, 31a/5,
32b/11, 33a/14, 33a/15, 33b/13,
34b/4, 35a/13, 35a/14, 35a/8, 35a/9,
35b/15, 35b/5, 36a/2, 36a/6,
36b/11, 37a/1, 37a/13, 37b/7,
38a/11, 39a/15, 39a/4, 41a/10,
42a/10, 42b/3, 43a/15, 43b/14,

43b/2, 44a/13, 44a/15, 44a/3,
44b/11, 44b/4, 44b/8, 44b/9,
45a/11, 45a/9, 46a/3, 46a/6, 46b/1,
46b/12, 47b/7, 48b/1, 48b/10,
48b/9, 49b/10, 49b/15, 49b/7,
4a/12, 4b/8, 4b/9, 50b/11, 50b/5,
51a/8, 52a/7, 52b/1, 52b/12,
52b/13, 52b/14, 52b/7, 53a/5,
53b/1, 53b/15, 53b/4, 53b/6, 54a/5,
54b/1, 54b/10, 54b/11, 54b/8,
55a/10, 55a/11, 55a/13, 56a/10,
56a/11, 56a/14, 56a/15, 56a/9,
57a/13, 57a/15, 57a/5, 57b/12,
57b/13, 59b/15, 59b/7, 5a/4, 5a/5,
5b/5, 60a/10, 60a/13, 60a/4, 60a/8,
60b/3, 60b/5, 61a/15, 61a/3, 61b/1,
61b/5, 61b/6, 61b/8, 61b/9, 62a/4,
62b/9, 63a/13, 63a/8, 63b/8, 63b/9,
65a/15, 65a/5, 65a/6, 65a/7, 65b/11,
65b/7, 66b/4, 66b/6, 66b/7, 66b/9,
67a/14, 67b/13, 67b/3, 67b/4,
68b/15, 68b/4, 68b/8, 69b/11,
69b/4, 6a/1, 6a/13, 6a/3, 6a/5, 6a/8,
6b/1, 6b/5, 6b/7, 70a/14, 70a/7,
71a/3, 71a/5, 71b/10, 71b/12,
71b/7, 72a/13, 72a/14, 72a/3, 73a/5,
73b/8, 75a/15, 75b/1, 76b/14,
77a/2, 77a/9, 77b/15, 7a/10, 7a/12,
7a/8, 81a/7, 82a/10, 82a/13, 82a/5,
82a/7, 82b/12, 82b/13, 82b/4,
82b/5, 83b/15, 85b/4, 86a/3, 86b/4,
87a/10, 87a/4, 87b/12, 88a/13,
88a/3, 88a/4, 88a/9, 88b/14, 89a/2,

89a/4, 89a/8, 89b/8, 8a/6, 8a/8,
8b/15, 90a/1, 90a/3, 9a/3, 9b/10,
9b/12, 9b/4, 9b/8, 20a/6, 45a/13,
47b/9, 48b/14, 77a/13, 83a/2,
12a/4, 14b/1, 14b/3, 15a/12,
17b/10, 17b/2, 19a/2, 1b/11, 20a/3,
22a/5, 22b/6, 27b/3, 28a/5, 35b/11,
35b/6, 57b/15, 58a/11, 60a/13,
60a/7, 71b/15, 71b/4, 72a/15, 7a/3,
81b/13, 21a/7, 6a/682a/14, 85a/11

kim: Hani kişi anlamında soru zamiri. .

k. +den 28a/6, 53a/12, 86b/4; k. +dür
59b/8, 77a/2, 77b/12, 86a/4; k. +e
18a/8, 56a/15; k. +i 18a/9, 31a/8,
70a/3; k. idügin 60a/2; k. +üñ
16a/10, 78b/3.

kimi: Kimi, bazı.

k. 15b/8, 15b/9, 31a/8; k. +si 62a/12;
k. +ñüz 52a/4, 52a/6, 52a/8, 52b/5

kimse: Herhangi bir kişi, kim olduğu
bilinmeyen kişi, şahıs.

k. 13a/2, 13a/6, 13a/9, 13b/11,
13b/14, 14b/5, 18b/11, 30a/8,
31a/8, 31b/14, 31b/7, 31b/9, 32b/8,
38b/2, 42a/12, 42b/11, 45a/4,
45a/9, 46a/12, 46a/3, 48a/2, 48a/7,
50b/11, 51b/11, 52b/1, 52b/7,
54a/10, 54b/1, 56a/14, 59b/11,
5b/12, 65a/7, 69a/4, 69a/5, 6a/11,
6a/2, 73b/1, 75a/13, 75b/4, 76b/3,
76b/9, 80b/6, 86b/6, 87a/1, 8a/11,

8b/4; k. +den 13a/3, 86b/5; k. +dür 73b/8; k. +i 27b/11, 72b/8; k. +ler 12b/12, 12b/6, 21b/8, 38b/1, 6a/8, 73a/15, 81a/9; k. +lerçündür 21b/1, 37a/11; k. +lere 10a/3, 30b/13; k. +leredür 81a/14; k. +leri 12a/1; k. +nüñ 13a/5, 30a/11, 32b/11, 43a/14, 46a/12, 54a/12, 6a/7, 70a/14, 70a/7, 72b/7, 87a/2, 88b/14; k. olmaya 67a/14; k. +si 82a/4; k. +ye 28a/9, 34a/3, 46a/11, 46b/15, 69a/10, 6b/13, 71b/6, 81a/13, 81a/15

kināyet: Açıktan olmayıp hakiki mânâyı başka ifâde ile dokunaklı konuşmak.

k. +dür 25b/1, 4b/8

kiremid: Ar. Pişmiş toprak.

k. 79a/10

kiriş: Odanın tavanına kılıçlama konulan kereste.

k. 87a/10

kirlü: Kirli.

k. 81b/8

kişi: İnsan, adam, kimse.

k. 16b/2, 1b/4, 22b/12, 37b/9, 3a/8, 40b/8, 41a/9, 49a/7, 51b/5, 63a/14, 69a/1, 69a/9, 72a/14, 73b/14, 75a/12, 75b/1, 75b/14, 76a/1, 76a/2, 76b/11, 76b/13, 77a/1,

77a/13, 78a/2, 7a/1, 81a/11; k. 4a/15, 83a/2; k. +ler 28b/11; k. +nüñ 28b/1, 42a/8, 79a/12, 85a/10, 89a/1; k. 42a/10; k. +ye 11b/4, 15a/10, 42a/14; k. +yi 2b/1, 40b/12; k. +yle 41a/14, 4a/15, 71a/14

kitāb: Ar. Kutsal kitap.

k. 17b/14, 65a/10, 90a/10; ehl-i k. 65a/5; ehl-i k. +dan 64a/15, 65a/15; k. +dur 21a/14, 22a/14, 36a/14; k. +lar 41a/6, 61a/6; k. +larda 36a/14; k. +ları 21a/3, 41a/5, 53b/6; k. +larında 65a/10, 65a/5; k. +larından 64b/14; k. +umuzda 65a/1; k. +uñ 64b/1

kitābet: Yazın işi, yazma işi.

hattı-ı k. 61a/4; hattı-ı k. +le 61a/6; k. +üñ 61a/4

kızb: Ar. Yalan.

k. -i yakĭn 25b/13

ķo-: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir süre yerleştirmek.

ķ. 35a/3; ķ. -rsa 77a/8ķ. -dı 18b/5, 29b/6, 44b/5, 78a/5, 85b/1; ķ. -dı 87a/12; ķ. -dılar 30a/2; örte ķ. -dılar 60b/7; ķ. -duğumdur 44a/9; ‘azāb ķ. -duķ 33a/9; katlı ķ. -duķ 33a/9; ķ. -duķları 21a/8; ķ. -duñuz 34b/10; ķ. -duñ 77b/10; aŗa ķ. -ğil 28b/15; ķ. -madı 41b/11, 41b/12; ķarābet ķ. -maluğı 49a/5; ad ķ. -mıŗlar 45b/7;

ķ. -ņ 29a/9, 51a/12; ķ. -rsuz 36a/9;
ķ. -sa 82a/15; ķ. -salar 29b/7; ķ. -ya
15a/10, 83a/6; bürüyi ķ. -ya 48a/14;
ķ. -yana 18b/13; ķ. -yup 50b/11; ķ.
-yup 87a/10

ķoęa: Kuyudan su akarmaya, su
taşımaya yarayan kap.

ķ. 57a/2

ķok-: Koku ıkarmak.

ķ. -an 37a/3; ķ. -dur 21a/4

ķoku: Koku, ıtır.

ķ. +sın 22b/12; ķ. +sından 3b/15

ķon-: Kısa bir süre iin bir yere
yerleşmek.

ķ. -ar 68b/1; ķ. -aydı 40b/15; ķ. -dılar
76b/5

ķondur-: Kondurmak, koymak.

ķ. -alar 49a/15; ķ. -u vireler 49a/14

ķonıl-: Koyma veya konma işi
yapılmak.

ķ. -a 42a/3; ķ. -mış 38a/14; ķ. -mışdur
38a/11

ķonřu: Komşu.

ķ. +ların 3b/12; ķ. +laruņuzı 44a/14;
ķ. olmak 79b/13; ķ. +sına 81a/14

ķop-: Kıyamet gürnünde dirilmek.

ķ. -alar 3b/15; ķ. -ar 68b/6; ķ. -ar
8a/14; ķ. -dı 66b/4; ķ. -duğın 12a/2;

ķ. -ısar 25a/4, 8a/9; ķ. -ısarlar 3b/2,
3b/7; ķ. -ısarlardur 20b/8, 3b/1; ķ. -
mağın 21b/5; ķ. -mağdan 4a/5; ķ. -
mağlığınuğ 15a/5; ķ. -mayayduķ
6b/9; ķ. -sa 8a/7; ķ. -up 15a/9,
25a/5, 25b/5, 3b/12, 3b/5, 47b/4,
4a/8, 68b/1

ķopar-: Yerinden ayırmak.

ķ. -a 79a/14; ķ. -mağa 10a/10; ķ. -
mağ 8b/8; ķ. -u virmek 7b/5; ķ. -up
17a/2, 79a/14, 40a/15

ķopart-: Yerinden ayırmak.

ķ. -up 13b/10

ķorķ-: Korku duymak.

ķ. -a 12b/14; ķ. -ardı 60a/2, 69a/5; ķ.
-dı 11b/1; ķ. -duğum 11b/3; ķ. -
duęuņa 29a/6; ķ. -duğları 66a/7; ķ.
-ıııdur 36b/8; ķ. -ıları 20b/9; ķ. -ııç
21a/14; ķ. -ısı 35a/9; ķ. -ısı olan
35a/9; ķ. -ıyla 60b/5; ķ. -madı
50b/13; ķ. -mayup 51b/7; ķ. -
mazlardı 5a/4; ķ. -up 16a/2, 34b/3,
62b/13, 66a/10, 9a/7; ķ. -a 51b/10,
51b/9; ķ. -duğlarından 66a/8, 72a/1;
ķ. -dum 62b/11; ķ. -duğ 62b/9; ķ. -
up 81a/7

ķorķıcı: Korkan, ekinen.

ķ. +dur 13a/5

korqu: Kötülük ve üzüntü gelme ihtimali veya bir tehlike düşüncesi karşısında uyanan kaygı duygusu.

ķ. 70a/12, 71b/2, 8a/14, 8a/15; ķ. +da 12b/14; ķ. +dan 73b/11, 7a/13, 80a/15; ķ. +ları 10a/3, 12a/1, 69b/8, 70a/3; ķ. +ların 47a/15; ķ. +larumdan 11b/2; ķ. +sı 47b/4, 71b/10; ķ. +sın 47a/14; ķ. +sıyla 47a/14; ķ. +ya 8a/15; ķ. +yla 62b/8; ķ. +sı 47b/3, 60b/7

korqudıci: Korkutan, çekindiren.

ķ. 11b/15

korquku: Korku veren.

ķ. 69b/8

korquluķ: Korku veren.

ķ. +ın 47a/11

korquut-: Korkmasına yol açmak, kaygıya düşürmek.

ķ. -asuń 12a/1; ķ. -dı 62b/10; ķ. -dum 53b/4; ķ. -ğıl 84a/11, 84b/1; ķ. -ıcsın 39a/8; ķ. -uruz 6a/15

koru-: Korumak.

ķ. -ğıl 76b/12; ķ. -mağa 47a/13; ķ. -r 76b/11

koru: Korunaklı yer.

ķ. olacak 2a/9

koş-: Adım atışlarını arttırarak ileri doğru hızla gitmek.

ķ. -dı 77b/3; ķ. -up 69b/14, 76b/4

kovucılıķ: Dedikodu, gıybet yapma.

ķ. ider 85a/7; ķ. +la 85a/9; ķ. idüp 3b/1

koy-: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir süre yerleştirmek.

2b/2 ķ. -a 2b/2; anlara ķ. -alar 21a/7; 21a/7 ķ. -alar 21a/7; taħķīķ ķ. -ana 18b/10; Cennete ķ. -aruz 52a/10; alı ķ. -asın 4a/14; 29a/5 ķ. -dı 29a/5; odına ķ. -maya 35b/5; kulaķına ķ. -maz 11b/4; beni ķ. -u virdi 60b/4; şeşildi ķ. -u virdiler 87b/11; ķ. -u virse 85a/8; haķķı ķ. -up 72b/6; içinde ķ. -up 18a/9; men' itmekligi ķ. -up 61b/15; yerine ķ. -up 57a/4; zā' d-ı āħireti ķ. -up 11a/12

koyıl-: Koyulmak.

ķ. -a 15a/14, 15b/4

koyu: Koyu, kıvamı çok, sığ.

ķ. 60b/12

koyun: Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.

ķ. kağı 79a/11; ķ. +uń 6b/7

köpük: Köpük.

k. +i 89b/9; k. +inden 81b/6

kör: Far. Gözü görmeyen.

k. +leri 27b/11

köşk: Far. Bahçe içinde yapılmış süslü ev.

k. 38a/3; k. itüñ 45b/3; k. +ler 26a/13, 40b/4, 44b/12, 67a/6; k. +lerde olalar 37b/7; k. +üñ 45b/3, 45b/4

köter-: Kaldırmak.

k. -di k. 82a/2, 80a/9, 40b/1, 40b/9 45a/15; k. -e 85b/5; k. -meyince 75a/9, 29a/14, 4a/1, 5a/11, 80a/6; k. -di 85a/12, 10a/12, 17a/2; 13a/10, 70b/4, 60a/3, 27a/14.

köteril-: Kaldırılmak.

k. -e 18b/1, 44b/12, 45a/2, 70a/5; k. -e 16a/11; k. -üp 4a/9; k. -ür 16a/11; k. -medügi 40b/8; k. -e 15b/7; k. -üp 87b/10

kötürüm: Yaşlılık veya hastalık sebebiyle yürüyemeyen kimse.

k. 33b/15

köy: Far. Bir yerleşim birimi.

k. +den 42a/13

kuca-: Kucaklamak, sarmak.

ķ. -p 70b/1, 70b/2

ķudret: Ar. Güç, takat, her yeri kaplayan kudretullah.

ķ. 10b/3; kemāl-i ķ. +ın 31a/6; ķ. +i 38b/12, 39a/5; kemāl-i ķ. +in 14a/2, 79b/5; ķ. +üm 50a/7; ķ. +ümüzle 2b/9

ķudret: Ar. Güç, takat, her yeri kaplayan kudretullah.

ğışş-ı ķ. 22b/11

ķudüs: Üç ilâhî dinde de önemli bir yere sahip olan ve kutsal sayılan şehir. Lut gölünün bulunduğu çukur alanın batısında ve bu alandan fay diklikleriyle ayrılmış olan Yahudiye platosunun dalgalı yüzeyi üzerinde kurulmuştur. Lut gölüne 24, Akdeniz kıyılarına kuş uçuşu mesafe olarak 52 km. uzaklıkta bulunan şehrin deniz seviyesinden yüksekliği Harem-i şerif'te 747 metredir.

ķ. +de 58a/12

ķul: Tanrı'ya göre insan, abd.

ķ. 34a/7, 38a/6; ķ. +a 54a/8; ķ. +ı 52b/15; but ķ. +ı 84b/9; ķ. +ıdur 52b/14; ķ. +ın 69a/11; ķ. +ını 61b/12; ķ. +lar 30a/12, 66a/6, 73b/9, 8a/2; ķ. +lara 17b/14; ķ. +ları 14a/2, 31a/4, 61a/2; ķ. +ları virdügi 56b/3; ķ. +ların 72a/8; ķ. +larına 61a/8, 6b/13; ķ. +larından 81a/12; ķ. +larum 25a/9, 46b/9; ķ. +larumuza 53a/10, 53a/9; ķ. +larıñ 8a/5; ķ. +larıñuz 76b/1; ķ. +um 78a/4; ķ. +umuñ 59a/15; ķ. +uñ 59a/13, 63a/1; ķ. virdi 53a/1

kulak: Başın her iki yanında bulunan işitme organı.

ķ. +ına 60a/1, 78a/11; ķ. +ına koymaz 11b/4; ķ. +ınuñ 20b/14; ķ. +la 29a/3

kulbsuz: Kulpsuz.

k. 38a/10

kulluk: Kulluk, ubdiyyet.

ķ. +ından 48b/15; ķ. iderdi 54a/7

ķum: Kum.

ķ. 70a/4, 81b/4

ķumru: Far. Güvercine benzer bir tür kuş. Kumru.

ķ. 15b/3

ķur-: Hazırlamak, düzenlemek.

ķ. -up 29b/14

ķur'ān: Hazreti Muhammed'e inen kutsal kitap.

ķ. 11b/15, 13a/8, 17b/12, 17b/4, 17b/6, 17b/8, 1b/9, 21b/15, 25b/10, 25b/8, 2a/1, 33a/3, 34b/5, 34b/8, 35a/8, 49b/7, 55b/14, 56a/13, 56a/14, 57b/8, 61a/10, 63a/4, 64b/13, 81b/3; ķ. -i 'azīm 17a/10, 31b/6; ķ. -i 'azīme 18a/2; ķ. 17b/3; ķ. +dan 17b/1, 35a/2, 55b/12, 55b/3, 59b/15, 64b/5; ķ. +dur 1b/12; ķ. eyle 31b/5; ķ. +ı 15a/3; ķ. +ı 59b/14; ķ. +la 12b/4, 13a/6,

35a/6, 39a/8, 73a/7, 75a/2; ķ. 16b/14; ķ. +uñ 35a/4, 82a/1

ķureyş: Hz. Peygamber'in de mensup olduğu Arap kabilesi. Adnāniler'in Mudar kolundan olup genellikle kabul edildiğine göre adını Kureyş lakabıyla bilinen Fihri b. Mālik'ten alır.

ķ. 1b/3, 54b/13, 76b/14, 76b/3, 79b/8, 79b/12, 80a/1, 80a/10, 82a/13; ķ. +den 83b/12; ķ. +den 75b/5; ķ. +e 77b/15; ķ. +üñ 12a/7, 54b/8, 76b/15

ķureyşī: Kureyş kabilesine mensup.

ķ. 82a/10

ķurıl-: Hazırlanmak, düzenlenmek.

ķ. -a 22a/11; ķ. -urdi 43a/6

ķurrā: Ar. Semud kavminin dağları yontarak binalar yapığı yer.

vād-i ķ. +da 40b/9

ķurtar-: Bir canlıyı bir felaketten veya zor durumdan uzaklaştırmak.

ķ. 28b/10, 28b/4; ķ. -a 32b/12; ķ. -am 84b/15; ķ. -maķ 36a/11, 72b/8; ķ. -maya 20a/4; ķ. -uñ 21a/1; ķ. -ur 35a/11, 85a/2

ķurtıl-: Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak.

ķ. -an 50b/7; ķ. -dı 36a/2, 43b/6, 54a/3; ķ. -dılar 66a/7; ķ. -mak 81a/10; ķ. -maķ 66a/9; ķ. -maz 31b/2; ķ. -up 30b/11, 47b/6; ķ. -ur 58b/5; ķ. -ursa 43b/4

ķuru: Canlılığını yitirmiş bitki.

ķ. 46a/9

ķuru-: Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek.

ķ. -sa 37a/7

ķurut-: Islaklığını, nemini kaybettirmek.

ķ. -up 34a/13

ķuřur: Ar. Eksiklik, noksan.

ķ. 13b/13; ķ. +a 46a/1; ķ. +larına 45b/15

ķuř: Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

ķ. +ınuņ 78b/12; ķ. +lar 78b/1, 79a/8, 79a/9; ķ. +lara 79b/11; ķ. +lardan 15b/2; ķ. +ları 78b/5; ķ. +uņ 78b/2

ķuřluķ: Günün sabahla öğle arasındaki vakitleri.

ķ. +a 12a/4

ķuvvet: Ar. Güç, kuvvet, sıhhat, sağlamlık.

ķ. 10b/9, 47b/11, 47b/15, 58a/1; ķ. -i kāmıl 40a/14; ķ. -i kemāilde 58b/11; ķ. +i 32b/11; ķ. +in 58b/13; ķ. +ince 33b/8; ķ. +inden idi 17a/1; ķ. +ini 59a/8; ķ. +leri 40a/15; ķ. 54a/11; ķ. olacak 72a/9; ķ. olur 33a/2; ķ. vir 33b/6; ķ. virdi 33b/8; ķ. virilen 59a/10; ķ. virmişdür 16b/14

ķuvvetķük: Kuvvetķik.

ķ. +ine 48a/2

ķuvvetlü: Kuvvetli, güçlü.

ķ. +dür 16b/15; ķ. idi 47b/11; ķ. +ler 62b/6

ķuyıl-: Katılmak, kuyulmak.

ķ. -a 18a/15

ķuyu: Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur.

ķ. 87a/11; ķ. +dan 87b/7; ķ. +dur 88a/9; ķ. +nuņ 87a/13; ķ. +sında 87b/5

ķubrā: Ar. Büyük.

nār-ı k. 35b/11

ķüfr: Ar. Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkar etme.

k. 18a/7, 52a/14, 53b/2, 6b/3, 74a/15;
şirk-i k. 36a/1; k. -i zālâlet 4b/2; k.
+den 36a/10, 50b/8, 52b/2, 53b/13,
5b/1, 61b/15, 9a/6; k. +di 5a/1; k.
+ān 68b/10; k. +e 62a/2; k. +ler
21a/6, 64b/3; k. +leri 21b/12; k.
+lerinden 30b/4, 64a/14

kükre-: Kükremek.

k. -yüp 45a/3

kül: Yanan odun vb. nesnelere kalan
toz.

k. 8a/11

küll: Ar. Bütün, hep.

k. +ine 51b/6

küllî: Ar. Bütün, hep.

k. 10b/13, 11a/6, 11a/8, 14a/11,
15a/15, 15a/7, 15b/2, 17a/5, 19a/7,
23b/4, 24a/12, 28b/11, 30a/10,
30a/11, 30a/8, 38a/1, 39b/4, 41a/4,
41a/5, 43b/1, 44b/12, 45a/4, 47b/6,
51b/4, 52a/2, 5a/7, 5b/13, 60b/12,
64a/4, 64b/14, 65b/7, 66a/9, 66b/1,
72a/10, 73a/11, 73a/12, 75b/7,
82a/6; k. 15b/4, 28b/15, 30b/10,
43a/15; k. 41a/1, 51b/4, 62a/5,
64a/2, 78b/5; k. +si 41a/13, 64a/5,
6b/7; k. +si 38b/1; k. +sin 25a/11,
43a/12; k. +sinden 10b/15; k. +sine
41a/10, 55b/4; k. +sini 69b/4; k.
+sini kılmaduk 48b/3

künyet: Ar. Arap toplumlarında kişiler
için kullanılan ve genelde ebû
kelimesiyle yapılan tanıtıcı ibare.

k. +i 78a/8, 78a/9; k. +iyle 84b/10; k.
kıldı 84b/12

la‘b: Ar. Oyun, eğlence.

l. -ı hezl 33a/4

lafz: Ar. Ağızdan çıkan kelime veya
söz.

l. 40a/3; l. +ı 84a/14, l. -ı mu‘cizedür
31b/8

lahza: Ar. Göz açıp kapayınca kadar
geçen zaman, an.

l. +da 34a/7

la‘în: Ar. Allah’ın mağfiretinden
mahrumluk.

Cehl-i l. 18a/3; Fir‘avn-ı l. 9b/9

la‘net: Ar. Allah’ın mağfiretinden
mahrumluk.

l. olup 26b/8, 29b/10

Lât: İslâm öncesi Arap toplumundaki
dört büyük puttan biri.

L. 61b/6, 76b/1

laţîf: Ar. Güzel, nezik, yumuşak, hafif.

l. 74a/10

lâyık: Ar. Yakışan, yaraşır.

l. 55b/4, 56b/5; l. 59a/7; l. olduğunuz
44a/13

lāzım: Ar. Gerek.

1. 12a/2, 53b/8, 82b/12; 1. olan 83a/4;
1. olsun 75b/3; 1. olup 28a/5, 79b/13

legence: Far. Küçükce leğen.

1. 57a/3

leşker: Far. Asker.

1. 75b/10, 75b/12; 1. +e 77a/11; 1. +i
40b/15; kayd-ı 1. idi 75b/11; 1.
+inden 68b/4; 1. +ini 78a/8; 1. +le
78b/8, 84a/6; 1. +ün 31a/11

levh: Bütün nesne ve olaylara ilişkin
ilâhî ilim ve takdirin kayıtlı
bulunduğu kitap.

1. 31b/8; 1. -i maḥfūza 5a/6, 13a/8; 1.
-i maḥfūzdan 63a/5; 1. 31b/10; 1. +e
31b/13

levn: Ar. Renk, beniz, boya, çeşit, tür.

1. +i 2a/13

leyl: Ar. Gece.

1. 50a/3, 51b/12; 'l-L. 51b/12; işgāl-i
1. 72a/15

lezzāt: Ar. Lezzet.

1. 11a/11, 14a/10; 1. -ı bākiyye 11a/12

lezzet: Ar. Tat.

1. +i 30b/9, 81b/5

lif: Ar. İnce iplik, bitkilerden yapılan
iplik.

1. +inden 85a/15

līkin: Ar. Ama, fakat, ancak, şu kadar
var ki. Krş. lâkin.

1. 54a/14, 77b/9

līkin: Ar. Fakat, ancak.

1. 28a/10, 28a/3, 42b/3, 44a/8,
45a/11, 47b/10, 59a/15

Loḡmān Hakīm: Kur'an'da kendisine
hikmet verildiği bildirilen,
peygamberliği tartışmalı bir din
büyüğü. Hekim kelimesi metinde
ha harfi ile yazılmıştır.

- L. 35b/5

Lūt: Kur'an'da adı geçen bir
peygamber. Kur'ân-ı Kerīm'de
yirmi yedi yerde ismi zikredilir.

- L. 14b/8, 17a/1

lümeze: Ar. Gıybetçi, arkadan konuşan.

1. +dür 73b/1; 73b/2

lütf: Ar. İyi muamele, iyilik.

1. +le 56a/8

m. eydür 81b/3.

ma'ā: Ar. İle, beraber.

- m. 2a/4

ma'anī: Ar. Manalar, anlamlar.

- ehl-i m. 58a/4

ma'aşī: Ar. Günahlar.

- m. 52a/7; m. +den 50b/8, 53b/13,
64b/10; m. 52b/11

ma'būd: Ar. Kendisine tapılan varlık, tapacak, ilah.

m. 9a/5, 9b/13; m. +a 30a/2, 82b/4; m. +ıdur 89a/10; m. +laruñuzdur 9b/6; m. +uñ 86a/4

mağfired: Ar. Bağışlanma, af.

m. +dür 64a/5

mağrib: Ar. Batı.

m. +den 24a/10; m. +e 63b/14

mağrūr: Ar. Gururlu, kendini beğenmiş.

m. eyledi 19a/1; m. olmuşdı 25a/3; m. olup 11a/3, 34b/1, 74a/1

maḡāl: Ar. Yer.

m. +dedür 66a/3

maḡāll: Ar. Yer.

m. -i ḡabūle 49a/12; m. bulur 52a/13

maḡcūb: Ar. Utanmış, sıkılmış kimse.

m. olup 22a/3

maḡfūz: Ar. Korunmuş.

levḡ-i m. +a 5a/6; m. +dur 31b/9; m. 35a/3, 61a/5; m. +da 13a/9 13a/8; levḡ-i m. +dan 63a/5

maḡlūk: Ar. Yaratılmış.

m. 1b/13, 30a/8, 31b/7, 47a/9, 6b/12, 83a/15, 87a/3, 88b/3, 8a/1; m. -ı sūretler 32b/5; m. +a 6b/14; m. +dan 33a/14, 79b/6; m. +dur 1b/14;

m. +um. dur 50a/8; m. +umdur 50a/6; m. +uñ 34a/4, 60b/9, 61a/9, 65b/2, 89a/13

maḡlūkāt: Ar. Yaratılmışlar.

m. +uñ 86a/13

Maḡmūd: Fil Vak'asında geçen en büyük filin adı.

M. 78a/11; M. idi 78a/8

maḡşūş: Ar. Birine ayrılmış olan.

m. 38b/8; m. ḡıldı 89a/12

maḡşer: Ar. Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.

m. 25b/5, 3a/10, 3b/15, 6b/5

maḡv: Ar. Yok etme, ortadan kaldırma.

m. itdüḡi 10b/2; m. 15a/6, 18a/13

maḡzūl: Ar. Terkedilmiş, hor, hakir.

m. ḡılıp 52b/10

maḡzūn: Ar. Tasalı. Kederli. Hüzünlü. Gamlı.

m. olalar 66b/10; m. oldu 68a/9

ma'īšet: Ar. Geçim, geçinmek için gereken şeyler.

esbāb-ı m. +de 79b/14; sebeb-i m. +in 25a/11; m. idüp 14a/3; ḡaleb-i m. ḡılmadıḡ 2b/5; m. +leri 26a/9

maḡām: Ar. Mevki, yer, kat.

m. 66a/7; m. -ı şefā'at vire 55a/9; m. +dan 46b/4; m. +dur 21a/8, 22a/10,

22a/13; m. +ıdur 11a/13, 11b/2; m.
+ları 73a/4; m. +ların 22a/7; m.
+larından 73a/2; m. +uñ 76b/11

maķāsıd: Maksadlar, istekler, gayeler.
Niyetler.

m. +uñuzı 2a/10; m. +dan 49a/14

maķber: Ar. Mezarlık, mezaristan.

m. +üñüze 71a/3

maķbūl: Ar. Geçerli.

m. ola 77a/14

maķsūd: Ar. Dilenilen, umlan şey,
emel.

m. 6b/14; m. +a 49b/1; m. +una
75a/11; m. +uñ 42b/12

māl: Ar. Varlık, servet.

m. 25a/3, 44b/5, 44b/7, 48a/5, 53a/7,
54a/1, 61b/1, 69a/12, 71a/6, 71b/8,
73b/12, 73b/13, 73b/15, 73b/8,
85a/2, 88b/14; m. +a 69b/1, 73b/15;
m. +dan 55b/12; m. +ın 36a/11,
44a/6, 44b/4; m. +ından 36a/3,
52b/2, 52b/7, 53b/13, 55b/13; m.
+ını 53a/13, 53b/15, 55b/15,
76b/14; m. +ıyla 61b/1, 82a/7; m.
+la 44a/7, 61b/2, 71b/9; m. +lardan
66b/2; m. +ların 44a/14, 53a/6; m.
+larına 12b/6, 56a/5; m. +larında
67b/8; m. +larından 44b/2, 65a/12;
m. +larından virmeyüp 4a/2; m.

+um 71a/9, 84b/15; m. +umla
84b/15; m. +uñdan 71a/10

ma‘lem: Ar. Eser, iz, nişan, alâmet.

m. 60b/5

mālik: Ar. Bir şeye sahip, bir şeyi olan.

m. +idür 86b/2, 89a/9; m. +lerüñ
86b/2; m. oldı 41a/4; m. olmaya
20a/4; m. olmaz 6a/3

mālikiyyet: Ar. Bir şeye sahip olma.

m. +ini 89a/12

ma‘lūm: Ar. Bilinen, belli.

m. +dur 10a/8; m. kıldı 83a/14; m.
ola 70b/14`
m. olmadı 42a/1

ma‘nā: Ar. Anlam.

m. +dan 58b/15; m. +sı 57a/6,
87b/12, 88a/3; m. +sınadur 40a/4,
58a/3, 58a/4; m. +sından 65b/10,
83b/10; m. +sınādur 87b/14; m. +yı
57b/1

ma‘nī: Ar. Bir şeyin ifade ettiği şey.

m. 16a/6, 31b/14, 60b/8, 70b/4,
31b/8; m. +ler 18b/1

māni‘: Ar. Engel.

m. 31a/8, 51b/11, 59b/11; m. ola
48b/12

marazā: Ar. Hastalıklı.

m. 70a/11

ma'rif: Ar. Bilgi.

m. 90a/10

ma'rifet: Ar. Bilgi.

m. 44a/8, 53a/15; m. +e 34a/2

masālih: Ar. İşler, maslahatlar.

m. +in 48a/12

maşhara: Ar. Tuhaflıklar yaparak çevresini eğlendiren, hoş, sevimli, şaklaban kimse.

m. +ya 23a/9, 73b/3

ma'şiyet: Ar. Günah.

m. 31a/3, 37a/13, 50b/7, 52a/5, 52a/6, 52a/8, 5a/1, 64b/9; şirk-i m. 33a/8; m. +le 44a/11; m. +ler 37a/12; m. +lerden 50b/12, 50b/2, 66a/10, 66a/5; m. +leri 21b/12, 38b/1

maşnū'āt: Ar. Sanatla yapılmış şeyler.

m. 2a/7; m. +dan 2a/6

maşriq: Ar. Doğu.

m. 17a/14; m. +a 24a/10, 63b/14

maṭrūd: Ar. Kovulmuş.

m. olup 26b/6; m. olup 44a/10

mā'un: Ar. Eve lâzım şeyler. Ev eşyası.

m. 81a/13

maymūn: Ar. Bereketli, uğurlu.

Kuvvetli. Kutlu.

m. 3a/15

ma'zur: Ar. Özürlü. Özürlü olan.

m. dut 42a/1

mecāl: Ar. Güç, kuvvet, derman, takat.

m. olmaya 62a/9

mecāzī: Ar. Güç, kuvvet, derman, takata dair.

m. 57b/2

meclīs: Ar. Toplanılacak yer.

ehl-i m. +in 62b/4; m. +ine 67a/9

mecmū': Ar. Cem olunmuş, toplanmış.

m. 51b/10

mecnūn: Ar. Çıldırılmış, deli.

m. 17a/12

medḥ: Ar. Övme, övgü.

m. idüp 65b/3, 81a/11

Medīne: Hz. Peygamber'in mescidiyle kabrinin bulunduğu hicret yurdu, İslâm'da iki Harem bölgesinden biri, Resûl-i Ekrem ve Hulefâ-yi Râşidîn döneminin başşehri. Eski adı Yesrib'dir.

M. 20a/10; M. +de 5b/4; M. +nüñ 54b/9; M. +ye 20a/10

meger: Far. Meğer, oysa.

m. 18a/6; m. 42a/12

mekāleme: Ar. Konuşma.

m. kılduğ 56b/13; m. kılmışdur 58b/4

mekān: Ar. Yer, mahal.

m. 31a/6; m. +a 80b/7; m. +da 82a/6;
m. +ına 25a/12, 33b/12; m.
kılmaduk 2a/10; m. +lar 40b/8,
86b/12; m. +ları 22a/4; m.
+larından 80b/6

mekānlu: Ar. Yerli, mahalli.

m. 25a/12

Mekke: Kābe'nin de içinde bulunduğu
ve hac ile umre ibadetinin ifa
edildiği kerim belde.

M. 10a/4, 10a/6, 17b/5, 31a/12,
33a/5, 37a/6, 46b/12, 47a/6,
47b/12, 51a/1, 55b/7, 58b/5, 72b/4,
77a/12, 80a/7, 82b/2, 83b/12; M. -i
emān 58b/8; M. +de 5b/4, 76b/3,
76b/9, 77b/15, 79b/12, 80a/11; M.
+den 75a/12, 75a/14, 75b/13,
78a/9; M. +i 47a/2, 47a/5; M. +ye
75b/11, 76b/14, 77a/5, 78a/15,
78a/6, 78a/7, 80a/6; ehl-i M. +ye
79a/2; M. +yi 46b/15, 80b/5, 84a/4;
M. +yle 76b/5

mekr: Ar. Düzen, hile.

m. 33a/6

mekş: Ar. Durma, eğlenme, bekleme.

tūl-i m. 12a/5

mektüb: Ar. Yazılı, yazılmış kâğıt.

m. 75a/10

melāmet: Ar. Kınanmışlık. İtab ve
serzenişlik. Rezillik ve rüsvaylık.

m. kıla 67a/14, 67a/15, 67b/2

melek: Ar. Nurdan yaratılmış, fitratları
sâfî, masum mahluk.

m. +ler 17a/3; m. +leri 5a/7; m. 'ül-
mevtdür 7a/3

melik: Ar. Mülkün sahibi, Allahın
sıfatlarından.

m. 27b/13, 28a/11, 28a/4, 28a/5,
28a/6, 28a/9, 28b/13, 28b/14,
28b/6, 29a/2, 29a/6, 29a/7, 29b/13,
29b/5, 76a/13, 76a/15, 76a/8,
77a/13, 77a/2, 77a/9, 77b/1; m. -i
ūhdūd 29b/2; m. +e 29a/6; m. +i
75a/4; m. +idür 89a/13; m. +ine
29a/15; m. +lerinden 76a/3; m.
+üne 29b/3; m. +üñ 29b/1

melūl: Ar. Üzgün.

m. 66b/10; m. oldı 55a/3; m. olma
68b/7; m. olmağıl 82a/4

mel'ūn: Ar. Lanetlenmiş.

m. 84b/3; m. olup 17b/9

mel'ūne: Ar. Lanetlenmiş. müennes

m. 85b/14

memdūh: Ar. Beğenilmiş.
Medholunmuş. Övülmüş.

m. +dur 30a/10

memleket: Ar. Ülke, il, şehir.

m. 28b/15

men[‘]: Ar. Yasak etme, bırakmama.

m. 32b/12; m. itdiler 4a/2; m. itmekligi koyup 61b/15; m. etse 83a/3; m. eyledi 11b/1, 81a/3; m. eylemegil 56a/7; m. eyler 11b/4; m. idebile 77b/13; m. ideler 62b/4, 76a/5; m. iden 61b/12; m. ider 37a/10, 73b/12, 77a/8, 77b/11, 80b/14, 81a/13; m. iderdi 20a/13; m. iderse 77a/7; m. idüp 62a/1, 62a/13, 80b/3; m. olunmaz 77b/12; m. olisarlara 22a/3

menāfi[‘]: Ar. Menfaatler. Faydalar.

m. +ler 10b/12

Menāt: Cahiliyye devrinin dört büyük butundan biri.

M. 76b/2

menfa[‘]at: Ar. Fayda, kar, yarar, çıkar.

m. 2a/12, 35b/3, 58b/1, 81a/15; m. bula 67b/13; m. itmez 35a/8; m. ider 45a/8; m. idiser 71b/8; m. +lar idesiz 2b/12; m. +ler 10b/15; m. +ler olduğuyçün 61a/5; m. ola 50a/12; m. olmağiyçün 2b/10; m. olursa 35a/7; m. viridi 71a/4; m. virmezdi 50a/14

Mennān: Ar. İhsanı bol.

m. 90a/10

menşüb: Ar. Bağlı, ait.

m. olduğın 88b/15

mensüh: Ar. Hükümü ortadan kaldırılmış.

m. 39a/10, 83a/1; m. olındı 39a/10

menzīl: Ar. Güzergah.

m. +in 76b/11; m. +ini 7b/1; m. +lerin 7b/14

mercimek: Ar. Mercimek, hububattan yassı yuvarlak bir bitki tohumu.

m. 78b/3

merdūd: Ar. Reddedilen, istemeyen.

m. +dur 52a/15; m. kıldı 44a/4

merḥabā: Ar. Müslümanlar arasında bir nevi selâmlaşma kelimesi olup, "rahat olunuz, serbest olun, hoş geldiniz" mânasında söylenir.

m. 13a/1

Merrīḥ: Güneş sisteminin dördüncü gezegeni. Mars'ın Arapça adı.

M. 16b/6, 26a/15

mertebe: Ar. Derece, rütbe.

m. +ler 37b/4, 73a/1; m. +lerde 37b/5; m. +lere 22b/6, 30b/11, 46b/5; m. +leri 57b/10, 57b/9, 81b/11; m. +leri vireler 46b/7; m. +ḥi 57b/3; ḳadr-i m. +si 17a/3; m. +sine 22a/11

mesāfet: Ar. Mesafeler. Uzaklıklar.

m. 10a/11

meşālih: Ar. İşler.

m. +in 47b/2

mescid: Ar. Müslümanların ibadetlerini yaptıkları minaresiz, minbersiz küçük cami.

m. 85a/12; m. +lere 67a/9

mesih: Ar. İsa Aleyhisselâm'ın bir ismidir. Elini sürdüğü, meshettiği hastaların iyileşmesinden kinâye olarak "İsâ Mesih" denmiştir.

m. 86b/7

mesken: Ar. Oturulan, ikamet edilen yer.

m. +i 70b/3

mess: Ar. Meydana gelmek.

m. itmekden 13a/11

Mes'ūd bin Muğīṣ: Ebreheye karşı çıkan Arap kabile reislerinden biri.

76a/14

meşakḳat: Ar. Sıkıntı, zorluk, eziyet.

m. 72a/15; m. +ları 36b/14; m. oldı 80a/5

meşgūl: Ar. Bir işle uğraşan, meşgul.

m. 12a/9, 78a/15; m. +dür 12a/10; m. iken 15b/9; m. idüp 71a/2; m. kıldı 71a/7; m. 58a/7; m. ola 14b/5,

65b/12, 89b/8; m. olalar 80a/7; m.

oldı 11a/13, 12a/13, 12a/8, 12b/5;

m. olup 47b/1; m. olurlar 37b/11;

m. olurlardı 67a/11, 67a/12

meşhūd: Ar. Görünen. Şehadet edilen.

m. 26b/3, 26b/4

meşhūr: Ar. Tanınmış, herkesin bildiği.

m. 69a/2; m. +dur 5b/4; m. idi 69a/2,

69a/6; m. oldı 27b/4

meşiyet: Ar. Dilemek. İrade. Arzu. Matlub. Murad. İstek.

m. 18a/8

metā': Ar. Mal, eşya.

m. +larını 76b/14; m. 65b/7

mevcūd: Ar. Var olan. Bulunan. Hazır olan.

m. 51b/7

mev'izā: Ar. Öğüt. Nasihat.

m. +larından 12b/7; m. +yla 13a/5

Mevlā: Ar. Tanrı.

m. +larına 21b/7; M. +larına 14b/13;

m. +ḡ 40b/11; M. +sı 61b/12; M.

+sına 24a/13, 63a/1

mevlīd: Ar. Öğüt. Nasihat.

m. +i 78b/15

mevşūf: Ar. Vasıflanan. Bir sıfatla tavsif edilen.

m. oldı 81a/15; m. oldılar 53a/4

mevt: Ar. Ölüm.

m. +dür 7a/4 7a/3.

mevüde: Ar. Cahiliyye zamanında diri diri toprağa gömülmüş kız çocuğu.

m. 16a/1, 16a/6; m. +ye 16a/3

meydān: Ar. Geniş yer.

m. 4a/9

meyhāne: Far. İçki satılan ve içilen yer.

m. +lerde 67a/9

meyl: Ar. Yönelmek, rağbet etmek.

rağbet-i m. 80a/6; m. itmeyeler 65a/8

mezheb: Ar. Gidilen, benimsenen yol.

m. 83a/5

mezheblü: Ar. Bir yolu olan, bir sisteme tabi olan.

m. 83a/5

mezķūr: Ar. Zikr olunan, adı geçen.

m. 34a/7

mıh: Far. Çivi, kazık.

m. 40b/13, 43a/6; m. +lar 74b/10, 74b/11; m. olur 38b/13

mıhla-: Far. Çivilemek, kazık çakmak.

m. -rdı 40b/14

Mışr: Ar. Büyük bir kesimi Afrika'da, küçük bir kesimi Sînâ yarımadası Asya'da yer alan ülke.

M. 9b/4

miḥnet: Ar. Zahmet. Eziyet. Dert. Belâ.

m. 70a/11

miḥrāb: Ar. Camide imamın namaz kılariken cemaatin önünde durduğu yer.

m. +ınuḥ 75a/13

Mikāil: Ar. Dört büyük melekten kulların rızıklarını taksim etmekle görevli olanı.

M. 63a/9; M. 8a/3; M. +dür 8a/2; M. +dı 33b/5; M. +ün 33b/5

miḥdār: Ar. Kıymet. Değer. Derece.

m. 67b/5; m. +dur 20b/11; m. idi 47b/11, 79a/11

mi'mār: Ar. Kıymet. Değer. Derece.

m. +lar 41a/13

Minā: Ar. Hacda kurban kesilen bir yer.

M. 76b/6

minber: Ar. Camide hatibin hutbe okumasına mahsus kürsü.

m. +lerde 57b/5

minķār: Ar. Yırtıcı kuşların gagası.

m. +larında 78b/2

minnet: Ar. Yapılan bir iyiliğin yükü altında ezilme, iyilik yapana kendini borçlu hissetme.

m. 55a/12; m. itmezler 68b/10; m. idecek 54a/12; m. iderlerdi 3b/8; m.

+le 26a/9; m. ola 56b/5; m. olunmaz
26a/8

minnetdār: Ar. Yapılan bir iyiliğin
yükü altında ezilen kişi.
m. 61a/8

minnetsüz: Ar. Yapılan bir iyiliğin
karşılığını bilmeyen kişi.
m. 59a/11

mirās: Ar. Ölen kimseden akrabalarına
ve yakınlarına kalmış olan mal,
mülk.
m. 44b/2, 44b/5, 86b/4, 86b/5, 86b/6;
m. +ı 86b/4

mişāl: Ar. Örnek.
m. 57a/11

misk: Ar. Bir cins güzel koku ismi.
m. 22b/12; m. +dendür 22b/12; m.
+dür 81b/4

miskīn: Ar. Uyuşuk, tenbel, hareketsiz.
Zavallı.
m. +e vire 49a/5; m. +ler 81a/1; m.
+leri 44a/15, 80b/15

mişl: Ar. Benzer, eş.
m. +den 86b/10; m. +i 40a/13; m. +i
olsa 86b/9; m. +in 75a/8; m. +i
75a/6

mu'allak: Ar. Karar verilmemiş,
sürüncemede kalmış.

m. 38b/12

mu'allim: Ar. Ta'lim eden, öğretene,
ilim öğretene.
m. 47a/14

mu'āraza: Ar. Sapmak, karşı gelmek.
m. idevüz 77a/6

mu'āriz: Ar. Karşı çıkan, muhalefet
eden.
m. 51b/11, 59b/12

mu'āşī: Ar. İtaatsiz, isyan eden, baş
kaldıran.
m. +den 19b/10, 67b/1; m. +ler
88a/14

mu'āvenet: Ar. Yardımlaşma.
m. ide 77a/12; m. kılp 61a/1

mu'āvin: Ar. Yardımcı.
m. olmağdan 62a/2

Mu'āvizeteyn: Felak ve Nās
sûrelerinin ikisine birden verilen
isim.
M. 90a/5

mu'āyene: Ar. Yoklama, kontrol etme.
m. idesiz 71b/1

mu'ayyir: Ar. Ayıplanmış.
m. 58a/4

Mu'az: Ebû Abdırrahmân Muâz b.
Cebel b. Amr el-Ensârî (ö. 17/638).

Sahâbî. on sekiz yaşında iken müslüman oldu ve İkinci Akabe Biati'na katıldı. Asr-ı saâdet'te Kur'ân-ı Kerîm'in tamamını ezbere bilen birkaç kişiden biri olan Muâz, Resûlullah'ın kendilerinden Kur'an öğrenilmesini tavsiye ettiği dört sahâbî arasında yer alır.

M. 3a/13, 3a/15; M. +dan 3a/11

mu'azzeb: Ar. Eziyet çeken, azap içinde bulunan.

m. ola 85b/6; m. olalar 67a/3; m. olırsalar 26b/9; m. olurlar 19b/14

mu'azzez: Ar. Çok aziz, muhterem.

m. +dür 16b/13

mu'cize: Ar. Mucize.

m. 51a/11, 51a/4, 9a/9; lafz-ı m. +dür 31b/8; m. +ler 25b/12, 9b/3; m. +ler gösterdi 9a/11

Muğammasa: Mekke ile Minâ arasında bir yer adı. Fil Vakasında Ebrehe'nin ordusu burada konaklamıştır.

M. +da 76b/7; M. +ya 76b/5

muhabbet: Ar. Sevgi, muhabbet.

m. 31a/4, 42a/13; m. +iyle 42b/2

muhâcir: Ar. Göçen, hicret eden.

m. +lerden 83a/8; m. +lere 83a/11, 83a/13; m. +lerün 81b/8

muhâlefet: Ar. Uygunsuzluk, aykırılık.

m. 46a/5, 49a/14; m. +de 43a/8; m. iderlerdi 3b/11; m. +ler 88a/14; m. +ümüz 76b/1

muhalled: Ar. Sürekli, kalıcı.

m. kıla 74a/2; m. olup 22a/4; m. kıılır 73b/12; m. olırsalar 65b/2

Muhammed: Nebilerin sonuncusu, İslam Peygamberi. Muhammed, Ahmed, Mâhî, Hâşir, Âkîb, Ahmed, Mukaffi, Nebiyyü'l-Melhame, Müzekkir, Beşîr, Şâhid, Mübeşşir, Nezîr, Dâî İlallâh, Sirâc, Rahmet, Mustafâ gibi adlarının yanında 300'ü aşkın isim ve sıfatı mevcuttur.

M. 11b/15, 12a/14, 12a/15, 13a/3, 16b/14, 17a/11, 17a/14, 17a/4, 17a/7, 17b/1, 17b/2, 20a/2, 21a/13, 22a/13, 22b/7, 23b/4, 24a/2, 26a/4, 2a/1, 30b/12, 31a/10, 31a/15, 31b/6, 32a/3, 33a/10, 34b/4, 35a/12, 35a/4, 36b/3, 39a/14, 39a/6, 40b/10, 40b/6, 43a/13, 48b/6, 48b/8, 54b/9, 55a/13, 55a/5, 55b/12, 55b/2, 56a/2, 57a/9, 57b/3, 58a/5, 59b/14, 60a/1, 60b/2, 60b/8, 61a/1, 62a/3, 62b/13, 62b/3, 63a/11, 64a/11, 64b/12, 68b/5, 72b/5, 75a/1, 79a/3, 80a/10, 80b/9, 81b/15, 81b/2, 82a/11, 82a/3,

83b/11, 84b/4, 86a/4, 86b/4, 87b/12, 89a/8, 8b/14, 90a/4; M. 26a/2, 59b/8, 82a/14; M. +den 62b/9; M. +dür 64b/5; M. +e 1b/9, 23a/12, 49b/6; M. +i 55a/2, 5a/5, 61b/6, 62a/7; M. Muştafâ 14b/7; M. Muştafâdur 26b/4; M. 11b/6, 33a/13, 35a/6, 40a/3, 54b/6, 56a/12, 61b/11, 61b/14, 61b/2, 66b/11, 69b/9, 70b/7, 74a/6, 82b/2, 86a/9; M. +üñ 1b/14, 48a/6; M. 14b/7; M. +dur 26b/4

muḥannet: Korkaklık, alçaklık, namertlik.

‘azāb-ı m. 74b/14; ‘azāb-ı m. +le 53b/1

muḥarrem: Ar. Arabi ayların başı, birincisi. Haram edilmiş olan.

m. +den 78b/15; m. +üñ 39b/12

muḥāsebe: Ar. Hesablaşmak. Hesab görmek. Hesab işi ile uğraşmak. Hesab işini gören resmi makam.

m. olunuz 61b/3

muḥkem: Ar. Sağlam. Metin. Sıkı sıkıya. Kuvvetli. Tahkim edilmiş. Sağlamlaştırılmış.

m. 45b/9, 65a/13, 71b/4, 74b/11, 74b/12, 90a/6; m. +dür 39a/12; m. kılmaduk 2b/8

muḥsin: Ar. İhsan eden, iyilik eden.

m. +lerden olursa 67a/15

muḥtelif: Ar. Türlü türlü, çeşit çeşit.

m. 52a/4

muḥābele: Ar. Karşılık verme, karşılama.

m. +sinde 46b/7, 5b/14

muḥadder: Ar. Takdir olunmuş, kıymeti biçilmiş, beğenilmiş.

m. ola 26a/9; m. olan 78b/9; m. olınmış 63a/6

muḥarreb: Ar. Yaklaşmış, dost kabul edilmiş kimse.

m. 22a/15; m. +ler 23a/5

muḥarrer: Ar. Şüphesiz, kesin.

m. olup 10b/12; m. olydı 71b/11

muḥātele: Ar. Birbirini öldürme.

m. itmegi 80b/5; m. itmezsenüz 77a/3; m. kıldı 76a/11; m. kıldılar 76a/5; m. kıлмаға 76b/8; m. kıлмақдан 80b/6

Muḥātil: Ebü'l-Hasen Mukātil bin Süleymân bin Beşîr el-Ezdî el-Belhî (ö. 150/767). Kur'an'ı baştan sona kadar tefsir eden ilk müfessir. Merv'de doğdu ve yaşadı. Akaid ve tefsirle ilgilenmiştir.

muḥîm: Ar. Oturan, ikamet eden.

m. olup 80a/11

muḳtedā: Ar. Kendisine uyulan kimse.

m. +sınca 46a/4

munḳād: Ar. İnkıyad eden, boyun eğen, muti olan, itaat eden.

m. olmadı 84b/8

muntazır: Ar. Bekleyen, yol gözleyen.

m. oldılar 78a/6; m. olur 4b/1

murād: Ar. Dilek, istek, maksat.

m. 48b/9, 4b/6, 54a/14, 56b/4, 72b/1, 81a/11, 81b/3, 89b/15; m. ider 13b/13

muraşsa[‘]: Ar. Süslü. Kıymetli taşlarla süslenmiş. Sırmalı.

m. 41b/5, 41b/8

murḁār: Ar. Pis. Kirli. Mülevves. Temiz olmayan.

m. 13b/4; m. +ına 50b/12; m. olmuş 3b/14

Mūsā: İsrâiloğulları’na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber. Kur’ân-ı Kerîm’in otuz dört sûresinde 136 yerde zikredilmektedir.

M. 58b/4, 9a/2, 9a/10, 9a/14, 9a/8; M. +nuḳ 8b/14, 9a/15, 9b/2; M. +ya 36a/14; M. +yı 31a/11; M. +yıla 56b/13

muşaddıḳ: Ar. Tasdik eden.

m. +laruz 132b/01; m. +lardur 19b/10

muşahḩar: Ar. Teshir edilmiş, ele geçirilmiş.

m. 2a/10

muşālih: Ar. Anlaşılmış, uzlaşılmış.

m. +üñüze 44b/3

muşallaḩ: Ar. Bir kimsenin bıktırarak şekilde üzerine düşen.

m. 39a/1, 39a/8; m. kıılır 79b/6.

muşır: Ar. Pis. Kirli. Mülevves. Temiz olmayan.

m. olmaḩ 35b/7

Muşri[‘] **bin Düher:** Hz. Sâlih’in devesini öldüren haydutlardan birisi.

M. 51a/7

muştıla-: Müjdelemek.

m. 26a/2

mutāba[‘]**at:** Ar. İttiba etme, birine tabi olma.

m. ideler 65a/8

muṩaffif: Ar. Alış verişde hilekârlık eden. Fazla alıp noksan mal veren.

m. 20b/2; m. +ler 20a/15, 20b/7

muṩaffifin: Ar. Alış verişde hilekârlık edenler. Fazla alıp noksan mal verenler.

m. 20a/8

mutahayyir: Ar. Şaşmış, hayrette kalmış.

m. kaldı 42b/7

muṭahhar: Ar. Temiz. Pâk. Kudsi, pâklanmış. Tâhir kılınmış. Mübârek.

m. +dur 13a/10

mutahhir: Ar. Temizleyici. Temiz eden.

m. +dür 64b/7

muṭarrid: Ar. Bir düziye, devamlı, aynı şekilde olan.

m. olmuşlardur 17b/9

mutaşarrıf: Ar. Tasarruf eden, kendinde kullanma hakkı ve salahiyeti bulunan.

m. 13a/10

muṭî‘: Ar. İtaat eden, boyun eğen.

m. +ler 46a/15, 61b/4; m. +lerdür 13a/13; m. ola 24a/14, 24a/5, 62b/13; m. olasin 9a/7; m. oldılar 14b/13, 41a/5; m. olduğunçün 46b/6; m. olup 17a/3

muṭlak: Ar. Kesin olarak, şüphesiz.

m. 18a/10; ḥakīm-i m. +dur 6b/12

muṭma‘inne: Ar. İtminanlı, içi rahat, emin.

nefs-i m. 46b/8

muttaḳî: Ar. Dinin emir ve yasaklarına tam olarak uyan, günah ve haramdan sakınan.

m. +ler 16a/14

muttali‘: Ar. Bir işi haber almış olan, bilen.

m. +dür 68b/13; m. olup 13a/10

muttaşıl: Ar. Bitşik. Aralıksız. Fâsılasız. Hiç durmadan. İttisâl eden, ulaşan, kavuşan.

m. +dur 79b/11

muvâffaḳ: Ar. Başarılı.

m. ola 4b/15

muvâfıḳ: Ar. Uygun, yerinde.

m. 41a/15; m. ola 67a/13

muvaḥḥid: Ar. Allah'ın birliğine inanan. Tevhid eden.

m. olalar 65a/11

mużga: Ar. Et parçası, bir parça et.

m. +dan 25b/1, 60b/14; m. +ya 25b/1

mużmar: Ar. Gizli, saklı, örtülü. İzmar edilmiş. İçinde saklı kalmış.

cevâb-ı m. +dür 8a/6

Mü'min: Ar. İman etmiş, İslam dinine inanmış, müslüman.

M. 22a/10, 30b/1, 59a/12, 67b/3, 67b/4, 6b/2, 7b/1; M. 20a/6; M. +le

65b/11; M. +ler 15b/11, 15b/14, 19b/9, 21a/10, 22b/3, 23b/11, 23b/7, 23b/8, 30a/1, 30a/6, 46a/13, 46a/15, 47b/6, 5a/14, 5b/10, 65b/10, 65b/8, 66b/6, 66b/8, 67a/10, 67a/2, 67a/4, 67a/5, 67a/8, 7b/9; M. +ler olalar 14b/13; M. +lerden 19b/13, 24b/8, 49b/4, 53b/10; M. +lerden 23a/13; M. +lerden ola 49a/12; M. +lerdür 53a/14, 66b/15; M. +lerçün 5b/1; M. +lere 20b/11, 29b/15, 30a/2, 52b/3, 5b/14, 5b/7, 64a/1; M. +lere ol 26a/4; M. +leri 23b/3, 59a/5, 59b/7, 65b/3; M. +leridür 64b/1; M. +lerine 63b/11; M. +lerün 22a/14, 22a/9, 22b/1, 31a/2, 65b/12, 65b/15, 67b/6, 7a/15, 7b/13, 7b/9, 89b/15; M. ola 49a/10; M. oldılar 1b/12; M. olmaz 57b/7

Mü'mine: Ar. İman etmiş, İslam dinine inanmış, müslüman.

M. 30b/1

Mü'minîn: Ar. İman etmişler, İslam dinine inanmışlar, müslümanlar.

emîrû'l M. 83b/7

mübârek: Ar. Hayırlı, uğurlu, kutlu, mukaddes.

m. 3a/14

mübâşeret: Ar. Hayırlı alâmetler, hayırlı haberler.

m. 86b/11

müberrâ: Ar. Beri. Müstesnâ. Fenalıktan uzak kalmış. Münezzehe. Temiz. Noksansız.

m. +dur 86b/12

mübtelâ: Ar. Dertli. Hasta. Başı sıkıntılı. Rahatsız. Belâlı. Düşkün. Tutkun. Tutulmuş.

m. olduğu 25a/1

mübtelâ: Ar. Tutulmuş.

m. olalar 53a/7; m. olalar 30a/3; m. olasin 27b/5

Mücâhid: Ebü'l-Haccâc Mücâhid b. Cebr el-Mekkî el-Mahzûmî (ö. 103/721). Tâbiîn neslinin önde gelen müfessirlerinden.

M. +den 62b/15

mücessem: Ar. Cismi olan. Dış duygularımızla bilinip varlığından haberdar olduğumuz şey. Varlığı görünen. Cisimlenmiş olan. Bir şekli gösteren. Uzunluğu, genişliği ve kalınlığı olan cisim. Şekillenmiş.

m. 38b/7

mücevvef: Ar. Kovuk, içi boş şey. İçi oyuk.

m. 86a/12

müddet: Ar. Belli ve muayyen vakit.

m. +dür 4b/7

müebbed: Ar. Ebedî. Dâimî. Sonsuz.
Ömrün sonuna kadar.

m. kılduğıyçündür 71b/4

müfessir: Ar. Tefsir eden, izah eden.
Anlayabildiğı mânayı söyleyen ve yazan.

m. +ler 58a/13; m. +lerüñ 52b/12

mühim: Ar. Düşündürücü, değeri çok fazla.

m. +üñdür 77b/10; m. idi 71a/5; m. olaydı 71a/4

mühlet: Ar. Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için gösterilen süre, vade.

m. vir 33a/10

mühr: Ar. Üzerine bir kimse, makam veya kurulun ismi kazanmış olan ve basıldığı kağıt vb. yerlerde bıraktığı iz imza yerine geçen damga.

m. +i 22b/12

mührlen-: Açılmaması gerektiğini belirtmek veya açılırsa farkedebilmek için bir şeyi kapatılıp üzerine mühür basılmak.

m. -e 49b/9; m. -mişdür 22b/11

mükāfat: Ar. Bir başarının veya iyi bir davranışın karşılığı olan şey.

m. +ın 33a/8; m. +ın 66b/15; m. +ın ider 69b/5; m. +ın kıılır 25a/6

mükellef: Ar. Vazifeli. Muvazzaf.

m. 88a/16

mükerrem: Ar. Saygıdeğer, ulu, aziz.

m. 16b/13; m. +lerdür 13a/12; m. olup 44a/10

mükezzib: Ar. Tekzib eden.
Yalanlayan, yalan çıkararak.

m. +ler 21b/4

mülākī: Ar. Buluşan. Yüz yüze gelen.
Görüşen. Kavuşan.

m. olup 24b/3

mülāzemet: Ar. Devamlı bir işle meşguliyet. Sımsıkı bir işe bağlılık.

m. idesin 26b/15

mülk: Ar. Devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü.

m. 86b/5; m. +i 86b/4; m. +idür 30a/11; m. +inde 86a/11; m. +ine 51b/11, 51b/9; m. +leri 86b/12

mülklendür-: Ar. Mülk sahibi oldurmak.

m. -üp 55b/15

mümted: Ar. Devamlı bir işle meşguliyet. Sımsıkı bir işe bağlılık.

m. olur 16b/10

Münāfık: Ar. İçi başka, dışı başka olan.

M. +lar 23a/13, 23a/14, 23b/2, 23b/6, 81a/6

münderic: Ar. İçine koyulmuş,
sıkıştırılmış, derc olunmuş.

m. olup 44b/8

münevver: Ar. Aydınlatılmış, aydınlık,
ışıklı.

m. eyler 10b/2

münezzeh: Ar. Temiz, arı, uzak, beri.

m. +dür 86a/12, 86b/10, 87a/3

mümfek: Ar. Ayrılmış, çıkmış,
sökülmüş.

m. olup 64a/13

münkâr: Ar. Uygun ve güzel olmayan,
çirkin.

m. olup 25b/11

Münker: Ar. Mezardaki suâl
meleklerinden birisinin ismi.
Diğerinin ise "Nekir" dir.

m. 83a/2; M. 47b/3

münkir: Ar. Reddeden, kabul ve itiraf
etmeyen.

m. +lerdür 5a/5

münşak: Ar. Yarılmış, yarma, şak
olmuş.

m. olup 87b/15

münzecir: Ar. Men ve neyh olunmuş.

m. +dür 1b/15

Münzir bin 'Amr: Münzir b. Amr b.
Huneys el-Ensârî el-Hazrecî es-

Sâidî (ö. 4/625) Bi'rîmaûne'de
şehid düşen sahâbî. Medine'deki ilk
müslümanlardan olup Hazrec
kabilesine mensuptur.

M. +i 68a/8

Münzir bin 'Amr: Münzir b. Amr b.
Huneys el-Ensârî el-Hazrecî es-
Sâidî ö. 4/625. Bi'rîmaûne'de şehid
düşen sahâbî. Medine'deki ilk
müslümanlardan olup Hazrec
kabilesine mensuptur.

M. +i 68a/8

'ömr: Ar. Hayat.

'ö. +den 43b/8; erzel-i 'ö. +e 58b/14;

'ö. +i 13b/7, 26b/11; tül-i 'ö. +le
67b/12; 'ö. +lerini 38b/2, 74a/2

mürebbiye: Ar. Çocuk terbiyesiyle
meşgul olan kadın.

m. +leridür 89a/9

mürtedi': Ar. Yasak olan şeyleri
yapmayan, onlardan kaçınan.

m. 1b/15; m. olsun 73b/14

müsebbih: Ar. Beraber sohbet eden,
arkadaş.

m. 34a/9; m. ola 34a/7

Müselmân: Ar. İslam dininden olan
kimse, müslüman.

M. +lar 23a/10; M. +ları 29b/12; M.
+laruñ 23a/9; M. oldı 29a/7

Müslümân: Ar. İslam dininden olan kimse, müslüman.

M. +ları 26b/7, 29a/15

müstağnî: Ar. İhtiyacı olmayan, beri.

m. 10a/12, 52b/8, 61a/14; m. olmazlar 86a/15; m. olmuşlardur 12b/7

müstağnî: Ar. İhtiyacı olmayan.

m. 13a/4

müstaķîme: Ar. Doğru, istikametli.

kayyime-yi m. +dür 64b/8

müstehzî: Ar. İstihza eden. Biriyle eğlenen. Herkesle eğlenmek isteyen.

m. +ye alup 23a/14

müstetîl: Ar. Uzayan.

fecr-i m. +dür 39b/8

müstevî: Ar. Her tarafı bir, doğru, tesviye görmüş.

m. kılpup 10a/13

müstevlî: Ar. İstila eden, yayılan.

m. 29b/3

müşābehe: Ar. Benzeme, benzeyiş.

m. 19a/10, 19a/11

müşāhede: Ar. Müşahede etme, görme, bakma.

m. idüp 10a/8, 29b/15

müşk: Fa. Misk. Misk kokulu.

m. 22b/14; m. -i 'anber 41b/6

müşkil: Ar. Zor, güç, çetin.

m. kılmaya 35a/5

Müşrik: Ar. Allah'a ortak koşan, birden fazla tanrıya inanan kimse.

M. +ler 55a/2, 64a/10; M. +lerden 64a/15; M. +lerdür 23a/9, 62b/1; M. +leri 54b/9; M. +lerindendir 64b/2

Müşterî: Jüpiter. Güneş'ten uzaklığa göre beşinci sırada yer alır.

M. 16b/6, 26a/15

müta'allik: Ar. Alâkalı. Bir yere bağlı, bir şeye mensub.

m. olan 50a/7

mütāba'at: Ar. Birine tâbi olmak, uymak. Birini takib etmek.

m. itmez 11b/5; m. idüp 18b/6

müte'ellim: Ar. Acıyan, elemli ve kederli olan.

m. olmağdur 74b/4; m. olur 74a/11

müteferriķ: Ar. Çeşitli. Kısım kısım. Başka başka. Dağınık.

m. olmadılar 64b/12

mütehayyir: Ar. Şaşmış, hayrette kalmış.

m. kıllalar 69b/14

mütehhim: Ar. Birisine zan ile kabahat isnad eden.

m. 17b/1

mütekebbir: Ar. Kibirlenen, kendini beğenmiş.

m. 11a/10

mütekellim: Ar. Söyleyen, söyeleyici.

m. +idür 59b/6

mütenebbih: Ar. Öğüt, ihtar sayesinde gafletten uyanan.

m. kılmagiçün 36b/2; m. ola 14a/2;
m. olup 51a/1

mütevekkil: Ar. Kendi yapamayacağı işde aczini bilip başka birisini vekil kabul etmek.

m. +dük 59a/14

mütte'iz: Ar. Vaz ve nasihati kabullenen.

m. olup 12b/4

müvekkel: Ar. Biri tarafından vekil naspedilmiş.

m. 19b/4; m. +dür 32a/10, 38b/15,
8a/3, 8a/4, 8a/5; m. kılduk 5a/7

müvesvis: Ar. Vesvese veren, şek veren. Şüphelenmeğe sebep olan.

m. +den 89a/13, 89a/14

müyesser: Ar. Kolaylıkla olan, kolay gelen, âsân olan, nasib.

m. ide 54b/2

Müzdelif: Hacda Arafat vakfesinden sonra ikinci vakfenin yapıldığı yer.

M. 39b/14

n'ol-: Ne ol-manın muhaffif söylenişi.

n. -aydı 85b/8; n. -dı 25b/7; n. -dılar
68a/10

nā'ib: Ar. Vekil.

n. +ler 3b/6

nafiz: Ar. Sözü geçen, kendine itaat edilen. Te'sirli, nüfuzlu.

n. +dür 33a/14

nāgāh: Far. Ansızın, birdenbire.

n. 23b/12, 27a/12, 44b/3, 78b/1,
8b/10

naħr: Ar. Gündüz.

yevm-i n. +dur 26b/3; n. eyle 82a/1

nākis: Ar. Noksan, eksik.

n. +likle 69a/2

naqş: Ar. Eksilme, azalma.

n. iderler 20b/1; n. olunmaz 26a/10;
n. olmazdı 87a/1; n. olur 58b/14

namāz: Far. İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dini bakımdan belirlenen kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet.

n. 60a/12; orta n. +dadur 72a/13; n. +a 39b/13; n. +da 33a/14, 34b/8; n. +dan 43b/5, 58a/7, 61b/15, 87a/4; n. +ı 36a/4, 65a/11, 70a/8, 72b/10; n. +ın 82a/1; n. kıl 33a/13, 34a/2, 81b/14; n. kılanlara 81a/5; n. kıldı 63a/15; n. kıldılar 66b/7; n. kıldurdu 60a/10; n. kılmak 36a/12; n. kılmakdur 36a/7; n. kılsecede eyle 62b/14; n. kılop 25b/12; n. kılop 61b/8; n. +larında 81a/5

nāme: Far. Mektub. Risale. Kitap.

n. 41a/10

nār: Ar. Ateş.

derekāt-ı n. 53b/9; ehl-i n. 47b/5, 48b/11; n. -ı Cehennemde 65b/1; n. -ı Cehennemdür 35a/14; n. -ı kübrā 35b/11; n. -ı şağīri 35a/15; n. +a 47b/5, 61b/4; ehl-i n. +a 22b/6; n. +ı 35b/6

nās: Ar. İnsanlar.

n. 89b/13; n. +a 89a/12; n. +dan 89b/14

Naşārī: İslâm kaynaklarında Hıristiyanları ifade etmek için kullanılan kelime.

N. 64a/10, 64b/12; N. +dür 64a/14; N. +ler 86b/7; N. +nüñ 36b/12

naşayih: Ar. Nasihatlar. Öğütler.

n. +dür 13a/5; n. +leri 13a/8

naşīb: Ar. Bir kimsenin payına düşen şey.

n. 18b/7, 36b/13, 40a/10; n. +üñ 71a/11

naşihāt: Ar. Öğüt.

n. virüp 17b/15; 'ibret-i n. 10a/3; va'z-ı n. +dur 17b/13; n. iderlerdi 3b/10; va'z-ı n. kıl 39a/14, 39a/6

nāsiye: Ar. Çehrenin gösterişi, alın, yüz.

n. +nüñ 62a/15

naşr: Ar Yardım, üstünlük, yenme, galip kılma.

n. 83b/4, 83a/6

nāşitāt: Ar. Meleklerden bir tâife.

n. 8a/6

naşar: Ar. Bakma, bakış.

n. 38b/4; n. itmez 48a/11; n. eyledi 33b/10, 33b/8; n. eylesün 14a/2; n. ideler 22b/6; n. ider 31b/14; n. iderler 22b/5; n. ideyin 33b/7; n. idüp 11a/7, 26b/14, 32a/15, 37b/8, 75a/13, 79a/3; n. kıl 40a/8; n. kılmazlar 38b/6; n. olan 71a/14

nāzi'āt: Ar. Hz. Azrâil'in A. S. avenesi olan bir taife melâike ki; şerli ve kötü ruhlu insanların canlarını şiddetle alırlar.

n. 6b/11, 8a/6; sūretü'l-n. 6b/9; n. 7a/8; n. +umda 7a/3

nāzik: Ar. Nezaketli. Terbiyeli. Zarif.
İnce, dayanıksız.

n. 74a/10

nāzil: Ar. Nüzul eden, inen, yukardan
aşağıya inen, bir yere konan. Bir
yerde konaklayan.

n. ola 71b/5; n. oldu 53a/3, 53a/4,
71a/15, 73b/5; n. olmuştur 36b/12

naẓīr: Ar. Benzer, misl.

n. +i 18a/10, 86a/11

ne: Hangi şey, nasıl, ne şekilde.

n. 11b/10, 11b/7, 11b/8, 12a/2,
12b/1, 12b/3, 13b/2, 15a/12,
15a/15, 15b/6, 16a/7, 17b/15,
18b/12, 18b/2, 18b/5, 18b/9, 19a/1,
19b/5, 19b/7, 1b/4, 1b/5, 1b/7,
20a/2, 20a/3, 20a/7, 21a/13, 21a/14,
22a/12, 22a/13, 24a/12, 24b/2,
25b/12, 26a/1, 27b/8, 28b/14,
29b/15, 2a/2, 2b/6, 30a/3, 31a/7,
31b/12, 31b/14, 32a/3, 32b/1,
33a/11, 33b/1, 33b/3, 35a/2, 35a/3,
35b/12, 35b/8, 37a/10, 37a/8,
37a/9, 38a/2, 38a/4, 41a/10, 41a/11,
42a/3, 43a/2, 43a/4, 43b/4, 45a/14,
45a/15, 48a/8, 48b/8, 49a/11,
49a/12, 49a/6, 4b/1, 50a/15, 50b/2,
51b/12, 52a/14, 53a/7, 57a/3,
58b/10, 59b/1, 59b/3, 5a/6, 60b/3,
62b/10, 63a/11, 63a/12, 63a/8,
63b/6, 66b/10, 66b/6, 67b/1, 68a/4,

69b/10, 69b/9, 6a/2, 6a/9, 6b/12,
6b/2, 70b/6, 70b/7, 71b/1.

71b/2, 72a/10, 74a/5, 74a/6, 75a/2,
75a/5, 75a/8, 77a/13, 77b/1, 78a/12,
78a/14, 79a/9, 79b/13, 80b/9,
82b/5, 82b/9, 83a/10, 83a/14,
83b/2, 83b/3, 85a/2, 87a/6, 87b/1,
87b/6, 88a/15, 88b/5; n. 10a/13,
10a/14, 17a/7, 31b/7, 31b/8, 49a/6,
64b/7; n. +den 86a/6; n. +dendür
41b/15; n. +dür 86a/5, 88a/9; n.
idebilirsen 77b/13; n. kılam 42b/8;
n. kılduğın 48a/7; n. kıldun 56b/13;
n. oldu 66b/3; n. olduğun 28b/12; n.
olur 35b/11; n. +si 15a/13; n. +ydi
16a/4; n. +ye 11a/6, 40a/10, 48b/4,
50b/15, 74b/3; n. +yler 78a/6

nebāt: Ar. Bitki.

n. +lar 10b/9

Nebī: Resulden farklı olarak Kendisine
kitap ya da sahife indirilen
peygamber.

İbrāhīm n. 14b/7; N. -yi ‘azīm 1b/12

Necāşī: en-Necāşī Ashame b. Ebcer (ö.
9/630). Habeşistan’a yapılan ilk
Hicret’in Muhacirlerini himaye
eden ve Hz. Peygamber’in davetini
kabul edip Müslüman olan
Habeşistan kralı.

N. 75b/5; N. -i Ekber 75a/6; N. +ye
75a/10

necāt: Ar. Kurtulma, kurtuluş.

n. 17b/11, 5b/2; n. buldı 35b/14; n. +ı
50b/1; n. ola 4a/5

nece: Ne kadar, türlü, çok.

n. 34a/11, 39a/3, 48a/5

neçün: Ne için, hangi sebepten.

n. 27a/9

nedāmet: Ar. Pişmanlık.

n. +le 46a/2

nefes: Ar. Nefes, soluk.

n. +de 34a/7; n. +leri 68a/12; n.
virmekde 86a/15; n. virüp 86a/14;
n. virür 68b/5

nefs: Ar. Öz varlık, kişilik.

n. 14b/5, 32a/9, 46b/3, 50b/6; n. -i
Hālîk 50a/15; n. -i hevâların 4a/1;
n. -i muṭmainne 46b/8; n. +i 50b/7;
n. +î 11b/1; n. +in 32b/11, 36a/10;
n. +inden 13b/3; hevā-yı n. +ine
11b/1; n. +ini 13a/4, 41a/6, 50b/11;
n. +işi 9a/5; n. +leri 50a/11; n.
+lerin 37a/12, 49a/13; n. +lerinde
67b/7; n. +lerine 12b/6; n. +üm
84b/15, 89b/3; n. +ün 50b/11,
71a/13

nefsāniyye: Ar. Nefsini beğenmişlik.

şehvāt-ı n. +ye 67a/12

nefsî: Ar. Kendim, nefsim.

n. 45a/5

nefy: Ar. Sürgün etmek.

n. itdi 9b/14

nehār: Ar. Fecrin doğuşundan güneşin
batışına kadar olan aydınlık.

n. -ı Hālîk 50a/2

nehy: Ar. Yasak etme.

kelām-ı n. +dür 71b/2; n. ider 64b/10

Nekir: Ölümden sonra insanları
sorguya çekeceği belirtilen iki
melekten biri.

N. 47b/3

nemmām: Ar. Koğuculuk ve
nemimecilik eden. Dedikoducu.
Münafık.

n. 85a/9

nemmāmlık: Ar. Koğuculuk,
dedikoduculuk, münafıklık.

n. +ın 85a/7; n. idüp 73b/4

Nemrūd: Hz. İbrâhim döneminde
tevhid inancının karşısındaki
siyasal otoriteyi simgeleyen
efsanevî hükümdar.

N. 43a/7, 79b/6

nere: Nereye.

n. 40b/15

neseb: Ar. Soy, nesil.

n. 71b/9; aşı-ı n. 71b/8; n. +ler
86b/13

nes̄h: Ar. Şer'i bir hükmü yine şer'i bir emirle kaldırmaktır.

n. 34b/10

nesl: Ar. Soy, nesil.

n. +i 82a/7

nesne: Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi, maddesi olan her türlü cansız varlık, şey.

n. 10b/8, 13b/2, 18b/10, 18b/3, 19a/1, 1b/4, 30a/12, 30a/13, 34a/14, 35a/1, 35a/2, 38b/6, 38b/9, 41b/12, 42a/4, 42b/8, 44b/13, 4b/15, 50a/15, 56a/1, 56b/11, 59b/3, 60a/13, 69b/6, 71a/3, 74a/11, 74a/3, 81b/12, 83a/12, 83a/4, 83a/8, 88b/4, 89a/3, 8b/3; n. +den 11b/8, 18b/3, 1b/7, 32b/1, 50b/2, 66a/7, 72a/7; n. +dür 11b/3, 21a/14, 31b/10, 32a/3, 48b/9, 69b/10, 70b/7, 74a/6, 8b/5; n. +dür 62b/11; n. +ler 10b/10, 10b/8, 28a/8, 34a/12, 38b/3, 4b/8, 64b/8; n. +lerden 12a/11, 81a/14; n. +lerün 50a/7, 6b/15, 90a/4; n. +nün 16a/11, 30a/12; n. +ye 20a/15, 27b/5, 2a/8, 32a/6, 42b/3, 43b/15, 49a/2, 77a/12, 7a/2; n. +yi 13b/12

neşāt: Ar. Sevin. Şen şād ve hoşdil olmak. Sürur, keyf.

n. ider 7b/4; n. +la 7a/15

nete: Ar. Nasıl.

n. 28b/4, 2a/8, 31a/12, 55b/1, 79a/4, 85b/15; n. +dür 28b/6; n. 86b/14; n. ola 38b/3; n. olısdur 80b/11; n. +ki 38b/7; n. olur 1b/5

netelük: Bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik.

n. +in 26a/13

nev': Ar. Çeşit.

n. 38b/3; n. +le 45a/13

nevbe: Ar. Nöbet.

n. +since 51a/12

neyle-: Neylemek, ne yapmak.

n. -di 40b/11, 40b/7; n. -düklerin 31b/1; n. -dün 60a/4

nez': Ar. Çekip koparmak, ayırmak.

n. ider 7a/4; n. idüp 44a/8

nice: Birçok, nasıl.

n. 10a/10, 10a/11, 15a/1, 14a/3, 24b/14, 28b/10, 29b/6, 32b/10, 32b/9, 36b/7, 37a/15, 38b/13, 4b/3, 59b/8, 76b/12, 78a/4, 85a/9, 62b/7; nice n. 22b/6; n. +dür 38b/12, 3a/13; n. +ler 64b/15, 65a/1; n. nice 22b/6; n. +ñüz 2a/14, 2a/15

niçün: Niçin, neden.

n. 51b/8, 67a/15, 67b/1; n. eyle eyledün 61b/9

nidā: Ar. Seslenmek, çağırarak, haykırmak, bağırarak. Ses vermek.

n. 60a/1; n. ola 46b/8

nifāk: Ar. Geçimsizlik, anlaşmazlık.

n. +dan 43b/4

nihāyet: Ar. Son.

n. 47b/7, 57b/13

ni‘met: Ar. İyilik, lütuf, ihsan.

n. 37a/15, 54a/13, 56a/12, 84a/3, 88b/14, 89a/9; n. +den 56a/12; n. +e 56b/5; n. +i 34a/7; n. +ini 56a/13; n. +le 4a/1; n. +ler 14a/15, 19b/11, 22b/15, 22b/3, 26a/8, 34a/11, 3a/3, 50a/9; n. +ler virüp 43b/14; n. +lerden 72a/2; n. +lerdendir 72a/4; n. +lerin 69a/14; n. +lerine 46b/2, 68b/9; n. +lerle 67a/1; n. +lerümüze 48a/11; n. +lerüñ 22b/8, 56b/3, 59a/2; n. olup 68b/10; n. olursa 72a/11; n. +üñ 56b/6; n. vire 56a/9; n. vireni 25a/4; n. -i dāim 26a/5

ni‘metlü: Ar. Nimetli.

n. 81b/9

nisbet: Ar. İki şey arasında bağlantı kurma, ilgi.

n. itdi 9a/15; n. iderler 25b/14

nişān: Ar. Alamet, iz.

n. +ı 8a/15; n. +ın 87b/7

nitekim: Gerçekten, hakikaten; sonuç olarak, netice itibarıyla.

n. 17a/12, 17a/4, 17a/7, 17a/9, 9b/1, 18b/7, 20a/4, 21a/10, 29b/12, 31b/3, 33a/15, 34a/7, 34b/8, 35a/15, 38a/8, 38b/4, 46a/2, 51a/15, 51a/5, 51a/8, 53a/15, 53b/2, 60b/14, 68b/13, 69b/14, 70b/1, 71b/12, 72b/14, 78b/15, 79b/6, 7a/7, 84b/13, 85a/13, 86b/7, 87b/15, 89a/15, 89a/2, 8a/8, 9b/10, 4a/15

niyāz: Ar. Yalvarma, dua.

bī n. +dur 86b/1; n. idüp 58a/8

niyyet: Ar. Niyet, maksat.

n. 56b/7

noḥud: Far. Kuruşu yenen baklagillerden bir bitki.

n. 78b/3; n. +dan 79a/10

noḫsan: Ar. Eksik.

ḫüsrān-ı n. +dadur 73a/12; n. +dan 64b/6; n. ider 64b/7

Nufeyl bin Ḥabīb: Ebreheye karşı koyan Arap kabile reislerinden biri.

N. 76a/11, 78a/10, 76a/12, 76a/13

Nūḥ: Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber. İslâm'da. Hz. Nūḥ,

Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadislerde diğer peygamberlere oranla geniş bir şekilde tanıtılan ve "ulu'l-azm" olarak isimlendirilen beş büyük peygamberden biridir. Kur'an'da yirmi sekiz sûrede hakkında bilgi verilmiş ve kırk üç yerde ismen zikredilmiştir. Kur'an'ın yetmiş birinci sûresi onun adını taşır.

N. 14b/8, 40b/3

nūr: Ar. Nur, ışık.

n. 15a/6, 25a/12; n. -i sürürü 14b/12;
n. -i ziyâ virüp 2b/11; n. +dan
67a/6; n. gidüp 15a/7; n. +ı 37b/1;
n. +ına 9a/14; n. +ından 33b/9; n.
+ını 61a/12; n. +ıyla 2b/12; n. +ları
18a/13; n. olurdu 9a/13

nūrlu: Ar. Nurlu.

n. olur 25a/14

nuşret: Ar. Yardım.

n. 68b/7, 83b/11

nuţfe: Ar. Meni, bel.

n. +den 13b/4, 32b/5, 60b/14

nübüvvet: Ar. Peygamberlik.

n. 57b/1, 57b/3; n. +den 55b/2

nüzül: Ar. Aşağı inme.

n. 23a/12, 83a/14; kažiyye-i n. 54b/8;
sebeb-i n. 1b/2, 20a/9, 47b/8,
52b/12, 61b/5, 63a/13, 72b/3,

82a/9, 84a/9, 86a/3, 87a/8; sebebi-
n. 54a/5; sebeb-i n. -i 66a/12,
70b/10; sebeb-i n. -i süre 12a/6,
68a/7

o: Teklik üçüncü şahsı gösteren zamir.

o. 15a/1, 17b/10, 20a/3, 22a/13,
2b/15, 76b/2, 89b/11, 8b/8, 20a/4;
o. +dur 18a/10; o. +lar 11a/9,
19b/13, 29b/11, 30b/6, 36b/13,
37a/2, 3b/10, 3b/13, 47b/6, 53a/14,
53a/5, 63a/9, 65b/2, 65b/4, 65b/7,
66b/15, 73a/5, 8a/2, 79a/9; o. +lara
13b/1, 30b/3, 30b/4, 35a/7, 35a/8,
39a/7, 39b/1, 43a/11, 5a/1, 64b/4,
80a/4, 80b/4, 5a/13, 83a/10; o.
+lardan 66a/4, 80a/9; o. +lardan
80a/8; o. +lardur 3b/15, 4a/3; o.
+ları 61a/11, 80b/7, 89a/9; o.
+ları 12a/13, 4b/15, 51b/1,
59b/10, 79a/5, 79a/8, 80b/3,
89a/10, 89a/9; o. +ları 76b/5; o.
+ndan 69a/5; o. +ları 83a/12

od: Ateş.

o. 10a/1, 26b/7, 26b/8, 29a/9, 29b/14,
30b/1, 33a/7, 35a/10, 36b/2, 36b/8,
37a/3, 40a/7, 49b/9, 53b/4, 61b/10,
67a/5, 67a/7, 68b/6, 69a/4, 69a/5,
74a/13, 74b/1, 74b/5, 74b/7,
81a/13, 85a/8, 85b/5, 88a/9, 89a/2;
o. +a 15b/5, 26b/7, 26b/8, 29a/10,
29a/12, 29a/14, 29a/9, 35a/14,
36b/5, 37a/1, 42b/8, 42b/9, 49b/9,

53b/6, 74b/11, 75b/7, 7a/12, 85a/4, 85a/5, 88b/3; o. +a urur 69b/11; o. +dan 36b/9, 3b/13, 54a/2, 67a/7, 74b/10, 86a/6, 89a/4; o. +dan 53b/12; o. +dur 36b/4, 70b/7, 74a/7; o. +ı 35a/15, 35b/4, 74a/12, 75b/7; o. +ın 85a/10, 85a/6; o. +ına 80b/14; o. +ına koymaya 35b/5; o. +ından 35b/1; o. +ını 89a/2; o. +lar 29b/11; o. +larından 36b/4; o. olısdurdur 84b/11; o. yağıdılar 75b/6

odun: Odun.

o. 85a/7, 85a/8, 85b/4, 85b/5

oğlan: Erkek evlat.

o. 26b/13, 26b/14, 27a/10, 27a/13, 27a/3, 27a/8, 27b/10, 27b/11, 27b/15, 27b/3, 27b/4, 27b/6, 28a/10, 28a/8, 28b/12, 28b/13, 28b/14, 28b/3, 28b/5, 28b/6, 28b/9, 29a/2, 29a/4, 29a/5, 29b/9, 42a/12, 42b/12, 42b/2, 42b/5, 43a/2, 55b/7, 70b/2; o. +a 28a/11; o. +cuğı 29a/11, 29a/12; o. +cuğını 70b/1; o. +cuğum 27b/5, 28a/7; o. eyitdi 27b/13; o. +ı 27b/9, 28a/15, 28a/6, 28a/7; ādem o. +ı 15b/2, 25a/15, 34a/2, 69a/12, 71a/9; ādem o. +ın 47a/8; ādem o. +ına 33a/2; ādem o. +ını 89b/7; ādem o. +ınığ 74a/10; o. +ları 29b/14; ādem o. +ları 14a/3, 15b/8, 32a/15, 45a/6, 52a/3, 66b/6; ādem o. +ları 68b/9; o. +larıdur

41a/1; ādem o. +ların 4a/13, 58b/8; ādem o. +ların 60b/11; ādem o. +larına 61a/10; ādem o. +larından 89b/10; o. +larınuğ 77a/10; ādem o. +larınuğ 63b/11; o. +larıyla 78a/5; o. +uğ 27a/1, 27a/2, 29a/1, 29b/5; ādem o. +ınığ 19b/6

oğlanlığ: Gençlik.

o. +ı 57a/1, 58b/15; o. +umuza 8b/3

oğul: Erkek evlat.

o. 14b/3, 25a/3, 5b/5, 86b/10, 86b/9; o. +ı 41a/1, 84b/15, 41a/2, 47b/10, 78b/14, 82a/14, 85a/2; o. +ıdur 40b/2, 40b/3; o. +ın 44a/6; o. +ından 14b/8; o. +um 42b/7; o. +undan 14b/4

oğ: Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

o. 29a/1, 29a/2, 29a/3; o. +ı 7a/8

oğı-: Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessize çözümlenip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek.

o. 59b/14, 60b/2, 60b/4, 60b/8, 61a/1; o. -dı 41b/9, 62b/2, 87b/10; o. -dılar 16a/6; o. -duğıdur 16b/13; o. -duğca 41a/6; o. -madı 34b/9; o. -mağa 34b/5, 41a/5; o. -mağdan 55b/3; o. -maya 17b/3; o. -r 64b/5; o. -rdı 34b/4, 41a/6, 60a/7, 71a/9; o. -rken 34b/9; o. -rlar 88b/11; o. -sa

34b/3; o. +ya 17b/3 o. -sa 87a/5; o.
-yam 60b/3; o. -yıcı 61a/1

oķın-: Okunmak.

o. -a 25b/10; o. -sa 17b/2, 21b/8,
57b/5, 57b/6

ol-: Olmak.

‘afv o. -a 57a/13; ‘afv o. -ma 24b/8;
āhıretde o. -ısar 85b/4; aħvālleri o. -
maķlıķı 6a/11; ‘ākıl o. -anlar 4a/4,
79b/8; ‘aķlı o. -anlara 40a/1;
‘alāmetler o. -sa 18b/4; Allāh o. -a
65a/6; ‘āmm o. -ur 51b/6; ‘amel-i
şālih ķılmaķda o. -aydı 71b/10;
anunĵla o. -dı 50b/13; aņa virseņ o. -
a 12b/3; a‘rāz o. -a 43a/15; ardınca
o. -up 87a/6; ‘ārāz o. -maķ 74a/12;
artuķ o. -a 5a/14; artuķrak o. -a
72a/1; artuķrak o. -sa 70a/4, 70a/5;
āsān o. -a 2b/6; ‘āşī o. -anlar
53b/10; ‘āşī o. -dı 61b/1, 9a/15; ‘āşī
o. -dılar 61a/13; ‘āşī o. -mışlardur
21b/7; ‘āşīlerden o. -ursa 67b/1;
‘aşr-ı Resūl o. -a 72b/1; ‘azāb o. -
ınmadı 46a/12; ‘azāb o. -maĵun
74b/4; ‘azāb o. -ur 37a/11; azād
dilemiş o. -uruz 18a/6; azād o. -a
48b/15; azıķ o. -aydı 46a/8; ba‘ş o.
-ındı 1b/3; bayaĵı o. -dı 57a/5;
belürsüz o. -a 4a/9, 70a/6; beņzer o.
-a 74b/11; berāber o. -a 7a/9;
berāber o. -alar 5b/6; berāber o. -
dılar 51b/4; berāber o. -ur 65b/11;

berī o. -mışlardur 19b/10;
bildürmek o. -a 56b/5; bilmez o. -ur
58b/15; birisi o. -a 45a/10; bitişmiş
o. -a 4a/3; bölük o. -ısar 3a/15;
bölük o. -mışlardı 64a/9; bu o. -a
34b/12; bu o. -acaķ 8b/3; bu o. -ısar
74a/3; buņarlar o. -a 37b/14;
cāmi‘u‘l-me‘ānī o. -a 31b/8; cem‘
o. -alar 15b/12, 15b/13; cem‘ o. -
sunlar 80a/12; cem‘ o. -up 22a/14,
3a/8, 69b/3, 80a/12, 80a/13; cem‘ o.
-urdu 84a/14; cevāb o. -maķ 84b/6;
cinn o. -ursa 89b/15; cümlesi o. -a
18b/1; cüz‘-i ĵayāt o. -maķda
86a/15; cüz‘i o. -sa 86b/8; çıķmaķ
o. -maya 4b/9; çift o. -a 15b/10; çift
o. -maĵla 86b/10; çoķ o. -ur 52a/14;
daĵı o. -masın 88b/15; daĵı o. -
maya 12b/13; daĵı o. -ursa 38a/4,
45a/15; daĵı o. -ursa 52a/13; dāim
o. -maķ 74b/7; delīl o. -am 76a/14;
delīl o. -an 2a/4; delīl o. -up 76b/5;
delīl o. -urdu 75b/12; delük o. -
maya 49b/10; deņiz o. -a 15b/4;
dilegince o. -dıysa 19a/12; dimek o.
-ur 15a/12; dimek o. -ur 17b/2,
4b/8, 50b/5, 70b/4, 71b/4, 88a/4,
89b/15; diri o. -up 8b/2; dīvān o. -
maz 61a/5; dönmez o. -ursa 28b/2;
dönmiş o. -a 24b/13; düpdüz o. -a
24a/10, 44b/12; düşmen o. -up
47b/15; düşvār o. -ur 49a/3; ebter o.
-dur 82a/5; ejderhā o. -duĵı 9a/12;

emīn o. -a 45a/9; emīn o. -dılar 80b/7; emīn o. -ur 90a/7; emr o. -a 70a/9; emr-i acīb o. -duğıyçün 74a/5; esīr o. -a 77a/13; eşme o. -sa 38a/3; fāide o. -aydı 46a/7; fāide o. -ısar 85a/3; fāide o. -maya 20a/6, 77a/12; fāide o. -sa 74b/3; fāidesi o. -maz 46a/2; fahrlenmek o. -maya 56b/4; fakīri o. -ısar 81b/8; fāriğ o. -asın 58a/5, 58a/7; fāriğ o. -duğdan 15b/13; fāriğ o. -sa 89b/9; fāriğ o. -up 2b/4, 45b/1; farz o. -an 36a/3; faşl o. -sa 80a/3; felāh o. -duğı 36a/12; fenā o. -dı 71a/10; feraħ o. -a 14b/11; fertūt o. -up 25b/4; feth o. -insa 83b/4; gāfil o. -a 45a/11, 89b/8; gāfil o. -asın 12b/15; gāfil o. -maya 72a/14; gāfil o. -up 81a/5; gā'ib o. -ur 32a/5; gālib o. -a 74a/13; gālib o. -dı 21b/14, 29b/2; gālib o. -duğı 74a/14; gālib o. -maya 76b/12; gālib o. -maz 30a/9; gālib o. -sa 74b/5; gālib o. -up 48a/2; gālib o. -ur 74a/9; gark o. -anı 7a/7; gark o. -dılar 28b/5; gark o. -mağ 88b/4; gark o. -mışdur 9b/8; gark o. -up 7a/9; gark o. -ur 7a/13; gāşlīn o. -a 37a/5; gelmez o. -ursa 62a/8; gerçek o. -ursa 8b/6; gerek o. -a 26b/13; gerek o. -masa 48a/13; gīdā o. -a 14a/11; gibi o. -a 37b/1, 37b/9; gibi o. -alar 69b/13; gibi o. -dı 33b/10; gibi o. -ısar

15a/1; gibi o. -up 70a/6, 79b/4; gibi o. -ur 69b/11; gicesi o. -maya 63b/5; girmiş o. -a 3a/4; gizlerler o. -a 42a/6; gönül o. -up 21b/14; gösterür o. -a 42a/5; gövdede o. -a 2b/2; gözci o. -up 4a/14; güleci o. -a 14b/11; günāh o. -acağ 37b/9; günāh o. -ur 18b/13; günāh o. -ursa 18b/12; hācet o. -maya 38a/12; hāil o. -up 86a/1; hāk o. -up 35b/8; hākīr o. -a 13b/9; hālāş o. -mayısarlar 22a/4; hārāb o. -up 44b/12; hārāret o. -maz 70b/8; hārī' o. -a 37a/8; hārīş o. -up 12a/13, 44b/7; hāsed o. -dur 88b/14; hāşıl o. -a 10b/12, 10b/15, 3a/3, 59a/7; hāşıl o. -an 10b/10, 69b/3; hāşıl o. -dı 28a/6, 34a/11; hāşıl o. -ur 15b/3, 37b/5; hāşırı o. -a 49a/6; hāşret o. -ur 46a/2; hāsta o. -dı 83b/8, 87a/14; hāstalık o. -sa 27b/8; hāşr o. -a 15b/1; hāşr o. -alar 15b/1; hāşr o. -duğdan 15b/11; hāşr o. -mağ 15b/10; hāşr o. -ur 32b/11; hātā o. -duğunuz 71b/1; hāviye o. -a 70b/3; hāyrlu o. -a 76a/9; hāyrlu o. -duğ ola 27b/5; hāyrlu olduğ o. -a 27b/5; hāzır o. -alar 31b/4; hāzır o. -an 29a/5; helāk o. -alar 33a/10; helāk o. -dı 27b/2, 29b/3, 41b/13, 78b/14, 79a/13; helāk o. -dılar 28b/11; helāk o. -dum 24b/14; helāk o. -mağ 88b/4; hēlāl o. -dı 47a/4; hēlāl

o. -madı 47a/4; hūd o. -ısar 8b/6; hoş o. -ur 27b/8; hoşnud o. -a 37b/2; hoşnūd o. -asın 55a/11; hoşnudluğu o. -a 37b/3; hükminde o. -dılar 29b/4; irāk o. -a 53b/12; irāk o. -dılar 66a/10; irāk o. -up 54a/2; irāk o. -urlar 35a/13; 'ibret o. -mağ 79a/2; içinde o. -aydı 58a/1; ihtiyāci o. -a 31a/6; Īmān o. -maya 49a/11; irūj o. -a 4b/14; 'ivāz o. -mağ 54a/13; kabīh o. -up 50a/14; Qābil o. -a 14b/6; kadar o. -a 14b/1; kādir o. -an 10a/9, 10b/3, 2a/7, 3a/4; kādir o. -maya 10a/10, 10b/4, 2a/8; kāfir o. -an 13a/15, 24b/1; kāfir o. -dılar 49b/6; kāfir o. -dılar 65b/1; kāfir o. -duñuz 19a/2; kāfir o. -mıñlardur 39b/1; kāim o. -mağı 18a/7; kāim o. -maya 61a/7; kapkara o. -dı 37a/2; kara o. -a 24b/14; kara o. -ısar 15a/1; kara o. -up 24b/12; qarābet komalugı o. -a 49a/5; qarāñuluk o. -dı 37a/2; karuşa o. -a 18a/15; kāsīd o. -mayaydı 42b/4; kat kat o. -up 21b/13; kat' o. -ısar 82a/7; katı o. -a 5a/11; kayd-ı dünyā o. -a 71a/14; kayuları o. -a 15a/11; kayuşı o. -maya 14b/5; każā o. -ınca 47b/5; kehl o. -mağ 25b/3; kemālinde o. -a 58b/12; kendü o. -a 16a/6; kılavuz o. -a 76b/3; kılmağla o. -ur 86b/11; kısım o. -ısarlar 24b/7; kış o. -sa

80a/1; kıyāmet o. -ısar 2a/1; ki o. -ısar 1b/6; ki o. -ıсандur 44b/9; kimse o. -maya 67a/14; konşu o. -mağ 79b/13; korķısı o. -a 35a/9; korķısı o. -an 35a/9; korķuda o. -a 12b/14; koru o. -acağ 2a/9; köşklerde o. -alar 37b/7; kuvvet o. -a 54a/11; kuvvet o. -acağ 72a/9; kuvvet o. -ur 33a/2; kuvvet-i kemāle o. -a 58b/11; kül o. -a 8a/11; la'net o. -up 26b/8, 29b/10; lāyık o. -a 59a/7; lāyık o. -duğunuz 44a/13; lāzım o. -an 83a/4; lāzım o. -sun 75b/3; lāzım o. -up 28a/5, 79b/13; mağrūr o. -mıñdı 25a/3; mağrūr o. -up 11a/3, 34b/1, 74a/1; mağcüb o. -up 22a/3; mağv o. -a 15a/6, 18a/13; mağzūn o. -alar 66b/10; mahzūn o. -dı 68a/9; mağbūl o. -a 77a/14; mālik o. -dı 41a/4; mālik o. -maya 20a/4; mālik o. -maz 6a/3; ma'lūm o. -a 70b/14; ma'lūm o. -madı 42a/1; māni' o. -a 48b/12; maṭrūd o. -up 26b/6; maṭrūd o. -up 44a/10; mecāl o. -maya 62a/9; melūl o. -dı 55a/3; melūl o. -ma 68b/7; melūl o. -mağıl 82a/4; mel'ūn o. -up 17b/9; men' o. -ısarlar 22a/3; menderc o. -up 44b/8; menfa'at o. -a 50a/12; menfa'at o. -mağıçün 2b/10; menfa'at o. -ursa 35a/7; menfa'atler o. -duğıyçün 61a/5; menşüb o. -

duġın 88b/15; mensūh o. -ındı 39a/10; meşakkat o. -dı 80a/5; meşgūl o. -a 14b/5, 65b/12, 89b/8; meşgūl o. -alar 80a/7; meşgūl o. -dı 11a/13, 12a/13, 12a/8, 12b/5; meşgūl o. -up 47b/1; meşgūl o. -urlar 37b/11; meşgūl o. -urlardı 67a/11; meşgūl o. -urlar-dı 67a/12; meşhūr o. -dı 27b/4; mevşūf o. -dı 81a/15; mevşūf o. -dılar 53a/4; miḥ o. -ur 38b/13; mi o. -dı 34b/10; minnet o. -a 56b/5; mişli o. -sa 86b/9; mu'āvin o. -mağdan 62a/2; mu'azzeb o. -a 85b/6; mu'azzeb o. -alar 67a/3; mu'azzeb o. -ısarlar 26b/9; mu'azzeb o. -urlar 19b/14; mucibū'd-da'vāt o. -dur 58a/8; muḥalled o. -up 22a/4; muḥalled o. -ısarlar 65b/2; muḥsinlerden o. -ursa 67a/15; muḥadder o. -a 26a/9; muḥadder o. -an 78b/9; muḥarrar o. -up 10b/12; muḥarrar o. -ydi 71b/11; muḥīm o. -up 80a/11; munḳād o. -madı 84b/8; muntazır o. -dılar 78a/6; muntazır o. -ur 4b/1; murdār o. -mıḥ 3b/14; muşır o. -mağ 35b/7; muta'allik o. -an 50a/7; muṭarrūd o. -mıḥlardur 17b/9; muṭī' o. -a 24a/14, 24a/5, 62b/13; muṭī' o. -asın 9a/7; muṭī' o. -dılar 14b/13, 41a/5; muṭī' o. -duġunçün 46b/6; muṭī' o. -up 17a/3; muṭṭali' o. -up 13a/10; muvāffağ o. -a 4b/15;

muvāfiğ o. -a 67a/13; muvaḥḥid o. -alar 65a/11; Mü'min o. -a 49a/10; Mü'min o. -dılar 1b/12; Mü'min o. -maz 57b/7; Mü'minler o. -alar 14b/13; Mü'minlerden o. -a 49a/12; mübtelā o. -alar 30a/3; mübtelā o. -alar 53a/7; mübtelā o. -asın 27b/5; mühim o. -aydı 71a/4; mükerrem o. -up 44a/10; mülākī o. -up 24b/3; mümted o. -ur 16b/10; münfek o. -up 64a/13; münḳār o. -up 25b/11; münşaq o. -up 87b/15; müptelā o. -duġı 25a/1; mürtedi' o. -sun 73b/14; müsebbiḥ o. -a 34a/7; Müselmān o. -dı 29a/7; müstaġnī o. -mazlar 86a/15; müstaġnī o. -mıḥlardur 12b/7; müte'ellim o. -mağdur 74b/4; müte'ellim o. -ur 74a/11; müteferriğ o. -madılar 64b/12; mütenebbih o. -a 14a/2; mütenebbih o. -up 51a/1; mütte'iz o. -up 12b/4; nağş o. -mazdı 87a/1; nağş o. -ur 58b/14; nazār o. -an 71a/14; nāzil o. -a 71b/5; nāzil o. -dı 53a/3, 53a/4, 71a/15, 73b/5; nāzil o. -mıḥdur 36b/12; ne o. -dı 66b/3; ne o. -duġın 28b/12; ne o. -ur 35b/11; necāt o. -a 4a/5; nete o. -a 38b/3; nete o. -ısarlar 80b/11; nidā o. -a 46b/8; ni'met o. -up 68b/10; ni'met o. -ursa 72a/11; nite o. -ur 1b/5; nūr o. -urdu 9a/13; nūrly o. -ur 25a/14; o. -a 24a/9, 24a/4, 37b/1,

38a/6, 4b/14, 43a/6, 53b/9, 57a/13, 83a/13, 37a/6; o. -an 32a/6, 39a/11; o. -dı 11a/11, 28a/1, 29b/4, 64b/14, 70a/10, 83a/2; o. -dılar 40a/8; o. -dılar 66a/6; o. -duğundan 54a/9; o. -dum 60b/4; o. -dur 83a/5; o. -madı 28a/13; o. -mağdan 85a/2; o. -masa 87a/1; o. -maya 24a/12; o. -mayaydı 61a/7; o. -mayup 11b/12; o. -maz 61a/6, 69a/1, maz 8b/5; o. -mazsa 43b/5; o. -mişlardur 35a/14; o. -sa 59a/9; o. ur 12b/9, 35a/8, 72b/1, 7a/10, 89a/15; od o. -isardur 84b/11; öñünde o. -alar 66b/14; pâdişâh o. -dılar 41a/3; pâre o. -a 66b/1; pâre o. -sun 28b/8; pâre o. -up 28a/13, 44b/11, 4a/8; pâre o. -urdu 47b/14; pâre pâre o. -a 18a/12; pâre pâre o. -a 24a/5; perâkende o. -miş 42a/2; perâkende o. -up 25a/10; perhizkâr o. -up 53b/15; pîr o. -up 59a/9; râbiḥ o. -up 72b/13; râḥat o. -urlar 47b/6; râḥatlık o. -a 74b/13; râzı o. -mişdur 88a/8; rażî o. -a 54b/1; rażî o. -asız 46b/7; rażî o. -dı 66a/4; râzî o. -mayup 89a/1; rażî o. -up 51b/5; reşid o. -an 44b/3; revân o. -dı 3a/14; revân o. -up 38a/3, 38a/5; rızâşı o. -duğı 38b/2; rızâsı o. -duğıçün 51b/4; rızk o. -acak 3a/1, 3a/2; ricâ o. -inmaz 52a/15; ruḥşat o. -mağa 75b/12; rüşen o. -a 14b/11, 37a/15; rüşen o.

-ur 16b/9; şabî o. -mağa 25b/3; şābit o. -a 49a/10; şābit o. -am 82b/14; şābit o. -dılar 64b/3, 65b/1; şābit o. -uñ 82b/13; şaf o. -alar 45a/1; saf o. -ısar 6a/6; saf o. -up 6a/5; şāḥib o. -sa 74b/2; sākin o. -a 48a/14; sākin o. -up 35b/2, 45b/8; saqlamaqlıgumuz o. -masa 57a/10; saña o. -sun 84b/4; sebeb-i şekāvet o. -duğı 36a/13; selāmet o. -up 52a/12; senünle o. -duğum 76a/8; seṇük o. -up 25b/2; serkeş o. -up 11a/11, 9a/2; şevāb o. -ursa 18b/9; sevıklü o. -up 60a/15; sevüglü o. -ur 15a/12; sonuñ o. -maduğından ola 45a/8; sonuñ olmaduğından o. -a 45a/8; şovucak o. -urdu 80a/4; şovuk o. -maz 80a/3; şu o. -a 15b/7; şular o. -a 4b/15; şunusı o. -maya 45a/11; şüret o. -a 54a/11; şüret o. -mağa 25b/2; şād o. -a 66b/8; şāz o. -up 25a/3; şedīd o. -duğıçün 70b/6; şekāvetden o. -up 70a/15; şerr o. -up 77a/3; şeref o. -a 17b/15; şerīf o. -mayınca 7a/2; şuğl o. -a 15a/10; tābi' o. -a 8a/12; tağayyir o. -dı 86a/8; tağı o. -up 61b/2; tāhir o. -mişdur 22b/8; tamām o. -ur 25a/13; tañuk o. -mağ 21a/9; taḥlu o. -a 37b/15; te'ḥīr o. -mişdur 67b/6; tebdīl o. -uban 32b/4; tedārik o. -aydı 45b/15; tekebbür o. -dı 9a/2; temām o. -dı 75a/6;

temettu' o. -mağ 10b/14; tevbīh o. -
mağ 16a/5; tīz o. -a 2a/2, 35a/4,
54a/15, 55a/8, 71a/15, 85a/4; tīz o.
-ur 35a/9; tıfl o. -mağa 25b/3; tīz o.
-a 24b/14; toprak o. -a 15b/2, 49a/7;
toprak o. -alar 6b/8; toprak o. -
aydum 6b/4; toprak o. -uñ 6b/7;
toprak o. -up 6b/9; toprağdan o. -up
69b/2; toz o. -up 34a/14; tutar o. -ur
69a/10; ülfet o. -mağičün 79b/15;
ümmü hāviye o. -ur 70b/1; üzere o.
-aydı 61b/15; üzere o. -dı 50b/10;
üzere o. -sun 24b/4; üzere o. -ur
81b/11; üzerine o. -ısarlar 26b/9;
üzre o. -a 36b/11; vācib o. -an
12b/9; vācib o. -maz 83a/4; vācib o.
-ur 56a/9; vāki' o. -a 10a/4, 14b/12,
34b/7, 60a/2, 8a/11, 8a/14; vāki' o.
-an 10a/3, 77a/12, 8b/12; vāki' o. -
dı 80b/1; vāki' o. -maya 85a/4;
vāki' o. -maz 25a/14, 49a/12,
89a/14; vāki' o. -mışdı 83a/9; vāki'
o. -sa 44a/3, 89a/5; vāki' o. -ur
88b/12, 89a/14; vāki' o. -urdu
60a/15; vāki' o. -urdu 79a/15;
vāki'a o. -sa 68b/10; vaqt o. -acağı
11b/10; vaqt o. -acağın 11b/8; vaqt
o. -ıсарdur 81b/12; vaqt o. -ur 1b/5;
vaqti o. -dı 78a/7; var o. -acağların
5a/6; vāşıl o. 46b/10; vāşıl o. -alar
49b/4; vāziḥ o. -up 25b/12, 25b/13;
vezīrüm o. -a 45b/4; yaqın o. -dılar
45b/13; yaqīn o. -a 16a/14; yaqīn o.

-mağı 63a/1; ya'nī o. -a 2a/3;
yarağında o. -dılar 45b/10;
yığınmaz o. -ursa 62a/8; yigit o. -a
58b/11; yigit o. -mağa 25b/3; yil o.
-sa 79b/4; yine o. -a 2a/4; yokdur o.
-ur 7a/10; yol yol o. -a 4a/8; zāil o.
-maz 64a/14; zāhir o. -a 14b/13,
25b/13, 44b/14, 70a/3, 8a/15; zāhir
o. -a 74b/4; zāhir o. -dı 60a/14;
zāhir o. -duğdan 64b/13; zāhir o. -
ur 15a/6, 32b/9; zāhir o. -urlar
16b/7; zāhir o. -ydı 71b/12; zahresi
o. -maya 6a/7; za'İf o. -sa 59a/9;
zaqqum o. -a 37a/5; zāl-i gümrāh o.
-dılar 30a/1; zarār o. -a 51b/9; zāyi'
o. -a eyle 73b/11; zecr o. -mağičün
16a/5; zelīl o. -up 8a/15; zencīr o. -
a 45a/2; zerre o. -ur 68a/4; zıkr o. -
an 16a/15, 22b/14; zıkr o. -anları
14a/11; zıkr o. -duğdan 59b/8;
zilletde o. -a 36b/8; ziyāde o. -a
74b/14; ziyāde o. -dı 72b/2; ziyāde
o. -madı 86b/15; ziyānkār o. -dı
50b/10; ziyānkār o. -dı 84b/7;
ziyānkār o. -duñ 72b/4

ol: Teklik üçüncü şahıs zamiri. O.

78b/7, 78b/11, 25a/9, 42b/14, 28b/9,
77b/7, 18b/4, 87b/9, 68a/2, 18b/9,
73a/4, 11a/8, 45a/7, 68b/8, 39b/11,
16b/5, 46b/12, 47a/6, 16a/3,
28a/14, 30b/1, 32b/12, 60b/9,
48a/3, 62a/9, 85a/1, 14b/13, 35a/14,

65b/1, 44b/9, 54a/15, 87a/14,
42b/14, 38a/4, 6b/5, 33a/4, 21b/1,
25a/1, 7b/2, 23b/12, 79a/13, 37b/6,
10a/2, 3a/7, 19b/9, 22b/3, 33a/3,
68b/12, 17b/4, 36a/7, 44b/6,
79a/11, 46b/8, 74b/11, 5b/6, 51a/6,
75b/7, 59a/3, 77b/4, 32a/3, 2a/8,
69b/5, 20a/2, 21a/13, 12b/3, 22b/1,
45a/10, 6a/12, 58b/12, 79b/11,
18a/4, 84b/5, 42b/3, 59a/1, 41b/2,
58b/11, 35b/13, 15a/2, 2a/3, 36a/2,
19b/1, 16a/4, 17b/8, 62a/14, 4b/1,
14b/2, 14a/12, 15a/8, 15a/9, 15b/4,
16a/13, 16b/7, 16b/8, 18b/10,
18b/13, 22b/5, 22b/6, 23b/9,
25a/12, 27a/12, 27b/14, 30a/13,
31a/2, 31a/5, 36a/3, 38a/10, 38a/13,
38a/5, 3a/3, 4a/5, 50a/14, 50a/3,
54b/2, 54b/5, 5b/7, 61b/15, 62b/5,
63a/10, 64a/15, 68a/14, 68a/15,
68b/14, 68b/2, 69b/11, 6b/3, 73a/2,
7b/10, 80b/2, 83a/5, 86b/13, 88b/3,
52a/13, 12a/5, 76b/1, 4b/11, 35b/3,
69a/10, 7b/3, 27b/1, 65a/2, 29a/10,
28b/14, 38a/12, 84b/3, 11b/8,
33b/1, 88b/7, 66b/14, 24b/9, 54b/7,
49a/3, 11a/611a/6, 12a/312a/3,
12b/112b/1, 13a/413a/4,
14a/1114a/11, 14b/314b/3,
16b/1016b/10, 17a/617a/6,
17b/117b/1, 18b/1018b/10,
18b/1318b/13, 19a/319a/3,
20a/1520a/15, 20a/620a/6,

20a/820a/8, 20b/1020b/10,
22b/822b/8, 25a/325a/3,
26b/1226b/12, 26b/1426b/14,
26b/1526b/15, 27b/1527b/15,
27b/927b/9, 28a/1228a/12,
28b/1328b/13, 29b/129b/1,
29b/1429b/14, 29b/229b/2,
29b/629b/6, 29b/929b/9,
31a/1131a/11, 34a/134a/1,
34b/534b/5, 36b/636b/6,
37a/337a/3, 37b/1437b/14,
38a/238a/2, 39a/239a/2, 4b/34b/3,
4b/94b/9, 41a/641a/6,
45b/1145b/11, 45b/945b/9,
46a/1146a/11, 48a/1448a/14,
49a/449a/4, 5b/45b/4,
50b/1550b/15, 52a/152a/1,
52a/1452a/14, 53a/1153a/11,
54b/1154b/11, 58b/458b/4,
6b/16b/1, 6b/156b/15,
60a/1260a/12, 65a/165a/1,
68a/368a/3, 69b/1369b/13, 7b/4,
7b/4, 71a/4, 71a/4, 73b/11, 73b/11,
73b/12, 73b/12, 73b/15, 73b/15,
74b/10, 74b/10, 75a/11, 75a/11,
75b/11, 75b/11, 75b/14, 75b/14,
76b/37, 6b/3, 77a/9, 77a/9, 77b/1,
77b/1, 8b/2, 8b/2, 80a/4, 80a/4,
80a/8, 80a/8, 80b/3, 80b/3, 83b/6,
83b/6, 87a/13, 87a/13, 87b/28,
7b/2, 88a/16, 88a/16, 89b/68, 9b/6,
9a/11, 9a/11, 9a/12, 9a/12, 9b/8,
9b/8, 68b/9, 65b/15, 28b/5, 19a/9,

63a/6, 80a/5, 82b/15, 30b/15,
31a/5, 75b/2, 62b/4, 73b/4, 37b/2,
39a/2, 38a/7, 69a/7, 7a/12, 10b/7,
41a/14, 29a/13, 59a/1, 70a/3, 77a/4,
89b/3, 75a/15, 84b/8, 42b/1,
50a/13, 58a/1, 61a/6, 62a/3, 77a/7,
18b/1, 74a/3, 75b/3, 43a/1, 29a/4,
45b/6, 33a/13, 73b/15, 48a/8,
85b/13, 80a/10, 40a/13, 43b/3,
12b/10, 38b/15, 85a/9, 78a/13,
86a/8, 54a/14, 71a/2, 7a/12, 23a/14,
40a/4, 77b/6, 85b/10, 52a/14,
53a/1, 42a/13, 75a/12, 84a/5,
51a/13, 42a/14, 78b/3, 79a/15,
85a/5, 19b/15, 37a/1, 53b/6,
81b/10, 10b/1, 23a/6, 26a/14,
28b/5, 30a/2, 35b/5, 45b/5, 59b/2,
74b/7, 87b/4, 41a/13, 51a/7,
57a/15, 79a/15, 45a/3, 89b/4,
74b/2, 43b/1, 16b/12, 27a/2, 60b/2,
6b/1, 55a/10, 23b/9, 3a/9, 16a/9,
22a/2, 28a/6, 11b/8, 1b/3, 29b/15,
32a/13, 55a/3, 61a/3, 72a/2, 74a/3,
69b/10, 35a/7, 15b/5, 46b/4, 88b/6,
43a/2, 78a/8, 79a/4, 21a/9, 60a/11,
5a/4, 20a/1, 36a/6, 45b/11, 44b/14,
53b/12, 83b/2, 58a/1, 21a/3, 51a/5,
78b/9, 18a/7, 73a/3, 3a/9, 83b/1,
83b/14, 19b/1, 3b/9, 81a/2, 21a/6,
48a/2, 13a/4, 29a/15, 46b/4, 81a/3,
77b/11, 22a/6, 30a/12, 6b/12,
18b/12, 77b/13, 74b/1, 31b/12,
11a/4, 23b/3, 74b/1, 74b/5, 75b/12,

78b/5, 41a/3, 52a/2, 52a/7, 22a/15,
18a/15, 75b/11, 32b/14, 5a/11,
20b/9, 7a/2, 27a/15, 46b/15, 51a/2,
65b/1, 20b/14, 21a/2, 2a/2, 27a/4,
69b/10, 46a/7, 9b/10, 56b/5, 3b/10,
52b/8, 31b/13, 46b/14, 16a/3,
10a/11, 12b/1, 13a/11, 16b/13,
17a/15, 19a/1, 1b/13, 1b/9, 21b/12,
23a/4, 24a/5, 24a/8, 24b/13, 25a/8,
26a/12, 26a/14, 26b/1, 28a/11,
29b/4, 32a/4, 35a/14, 35b/12,
36a/14, 38a/8, 39b/11, 3b/12,
40a/13, 43b/13, 47b/13, 47b/2,
48b/8, 49a/4, 49b/14, 50a/15,
50a/6, 50a/7, 54a/15, 54b/1, 58a/13,
60a/7, 61a/2, 62a/15, 62a/7, 62b/10,
62b/13, 63a/11, 63b/3, 63b/4,
70a/9, 72b/3, 72b/4, 73b/15,
74a/15, 75a/12, 75a/5, 75a/9,
77a/14, 79b/12, 7b/2, 83b/4,
86a/10, 86b/6, 87b/4, 89b/6, 8b/9,
90a/5, 90a/6, 87b/3, 12a/4, 14b/1,
14b/3, 15a/12, 17b/10, 17b/2,
19a/2, 1b/11, 20a/3, 22a/5, 22b/6,
27b/3, 28a/5, 35b/11, 35b/6,
57b/15, 58a/11, 60a/13, 60a/7,
71b/15, 71b/4, 72a/15, 7a/3,
81b/13, 82a/14, 85a/11, 42a/10,
87a/12, 34b/10, 8a/14, 87a/10,
27a/14, 40b/9, 54a/7, 16b/14,
59b/14, 76b/15, 41a/1, 51b/4,
62a/5, 64a/2, 78b/5, 38b/1, 26a/9,
26b/6, 46b/7, 58a/7, 47b/1, 18a/8,

20b/7, 16b/13, 73a/2, 11b/6,
33a/13, 35a/6, 40a/3, 54b/6, 56a/12,
61b/11, 61b/14, 61b/2, 66b/11,
69b/9, 70b/7, 74a/6, 82b/2, 86a/9,
9a/2, 53a/7, 26a/4, 26b/15, 34a/9,
64a/15, 78a/10, 62b/14, 7a/8,
62b/11, 7b/4, 86b/14, 40b/11,
40b/7, 53b/12, 41a/1, 87a/5, 79a/9,
5a/13, 83a/10, 80a/8, 29b/14,
26b/15, 17b/6, 29a/5, 83b/15,
83a/11, 19a/3, 31a/2, 12b/4, 24a/5,
10a/9, 22b/14, 23b/14, 29a/2,
29a/6, 29a/7, 35a/2, 35a/9, 42a/10,
42b/12, 43a/11, 43a/12, 47b/14,
48b/7, 53a/2, 54b/13, 56b/6, 5a/1,
70b/5, 75b/9, 7a/3, 87a/13, 59a/13,
86a/12, 27b/12, 9a/3, 3a/11, 83a/13,
10b/3, 63b/6, 87b/10, 45b/9,
49a/15, 49b/1, 54a/2, 14b/2,
71b/11, 48a/1, 48a/7, 12a/2, 24b/2,
71a/3, 63a/1, 57a/10, 59b/5, 82a/6,
55a/14, 35a/12, 40b/10, 85b/11,
70b/2, 88a/11, 88b/10, 87b/2,
28b/11, 23b/8, 36a/6, 59a/15,
71a/5, 20b/8, 21a/11, 34a/12,
50b/13, 5a/14, 82b/4, 72a/2, 5a/11,
56a/13, 66b/12, 72a/4, 15b/7,
16a/4, 16a/15, 35b/11, 69a/8, 41a/8,
64a/4, 76b/7, 2a/11, 4a/11, 17a/14,
5b/1, 20a/12, 86a/10, 18b/13,
27b/1, 60b/7, 73b/13, 74b/4, 7a/7,
86a/2, 21b/14, 41a/15, 45b/4,
71a/7, 75a/11, 77a/15, 46a/1,

33a/14, 12b/2, 33b/13, 63a/8,
70a/14, 53b/12, 78b/10, 69b/3,
82b/13, 12a/3, 46a/5, 16a/6, 51b/2,
39b/10, 39b/9, 26b/11, 6a/2, 47b/5,
29a/10, 41b/3, 75b/6, 87b/7,
75b/14, 60a/15, 14b/12, 14b/8,
17a/1, 17a/2, 21a/14, 24a/4, 24b/15,
26a/8, 29a/8, 32b/15, 34a/11,
37b/1, 39a/1, 41a/12, 41b/6, 42a/1,
42a/15, 45a/7, 50b/6, 58a/7, 59b/1,
61a/11, 62b/4, 64a/3, 67b/5,
69b/10, 6a/7, 6b/1, 71b/10, 79a/12,
86b/11, 8a/12, 59a/12, 81a/9, 81a/5,
63a/2, 63a/1, 21b/6, 51a/14, 60b/5,
13a/15, 15a/5, 15b/10, 16a/8,
17b/5, 18a/11, 18a/14, 19b/15,
1b/10, 1b/8, 20a/5, 21b/11, 21b/4,
22b/10, 23a/2, 23b/1, 23b/11,
24b/11, 29b/13, 30a/15, 30a/5,
30b/15, 32b/5, 33a/5, 34b/14,
35a/8, 36a/10, 37a/1, 37a/4, 37a/9,
43b/12, 44b/1, 45a/1, 45a/6,
46a/10, 46a/15, 48a/5, 48b/13,
48b/6, 49a/9, 4a/7, 4b/10, 50a/2,
51a/2, 58b/13, 5a/9, 5b/10, 63b/10,
64a/2, 64b/4, 66b/13, 66b/5,
68a/11, 69b/7, 6a/10, 6a/4, 70a/1,
70a/7, 71b/13, 73a/14, 73b/14,
73b/8, 74a/7, 74b/9, 79b/3, 7a/14,
7b/11, 7b/7, 80a/14, 80b/13, 81a/5,
82a/3, 84b/14, 85a/14, 85a/5, 8a/9,
9b/2, 76a/3, 30b/8, 39a/7, 53a/6,
13a/8, 7b/13, 7b/14, 12b/2, 7b/8,

7b/9, 63b/4, 84b/11, 49a/5, 77b/12, 8a/13, 14b/11, 37a/15, 36b/10, 74b/4, 9b/5, 16b/2, 52a/12, 57b/2, 60b/13, 80a/2, 84a/13, 85a/8, 84b/7, 77b/2, a2a/12, 22a/14, 22a/14, 21a/7, 6a/6, 34b/10, 68a/4, 16a/1, 16b/14, 18a/12, 1b/2, 30a/11, 38b/9, 56b/15, 70a/15, 73b/1, 73b/2, 74a/4, 77b/6, 86b/3, 89a/11, 9a/5, 9b/8, 79a/15, 26a/4, 1b/6, 23b/9, 9b/6

olın-: Olma işinin nesnesi olmak, olunmak.

‘arz o. -ur 7a/11; ‘azāb o. -urlar 22b/7; beyān o. -sa 69b/4; cezā o. -salar 61b/3; edā o. -diysa 43b/6; emr o. -ur 70a/15; farz o. -dı 13b/12; heşab o. -ur 43b/7; hisāb o. -sa 3a/8; ihtilāf o. -dı 7a/3; ikrām o. -mış 19b/5; kıtāl o. -maya 47a/2; men‘ o. -maz 77b/12; minnet o. -maz 26a/8; muhāsebe o. -up 61b/3; muqadder o. -mış 63a/6; naqş o. -maz 26a/10; o. -a 45a/11; o. -dı 60b/15; redd o. -ur 43b/7; rivāyet o. -mışdur 34b/8; rivāyet o. -ur 88a/6; selb o. -a 52a/8; suāl o. -duğunuz 71a/15; suāl o. -mağdan 11a/15; suāl o. -ur 43b/5, 43b/8, 43b/9, 72a/7; ta‘cīl o. -ur 67b/11, 67b/7; te’hīr o. -mışdur 67b/10; tedārik o. -maz 46a/1; va‘d o. -an 52b/4,

64a/12; va‘d o. -mış 26b/1; va‘d o. -mışdur 26b/2, 3a/7; vahy o. -dı 54b/7; vaşf o. -an 65a/1, 65a/2; zāhir o. -up 11a/7; zıkr o. -an 18b/3

omuz: Vucüdün kolların bitişi ile boyun arasında kalan kısmı.

o. +undadır 31b/12

on: Dokuzdan bir fazla olan sayı.

o. 15a/10, 25a/13, 26a/14, 39b/11, 4b/3, 53a/1, 55a/1, 87a/10; o. 87a/5, 87b/10, 87b/9; o. +ında 63b/7

ordan: Oradan.

o. 81a/13

orta: Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer, ara iç.

o. 19a/13, 47b/11, 87a/4; o. +da 34b/10; o. +dan 18b/1, 34b/9; o. namāzdadur 72a/13; o. +sıdır 74a/10; o. +sına 20b/14, 28b/2

ortala-: Ortalamak, ortaya kadar gitmek.

o. -dılar 28b/3

oruç: Far. İslam dininin beş şartından biri olan, imsaktan güneş batıncaya kadar yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durma şeklindeki ibadet.

o. 66b/7; o. +da 49a/1; o. +dan 43b/7;
o. +ı 70a/8; o.  utar 63a/15

ot: Toprak üstündeki bölümleri
odunlaşmayıp yumuşak kalan,
ilkbaharda bitip bir iki mevsim
sonra kuruyan küçük bitkilere
verilen ortak bir ad.

o. +dur 37a/6o. 68a/13; o. +lar 14a/5,
34a/10, 3a/1, 3a/2, 47a/3, 87b/15,
8a/4, 14a/10; o. +ları 34a/12; o.
+larını 10b/7

otlan-: Ot yemek, bitki yemek.

o. -a 7b/5

‘Osm n bin M s :  zerinde  alışma
yapılan Türk Dil Kurumu
Kütüphanesi Yama A/79’da kayıtlı
kitabın müstensihisi olan kişi.
Kitabını Eb ’l-Leys
Semerkand ’ye atfedilen Amme
Tefsirinden istinsah ettiği
Çalışmamız sonunda ortaya
 ıkmıştır.

‘O. 90a/11

‘Osm n: Eb  Abdill h Eb  Amr Z ’n-
n reyn Osm n b. Aff n b. Ebi’l- s
b. Ümeyye el-Kureş  el- mev  ( .
35/656). İlk müslümanlardan,
Hulef -yi R şid n’in   nc s . il
Vak’ası’ndan altı yıl sonra T if’te
doğdu. Kureyş’in en zengin
tüccarlarından olan babası Aff n

C hiliye devrinde öldü. Annesi
Erv  bint K reyz, Res lullah’ın
halası  mm  Hak m Beyz  bint
Abdülmuttalib’in kızıdır.

‘O. 19b/11, 73a/3

otur-: Vucudun belden yukarısı dik
duracak biçimde ağırlığı kaba etlere
vererek bir yere yerleşmek.

o. -alar 23b/12, 67a/6; o. -dı 27a/4,
87a/15; o. -madan 42b/15; o. -mışdı
63a/14; o. -sam 27a/3; o. -up 22b/4;
o. -urlar 38a/14, 38a/2; o. -urlardı
29b/14

otuz: Yirmi dokuzdan bir fazla.

o. 4b/4

oy-: Oymak.

o. -dılar 40b/7

 gren-: Bir konuda bilgi kazanmak.

 . -di 47b/1;  . -esin 26b/15;  . -mege
12b/14;  . -mek 47a/14;  . - rdi
27a/6

 gret-: Bir kimseye bir hususta bilgi
vermek.

 . -di 60a/12, 61a/4;  . -diler 17b/6;
 . - p 47a/15

Ögüt: Bir kimseye yapması veya
yapmaması gereken şeyler için
söylenen söz.

ö. 17b/14, 45a/7, 45b/14; ö. +den
35a/7, 40a/10; ö. +i 12b/3; ö. +le
35a/7; ö. +leri 35a/8

öğütle-: Öğüt vermek.

ö. -yüp 10a/5

öğütlen-: Öğüt almak.

ö. -e 13a/6; ö. -iser 45a/7; ö. -megün
46a/1; ö. -sün 13a/6; ö. -üp 62a/12;
ö. -ür 12b/2, 35a/10

öl-: Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek.

ö. -di 41a/2, 41a/4, 50b/10, 55a/13,
78b/14; ö. -di 29a/5; ö. -diler 40a/6;
ö. -dügi 29b/6; ö. -düğümüzden
8b/2; ö. -dükden 32b/6, 32b/8, 3a/5,
47b/3, 59a/3, 82a/5; ö. -dükleri
33a/11; ö. -e 22a/11, 61b/7, 74a/15;
ö. -icek 74b/2; ö. -ince 33a/11,
50b/10, 63b/1; ö. -inceye 47b/3; ö.
-iser 83b/3; ö. -mezden 13a/7,
62a/8; ö. -se 59a/9; ö. +mişleri
8a/12; ö. -selerdi 42b/9; ö. -üp
21b/14, 35b/9, 43a/7, 71a/7; ö. -
ürler 16a/2; ö. -ürsin 83b/15; ö. -
ürem 42b/1

ölç-: Ölçmek.

ö. -erler 20b/5; ö. -seler 20b/5; ö. -üp
20b/3, 20b/4

öldür-: Öldürmek.

ö. -di 13b/7, 27b/2, 27b/3, 76a/1,
79b/8; ö. -diler 16a/4, 51a/15; ö. -

dügi 29b/5; ö. -dünüz 16a/7; ö. -e
76a/13, 76a/8; ö. -eler 51a/8; ö. -
enler 51b/6; ö. -enleri 16a/4; ö. -
eydüm 48a/6; ö. -medi 76a/10,
76a/14; ö. -mege 39a/9; ö. -megi
28b/13; ö. -megil 76a/13, 76a/8; ö.
-mek 88a/15; ö. -mekden 58b/5,
76a/9; ö. -üp 31a/1; ö. -ür 31a/7,
74a/12; ö. -ürler 33a/9

ölin-: Ölmek.

ö. -meye 47a/3; ö. -ür 47b/2

ölü: Ölü, hayatı son bulmuş.

ö. +lerden 24a/13; ö. +lerin 70b/15;
ö. +lerümüzi 70b/14; ö. +si 13b/8

ölüm: Ölüm.

ö. 25b/4, 2a/3, 35b/8, 40b/4, 70a/10,
71a/15, 71b/4, 7a/7, 7b/1, 83b/15;
ö. +den 20b/8, 25a/4, 39b/3; ö.
getürmez 73b/12; ö. +i 7a/10; ö.
+üñ 83b/5

‘Ömer: Ebû Hafs Ömer bin el-Hattâb
bin Nüfeyl bin Abdiluzzâ el-Kureşî
el-Adevî ö. 23/644. Hulefâ-yi
Râşidîn’in ikincisi 634-644.

‘Ö. 19b/11, 29b/5, 29b/8, 72a/5,
73a/3, 83a/13, 83a/9, 83a/11; ‘Ö. +e
29b/8

öñ: Önce, evvel.

ö. 13a/7, 80b/2; ö. +den 16b/1, 2a/7,
40a/6, 62a/8, 6b/2, 7a/11, 83a/1; ö.

+di 39a/10 ö. +i 31b/1, 72a/5; ö.
+ince 75b/12; ö. +inden 79b/1,
79b/2; ö. +lerinde 38a/13; ö. +ümde
61b/9; ö. +ün 69a/8; ö. +ünde olalar
66b/14

öğürt-: Öne geçirmek.

ö. -ürler 7b/14, 7b/15

ört-: Korumak, gizlemek veya
görünmez duruma getirmek için
üstüne bir şey koymak.

ö. -e 2b/3; ö. -e kodılar 60b/7; ö. -
ecek 72a/8; ö. -er 50a/5, 52a/2; ö. -
üj 60b/6

örtü: İnsanı örten şey, giyim.

ö. +si 49a/7

ötri: Dolayı, sebebiyle.

ö. 13a/2, 14a/12, 15a/11, 16a/7,
21b/15, 23b/15, 30a/7, 30b/3,
30b/4, 32a/5, 32a/6, 40b/14,
45a/12, 54a/7, 54a/9, 55a/1, 61a/7,
61b/10, 62b/12, 63a/6, 66a/14,
69a/12, 74a/14, 74b/5, 84b/4,
84b/9, 88a/3, 88b/9; ö. +dür 11a/3,
21b/12, 44a/13, 4b/6; ö. idi 54a/15;
ö. kıldı 54a/6

öyle: O şekilde, ona benzer.

ö. 1b/6, 20a/10, 21b/11, 25a/4, 42a/5,
42a/7, 42b/4, 48a/7, 62a/9, 62b/7,
84a/15; ö. eyledi 19a/12; ö.
kılmaduk 2b/2; ö. +ydi 84a/13

öz: İç, merkez.

ö. +deki 14a/9

pādişāh: Far. Padişah, sultan.

p. 26b/10, 26b/14, 28a/1, 28a/3,
41b/2, 42a/1, 75b/1; P. 17b/14; p. -
ı kadīmdür 87a/1; p. +a 26b/12; p.
+dur 30a/10; p. +dur 19a/3, 31a/2;
p. +ı 41a/12, 75a/6, 9a/4; p. +lar
41a/10, 75a/8; p. +lardan 26b/10; p.
+ları 41a/5; p. oldılar 41a/3; p. +uñ
45a/10, 45a/9; p. +uñ 27b/9

pādişāhlık: Far. Padişahlık, sultanlık.

p. +ı 86b/14

pāk: Far. Temiz, arı.

p. itmek 36a/11; p. eyledi 50b/9,
57a/3; p. eylediler 65b/6; p. ide
38a/1; p. ideydi 12b/4; p. idüp
36a/11, 53b/15; p. kıldı 36a/1; p.
+lar 13a/12

pālā: Yassı kılıç şeklinde bıçak, pala.

p. +sı 49a/6

pāre: Far. Parça.

p. 24a/3, 28b/8, 44b/11, 47b/14, 4a/7,
60b/11, 66b/1; pāre p. ola 24a/5; p.
ola 66b/1; pāre p. ola 18a/12; p.
olsuñ 28b/8; p. olup 28a/13,
44b/11, 4a/8; p. olurdu 47b/14; p.
pāre ola 24a/5; p. pāre ola 18a/12

perākende: Fa. Dağınık, perişan.

p. 69b/12; p. olmuş 42a/2; p. olup
25a/10

perde: Far. Doğruyu görmeye engel
olan şey.

p. +ler 22b/4; p. +lerdeler 23b/12; p.
+si 76b/10

perdelen-: Fa. Örtülmek, perdelenmek.

p. -ecek 44b/13

perhizkār: Far. Nefsine hakim olup
haramdan uzak duran.

p. olup 53b/15

pes: Far. Fakat, artık, işte, o hâlde.

p. 10a/1, 10b/2, 14a/11, 16a/3,
17a/15, 18a/4, 18a/7, 1b/14, 1b/6,
20a/13, 21b/6, 23a/4, 25a/14,
27a/10, 28a/11, 31a/12, 32b/1,
34a/14, 34a/6, 35b/11, 36b/5,
39b/8, 40a/11, 41a/8, 42a/7, 45b/4,
45b/6, 48a/1, 4a/4, 4b/1, 51b/6,
54a/11, 58b/2, 5b/13, 60b/7,
61b/10, 63a/12, 63b/5, 64a/13,
65b/12, 66a/7, 69a/11, 6a/13,
70a/15, 70b/15, 72b/9, 74a/13,
74a/6, 74b/1, 76a/9, 76b/4, 77b/14,
77b/2, 79a/1, 79b/5, 83b/5, 85a/3,
86b/6, 89a/11, 89b/5, 8b/10, 8b/6,
8b/7, 9a/7, 9b/14; 49b/3; p. 60a/9;
p. 10a/9, 22b/14, 23b/14, 29a/2,
29a/6, 29a/7, 35a/2, 35a/9, 42a/10,
42b/12, 43a/11, 43a/12, 47b/14,

48b/7, 53a/2, 54b/13, 56b/6, 5a/1,
70b/5, 75b/9, 7a/3, 87a/13

Peygamber: Far. Peygamber.

p. 54b/14, 57b/15, 63b/15; P. 12a/7;
P. +den 22a/6; p. +dür 51a/3; P. +ı
61b/7; p. +i 64a/11; p. +ine 22a/12;
p. +lere 8a/3; P. +leri 19b/1; p.
+lerümüzi 21b/2, 30b/6; p. +ümüz
16b/14; p. +ümüzden 21b/5, 37b/6

peynir: Far. Sütten mayalanarak
yapılan bir yiyecek. Kesik.

p. 34a/12

pīr: Far. Koca, yaşlı adam, ihtiyar.

p. olup 59a/9

pīrel-: Far. Yaşlanmak, ihtiyarlamak.

p. -di 26b/11; p. -düm 26b/12

pīrlık: Far. Yaşlılık.

p. 58b/13; p. +den 25b/4

put: Far. Bazı ilkel toplumlarda
doğüstü güç ve etkisinin olduğuna
inanılan canlı veya cansız nesne,
tapıncak, sanem.

p. +a 64a/10, 64a/15, 72b/7; p.
+larını 30a/1; p. +larıunuz 9b/5

Rabb: Ar. Allah.

R. -i a'lānuḡ 54a/14; R. +e 80a/15; R.
+i 16b/10, 16b/13, 16b/5, 16b/7,
16b/8, 18a/7, 33a/14, 33b/6,
43b/13, 54a/15, 56b/12, 80a/12,

89a/13, 29a/3; R. +ine 24b/1; R. +inüj 24a/4, 36a/3; R. +üj 11b/10; R. +inçden 5b/13, 6a/12; R. +lerinden 22a/3; R. +lerinüj 64a/3, 68b/9; R. +ükellezî 60b/4; R. +üm 13a/2, 28a/2, 28a/3, 43b/14, 44a/3, 84a/15, 84b/2, 86a/10; R. +üm 86a/12; R. +ümdür 28a/9; R. +ümdür 27b/12; R. +üme 82b/10; R. +üme 56b/11; R. +ümüz 27b/13, 28a/10; R. +üj 24b/2, 27b/12, 28a/3, 28a/4, 28a/5, 30b/12, 33a/13, 40b/7, 43a/11, 43a/15, 44b/14, 46b/4, 54b/6, 55a/6, 55a/9, 55b/12, 55b/2, 59b/14, 60b/8, 61a/1, 66b/12, 75a/2, 79a/4, 86a/5, 86b/4; R. +üj virdügi 56a/12; R. +ünçden 12b/14, 43a/14, 44a/4, 58a/6, 58a/7, 61b/3; R. +ünçdendir 6a/1; R. +ünçe 62b/15; R. +ünji 62b/4, 83b/5; R. +ünjüze 19a/2

rābiḥ: Ar. Kârlı, kazançlı, faydalı.

r. olup 72b/13

rağbet: Ar. İstek, arzu.

r. 42a/2, 80b/4; r. -i meyl 80a/6; r. itdürüp 73a/11; r. kıldılar 40a/9; r. +ünj virmeye 9a/3

rāḥat: Ar. İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.

r. 49b/11, 4b/12, 68b/12; r. +la 80a/13; r. olurlar 47b/6; r. kılmadük 2b/1

rāḥatlık: Ar. İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu.

r. +lar 70a/12; r. +ları 36b/14, 68b/11; r. +ların 57b/13; r. ola 74b/13

rāhib: Ar. Ruhban. Manastırda oturan nasrani âlimi veya papazı. Keşiş.

r. 27a/1, 27a/3, 27a/4, 27a/7, 27a/8, 27b/4, 28a/11, 28a/12; r. +den 27a/10; r. +di 60a/7; r. +e 27a/8; r. +ünj 27a/15; r. +ünj 27a/11; r. +e 27b/4

Raḥīk: Ar. Safi şarap, Cennet şarabı.

r. 23a/2; r. +le 23a/6

raḥm: Ar. Rahim, döl yatağı, ana-baba ocağı.

şıla-i r. +den 43b/9; r. +inde 32b/2; r. +inden 87b/15; r. +ine 47a/10

Raḥmān: Ar. Dünyada her canlıya, mümin, kafir ayırt etmeden herkese merhamet eden.

r. +uñdur 6a/2

raḥmet: Ar. Acıma, esirgeme, koruma.

r. 57b/11; r. +dür 64a/5; r. +e 49b/4; r. +inden 22a/3; r. +ine 46b/9; r. +i 90a/10

Ramażān: Ar. Mūbarek ayların en mūhimi ve mūbarek üç ayların sonuncusu.

R. +uñ 63b/7

rast: Far. Doğru, düzgün, uygun.

r. idüp 50a/12

rav': Ürkmek, korku, halecan. Hareket-i nefسانيye. Havf.

r. -i zecrdür 71a/13

ravza: Ar. Sulu yer, bahçe, bostan, çimenlik yer.

r. +sına 63b/15

rāzi: Ar. Rıza gösteren, razı.

r. olmuşdur 88a/8; r. +yuz 21a/1; r. 28a/12, 37b/2; r. olmayup 89a/1; r. 46b/6; r. ola 54b/1; r. olası 46b/7; r. oldu 66a/4; r. olup 51b/5

rāzık: Ar. Rızık veren; yiyecek, içecek, giyecek gibi canlı mahlukata lüzümü bulunan her çeşit ihtiyacını te'min edip veren. Allah

r. +ıdur 89a/8

'ādet: Ar. Âdet, alışkanlık.

r. edindi 73b/10

redd: Ar. Geri döndürme, geri çevirme.

r. itmek 17b/7; r. kılmak 55a/4; r. olunur 43b/7

ref': Ar. Yukarı kaldırma, yüseltme.

r. itdüğü 10b/3; r. itdükden 10b/6

reḳ'at: Ar. Bir kıyam, bir rüku' ve iki secdeden ibaret olan namazın bir rüknü.

r. 60a/10

remz: Ar. İşaret. İşaretle anlatmak.

r. -i fāsıd 74a/15

renk: Far. Renk.

r. +dür 70a/2

resm: Ar. Adet, usul, tarz.

r. +le 42a/10

Resül: Ar. Elçi, peygamber.

R. 11b/11, 12a/10, 12a/12, 12a/6, 12a/9, 13a/1, 15a/3, 17a/10, 18b/7, 1b/2, 20a/12, 20a/9, 20b/12, 26b/9, 33b/2, 34b/10, 34b/3, 34b/8, 38a/8, 3a/11, 3a/13, 47a/4, 47b/10, 47b/15, 49b/2, 51a/10, 55a/3, 56b/1, 56b/11, 57a/12, 59a/11, 59b/15, 60a/13, 60a/5, 60a/9, 60b/5, 61a/9, 62b/2, 63a/13, 63b/5, 63b/6, 64a/13, 64b/6, 65a/1, 68a/11, 68a/7, 68a/9, 68b/4, 71a/8, 72a/6, 72a/7, 73b/5, 79a/1, 82a/10, 83b/7, 84a/12, 84a/15, 85a/6, 85b/15, 85b/7, 85b/9, 86a/4, 86a/7, 87a/14, 87a/15, 87a/9, 87b/5, 87b/8, 87b/9, 88a/4, 90a/2, 90a/4, 90a/5; Aşhāb-ı R. 65b/6; R. -i

h azret 18b/8; R. -i kevineyn 67a/13; R. +den 34b/8, 35a/15, 49a/15; R. +d ur 17a/12, 84a/5; R. +e 34b/2, 85b/8; R. +ed ur 59b/7; R. +i 85b/10; R. +le 72a/4; R. +leri 53b/6; R. +ler n 51a/2; ‘aşr-ı R. ola 72b/1; R. + m z 62a/7, 64b/5; R. + m ze 84b/8, 21b/15, 33a/6; R. + m z n 84b/8; R. + ne 36b/1, 66b/11; R. + ne kılduğı 55a/12; R. + n 16b/13, 19b/12, 57a/4, 78b/15, 83b/3, 85a/12; R. + n 87b/10; R. + ne 83a/15

Res lall h: Ar. Eli, peygamber.

R. 33b/1, 3a/12, 63b/6, 85b/15, 12a/11, 34b/10

reşid: Ar. B luğ ağına girmiş kimse.

r. olan 44b/3

rev : Far. Uygun, yerinde, layık.

r. 86b/7, 86b/9

rev n: Far. Akan, akıp giden.

r. +dur 59b/11; r. oldu 3a/14; r. olup 38a/3, 38a/5

rev ş: Far. Gidiş, hal, tavır. Tutum, yol.

r. +ler 56b/7

r hlet: Ar. Gemek. G  etmek, g mek.  lmek.

r. +den 80b/3; r. itmek 80a/9; r. itmekte 79b/14; r. itmezden 80b/2; sebep-i r. +le 80b/3

r z : Ar. Hoşnut ve memnun olma durumu.

r. +sı 81a/12; r. +şı olduğı 38b/2; r. +sı olduğı n 51b/4; r. +sına 66a/8; r. +sından 54a/14; r. +sıy n 37a/13, 54b/1, 81b/15; r. +şıy n birini 37b/6; r. +siy n 52b/2

r zık: Ar. Yiyecek, iecek, nevale.

r. +dan 63a/7; r. +ı bol eylese 43b/14; r. +ını 44a/3, 62b/2; r. olacak 3a/1, 3a/2; r. +uğı 34a/1; r. virmek 2b/9

ri‘ yet: Ar. Sayma, g zetme.

r. itd rdiler 73a/9; r. ideler 45b/9

ric : Ar. Yalvarmak, niyaz eylemek.

r. olunmaz 52a/15

ris let: Ar. Peygamberlik.

r. 17a/15, 17a/6, 57b/3; tebliğ-i r. 35a/5; tebliğ-i r. +d r 12b/10; r. +i 57b/1; r. +in n 9a/9; r. vird k 55b/1

riv yet: Ar. Hikaye edilen bir haber, s z veya hadise.

r. 60a/12, 75b/5; r. +de 60b/12; r. +d r 37b/5, 3a/11, 47a/1, 58a/14, 59a/12, 62b/15, 71a/8, 78b/15, 83b/10, 85b/6, 87a/3; r. +d r 49a/15; r. kıldı 60a/13; r. kıılır

18b/8, 20b/12, 35a/15, 56b/1,
67b/14; r. olunmuşdur 34b/8; r.
olunur 88a/6

riyā: Ar. Olduğundan başka türlü
görünme.

r. 3b/5, 74a/15; r. +dan 43b/4; r. ider
81a/9

riyāzat: Ar. Nefsi terbiye maksadıyla az
gıda ile geçinmek, nefsinin
hevesattan men' ile faydalı fikir ve
işle meşgul olmak.

r. 27b/6; r. +lar idüp 36b/13

rubūbiyyet: Ar. Cenab-ı Hakk'ın her
zaman her yerde her mahluka,
muhtaç olduğu şeyleri vermesi,
terbiye ve tedbir etmesi ve
mâlikiyeti ve besleyiciliği
keyfiyeti.

r. 61a/15; r. +ini 89a/11

rūh: Ar. Can, nefes.

r. 6a/5; r. +dan 54b/12

rūhban: Ar. Rahib, Hristiyan din
adamı.

r. +lar 37a/1; r. +ları 36b/12

ruḥṣat: Ar. İzin, müsaade.

tedārik-i r. 6a/13; r. olmağa 75b/12

rukʿye: Ar. İzin, müsaade.

r. itmek 89a/5

Rūm: Ar. Romalı.

R. vilāyetinde 75a/5

rūṣen: Far. Açıkça, açık olarak.

r. 17b/11; r. kılmaduğ 2b/11; r. kılıp
2b/5, 53a/9; r. +lığın 49b/14, 50a/4;
r. ola 14b/11, 37a/15; r. olur 16b/9

rūṣenlīk: Far. Açıkça, açık olarak.

r. +ı 88a/2; r. +ın 10b/1, 52a/1, 88b/7

rūz: Far. Azık.

r. kıldı 56a/12

rūcūʿ: Ar. Dönme, geri dönme.

r. idüp 30b/2

rūḳūʿ: Ar. Namazda elleri dizlere
dayayıp öne doğru eğilerek
vücudun belden yukarı kısmını yere
paralel hale getirme.

r. 43b/6

rūṣvet: Ar. Kanunen bir iş gördürmek
gayesi ile vazifeli olan kimseye,
gayr-i meşru olarak verilen para
vesâir menfaat ve fayda.

r. 3b/3

rūzgār: Far. Yel.

r. +lar 41b/14

saʿādet: Ar. Mes'ud oluş. Talihi iyi
olmak. Mutluluk. Said olmak.
Allah'ın rızasına ermiş olmak. Her
istediğine kavuşmuş olmak.

sebeb-i s. 36a/12; ehl-i s. +den 70a/9;
s. +dür 30b/10; s. +e 35b/15,
72b/13; s. +e erdi 54a/3; s. +e
ergürür 18a/8

sā'at: Ar. Zaman, vakit.

s. 16b/15, 17b/3, 33b/1, 46b/14,
47a/5, 72b/9, 87b/8

şabāh: Ar. Sabah.

ş. 68a/14, 68b/6, 78a/7, 88a/3; ş.
+dan 20b/11

sābıkan: Ar. Bundan önce, evvelce.

s. 45a/12

şabī: Büluğ çağına gelmemiş çocuk.

ş. olmağa 25b/3

sābiḥāt: Ar. Yüzücü olanlar, yüzenler.
Gemiler.

s. 8a/7

sābiḫāt: Ar. Geçenler, ilerleyenler.

s. -ı emr 8a/7

sābit: Ar. 1. Yerinden oynamayan,
yerini değiştirmeyen, durağan.

ş. kıldı 10b/11; ş. ola 49a/10; ş. olam
82b/14; ş. oldılar 64b/3, 65b/1; ş.
oluş 82b/13

şabr: Ar. Acı, yoksulluk, haksızlık vb.
üzüntülü durumlar karşısında ses
çıkarmadan onların geçmesini
bekleme erdemi.

ş. 49a/14; ş. itmege 49a/15, 73a/10;
ş. itmeyince 49b/1; ş. eylegil
31a/15; ş. ideler 73a/11; ş.
kandırdılar 73a/11

şabun: La. Kir çıkarmak için kimyevi
bir karışımla yapılan madde.

s. +ı 50b/8

şaç: Başı kaplayan kıllar.

s. +ıdan 62a/9; s. +ını 62a/15; s. +ıyla
62a/10; s. +ları 81b/9

şaç-: Etrafa dağıtmak, yaymak.

ş. -ardı 85a/12

şacıł-: Etrafa dağılmak, yayılmak.

s. -up 53b/4

şacış-: Saçışmış, saçılmış.

ş. -mış 38a/15

şadā': Ar. Seda. Ses. Avaz. Savt.

ş. 29b/6, 29a/4, 33a/1

şadaḳa-: Ar. Allah rızâsı için fakirlere
verilen mal, para, ilim gibi insanın
muhtaç olduğu her hangi bir şey.

s. +lar 53b/14; ş. eyledi 54a/2; ş. virdi
52b/2; ş. virmedi 52b/7

şadaḳāt: Ar. Sadakalar.

ş. 70a/8

şadıḳ: Ar. İçten bağlı olan.

‘arīf-i ş. 25a/9; şubḫ-ı ş. 39b/10; ş.
+lardur 22b/3

şadr: Ar. Göğüs.

ş. +ına 89a/14; ş. +uñ 57b/2; ş. +uñı 56b/14

şaf: Ar. Yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kişilerin meydana getirdiği dizi, sıra.

ş. 38a/13, 44b/15; ş. olalar 45a/1, s. olısar 6a/6; s. olup 6a/5

şafā: Ar. Ferahlık.

ş. 31a/4, 84a/12; ş. +ları 5b/8

şāfī: Ar. Duru, temiz, katıksız; bir şeyle karışık olmayan.

ş. 23a/5, 26a/9; ş. +dür 22b/11; Ş. +dür 40a/13

sāfilīn: Ar. Alçaklar, aşağılar, sefiller. Allah'tan c. c. uzak olanlar.

esfele s. 58b/12; esfele s. +e 59a/3

şag: Solun karşı tarafı, sağ.

ş. 16a/10, 24b/7, 27b/7, 49b/4, 28b/12; ş. eyledi 37a/13; ş. selāmet 28b/5

şagāyir: Ar. Küçük günahlar.

s. +den 66a/14

şagır: Kulağı duymayan, işitme duyusundan mahrum olan kimse.

ş. 3b/7; ş. eyleye 14b/2; ş. +ları 27b/10, 27b/7; nār-ı ş. +i 35a/15

şagış: Sayı.

s. +ıyla 4b/4

şahhe: Ar. Sûr sesi.

ş. 14b/1

şahib: Ar. Sahip.

ş. -i fīl 77a/14, 77b/4; ş. -i fīle 77b/2; ş. -i Keşşāf 40a/12; ş. +ine 62a/15, 78b/7; ş. olsa 74b/2; ş. +uñ 85b/11

şahife: Ar. Sayfa.

ş. +leri 16a/9

sāhil: Ar. Deniz, göl veya akarsu kenarı. Kıyı, yalı.

s. -i cārān 29b/1; s. -i 'Āden 29b/1

sāhir: Ar. Büyücü.

s. 27a/10, 27a/6, 27a/8, 27b/11, 28a/8; s. +dür 9a/14; s. +e 26b/15, 27a/11, 27a/7; s. +i 26b/11; s. +le 26b/15; s. +uñ 26b/11, 27a/12

sahire: Ar. Kıyamet günü, Cenab-ı Hakk'ın haşir meydanı için tecrid edeceği Arz-ı Beyzâ.

s. 8b/10

şahrā: Ar. Kır.

ş. 41b/1

şahtiyān: Far. Deri çizme.

s. 24a/8, 47b/11, 47b/13, 47b/14

Sa'īd ibn Cübeyr: Ebû Abdillâh Ebû Muhammed Sa'īd b. Cübeyr b. Hişâm el-Esedî (ö. 94/713 [?])

Hadis ve tefsir konusundaki rivayetleriyle bilinen tâbî.

S. 83a/8

sâil: Ar. Saldıran. Kibirli olup başkasına tecavüz eden.

s. 56a/6

şâîr: Ar. Alevli, harlı ateş, Cehennem ateşi.

ş. 24b/15

şakf: Ar. Tavan, çatı.

s. 16a/10

şakıb: Ar. Delen, bir taraftan öbür tarafa delik açan.

31b/15, 31b/14; t̄arık-ı ş. 32a/6; ş. +dur 32a/4

şakın-: Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzakdurmak, içtinap etmek.

ş. -dı 52b/2; ş. -ırın 87b/12; ş. -urlar 5b/1; s. -uñ 51a/10

şakıyf: Ar. Zeyrek, bilge ve akıllı.

ş. 76a/15

şakin: Ar. Hareketsiz olan, oynamayan.

s. ola 48a/14; s. olup 35b/2, 45b/8

şakla-: Elinde bulundurmak, tutmak.

s. -dı 53b/13, 54a/1, 55b/6, 73b/10, 87b/6; s. -duğ 55b/10; s. -mağlıgumuz olmasa 57a/10; s. -r

68b/15, 78a/2; s. -rlar 32a/11; s. -yacağ 72a/10; s. -yalar 45b/8; s. -yam 89b/3; s. -yu vire 89b/5; ş. -ya 89b/2

şaklayıcı: Saklayan, saklayıcı.

s. +lardur 19b/4

şal-: İvedilikle yollamak, hemen göndermek.

ş. -u virdiler 23b/4, 78b/6; ş. -umuz 45a/13; ş. -up 40a/7

şalâh: Ar. Rahatlık, barış, düzenlik.

ş. 50b/10, 64b/9, 89b/14; ş. virür 35a/1

şalâmatlık: Ar. Eminlik, selametlik.

s. 17b/10

şalih: Ar. Dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan.

ş. 26a/6, 30b/7, 35a/10, 46b/9, 51a/3, 65b/12; Ş. 31a/11, 40b/7, 51a/10, 51a/14; ‘amel-i ş. +e 59a/8; ‘amel-i ş. kılanlaruñ 72b/15; ‘amel-i ş. kıldılar 72b/12; ‘amel-i ş. kılmağda olaydı 71b/10; ş. +ler 15b/12, 22b/3; ‘amel-i ş. 73a/4

şalihâ: Ar. Dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan.

a‘mâl-i s. 62b/14

şalma: Düşük yapmak.

ş. 15a/10

salṭanat: Ar. Hâkimiyet, padişahlık.

s. +ı 86b/13, 86b/15; s. +ın 33b/7; s.
+ına 51b/11

Şām: Ar. Hz. Nûh'un oğlu.

Ş. 40b/3

şan-: Sanmak.

ş. -alar 12a/4; ş. -asın 71b/11; ş. -asun
87b/11; ş. -aydı 78b/12; ş. -ayduñ
79b/3; ş. -duñ 56a/3; ş. -ur 48a/1,
48a/7; ş. -urdu 69a/9; ş. -urlardı
25a/4; s. -asın 38a/15

Şan ā: Yemen Cumhuriyeti'nin
başkenti. Arap yarımadasının en
eski yerleşim merkezlerinden
biridir. Kızıldeniz'den 170 km.
içeride ve deniz seviyesinden 2200
m. yüksekliktedir.

Ş. +da 75a/4

sanā'at: Ar. Bir şey yapmada gösterilen
ustalık.

s. 47a/15

Şan ān: Yemen Cumhuriyeti'nin
başşehri. Arap yarımadasının en
eski yerleşim merkezlerinden
biridir. Kızıldeniz'den 170 km.
içeride ve deniz seviyesinden 2200
m. yüksekliktedir.

Ş. +a 78b/12

şanç-: Saplamak, sokmak, batırmak.

ş. -up 87a/12

şanem: Ar. Put.

ş. +lerünüze 82b/7

sanki: Sanki.

s. 34a/14

şanu: Fikir, düşünce, istek, tahmin.

ş. +sı olmaya 45a/11

şanu: Zan, güman.

ş. +sından 73b/15

şaṅa: Sen zamirinin yönelme hal eki
eklenmiş.

s. 11b/6, 11b/9, 12a/12, 12b/1,
12b/12, 12b/8, 12b/9, 13a/5,
26b/13, 28a/6, 34a/14, 34a/3,
34b/7, 35a/4, 36b/3, 40a/3, 40a/4,
42a/5, 42b/4, 46b/13, 46b/6, 54b/7,
55a/15, 55a/6, 55b/14, 55b/15,
55b/2, 55b/5, 57b/1, 59a/14, 5b/13,
61a/1, 65b/11, 6a/1, 75a/2, 76a/13,
76a/9, 77a/15, 81b/2, 83b/11,
83b/13, 83b/4, 84a/10, 84a/2,
85b/14, 8b/14, 90a/4; s. 56a/6; s.
12a/2; s. olsun 84b/4, 27a/8

şar-: Sarmak.

ş. -dı 57a/11, 57a/15

şarf: Ar. Harcama.

ş. itdiler 38b/2

şaru: Sarı renk.

ş. 2a/14, 4b/15, 70a/3

şat-: Bir değer karşılığında bir malı bir alıcıya vermek.

ş. -arlar 20b/8; ş. -mağa 80a/6; ş. -up 20b/4, 72b/11

şataş-: Karşılaşmak, rast gelmek.

ş. -dı 76a/1; ş. -duş 29a/7

şatun: Satın.

ş. aldılar 53a/2, 72b/13; ş. alup 54a/5, 73b/9; ş. alurlardı 80a/8

şavma'a: Ar. İbadet yeri, hususan Yahudilerin ibadet ettikleri yer.

ş. +da 27a/2

savur-: Rüzgar, şiddetle eserek bir yeri, bir şeyi altüst etmek, havaya kaldırmak, dağıtmak.

s. -urdu 79b/4

sa'y: Ar. Emek, gayret.

s. itdi 9b/2; s. itdügin 11a/6; s. +ini 52b/4; s. +inüj 37b/2; s. idem 42a/2; s. iderlerdi 67a/10, 67a/9; s. idüp 37b/2, 24b/2; s. +üj 24b/4

şay-: Kabul etmek, addetmek.

ş. -alar 23b/8; ş. -arlar 19b/2; ş. -dılar 70b/15, s. -alum 70b/14; s. -duşuz 71a/3; s. -mağı 73b/10; s. -up 76a/12

se'elet: Sormak fiilinin çekimli hali. Sorar.

s. 16a/5

sebāk: Ar. Ders.

s. -ı kelām 8a/8

sebeb: Ar. Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey, sebep.

s. 25a/1, 41b/15, 48b/14, 49a/3, 50b/1; s. -i helāk 50b/3; s. -i ma'îşetin 25a/11; s. -i nüzül 1b/2, 20a/9, 47b/8, 52b/12, 61b/5, 63a/13, 72b/3, 82a/9, 84a/9, 86a/3, 87a/8; s. -i nüzül-i 66a/12, 70b/10; s. -i nüzül-i sūre 12a/6, 68a/7; s. -i rıhletle 80b/3; s. -i sa'ādet 36a/12; s. -i şekāvet olduğu 36a/13; s. +den 13b/2; s. +dendür 5b/4; s. +i-nüzül 54a/5; s. +iyle 2b/15, 51b/2; s. +üjle 55b/6

sebkat: Geçmek, ilerlemek.

s. iden 7b/12; s. iderler 7b/13

secde: Ar. Genellikle namaz kılariken alını, el ayaklarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan durum.

s. +de 63a/1; s. eyler 61b/6; s. it 63a/2; s. +ler eylemezler 25b/12; s. +ğüzde kılıj 33b/4; s. +ye vardı 33b/11

seçil-: Seçilmek.

s. -üp 11a/5

sefer: Ar. Yolculuk.

s. itmek 80a/4; s. +ine 76a/10; s. iderlerdi 80a/1, 80a/3; s. idüp 80a/7; s. kıldı 75a/14

segirdüm: Koşuşturma, akın düzenleme.

s. vakti7b/15

segirt-: Koşmak.

s. -di 78a/14; s. -mede 68a/13, 68a/15; s. -mekde 68b/2

sehāvetlik: Cömertlik, el açıklığı, muhtaç olanlara çok ihsan etmek.

s. +la 69a/1

sehl: Ar. Kolay.

s. 74a/11

sehiv: Ar. Yanılgı.

s. 81a/6

seksen: Yetmiş dokuzdan bir fazla.

s. 4b/3

selām: Ar. Allah'ın C. C. rızasına erişmek için Mü'minlerin birbirlerine yaptığı dua.

s. iderler 64a/1; s. kıldıkları 64a/2; s. virüp 12a/11

selāmet: Ar. Selam, esenleme.

s. 28b/12, 43b/10, 43b/4; sağ s. 28b/5; s. +lıkdur 64a/3; s. olup 52a/12

selb: Ar. Zorla alma, kapma, soyma.

s. olma 52a/8

sele: Ar. Sepet.

s. 68a/2

semā: Ar. Gök yüzü. Asuman. Gök.

s. 32a/2, 50a/6

semirt-: Semirtmek, semirmesini sağlamak.

s. -ür 37a/10

Şemūd: Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen ve Hz. Sâlih'in tebliğ faaliyetinde bulunduğu bir Arap kavmi.

Ş. 40b/7, 43a/6, 50b/14, 51a/2; kavm-i Ş. +dur 31a/11

sen: İkinci teklik şahıs zamiri.

s. 11b/7, 12b/15, 12b/8, 20a/2, 21a/13, 22a/12, 24b/1, 25a/15, 27a/9, 27b/14, 27b/5, 28a/8, 28b/10, 28b/13, 29a/13, 32a/3, 34b/12, 34b/6, 34b/7, 38b/3, 39a/11, 39a/9, 42b/2, 43a/5, 46b/13, 48b/8, 55a/11, 56a/3, 61a/1, 63a/11, 69b/9, 70b/6, 74a/5, 76b/11, 76b/12, 76b/2, 77b/13, 77b/9, 82a/4, 82a/5, 83b/15, 83b/2, 85b/14, 9a/6; be-dürüstî s. 39a/8; s. 82a/11; s. +de 34a/2, 45a/9, 56a/3; s. +den 42b/11, 46b/15, 46b/6, 57b/9, 75a/7, 77b/6; s. +den 77a/12; s. +i 11b/15, 16a/4, 19a/8, 31a/13,

33b/13, 33b/14, 34a/1, 54b/6, 54b/7, 54b/8, 55a/15, 55b/1, 55b/10, 55b/12, 55b/15, 55b/4, 55b/6, 55b/8, 56a/1, 57a/9, 59b/4, 59b/8, 61b/12, 62a/3, 77a/10, 77b/8, 82a/3, 85b/15, 9a/4, 9a/6; s. +i 55a/14; s. 57a/10, 59b/5, 82a/6; s. +sin 78a/4; s. +ün 11b/10, 12b/7, 16a/3, 27a/15, 27b/13, 28a/1, 28a/10, 28a/4, 30b/12, 33b/7, 34a/15, 34b/5, 41b/15, 42a/2, 42a/3, 42b/7, 42b/8, 43a/11, 43a/14, 43a/15, 43a/5, 44b/13, 4a/13, 55a/10, 55a/6, 55b/2, 55b/6, 56b/14, 57a/13, 57a/15, 57a/6, 57a/8, 57b/3, 57b/4, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 5b/13, 62b/3, 66b/12, 68b/5, 71a/11, 71a/13, 71a/9, 76a/15, 77a/15, 78a/3, 79a/4, 82a/11, 82a/12, 82a/13, 83b/4, 86a/4, 86a/5, 86b/4; s. +ün 35a/12, 40b/10, 85b/1, 40b/6; s. +ünçün 46b/4; s. +ünçün 75a/7; s. +ünle 45a/12, 59b/10, 76b/1, 76b/3; s. +ünle olduğum 76a/8

senā: Ar. Övme.

s. kıl 84a/2; s. +sına 37b/11

sene: Yıl.

s. 90a/14

señük: Kemik.

s. +ler 80b/1; s. +leri 74a/8; s. +lerin 74a/13; s. +lerümüz 8b/4; s. olup 25b/2

serāb: Ar. Serap.

s. 4a/9

serin: Az soğuk, sıcak olmayan.

s. 2b/14

serkeş: Far. İnatçı, isyan eden. Kafa tutan. Asi.

s. +lik idenlerün 61b/2; s. +lik idüp 41a/7; s. olup 11a/11, 9a/2

serzeniş: Far. Sitem.

tevbih-i s. kılmak 22a/5

setr: Ar. Örtme.

s. eyledi 86a/1; s. ider 13b/8; s. idüp 53a/12

sev-: Sevgi ve bağlılık duymak.

s. -di 43b/15, 54b/8; s. -er 31a/3, 56b/2, 56b/3; s. -erler 31a/4; s. -ersek 82a/11; s. -ersüz 44b/7; s. -mek 57a/7; s. -mekde 69a/14; s. -üp 69a/12

şevāb: Ar. Hayır. Hayırlı iş. Allah C. C. tarafından mükâfatlandırılacak doğruluk ve iyilik karşılığı.

s. 18b/10, 52a/9, 53a/15, 54a/15, 59b/2, 63b/4, 67b/2, 6a/9, 81a/12; s. +a 52b/10; s. +dan 52b/8; s. +ı-ı 64b/9 64b/8; s. +ın 37b/2, 89a/2; s.

+ında 12b/7; ş. +ından 18b/10, 5a/4; ş. +ından 70a/14; ş. +lar 26a/7, 37b/4, 59a/10, 59a/7, 5b/13, 72b/15; ş. +lara 46b/5; ş. +ları 52b/4, 65b/15, 66a/8, 70a/8; ş. +ların 65b/13, 6b/3; ş. +ların vire 55a/9; ş. olursa 18b/9

sevāhil: Ar. Sahiller, yalılar. Deniz veya ırmak kenarları.

s. +dür 80a/2

seviklü: Sevgili, sevimli, sevilen.

s. +sin 42b/2, s. olup 60a/15; s. 15a/12; s. olur 15a/12

seyr: Ar. Yürüme, yürüyüş gitme.

s. itdiler 45b/12; s. ide 15a/9, 4a/9; s. ider 26a/15; s. iderler 16b/8; s. idüp 76a/10, 76a/14

Seyyid: 1. Sözlükte “efendi, bey, önder, sahip, faziletli, kerim” gibi anlamlara gelen kelime metinde bir kere Allah cc. ’nün adı olarak kullanılmıştır.

S. 34a/3; s. +i 86b/2; s. +lerün 86b/1; 2. Efendi, önder, lider, kabile reisi, şerefli kişi.

s. +i 77a/2.

şidk: Ar. Doğruluk.

ş. +ı 9a/10

şifat: Ar. Hal, keyfiyet, suret, şekil.

ş. 86a/4; ğayr-ı ş. 50a/13; ş. +dan 41b/9; ş. +ında 32b/10; ş. +lar 30a/9, 53a/4, 65a/2, 81a/15; ş. +lardan 4a/4; ş. +ları 41b/2; ş. +ların 41a/6; ş. +larından 4a/6

şığ-: Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.

ş. -mak 24a/9

şığa-: Okşamak, sıvazlamak.

ş. -dı 57a/5

şığın-: Korunmak amacıyla bir yere veya birine başvurmak, başkalarının yardım ve korunmasına ihtiyaç duymak.

ş. -acak 70b/3, 90a/4; ş. -dukları 90a/3; ş. -ıcılar 90a/2; ş. -uram 88b/13; ş. -madılar 90a/2; ş. -mağa 88b/9; ş. -uñ 89b/11; ş. -ur 35b/5, 73a/15; ş. -ur 70b/2; ş. -urın 87b/12, 88b/6, 89a/8, 89b/1; ş. -urın 88a/11, 88b/10; ş. -uruz 35b/10

şihhat: Ar. Sağlamlık. Doğruluk. Sağlık.

ş. 67b/11, 70a/11

şık-: Sıkmak, sıkıştırmak.

ş. -tı 60b/3; ş. -up 2b/15

şilā: Ar. Ulaşma, iki şeyin kavuşması.

ş. -i rahmden 43b/9

şmā'at: Ar. San'at, mahâret, ustalık.

ş. 47b/1

şırâṭ: Ar. Yol. Cehennem üzerine kurulacak köprü anlamında bir terim.

ş. 26b/2, 48b/13; ş. +dan 49a/4, 49a/7; s. 43b/1; s. +dur 48b/9

sırr: Ar. Gizli hakikat. Gizli iş. Herkese söylenmeyen şey.

s. +ile 33a/6, 33a/7, 34b/15; s. +lar 32b/9

sızur-: Süzme, sızdırmak.

s. -up 47a/10

siccîn: Ar. Fâsık ve fâcirlerin amel defterlerinin konulduğu yer. Cehennemde bir vâdi'nin adı. Fâcirlerin ruhunun gittiği yer.

s. 21a/14, 21a/3; s. +ün 21a/11

sihr: Ar. Sihir, büyü.

s. 87a/13, 87a/14, 87b/4, 87b/7, 88b/10, 88b/12; 'ilm-i s. +de 27b/10; s. +e 9a/15; s. itmişlerdür 87b/2; s. eyledi 87a/9; 'ilm-i s. +i 26b/15; s. +ün 28a/7, 87a/12

silâḥ: Ar. Düşmanı öldürmek, imha etmek, kendini savunmak amacıyla kullanılan her türlü alet.

s. 63a/15; s. +ın 63b/1

silkin-: Silkinmek.

s. -di 28b/11

Sînâ: Hz. Mûsâ'ya Tevrat'ın verildiği dağ. Sînâ çölünün güneyinde Saint Catherine Manastırı yakınlarındaki Cebelimûsâ ile özdeşleştirilmekle beraber bunu destekleyecek delil bulunmamaktadır.

S. 58b/8; Tūr-ı S. 63b/15

sinle: Mezar, kabir.

s. +de 69b/2; s. +ler 18b/1; s. +lerinden 12a/3; s. +sin 42b/11, 45a/14

siḡek: Sinek.

s. 15b/1, 47a/13; s. +ün 79b/7

siḡir: Sibir.

s. +lerin 51a/14, 51a/7; s. +lerinden 7a/6

sîret: Ar. Bir kimsenin içi, hâli, hareketi, ahlâkı.

s. +ün 77b/8

sitte: Altı.

s. 90a/14

sivri: Sivri.

s. 79b/7

Siyem: Hasan Basrî'ye göre Nuh oğlu Sâm oğlu Siyem. Nuh as. Dedesidir. Babası Sâm'dır. Âd oğludur. İrem ise torunudur. Bu rivayet dışındaki kaynaklara göre

Âd'ın babası Avs'dır, Siyem değildir.

Ş. 40b/2

siz: Çokluk ikinci kişi zamiri.

s. 14a/12, 18a/6, 22a/6, 35b/4, 44a/12, 44b/5, 44b/6, 63b/6, 71a/7, 82b/3, 82b/4, 82b/9, 84b/2; s. +den 17b/4, 19b/7, 20b/13, 71b/2, 88a/8; s. +e 10b/12, 10b/13, 17b/1, 17b/3, 2a/10, 2a/11, 2a/9, 2b/10, 2b/15, 2b/2, 2b/5, 2b/6, 2b/9, 31a/10, 34a/10, 34a/11, 3a/2, 44b/5, 51a/13, 54b/13, 54b/15, 5a/12, 71a/15, 71a/4, 71b/5, 71b/8, 72a/2, 82b/11, 82b/12, 83a/11, 83a/12, 83a/14, 9b/12; s. +i 10a/10, 10a/9, 10b/4, 17a/11, 19a/1, 2a/12, 2a/7, 2b/3, 3a/5, 53b/4, 58b/6, 6a/15, 71a/2, 80a/15, 84b/1; s. +i 19a/3; s. +i 71a/5; s. idersüz 44b/9; s. 23b/8, 36a/6, 59a/15; s. +ünj 10a/6, 10b/14, 19b/3, 19b/4, 2b/1, 2b/7, 34b/15, 70b/13, 82b/15, 82b/3, 82b/7, 88a/8; s. +ünjle 77a/2

şok-: Sokmak, yerleştirmek.

ş. -mağ 88a/16; ş. -up 9a/13

şol: Sağın karşısı.

ş. 16a/10, 24b/13, 49b/8

şoñ: İçinde bulunulan vakte en yakın geçmiş zaman yahut bu zamanda

yapılmış veya meydana gelmiş olan.

ş. +ına 22b/14; ş. +ında 70a/10, 82a/4; ş. +ların 32a/14; s. +uñ olmaduğundan 45a/8

şoñra: Daha ileri bir zamanda, müteâkiben.

ş. 10b/15, 10b/7, 64b/13, 12b/15, 13b/7, 14a/13, 15b/11, 15b/14, 15b/2, 17a/8, 18b/5, 23a/6, 25a/4, 25a/8, 25b/6, 26a/3, 2a/8, 31a/1, 32a/11, 32b/6, 32b/9, 34b/7, 36a/4, 39b/3, 3a/5, 40b/5, 41a/2, 41a/3, 45b/10, 46a/13, 47b/2, 47b/3, 47b/4, 55b/9, 58b/12, 59a/3, 59b/4, 59b/5, 59b/8, 60b/15, 64b/13, 65b/3, 66b/14, 67a/13, 6b/6, 71a/12, 71b/5, 75a/15, 80b/3, 82a/5, 83b/9, 87a/5, 8b/12, 8b/2, 8b/4, 9b/11; ş. 20b/8, 21a/11, 34a/12, 50b/13, 5a/14, 82b/4

şor-: Soru sormak.

ş. -a 16a/7; ş. -alar 49b/8; ş. -ardı 11b/12; ş. -ardı 83a/11; ş. -arlar 11b/7; ş. -arlardı 1b/4; ş. -arsa 83a/10; ş. -dı 28a/5, 28b/6, 34b/9, 3a/12, 77a/11, 83a/13, 87b/2; ş. -dılar 43a/1, 54b/10, 54b/14, 61b/9, 63b/5, 65b/9, 88a/8; ş. -dum 56b/11; ş. -duñ 3a/14; ş. -mağdan 11b/13; ş. -mayaydum 56b/12; ş. -

maz 72a/8; Ő. -salar 27a/9; Ő. -ulur
16a/3; Ő. -uŕ 54b/12; Ő. -uŕurlar
1b/9; Ő. -77a/1

Şorıl- Sorma işine konu olmak.

Ő. -a 24b/8; Ő. -asısuz 72a/2; Ő. -maz
6b/12; Ő. -sa 72a/10; Ő. -ur 43b/3,
6b/13, 72a/4

ŐoruŐ- SöyleŐmek.

Ő. -urlar 1b/7

Őovıcak- Soğuk.

Ő. olurdı 80a/4; Ő. 72a/3, 4b/11, 4b/12

Şovu- Soğumak.

Ő. -cağ 49b/11; Ő. -ya 4b/13

ŐovuĖ- Soğuk.

Ő. 5a/10; Ő. +dan 72a/9; Ő. +ı 5a/11; Ő.
+larda 49a/2; Ő. olmaz 80a/3

Şovut- Sovutmak.

Ő. -dı 77b/9

Őög- Irza, namusa dokunan, ayıp, Ėirkin
ve haysiyet kırıcı bir takım sözler
söylemek.

s. -mek 88a/15

Őöve- Kapı ve pencereyi tutturmak için
duvara sabitlenen ĖerĖeve.

s. +sine 76b/10

Şöyle- Söylemek, demek.

s. 56a/4; s. -di 29a/13, 77b/5, 85b/12,
9b/7; s. -düği 66b/12; s. -düğin

48a/8; s. -düğüğüzi 34b/15; s. -
düklerin 32a/10; s. -medi 17a/11; s.
-meyince 43a/2; s. -mez 85b/13; s. -
mezler 37b/10; s. -mişdür 9b/9; s.
56a/13; s. -r 48a/13, 48a/8, 58b/10;
söz s. -rler 37b/11; s. -rse 6a/9; s. -
1b/7; s. -ye 6a/3, 6a/9; s. -yeler
6a/8; s. -yüp 56b/4, 62b/1

Őöylen- Denmek, söylenmek,
anlatılmak.

s. -mez 5b/12

ŐöyleŐ- Bir işin nasıl yapılması
gerektiği konusunda konuşmak,
müzakere etmek.

s. -esin 77b/1

Őöyündür- Söndürmek.

s. -ürdi 69a/5

Őöz- Bir düşünceyi eksiksiz olarak
anlatan kelime dizisi, laf.

s. 11b/4, 5a/13, 85b/13, 9a/5, 9b/15;
s. +dür 21b/9; s. +ı 27a/4, 77a/14,
9b/12, 9b/7, 9b/9; s. +idür 17b/6,
1b/14; s. +ile 9b/15; s. +in 83a/3; s.
+le 56a/7, 9b/13; s. +ler 37b/9,
5b/11, 5b/12, 85b/12; s. +leri 2a/2;
s. +leridür 21b/9; s. +lerin 17b/7,
55a/4, 64a/15; s. +lerine 3b/11; s.
+lerüğ 16a/15; s. söylerler 37b/11;
s. +üÇ 35b/1, 77b/9, 84b/2

Őözlü- Sözlü, söz ile.

s. 62b/6

şu: Su.

ş. 44b/13, 4b/12, 57a/2, 5a/10, 5a/11, 66a/2, 72a/5, 7a/7, 81a/13; ş. +dan 10b/10, 19a/3, 32b/2, 38b/7, 60b/12; ş. +dur 23a/3; ş. içse 72a/4; ş. +lar 10b/10, 2b/14, 2b/15, 88a/1, ş. 4b/15; ş. +larını 10b/7; ş. ola 15b/7; ş. +vı 87a/13; ş. +ya 28b/3, 35b/2, 35b/3, 7a/13, 7a/7, 88b/3; ş. +yı 14a/4, 15b/5, 37b/14, 5a/12; ş. +yın 51a/13; ş. +yına 87a/13; ş. +yla 14a/11; ş. +yu 50b/8; ş. +yuş 39a/3

suâl: Ar. Sorma, sorulma, soru.

s. 47b/3, 86a/9; s. eyledi 68a/1; s. olunduğunuz 71a/15; s. olunmağdan 11a/15; s. olunur 43b/5, 43b/8, 43b/9, 72a/7; s. iden 16a/6; s. 16a/4

subaşı: Şimdiki zabıta ve daha ziyade belediye memurlarının gördükleri işleri gören ve kasabaların idaresi başında bulunan memurun ünvanı.

s. +lar 3b/6

şubh: Ar. Sabah.

ş. 16b/10, 39b/7; ş. -ı şādık 39b/10; vaqt-i ş. 39b/8; ş. -ı kâzib 39b/9

şuç: Törelere ve ahlak kurallarına aykırılık.

ş. +dan 16a/7; ş. +um 16a/7; ş. +uş 16a/4

şūfî: Ar. Tasavvuf ehli, sofu.

ş. 32b/9

şula-: Sulamak.

ş. -rdı 69a/8

şulan-: Sulanmak.

ş. -a 7b/6

sulb: Ar. Döl, nesil, zürriyet.

s. +inden 47a/10

sultân: Ar. Padişah, hükümdar.

s. +lar 3b/13

şun^ç: Ar. Eser, iş, yaratış.

ş. +ına 38b/4

şun-: Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, yollamak, göndermek, takdim etmek.

el ş. -madılar 30a/6

Şūr: Ar. Kıyamette Hazreti İsrâfil'in üfleyeceği boru.

ş. 14b/1, 70a/4; Ş. 15a/14, 15b/7, 18a/15, 8a/11, 8a/4, 8b/9; ş. +dur 48b/10; Ş. çala 3a/10; ş. +la 37a/2; s. 11a/4, 8a/10

süre: Ar. Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri.

s. 31b/7, ş. 43a/12, 53a/3, 59b/15, 66a/12, 68b/3, 70b/10, 83a/1, 83a/2, 83b/10, 83b/7, 85b/6, 87b/12; **sebeb-i nüzül-i** s. 12a/6, 68a/7; s. +de 56b/10, 89a/11, 89a/2, 89a/4; s. +i 20a/13, 66a/15, 71a/1, 72b/9; s. +leri 87b/9; s. +nün 20a/9, 33b/3, 52b/11, 71a/8, 72b/3, 82a/9, 84a/9, 86a/3, 87a/8; s. +si 79b/10; s. +sidür 90a/5; s. +sin 60b/4; s. +sinün 83a/14; s. +tü 12a/5, 18a/10; s. +tü'l-**qadr** 63a/2; s. +tü'l-**aşr** 72a/11; s. +tü'l-**ibādetün** 82a/8; s. +tü'l-**nāzi'āt** 6b/9; s. +tü'l-24a/1, 33a/12, 36a/15, 46b/10, 51b/12, 54b/2, 56b/8, 58a/9, 64a/6, 69b/6; s. +tü'l-**beled** 49b/12; s. +tü'l-**burūc** 26a/10; s. +tü'l-**fecr** 39b/5; s. +tü'l-**muṭaffifīn** 20a/8; s. +tü'l-**şākıb** 31b/14; s. +tü'l-**tekāsür** 70b/9; s. +tü'l-**tekvin** 15a/4; s. +tü'l-**liḥlaş** 86a/2; s. +tü'l-**kevşer** 81a/15; s. +tü'l-**kureyş** 79b/8; s. +tü'l-**leheb** 84a/7; s. +tü'l-**naşr** 83a/6; s. +tü'l-**yetim** 80b/8; s. +tü'n-**nās** 89a/5; s. +yi 12a/13, 55a/4, 60a/10, 64a/13, 68a/10, 79a/2, 82b/1, 84b/5, 86a/9, 87a/4, 87b/8; s. +yle 79b/10, 83b/3, 90a/3

şüret: Ar. Yüz, çehre.

ş. 13b/4, 17a/14, 19a/8, 19a/9, 58b/9, 59a/1, 59b/4; ş. +inde 32b/9, 3a/15,

3b/2; ş. +ine 19a/10; ş. +ini 19a/15; şekl-i ş. idüp 32b/3; maḥlūk-ı ş. +ler 32b/5; ş. ola 54a/11; ş. olmağa 25b/2

şuşa-: Su içme gereksinimi duymak.

ş. -maya 37b/15; ş. -maz 81b/7

şusuzluk: Susuz olma durumu.

ş. +dan 5a/9; ş. +ları 4b/13

şuvarıl-: Su verilmek, sulanmak.

ş. -a 22b/10

sücūd: Ar. Secde etme.

s. 43b/6; s. +umuzda 33b/3

süd: Doğumdan sonra belli bir süre yavrularını besleyebilmeleri için kadınların ve memeli dişi hayvanların memelerindeki bezler tarafından salgılanan besin değeri yüksek, tatlımsı, özel kokulu, mavi veya sarıya çalan beyaz renkli sıvı, süt.

s. 66a/2, 81b/6; s. +den 34a/11, 37b/14; s. virdi 34a/10

şümme: Ar. Sonra.

kelime-i ş. 71b/3

sündüs: Ar. İpin yanı sıra altın ve gümüş tellerle dokunan, kaftan ve giysi dikiminde kullanılan bir tür ipekli kumaş.

s. +İ 67a/4

sünnet: Ar. Hazreti Muahmmmed'in müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamamı.

s. 73a/8; s. +leri 26a/6

süpür-: Bir şeyin, bir yerin üstündeki çer çöp, toz toprak vb. şeyleri süpürge, fırça veya başka bir araçla toplamak, temizlemek.

s. -ür 69a/8

sür-: Kovmak, uzaklaştırmak.

s. -e 38a/1; s. -er 50a/3; s. -medi 76a/2; s. -üp 50a/4, 80b/6

sür'at: Ar. Çabukluk, hız.

s. +le 12b/12, 7b/7

sürç-: Yürürken yanlış adım atıp dengesini yitirmek.

s. -em 12b/13

sürin-: Sürünmek.

s. -e 36b/9; s. -eler 67a/5; s. -i geleler 3b/4

sürür: Far. Mutluluk, sevinç.

nūr-ı s. +ı 14b/12

süs-: Boynuzlu hayvan boynuzu ile vurmak, tos vurmak.

s. -dügin 6b/7

şād: Far. Sevinçli, mesrur, memnun.

ş. ola 66b/8

şādılık: Far. Mutluluk, memnuniyet.

ş. 14b/12; ş. +la 24b/9

şafaq: Ar. Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık.

ş. 25a/8

Şafī': Ar. Şefaaf eden.

Ş. +ler 39b/9

şahādet: Ar. 1. Tanıklık. 2. İşaret, alāmet.

kelime-i ş. 57b/7

şāhid: Ar. Tanık.

ş. 26b/3, 26b/4

şahş: Ar. Kimse, kişi.

ş. 15a/12, 15b/13, 18b/4, 6b/2; ş. -ı kāfir 11a/6; ş. +a 14b/9; ş. 20a/4; ş. +ı 20a/4, 24a/11; ş. 16a/15; ş. +a 87b/2

şakī: Ar. Kötü fiilli, eşkıya, haydut.

ş. +ı 35b/6; ş. 35b/11

şakī: Ar. Yol kesici, haydut.

ş. +leri 51a/6

Şām: Şam Vilayeti.

Ş. 58a/11, 80a/3; Ş. +da 58a/12; Ş. vilāyetinde 75a/5; Ş. +a 78a/15, 80a/9

şān: Ar. Şan, şöhret, ün.

ş. -ı 'azīm 74a/4

şarāb: Ar. İçilecek şey.

ş. 5b/8; ş. +dan 22b/10, 38a/4; ş. +dur
23a/5; ş. +ınuş 23a/2; ş. +ların
22b/13, 22b/14

şāyed: Far. Eğer, olaki, olabilir ki.

ş. 42a/5; ş. 69a/8

şāz: Far. Şad, sevinçli.

ş. olup 25a/3

şedā'id: Ar. Şiddetli, meşakkatli.

ş. -i dünyāya 73a/10

Şeddād: İrem oğlu Avs oğlu Ad'm iki
oğlundan birisi.

Ş. 41a/2, 41a/4, 41a/5, 42a/5, 42a/7,
43a/1, 43a/3, 43a/7, 45b/2, 45b/6,
45b/9; ş. +uñ 41a/12; Ş. +uñ 42b/15

Şedīd: İrem oğlu Avs oğlu Ad'm iki
oğlundan birisi.

Ş. 41a/2, 41a/3

şedīd: Şiddetli.

Veyl-i 'azāb-ı ş. 73b/8; ş. +dür
30b/13; Veyl-i 'azābı ş. 81a/5; ş.
olduğuyçün 70b/6

şefā'at: Ar. Birinin suçunun
bğışlanması veya dileğinin yerine
getirilmesi için o kimseyle Tanrı
arasında peygamberin yaptığı
aracılık.

ş. +a 6a/8; ş. itmek 6a/7; ş. kıla 6a/9;
ş. kıлмаğa 6a/3; ş. kıilup 20a/6; ş.

+ün 20a/7; ş. +ünle 55a/10;
makām-ı ş. vire 55a/9

şefkat: Ar. Şefkat, acıyarak ve
esirgeyerek sevmek.

ş. 55a/15; ş. itmege 49b/2

şehvāt: Ar. Şehvetler, gönül
düşkünlükleri.

ş. -ı nefsāniyyeye 67a/12

şehr: Far. Büyük belde, kent, il.

ş. 27a/12; ş. +e 42a/11; ş. +i 58b/5; ş.
+ine 46b/12; ş. ideler 41a/8; ş. +ler
44b/12; ş. +lerde 15a/14; ş. +leri
55b/14; ş. +lerini 17a/1; ş. +ün
41b/3, 77a/1; ş. +ün 42a/9

şek: Ar. Şüphe, tereddüt.

ş. 2a/4

şekāvet: Ar. 1. Bahtıkaralık 2.
Eşkiyalık.

ş. +den olup 70a/15; ş. +e 72b/11; ş.
+leri 51b/2; ş. +lerinden 51a/3;
sebeb-i ş. olduğu 36a/13

şekāvet: Ar. Uğursuzluk, bedbahtlık.

eyt-i ş. +de 65a/3; ş. +lerinden
50b/14

şekl: Ar. Şekil, biçim, görünüş.

ş. -i şüret idüp 32b/3

şerbet: Ar. Şurup.

ş. +in 25b/4

şeref: Ar. Bir kimseye gösterilen saygının dayandığı manevi yücelik, ululuk.

ş. 22a/13, 6b/15; ş. -i kerāmeti 51a/11; ş. +den 61a/7; ş. +dür 17b/13; ş. +i 72b/1; ş. +in 22a/11, 58b/3, 63a/10, 77b/3; ş. +iyle 72b/2; ş. +leri 57b/9; ş. ola 17b/15; ş. +ünjü 57b/3, 77a/15

şerîf: Ar. Kutsal, mübarek, şerefli.

ş. bilüp 7a/1; ş. +dür 31b/6; vakt-i ş. +dür 25a/10; ş. +i 77a/2; ş. olmayınca 7a/2

şerîk: Ar. Ortak.

ş. +i 30a/11; ş. 34a/3, 86a/11; ş. kılmayalar 65a/7

şerîr: Ar. 1. Kötülük işleyen. 2. Fesatçı.

ş. 85b/10

şerli: Ar. Kötü, fena.

ş. +leridür 65b/2; ş. 89a/3; ş. +den 85b/8; ş. +lere 84b/13

şerr: Ar. Kötülük, fenalık, kötü iş.

ş. +i 67b/9, 88a/13, 88a/16, 89b/1; ş. +inden 88a/12, 88b/10, 88b/3, 88b/6, 89b/2, 89b/3, 89b/5; ş. +lerde 89a/3; ş. +leri 67b/9, 89a/3; ş. +lerinün 67b/7; ş. +leründen 89b/12

şerr: Ar. Kötülük, fenalık, kötü iş.

ş. 16b/2, 18b/7, 19b/5, 21a/15, 64a/4, 67b/5; hayr ş. 69b/4; tarîk-i ş. 48b/1; ş. -i tarîkin 13b/6; ş. +den 11a/6, 18b/4, 18b/6, 19b/6, 24b/3, 66b/6; ş. ise 16b/2; ş. +leri 21a/6; ş. olup 77a/3

şesil-: Çözülmek.

ş. -di 87b/10; ş. -di koyu virdiler 87b/11

şevk: Ar. Şevk, şiddetli arzu.

ş. 7b/4

şey: Ar. Şey, nesne.

ş. +i 83a/2; ş. +lere 66a/9

şeyâtin: Ar. Şeytanlar.

ş. 13a/11, 15b/14, 17b/6, 21a/9, 31b/9, 57a/7, 89b/12; ş. +e 32a/7; ş. +ler 21a/15, 67a/3; ş. +lerün 21a/5

Şeybe: Utbe b. Rebîa b. Abdışems b. Abdimenâf (ö. 2/624). Mekkeli Müşriklerin ileri gelenlerinden biri. Taif'te Hz. Peygamberin taşlandığı bahçenin sahiplerinden.

Ş. 12b/8; ş. kıldı 76b/9

şeytân: Ar. Şeytan.

ş. 87a/6, 89b/11; ş. +dan 89b/1; ş. +ı 89b/13; ş. +uñ 64a/4; ş. +uñ 89b/6; ş. +lar 17b/8

şiddet: Ar. Sertlik, katılık.

ş. +le 10a/10

şifā: Ar. İyi olma, sağalma.

ş. idersin 28a/8; ş. vire 27b/14; ş.
viren 27b/12, 28a/9; ş. virmek
28a/9

şihāb: Ar. Kıvılcım.

ş. alup 32a/6

şikāyet: Ar. Sızlanma, yakınma.

ş. eyledi 27a/8; ş. +ler ider 44a/4

şimden: Şimdiden, şu andan.

ş. 13a/3, 82b/4

şimdi: Şu anda, içinde bulunduğumuz
zamanda.

ş. 42a/3, 46a/7, 6a/12, 84a/3, 86b/14;
ş. +den bir 83b/14; ş. +ki 55a/15,
55b/10, 82b/7, 82b/9; ş. 76b/7

şîr: Ar. 1. Anlama 2. Şiir.

ş. itmez 85b/13

şirk: Ar. Allah'a ortak koşma.

ş. 52a/14, 53b/2, 5a/1, 64b/9; ş. -i
küfr 36a/1; ş. -i ma'şiyet 33a/8; ş.
+den 12b/1, 12b/9, 19b/10, 50b/8,
52b/2, 5a/1, 5b/1, 64b/10, 9a/6; ş.
itdiler 66b/9; ş. kıldı 9b/11; ş. +le
6b/3

şol: Şu, o.

ş. 10a/3, 12a/1, 12a/11, 12a/3, 12a/8,
12b/12, 12b/6, 13a/3, 13b/12,
14a/15, 14a/3, 14b/9, 15a/1, 15a/10,
15a/2, 16a/10, 16a/9, 21b/6,

23b/15, 24a/11, 24a/3, 2b/3,
30b/13, 32b/2, 32b/9, 34b/6, 35b/6,
36b/2, 37a/11, 37a/7, 37b/7, 37b/8,
39a/11, 40a/15, 41b/8, 44b/11,
46a/11, 46a/3, 46b/6, 47b/11,
49a/12, 4a/9, 4b/14, 50b/11, 52b/1,
52b/13, 52b/7, 53b/9, 55a/6, 56b/7,
59a/10, 60a/14, 61b/7, 64a/14,
67b/2, 67b/4, 69b/10, 69b/12, 6a/8,
70a/1, 71a/10, 72a/6, 72a/8, 72a/9,
72b/7, 73a/15, 73b/8, 75b/1, 77b/6,
78b/10, 78b/12, 79a/11, 79a/14,
79b/4, 7a/13, 7b/4, 80a/13, 81a/14,
81a/6, 82b/2, 83a/4, 84a/9, 87a/13,
88b/13, 88b/2, 89a/8, 89b/15,
89b/9, 8a/9, 90a/4

şöyle: Şöyle.

ş. 12a/2, 13b/13, 24a/9, 38a/6, 40a/8,
44b/13, 67b/12, 71b/11, 74b/9,
75a/5, 78b/8, 79b/3, 7a/7, 87b/10,
8a/14, 9a/13; ş. +dür 81b/11

şu: Şu.

ş. 7a/4; ş. kılduğun 5b/14; ş. +lar
11a/7, 19b/12, 35a/12, 35b/15,
37a/13, 49b/6, 53b/6, 59a/5,
65a/15; ş. +laruñ 40a/9; ş. +nı
34b/12; ş. +nlar 15b/2; ş. +nlara
39a/15; ş. +nuñ 37b/9, 63b/4

şu'ā: Ar. Güneş ışığı.

ş. +sından 67b/4

şuğl: Ar. İş, meşgul oluncak şey.

ş. ola 15a/10

şükr: Ar. Görülen iyiliğe karşı duyulan minnettarlık.

ş. +in 56b/3, 59a/2; ş. iden 46b/2

şüru^ç: Ar. Başlama.

ş. 88b/8

tā: Far. Kadar, değin.

t. 10b/12, 10b/15, 13b/1, 13b/12, 13b/3, 14a/12, 20b/14, 23b/8, 28a/11, 28b/1, 28b/14, 28b/3, 29b/4, 2b/15, 31b/2, 33a/11, 33b/7, 34b/6, 38a/11, 3b/15, 41a/10, 42a/12, 45a/1, 47a/3, 47b/3, 47b/4, 50b/15, 50b/4, 57b/7, 59a/11, 63b/1, 63b/12, 64a/12, 65b/7, 69a/4, 75a/3, 78b/13, 79b/8, 7a/2, 82b/13, 82b/5, 85a/12, 86a/14, 86a/5, 9a/6; t. 45b/15; t. 60b/7, 73b/13, 74b/4, 7a/7, 86a/2, 56b/14

ta^çaccüb: Ar. Şaşma, hayret etme.

t. idüp 38b/3; t. kıldılar 63b/2

ta^çām: Ar. Yemek, aş.

ţ. 37a/10, 37a/7, 80a/2, 80a/6, 80b/4;
ţ. +dan 72a/9, 80a/8; ţ. +ın 69a/11;
ţ. +lara 14a/3; ţ. +lardandır 72a/6;
ţ. +ları 37a/5

ta^çāmlan-: Nimetlenmek.

ţ. -durdı 80a/15

ta^çāmlandır-: Nimetlendirmek.

ţ. -alar 44a/15; ţ. -duğı 49a/4; ţ. -mağa 80b/15; ţ. -mağ 49a/1, 49a/3

ta^çarruż: Ar. İlişme, sataşma, saldırma.

t. ide 51b/8

ţā^çat: Ar. Allah'ın emirlerini yerine getirme.

ţ. 49a/13, 50b/6, 52a/12, 57b/12, 59a/12, 59a/9, 59b/1, 6a/12; ţā^çat buy ţ. 88a/13; ţ. buy ţā^çat 88a/13; ţ. +e 64b/9, 72a/9; ţ. +ı 4b/2, 52a/6; ţ. +ına 46b/3; ţ. +inden 71a/6; ţ. +ine 31a/3; ţ. kıl 58a/6; ţ. +le 44a/10, 52a/8; ţ. +lerden 50b/1; ţ. +lere 38b/2; ţ. +lerine 7b/12; ţ. +lerünün 55a/9; ţ. +e 9a/3

ţab^ç: Ar. Tabiat, huy, yaratılış.

ţ. kılmaduk 2a/10

ţabaqa: Ar. Kat, katman.

ţ. +lar 74b/10; ţ. +ları 74b/9

ţabaqat: Ar. Tabaklar.

ţ. 25a/15

tābi^ç: Ar. Birbiri arkası sıra giden.

t. ola 8a/12

ţabī^çat: Ar. Yaratılış, doğa.

ţ. +ları 57a/14, ţ. +larunuz 2a/15

Ṭabī^çin: Sahābeyi müslüman olarak gören ve müslüman olarak ölen ikinci nesli ifade eden terim.

Ṭ. 65b/6

tāc: Ar. Hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık.

t. 67a/6, 67a/7

ta'cīl: Ar. Acele ettirme, çabuklaştırma.

t. 42b/12; t. olunur 67b/11, 67b/7

ṭad: tat.

ṭ. +uṅ 5a/12

ta'dīl: Ar. 1. Doğrulama 2. Değişiklik.

t. idüp 19a/4

ṭağ: Dağ.

ṭ. 24a/9, 38b/14, 78a/6; ṭ. 28b/11; ṭ. +dağı 15a/13; ṭ. +dan 28b/11, 28b/9; ṭ. +lar 15a/9, 44b/11, 4a/8, 70a/1, 70a/2, 70a/4, 87b/15; ṭ. +lar 2a/11; ṭ. +lara 38b/12, 78a/1; ṭ. +lardan 38b/14; ṭ. +ları 10b/11, 40b/7; ṭ. +laruṅ 4b/1; ṭ. +uṅ 28b/8; t. +dur 58a/11, 58a/12; t. +ına 38b/14, 38b/15, 60b/1, 63b/15; t. +ınuṅ 39a/2

tağayyür: Ar. Değişme, başkalaşma.

t. oldı 86a/8

tağı: 1. Ve 2. dahi.

t. 43a/7; t. +lar 61b/4; t. olup 61b/2

tağıl-: Dağılmak.

t. -up 64a/1, 76b/8; t. -ur 4b/8

tağınuḳ: Dağınmak.

t. 81b/9

tağluḳ: Dağlık.

t. +larından 51a/3

ṭāhir: Ar. Temiz.

ṭ. kılmaduḳ 57a/7; ṭ. olmuşdur 22b/8

taḥḳīḳ: Ar. Şüphesiz, muhakkak.

t. 4a/11, 8b/14, 50b/7, 11b/1, 16b/12, 19b/3, 21a/3, 24b/1, 25a/5, 31a/10, 32b/6, 35b/14, 40a/1, 40a/4, 47a/8, 50b/10, 53a/13, 58b/8, 63a/4, 65a/15, 68b/9, 71b/14, 82b/11, 89b/10; t. 18a/1; t. +dür 11a/13; t. koyana 18b/10; t. 17a/14, 5b/1

taḥlīd: Ar. Daimi olarak oturma, kalma.

te'bid-i t. +dür 4b/6

taḥşīl: Ar. Kurtarma, kurtarılma.

t. itdi 27a/10

taḥşīş: Ar. Bir şeyi birine veya bir şeye mahsus kılma.

t. kıldı 9b/14

taḥt: Far. Hükümdarların oturduğu büyük koltuk.

t. 29b/14, 38a/7, 38a/8; t. +lar 22b/4, 23b/12, 38a/5, 39a/4, 67a/4; t. +lar eylediler 41b/7

taḥvīf: Ar. Korkutma.

t. idüp 6a/13

Ṭāif: Hicaz bölgesinde bir şehir adı.

ṭ. +e 83b/12; Ṭ. +e 76a/14

ṭāife: Ar. Kavim, kabile.

ṭ. +sinden 64b/2

ṭākat: Ar. Güç, derman, direnç.

ṭ. 60a/3; ṭ. +i 64a/4; ṭ. +leri 23b/14,
76b/8; ṭ. +um 89b/2; ṭ. +üm 78a/4;
ṭ. +ümüz 77a/6; ṭ. +ümüz 42b/3

ṭaḳdīm: Ar. Öne alma, ileri sürülme.

t. itdühüz 71b/2

ṭaḳdīr: Ar. Allah'ın ezelde her işi belirlemesi.

t. itdiler 41b/3; t. +ine 89a/1; t. itdi
34a/1; t. itüh 68a/4; t. kıldı 13b/4

ṭāki: ta ki, -e kadar.

t. 16b/1, 2a/11, 2b/3, 32a/14, 33b/9,
35b/2, 37a/2, 41b/1, 41b/10,
41b/11, 45b/1, 46a/7, 48a/11,
48b/11, 48b/4, 4a/5, 59b/5, 67b/8,
71a/2, 75b/15, 75b/9, 76a/10,
76a/5, 76b/12, 76b/13, 76b/5,
77a/10, 7a/1, 7a/5, 80b/5, 9a/5; t.
29a/11, 60a/2, 67b/9; t. 21b/14,
41a/15, 45b/4, 71a/7, 75a/11,
77a/15

ṭaḳrīr: Ar. Yerleştirme,
sağlamlaştırma.

t. 40a/4

ṭaḳşīr: Ar. Günah.

t. 63b/2

ṭaldurıl-: daldırılmak.

ṭ. -maya idi 35b/4; ṭ. -mışdur 35b/2

ṭaleb: Ar. İstek, arzu.

ṭ. -i ma'īšet kılmaduk 2b/5; ṭ. itmege
69a/13; ḥaḳḳ ṭ. itmekden 36a/2; ṭ.
itmesün 14b/6; ṭ. it 42b/11; ṭ. ideler
56b/8; ṭ. idenleri 25a/11; ṭ. itüh
63b/7; ṭ. kıldı 9a/9

ṭam: Dam, çatı.

ṭ. +ında 63b/13

ṭama': Ar. Doymazlık, çok isteme.

ṭ. idüp 20a/15; t. +ı 69a/6; t. +la 69a/6

ṭamām: Ar. Tamam, Eksiksiz.

t. 20a/12, 33b/14, 36b/10, 45a/1,
58b/11, 5b/6, 87b/6; ṭamām t.
20b/3; t. -ı 58b/12 58b/11; t. idüp
45b/1, 45b/5; t. kıldı 84a/3; t.
20a/12; t. olur 25a/13; t. ṭamām
20b/3; t. 45b/10; t. oldu 75a/6

ṭamāmraḳ: Tastamam.

t. +dur 10a/7

ṭamar: Damar.

ṭ. +da 89b/3; ṭ. +ı 38b/14; ṭ. +ını
39a/2; ṭ. +laruñdan 34a/10

ṭamla: Damla.

ṭ. 38b/7

ṭamu: Cehennem.

ṭ. 15b/6, 21a/1, 22a/5, 37a/9, 4b/14, 71b/13, 88a/10; ṭ. +da 39b/1; ṭ. +dan 48b/11, 5b/1; ṭ. +dur 22a/6, 67a/2; ṭ. +nuṣ 37a/4, 74a/4; ṭ. +sı 11a/7, 71b/11; ṭ. +sı 16a/13; ṭ. +sına 11a/8, 24b/15; ṭ. +sından 5a/10; ṭ. +ya 25b/6, 48b/15, 49b/8, 53b/8, 7b/13; ṭ. +yla 48b/10

ṭa'n: Ar. Yermek, kınama.

ṭ. ide 73b/2; ṭ. ider 82a/3; ṭ. iderdi 73b/6; ṭ. iderlerdi 23a/11; ṭ. idüp 30a/6

ṭanuḳ: Tanık, şahit.

ṭ. olmaḳ 21a/9

ṭanuḳlıḳ: Tanık olma durumu.

ṭ. virem 84b/2; ṭ. virürler 21a/10 ṭ. idüp 30a/1; ṭ. virdüm 9a/4; ṭ. vireler 22b/1, 30a/3; ṭ. virürler 21a/11

ṭaḡrı: İlah.

t. 17a/3; t. +ḡa 82a/13; t. +sı 29a/2, 55a/2; t. +sına 29a/6, 51a/10

ṭap-: İtaat etmek, boyun eğmek.

ṭ. -alar 72b/7; ṭ. -an 64a/15; ṭ. -ar 62b/2, 82b/4; ṭ. -arlardı 64a/10; ṭ. -arsız 82b/3; ṭ. -arsız 9b/5; ṭ. -arum 82b/5; ṭ. -arum 86a/10; ṭ. -dılar 30a/2; ṭ. -dugına 54a/7; ṭ. -ıdı 82b/7, 82b/8; ṭ. -ıdı idi 42b/9; ṭ. -ıdılarıṣ 42b/9; ṭ. -maḳda 82b/8; ṭ. -maḳdan

9b/11; ṭ. -maḳdur 65a/8; ṭ. -mazam 82b/2

ṭaraf: Ar. Yöne, yan, doğrultu.

ṭ. 80a/4; ṭ. +dan 42a/11; ṭ. +ından 17a/15, 49b/8, 75a/13, 78b/1, 79a/9

ṭarak: Tarak.

ṭ. 87a/9

ṭaral-: Daralmak.

t. -dı 41b/12

ṭarıḡan-: 1. Muzdarip olmak, kederlenmek, bunalmak. 2. Nefret etmek.

t. -dı 42b/5

ṭārīḳ: Ar. Yol.

ṭ. 32a/2, 32a/3, 32a/5; ṭ. -ı ṣāḳıḅ 32a/6; ṭ. 32a/4; ṭ. 48a/15, 83a/5; ṭ. -i ḡaḳḳdur 18a/3; ṭ. -i ḡayrı 48b/1; ṭ. -i ṣerr 48b/1; ṣer-i ṭ. +in 13b/6; ṭ. +leri 83a/6; ṭ. 18b/13; t. -i ḡaḳḳa 18b/8; t. -i İslāma 17a/11; t. +in 52b/11; 'amel-i t. +ine 52b/5

ṭarlıḳ: Dar durumda olma.

ṭ. +ın 47a/11

ṭart-: Çekmek.

ṭ. -arlar 20b/5; ṭ. -salar 20b/5; ṭ. -up 20b/3, 20b/4

ṭaṣadduḳ: Ar. Sadaka verme.

t. idüp 71a/11

taşarruf: Ar. Tutum.

t. idemezler 49a/2; t. idesiz 2b/6

taşdīk: Ar. Doğrulama, gerçek olduğunu söyleme.

t. 21a/2; t. itdiler 30a/7, 30b/7, 59a/6, 65b/5; t. itmediler 49b/7; t. itmezler 25b/8; t. +idür 60b/13; t. idüp 52b/3, 66a/5; t. iderler 1b/11

taşdīkla-: Ar. Doğrulamak, gerçek olduğunu söylemek.

t. -mak 51a/4

taşvīr: Ar. 1. Resim yapma, 2. Resim, figür.

t. kılpup 19a/4

taş: Taş.

ṭ. 20a/11, 27b/2, 40b/8, 48b/11, 78b/2, 78b/6, 78b/7, 79a/15, 79a/9, 87a/11; ṭ. +dur 21a/4; ṭ. +ı 19a/6, 27a/14; ṭ. +ına? 69b/12; ṭ. +la 79a/13, 79b/3; ṭ. +la urdı 27b/1; ṭ. +lar 74a/1, 78b/3, 78b/9; ṭ. +lardan 79a/11; ṭ. +larçün 76b/7; ṭ. +ları 78b/6

taşī- Taşımak.

ṭ. -maḳluḡa 80a/2

taşīt- Taşıtmak.

ṭ. -dı 76b/14

taşla- Taş atmak.

ṭ. -dılar 76b/6

taşlu: Taşlı.

ṭ. 68a/13, 68b/5, 69b/12

taşra: Dışarı.

ṭ. 13b/8, 17a/5, 24a/12, 42a/12, 42b/13, 66b/2, 66b/4; ṭ. +dan 74b/12; ṭ. +ya 74b/13

taşlu: Tatlı.

ṭ. 37b/15; ṭ. +dur 81b/5; ṭ. +sı 18a/15

tavāf: Ar. Etrafını dolaşma.

t. ideler 65a/9

ṭavar: Hayvan, davar.

ṭ. 79b/4

tavīl: Ar. Uzun.

kelām-ı ṭ. itmeḡe 26b/5, t. 57b/1

ṭāvūs: Ar. Süslü bir kuş adı.

ṭ. 15b/3

ṭayan- dayanmak.

ṭ. -caḡ 36b/9

taṣarruʿ: Ar. Kendini alçaltarak yalvarma.

t. kılpup 58a/6

tāze: Far. Kuru olmayan, körpe, yeni.

t. 34a/9, 72a/5; t. +sin 37a/6

tazelik: Far. Yenilik.

t. +lerin 22b/8

taṣīm: Ar. Saygı gösterme, ululama.

t. +in 32a/2, 48b/8, 63a/10; t. ideler
7a/1

te'bid: Ar. Sonsuzlaştırma.

t. -i tahlīddür 4b/6

te'hīr: Ar. Geciktirme, Geciktirilme.

t. olınmışdur 67b/10; t. olmuşdur
67b/6

te'hīr: Ar. Geciktirme, geriye bırakma.

t. 71b/3

te'kīd: Ar. Kuvvetlendirme,
sağlamlaştırma.

t. kılmak 57b/13

Te'ālā: Ar. Yüksek olsun.

T. 32a/8, 32b/8, 34b/13, 36a/5,
43b/11, 46b/6, 4a/1, 50b/4, 51a/11,
51b/1, 51b/15, 56b/2, 61b/1,
66a/15, 6b/11, 6b/5, 73a/4, 78a/12,
79a/2, 79a/7, 79b/5, 81a/11, 81a/12,
84a/4, 10b/6, 13a/12, 13a/13,
13a/15, 13a/9, 13b/2, 13b/3, 19a/8,
20b/10, 24b/4, 25a/8, 26a/1,
26a/12, 26a/13, 27b/14, 27b/8,
28a/4, 31b/1, 34b/14, 34b/6, 35b/9,
37a/13, 37b/6, 38b/15, 39b/1,
39b/7, 41a/7, 45b/13, 47a/1, 48a/8,
51a/15, 59b/9, 61b/12, 62a/15,
62a/4, 65b/8, 66a/14, 66a/4,
68b/12, 68b/14, 68b/15, 69a/11,
6a/8, 73a/1, 77a/6, 79b/11, 81b/11,
81b/15, 83a/14, 83b/11, 86b/11,

86b/9, 89a/4, 89b/4, 9b/7, 31a/15,
10a/1, 10a/4, 11a/15, 11a/2, 11b/14,
12a/12, 12a/13, 14a/1, 16b/12,
16b/14, 16b/3, 16b/5, 17a/9, 17b/7,
18a/4, 18a/5, 18b/15, 1b/14, 1b/15,
20a/13, 22a/12, 22b/5, 23a/15,
23b/5, 23b/6, 24a/3, 24b/9, 25a/14,
27b/2, 29b/10, 29b/12, 30a/4,
31b/10, 31b/13, 32a/1, 32b/14,
33b/7, 34b/4, 36b/1, 37b/3, 38b/4,
40a/11, 44a/5, 46a/2, 46b/11, 47a/6,
48a/1, 49b/13, 50a/11, 50a/6,
50b/6, 51a/8, 52b/9, 53b/13,
54a/11, 54b/1, 56a/11, 56a/2, 56a/9,
56b/10, 56b/5, 58a/10, 58a/15,
58b/7, 59a/14, 59a/5, 59b/3, 59b/4,
59b/5, 60b/7, 61b/10, 62b/4, 63a/1,
63b/3, 64a/13, 66b/11, 68a/5,
69a/14, 69b/14, 69b/4, 6b/11,
71a/1, 71a/6, 71b/12, 72a/12,
72b/14, 73b/13, 74a/5, 74a/8,
74b/6, 75a/1, 7b/7, 80a/8, 80b/7,
81b/12, 81b/2, 83b/10, 84a/9,
84b/12, 84b/5, 84b/9, 85a/1,
85a/13, 85a/7, 86a/9, 86b/5, 87a/14,
88b/15, 89a/11, 89a/15, 89a/3,
89a/7, 8a/5, 8b/7, 8b/8, 9a/8, 9b/1,
9b/14, 1b/6, 38b/7; Hakk T. 85b/10,
88a/5; Allāh T. +dan 13a/4, 30b/2,
35a/9, 61a/14, 66a/6; Hakk T. +dan
33b/11, 50b/13, 51a/13, 83b/4; T.
+dur 28a/11; Allāh T. +dur 27b/13,
84a/6; Allāh T. +dur 30b/15; Hakk

T. +dur 61a/3; Hakk T. eyle 21a/5; Hakk T. +nuş 56b/4; T. +nuş 33b/6; Allāh T. +nuş 13a/12, 15a/2, 30a/7, 59a/6, 66a/8, 86b/8; Hakk T. +nuş 12b/7, 37b/11, 38b/12, 38b/4, 62b/1, 7b/11; Hakk T. +nuş virdüğine 46b/2; Allāh T. +nuşdur 18a/8, 20a/8; Allāh T. 63a/6, 80a/5, 82b/15; Hakk T. 32a/13, 55a/3; Hakk T. virdüğü 22b/5; T. +ya 25b/11, 35b/5, 84a/2; Allāh T. +ya 27b/14, 33b/13, 35b/10, 59a/7, 65a/7, 86b/6, 86b/8, 89b/1, 89b/11; Allāh T. +yā 73a/15; T. +yı 65b/5; Allāh T. +yı 52b/3, 65a/5, 66a/9

tebdīl: Ar. Değiştirme.

t. 31b/9; t. oluban 32b/4

tebīd: Ar. Uzaklaşma, kovma.

t. 4b/8

tebliğ: Ar. Bildirme.

t. -i risālet 35a/5; t. -i risāletdür 12b/10

tecāvüz: Ar. İleri geçme, haddi aşma.

t. 61a/2

tecrībe: Ar. Tecrübe, deneme, sına.

t. 27a/14, 42a/6; t. idem 27a/12

tedārik: Ar. Hazırlama temin etme.

t. -i ruşat 6a/13; t. olaydı 45b/15; t. olunmaz 46a/1

tedbīr: Ar. Çare, tedbir, hazırlık.

t. 28b/13; t. eyledük 14a/4; t. +i 8a/1; t. idicilere 63a/8

tefahür: Ar. Övünme.

t. itdiler 70b/12; t. +ünüz 71a/3

tefrīḡ: Ar. Ortalamanın çok altında olan.

t. kıldılar 18a/4

tefsīr: Ar. Yorum, açıklama.

t. 60a/7; ehl-i t. 79b/10, 85b/3; t. -i 'amme 1b/1

tek: Biricik, yegane.

t. 39b/13, 6b/4; t. +dür 39b/14

teḡarrüb: Ar. Yakın.

t. -i ḡaşıl eyle 62b/15

tekbīr: Ar. Birleme.

t. +dür 36a/7; t. idüp 36a/12

tekebbür: Ar. Kibirlenme.

t. +den 13a/5; t. oldı 9a/2

tekerle-: Yuvarlamak.

t. -yü virün 28b/8

teklīf: Ar. 1. İş isteme. 2. önerge.

t. 46a/1, 88a/13; dār-ı t. +de 45b/14; t. ideler 36b/9

tekrār: Ar. Bir şeyi birden çok kez yapma.

t. 34b/5, 35b/2, 35b/3; t. itdüğü 71b/3; t. idüp 57b/14

tekye: Ar. 1. Dayanma 2. Güvenme.

t. kılurlar 67a/4

tekzīb: Ar. Yalanlama.

t. itdi 9a/14; t. itdiler 15a/3; t. eterler 80b/10; t. itmekde 31a/14; t. etüp 59b/9; t. iderler 1b/11; t. idüp 19b/1, 21b/15, 52b/9, 62a/3

temennī: Ar. Dileme, arzu etme.

t. +dür 46a/9

temettu': Ar. Kazanç, fayda.

t. 14a/15; t. itmek 10b/14; t. ide 14a/13; t. ideler 67a/3; t. idesiz 14a/12; t. +laruna 11a/3; t. olmak 10b/14

ten: Far. İnsan vücudunun dış yüzü.

t. 15b/10; t. +lerinden 7b/14

tenākuḏ: Ar. Çelişme.

t. +dan 13a/11, 64b/7

tena'um: Ar. Nimet ve bolluk içinde bulunma.

t. 14a/15; t. ideler 22b/4; t. iderler 19b/11, 4a/1

tenbīḥ: Ar. Uyandıma, uyarma, uyarı.

t. +dür 71a/13; t. ide 39a/1; t. ider 34a/15

tenbiye: Ar. Göz açtırmak, gafletten ikaz etmek.

t. 56a/9

tenlü: Canlı.

t. +leri 27b/7

tenzih: Ar. Kusur kondurmama.

t. it 33a/14

tepe: Tepe.

t. 24a/9; t. +lerine 78b/4; t. +sinden 79a/15

terahḥum: Ar. Merhamet etme, acıma.

t. +ile 71a/14; t. +ları 62b/7

terāzū: Far. Terazî.

t. 26b/2; t. +de 20a/11, 20a/15, 52a/9, 70a/14, 70a/7; t. +yi 20a/10

terbiye: Ar. Eğitim.

t. 12b/1, 56a/14; t. kıldı 61a/4

terbiyet: Ar. Besleyip büyütme.

t. kılduḡdan 55b/9, t. 55a/15

tercemān: Ar. Tercüme yapan.

t. 77b/5, 77b/6, 77b/7

terḥīm: Ar. Allah merhamet etsin deme.

t. 49b/2

terk: Ar. Bırakma, koyu verme.

t. itdükleri 36a/13; t. itmedi 54b/6, 55a/14; t. itmedük 55b/10; t. eyledi 55a/2; t. eylemeye 62b/14; t. ideler 51a/1; t. ider 52a/6, 64a/12; t. iderler 81a/10; t. idersüz 36a/7; t.

iderüz 55b/11; t. idevüz 55b/1; t.
idüp 37a/13, 38b/1, 53a/6, 64b/1,
72b/5, 80a/3

terkeş: Far. Ok çantası.

t. +inden 29a/3; t. +ümden 29a/1

terkīb: Ar. Birkaç şeyi birleştirip
karışık bir şey meydana getirme.

t. itmek 19a/8; t. kıldı 19a/9

ters: Far. Korku.

t. idüp 12b/2; t. idüp 12a/14

tertīb: Ar. Dizme, sıralama.

t. +le 27a/10

tesbīh: Ar. Benzetme, benzetilme.

t. 67a/10; t. eyle 84a/1; t. it 33b/13; t.
it 34a/2; t. idüp 83b/5

tesellī: Ar. Avutma, avundurma.

t. ider 55a/12

teslīm: Ar. Teslim, verme.

t. ider 63a/8

Tesnīm: Ar. Cennet meşrubatının en
yükseğidir.

t. 23a/3; t. 23a/4

tesviye: Ar. Seviyelendirme. Düzleme.
Beraber etme. İki şeyi müsavi etme.

t. itdüm 50a/9; t. kıldı 33b/14

teşbīh: Ar. Benzetme, benzetilme.

t. itdi 85a/8

teşviş: Ar. Karıştırma. Karma karışık
etme. Bulandırma.

t. +ümüz 23b/3

tetimme: Ar. Tamamlayıcı, noksanı
tamamlayıcı.

t. +sidür 57b/2

tevāzu‘: Ar. Alçak gönüllülük.
Kibirsizlik.

t. kılp 25b/11

tevbe: Ar. Tövbe, işlediği bir günah
veya suçtan pişman olarak bir daha
yapmamaya karar verme.

t. 45a/7, 50b/8; t. itmeden 35b/9; t.
itmegi 45a/7; t. iden 31a/2; t.
idenleri 19a/2; t. idüp 12b/4, 62a/8;
t. kılmadum 67b/1

tevbīh: Ar. Azarlama.

t. -i serzenīş kılmak 22a/5; t. olmak
16a/5

teveccüh: Ar. Yönelme.

t. itdür 82a/1; t. itmekle 73a/9

tevfīk: Ar. Uygunluk, uygun olma.

t. virmeyüp 44a/8; t. virmezüz
52b/10; t. virüp 52b/5; t. virür
18a/8, 31a/3

tevḥīd: Ar. Allah’ın birliği.

t. +dür 36a/6; t. +e 17a/11; t. 35b/15,
36a/10, 4b/2, 50b/8, 56b/15, 6a/11,
80a/11; kelime-i t. 52b/3; t. +e

62a/1, 64b/9, 73a/7, 9a/3, 9a/8; t. +i
84b/7; kelime-i t. +i 52b/9

tevhīdsüz: Ar. Allah'ın birliği inkar eden.

t. 37a/12

Tevrāt: Kur'ân-ı Kerîm'de yahudilerin kutsal kitabına verilen ad.

T. +da 64a/10

tıfl: Ar. Çocuk.

t. olmağa 25b/3

tırnaç: Tırnak.

t. +ları 7a/6; t. +larından 68b/1; t. +larundan 68b/6

ticâret: Ar. Ticaret, alış veriş.

işgâl-i t. 72a/15; t. +e 80a/7; t. +lerinde 72b/10

tîz: Far. Tez, çabuk.

t. 28a/5; t. 24b/14, 49a/8, 53b/12, 2a/2, 35a/4, 54a/15, 55a/8, 71a/15, 85a/4; t. olur 35a/9

tîzcek: Far. Tez olarak, hemen.

t. 24b/8, 60a/15

tîzlen-: Acele etmek.

t. -di 76a/2

toğ-: Dünyaya gelmek.

t. -an 16a/1; t. -arlar 16b/8; t. -duğ 79a/1; t. -madan 55a/13; t. -madı

86b/6; t. -madum 86b/5; t. -up 25b/3

toğru: Doğru olan, yalan olmayan.

t. 18a/1, 18a/2, 19a/5, 43a/2, 43a/3, 47a/8, 53a/9, 58b/9, 65a/13, 68b/3

toğ: Aç olmayan, tok.

t. ideler 85b/4

toğın-: Tesir etmek.

t. -dı 78b/10; t. -duğı 78b/10, 79a/13; t. -ıdır 69b/9; t. -madı 81a/15; t. -sa 79b/1, 79b/2; t. -up 14b/2, 78b/4, 78b/8

toğuz: Sekizden bir fazla.

t. +ında 63b/8

toğl-: Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

t. -dı 78b/8; t. -ı 61b/10; t. -madı 41b/15; t. -mışdur 5b/5

toğlay: Dolay, civar.

t. +ına 45b/3

toğdur-: Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek.

t. -dı 57a/4; t. -mağ 38a/12

toğlın-: Dolmak, tamamlanmak.

t. -duğdan 25a/8; t. -urlar 16b/8

toğlu: Bir yerde sayıca çok.

t. 57a/4, 38a/11, 38a/13, 68a/2; t. +dur 59a/15, 7a/8

ton: Elbise, giysi.

ṭ. 2b/3; ṭ. +dan 72a/8; ṭ. +lar 42a/8; ṭ.
+ları 81b/8

tonaṭ-: Hazırlamak, donatmak.

ṭeriler ṭ. -up 29a/15

toḡuz: Domuz.

ṭ. 3b/2

top: Top, yuvarlak.

ṭ. 62a/11

topraḡ: Toprak, yer, zemin.

ṭ. 13b/8; ṭ. +dan 13b/9, 18b/2,
60b/12; ṭ. +dan olup 69b/2; ṭ.
+dandı 60b/13; ṭ. ola 15b/2, 49a/7;
ṭ. olalar 6b/8; ṭ. olaydum 6b/4; ṭ.
oluḡ 6b/7; ṭ. olup 6b/9

ṭorti: Tortu.

ṭ. 22b/13

ṭoyur-: Doyurmak.

ṭ. -maḡ 49a/1

toz-: Toz kalkmak, tozlamak.

t. -ar 70a/2; t. -ar eyle 70a/2

toz: Toz.

t. 15a/2, 67b/5, 68b/1, 68b/6; t. olup
34a/14

tozut-: Tozutmak, toz kaldırmak.

t. -dılar 68b/1

tövbe: Ar. Tövbe.

t. 45b/14; t. idüp 30b/2

ṭudaḡ: Dudak.

ṭ. 48a/14; ṭ. +la 48b/3; ṭ. virmedük
48a/13

ṭuḡyānlıḡ: Ar. Taşma, taşkınlık.

ṭ. +ın 50b/14

ṭül: Ar. Uzunluk, uzamak, boy.

ṭ. -i emel 11b/3; ṭ. -i meḡṡ 12a/5; ṭ. -i
'ömrle 67b/12; ṭ. -i zamān 13b/12,
20b/14

Ṭur: Hz. Mûsâ'ya Tevrat'ın verildiği
dağ. Sînâ çölünün güneyinde Saint
Catherine Manastırı yakınlarındaki
Cebelimûsâ ile özdeşleştirilmekle
beraber bunu destekleyecek delil
bulunmamaktadır.

Ṭ. 58b/4, 58b/7; Ṭ. -ı Sînâ 63b/15

ṭur-: Karar kılmak, sebat etmek.
Beklemek, dikilmek. Bir yerde
bulunmak. Bir noktada kalmak.
Kalkmak.

ṭ. -a 20b/13, 37a/8, 6a/5, 83a/5; ṭ. -
acaḡ 21a/8; ṭ. -alar 20b/10; ṭ. -am
82b/14; ṭ. -dı 28b/12, 28b/6, 78a/14,
85b/7; ṭ. -duḡ 77b/10; ṭ. -ı 8b/10; ṭ.
-ıgele 18b/2; ṭ. -madı 76a/2, 78a/14;
ṭ. -maḡ 20b/15, 35b/10; ṭ. -maḡda
20b/14; ṭ. -maḡlıḡı 11b/7; ṭ. -
mıṡlardur 31a/14; ṭ. -salar 69b/3; ṭ.
-uḡ 82b/13; ṭ. -up 11a/15, 28a/1,

45b/9, 4a/15; ʒ. -up 12a/3; ʒ. -ur
63b/13, 71b/12; ʒ. -urdu 29b/6; ʒ. -
urken 15b/8

ʒut-: Farzetmek, saymak, kabul etmek.

karār t. -mışdur 22a/15; ʒ. -a 59b/7,
87a/7; ʒ. -alar 44b/15, 5b/7, 62a/15,
65a/8; göz ʒ. -ar 4a/15; oruç ʒ. -ar
63a/15; girü ʒ. -ar 74b/7; ʒ. -ar olur
69a/10; ʒ. -arlar 20a/11, 62b/7; ʒ. -
arları 20a/11; ʒ. -arlarsa 62b/7; ʒ. -
aruz 2b/9; ʒ. -asın 13a/4; ʒ. -avuz
62a/9; ʒ. -dı 2a/11, 60b/6, 73b/9;
yön ʒ. -dı 75b/13; ʒ. -dı 46a/5; ʒ. -
dılar 41a/3, 66b/7, 76a/7; ʒ. -dukları
80a/13; ʒ. -duş 56b/12; ʒ. -maduķmı
57a/9; ʒ. -mağa 25b/6, 29b/2, 35b/3;
ʒ. -maķ 30b/13; karār ʒ. -maķ
79b/13; ʒ. -maķlıęı 30b/13; ʒ. -maz
17b/4; ʒ. -mışdur 80b/8; ʒ. -sunlar
80a/12; ʒ. -uban 78a/10; ʒ. -up 2b/4,
48b/3, 60a/6, 62a/10, 73b/10; ʒ. -up
eyle 60b/3

ʒutul-: Tutuk duruma gelmek.

ʒ. -mış 15a/2

ʒutin-: Edinmek.

ʒ. -dı 85a/6

tütî: Far. Bülbül.

t. 15b/3

Tüvâ: Allah'ın Hz. Mûsâ ile konuştuğu
mübârek yerdeki mukaddes vadi.

Mûsâ'nın kavmine vatan olarak
seçtiği ve bereketli kıldığı yer.

T. +dür 8b/15

ʒuy-: Duymak.

ʒ. -masa 74b/3; ʒ. -maya 74b/3

ʒuz: Tuz.

ʒ. 10b/11

tüccâr: Ar. Ticaret yapan, tüccar.

t. +lardı 80a/1

tüş-: Düşmek.

t. -üp 27b/2

u: Ve bağlacı.

u. 2a/4, 30b/10, 31b/6, 3b/10, 62b/1,
6a/12, 71a/6, 86b/9, 89a/10, 90a/7

uç-: Havada yol almak.

u. -a 36b/11; u. -a 67b/5; u. -aydı
38a/9; u. -dı 33b/8; u. -duğı 33b/9;
u. -up 16a/9

uç: Uzun bir şeyin baş veya son noktası.

u. +ı 78b/10, 7a/9, 31b/12; u. +ında
87a/15

'ucüb: Ar. Kibir, gurur.

'u. iderlerdi 3b/7

uçmaķ: Cennet.

u. 16a/14, 37b/10, 37b/7, 41a/6,
41b/9, 46b/5, 48b/10, 52a/4, 5b/10,
7b/1; u. +a 11a/5, 52a/5; u. +da

15b/14, 22b/3, 7b/13, 7b/2; u. +dan
69b/12

uğra-: Kötü duruma konu olmak.

u. -dılar 72b/14; u. -mıyaydum 6b/4;
u. -r 47b/2; u. -rlar 47b/7; u. -yup
23a/10, 23a/14, 43a/15, 48b/14

uğraş-: Uğraşmak, didinmek.

u. -dılar 29b/1

uğrat-: Kötü duruma konu etmek.

u. -ısaruz 4a/14

uğrılığ: Hırsızlık.

u. 3b/3; u. itdiler 66b/10

uğdūd: Ar. Hendek, çukur.

aşhāb-ı ū. 26b/6, 26b/10; melik-i ū.
29b/2; aşhāb-ı ū. +a 29b/10; aşhāb-
ı ū. +dur 29b/9

‘Ukbe bin ‘Āmr: Ebū'l-Velīd Ukbe b.
Ebī Muayt b. Ebī Amr b. Ūmeyye
el-Ūmevī (ö. 2/624). Hz.
Peygamber'in azılı düşmanlarından
biri.

‘U. 90a/1; 90a/2

‘uqūbet: Ar. Eziyet, cefa, azap.

u. 45a/11; u. kılp 79a/4; ‘u. 10a/4,
51b/2, 67b/7; ‘u. itdi 9b/8; ‘u. +ın
67b/10; ‘u. kıldı 9b/15; ‘u. +le
30b/12

ulaş-: Varmak, kavuşmak, yetişmek.

u. -mağlık 5b/2; u. -mışdur 31b/11,
38b/14

ulaşdur-: Vardırmak, ulaştırmak.

u. -duğ 55a/14

‘ulemā: Ar. Alimler, bilginler.

‘u. +nuğ 63b/8

ulu: Ar. Büyük.

u. 17b/15, 20a/1, 21a/4, 27a/13,
30b/10, 35a/14, 39b/1, 40a/15,
41b/1, 47b/2, 48b/7, 48b/8, 5a/1,
60a/8, 61a/4, 63a/12, 69b/8, 71a/14,
84a/2, 8a/1, 9a/12; U. 17b/14; u.
+dan 39b/4; u. +dur 20b/9, 21a/4,
31a/5; u. +ları 54b/14; u. +ların
75a/9; u. +sı 51b/3; u. +sından
3a/14; u. +sıyla 5a/2

ulu-: Ar. Büyüklük, azamet.

u. -sıydı 76b/15

uluhiyyet: Ar. İlahlık, Tanrılık.

u. +ini 89a/12

ululuk: Ululuk, yücelik.

u. +ın 77b/3

‘ulūm: Ar. İlimler, bilgiler.

‘u. 61a/5; ‘ilm-i ‘u. +ından 83b/3

um-: Bir şeyin olmasını istemek,
beklemek.

u. -arduğ 55b/13; u. -duklarından
66a/6; u. -mazlardı 5a/4

‘**umre**: Ar. Hac mevsimi dışında Kabe’yi ve Mekke’deki mübarek yerleri ziyaret etme.

‘u. kıldılar 66b/8

unut-: Aklında kalmamak, hatırlamamak.

u. -am 34b/3; u. -dı 55a/1; u. -dum 34b/11; u. -maklık 34b/7; u. -mayalar 11a/4; u. -mayasın 34b/1, 34b/12, 34b/6; u. -mıslardı 25a/4; u. -up 11b/4; u. -urlar 68b/11, 68b/12

unutdur-: Aklından çıkartmak, hatırandan çıkarmak.

u. -a 34b/13

ur-: Vurmak.

taşla u. -dı 27b/1; ki u. -dılar 78a/14; 46a/13 u. -ibile 46a/13; atarlar u. -up 32a/7; ayân cevlân u. -up 69b/13; bend u. -up 76a/9; elin u. -up 76b/10; yel u. -up 75b/7; oda u. -ur 69b/11

urıl-: Vurulmak.

u. -a 8a/10

‘**Urve**: Ebû Mes‘ûd Ebû Ya‘fur Urve b. Mes‘ûd b. Muattib es-Sekafi (ö. 9/630). Sahâbî. Resûl-i Ekrem, İsrâ hadisesini anlatırken Beytûlmakdis’te gördüğü peygamberlerden Hz. İsa’ya en çok

benzeyen kimsenin Urve b. Mes‘ûd olduğunu bildirmiştir.

‘u. 60a/12

‘**uryân**: Ar. Çıplak, bürehne.

‘u. yalıñ 69b/13

‘**usr**: Ar. Güçlük, müşkilat, zor iş, zahmet.

‘u. 58a/3

uş: Bu.

u. 76b/3; u. +da 29a/6

‘**Uṭārid**: Güneş sistemindeki sekiz gezegenin en küçüğüdür.

‘U. 26b/1; ‘U. +dür 16b/6

‘**Utbe bin Ebî Rabî‘ā**: Ebû’l-Velîd Utbe b. Rebîa b. Abdişems b. Abdimenâf (ö. 2/624). Mekkeli Müşriklerin ileri gelenlerinden biri.

‘U. 12b/8, 12a/6; ‘U. +ye 13b/1

uy-: Bir anlayışa veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak.

u. -dılar 23b/5; u. -madan 11b/1; u. -mak 11b/3, 11b/4; u. -mıslardur 23a/12; u. -sun 18a/2; u. -up 18b/12, 18b/9, 25b/11

uyan-: Uyku ve gaflet halinin kalkması, uyanmak.

u. -asız 71b/3; u. -dı 87b/6; u. -sa 69a/4; u. -up 8b/10

uyanuk: Uyanık, uyumayan.

u. +dı 87b/1

uyanıklık: Uyanıklık, uyku halinin zıttı.

u. +ı 8b/11, 87b/1

uyar-: İkaz etmek.

u. -mağ 39a/1

uyku: Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyadan gelen uyarıları geçici olarak idrak edememesi durumu.

u. +ıuzı 2b/1

uyu-: Uyku durumunda olmak.

u. -mağ 35b/7; u. -mağlığı 8b/11; u. -mağlıkla 87b/1; u. -mayınca 69a/4; u. -rdı 87b/1; u. -yacağ 2a/9

uyuş-: Uyuşmak.

u. -miş 60b/11

uza-: Uzun duruma gelmek.

u. -mağı 58b/11

uzağ: Arada çok mesafe bulunan, yakın olmayan.

u. 4b/7

uzat-: Başı, kolları veya bacakları bir yere yöneltmek.

u. -up 89b/7; el u. -up 56a/5

‘uzlet: Ar. Yalnız başına yaşama. İnsanlardan uzaklaşma.

‘u. iderdi 60a/15

uzun: İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesafe olan.

u. 19a/12, 19a/6; u. +ın 41b/3

uzunluğ: İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesafe olan.

u. +ı 40a/14

‘Uzza: İslâm öncesi Arap toplumundaki putlardan biri. Diğerleri Lat, Manat ve Hubel’dir.

‘U. 61b/6, 84b/9

Übeyy bin Hâlef: Übey b. Halef b. Vehb el-Cumahî (ö. 3/625). Hz. Peygamber’in en azılı düşmanlarından biri.

Ü. 52b/13, 43b/12

ücret: Ar. Karşılık, fiyat.

ü. 56a/15

üç: İki den bir fazla.

ü. 31b/13, 37a/1, 69a/1, 72a/7, 78b/2, 80a/7; ’l-cümle ü. 45a/15; ü. +incide 43b/7; ü. +inde 63b/7

üçünci: Üçüncü.

ü. 25a/13

üfür-: Üflemek.

ü. -ürler 88b/11

üleştür-: Paylaştırmak.

ü. -di 81a/3

ülfet: Ar. İlişki, bağ.

ü. 80a/12, 80a/13; ü. olmağičün
79b/15

Ümeyye bin Halef: Ebû Safvân
Ümeyye b. Halef b. Vehb el-Kureşî
el-Cumahî (ö. 2/624), Hz.
Peygamber'in azılı düşmanlarından
biri.

Ü. 52b/13; Ü. +dür 12b/8

ümîz: Far. Umma, beklenti, umut.

ü. +e 12a/8

ümm: Ar. Anne. Bk. Ümmü.

ü. +ün 55a/14

ümmet: Ar. Bir peygambere inanıp ona
bağlanan cemaat.

ü. +e 63b/3; ü. +üm 3a/15; ü. +ün
55a/10; ü. +üne 56a/5

Ümmü Gülsüm: Ümmü Habîbe Remle
bint Ebî Süfyân Sahr b. Harb el-
Ümeviyye (ö. 44/664). Hz.
Peygamber'in hanımı. Metinde
Ümmü Mektûm yerine yanlışlıkla
kullanılmıştır.

12a/10

Ümmü Mektûm: Abdullâh Amr b.
Kays b. Zâide el-Kureşî el-Âmirî

(ö. 15/636). Hz. Peygamber'in
muezzini, âmâ sahâbî.

Ü. 13a/1

Ümmü: Ana, anne.

ü. 70b/4; ü. hâviye olur 70b/1; ü.
hâviye 70b/1; ü. +η 19a/10

Ümmühânî: Ar. Ümmü Hânî' Fâhite
Hind bint Ebî Tâlib el-Kureşiyye
el-Hâşimiyye (ö. 50/670) 'ten
sonra. Hz. Ali'nin kız kardeşi,
sahâbî.

Ü. 79a/11

Ürdün: Günümüzde Kuzeyden Suriye,
kuzeydoğudan Irak, doğu ve
güneyden Suudi Arabistan, batıdan
Filistin Batı Şeria ve İsrail ile
çevrili ülke.

Ü. +e 80a/1

ürk-: Ürmek.

ü. -en 15a/14

üst: Üst, altın zıttı.

ü. +inde 85b/5; ü. +ine 87a/11; ü.
+ünde idi 27a/2; ü. +inden 38b/11

üstâz: Ar. Herhangi bir ilimde veya
sanat alanında bilgi ve söz sahibi
olan, üstün bir yeri, tam vukufu
bulunan kimse.

ü. 47a/15; ü. +lardı 41a/14

üz-: Üzüntü vermek.

ü. -dük 55b/7

üzer: Üst.

ü. +üme 82b/12

üzere: Üzerine, üzerinde.

ü. 10a/11, 10b/11, 10b/8, 11a/12, 12b/13, 13b/5, 16b/14, 17a/14, 17a/2, 17a/6, 18a/7, 19a/5, 19a/7, 19a/8, 19a/9, 21a/10, 23a/4, 29b/10, 2a/11, 2a/13, 2b/7, 30a/10, 30a/8, 31b/9, 32b/4, 33b/10, 35b/13, 35b/7, 35b/9, 3b/13, 3b/4, 43a/15, 43b/2, 45a/4, 45b/9, 48a/3, 48a/6, 49a/10, 49a/13, 4a/5, 50a/13, 53b/4, 56b/7, 57a/12, 57b/1, 58a/2, 58b/9, 5a/13, 5b/6, 64b/3, 64b/9, 65b/1, 67a/4, 67a/5, 70b/12, 70b/4, 71a/7, 72b/2, 74a/14, 74b/1, 74b/5, 76b/9, 77b/1, 78b/7, 79b/6, 80a/11, 82a/15, 82b/13, 83a/5, 83a/6, 83a/9, 83b/11, 84a/12, 85b/1, 86b/14, 8a/4, 9a/10, 9b/6; ü. 41b/4; ü. +dür 13b/13; ü. 16a/6; ü. olaydı 61b/15; ü. oldu 50b/10; ü. olsun 24b/4; ü. olur 81b/11; ü. +sin 29a/13; ü. +ydı 67a/8

üzeri: Üst, üzeri.

ü. +mde 66b/7, 66b/9; ü. +me 75b/3, 85b/11; ü. +mizedür 53a/10; ü. +müzdedür 39b/4; ü. +müzedür 53a/12; ü. +nde 14a/9, 16a/11, 22b/4, 2a/10, 38a/14, 38a/4, 38a/8,

38b/13, 43b/2, 49a/6, 4a/15, 56b/6, 66b/6, 67a/6, 67b/15, 79a/12, 7b/10; ü. +ndekiler 66b/1; ü. +nden 4a/12, 63b/1; ü. +ne 13b/12, 14a/4, 15a/1, 21b/14, 21b/8, 23b/12, 23b/7, 23b/8, 24a/9, 25b/10, 29b/1, 29b/6, 30a/12, 30a/6, 32a/10, 32a/9, 38a/6, 38a/7, 39a/3, 39a/8, 40b/1, 40b/4, 41a/7, 45b/13, 48a/2, 49b/9, 51a/12, 62a/15, 73a/11, 74a/12, 74a/9, 74b/10, 74b/9, 78b/3, 79a/8, 7a/11, 80b/6, 83a/4, 83b/6, 87b/9, 88b/11, 88b/4; ü. +ne 45b/3, 64b/6; ü. +ne 51b/2; ü. +ne olırsalar 26b/9; ü. +nedür 58a/13, 63b/9, 8b/12, 8b/9; ü. +ne 34b/5, 71a/13; ü. +nüzde 19b/4; ü. +nüzde 4a/13

üzzerleri: Üzzerleri.

ü. +nde 78b/5

üzil-: Kopmak, bağlantısı kesilmek.

ü. -üp 78b/11

üzre: Üzere.

ü. 36b/8, 37a/11, 82b/14; ü. 36b/11

üzüm: Asmada yetişen malum yemiş.

Üzüm.

ü. 68a/2; ü. +den 68a/2; ü. +ler 5b/3

vâcib: Ar. Gerekli, lüzumlu.

v. 35a/13; v. +dür 17a/4, 17a/5, 24a/6, 72a/14; v. kılduğı 53b/13; v.

olan 12b/9; v. olmaz 83a/4; v. olur 56a/9

vād: Ar. Ar. Semud kavminin dağları yontarak binalar yaptığı yer.

v. -i kurrāda 40b/9

va'd: Ar. Vaat.

v. olunan 52b/4, 64a/12; v. olunmuş 26b/1; v. olunmuşdur 26b/2, 3a/7

va'de: Ar. Söz, vaat.

v. kıldı 20a/14; v. kılsa 4a/15

vāhdāniyyet: Ar. Birlik, Allah'ın bir oluşu.

v. +ine 2a/4, 15a/3, 52b/9, 66a/4; v. +ini 30a/7, 36a/3; v. +ümüze 48b/4

vāhid: Ar. Tek, yalnız.

Ḥālīk-ı v. +ünj 10b/3; v. 86b/12; v. +dür 86a/11

vahl: Ar. Sıvı çamur. Balçık.

v. +i 69b/9

vaḥṣī: Ar. Vahşi kişi.

v. 21a/7; v. +ler 15a/15

vaḥy: Ar. Bir buyruk veya düşüncenin Allah tarafından peygamberlere bildirilmesi.

v. 55a/1, 57a/6; v. +den 60a/13; v. eyledi 66b/12; v. ider 39a/1; v. idüp 55a/15; v. olındı 54b/7

va'īd: Ar. Korkutma, tehdit.

v. +leri 2a/3

vāqī': Ar. Başa gelen, meydana gelmiş.

v. 60b/3; v. itmeklikle 44a/6; v. 10a/4, 14b/12, 34b/7, 60a/2, 8a/11, 8a/14; v. olan 10a/3, 77a/12, 8b/12; v. oldu 80b/1; v. olmaya 85a/4; v. olmaz 25a/14, 49a/12, 89a/14; v. olmuşdu 83a/9; v. olsa 44a/3, 89a/5; v. olur 88b/12, 89a/14; v. olurdu 60a/15; v. olurdu 79a/15

vāqī'a: Ar. Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay.

v. +dur 64a/6; v. olsa 68b/10

vaḳīyye: Ar. Okka. 1. 283 gr'a karşılık gelen ağırlık ölçüsü.

v. 53a/1

vaḳt: Ar. Vakit, zaman, saat.

v. 11a/8, 11b/10, 12a/2, 13b/9, 14b/2, 20a/10, 25a/9, 29b/6, 33a/11, 36a/4, 37a/8, 38a/12, 39b/7, 44b/11, 46b/1, 47b/6, 49a/3, 4b/1, 52b/13, 55a/14, 57b/5, 60a/15, 67b/2, 71b/1, 72b/3, 76b/15, 79a/4, 7a/12, 7b/4, 81b/14, 83b/14, 83b/3, 83b/4, 84a/13, 84a/9, 84b/5, 88b/7; v. -i 46a/1 45b/15; v. -i ḳabr 71a/15; v. -i ṣubh 39b/8; v. -i şerīfdür 25a/10; v. 45a/3; v. +de 72a/15, 7b/3, 86a/8, 86b/1; v. +dedür 63a/1; v. +den 54b/6, 54b/8; v. +dür 11b/7, 25a/9, 58b/11; v. +e 13b/13; v. +i 15a/6,

20b/12; v. +i oldu 78a/7; v. +idür 88b/8; v. +idür 39b/10, 39b/9; v. +inde 2a/3, 48b/2, 49a/1, 49a/2, 52a/7, 59a/8, 68a/14, 71b/4, 7b/15, 82a/2, 86a/13; v. +inde irüp 68b/7; v. +inde kılmın 54b/5; v. +ine 29b/4, 72a/13; v. +inün 16b/10; v. iderler 6b/5; v. +iyle 26a/7, 30b/8, 36a/4, 65a/11, 72a/14; v. +leri 49a/3; v. +lerin 81a/6; v. +leriyle 43b/6; v. olacağı 11b/10; v. olacağın 11b/8; v. olırsardur 81b/12; v. olur 1b/5; v. +te 20b/13; v. +üm 26b/12

var-: Erişmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

v. 9a/2; v. -a 47b/5, 75b/8, 7b/5; v. -a 47b/5; v. -acağ 39b/3, 4b/1, 6a/12, 84b/11; v. -dı 60a/6, 60a/9; secdeye v. -dı 33b/11; v. -dılar 66b/7; v. -dılar 29a/10, 41b/3, 75b/6, 87b/7; v. -dum 61b/10; v. -ıcağ 27a/7; yakın v. -ıcağ 61b/8; v. -ınca 60b/5; v. -mağ 70a/9; v. -mayalar 75b/15; v. -mazıduñuz 35b/4; v. -up 24b/4, 27a/10, 45b/5, 60b/1, 61b/6, 70b/15, 76b/13, 77b/3; v. -up 75b/14; v. -ur 5b/2

var: Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.

v. 10a/13, 10a/14, 10a/3, 12a/1, 23b/2, 26a/13, 26a/7, 29a/11,

30b/3, 30b/4, 35b/6, 38a/10, 38a/14, 38a/9, 42b/10, 45a/13, 46b/8, 51a/11, 56a/14, 56a/9, 57b/11, 57b/15, 5b/3, 60a/8, 62b/10, 63a/8, 64b/8, 70a/10, 70a/11, 70a/12, 72a/15, 77a/1, 77a/14, 77b/11, 89a/2, 89b/11, 89b/14; v. +dı 79a/12; v. +dur 17a/3, 19a/7, 19b/4, 28a/5, 32a/10, 38a/15, 43b/2, 45a/12, 52a/7, 5b/5, 6a/13, 82b/9, 83b/6; v. +ın 6b/15; v. +ını 42a/6; v. idi 26b/11; v. idi 26b/11, 27a/1, 27b/9, 40b/13, 41a/1, 41a/12, 41a/13, 47b/9, 52b/15, 68a/2, 69a/1, 78b/2, 86b/13; v. iken 17b/11; v. ise 15a/13, 15a/15, 15b/6, 18b/3, 24a/12, 26b/13, 41a/10, 41a/11, 42a/3, 45a/14, 54a/1, 88a/15, 88b/5; v. kıldı 31a/1; v. kılmığ 2a/8; v. 6a/2; v. olacağların 5a/6; v. +uñ 45b/2, 54b/11, 54b/15; v. +uñdan 56a/7; v. +sa57a/3

Varağa bin Nevfel: Varaka b. Nevfel b. Esed el-Kureşî (ö. 610 [?]). Hz. Hatice'nin amcasının oğlu, Mekkeli haniflerden.

V. +e 60a/6

varis: Ar. Mirasçı, varis.

v. +ünüz 44b/4

vaşf: Ar. Vafsetme, tanımlama.

v. itdüklerinden 87a/3; v. +ın 21a/11,
89b/6; v. idüp 23a/4; v. +la 39a/4;
v. olınan 65a/1, 65a/2

vāşıl: Ar. Ulaşma.

v. 46b/10; v. olalar 49b/4

vaşiyet: Ar. Bir kimsenin ölümünden
sonra yapılmasını istediği şey.

v. kıldılar 73a/10

vāveylā: Ar. Eyvah, yazık.

v. 24b/14

vāy: Far. “Yazıklar olsun” anlamında
bir ünlem.

v. 65b/11

vaz: Ar. Koyan.

v. 3b/10

va'z: Ar. Öğüt, nasihat.

v. 83b/8; v. -i eşer 35b/8; v. -i naşīhat
kıl 39a/14, 39a/6; v. -i naşīhatdur
17b/13; v. idüp 8b/13; v. +undan
35a/12; v. +uñı 39a/15

vāzih: Ar. Açık, aşikar.

v. olup 25b/12, 25b/13

ve: Ar. İki kelime veya iki cümle arasına
girerek aralarında bir bağ olduğunu
anlatan söz.

v. 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/14,
10a/7, 10b/1, 10b/10, 10b/11,
10b/12, 10b/13, 10b/14, 10b/2,

10b/4, 10b/7, 10b/9, 11a/12, 11a/6,
11a/7, 11a/9, 11b/12, 11b/13,
11b/5, 12b/11, 12b/14, 12b/15,
12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/8, 12b/9,
13a/11, 13a/12, 13a/13, 13a/2,
13a/7, 13b/1, 13b/10, 13b/14,
13b/3, 13b/6, 13b/8, 14a/10,
14a/15, 14a/5, 14a/6, 14a/7, 14a/8,
14b/10, 14b/11, 14b/14, 14b/3,
14b/4, 14b/7, 14b/8, 15a/13, 15a/2,
15a/3, 15a/8, 15a/9, 15b/11,
15b/12, 15b/13, 15b/14, 15b/3,
15b/4, 15b/6, 15b/7, 15b/8, 15b/9,
16a/10, 16a/13, 16a/14, 16a/2,
16a/5, 16a/8, 16b/3, 16b/7, 16b/8,
16b/9, 17a/1, 17a/11, 17a/12, 17a/3,
17a/5, 17a/8, 17b/12, 17b/13,
17b/15, 17b/2, 17b/4, 17b/8, 18a/7,
18b/1, 18b/11, 18b/2, 18b/3, 18b/4,
18b/5, 19a/14, 19a/2, 19a/6, 19a/7,
19b/11, 19b/12, 19b/13, 19b/14,
19b/2, 19b/8, 1b/13, 1b/15, 1b/7,
20a/11, 20a/15, 20b/1, 20b/4,
20b/5, 20b/9, 21a/1, 21a/11,
21a/15, 21a/5, 21a/6, 21a/7, 21a/8,
21b/1, 21b/10, 21b/12, 21b/14,
21b/2, 21b/7, 21b/8, 22a/1, 22a/15,
22a/3, 22a/4, 22a/5, 22a/7, 22b/1,
22b/13, 22b/15, 22b/5, 22b/6,
22b/8, 23a/1, 23a/6, 23b/2, 24a/12,
24a/13, 24a/14, 24a/6, 24b/10,
24b/5, 25a/10, 25a/11, 25a/12,
25a/13, 25a/6, 25b/1, 25b/2, 25b/4,

25b/5, 25b/6, 25b/8, 26a/1, 26a/10,
26a/14, 26a/2, 26a/3, 26a/5, 26a/6,
26a/7, 26a/8, 26a/9, 26b/1, 26b/2,
26b/3, 26b/4, 26b/5, 27a/15, 27a/9,
27b/11, 28b/2, 29a/8, 29b/15,
2a/10, 2a/11, 2a/12, 2a/13, 2a/14,
2a/15, 2a/2, 2a/4, 2a/7, 2a/9, 2b/10,
2b/11, 2b/12, 2b/14, 2b/15, 2b/9,
30a/11, 30a/13, 30a/3, 30a/9, 30b/1,
30b/11, 30b/12, 30b/3, 30b/4,
30b/6, 30b/7, 31a/11, 31a/2, 31a/3,
31a/4, 31a/5, 31a/7, 31a/8, 31a/9,
31b/4, 31b/8, 31b/9, 32a/10,
32a/11, 32a/2, 32b/13, 32b/15,
32b/3, 32b/4, 32b/7, 33a/10,
33a/15, 33a/2, 33a/8, 33a/9, 33b/12,
33b/14, 33b/15, 33b/7, 34a/1,
34a/12, 34a/2, 34a/3, 34a/6, 34a/7,
34a/8, 34b/1, 34b/14, 34b/15,
35a/1, 35a/13, 35a/3, 35a/5, 35b/12,
35b/13, 35b/15, 35b/3, 35b/7,
35b/8, 36a/1, 36a/11, 36a/12, 36a/3,
36a/4, 36a/7, 36a/9, 36b/11,
36b/15, 36b/5, 36b/8, 36b/9, 37a/1,
37a/10, 37a/15, 37a/2, 37a/5, 37a/6,
37a/9, 37b/11, 37b/12, 37b/14,
37b/15, 37b/2, 37b/3, 37b/4, 38a/1,
38a/10, 38a/12, 38a/13, 38a/15,
38a/4, 38a/5, 38b/15, 38b/2, 38b/9,
39a/12, 39a/2, 39a/5, 39b/11,
39b/12, 39b/13, 39b/14, 39b/15,
39b/2, 39b/3, 3a/1, 3a/2, 3a/3, 3a/8,
3b/11, 3b/13, 3b/6, 3b/7, 40a/13,

40a/2, 40a/3, 40b/14, 40b/2, 40b/8,
40b/9, 41a/10, 41a/13, 41a/6, 41a/9,
41b/11, 41b/13, 41b/3, 41b/7,
42a/11, 42a/12, 42a/9, 42b/3,
42b/9, 43a/4, 43a/6, 43a/7, 43a/8,
43b/11, 43b/13, 43b/4, 43b/5,
43b/6, 43b/8, 43b/9, 44a/10,
44a/11, 44a/14, 44a/15, 44a/3,
44a/6, 44a/7, 44a/9, 44b/12,
44b/13, 44b/14, 44b/3, 44b/7,
44b/8, 45a/11, 45a/14, 45a/4, 45a/5,
45a/7, 45b/11, 45b/8, 46a/12,
46a/15, 46a/5, 46a/9, 46b/13,
46b/3, 46b/5, 46b/6, 46b/8, 46b/9,
47a/1, 47a/11, 47a/3, 47a/5, 47a/7,
47b/3, 47b/4, 47b/5, 47b/6, 47b/8,
48a/13, 48a/14, 48a/4, 48a/9, 48b/1,
48b/12, 48b/15, 48b/2, 48b/5,
48b/7, 48b/9, 49a/1, 49a/10,
49a/11, 49a/14, 49a/5, 49a/8, 49b/1,
49b/15, 49b/2, 49b/4, 49b/5, 49b/7,
4a/10, 4a/5, 4a/8, 4b/11, 4b/14,
4b/15, 4b/2, 4b/3, 4b/4, 4b/7, 4b/9,
50a/1, 50a/10, 50a/14, 50a/3, 50a/5,
50a/6, 50a/7, 50a/8, 50b/1, 50b/10,
50b/11, 50b/12, 50b/14, 50b/15,
50b/2, 50b/3, 50b/5, 50b/6, 50b/8,
51a/3, 51a/4, 51a/5, 51a/7, 51b/11,
52a/1, 52a/10, 52a/11, 52a/15,
52a/4, 52a/9, 52b/10, 52b/11,
52b/3, 52b/4, 52b/6, 52b/7, 52b/9,
53a/1, 53a/11, 53a/3, 53a/4, 53a/8,
53b/1, 53b/11, 53b/13, 53b/14,

53b/15, 53b/2, 53b/6, 53b/7,
54a/11, 54a/13, 54a/3, 54a/8, 54b/1,
54b/10, 54b/11, 54b/12, 54b/5,
54b/7, 55a/10, 55a/11, 55a/12,
55a/2, 55a/4, 55a/6, 55a/7, 55a/8,
55a/9, 55b/1, 55b/12, 55b/13,
55b/14, 55b/15, 55b/2, 55b/3,
55b/4, 55b/8, 56a/1, 56a/12,
56a/13, 56a/15, 56a/4, 56a/5, 56a/6,
56a/8, 56b/15, 56b/3, 56b/5,
57a/13, 57a/2, 57a/5, 57a/7, 57a/8,
57b/1, 57b/10, 57b/13, 57b/15,
57b/3, 57b/4, 57b/5, 57b/6, 57b/8,
57b/9, 58a/12, 58a/2, 58a/4, 58a/7,
58b/10, 58b/11, 58b/13, 58b/14,
58b/2, 58b/3, 58b/4, 58b/7, 58b/8,
58b/9, 59a/11, 59a/2, 59a/6, 59a/8,
59b/1, 59b/10, 59b/12, 59b/2,
59b/4, 59b/5, 59b/7, 5a/2, 5a/4,
5a/5, 5a/6, 5a/7, 5a/8, 5b/12, 5b/14,
5b/15, 5b/4, 5b/6, 5b/7, 5b/8, 60b/8,
61a/10, 61a/12, 61a/13, 61a/14,
61a/15, 61a/2, 61a/3, 61a/6, 61a/8,
61a/9, 61b/15, 61b/2, 61b/4, 61b/6,
62a/1, 62a/11, 62a/12, 62a/13,
62a/15, 62a/2, 62a/6, 62b/12,
62b/13, 62b/2, 62b/6, 63a/10,
63a/7, 63a/9, 63b/11, 63b/12,
63b/13, 63b/14, 63b/7, 63b/8,
63b/9, 64a/11, 64a/12, 64a/2, 64a/4,
64a/5, 64b/1, 64b/10, 64b/14,
64b/3, 64b/7, 65a/11, 65a/12,
65a/13, 65a/3, 65a/6, 65b/5, 65b/6,

65b/8, 65b/9, 66a/1, 66a/2, 66a/3,
66a/5, 66a/7, 66a/8, 66a/9, 66b/1,
66b/10, 66b/15, 66b/2, 66b/4,
66b/7, 66b/8, 66b/9, 67a/10,
67a/11, 67a/12, 67a/9, 67b/1,
67b/12, 67b/3, 68a/15, 68b/14,
68b/2, 68b/5, 68b/6, 68b/7, 69a/13,
69a/14, 69a/2, 69a/6, 69a/8, 69a/9,
69b/12, 69b/3, 69b/5, 69b/9, 6a/11,
6a/12, 6a/2, 6a/6, 6a/9, 6b/14,
6b/15, 6b/3, 70a/10, 70a/11,
70a/12, 70a/5, 70a/6, 70a/8, 70b/2,
70b/3, 70b/6, 71a/13, 71a/14,
71a/5, 71a/9, 71b/13, 71b/14,
71b/3, 71b/4, 71b/6, 71b/9, 72a/14,
72a/15, 72a/5, 72a/7, 72a/9, 72b/12,
72b/2, 72b/7, 72b/8, 73a/11,
73a/15, 73a/3, 73a/4, 73a/6, 73a/7,
73a/8, 73a/9, 73b/10, 73b/15,
73b/2, 73b/3, 73b/7, 73b/9, 74a/1,
74a/10, 74a/11, 74a/13, 74a/15,
74a/2, 74a/3, 74a/5, 74a/9, 74b/10,
74b/13, 74b/8, 74b/9, 75a/2, 75a/8,
76a/3, 76a/6, 76b/15, 77a/15, 77a/2,
77a/8, 77b/3, 78a/11, 78a/12, 78a/5,
78a/8, 78a/9, 78b/11, 78b/14,
78b/3, 79a/12, 79a/2, 79a/5,
79b/15, 79b/2, 7a/11, 7a/14, 7a/15,
7a/2, 7a/6, 7a/7, 7a/9, 7b/10, 7b/11,
7b/15, 7b/6, 80a/11, 80a/12,
80a/15, 80a/3, 80b/1, 80b/12,
80b/15, 80b/2, 80b/3, 80b/4, 80b/6,
81a/1, 81a/12, 81a/4, 81a/6, 81a/8,

81b/10, 81b/14, 81b/3, 81b/4,
81b/9, 82a/1, 82a/2, 82a/7, 82b/10,
82b/6, 82b/7, 83a/5, 83a/6, 83b/12,
84a/1, 84b/10, 84b/13, 84b/7,
84b/8, 85a/10, 85a/11, 85a/13,
85a/2, 86a/11, 86a/14, 86a/6,
86b/10, 86b/12, 86b/13, 86b/14,
86b/2, 86b/4, 86b/7, 87a/2, 87a/3,
87a/6, 87b/12, 87b/13, 87b/15,
87b/7, 88a/11, 88a/12, 88a/14,
88a/15, 88a/16, 88a/2, 88a/3, 88a/4,
88b/12, 88b/14, 88b/15, 88b/2,
88b/3, 88b/4, 88b/5, 88b/6, 88b/8,
88b/9, 89a/1, 89a/10, 89a/11,
89a/12, 89a/13, 89a/14, 89a/2,
89a/4, 89a/9, 89b/13, 8a/10, 8a/11,
8a/12, 8a/15, 8a/2, 8a/3, 8a/4, 8a/6,
8a/7, 8b/11, 8b/3, 8b/5, 90a/1,
90a/14, 90a/2, 9a/3, 9a/6, 9b/8,
90a/12, 90a/11, 52b/13, 40a/5,
33b/6, 17b/3, 19a/6, 2a/14, 2a/15,
35b/9, 39b/9, 3b/11, 3b/12, 3b/14,
3b/2, 3b/4, 3b/5, 3b/7, 3b/8, 41b/4,
42a/11, 45b/12, 48a/13, 49b/10,
4a/2, 4b/12, 60b/11, 60b/12,
63b/14, 63b/15, 64b/2, 75b/4,
87a/10, 87a/11, 88a/15, 90a/12,
14b/12, 14b/8, 17a/1, 17a/2,
21a/14, 24a/4, 24b/15, 26a/8, 29a/8,
32b/15, 34a/11, 37b/1, 39a/1,
41a/12, 41b/6, 42a/1, 42a/15, 45a/7,
50b/6, 58a/7, 59b/1, 61a/11, 62b/4,
64a/3, 67b/5, 69b/10, 6a/7, 6b/1,

71b/10, 79a/12, 86b/11, 8a/12,
55b/15

vech: Ar. Üslup, tarz.

v. +le 34a/4, 34a/5, 57a/13

veçhe: Ar. Yüz, yön.

v. +e 57a/11; v. +lerini 79a/6

vedā': Ar. Veda, ayrılma.

v. 83b/8

vefāt: Ar. Ölüm.

v. itdi 76b/6; v. kıldı 59a/13; v. kılsa
59a/12

vekil: Ar. Vekil, yerine konan.

v. 41a/13; v. itdi 41a/9

veled: Ar. Çocuk.

v. 86b/6, 86b/8

Velīd bin A'şam: Hz. Peygambere sihir
yapan Yahudi. Metinde yanlışlıkla
Velid olarak yazılmıştır.

V. 87a/9, 87b/3

Velīd bin Muğire: Mekke
Müşriklerinden biri.

21b/7, 73b/4; M. 73a/2; V. +le 53a/3

velīkin: Ar. Ama, fakat.

v. 31a/5

vesa'ir: Ar. Diğer.

v. 81a/13; v. +lerinden 89b/2

vesvese: Ar. Şübhe. Tereddüt. Kuruntu.

Aslı olmayan ihtimaller.

v. 89a/13, 89b/10, 89b/13, 89b/7; v. ider 89b/15, 90a/1; v. kılan 89b/6; v. +lerin 89b/3; v. +lerinden 57a/7; v. +leründen 89b/5

veyā: veya.

v. 78a/11

Veyl: Ar. Cehennem'de bir derenin adı.

V. 20a/14, 73a/14, 81a/14; V. -i 'azāb-ı şedīd 73b/8; V. -i 'azābı şedīd 81a/5; V. deresinün 21b/1; v. 81a/9

vezīr: Ar. Vekil.

v. 27b/15, 28a/14, 28a/2, 28a/3, 42a/1, 45b/11, 45b/6; v. eyitdi 27b/12; v. +i 27b/9; v. +in 43a/4; v. +ine 41b/14; v. +üm 45b/4

vilāyet: Ar. İl.

v. 41a/3; v. +e 41a/4; v. +inde 58a/11; v. +ine 41b/1, 75b/5; 'Arab v. +inde 76a/13; Rūm v. +inde 75a/5; Şām v. +inde 75a/5; Hıŕ'am v. +ine 76a/10

vir-: Vermek, teslim etmek, iletmek.

añı v. 24a/8; haber v. 24a/2, 56a/14, 56a/5, 86a/5; halka v. 56a/13; kuvvet v. 33b/6; mühlet v. 33a/10; altun v. -di 53a/1; anuñçün v. -di 44a/1; beni koyu v. -di 60b/4; cevāb

v. -di 87b/3, 87b/4; dañı v. -di 53b/14; dervīŕe v. -di 68a/3; destür v. -di 9a/8; develeri v. -di 77b/14; düşü v. -di 78b/11; 28a/3 v. -di 28a/3; çekü v. -di 85b/2; ehline v. -di 36a/3; fazīletler v. -di 43b/15; girü v. -di 28b/7; haber v. -di 13b/3, 1b/6, 1b/9, 26b/10, 27b/4, 28a/11, 28b/6, 29b/12, 2a/6, 40a/11, 42a/15, 43a/3, 50b/14, 51a/15, 60a/11, 60a/6, 69b/14, 77b/15, 77b/7, 79b/5, 82b/1, 83b/3, 85b/7, 8b/7, 9b/1; haberleri v. -di 66b/12; hidāyet v. -di 55b/4, 55b/7; kul v. -di 53a/1; kuvvet v. -di 33b/8; menfa'at v. -di 71a/4; şadağa v. -di 52b/2; süd v. -di 34a/10; zaħmet v. -di 28a/11; zekavātın v. -di 54a/1; haber v. -di 28a/6; eline v. -diler 42a/8; şalu v. -diler 23b/4, 78b/6; şeşildi koyu v. -diler 87b/11; cāriyeye v. -dügi 43a/1; dañı v. -dügi 56a/13; dünyāda v. -dügi 55a/7; haber v. +dükde 17b/1; Hakk Te'ālā v. -dügi 22b/5; kulları v. -dügi 56b/3; Rabbün v. -dügi 56a/12; ve v. -dügi 55b/15; Hakk Te'ālānuñ v. -dügine 46b/2; fazīlet idüp v. -dügümdür 44a/9; bu v. -dügümüz 14a/15; ayak v. -dük 58b/10; bahçeler etü v. -dük 14a/8; dil v. -dük 58b/10; 81b/3 v. -dük 81b/3; el v. -dük 58b/10; risālet v. -

dük 55b/1; haber v. -düklerine 19b/2; tanıklık v. -düm 9a/4; cezāsın v. -e 13b/10; destür alu v. -e 77a/15; destür v. -e 6a/8; haber v. -e 36b/2, 66b/5; hizmetkârlarıña v. -e 24b/10; kadar v. -e 54a/15; maqām-ı şefā'at v. -e 55a/9; miskīne v. -e 49a/5; ni'met v. -e 56a/9; saklayu v. -e 89b/5; şifā v. -e 27b/14; şevābların v. -e 55a/9; anlara v. -eler 5a/12; eline v. -eler 24b/13; kadehleri v. -eler 5b/8; konduru v. -eler 49a/14; tanıklık v. -eler 22b/1, 30a/3; mertebeleri v. -eler 46b/7; haber v. -em 54b/15; tanıklık v. -em 84b/2; 89a/11 v. -en 89a/11; şifā v. -en 27b/12, 28a/9; yimiş v. -en 58b/1; ni'met v. -eni 25a/4; baña v. -esin 77b/7; haber v. -esin 11b/9; haber v. -esin 11b/8; açu v. -evüz 53a/11; kimünüz idi v. -evüz 52b/5; haber v. -eyüm 90a/4; aña v. -gil 56a/8; 45b/14 v. -ibidi 45b/14; 5b/15 v. -ilür 5b/15; haber v. -irse 54b/13; şadaқа v. -medi 52b/7; 57b/4 v. -medük 57b/4; göz v. -medük 48a/12; harāret v. -medük 2b/11; tudaқ v. -medük 48a/13; halka v. -mek 20b/4; koparu v. -mek 7b/5; rızık v. -mek 2b/9; şifā v. -mek 28a/9; almakda v. -mekde 20b/1; nefes v. -mekde 86a/15; ere v. -mekden 16a/2; haber

v. -mekdür 68b/4; İmān v. -mekle 53a/15; kerāmet v. -mekle 53a/15; fazīletler v. -mekligüm 44a/7; zaḥmet v. -meñ 51a/12; 42a/4 v. -mesi 42a/4; rağbetün v. -meye 9a/3; mällarından v. -meyüp 4a/2; tevfiқ v. -meyüp 44a/8; 'atā v. -mez 69a/10; birini v. -mez 81a/14; 55b/6 v. -mez 55b/6; menfa'at v. -mezdi 50a/14; kanduru v. -mezsiz 44a/15; tevfiқ v. -mezüz 52b/10; ahiretde v. -mişdür 55a/6; kuvvet v. -mişdür 16b/14; daḥı v. -miyen 89a/11; yakup bir koyu v. -se 85a/8; aña v. -señ 12b/3; teñerleyü v. -ünj 28b/8; eline v. -üp 28b/1; gicesin v. -üp 63b/3; haber v. -üp 10b/4, 11a/1, 36b/6, 3a/5, 51a/8, 68a/10, 85a/3; haқkı v. -üp 53b/14; hidāyet v. -üp 55b/5; 'ilm-i hikmetden v. -üp 55b/14; naşīhat v. -üp 17b/15; nefes v. -üp 86a/14; ni'metler v. -üp 43b/14; nür-ı ziyā v. -üp 2b/11; selām v. -üp 12a/11; tevfiқ v. -üp 52b/5; yol v. -üp 13b/5; yünjin v. -üp 7a/5; baña v. -ür 69a/9; fesād v. -ür 85a/11; feşād v. -ür 35a/2; haber v. -ür 17b/7, 66b/11; nefes v. -ür 68b/5; şalāh v. -ür 35a/1; tevfiқ v. -ür 18a/8, 31a/3; zaḥmet v. -ür 27a/13; çekü v. -ür 39a/2; tanıklık v. -ürler 21a/10; tanıklık v. -ürler

21a/11; ile v. -ürlerdi 20a/12; fesād
v. -ürse 85a/9

viril-: Verilmek, teslim edilmek,
iletilmek.

haber v. -di 63a/14; v. -e 16a/10,
24b/7; v. -en 57b/10; kuvvet v. -en
59a/10; haber v. -medi 40a/3,
75a/2; v. -miş 23b/3; fetḥ v. -se
83b/12; v. -üp 49b/4, 49b/8; v. -ür
26a/8, 73a/1

vücūd: Ar. Beden, vücut.

v. +a 2a/7, 32b/7, 46b/13, 74b/6; v.
+a getürdi 19a/11; v. +ı 72b/2

yā: Ar. Ey.

y. 11b/15, 11b/6, 12a/11, 12a/14,
12a/15, 12a/4, 13a/3, 18b/7, 19a/10,
19a/12, 19a/13, 19a/14, 19a/9,
20a/2, 20a/3, 20b/5, 21a/13, 22a/13,
22b/7, 23b/13, 23b/14, 24a/2,
24b/14, 25b/6, 26a/2, 26a/4,
27b/10, 28a/1, 29a/13, 29a/6, 30a/2,
30b/12, 31a/10, 31a/15, 32a/3,
33a/10, 33a/13, 33b/1, 33b/6,
34a/2, 34b/10, 34b/4, 35a/12,
35a/4, 35a/6, 36b/3, 39a/14, 39a/6,
3a/12, 3a/13, 3a/15, 3b/3, 40a/3,
40b/10, 40b/6, 42a/15, 43a/13,
43a/5, 44a/7, 46a/2, 46b/8, 47a/14,
48b/8, 49a/2, 49b/10, 4a/13, 54a/9,
54b/6, 55a/13, 55a/5, 55b/12,
55b/2, 56a/12, 56a/2, 56b/12,

57a/9, 57b/3, 58a/5, 59a/13,
59b/14, 59b/8, 60a/1, 60b/2, 60b/8,
61a/1, 61b/11, 61b/14, 61b/2,
62a/3, 62b/13, 62b/3, 63a/11,
63b/6, 66b/11, 67b/8, 68b/5, 69b/9,
70b/7, 72b/4, 74a/6, 75a/1, 76a/13,
78a/11, 79a/3, 80a/10, 80b/9,
81a/10, 81a/11, 81b/15, 81b/2,
82a/11, 82b/2, 83b/11, 83b/2,
84b/4, 85a/4, 85b/11, 85b/14,
85b/15, 85b/9, 86a/1, 86a/4, 86a/9,
86b/15, 86b/4, 87b/12, 88a/9,
89a/8, 8b/14, 90a/2, 90a/4, 9a/2,
9b/4; y. 49b/11; y. 7b/13, 7b/14

ya: Bağlaç.

y. 58b/6, 72b/4, 7a/5

yaban: İnsan yaşamayan ıssız yer.

y. +dağı 15a/13

yağ-: Y ağmur, kar, dolu, çiy yağmak.

y. -ar 16a/9

yağ: Yağ.

y. 34a/12

yağdur-: Yağmasını sağlamak.

y. -mağa 8a/3; y. -ur 32b/15

yağmur: Atmosferdeki su buharının
yoğunlaşmasıyla oluşan ve
yeryüzüne düşen yağışın sıvı
durumda olanı.

y. 32b/15, 3a/3, 88a/1; y. +lar 8a/3

yağuz: Kara.

y. 19a/13

yāhūd: Far. Veya.

y. 52a/11, 11a/5, 16a/10, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 2a/1, 34b/11, 38b/12, 39b/11, 45a/8, 46a/4, 47a/15, 48a/7, 49a/2, 51b/9, 56a/6, 56a/8, 58b/2, 59a/9, 64b/12, 71a/10, 71a/11, 72a/3, 72b/1, 81a/6, 83a/2, 8b/3, 44b/4, 12b/2, 7b/8, 7b/9

Yahūdī: Hz. Mûsâ'nın dinine mensup kimse.

Y. 64a/10, 64a/14; Y. +ler 86b/7; Y. 87a/9; Y. +ler 54b/11; Y. +ler 86a/3; Y. +lerine 54b/9

yağ-: Yanmasını sağlamak.

y. -duklarından 30b/4; y. -dılar 26b/7, 29b/11; od y. -dılar 75b/6; y. -mazdı 69a/4; y. -uñ 29a/9; y. -up 26b/7, 75b/8; y. -up 85a/8

yağa: Giyeceklerin boynun etrafına gelen kısmı.

y. +sın 77a/8; y. +sından 9a/12

yağın: Az bir ara ile ayrılmış olan, uzak karşıtı.

y. 58a/13, 84a/10; y. +cak 84a/15; y. +ına 35b/3; y. 63a/2; y. oldılar 45b/13; y. varıcağ 61b/8

yağın: Ar. Sağlam bilgi.

y. 29a/12, 35b/4, 38b/8, 71b/14, 71b/15, 75b/13, 84a/5; kizb-i y. 25b/13; y. +dür 6b/1; y. idüp 83a/9; y. ola 16a/14; y. olmağı 63a/1

yāğūt: Ar. En meşhuru kırmızı renklisi olan, pembe, erguvan vb. renklere, sadece elmasın çizebildiği çok değerli taş.

y. 41b/8; y. +dandur 31b/11

yalan: Aldatmak amacıyla bilerek ve gerçeğe aykırı olarak söylenen söz.

y. 21b/9, 42a/7, 62b/1, 81b/13; y. +a 25b/14; y. +dan 26a/1, 64b/7; y. +dur 21b/5

yalancı: Gerçeğe aykırı söz söyleyen.

y. +lardan 19b/2

yalanla-: Yalan olduğunu bildirmek.

y. -dılar 15a/4, 31a/11, 51a/3, 53b/6, 53b/7, 5a/5; y. -duñuz 22a/7; y. -maz 21b/6; y. -yasın 59b/5; y. -yup 21b/2; y. -yup 51a/14

yaluğ: Ateş; açık.

y. 61b/10; y. +lar 53b/5; 'uryān y. 69b/13

yaluğlan-: Parlamak, alevlenmek, yanmak.

y. -a 16a/13; y. -sa 74a/8; y. -miş 24b/15

yalıḡlu: Parlamış, alevlenmiş.

y. +dur 84b/12

yalıḡuz: Yalnız, sadece.

y. 41a/4, 69a/11, 6a/6

yalvar-: Birinden ısrarla, kendine acındırarak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

y. -up 35b/5

yan: Taraf, yan.

y. +a 23b/13, 48b/11, 75b/13; y. +ına 79b/1, 81a/1; y. +ında 69b/12, 70a/1; y. +ından 47b/13, 75b/1; y. +unda 75b/6

yan-: Yanmak.

y. -dı 75b/8

yana: Tekrar, bir daha, yeniden.

y. 29b/8, 72b/15, 73a/9, 75a/14; y. erdi 40a/3

ya'nī: Ar. "Demek, şu demek ki" anlamında bir söz.

y. 10a/6, 10b/13, 10b/6, 11a/10, 11a/14, 11a/2, 11a/4, 11a/8, 11b/14, 11b/6, 12a/15, 13a/3, 13a/6, 13a/8, 13b/11, 13b/7, 14a/1, 14a/15, 14b/15, 15b/15, 16b/12, 16b/5, 17a/14, 17a/9, 17b/12, 18a/1, 18a/5, 18b/15, 19a/14, 19a/8, 19b/1, 19b/3, 19b/9, 1b/15, 1b/2, 20a/2, 20b/2, 20b/7, 21a/13, 21a/2, 22a/2,

22a/9, 22b/3, 23a/8, 23b/6, 24a/15, 24a/2, 24a/8, 24b/6, 25a/2, 25a/7, 25b/1, 25b/10, 25b/15, 26a/12, 26a/13, 26b/6, 2a/12, 2a/6, 2b/1, 2b/13, 2b/2, 2b/5, 2b/7, 30b/12, 30b/6, 31a/10, 31a/15, 31b/5, 32a/13, 32a/4, 32a/8, 32b/14, 32b/8, 33a/1, 33a/10, 33a/13, 33b/13, 33b/15, 34a/9, 34b/2, 34b/7, 35a/12, 35a/4, 35a/6, 35a/7, 35b/14, 36b/1, 36b/13, 36b/7, 37a/14, 37b/13, 37b/4, 38b/10, 38b/5, 39a/14, 39a/6, 39b/12, 39b/14, 39b/7, 3a/7, 40a/2, 40a/4, 40b/10, 40b/6, 44a/2, 44a/5, 44b/11, 44b/8, 46a/3, 47a/6, 47a/8, 47b/8, 48a/11, 48a/15, 49a/1, 49b/13, 49b/6, 4a/12, 50a/11, 50a/6, 50b/4, 51a/10, 51b/1, 51b/15, 52b/1, 53a/5, 53a/9, 53b/12, 53b/3, 54b/4, 55a/12, 55a/5, 55b/12, 55b/2, 56a/2, 56b/10, 56b/2, 57a/15, 57a/9, 57b/11, 57b/12, 58a/10, 58a/5, 58b/5, 58b/7, 59a/1, 59a/5, 59b/14, 59b/3, 5a/3, 5b/1, 60b/11, 61a/1, 61a/13, 61a/3, 61a/8, 61b/12, 61b/14, 62a/10, 62a/14, 62a/3, 62a/7, 62b/13, 63a/11, 63a/4, 63a/5, 64a/13, 64a/5, 64a/9, 64b/11, 64b/2, 65a/10, 65a/15, 65a/4, 65b/15, 65b/4, 66a/12, 66a/4, 66b/3, 67b/3, 67b/4, 68b/14, 68b/9,

69b/1, 69b/11, 6a/1, 6a/15, 6b/11,
70a/14, 71a/5, 71b/4, 71b/7, 72a/1,
72b/15, 73a/1, 73a/7, 75a/1, 79a/3,
79a/7, 7a/10, 7a/8, 7b/1, 80a/1,
80a/10, 80b/1, 80b/9, 81a/13,
81a/14, 81b/14, 81b/2, 82b/11,
82b/4, 82b/7, 84a/2, 84b/11, 84b/6,
84b/9, 85a/4, 86a/12, 86b/3,
88a/11, 88b/10, 88b/13, 88b/6,
89a/7, 89b/1, 89b/7, 8a/1, 8a/13,
8b/1, 8b/14, 8b/6, 8b/8, 9a/10, 9a/2,
9b/12, 9b/7, y. 13a/15, 15a/5,
15b/10, 16a/8, 17b/5, 18a/11,
18a/14, 19b/15, 1b/10, 1b/8, 20a/5,
21b/11, 21b/4, 22b/10, 23a/2,
23b/1, 23b/11, 24b/11, 29b/13,
30a/15, 30a/5, 30b/15, 32b/5,
33a/5, 34b/14, 35a/8, 36a/10, 37a/1,
37a/4, 37a/9, 43b/12, 44b/1, 45a/1,
45a/6, 46a/10, 46a/15, 48a/5,
48b/13, 48b/6, 49a/9, 4a/7, 4b/10,
50a/2, 51a/2, 58b/13, 5a/9, 5b/10,
63b/10, 64a/2, 64b/4, 66b/13,
66b/5, 68a/11, 69b/7, 6a/10, 6a/4,
70a/1, 70a/7, 71b/13, 73a/14,
73b/14, 73b/8, 74a/7, 74b/9, 79b/3,
7a/14, 7b/11, 7b/7, 80a/14, 80b/13,
81a/5, 82a/3, 84b/14, 85a/14, 85a/5,
8a/9, 9b/2, 2a/3

yağ: Yan, taraf.

y. +a 28a/14, 78a/9, 6a/12, 86a/14,
75a/14; y. +ına 78a/10; y. 13a/3,

30b/2, 45b/12, 48b/11, 58a/6,
58a/8, 74b/7, 76b/2; y. +dur 39b/3;
y. +dur bir 61b/3; y. 76a/3

yap-: Bir şeyi başka bir şey durumuna
getirmek.

anı y. -dılar 40a/6; evler y. -dılar
41b/5; gümüş y. -dılar 41b/4; ile y. -
duğı 45b/6; bünyād y. -mağa
41a/15

yapıl-: Bir şeyin başka bir şey
durumuna getirilmesi.

y. -a 49b/9; y. -up 74b/11

yapış-: Yapışmak.

y. -a 45a/2; y. -up 36a/1

yaprağ: Yaprak.

y. 79b/12; y. +ı 79b/4

yar-: Yarmak, ikiye bölmek.

y. -dı 57a/2

yara-: Yaramak, fayda sağlamak.

y. -maz 50b/8, 57a/14, 85b/12; y. -ya
35b/3

yaradıl-: Yaratma işine konu olmak.

y. -mağını 13b/4; y. -mağla 86b/15;
y. -mazdan 86b/13

yarak: Fayda.

y. +ında oldılar 45b/10

yaraqlan-: Hazırlanmak.

y. -an 46b/5; y. -mışdur 88a/8; y. -mışdur 30b/8, 39a/7

yarat-: Allah'ın olmayan bir Şeyi var etmesi işi.

y. -a 39a/4; y. -an 24a/5, 35b/9, 39a/4, 48a/3, 49b/15, 52a/2, 54b/5, 9a/4; y. -dı 13b/2, 13b/4, 19a/13, 19a/3, 19a/7, 31a/7, 33b/13, 38b/7, 60b/11, 86a/6; y. -duğı 24b/9, 6b/14, 88a/12; y. -duğumuz 50a/13, 59a/2; y. -duğ 14a/12, 47a/9, 4a/11, 53a/14, 58b/9; y. -duğdan 59b/4; y. -dum 50a/12; y. -ılmağı 60b/9; y. -ılmaņuz 10a/6; y. -madı 19a/6, 33b/15; y. -maduğ 2a/13; y. -mağa 3a/4; y. -mağ 10a/7; y. +mağa 10a/9 y. -mağlık 10a/8; y. -mağlıkdan 10a/9; y. -mışdur 31b/10, 74a/8; y. -up 50a/9; y. -ur 74b/7; y. -ururuz 14a/5

yaratıl-: Yaratılmak.

y. -dan 47a/2; y. -dılar 32b/1, 32b/2; y. -duğın 38b/6; y. -madı 40a/13; y. -mağ 60b/13; y. -mış 65b/2; y. -mışdur 10b/13; y. -mıřuņ 65b/7; y. -sa 50a/13; y. -up 30b/8

yardım: Kendi g¼c¼n¼ ve imkanlarını başka birinin iyiliği i¼in kullanma.

y. 87b/13; y. ideler 62b/5; y. idici 32b/12

yardımcı: Yardım eden.

y. 41a/9, 73b/9

yarıl-: Yarmak işinin yapılması.

y. -a 24a/3; y. -up 18a/12, 78b/14, 88a/1, 88a/2; y. -ur 33a/1, 87b/15, 88a/2

yarın: Kıyamet g¼n¼.

y. 11a/15, 29b/9, 36a/1, 43a/13, 46b/8, 49b/7, 4a/5, 52a/9, 54b/15, 68b/15, 72a/6, 82b/13; y. 53a/6

yarlığa-: BađıŐlamak.

y. -r 31a/3; y. -ya 55a/10

yaruğ: Aydınlık.

y. eyleyeler 45b/7; y. +ı 10a/14; y. id¼p 75b/10; y. kıldı 78a/7

yaruğla-: Aydınlattmak.

y. -ruz 33a/7

yaŐduđ: Yastık.

y. +lar 38a/14

yaş: yıl, yaş.

y. 5b/6, 14a/10, 14a/5, 3a/14; y. +ına irdi 60a/1; y. +da 5b/6

yat-: Uyumak veya dinlenmek i¼in bir yere veya bir Şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

y. -a 49a/7; y. -anlar 69b/2; y. -ardı 87b/1; y. -dı 60b/7, 78a/13, 78a/15

yavlağ: Pek, ¼ok, gayet.

y. 69a/13, 69a/14, 77b/5, 77b/8

yavru: Yavru.

y. 33b/10; y. +sına 78b/12

yay: Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına
kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal
çubuk.

y. 80a/3, 80a/8; y. +ın 79b/14, 80a/5;
y. +umla 29a/1; y. +uñ 7a/9

yaz-: Söz veya düşünceyi özel işaret
veya harflerle anlatmak.

y. -arlar 19b/5, 32a/10, 5a/8; y. -dı
29b/8, 75a/7; y. -duğ 5a/6; y. -mak
61a/6; y. -uñ 59b/2; y. -up 29b/8

yaz: Yaz mevsimi.

y. +ın 80a/13

yazıcı: Yazan, yazıcı.

y. +lardur 19b/6; y. +ları 13a/12

yazıl-: Yazılmak.

y. -miş 21b/9, 64b/8; y. -mişdi 78b/7;
y. -mişdur 13a/12, 21a/15, 21a/6,
22a/15, 36a/14, 79a/12; y. -mişdur
13a/8; y. -ur 59a/10, 73a/1

yedci: Yardımcı.

y. +si 12b/13

yedi: Altıdan bir fazla.

y. 21a/4, 26a/14, 2b/7, 43b/2, 45a/1,
63b/9; y. +sinde 63b/8

yedinci: Yedinci.

y. 22a/10

yeg: Daha iyi, daha üstün, daha uygun.

y. +rek 75b/10; y. +rekdür 36a/9,
55a/7, 66a/7, 71b/5, 63b/4

yeleş-: Gezişmek, gezinmek.

y. -ür 68b/5

yelin-: Gezinmek.

y. -diler 49b/2

yelt-: Meyl ettirmek, azm ettirmek.

y. -er 41a/7, 64b/10

yelten-: Ar. Yeltenmek, teşebbüs
etmek.

y. -di 59b/3

Yemen: Günümüzde kuzeyden Suudi
Arabistan, doğudan Uman ile
komşu olup Bâbülmendep Boğazı
ile Afrika kıtasından ayrılan ülke.

Y. 41b/1, 75a/4; Y. +de 37a/6; Y. +e
75a/12, 78a/14, 80a/3, 80a/9; Y.
+üñ 76a/3

Yemenî: Yemen'e ait.

Y. 41b/3

yemin: Ar. Yemin.

aşhâb-ı y. +dür 23a/5

yenil-: Yenilmek, yenilir olmak.

y. -en 58a/13

yesr: Ar. Kolaylık.

y. 58a/3; y. +le 7a/15

yeşil: Yeşil rengi.

y. 63b/14

yetim: Ar. Yetim.

y. 55a/13, 81a/3, 80b/8; y. +ler 81a/1;
y. +lere 44a/13, 56a/4, 80b/14; y.
+lerün 44b/1; y. +lik 56a/3; y. 49a/5

yetmiş: Altmış dokuzdan bir fazla.

y. 35b/1, 45a/2

yevm: Ar. Gün.

y. -i fâşldur 3a/7; y. -i nahrdur 26b/3

yığ-: Biriktirmek.

y. -mağ 61b/13, 62a/12; y. -maya
62a/12

yıgılış-: İzdiham oluşturmak, yığılmak.

y. -up 36b/10

yıgılın-: Kaçınmak.

y. -dı 11b/13; y. -maz olursa 62a/8

yık-: Kurulu bir şeyi parçalayıp
dağıtmak.

y. -a 77a/3; y. -asın 76b/2; y. -madan
77b/12; y. -mağa 77b/10, 78a/3,
79a/5; y. -mayınca 75b/4

yıl: Sene, yıl.

y. 14a/6, 20b/11, 33a/1, 33b/8, 37a/2,
45b/1, 45b/10, 4b/5, 82a/11,
82a/12; y. +a erdi 47a/14; y. +da
38a/9, 80a/4; y. +dan 9b/11; y. +dur

4b/3; y. +ı 4b/3; y. +ı idi 78b/15; y.
+ında 79a/1

yılan: Bir sürüngen hayvan, yılan.

y. 27a/13, 69a/10; y. +ı 27b/1; y. +uñ
27a/14

yılduz: Güneş ve ay dışında
gökyüzünde görülen ışıklı gök
cisimlerinden her biri, yıldız.

y. 26a/14; y. +dur 32a/4; y. +lar
15a/7, 15b/5, 16b/7, 18a/12, 7b/8;
y. +lara 32a/8; y. +ları 37b/8; y. +uñ
16b/5; y. +lardan 81b/7

yıllık: Bir yılı doldurmuş.

y. 10a/12, 2b/8, 63a/7

yırt-: Parçalamak.

y. -mağ 88b/2

yırtıcı: Parçalayabilen.

y. 88b/2

yi-: Yemek.

y. -di 86b/4; y. -diler 72a/5, 80b/2; y.
-dügünüz 58a/15; y. -dükleri 14a/3,
37a/8; y. -dün 71a/10; y. -mege
34a/2; y. -mek 37a/10, 88a/16; y. -
mekden 86a/12; y. -r 62b/2, 69a/11;
y. -se 37a/6, 72a/3; y. -rsüz 44a/14,
44b/3, 44b/7; y. -ye 86b/6; y. -yem
86b/6; y. -yiser 86b/5; y. -yüp 35b/
767a/7

yidir-: Yedirmek.

y. -eler 88a/6

yigirmi: On dokuzdan bir fazla.

y. 45b/10, 63b/7, 63b/9

yigit: Yiğit.

y. +ler 75b/5; y. +lerinden 47b/12; y. +ligi 59a/8; y. +ligin 58b/13; y. +liginde 59a/10; y. 58b/11; y. olmağa 25b/3

yigitlik: Gençlik, yiğitlik.

y. +leri 5b/7; y. +ümüze 8b/2

yil-: Esmek.

y. -mekde 68a/11

yil: Yel, rüzgar.

y. 49b/11, 4b/11; y. esdi 75b/7; y. +leri 2b/14; y. urup 75b/7; y. olsa 79b/4; y. +cegüz 74b/12

yimiş: Bitkilerde, döllenme sonunda çiçeği meyve yapraklarından oluşan ve tohumu taşıyan organ, meyve.

y. 5b/4; y. +e 58a/15; y. +i 5b/3; y. +inden 88a/6; y. +ler 10b/10, 14a/9, 33a/2; y. +lerünüz 2b/11; y. viren 58b/1

yine: Yine, tekrar.

y. 9a/13; y. 2a/4

yir: Yer, ülke, bölge, mahal, semt.

y. 10a/11, 10b/11, 10b/12, 15b/8, 17a/4, 18b/2, 24a/12, 2a/11, 2a/9, 38b/13, 39a/2, 3a/10, 41a/15, 41a/4, 44b/11, 44b/12, 52a/2, 64a/1, 64a/6, 66b/14, 66b/5, 6a/12, 6a/2, 79a/14, 87b/15, 89a/2, 8b/3; y. +e 68b/5, 84a/14; y. iderüz 35a/5; y. yüzinde 17a/7, 43a/10; y. yüzine 13b/9, 49a/6, y. +de 2b/9, 33a/9, 33b/9, 38a/2, 41a/11, 57b/8, 81a/8, 87a/10, 8a/11; y. +de 69a/7; y. +den 10b/4, 10b/8, 11a/5, 17a/1, 24a/11, 2b/15, 31b/11, 34a/9; y. +dür 21a/7, 64b/6; y. +e 15a/7, 16a/2, 16b/15, 28b/15, 28b/9, 29a/4, 2b/12, 38a/10, 39a/3, 40b/12, 43a/15, 43a/6, 44b/11, 61b/1, 66b/11, 66b/12, 66b/3, 68b/1, 68b/6, 69a/11, 78a/12, 78b/5, 7b/7, 80a/7, 8b/10, 9b/3, 9b/4; y. +i 10b/6, 14a/5, 2b/3, 43a/14, 50a/8, 63b/12; y. +i 84b/11; y. +idür 74a/15, 74b/1; y. +inde 15b/8; y. +inde itdiler 26a/6; y. +inden 15a/9, 29b/7, 70a/4, 78b/11, 85a/15, 8a/14; yirlü y. +inden 4a/8; y. +inden 47b/12; y. +ine 12b/10, 13b/11, 13b/14, 14b/14, 24a/14, 24a/6, 25b/5, 29b/7, 2a/11, 3a/10, 41b/6, 42b/12, 45b/8, 56b/3, 59a/2, 66a/5, 69a/15, 6b/5, 7b/8, 81b/13; y. +ine koyup 57a/4; y. +le 50b/6; y. +ler 24a/8, 30a/10, 32b/15,

33a/1, 50a/8, 66b/2; y. +lerde
67a/10, 68a/13, 68b/1, 7b/6; y.
+lerden 21a/4, 78b/10; y. +lere
38b/13, 8a/10; y. +leri 39a/3, 39b/3,
51b/10, 61b/3; y. +leridür 4b/1; y.
+ünj 10b/7, 39a/1, 39a/2, 6a/1

yırlü: Yerli.

y. 26a/6; y. yirinden 4a/8

yiryüzi: Yeryüzü.

y. +inde 44b/13, 88b/2

yit-: Kaybolmak.

y. -di 26b/12; y. -dügi 41b/9; y. -er
39a/5, 40a/2; y. -eydi 42b/4; y. -
mez 32b/11, 42b/3, 64a/4, 76b/8,
78a/4, 89b/3; y. -mezdi 47a/13; y. -
üp 26b/11; y. -dükçe 54a/2; y. -
erlerdi 79b/4; y. -üp 78a/2; y. ür
14a/10

yiyci: Yeyici, yiyen.

y. +lerdi 3b/2; y. +lerdür 3b/5

yoğun: Kalın, koyu, kesif.

y. 14a/9

yoğurt: Yoğurt.

y. 34a/11

yoħsa: Sayıları, ihtimallerin dışında bir
ihtimali bildirmek için kullanılan
bir söz.

y. 10a/7, 42a/7, 54a/2, 54b/10, 86a/7

yoħ: Bulunmayan, mevcut olmayan, var
karşıtı.

y. 22b/11, 23b/3, 27b/13, 28a/10,
28a/3, 30b/15, 32b/12, 33a/7,
34a/5, 34b/11, 41b/1, 43a/3, 47b/7,
48b/5, 51b/11, 51b/12, 52b/9,
57b/13, 5a/6, 62b/8, 62b/9, 65a/13,
65a/2, 66a/2, 66a/3, 70a/10, 70a/11,
70a/12, 75a/13, 76b/1, 77a/4, 77a/6,
88b/15; y. +dur 18a/10, 21b/10,
23a/1, 26b/5, 2a/9, 30a/11, 30a/13,
32a/9, 34a/3, 34a/4, 38b/14, 43a/14,
51b/8, 71a/12, 74a/11, 77a/8, 7b/1,
82a/4, 86a/11, 86b/1, 89a/3, 9a/5; y.
+dur olur 7a/10; y. +ıdı 5a/1; y. idi
16a/7; y. ider 77b/12; y. idüp 31a/1;
y. +ıdı 75a/6; y. idi 36b/14, 54a/13,
56a/11; y. iken 86b/14

yoħla-: Yoklamak.

y. -dı 55b/9

yoħuş: Yokuş. İnişin zıttı.

y. 24a/9; y. +a 36b/9; y. +uñ 36b/10

yol: Karada, havada, suda bir yerden bir
yere gitmek için aşılacak uzaklık.

y. 18a/1, 18a/2, 18a/4, 27b/3, 29a/8,
2b/8, 43b/1, 43b/10, 45b/13, 4a/15;
y. +a 78a/11; y. +arına 17b/11; y.
+da 12b/13, 53a/11, 76b/5; y. +dur
10a/12; y. +ı 17b/11, 27a/2, 53a/9;
y. +ıdur 17b/10, 43b/1, 48b/1,
48b/2; y. +ın 27a/13, 46a/5, 50b/7,

53a/10, 53a/12, 80a/3; y. +ına
17b/10, 49a/14, 85a/12, 9a/6; y.
+ında 37a/6, 4b/2; y. +ından 4b/2;
y. +lar 78b/8; y. +ları 29a/7; yol y.
4a/8; y. virüp 13b/5; y. yol 4a/8

yolın-: Yolunmak.

y. -up 86a/14

yon-: Yontmak, oymak.

y. -ma 74a/1

yorıl-: Yorgun olma durumu.

y. -dı 85b/1

yön: Taraf, cihet.

y. +inden 10b/9, 31a/6, 63a/5, 64b/3;

y. +indendür 5b/13; y. +ini 78a/14;

y. +leri 17b/10; y. tutdı 75b/13; y.

+üñi 12b/8

yu-: Yıkamak.

y. -dı 50b/9, 57a/3

yuşaru: Üst tarafa, yukarıya.

y. 37a/9, 38a/7, 39b/8; y. +dan 23a/3

yum-: Kısarak kapatmak.

y. -ınca 34a/5

yumdur-: Kısarak kapattırmak.

y. -maya 34a/6; y. -sa 34a/6

yumşak: Yumşak, sert olmayan.

y. 68a/15, 68b/6; y. +dur 81b/6; y.

kılmaduk 57a/6

yumşaklık: Yumşaklık.

y. +ı 81b/5; y. +la 7b/10

yut-: Yemek, yutmak.

y. -aydı 62b/11

yuvalan-: Yuvalanmak.

y. -dılar 28b/11

yüce: Yüksek, ulu, büyük.

y. 13a/10, 14a/9, 37b/5, 38a/3, 38a/5,

38a/9, 84a/14, 9b/3; yüce y. 74a/1;

y. kılmadukmı 57b/4; y. +sine

28b/8, 36b/10; y. yüce 74a/1

yücel-: Yükselmek, yüce bir duruma
gelmek.

y. -di 9a/2

yücelt-: Yükseltmek, yüce bir duruma
getirmek.

y. -üp 57b/3

yücet-: Yükseltmek, yüce bir duruma
getirmek.

y. -di 10b/11

yük: Eşya.

y. +i 85b/1, 85b/2, 85b/5; y. +in

85a/12, 85a/14; y. +ler 57a/11

yüklen-: Yüklenmek.

y. -eydün 57a/11

yüklü: Yüklü.

y. +sinde 55b/10

yüñ: Koyun tüyü.

y. 70a/1; y. +in virüp 7a/5

yürek: Kalb, yürek.

y. 74a/14, 74b/5; y. +e ermez 74b/7;
y. +i 78b/13; y. +in 57a/2; y. +lere
8a/13; y. +leri 4b/13; y. +üñ 74a/9

yüri-: Adım atarak ilerlemek.

y. 9a/2; y. -r 89b/4; y. -ñ 59a/15; y.
+ye 12b/12, 7b/6; y. -mekden
49a/14; y. -medi 78a/13; y. -mekligi
52b/5; y. -r 58b/10; y. -rlerdi 4a/4;
y. -se 75b/12; y. -yen 88b/2

yüz: Sima, çehre, surat.

y. 10a/12, 11a/8, 20b/11, 2b/8,
31b/13, 38a/9, 40a/14, 40b/8,
41a/12, 41a/13, 41a/14, 41a/9,
45b/1, 76b/15, 77b/7; y. +i 36b/8,
48b/10, 48b/11; y. +idür 36b/7; y.
+in 12a/14, 56a/4; y. +inde 64a/6;
gök y. +inde 17a/8; yir y. +inde
17a/7, 43a/10; y. +ine 64a/1, 73b/1,
73b/6; yir y. +ine 13b/9, 49a/6; y.
+ini 12b/2; y. +inüñ 41a/4; y. +ler
15a/1, 36b/7; y. +ler 14b/11,
37a/15; y. +lerden 36b/7; y. +leri
24b/12, 3b/4, 67a/5; y. +lerinde
14b/13, 22b/7; y. +lerinüñ 37b/1; y.
+üm 12b/13

yüz-: Suda yol almak.

y. -erler 7b/9, 7b/11; y. -üp 7b/7

yüzden: Sebebiyle.

y. 47a/12

zâ'd: Ar. Azık.

z. -ı âhîreti11a/12

z'ād: dat harfi.

z. +ile 17b/2

zafer: Ar. Başarma, bir meselenin
üstesinden gelme.

z. 68b/7

zâhir: Ar. Görünen, açık, belli,
meydanda.

z. 64b/13, 71b/15, 83a/12; z. kıluruz
53a/10; z. +lerinden 69b/5; z. ola
74b/4; z. ola 14b/13, 25b/13,
44b/14, 70a/3, 8a/15; z. oldu
60a/14; z. olduğdan 64b/13; z.
olunup 11a/7; z. olur 15a/6, 32b/9;
z. olurlar 16b/7; z. oлды 71b/12

zahmet: Ar. Sıkıntı, eziyet, güçlük.

z. 33a/6, 37b/2, 47a/9, 47b/1, 49a/13,
68b/11, 87b/10; z. +cuğ 68b/10; z.
+den 47b/6; z. çeküp 36b/10; z. +e
37a/12, 47b/2, 60b/3; z. +i 47b/4; z.
+in 47a/12, 57b/12, 80a/9; z.
+inden 81a/10; z. ide 85a/13; z. +ler
44a/3; z. +lerine 73a/10; z. +lerle
kılınmışdur 49a/15; z. +üñ 47b/7,
57b/11; z. viridi 28a/11; z. virmeñ
51a/12; z. virür 27a/13

zahre: Ar. Gereğinde kullanılmak için saklanan tahıl, aşlık.

z. +si olmaya 6a/7

za'if: Ar. Güçsüz, aciz, zayıf.

z. 78a/3; z. +dür 69a/15; z. +lerin 23a/9, 79b/6; z. olsa 59a/9; z. +um 89b/2; z. kılar 58b/13

zâil: Ar. Sona eren, kaybolan, zeval bulan.

z. 11b/11; z. olmaz 64a/14

zağkûm: Ar. Zehirli bir bitki.

z. 37a/5; z. +la 67a/7

zâil: Ar. Eğilmek, meyl etmek.

z. -i gümrâh oldılar 30a/1

zâlâlet: Ar. Doğru yoldan sapma, sapıklık.

küfr-i d. 4b/2; d. +e 18b/11; d. +leri 50b/15

zâlâlet: Ar. İman ve İslâmiyetten ayrılmak. Azmak. Hak ve hakikatten, İslâmiyet yolundan sapmak. Allah'a isyankâr olmak.

z. 17b/10, 48b/1, 52b/11, 53a/11, 55b/4; z. +inden 55b/5; z. +lerden 50b/12; z. +leri 43a/10, 51b/2

zâlim: Ar. Zulmeden, haksızlık eden.

z. +ler 21b/6; z. +lerdür 15a/2

zamân: Ar. Vakit, süre, devir.

z. 33a/11, 45b/12, 47a/10, 64a/11, 72b/2; tül-i z. 13b/12, 20b/14; z. -i câhiliyyetde 16a/1; z. +ında 29b/5; z. +lar 86b/12; z. +uñ 73a/2

zanîn: Ar. Suç işlediği zannedilen kimse. Töhmetsiz, suçlu kimse.

z. 17b/2

zann: Ar. Sanma, sanı.

z. eyledi 73b/11; z. iderlerdi 11a/9; şü-i z. idesiz 17b/1

zarâr: Ar. Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, ziyan.

z. 12b/8, 51b/12, 82b/9, 88a/14; z. +ından 36a/1; z. 51b/9

zât: Ar. Hürmete lâyık kimse.

z. +ı 87a/2; z. +ına 87a/2; z. +um 50a/8

za'yfe: Ar. Kuvvetsiz, zayıf.

z. -i kasemdür 68b/3

zâyi': Ar. Kaybolan, boşa giden.

z. itmege 56a/10; z. itmesünler 56a/5; z. itmeyüp 55b/10; z. itmez 68a/5, 69b/6; z. eyleme 56a/4; z. kıldı 79a/6; z. +lerin 2a/5; z. ola eyle 73b/11

zebânî: Far. Cehennem işlerine memur edilen melek.

z. 45a/2, 62b/10, 62b/8; z. +ler 5a/10,
5a/11; z. +leri 62b/5; z. +yle 62b/10

zacr: Ar. Eziyet, zahmet.

rav'-i z. +dür 71a/13; z. ideler
62a/13; z. olmağıçün 16a/5

zekavât: Ar. Zekatlar.

z. 36a/11, 52b/7, 70a/8; z. +ı 36a/3;
z. +ın virdi 54a/1; z. +dan 43b/7; z.
+uñ 65a/12

zelîl: Ar. Hor, hakir, alçak. Aşağı
tutulan.

z. kıılır 31a/8; z. olup 8a/15

zelzele: Ar. Deprem.

z. 44b/11, 66a/11, 66a/10, 8a/10; z.
+ye 39a/2

zemherîr: Ar. Cehennem'in bir
bölümüne Zemherir Zemheri denir.
Çok soğuk Cehennemdir.
Soğukluğu pek şiddetlidir, bir an
dayanılmaz. İmansızlara bir soğuk,
bir sıcak, sonra soğuk, sonra ateşe
atılarak şiddetli azap yapılacaktır.

z. 5a/10

zemm: Ar. Kötülüğünü söyleme.

z. ider 70b/2, 70b/3; z. iderlerdi
66a/13

zemzem: Ar. Kâbe yakınındaki
kuyudan çıkan, müslümanların
büyük değer verdiği su. Mescid-i

Harâm'da Hacerülesved'in tam
karşısında Kâbe'ye 19 m. uzaklıkta
yer alır.

z. 76b/9; z. +den 57a/2

zencîr: Far. Zincir.

z. +e 45a/2; z. 45a/2; z. 85b/4

zerre: Ar. Pek ufak parça, atom.

z. 51b/11, 67b/13, 68a/5, 69b/5; z.
olur 68a/4

zevâl: Ar. Sona erme, yok olma, son.

z. 20b/12, 23a/1, 66a/3

zeyrek: Far. Zeki, anlayışlı, uyanık.

z. 26b/13, 26b/14

zeytûn: Ar. Zeytin.

z. 14a/6, 58a/15, 58b/2, 58b/7; z. +a
58a/11; z. 58a/12; z. +dur 58a/14,
58a/15; z. +lar 14a/7; z. +uñ 58b/3

zimnen: Ar. Açıktan olmayarak,
dolayısıyla, ima yolu ile. İçinden
olarak.

z. 68b/4

zi'l-ħicce: Ar. Hacca gitmenin içinde
yapıldığı Arabi onikinci ay. Kurban
bayramı, bu ayın onuncu gününe
rastlar.

ħ. +nün 39b/11

zihâ: Ar. Şu, bu mânasına gelen
müennes işaret zamiri.

z. 66b/9

zıkr: Ar. Anma, anılma.

z. 36a/4, 67a/10, 89a/4; z. +den 89b/8; z. +e 89b/8; z. itdüğü 38b/8; z. itdügümüz 40a/1; z. itmek 19a/15; z. itmekle 57b/7; z. itmeyince 57b/8; z. eyledi 10b/8, 15a/11, 4b/8, 87b/13, 88b/12, 89a/4; z. eyledük 68b/8; z. eyledüm 57b/9; z. ider 11b/12; z. +ine 46b/3; z. itdüğü 4b/6, 5b/3; z. iderler 57b/6; z. idüp 12a/1, 14a/13, 26b/10, 2a/5, 36a/4, 55a/12, 56b/11; z. olan 16a/15, 22b/14; z. olanları 14a/11; z. olduğdan 59b/8; z. olınan 18b/3; z. +ümüz 33b/1; z. -üğüzde 33b/2

zillet: Ar. Aşağı olma, hakirlik.

z. +de 36b/8

zīnet: Far. Süs, bezek.

z. +lerle 50a/9

zinhār: Ar. Sakın, asla.

z. 27b/6; z. 9b/5

zīrā: Far. Çünkü, zira.

z. 11a/8, 20a/6, 20a/7, 24a/4, 34a/5, 35a/15, 37b/10, 45b/14, 49a/10, 49a/15, 49b/2, 51b/7, 53b/9, 55a/7, 58a/3, 59a/7, 5a/5, 5b/11, 61a/5, 67a/8, 70a/2, 7a/1, 82b/8, 84a/4, 84a/5, 84b/10, 86a/5, 86b/8, 87b/14, 89b/12, 89b/2; z. 51b/5; z.

16b/2, 52a/12, 57b/2, 60b/13, 80a/2, 84a/13, 85a/8

ziyā: Ar. Işık, aydınlık, nur. Ruşenlik.
Daha geneli nurdur.

z. +dur 64b/5; nūr-ı z. virüp 2b/11

ziyāde: Ar. Fazla, çok, bol.

z. 28a/5, 43a/8, 46a/2, 53b/14, 70b/8, 71a/1; z. itmedüm 67a/15; z. kıldı 53b/15; z. ola 74b/14; z. oldu 72b/2; z. olmadı 86b/15

ziyānkār: Far. Zararda olan.

z. 73a/7; z. +lardur 72b/10, 73a/3; z. oldu 84b/7; z. oldu 50b/10; z. olduğ 72b/4; z. +uz 8b/6

ziyānkārhlık: Far. Ziyan etme.

z. 84b/4

ziyānlu: Far. Ziyan etmiş.

z. 88a/7

ziyāret: Ar. Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme.

z. +e 75a/9; z. itdiler 75b/2; z. itdürdü 71a/8

Zūfaqr: Fil vakasında Ebrehe'ye karşı koyan Yemen eşrafından bir zat.

Z. 76a/3, 76a/6, 76a/8, 77a/11, 77a/13; Z. 77b/2

zūhūr: Ar. Görünme, meydana çıkma.

z. -ı İslâmla 72b/2; z. +a 10a/15,
18b/3, 50a/3, 60a/8, 63a/7, 66b/2,
69b/3

zulm: Ar. Haksızlık, eziyet.

z. 41b/13, 88a/14; z. idüp 44a/14; z.
+le 3b/3, 3b/6, 56a/5

zulmet: Ar. Karanlık.

z. +le 16b/9

zulumât: Ar. Karanlıklar.

z. 10a/15, 10b/3, 21b/13, 25a/14,
52a/1; z. +la 25a/12, 52a/2

zü'l-avtād: Ar. Firavun için kullanılan
“Kazıklı” anlamında bir tabir.

z. 40b/11, 40b/11

Zübeyr: Ebû Abdillâh ez-Zübeyr b. el-
Avvâm b. Huveylid el-Kureşî el-
Esedî (ö. 36/656). Hz. Peygamber'e
ilk iman edenlerden ve Cennetle
müjdelenen on sahâbîden biri.

Z. +e 87b/6

Zühâl: Ar. Güneş Sisteminin Güneş'e
yakınlık sırasına göre 6.
gezegenidir. Büyüklük açısından
Jüpiter'den sonra ikinci sırada gelir.

Z. 16b/6, 26a/15

Zühre: Güneşe uzaklık bakımından
ikinci sıradaki, sıcaklık bakımından
da birinci sıradaki gezegen.

Z. 16b/6, 26b/1

Zülkarneyn: Kur'an'da kendisine
büyük güç ve imkân verildiği
bildirilen kişi.

Z. 54b/12

zürriyet: Ar. Soy, nesil.

z. +i 47a/7; z. +iyle 21a/8

SONUÇ

İncelenen Amme Tefsirinin *Ebü'l-Leys SEMERKANDÎ* (d. ?-ö. 373/983) 'ye atfedilen fakat aslında *Alâeddin Ali bin Yahyâ es-SEMERKANDÎ*'ye (ö. H. 860 / M. 1456) ait olan *Bahrü'l-'ulûm* adlı eserin *Mûsâ İznîkî* (d.?-ö. 838/1434 [?]) tarafından yapılan Türkçe çevirisinden Osman bin Mûsa adında birisi tarafından mütercimim ölümünden 241 yıl sonra Hicri 1086'da (M. 1675) istinsah edildiği tespit edilmiştir.

Sade bir üslûpla kaleme alınan bu tefsirde Hz. Peygamber'den rivayet edilen hadislerde uzun uzun ravi zinciri zikredilmemiştir. Âyetler açıklanırken çoğunlukla kısaca bilgi verilmiş nadiren sahih yahut İsrâiliyat'tan olan haberler uzun uzun anlatılmıştır. Eserde Arapça kelimelerin türetilişleri ve anlamları ile ilgili açıklamaların yapıldığı kısımlar mevcuttur. Ayetlerin tefsiri ile ilgili olarak özellikle sahabeler ve tanınmış müfessirlerin görüşlerinin aktarıldığı görülür.

Eserin müstensihisi olan Osman bin Mûsa'nın adına biyografi kitaplarında raslanmamıştır. Hatalarından ve yazısından dolayı uzman bir müstensih değil, okuyup beğendiği eseri kendisi için istinsah etmiş bir meraklı olduğu iddia edilebilir. Çevriyazıdaki dipnotlardan da anlaşılacağı üzere sık sık atlamalar yapmış ve konu bütünlüğünü bozmuştur.

Mütercimim ölümünden 464 yıl, eserin istinsahından 224 yıl sonra Hicrî 1317 (M. 1899) 'de Dersaadet'de bulunan Cemal Efendi Matbaasında devrin Maarif Nezâreti Celîlesi tarafından *Nebe Tefsiri Tercümesi-Ebi'l-Leys Semerkandî* adıyla basılmış olan matbu eserle karşılaştırıldığında; yazmadaki kelimelerin daha aslına uygun yazıldığı, eklerin ise mütercimim yaşadığı devrin dil bilgisi kurallarına daha yakın kullanıldığı müşahede edilmiştir.

Eser ses bilgisi açısından Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik özelliklerini barındırmaktadır. Ünlü ve ünsüz harflerle ilgili kurallar Eski Anadolu Türkçesinin dil bilgisi kitaplarında anlatılan kaidelere neredeyse bire bir uymaktadır. Metinde kullanılmayıp o dönemin özellikleri arasında yer alan bazı ses hususiyetleri yok değildir.

Eserin şekil bilgisi isim, zamir, sıfat, zarf, fiil ve edat türleri açısından zengin sayılabilecek bir eserdir. Özellikle tamu, od, uçmak gibi Karahanlı, Harezmi ve Çağatay Türkçelerinin söz varlığında yer alan eski kelimelerin Cehennem, ateş ve Cennet yerine kullanılıyor olması dikkate değer bir husustur. Yazmanın aynı dönemde yazılmış diğer eserlerdeki kelime varlığı ile karşılaştırma yapılarak ayrıca ele alınması yerinde olacaktır. Bu husus bu tezin

sınırları içine alınmadığı için incelenmemiştir; ayrı bir çalışma konusu olarak değerlendirilecektir.

Sıfat ve zarflarda Klasik Osmanlıca'nın Arapça, Farsça ağırlıklı kelimelerinden ziyade Türkçe sözlerin kullanıldığı göze çarpar. Ya halka hitap etme kaygısı ile ya da devrin dil özelliğinin bir yansıması olarak terkiplerden uzak sade bir dilin kullanıldığı dikkati çeker. Aynı sadelik fiiller ve özellikle birleşik fiillerin oluşturulmasında da görülür. Yüklem ağırlıklı olarak Türkçe fiillerden oluşmuştur. Birleşik fiillerde ise anlam kaybına uğrayarak birleşmiş isim ve fiil birlikteliğinden ziyade “etmek, eylemek, kılmak, olmak” gibi temel yardımcı fiillerle yapılan terkipler kullanılmıştır. Edatlarda Arapça ve Farsça'nın en sade edatlarının kullanıldığı, mektep-medrese görmüş münevver kesimden ziyade sokaktaki halkın anlayabileceği edatların tercih edildiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Arat, Reşid Rahmeti, *Kutadgu Bilig III, İndeks*, Neşre Hazırlayanlar: Kemal Eraslan-Osman F. Sertkaya-Nuri Yüce, İ. Ü. Basımevi, İstanbul, 1979.
- Bayat, Fuzuli, *Orta Türkçe Sözlük (11. -17. yy.lar)*, Yalın Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- Çetin, Abdübaki, “Ebu’l-Leys Semerkandî Tefsirinin Türkçe Tercümesi Üzerine”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü**, Sayı 22, 2007, s. 53-101.
- Derleme Sözlüğü*, Cilt I-VI, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2009.
- Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2010.
- Doğu, Ahmet, *Amme Tefsiri, İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1989.
- Ebû'l-Leys Semerkandî, *Amme Cüz'ünün Terceme ve Tefsiri*, Sadeleştiren: Mustafa Küçük, Sezgin Neşriyat, İstanbul, 1984.
- Ergin, Muharrem, *Üniversiteler İçin Türk Dili*, Bayrak Basım Yayın, İstanbul, 1999.
- Gül, Necati, *Amme Tefsiri, Metin-İnceleme*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 1995.
- Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- Korkmaz, Zeynep, *Oğuz Türkçesinin Gelişimi, Türkiye Türkçesinin Temeli*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.
- Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri, Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- Mansuroğlu, Mecdut, “Eski Osmanlıca”, Haz. Mehmet Akalın, *Tarihî Türk Şiveleri*, 3. Baskı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1998, s. 247-276.
- Nisar, Ulya, *Mustafa bin Muhammed, Amme Cüzü Tefsiri varak no: 121b-143a*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1987.

Şemseddin Sami, *Kamûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2007.

Tabaklar, Özcan, *Mustafa bin Muhammed, Amme Cüzü Tefsiri varak no: 111b-121a/143a-154b*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1987.

Tarama Sözlüğü, Cilt I-VIII, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2009.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2012.

Topaloğlu, Bekir, “Nebe Suresi”, *İslâm Ansiklopedisi*, c. 32, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2006, s. 470-471.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2009.

Ünlü, Suat, *Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleeri Sözlüğü*, Eğitim Yayınevi, Konya, 2012.

Yazıcı, İshak, “Bahru'l-ulûm”, *İslâm Ansiklopedisi*, c. 4, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1991, s. 517-518.

Yazıcı, İshak. “SEMEREKANDÎ, Ebü'l-Leys”, *İslâm Ansiklopedisi* c. 36, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2009, s. 473-475.

Yeni Tarama Sözlüğü, Düzenleyen: Cem Gilçin, 3. baskı, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2013.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı SOYADI: Mustafa KAYIHAN
Uyruğu: T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri: 1980 Koçbeyli
Medeni Hâli: Evli
e-posta: muskayhan@gmail.com

Eğitim Derecesi, Okul/Program, Mezuniyet Yılı:

Lisans: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi/ Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkoloji Bölümü,
2004.

Lise: Çay İmam-Hatip Lisesi, 199